
GALEN
METH·MED.
LINACRO
1526







2635
2635/A
5/6
683



CLAVDII GALENI METHODVS MEDENDI, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE.



Parisijs
Ex officina Claudij Cheuallonij sub
Sole aureo in via ad diuum Iacobum,
1526. mense Iunio.

Simonis Sagnerii Belnensis index alphabeticꝰ in Methodum medēdi Galeni.

¶ Quod ad indicem ſequentē, ſpectat humaniſſime lector, primus numerꝰ chartam ipſam ſignificat, ſecundꝰ lineam ſeu verſum: vt Abaptiſta.xcix.viii.hoc eſt, abaptiſta, charta.xcix. linea viii.

¶ De litera A.

¶ De litera. B.

¶De litera D.

**

De litera E.

❧De litera. F.

¶De litera G.

¶De litera G.

De litera L.

***

¶ De litera M.

De litera O.

¶De litera P.

****

¶De litera S.

¶De litera V.

*****

¶Finis.

¶Mendorum post impressionē depręhensorum recognitio.

¶Folio.ij.linea.xxxij.superet, scribe superest. Ibidē linea xlv.intia, scribe initia. Fo.iij.linea.xi.genuis,genus. Ibidē facie secunda numeros ad marginē adscriptos repone. Folio.iiij.& folio.vi.fa.ij.ad finem pagellę in margine pro 40.scribe.80. Fo.xxxvi.linea.xxxiij.au aristolochia,aut. Fo.xlvi.lv.empicis,empiricis. Fo.cxvij.li.lxiiij.refrigetur.refrigeretur. Fo.cxlvij.li.lxxvi.loc9,lot9. Fo.clxxij.li.xij. facturas,fracturas. Fo.ccxvi.lin.iij.senum, seuum. Fo.ccxxiij.lin.lxxvij.coruus, cornus.

Gulielmus Budæus Thomæ Lupseto Anglo. S. D.

QVOS MIHI LIBROS THERA-
peuticos credideras Lupsete doctis-
sime, eos ad te remitto, tumultuaria
quidem lectione, & subsultim, non
etiam perfunctoria & oscitãter euo-
lutos. Volui enim eorũ lectione non
modo tibi operam, sed etiam mihi
nauare: tametsi cum id primum fa-
cere insisterem, altius omnino nihil
animo agitabam, quàm vt paucorum dierũ officio satisfa-
cerem petitioni tuæ, simul vt eadem opera aduentitiorum
voluminum contrectatione animum meum oblectarem
negocijs confectum. Solet enim (vt nosti) nostræ sortis ho-
minibus incessere cupido haud illiberalis de vnoquoque
opere literario æstimationem factitandi, vt quispiam stu-
diosorum in mediũ protulit aliquod ingenij sui specimen:
ita scilicet natura ferente, vt sui quisq; ingenij atque indu-
striæ modum contendere cum aliorum gaudeat, quo cer-
tius perpendat quid præstare eadẽ in re possit. Verum cũ
idipsum hominum more facerem, humanitus quoq; mihi
obrepsit (vt ingenue in sinu tuo loquar) certandi quoq; li-
bido cũ eorum librorũ interprete Linacro: tametsi eũ sum-
ma esse eruditione prędítũ nõ nescius iam diu forem. Itaq;
pauca quædã loca ad Momi lucernã inspecta, & animad-
uersione (prope dixerim) delatoria obseruata, quum pri-
more specie se mihi nõ probassent, cum græco statim exẽ-
plari collata, partim mutare, partim noua facere de inte-
gro conatus, vt nihil aut parum ꝓmouere me sensi, crimi-
nationem illã meam potius fuisse iudicaui ęmulæ conten-
tionis, ab ingenua ipsam & studiosa alacritate manantis, q̃
iustam æquam'q; rephẽsionem. Id vtrũ in culpam inertiæ
& imperitiæ vetere mihi debeã, an in operis laudem exa-
cte absoluti, aliorum esse iudicium malo: quandoquidem
nondum me eum cẽsendi locum in doctorum cõcilio ade-
ptum esse arbitror, vt optimus quisq; & existimatissimus
transire in sententiam meam debeat, antequã rem ipsam

ad manum aspexerit. Hactenus tamen in mediũ ferre sententiam non dubitarim, si omnia similia sunt ijs quæ legi, Galenum nobis eleganti & exquisito sermone latinũ esse factum: vt iam Britanniæ decus hoc futurũ sit, quod olim Pergamum in Asia illustrauit. Quo in opere animaduerti Linacrũ multo plus tribuisse priscæ scribendi vertẽdiq; seueritati, quã nostri temporis indulsisse licentię lasciuienti. Hæc ad te scripsi vir amice in instrumenti viatorij apparatu coemptuq; occupatus, ijsq; rebus constituendis quæ ad instantem mihi peregre profectionem pertinebant, penè iam vt accinctus mihi esse viderer, cum ineundæ viæ dies nõ ex alieno arbitrio penderet: alioqui rarus domi, & iam cursitator circuitorq; factus inuito meo genio, & obluctante mihi. Sed fortuna (vt arbitror) ante mihi ferè iniqua, nunc etiam ludos sibi nostratibusq; hominibus factitare in me exercendo constituit: quæ negocioso genere commercij cum ijs me hominibus committit, qui nõ tam salutationum & venerationis honore, quã postulatorum ærumnis gaudent: quas cum summa oblectatione spectãt.

Vale.

¶ INVICTISSIMO ILLVSTRISsimoq́; Hērico octauo Angliæ regi, dn̄o Hyberniȩ, ac Vuualliæ Cornubiæq́; principi, Thomas Linacrus medicus suus. S.P.D.

ITERVM IAM MAIESTATEM tuam Henrice Regum clarissime cogor exorare, vt ex inclyti nominis tui prȩfatione lucubrationib9 meis fauoris aliquid conciliem. Quas enim ad te nunc affero, tāto profecto magis quàm priores patrociniū tuū postulant: quāto fuere sicut grauioris operæ, ita vereor ne supra vires meas. Affero enim nunc Galeni opus in quo ille omnem quȩ proprie de medēdo instituitur rationē complectitur. Opus planè arduum, & quod siue id ob subtilitatem suam, siue prolixitatem, mille iam annis nemo satis latine, ne dicā ex tanti operis dignitate vertere (quod sciam) est aggressus: vt mihi planè dolenda studiosorum sors videatur, qui hactenus desyderio eius partim barbaris quibusdam ijsdē'q́; malȩ fidei inuersionibus, partim nudis rerum capitibus Arabū quorundam arbitrio excerptis, omni'q́; non modo ratione quæ reluctantem lectorē ducere, sed etiam quæ hȩsitantē quoquo modo īhortari possit orbatis, incūbere sunt coacti. Quod ipse mecum idētidem reputans, tentandum pro virili existimaui nunquid ipse præstare possem quo simul his melius cōsulerē, simul cū duas medicinȩ parteis prioribus lucubrationibus tibi dedicassem, nō cōmitterem vt vel tertiæ partis desyderio officium in te meū claudicaret: vel cū multi tibi pro seruata sanitate & debeāt et debituri sint, non plurimi etiā sint qui redditam sibi salutē, tibi aliquādo acceptam referant. Itaq́; quanquā magnitudo rei nonnihil me merito deterruit, tn̄ quod quouis labore instantia'q́; nō longissimo saltē interuallo me assequi posse confidebā, detrectandū non censui: potissimum cū me magnopere cōsolaretur quòd docti quoq́; homines primos nostros conat9 veluti'q́; præludia sic approbarunt, vt sicubi in ijs quæ nūc paraui, vel tȩdio tam lōgi operis lassus, vel difficultate alienis vestigijs semper insistendi victus, humano fortasse mo-

re laber: facile sperem æquos lectores, modo plura niteant, paucis, (quas ipse præsertim occupatus, & subcisiuis tēporibus ista cudens, parum vbiq; cauerim) non iri offensum maculis. Quas alioqui ipsas, quo tuo nomine quæ afferimus, minus sint indigna: nō in his modo, verum in omnibus quę scripsero, prout vel ab amicis lectoribus admonebor, vel ipse eas depręhēdam: in eo quod superest vitę meę statui emaculare. Interim Rex clarissime sines has quoq; lucubrationes, sub tui nominis patrocinio commendatiores exire: præsertim cū nō tam à me tibi destinatæ sint, quàm planè debitę: vel quòd (in qua natę sunt) aulæ tuæ veluti fœtura sint: vel quòd tu quicquid vsquam laborū est meorum, iure tibi vendices: qui me tam munifice non victu modo stipēdio'q; alis, sed etiam amplissimis muneribus ornas. Et alioqui cui potius mea oīa aut debeātur, aut etiam dedicentur quàm tibi, q sic meas quātūuis tenues lucubratiunculas æstimare soleas? Cui potius medicus tu9 hoc quo sanitati tuæ consuli possit, conferā, quàm tibi? Cui satius literarum studiosus ipse quicquid in his mussito nuncupem quàm tibi Regum oīm literatissimo? cum certe non aliter eruditos viros sic vt facis complectereris, nisi doctrinā eorum ipse ꝓbe perspiceres. Cui deniq; Anglus ipse aulicus'que tuus, nisi tibi & Regi meo, & principi indulgentissimo? Quo magis his, cum tot nominib9 tibi debita vel verius tua sint, gratiam aliquā vel ex eo quòd tibi oīno nō displicent, parari patieris. Id futurū nō dubito, si ea (quod dixi) sub inclyti nominis tui præfatione veluti munita in publicū ꝓdire permittas. Diu valeas viuas'q; Regum decus.

¶IANI LASCARIS.

Omnigenos Pęan suetum te pellere morbos
In Latio, & Diti subtrahere arte animas,
Desidem vbi & bardum vidit facunde Galene,
Posthabitum'q; aliis quos memorare piget:
Dixit prospiciens populis, Age mysta Linacre,
Redde virum ingratis q̄libet Ausoniis:
Tam sibi quàm proauis, qui dogmata prisca relinquunt,
Thricis'q; inuoluunt ingenia & tenebris.
Hæc deus. At Thaumas afflatus numine talem
Te vertit, qualem Gręcia culta tulit.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE.

CVM ET TV SAEPE aliâs chariſſime Hiero, & alij quidã amici me nunc hortẽtur vt ſibi medendi methodum conſcribã: ego ſanè, tametſi tum vobis in primis gratificari, tũ vero poſteros nonnihil pro viribus iuuare ſtudens, ſemper tamen, fateor, cunctabar ac diſtuli, multis de cauſis, quas nunc quoque percommode dicturus videor, priuſquam id quod petitis aggrediar: ſunt enim ad ea quæ poſt dicentur, ſanè non inutiles. Earum igitur omnium illa pręcipua fuit, quòd fruſtra me ſcripturum timebam: cũ nemo, propedixerim, hac noſtra ætate veritatis inquiſitioni ſit deditus, ſed pecuniam, & ciuilem potentiam, & inexplebiles voluptatum delicias, omnes euſque ſuſpiciant, vt ſi quis ſapientiæ quoduis ſtudium ſectetur, pro inſano hunc habeant: quippe qui primam ipſam & vere ſapientiam, quæ diuinarum humanarum'que rerum eſt ſcientia, ne eſſe quidẽ omnino exiſtiment: Medicinã, Gęometriam, Rhetoricen, Arithmeticẽ, Muſicen, ac reliquas id genus artes, eſſe quidẽ autument, cęterũ ad finẽ earũ ſtudio cõtendẽdũ minime cẽſeãt. Me vero ex ijs qui me vnice diligere ſunt

visi, nonnulli sepe increpant, quasi plus iusto veritatis studio impēdā, quasi' q; nec mihi ipsi vsui, nec ipsis in tota vita sim futurus, nisi & ab hoc tāto veritatis indagādę studio desistā, & mane salutādo circūeā, & vesperi apud potētes cœnē. his em̄ artibus tū amari, tū accersi, tū vero ꝓ artificibus haberi: nequaq̄ ex ijs quę in ꝓpria ꝓfessione sint cōsecuti. neq; em̄ esse qui dē ea iudicēt, vbi oēs totū diem diuersis studijs trāsi gant, mane quidē oēs salutationibus publice occupati, mox in alia munia distracti, vtiq; ad forū' & lites non exigua tur-
50 ba, ad saltationes & aurigas alia maior: iā vel aleę, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comessatiōi, vel demū ali cui corpis voluptati deditus sanè nō exiguus nūerus: vesperi vero rursum oēs ad symposia publice collecti: vbi postq̄ vino se īpleuere, non lyra, cithara' ve, aut aliud musicū instrumētū circūfertur, (quod sicut olim ī eiusmodi cōgressu tetigisse, honestū: sic cōtra nō cōtrectasse, admodū erat turpe) sed nec sermones vlli habētur quales in symposijs agitari solere veteres prodiderūt, nec aliud honestū quicq̄: imò inuicē sibi ꝓpināt, & de magnitudine poculorū certāt: vtpote in-
60 ter quos optimus cēsetur, nō qui plurimis instrumētis musicis, aut etiā sermone philosophico vti nouit: sed qui multos, eosq; maximos calices exsiccauit. Adeò mihi mane etiānum ebrij videntur ex his plerią;: nōnulli vero etiā tā planè vinū olere, q̄ si modo hausissent. Eoq; fit vt quoties ægrotare cœperint, medicos aduocent, non quidē optimos, vtpote quos per sanitatē noscere nunq̄ studuerūt: sed eos quos maxime familiares habēt, quiq; ipsis maxime adulātur: qui et frigidā dabunt si hāc poscent, & lauabunt cum iusserint, & niuē vinum' q; porrigēt: postremo quicquid iubebitur, mancipiorū
70 ritu efficiēt: contra planè q̄ veteres illi medici ab Aesculapio oriūdi, qui tanquā duces militibus, & reges subditis, īperare ægris voluerūt: nequaquā vero Getarū, et Tibiorū, & Phrygum, & Thracū emptitiorū ritu parere atq; obsequi. Itaq; is non qui melius artē callet, sed qui adulari aptius nouit, magis in precio est: huicq; plana om̄ia ꝑuia' que sunt: huic ędiū fores patēt. hic breui efficitur diues, plurimū' que potest. huic discipuli formosi à cubiculis, vbi iā fuerint exoleti, tradūtur. Atq; hoc Thessalus ille cum animaduertit: nō solum in alijs Romę diuitibus assentabatur, sed etiam artem tradere sex
80 mēsibus se ꝓmittens, cōplures discipulos breui comparauit,

Si em̃ neque Geometriç, neq; Astronomiæ, neque Dialectices, neq; Musices, nec vllius deniq; bonarũ disciplinarũ indigent qui medici sunt futuri, (queadmodũ Thessalus iste ꝑmittit) nec etiam longã experientiam, & operũ artis vsum desiderant: cui nõ promptũ sit artẽ aggredi, ceu facile medico futuro? Atq; hinc adeò fit vt etiã sutores, & tinctores, & fabri tũ materiarĳ, tũ ferrarĳ, ꝓprio magisterio relicto, in medicinæ artis munera insiliant. Nam qui pictoribus & vnguẽtarĳs mixturas suas prçparãt, etiã de primo loco certãt. Atque ob hæc ipse medẽdi methodũ scribere sum cũctatus. 10 Quam vtique & viri veteres inceperunt, & posteri eorum perficere sunt conati. Atque olim quidem nõ parua lis erat eorum qui in Co atque Cnido habitabãt, vtri videlicet inuẽtorum multitudine reliquos superarent: quippe geminum hoc genus Asclepiadarum adhuc in Asia supererat, deficiente nimirũ quod in Rhodo viguerat. Certabat cũ his honestũ illud certamen quod Hesiodus prædicabat, etiã medici qui Italiam incolebant, Philistion, Empedocles, Pausanias, et horum sectatores: erant'que tres hæ certantium inter se nobilium medicorum scholç. Plurimos ergo atque optimos disci 20 pulos Coæ fortuna contulit: ab hoc Cnidiæ. Nec tamen in paruo habenda precio erat & quæ in Italia noscebatur. At horũ nemo nec mane potẽtiũ fores salutaturus, nec vesperi cœnaturus frequẽtabat: sed, sicut Hesiod9 cecinit, Nãq; aliũ » ditem cernens, cui deest quod agatur, Ipse solum vertit tau- » ris, & semina ponit. Ita illi inter se ꝑpetuo certabãt, nõ vti- » que de aranda serenda've terra, (quippe quç vt Asclepiadarum genere inferiora, sic Ascreo poetæ erant non indecora) sed de Apollinis Aesculapĳ'que arte tum exercenda, tum vero semper augenda, ac pro viribus perficienda. Nunc ve- 30 ro honestum omne certamen intercidit, aut certe minimum eius inter homines adhuc superest. Regnat autem inhonestum: nec est qui hoc auertat, aut opem malo ferat. De quo Hesiodus; Nec tibi persuadeat lis deuitare labo- » rem, Dulce malum alterius cui sit. Hçc enim lis (vt Hesiodo » etiam diuinior poeta cecinit) Armatur primum tenuis, » sed postea cœlo Admouet ipsa caput, terris vestigia figens. » Huius litis stimulis agitatus Thessalus Hippocratem ac reliquos Asclepiadas maledictis incessit: ac totius terrarum orbis theatrũ in suis ipsius libris constituens, inibi iudicatur, 40

Desiderio libri Hippocratis de natura humana contra Thessalum

vincit'que, et cõtra oẽm antiquitatẽ ipse à se victor declaratur. Hæc facit tũ in eo libro quẽ de cõmunitatibus scripsit, tum in Syncreticis: quin in reliquis quoq; oĩbus contumeliosus esse non desistit, veluti in epistola quã ad Neronẽ mittit, " his ipsis inter intia verbis vsus: Cũ nouam sectã cõdiderim, " & quæ sola vera sit, propterea quòd qui ante me medici fue" runt, omnes nihil vtile ꝓdiderunt vel ad sanitatem tuendã, " vel morbos ꝓpulsandos. Pergens autẽ in opere, Hippocra" tes (inquit) noxia præcepta tradidit. Ausus est et aphorismis 40 eius, id est sententijs, cum summo dedecore contradicere. Et cum ostendat se in Hippocratica disciplina nec à quoquam institutum, nec eius opera sub prçceptore legisse, tamen non veretur etiam, talis cum sit, palmam sibi ipsi tribuere. Quo magis aliquę esse meæ partes videntur (quanquam aliâs parum assueti improbos acerbe taxare) aliquid tamen contra hunc ob veterum contumeliam dicere. Quid improbe quæ bona sunt calumniari tentas, vt multitudini placeas, cum liceret tibi in veritatis contemplatione excellere, si diligens esses, ac veritatis amator? Quid ita ruditatis 50 auditorum patrocinio abuteris ad veterum blasphemiam? Num paternæ artis socios, impudẽtissime Thessale, iudices medicorum statues? Istis scilicet iudicibus vinces proculdubio, siue quid contra Hippocratem, siue contra Dioclem, siue contra Praxagoram, siue contra reliquos veteres dixeris. Quin potius viros antiquos, Dialecticos, sciẽtes, qui verum falsum'que discernere sunt periti, qui consequens ac repugnans distinguere, qui demonstrandi methodum à pueris sunt meditati, hos inquam iudices in consessum introducito. His sedentibus aude quippiam Hippocratem accusare. His pronunciaturis aggredere scelesta illa tua: barbara'que 60 voce contra Hippocratem primum illud disserere, nõ oportere de hominis natura curiosum esse: deinde, si quis hoc donet, male illum de ea inquisiuisse, ac falso omnia præcepisse. Ergo quis iudex erit? Nũ Plato? quando huic saltem iniuri9 esse minime es ausus. Ego vero ne discipulos quidem eius refugiam, non Speusippum, non Xenocratem. Aristotelis vero, vel rogem, iudicium subeas, & cum eo Theophrasti. Optem vtique & Zenonem, & Chrysippum, & eorũ qui hos sectantur quẽlibet iudicem eligas. Horum nemo, vir au80 dacissime, Hippocratis de natura hominis scita damnauit:

quæ tu mihi nec legisse vnquam videris, nec si legisti, intellexisse. certe si intellexisti, iudicare de ijs minime gentium potuisse: vt qui sub patre male lanas carpente in gynęcio sis altus. Nec enī putes nos vel egregium genus tuum, vel claram doctrinā latere. Nec Hippocrati & reliquis veteribus in surdo theatro maledicas: sed qui sis, & vnde venias, quo genere ortus, qua educatione vsus, qua disciplina imbutus, prius ostende: atque ita dic alicubi ista: verum illud prius vir audacissime monitus, non esse cuiuis in vlla bene instituta ciuitate cōcessum, publice dicere: sed si quis vir clarus est, qui genus possit, & educationē, tū vero eruditionē concionatore dignā ostendere, huic dicere permittūt leges. Tu cū nihil horū ostendere habeas, audes tn̄ hō sordidissime Hippocratē accusare: facisq; in nugacibus libellis tuis gręcos sedere iudices. Fers aūt ipse sētētiā, nec illorū expectas. Et palmā tibi ipsi das, modo de oībus medicis, modo de oībus gręcis. Hęc enim insignis audacia sapientissimi scilicet Thessali est, oēs se medicos vicisse, sed se ipso litigatore, seipo agonotheta, se ipso iudice: post hos etiā reliquos gręcos in certamē prouocasse, Rhetoras, Gęometras, Grammaticos, Astronomos, Philosophos: inter quos cōstitutū, ac lanifici elocutiōe vsum, censuisse se omniū primum esse: quippe medicinā reliquas oēs artes pręcellere, se vero medicos om̄es superasse. quod vnū forte fortuna recte collegit. Si enim medicina est oīm artium pręstātissima, in ea vero Thessalus primas partes optinet, vtique omnium hominum ita sit primus, ac Socratem & Lycurgum pręcellat, cęterosque omnes quos Pythius vel vt viros bonos, vel vt sapientes, vel vt musarum ministros, vel vt Iouis famulos, vel denique vt alio quolibet munere dijs gratos laudauit. Agedum igitur Thessalo hymnos decætero om̄es cantent, scribant'que victoriæ carmina: tū publicū orbis theatrū cōstituatur: acceditoque aliquis qui canat eū qui in textrina sit altus, vicisse Demosthenē, Lysiam, et reliquos rhetoras: superasse Platonē, Socratē, & cæteros philosophos: palmā eripuisse Lycurgo, Soloni, & alijs legislatoribus: victorē denique totius hoīm generis coronatū esse, rhetorū, philosophorū, legislatorū. Nā si gęometras, etiā grāmaticos, ac musicos, nominati post tātos titulos cōmemorē, cōtumeliosꝰ in hoīem videar. Vbi em̄ Lycurgus, Solō, Plato, Socrates, & Pythagoras dāt manus, nū

pulchrũ etiam ſit, Hipparchi, Archimedis, Ariſtoxeni, Ariſtarchi, & aliorũ quorundã id genus meminiſſe, nullius preciŋ hoĩm, vt Theſſalus dicet? Sed quis tanti ſpirit9 poeta exiſtet, qui hęc canet? Quis dabitur Homer9 qui hexametro tono hãc Theſſali victoriã celebrabit? aut quis lyricus, qui veluti Pindar9 alte in dithyrãbis tonabit: quiq; ſicut olim Bacchi, ita nũc Theſſali præconiũ efferet? An horũ potius nullũ requirimus, ſed eorũ qui iambos ſcribũt, Archilochũ aliquẽ, aut Hipponactẽ, aut ex tragica ſcena quẽpiã, q ſic hominẽ
" cõpellet: Quieſce dum miſerrime in ſtratis tuis: nanq; haud
" vides quæ te putas noſſe ꝓbe. Horeſtis mihi ſomnium narras Theſſale. Quale'nam id theatrum eſt in quo tu vinces
50 Hippocratẽ? Qui iudices erunt? Qui'nam pręmia ꝓponent? Vis'ne primum Platonis ſuffragiũ legam9? fortaſſe ẽm hũc
" iudicẽ nõ reŋcies. Atqui ille hæc ad verbũ ait: Animę igitur
" naturã apte putas intelligi poſſe, non cognita totius natura?
" Imò, ſi quidẽ Hippocrati ex Aſclepiadarũ genere fides eſt
" habẽda, ne corporis quidẽ naturã abſque hac methodo. Recte ais amice: oportet tñ cũ Hippocrate ſermonẽ cõferẽtes, num cũ eo cõcordet, ęſtimemus. Sanè quidẽ. Igitur de natu
60 ra conſyderare, quid eſt quod Hippocrates recta'que ratio
" dicit? Nũ ad hunc modũ? De cuiuſque rei natura primum il-
" lud perpẽdi oportet, ſit'ne de quo volumus vel ipſi ſcientes
" eſſe, vel alios facere ſcientes poſſe, ſimplex, an varias ſpecies
" habẽs. Mox ſi ſimplex ſit, facultas eius ęſtimanda eſt, quam
" videlicet ad quid agendum obtineat, aut quam ad patien-
" dum ab alio ſit ſortitum. Sin plures habeat eiuſmodi ſpe-
" cies: his enumeratis, quod in vna feceris, id vnaquaque exi-
" gere oportebit: nempe quid illa facere per naturã ſit apta,
70 vel quid ab alio pati. Audiſtin vir bone Platonẽ ſimili methodo animæ naturam inueniendam eſſe cenſere, qua corporis naturam Hippocrates? An adhuc vis multas hominis dictiones ex multis librorum eius locis deligam, in quibus ille Hippocratem omnium qui ante ſe fuerunt, maxime admiratur? An potius, cum id alibi fecerim, (nempe in eo opere in quo de Hippocratis & Platonis placitis differui) illuc, qui id ſcire volet, remittam? vbi (vt arbitror) clariſſime oſtendimus, in plurimis maximis'que rebus horum hominum inter ſe conſenſum. Atque alio me
80 conferens, alium tibi aduocem in teſtem cœtum, nempe

Peripateticum: qui & ipse Hippocratis physiologiæ principia cōfirmat. Quin de hoc quoq; proditū à me in alijs commentarijs est: quorū vnus de elementis secundū Hippocratem inscribitur: post hūc alij tres de tēperamentis: mox alij duo, alter de inęquali intēperie, qui etiam ad tractationē de temperamentis ptinet: alter de optima corporis cōstitutione: deinde etiam tres de naturalib9 facultatibus. Hos igitur si quis leget, clare perspiciet, rationū Hippocratis de natura, Aristotelem interpretē esse. Quin etiā de morborū discrimine, quot hi, quiq; sint, ac de symptomatis pari modo, prę-terea de horum vtrorūq; causis, primus omniū quos auditu nouimus, Hippocrates recte principia dedisse videtur. Post eum vero Aristoteles late ea est interpretatus. Hęc ita esse intelliget, qui cōmentarios nostros quos de singulis horum scripsimus, legere nō grauabitur. Quare si Peripatetici iudiciū exercebūt, Hippocrates (arbitror) vincet: Thessal9 vt inuerecundus & impudēs ejcietur. Sin Stoicis in cōfessum admissis iudiciū permittetur: ex ijs placitis quę ipsimet statuunt, Hippocrati palmā dabunt: quippe calidum, frigidum, siccū, & humidum, primus Hippocrates inuexit: post eum Aristoteles euidenti demonstratione asseruit. Eadem Chrysippi ęmuli parata cū accepissent, minime sunt obluctati, sed omnia ex horū mixtura constare confirmant, atq; hæc inter se mutuo agere ac pati, artificē'q; naturam esse: omnia deniq; Hippocratis dogmata de natura recipiūt: nisi quòd in re tenui est illis cum Aristotele dissensio: quippe cum recte Hippocrates affirmet totū corpus esse (vt gręce dicitur) σύμπνουν καὶ σύῤῥουν, quasi cōspirabile & cōfluxile dicas, omnes'que animalis particulas mutuo à se affici: recipiunt quidem hoc vtriq;, dissident in eo qđ Aristoteles qualitates tantum in se mutuo transire, omnino'q; misceri, Stoici non has modo, sed etiā substantias ipsas existimēt. Quòd autem hoc definire medico superuacuū sit, quòd'q; ad medicinæ opus abūde sit si tantū concedātur ea quæ ab vtrisq; sunt demōstrata, item quòd qualitates virtutes'q; in mixtis, totæ sint totis permixtæ: hæc & ante à me sunt demōstrata, & si res poscet, nunc demōstrabuntur. Quare & Platonis, & Peripateticorū, & Stoicorum iudicio, Hippocratis physiologiæ victoria dabitur. Imò vero ex eius phy-

siologia omes qui iam cōprehensi sapientię pfessores sunt, ostendunt nemini fas esse morbos cōmode curare, qui corporis vniuersi naturam nō perspexerit. Nunquid igitur si de palma sub horum sapientiæ pfessorum iudicio certasset Thessalus, vicisset, qui omnis suæ physiologiæ Hippocratē authorē habent? Quid autē si Gæometris, Astronomis, Musicis, aut Rhetorib9 iudiciū concedet, putemus'ne hos Hippocrate prætermisso alīj vlli palmā daturos? Ego sanè nec alium quēuis primas esse laturū arbitror, omniū'q; minime
50 impudentissimum Thessalum, vt quo nemo Geometriam, Astronomiam, Musicē, ac Rhetoricē magis dehonestarit. itaq; apud hos in parū amico theatro certauerit. Verū hos fortassis in theatrū minime inducet, vtpote quos ipse prior inimicos reddiderit: sed ījs sapientiæ pfessorum duntaxat qui in Dialectice sunt periti, vt qui verę falsę'q; orationis iudicandæ facultatem exercuerint, iudicū partes cōcedet. Atqui, si Platonem, Aristotelē, & Chrysippum, ceu parum in hac facultate exercitatos transibimus, quosnam quęso alios inueniemus? Quare si nec aliarum artiū professores iudices
60 admittet, nec qui in Dialectice cęteris omnibus sapientię pfessoribus prę stiterūt, illi suffragabuntur: qui tādem erunt qui eum vicisse iudicabūt? Qui illi frequens theatrum constituēt? Qui victorem renunciabūt? Qui deniq; coronabūt? Ipse videlicet seipsum: id quod in illis egregījs libris suis fecit, in quibus seipsum iudicauit, coronauit, declarauit'q;. At fortassis illud sibi glorię memorię'q; inter homines occasionem fore est arbitratus, si optimis viris lacessitis, nos sibi respōdere cogeret. Verum ita & Zoilus celeber clarus'q; sit, qui Homeri statuā flagellauit, & Salmoneus, qui Iouē est
70 imitatus, reliqua'q; flagitiosorū hominū non exigua turba, qui vel meliores non sunt reueriti, vel in deos ipsos fuerunt contumeliosi. Verū hi non bonā de se opinionē reliquerunt: nec emulatur quisq̄ qui cōpos sit mentis, nec Homeromastiga Zoilum, nec dementem Salmonea: quanuis maledicis Zoilus in admiratione sit, & Salmoneus sacrilegis. Sed q̄d hos memoro? Cū & qui loculos pręcidunt, similia perditorum studia, & pditores proditorum, suspiciāt: nec est prorsus quispiam qui pprium cœtum in quo palmā mereatur, desideret. Adeò si Thessalus inter coquos, tinctores, lanificos,
40 cos, sutores, textores, ac fullones, de victoria certās scripsis-

In Thessali divisione qua duos esse morbos tantum statuit

ſet, vtiq; & retuliſſet de Hippocrate victoriã, & nemo nõſtrum ei repugnaſſet. Nunc cũ om̃es homines iudices facit, ex horum autem numero ſunt & Plato & Ariſtoteles, & Theophraſtus & Chryſippus: nequaq̃ omne punctũ ſolus feret, ſed alicui fortaſſis prouocare ad alium iudicem licebit. Quanq̃ em̃ Hippocrates certare cum Theſſalo, vtpote indigno ſe, nolet: at forte Eraſiſtratus nõ negliget: multo'q; minus Herophilus, atq; his etiam minus Aſclepiades, alij'que multi iuniorũ medicorum, quibus eſt ad contentionẽ natura propenſior, minime impune abire cõtumeliã ſinent qua 10 pariter omnes Græcos Theſſalus aſpergit: ſed producto in medium homine, omnes eius libros craſſiſſima ignorantia refertos, Græcis oſtendẽt: qui tot libris ſcriptis, & tot nugaciſſimorũ verſuum milibus effuſis, nuſq̃ in vllo operũ ſuorũ demonſtrationẽ vllam afferre tẽtauit: ſed tyranni ritu, duos tantum eſſe in om̃i victus ratione morbos iubet: nempe fluxum, & clauſum: non intelligens ſe differentiam quandam morborũ dixiſſe, quã vtiq; priſci (vt oſtendemus) probe nouerunt. Cæterũ nemo tam rudis fuit vt differẽtias morborũ ipſos eſſe morbos putaret: ac remediorũ indicationem ab ijs 20 ſumeret, ſubſtãtia ipſa prætermiſſa. Atqui hic Theſſali paruus ſcilicet error, quem vel puer in ſimplicioribꝰ diſciplinis altus ſtatim aduerteret, hic inq̃ paruus error, eo inſolentiæ hominẽ euexit, vt magnũ & præclarum aliquid inueniſſe ſe putaret: perinde ac ſiquis cũ omne animal rationale eſſe aut irrationale dixiſſet, nõ animalium differentias, ſed aliud quippiam dixiſſe ſe putaret: cum ſcilicet huic illud quoq; ſimiliter ſit dictum, omne animal mortale eſt, vel immortale. Quippe oppoſitio, quæ in ſingulis differentijs notatur, cõiũcta de omnibus ſpeciebꝰ dicitur. Om̃e em̃ animal aut mã- 30 ſuetum eſt, aut ferũ. Omne animal aut pedatũ eſt, aut apes. Omne animal aut cornutũ, aut mutilum. Nec eſt inter differentias inuenire oppoſitionẽ vllam, quæ ſit altera præſtantior aut potior, nec quæ magis om̃ibus inſit particularibus. Verum non cõuenit cum de animalium numero quæritur, vnam differentiarũ oppoſitionem reſpondere. Hoc em̃ pacto duo erunt animalia vniuerſa, nec vllum magis rationale vel irrationale, q̃ mortale vel immortale, aut ferũ vel manſuetum, aut reliquarũ oppoſitionum quælibet. Quòd ſi quis differentijs omiſſis, ſicut plane ratio exigit, equum, bouem, 40

canem, hominē, aquilam, apim, formicā, leonem, & ouem respondeat, reliquaq; omnia per species animalia cōnumeret: constat hunc quęrenti quot sint in totū animalia, recte respondisse. Quin si multa sermone animalia memoret, testetur'q; enumerare se omnia nō posse: sic quoq; cōmodissime responderit. Similis agitata quęstio de morborū numero, & omnibus antiquis medicis est: alijs septem eos in totū esse affirmantib9, alijs plures his, pauciores've dicentibus: omnibus tamen ad species quæ in substantia, non quę in differentia essent, respectum habentibus. Nemo em̄ ita erat indoctus, aut logicæ speculationis rudis, vt differentiam specierum pro substantia loquēdo vsurparet: quemadmodum iste qui è gynæcio exiliens, tātis viris maledicit, ipse nec genus habens quod referat, nec educationem, nec eruditionē qualem illorum quisq;: quorum alius Aristotelis, alius Platonis, alius Theophrasti, aut deniq; alterius cuiusq̄ eorum q̄ in logica cōtēplatione fuere exercitati, familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quispiam quot sint in vniuersum elementa, si duo ea esse respōderit, quippe aut vocale omnino, aut consonans esse quicquid vocis sit elementū, is verum quidē dixerit, cæterum ad quęstionē non responderit: ad eundem modū, arbitror, si quis omniū morborum numerū cōprehendere studēs, speciem quidē vllam morborū, veluti phlegmonē, scirron, vel tumorem, referre non curet, solas autē differentias memoret, siue clausum & fluidum, siue rarum & densum, siue durum & molle, siue adstrictum & laxum: verum hic quoq; dixerit, minime tamen ad quæstionem responderit. Primū nanq; in eo error est, quòd non omnis differentia generi addita, ad speciei constitutionem aliquid cōducit, sed quæ ex generis propria diuisione nascitur: quippe hæ demum differentię sunt, quæ species cōstituant: reliquæ omnes alienæ. Etenim animalis proprię differētię sunt, mortale & immortale, rationale & irrationale, mansuetum & ferum, alia'q; id gen9. Molle vero ac durum, graue & leue, rarum & densum, magnum & paruū, animalis differentiæ non sunt, sed substantię. Itaq; etiam si cū animali vel molle vel durum, vel dēsum vel rarum, vel magnum vel paruum componas: ad speciem constituendā nihil sanè contulerint. sin vel rationale & immortale, vel rationale & mortale animali adieceris: efficitur iam illic deus, hic homo. Ita vero &

si rationali animali duas illas differẽtias addideris quę sunt gressile & bipes: sic quoq; speciem quãpiam effeceris: nempe hominem. Vnde fieri non potest vt vllius rei specificas differentias inueniat, qui eam definitione siue substãtię oratione ad vnguem nõ circunscripserit. Alius deinde error incidere solet ijs quibus parũ exercitata ratio est, quòd cum vnam aliquam differentiarũ oppositionem inuenerint, speciem aliquam propositi generis se putẽt inuenisse: ceu paulò ante de vocis elementis est dictum. Siquidem qui vocale & cõsonans dixit: nondum omnia humanæ vocis elementa 10 dixit, sed duas tantũ primas & generales differẽtias. Quòd si vocales rursus in longas, breues, medias'q; diducens, tum consonantes in semiuocales, & mutas, item'q; tum longas tum breues vocales bifariam, medias vero trifariam, sed & mutas primum in aspiratas, tenues, ac medias, dein rursus tripartito harum singulas, mox semiuocales propria (ne frustra multis morer) sectione secet: ita quatuor & viginti elementa vocis qua Græci vtuntur, inueniat: quippe id tãtum dixisse, quòd elementorum quędã vocales sint, quędam cõsonantes: nondum omniũ elementorũ artificem, aut planè 20 scientem auditorẽ reddidit: sed si quis vbi in longas, breues, & medias diduxerit, adijciat duas esse breues, nẽpe ε et ο, duas præterea longas, η & ω, tres vero medias, α, ι, υ: sic sanè artificem auditorem de omibus vocalib9 effecerit: itẽ'q; de cõsonis ad eundem modũ. Itidem si quis tradere de morborum numero instituat, quot hi in vniuersum sint: non debet, arbitror, is in prima statim differẽtia subsistere, sed diuisa ea procedere, donec ad aliquam infimarum specierũ, & quæ amplius in aliam distrahi non possit, perueniat. Id vero quàm haud cuique sit promptũ, sed ei dũtaxat qui in diuidendi arte magnopere sit exercitatus, intelligere potest pri- 30 mum is qui omnia legisse volet quæ de eo genere methodi in principio Philebi à Platone sunt prodita, dein cui Sophistam & Politicum legisse placebit. Iam vero difficilior adhuc res videbitur, siquem primũ Aristotelis librum de partibus animaliũ relegisse non pœnitebit. conatur enĩ in eo libro omnes animaliũ differentias enumerare: at vbi multas dubitatiões mouit, vix suspecte ac timide ꝓnũciare quippiam audet. Post hæc cũ Aristoteles & Plato tantam tãq; difficilem rem esse censuerint genera in proprias differẽtias 40

exacte diuidere: ac post hos Theophrast9 & alij philosophi rationem absoluere tentauerint, vtpote ne apud ipsos quidẽ satis adhuc constantẽ, homo audacissim9 Thessalus absolute, citraque vllam rationem adhibitam pronuncians, credendum sibi censet duos in totũ esse in victus ratione morbos, pręsertim simplices, ac primos, & veluti elementares. nam tertium ab his ratione gignit, ex ambobus cõpositum. At si vlla methodo hęc, sicut iactas, inuestigasti, cur hãc nobis nõ dixisti? Sed cõtra planè quã pro grauitate nominis quod tibi arrogas homo temerarie, atque à methodo alienissime, rem pronunciasti: qui ne principium quidem ipsum vnquã attigeris, à quo cœpisse necesse sit eũ qui recte cuiuslibet rei species & differẽtias sit inuentur9. De re eñ qualibet, puer, vnũ principium optimum. nosse id oportet de quo proposita quæstio est, aut prorsus est aberrandũ: Plato quodã loco ait. non ad diuidendum modo quiduis, ab ipsa quęsitæ rei essentia nobis esse inchoandum censens, sed etiã in omni disquirenda re eiusmodi semper principio vtendum. Ergo hic quoq; (arbitror) par erat, vbi quid morb9 sit, quid symptoma, & quid passio, diligenter prius dixisses, ac dein qua cõueniant differantque ipsorum singula, definiuisses: sic demũ tentare in proprias ea differentias diducere, secundum eam quã sapientiæ professores tradiderũt methodum: aut si quã potiorem ea quæ ab ijs prodita est, explorasses, hanc ipsam prius astruere: tũ illud ostendere, ac græcos docere, hũc qui in textrina sit altus, superasse Aristotelẽ & Platonẽ in methodis logicis, humo afflixisse Theophrastũ, & Stoicos in Dialectice, clarissime ostẽdisse oẽs eorum sectatores ne primos quidem morbos, qui essent, vnquam nouisse dico, & Herophilum illum dialecticũ, & condiscipulum eius Philotimum, & præceptorem eius Praxagoram, qui ab Aesculapio originẽ traxit, & qui cũ his & ãte hos fuerũt Erasistratum, Dioclem, Mnesitheum, Dieuchen, Philistionẽ, Plistonicũ, ipsum denique Hippocratẽ. Porro simplici verbo dicere omnes in victu morbos esse duos, nõ methodo, non demonstratione, nõ ratione vlla probabili, non lenimento aliquo, nõ alia re prorsus adhibita, pręterquam eiusmodi in veteres blasphemia, id facere imperantis hominis est, non docentis. Esto vero taceas qua logica methodo insistens hæc inuenetis, at certe vnde saltem de veritate sermonis iudicasti, adhi-

bitum aliquid oportuit. Nam inueniẽdi eius quod quęritur, logicæ methodi facultatẽ pręstant. At quæ fidem ijs faciant quæ recte sunt inuẽta, duo sunt apud omnes homines instrumenta: nempe ratio, & experiẽtia. Quippe ad eũ qui interrogauerit cur huic febricitanti frigidæ bibẽdę potestatem feceris, duplex responsio est: altera quæ ortum naturãque febris docet, ac de morborum temporibus disserit, tũ ad eũdẽ modum aquę frigidæ naturam explanat. vbi hęc proposuit, conatur docere in hoc morbo, atque hoc tẽpore, aquã frigidam cõgruũ remedium esse. Altera de nullius horũ natura 10 solicita, ad experientiã confugit: nempe quòd in tali morbo atque tempore sæpe frigidã profecisse vidit. Debebat igitur (opinor) & Thessalus vel experimentũ, vel rationem assertionis suę occasionem adhibuisse, non sicuti tyrannus imperare, ac sibi citra demonstrationem credendum exigere. At quã (inquiũt) audire demonstrationẽ postulas? Ita enim contra interrogant eius sectatores: neque id iniuria, vt qui nec eo vnquam peruenerint vt notionem demonstrationis tenerent, cũ nec Gęometriam, nec Arithmeticẽ, nec Dialecticẽ, nec Resolutoriam, nec denique Logicam vllam speculatio- 20 nem attigerint. Quocirca respondendum his ita est: Nimis sero, quid demõstratio sit, discere postulatis: nec fieri potest vt breui tempore speculationem, quæ subtilitatem mentis desiderat, assequamini: pręsertim qui nec subtiles rationes audire sitis assueti, & peruersi in diuturno errore versati. Sed istos mittamus: vt qui ne intelligere quidem quæ verę disciplinę sint, valeant, nedũ ipsas discere, aut recte iudicare. Nos vero vna cum ijs qui exercitati sunt, & demonstrationẽ intelligunt, & natura sapiunt, (neque enim Thessalios asinos docere profitemur) ad id quod ꝓpositum nobis ab initio est 30 accingamur: ac statim vnà cum ipsa medendi methodo tradenda, etiã causas ipsas vnde errarint plerique ex ijs qui tradere eam sunt conati, exponamꝰ: quippe ad firmiorem veritatis fidem non parum conducere videtur id quoque. Ac primum quidem illud cauebimus ne simul de ambobus tum methodo quę ratione nititur, tũ experientia quę ratione nõ vtitur, agamus. Non enim de omni remediorum inuentione nunc loqui statuimus: sed tantum ea quæ hæc methodo explorat: ita vtique vt de empirice ipsa & à nobis in alio opere est proditum, & ab ipsis empiricis plurimum 40

elaboratum. Atque vtinã rationales oẽs medici propositum ita premerent, nec experientiã & rationem miscerent, atq; in vnum confunderent: sed quam vtraque vim habeat, quã-tumq; ad propositum artis finem conducat, seorsum tracta rent atque perpenderent. Ergo methodo quippiam inquire re inuenireq;, ex aduerso opponitur ei quod est fortuito te-mere'que reperire. est autẽ id cum via quadam, & ordine: ita vt in disquisitione aliquid primum sit, aliquid secũdum, & tertiũ, & quartũ, atque ita de reliquis omnib9 deinceps, 50 quoad demum ad ipsum quod ab initio est propositum, sit peruẽtũ. Ac empirici quidẽ rationabiliter ingenue'que fatẽ-tur, nec inueniendi, nec docendi apud ipsos esse necessarium ordinem. nam nec arte vlla ratione've experientiã niti, imò vnius fortunæ fauorẽ ad ea quæ quęrit inueniẽda, requirere. Qui vero rationem, inuentionis suæ authorem statuerunt, ac ordinẽ, vnam'que viam quæ ad finẽ ducat, proposuerũt: ĳs fuerat quidẽ necessarium à primo aliquo auspicatis de quo inter omnes homines cõueniret, sic transire ad reliqua. Cæterum hanc rationem non sequitur pleraque medicorũ 60 pars: imò principia quoque ipsa controuersa sumit, nec illa demonstratione cõfirmat: tũ ad reliqua simili modo transit, legislatorum ritu sanciens verius quàm demonstrans. Quę omnia inde adeò his accidunt, quòd nihil prius de demõstra tione sunt meditati, sed simul & inquisitis insistunt, & ad eorũ fidem demõstratione vti audent: simile profecto quid-dam ĳs molientes qui sphęrã, aut cubum, aut conũ, aut cy-lindrum, aliud've id genus metiri aggrediuntur, cum tamẽ omnis gæometricæ ac logicæ rationis sint ignari, imò vero nec cubiti, palmi've, aut pedis mẽsuram præparatã habeãt: ac deinde ĳs qui vel demonstrationem ab ipsis exigunt, vel 70 tacere censent, irascuntur. Veluti enim in illo ridiculus sit, si quis rectãguli trigoni, cuius alterum (exempli causa) latus circa rectum angulum quinque sit pedum, alterum duode-cim, dicat aream nõ esse triginta pedum, sed quadraginta, nec eius rei demonstrationem vllam afferat: ita hic quoque ridiculus est qui quicquam affirmat quod demonstrare non possit. Ergo sicuti in demõstratione de triangulo (neq; enim recedẽdum nobis ab exemplo est, qui indoctos istos metho-dicos à disputatione nostra iam abegimus) ipsum quod 80 propositum est, ex duabus his propositionibus colligebatur,

vna quæ spatium id quod lateribus pedum quinque & pedum.xij.continetur, sexaginta pedum effici dicit: altera quę triangulum dimidium eius esse spatij proponit: harū vtraque rursus vt demōstrationis fidem reciperet, alijs propositionibus egebat: mox illæ alijs, quoad peruētum ad primas esset: hæ vero nec ex alijs, nec per demonstrationem, sed ex se fidem faciunt: sic arbitror & in ijs omnibus quæ in medicina demonstrantur, ad primas & indemonstrabiles propositiones, & quæ ex se fidem faciant, omnia esse perducenda. Ac si omnes de medēdi methodo sic dicere aliquid instituissēt, 10 prorsus sicuti inter Arithmeticos, Geometras, & logisticos: ita inter ipsos quoque conuenisset: quippe apud quos discere ab ipso statim initio licet quid quoque nomine quo vsuri sunt significetur: quas præterea propositiones indemonstrabiles (quæ axiomata vocant) ad disceptationē sint sumpturi: veluti lineam esse longitudinem citra latitudinem: superficiem, quæ longitudinem latitudinem'que tantum habeat: & triangulum esse hoc, quadrangulum illud: ac reliqua ad eundē modū. Ab ijs vbi axiomata eiusmodi vsurpanda sibi esse prædixerint, quæ eidem sunt ęqualia, inter se esse ęqualia: & si æqualibus æqualia sint adiecta, tota fore æqualia: 20 postea demonstrare theoremata tentant, nihil extra ea quæ a principio pręsumpserunt, adijcientes. Plerique tamen medicorum, sicut ipse scis Hiero charissime, interrogati vndenam principium inuentionis suæ sumpserint, tantum abest vt indemonstrabilia principia, & quę omnibus hominibus in cōfesso sint proferant, vt nec quo sibi ipsis consona respōdeant, inueniant: sed sursum ac deorsum Euripi more agantur, contraria quisque in progressu sermonis ijs quæ ab initio statuerunt, afferētes. Siquidem sapientissimus iste Thessalus, cum apparentes esse cōmunitates dixisset, paulopost 30 non solum non alium quenquā priorum medicorū vidisse eas asseuerat, sed nec ipsum qui primus eas peperit Themisonem. Huius nanque vnius esse monstrosas illas cōmunitates fatetur, ceu patris legitimos filios. Post hos vero qui secuti sunt omnes, & inter se, & ab ipso Thessalo dissentiunt, nec easdem cōmunitates tradentes, nec omnino inter se vel in vno concordantes. id quod sæpenumero tibi, ipsis etiam methodicis pręsentibus, ostēdi: fortasse'que aliquādo maius ocium nactus, de inconstantia eorum scribam. At nūc tan- 40

tum saltem ad rem propositam sumi expedit, oportuisse eos presertim secte authores exposuisse prius de qua re singula nomina dici vellent: sicut empirici faciunt: qui apparere ea dicunt quæ sub sensum cadunt: nosci vero, quæ memoria tenentur: apparere simul & nosci, quæ & ante aliquando sub sensum venerunt, & nunc simili modo veniũt. Num igitur ita ipsi quoque apparere communitates dicũt, ceu sensu cognitas? An & quę ratione comprehendimus, apparentia nominant? Empirici nanque non adeo concedunt quicquã ex
50 ijs quæ sola ratione nosci videntur, apparens dici. Rursus veteres philosophi duplex esse genus apparentium decernũt: vnum quod ipsi empirici comprobant, nempe eorum quæ sensu aliquo noscuntur, veluti albi, nigri: duri, mollis: calidi, frigidi, & similium. alterum indemonstrabile, eorum nimirum quæ intelligẽtiæ primo occursu patent, veluti quæ eidẽ sunt æqualia, ea inter se esse ęqualia: & si ęqualibus æqualia addantur, tota æqualia fieri: & si ab æqualibus æqualia demas, que restant æqualia fore. huius esse generis aiunt & quòd nihil citra causam fit, & quòd omnia ex ente quopiã:
60 & quòd ex eo quod omnino non sit, nihil fiat: simili modo perire nihil in id quod prorsus non sit: item quòd affirmare vel negare, de quoque sit necesse: aliaque id genus non pauca, de quibus in logicis tractatibus agitur, & ipse in commẽtarijs de demonstratione, quã potui, dixi clarissime. De his inter eiusmodi principia cuiusmodi Logica nuncupamus, quidam philosophorum contendunt, atque ambigunt. hi tamen hactenus saltem sunt modesti quòd omni demonstrationi fidem suã abrogant, intelligentes (arbitror) tametsi id non dicant, illud saltem se certo scire, nihil omnino demon-
70 strari posse si logicis principijs fides non sit adhibita. At qui eousque rudes amentesque sunt, vt ne id quidem intelligere queant, hi demonstrare quidem conantur: cæterũ quæ, qualia've, aut quot demonstrationis principia sint, nec noscere nec quęrere volunt, nec aliũ docentem audire sustinent, sed absolute pronunciãt, & verba loquũtur quæ nec quid significent, ipsi clare explicare valeãt. Merito igitur eorum emulis centum voluminum opera scribuntur, partim inuestigãtibus de quo quodque dici nomen Thessalus voluerit, partim nihil tale inuenientibus, cui omnia ab eo particulatim dicta
80 consentiant. Nam quæ demũ apparentes illæ cõmunitates

sint, aut quomodo apparentes, dicere non possunt: nisi iterum atque iteru totidem libros scripserint. quippe quod apparet, aut sub sensum omnino cadat oportet, aut sub intelligentiam vno semel occursu. vtrinque sine vlla demonstrationis ope. quod vero intellectui se vno occursu no exhibet, protinus idem controuersum est, ac demonstratione eget, nec artem vllam à tali principio incepisse conuenit. Hęc si in logicis methodis exercuissent, & ipsi ea intelligerent, & tempus nostrum frustra no contererent. Nuc quoniam inexercitati rudesque, per amentiá audent demostratione vti 10 priusquam quid ea sit didicerint, necesse est cum similibus sui, omnes aberrent, prorsusque nugentur, ac eos qui recte demostrát minime intellegant, sed tempus inaniter consumant. Ergo cum his nequaquam vt cum rationalibus animalibus vel disputandum amplius est, vel ijsdem impense contradicendum, priusquam didicisse quænam res demostratio sit velint, & quatenus exercitatum esse oportet qui ea probe sit vsurus. Tecum vero omnem deinceps sermonem conferam, ipsis vsus methodis quas in commentarijs de demonstratione tradidi. Quippe non solum principia 20 omnis demonstrationis esse ea quæ tum sensui, tum intelligentiæ manifeste se exhibent: sed etiam in omni re quęrenda nomen ipsum adsumi in disputationem oportere in illis docuimus. Nunc neutrum præcipere statui, nec quemadmodum inuenire, nec quemadmodum demonstrare conueniat: sed ijs qui didicerut, & exercitati sunt, simul aliquē laboris opportunu fructu reddere, inuēta nimirum non tenui re, quam nunc instituimus: simul si qui sunt quibus artium maxima cordi est, quæ circa animum hominis versatur, ipsos quoque in minoribus exercitare. Quippe id tena- 30 citer seruare in omni methodo oportet, vt in ea te multis sæpe leuioribus problematis prius exerceas, quàm maioribus manu admoueas. Hoc igitur nobis verę disciplinę principium esto. quod vtique statim inter initia facturi fueramus, tum artem ipsi inquirentes, tum alijs præeuntes, qui adhuc peruersi no essent. Quoniam omnis morbi curationem inuenire propositum est, necesse est morborum numerum prius sciri. At quoniam fieri nequit vt aut differentias generis vllius, aut species inuenias, ipo quod diuiditur no planē explorato: oportet profecto nuc etiam quid morbus sit, 40

narremus:quò sic diuisionem eius rite adeamus. Qua igitur ratione id methodo inueniamus? Quanam alia nisi ea quam in libris de demonstratione præcepimus? Nempe vt de notione ipsa prius conueniat, cum sine hac, propositæ rei substantiam inuenire non liceat. Ipsam vero notionem, quæ omnibus in confesso sit, sumendam diximus, vt quæ aliâs principium iure non dicatur. Quę igitur est de ægrotando omnibus hominibus confessa notio? Et de qua maxime subiecta re verbum hoc ægrotare enunciant? Nunquid
50 vbi citra offensam omnium corporis partium actiones obeunt, & valere se tunc dicũt, & minime medicis egere putant: vbi vero naturalium corporis actionum senserint quãpiam vel male geri, vel prorsus non geri, & ægrotare se illa parte corporis existimant, cuius actionem affici videt, & medicum de remedio cõsulunt? Ego sane omnes homines ita video tum morbi, siue ægritudinis: tum vero sanitatis, siue valetudinis nomen vsurpare. Quinetiam eã quam dixi notionem omnes obseruare non in his modo nominibus, sed etiam in omnibus quæ cum his cõiugata sunt, tum
60 nominibus, tum verbis. Quippe cum & valere illum existiment, cui nullius partis actio sit vitiata: & ægrotare, cui sit vitiata: & valentem eum nominent, cuius omnes corporis partes actiones suas secũdum naturã edant: & ægrotantẽ, cui male affecta pars aliqua sit. Nec quisquã omnino aut aliĳs nominibus vtitur, aut de alia re enunciat iam dictorum nominum quiduis. id quod diffuse in medicinalium nominũ interpretatione ostendimus. Atq; hoc saltem mihi per omnem disceptationem memoria teneri maxime velim, nominum interpretationem ex patriæ me consue-
70 tudine facturum: sicut in commentariĳs de demonstratione dixi, ipsius rerum essentiæ tum inuentionem, tum inquisitionem, tum demonstrationem, non esse ex ĳs quæ multitudini videntur: immò ex sumptionib9 sciẽtificis, quæ lemmata græce vocant: de quorum inueniendi ratione in illis est proditum. Ergo accepto eo quod omnes confitentur principio (nempe illud in medendi methodo propositum esse, vt egrota corpora in sanitatem vindices. id vero est, vt naturales partium actiones si quæ vitiatæ sint, corrigas) iam quod deinceps est inquiramus, quot numero in totum
80 res sint quæ loco prope se consistunt: necubi aliqua proce-

dente sermone vel pro morbis accipiamus, cum sint his similia: vel vt sanitatem, cum ad huius naturam prope accedant. Proponamus autē claritatis causa particulas aliquas in quibus confirmetur quod dicimus: ac primum quidem ante cæteras oculum. De hoc igitur omnibus hominibus non medicis modo, sed etiā aliȷs quibuslibet conuenit, eius opus esse, vt videat. Seu vero opus, seu actionē inter loquendum dicam, in præsentia saltem non refert. Ad eundē modum, nec si quis aspicere, oculorum esse opus dixerit, nec si quis aspectum, aut visum, aut visionē, aut quomodocunq; aliter nominet, quicquam refert: quando etiam si quis solœcismum committens nominet, ad rei ipsius sciētiam nihil id afferat incommodi, modo de qua re nomen pronunciet clare explicet. In hoc enim præcipua doctrinę vis est. Nominetur igitur oculus pars corporis. neque hic referat partē'ne, an particulam quis dixerit. Quicquid enim totū complet atq; integrat, id totius particula & pars nominatur. Est enim pars ex ȷs quæ ad aliquid dicuntur. quippe pars, totius integri'que pars dicitur, æque profecto vt totū & integrum per relationem ad partes & particulas proprias nominantur. Est'que sicuti dextrum ad sinistrum, & sinistrum ad dextrum: ita planè & totum ad partem, & pars se habens ad totum. Ergo si quis hac seruata notione malit partem dicere quàm particulam, aut si quis contra particulam potius quàm partem: is mihi ad rerum inuentionem impedimento non sit, cæterum imperitum se linguæ latinæ prodit. Dictum vero alibi (vt scis) diffuse de nominum vsu est. Ac nunc quantum satis ad rem sit propositam arbitror, adȷciam, illud duntaxat indicās, non oportere nominibus seduci: nec qui in ȷs dissentiunt, hos statim in rebus quoq; ipsis dissentire putare. In quo genere omnes (vt vno verbo dicam) non medicos modo nostræ tempestatis, sed etiam philosophorum plerosque parum exercitatos vides: vt quorum paucissimi nominum diuersitatem à rerum diuersitate distinguere norint. Verum huius quoq; rei methodum in logicis speculationibus tradidimus. cuius opportunitas si quādo aliâs, vtique nūc quoq; ad vsum venit. Quæ'nam igitur fuit ea methodus? Nempe vt à rerum incipias differentia, non autem nominum. Tamen ostēdas quatuor exempli gratia esse res quæ in vicino sunt positę.

opus et actio

pars et par simil[illegible]

post deinde, vt demonstratione confirmes neq; plura esse neque pauciora quę in proposita disceptatione contineantur. postremo vt accommodato rerum cuique suo nomine sic reliquum sermonem absoluas, nec mutans dehinc, nec transferens nomen vllum: sed cui rei ipse ab initio imposueris, de eadem perpetuo vsurpans. Quippe ita & dilucida doctrina efficitur, atque à cauillationibus, quas homonymia parit, libera. & quod frustra est additum, facile deprehenditur. & quod deficit, cito inuenitur. & quæ consonant

50 dissonant'que maxime in eiusmodi explicatiōibus exacte discernūtur. Ergo illud repetamus denuo. Visus, oculorum actio est: locutio, linguæ: incessus, crurū. Ipsa rursus actio, motus est actiuus. Iam horum ipsorum motus, immutatio est eius quod pręfuit. Actiuus, qui à se editur. Passiuus, qui ab alio quopiam extrinsecus posito excitatur. veluti volatio, actio est animalis volatilis: & incessus, animalis gressilis. quod autem ab alio sic agitur vt locum mutet, id vtique non agit, sed patitur. Egit nanque, qui ex Pireo Suniū cōmeauit. quippe motus actiue est, id est ex seipso, & pro-

60 pria natura. contra, passus est, qui ex Pireo Sunium nauigauit: vtpote qui naui vectus est. At quoniam motū prioris esse habitus mutationem diximus, ea vero immutatio dupliciter fit, nempe aut in qualitate, aut loco: vtique mutatio quæ in loco agitur, latio dicitur. quæ in qualitate, alteratio: ita videlicet vt sit latio, immutatio, vel demutatio, vel mutatio prioris loci (de industria enim multis sum vsus nominibus, maxime scilicet insinuare studens quòd licet vnius rei multas definitiones efficere, quæ vocibus tantum, non etiam notionibus differāt) alterationem vero, vel mutatio-

70 nem in qualitate, vel demutationem eius quę pręfuit qualitatis, vel immutationem in qualitate, vel trāsmutationem qualitatis, vel quomodocūque aliter auditori quod dicitur clarum fore speraueris. quippe huc tibi varietas interpretationis sit vtilis. Ergo visio (nam redeūdum ad oculum est) actio partis est: oculus vero ipa est animalis particula. nam particulam, an partem dicas (vt prædiximus) nihil refert. Instrumentum vero appello animalis partem quæ perfectam edere actionem possit: veluti oculus visionem, & lingua loquelam, & crura itionem. Ad eūdem modum & ar-

80 teria, & vena, & neruus, tum instrumenta, tum partes ani-

malis sunt. Pro hoc nãque nominũ vsu non à nobis modo, sed etiam veteribus definito: oculus quidẽ & pars, & particula, & instrumẽtum vocabitur: cornea vero tunica, particula & pars, non autem instrumentum. Simili modo & quæ rhagoides, & quæ arachnoides, & quæ amphiblestroides græce dicuntur. quippe quarum singulæ primum quidem ac maxime oculi particulæ sunt. & quia is etiam faciei pars est, itidem & illę faciei sunt partes, sed secunda quadam ratione. ita vero & totius corporis partes sũt, propterea quòd facies ipsa totius corporis est portio. Homœomeres vero, id est similaris pars est, sicut ipsum clare indicat nomen, quæ vndique in similes diuiditur: veluti in oculo vitreus humor, & crystallinus, & tunicarum propria cuiusque substãtia. Porrò hæc latius indicata sunt in dissectionum commentarijs. Hic vero ea tãtum dixisse sat est, quorum ad id quod instat meminisse est opus. Est autem opus ostendere in singulis particulis plura inesse quæ inter se dissideant, nec tamen à medicis omnibus sint percepta. hoc autem vtile esse prædiximus ad nomina à nobis recte vtẽda, vtique cuius causa nunc id tractandum suscepimus. Indicabitur autem & ad ipsam nobis propositam methodũ maxime necessarium. Est enim instrumẽtum oculus: actio vero visio: vna ex particulis eius similaris, ac primũ visionis instrumẽtum, crystallinus humor: sicuti in libris vbi de ijs egimus monstratũ est. id nanque est quod alterari debet ab aliquo extrinsecus occurrẽtium colorum, vt animal videat. alterari vero non potuit, nisi purum omnino perspicuum'que esset. At purum ita perlucidum'que esse nõ posset sine eo quod nũc obtinet temperamẽto. Quippe ostẽsum est vnamquamque rerum talem esse qualis est, propter calidi, frigidi, humidi, & sicci temperamentum. Eoq; fit, vt si quid horũ magnopere immutatũ sit, aut planè nõ videbit, aut male videbit animal. Verum hoc nobis parũ adhuc constat, modo artem quærere orsis. nec oportet aliquid ex ijs quæ post sunt inquirẽda, velut scitum præsumere. nec ipse huius gratia, eorum quæ de crystallino alibi dixi, mentionẽ feci: sed claritatis causa eorum quæ nunc sunt dicenda. Vidẽtes enim oculum probe munus suum obire, ac rursus nequaquam videre, atque illud sanitatẽ eius, hoc morbum, vel vitiũ, vel quicquid libet vocãtes, (nihil enim

ad rem propositam refert) quærimus deinceps quæ demũ sit eius noxę causa. Vnde inquies ad hoc moti? Certe ex indemonstrabili axiomate, de quo inter omnes cõuenit, propterea quòd intelligentiæ euidens est. Quod ergo est id axioma? Nihil absque causa fieri. quippe hoc non concesso, non datur aut lœsæ visionis, aut prorsus amissæ causam requirere. Sed quoniam id ex ĳs est quæ intelligentiæ sunt manifesta: pręsumentes iam aliquam subesse lœsionis causam, ad eius inquisitionem venimus. Ergo hãc causam seu
50 affectum aliquem corporis, seu corpus certo modo affectũ appellare velis, nihil sanè ad rem propositam interest. Illud omnino fateberis, aut morbum ipsum hanc esse: aut si quidem morb9 est ipsa actionis lœsio, affectum qui huic officit, morbi causam esse. Existit' ꝙ hoc loco rursus de nomine controuersia, ipsum'ne oculorum affectum à quo visus læditur, morbum vocem9: an ipsum actionis vitium. Verum siue quis actionem vitiatam morbum dici velit, vtiqꝫ multo prius statuat necesse est sanitatem esse naturaliter se habentem actionem: siue affectum qui actioni incommo-
60 dat, multo quoque ante qui secũdum naturam est, siue hũc affectum, siue constitutionem dici velit, sanitatis vocabulo appellet. Quippe committere, vt cum inter actiones posueris sanitatem, in affectibus existimes statuendum morbum: aut cõtra cum in partium constitutione sanitatem, in actionis vitio morbum: tum reliquis methodicis, tum vero principe huius insaniæ Thessalo digna sententia est. Etenĩ omnes ferè qui sunt indocti huius insani'que dogmatis sectatores, sanitatem esse naturalium actionum firmitatem ac robur aiunt: morbum vero nequaquam actionis lœsio-
70 nem & infirmitatem, sed alĳ corporis quẽdam affectum, alĳ corpus certo genere affectum. Qua quænam obsecro maior dementia sit? Hoc enim vel quiuis depręhẽdat, non oportere in altero sanitatem, in altero morbum, sed in vno omnino genere ambo constitui. Siquidem contraria sunt, quæ in eodem genere plurimũ inter se dissident: veluti candidum & nigrũ. etenim vnum est horũ genus, color. Ideoque si cõtraria inter se sunt sanitas atque ægritudo, in quocunque genere eorum quæ naturaliter se habent statuetur sanitas, in ipsius innaturali habitu ponetur morbus. Quare
80 si sanitas actio est quę secundum naturam se habeat, omni-

Quod est genus morbi et sanitatis

no morbus præter naturam actio fuerit. Si autem affectio quæpiam aut constitutio naturaliter se habens sanitas est, & morbus affectio constitutio've pręter naturam necessario fuerit. Ac Thessalus quidem finire morbum ne aggressus quidem vsquam est, quin potius hariolãdum nobis reliquit de qua re vocabulum id enunciet. Quòd enim nihil interesse censeat inter morbum & pathos, iam tibi in ipsius hominis commentarijs ostendimus, in quibus translatitie ambo ponit, tranfert'que vtrunque in alterius locum, ceu nihil intersit, hoc, an illo modo loquaris. Eius vero sectatores vniuersi sursum deorsum'que aguntur, ratiocinantes, ac se tegentes, omnia'que facientes vt vel obscure loquantur, vel omnino non vt Thessalus ipse, atque ante hunc Themiso, qui fundamentum illis huius insaniæ iecit. Quòd si tibi ea quæ Proclus, & Rheginus & Antipater, ad hęc quę Eudemus, Mnaseus, Philo & Dionysius in hoc genere prodiderunt, dicere velim: vtique à proposita tractatione, quæ & scientifica est, & ipsum quod vtile sit docere conatur, imprudens excidam. Verum de horum dissidentia licebit aliquando, fortasse etiam in sequentibus, mentionem facere: vna'que cum his Menemachi, qui omnes eorũ res astutius turbauit atque confudit: & nugacis Olympici, cũ'que hoc etiã Apollonidę, & Sorani, & qui adhuc viuit Iuliani. quẽ vtique & nos conuenimus, vt viua videlicet hominis voce meras nugas condiscerem. sed nec is explicare potuit quid morbus, pathos've esset. Cuius rei vel maximum signum est, quòd cum viginti plus anni iam sint ex quo illum Alexandrię cõuenimus, scripserit'que iterum atque iterum institutiones (nam has assidue transponit, transformat'que, nunquam ijs quas scripsit contentus) nusquam tamen earum est ausus quid morbus sit prodere: tametsi certe adeò ea quæ nihil ad rem pertinent, in ijs agitet, vt etiam illud inquirat, sit'ne pictura medicis ex vsu. & tamen tam multa talia'que cum scribat, nec dissimulare habeat, sicut nec Menemachus, quasi methodicæ sectæ absurditatem clare non norit, ne in hodiernum quidem diem in institutiõibus suis vsquam scripsit quid morbum pathos've nominet. Mihi certe ipsum interroganti, adeò multa obscura'que respõdit, vt nihil eorũ quæ dixit planè intelligerem, cogeret'que illud tantum homini dicere, quòd mihi desciscere ab Olym-

pico videretur, quanquam is auus doctrinæ ipsius fuerat. Nam Iulianus hic Apollonidæ Cyprij, Ille Olympici discipulus fuerat. Ergo Olympicus (vti dixi) sanitatē morbū'que finire ausus, illā esse affectum aiebat qui absentia sit morbi. Rursus morbum mutationē à naturali in id quod præter naturam sit, stabilem. Quorum sanè vtrunque multa sunt à ratione aliena, quę & tunc Iuliano exposui, & nunc summatim dicam. Quod enim (inquam) confusionem facit, id est, quod Olympicus non illud tantum absolute dicit, sani-

50 tatem affectum esse positum extra morbum: sed etiam illud definitioni adijcit, quem affectū definimus naturalium actionum constantiam & firmitudinē. haud enim conijcere valeo, in sola'ne actionum constantia, an in corporis affectu, an in ambobus sanitatem statuat. sed forte, vt vtique cū reliquis methodicis assolet confuse aliene'que abuti gręcorum vocibus, ita nunc quoque affectum non ad corpus, sed ad actiones refert: vt nimirum ad hunc modum definitionem intellegas: Sanitas affectio est actionis in absentia morbi. Porrò iustum (arbitror) fuerat, alterum duorum de-

60 finitioni adiecisse, aut actionum, aut corporis: vt videlicet aut ita se haberet finitio: Sanitas est affectus actionū in absentia morbi. aut certe talis: Sanitas est affectio corporis in absentia morbi. Quinetiam si ambo iungere voluisset, ita quoque licuisset, vt dilucide, sic breuibus dicere: Sanitas est affectio tum actionū tū corporis in absentia morbi. Quid autem cum subijcit? Quem affectum definimus constantiam ac robur actionum naturā suam tuentium: vtrum'ne pars hæc fuerit eius quod prædictum est, iungenda'que tota definitio est ad hunc modum? Sanitas est affectus corpo-

70 ris in absentia morbi, & constantia actionum quę secundū naturam se habent, ac robur. an ista ipsa per seipsam perfecta definitio est, ac quid sanitas sit docens, prout sanè nonnullis methodicorū placuit, qui sanitatem esse dixerunt cōstantiam secundum naturam se habentium actionum? Verum si hæc absoluta est, haud scio quid doceat ea quæ ante dicta est, quæ affectum esse sanitatem præcipit. Quippe illud quod dixit ī absentia morbi, eiusmodi planè est quod vel puer explodat: cum si ita definire permittitur, manifestum sit & morbum fore affectum corporis in absentia sa-

80 nitatis, ita videlicet, vt vtraque definitio, nō quid sit id quod

quæritur, ſed quid non ſit, doceat. Sed mittamus (inquam) ſi placet, & hæc, cum ſint ad rem non admodum neceſſaria. Illud certe præterire diſſimulare'que non licet, quòd in ſanitatis explicatione omnia actionibus tribuantur, vel ſolis, vel etiā confundendo inuoluendo'que, ac obſcure quodammodo miſcendo ipſum affectionis vocabulū: in ipſius vero morbi definitione, nulla ſit actionum mentio. nam illud dicere ſatis habuit, morbum eſſe mutationem corporis à naturali ſtatu ad eum qui prẹter naturam ſit, cōſtantem & ſtabilem. Ac debuerat inquam, aut in actionibus, aut in affectibus vtrunque conſtituere. Quid vero mihi reſponderit, & ſæpe tibi iam mi Hiero narraui, & nunc repetere non erit alienum. Nihil (inquit) miri eſt in actionū conſtantia cum robore ſanitatem poni: in affectu corporis præter naturam, morbum. Neque enim contraria ſunt, vt tu reris, inquit. Eſt enim eorum aliquid medium, quod nec ſanitas ſit, nec morbus. Quo ego ſermone audito, abĳ ſtupefact9 ſimul ac dolens. fatendū enim eſt quod accidit. Antea enī neminem vnquam eorū qui in tanta eſſent opinione, prorſus ſtupidum cōueneram. tum autem primum conueniēs merito obſtupui, non quòd is ſolus adeò ſine ſenſu eſſet, ſed quòd multos etiam alios haberet diſcipulos, qui cum ſtatim in initio doctrinæ ſuæ methodicos ita errare viderent, tamen à ſecta non deſciſcerent: aut ſi omnino non viderēt, prorſus eſſent attoniti. Nam quid quæſo ad rem, morbum ſanitati non eſſe contrarium, propterea quòd aliquid eorū ſit medium? Patet enim hac ſcilicet ratione non fore album nigro contrarium, propterea quòd eorum ſint media, flauum, & fuſcum, & rubrum, & pallidum, & reliquorū colorum ſinguli. nec calidum frigido, quippe horum quoque ſunt media, tepidum, & temperatum. Ac ſapientes iſtos methodicos, cum nec leui nec ſpernendo lapſu ſic ſint inter initia ſtatim lapſi, ſperemus'ne veritatē vllam eorum quæ ſequantur, poſſe intelligere? minime profecto. quippe quæ in arte medica ſpectantur, omnia ex his pendere docebimus. id'que merito. ſiquidem in ĳs artibus quæ methodo aliqua traduntur, earum conſtituendarum principium, eſt finis ipſius notio. Ac in huius quidem notitia, alĳs quoque permultis varie eſt erratum: alĳs medicinẹ finem eſſe affirmantibus, plerunque ſanare: alĳs ea facere quẹ ſint ad ſani-

tatem conducibilia: aliis morborum causas adimere : aliis pro se quenque omnia peragere: aliis prout cuique succurrit. ac de his definire seorsum côueniet. Nemo tamen adeò fuit stupidus, vt in alio genere poneret sanitatẽ, in alio morbum: sed vel actionibus naturaliter se habẽtibus eos tribuit, vel partium constitutionibus, quos aliqui affectus vocant. Siue autem in actionibus naturaliter editis sit sanitas, in iis quæ prẹter naturam sunt, erit morbus. siue in constitutionibus naturaliter se habentibus, in iisdem præter naturam se
50 habẽtibus erit morbus. siue in affectibus, in his ipsis erit & inualetudo. Neque enim profunda vlla spectatione ad hoc est opus: tantum sufficit nõ esse peruersum. Nam quis obsecro dubitet, si videre sanitas sit, morbum esse vel cęcutire, vel omnino nõ viderẹ? Quis nõ intellegit, si audire sanitas sit, non esse morbum vel ęgre audire, vel prorsus non audire? Pari modo si cõcoquere, bona valetudo est: vel male cõcoquere, vel plane nõ concoquere, inualetudo est. Et si suo aliquem arbitrio moueri sanitas est, vtique morbus fuerit & conuulsio, & palpitatio, quem palmon vocant, & ner-
60 uorum resolutio, & tremor, & denique quicquid voluntarium motum vel penitus destruit, vel etiam impedit. Ad hæc si naturaliter sentire sanitatis opus sit: insensibilitas, & vitiosus sensus, & stupor, & dolor, ægritudines erunt. Rursus si ordinate respirare sanitas est: vtique spirãdi defectus vel inæqualitas morbus est. Atqui si hi morbi sunt, dubiũ non est particularum affectus ex quibus hæc edũtur, morborum esse causas: nec oportere aut phlegmonem, aut scirrum, aut erysipelas, aut abscessum, aut vlcus, aut tumorẽ morbos dicere. contraque si hæ ęgritudines sunt, manifestũ
70 est nullum illorum esse morbum. Quippe duo rerum genera sunt nusquam inter se similium, sed omnifariam dissidentium, & tota natura differentium. alterum horum generum corpus vocant, alterum actionem. Ergo oculus, & lingua, & auris, & crus, atq; id genus singula, corpora sunt certo modo affecta. visus, auditus, sermo, incessus, actiones prædictorum sunt corporum. Si itaque in certo quodã corporum habitu ægritudo constituitur, certe in certo quodã actionum habitu non statuetur. E diuerso si in hoc morbus consistit, planum rursus est in corporum affectu non esse.
80 Verum quòd affectus ipse causa sit, actio vero id quod ab

affectu corporis efficitur, id vero est quod præter cætera & fatendum medico sit, & obseruandum. Adeò quisquis hoc ignorat, is in re labitur quæ planè est ex necessarijs. At qui vel actionis lœsionem, vel corporis affectum aliquo nomine appellat, quanquam parum conuenienter nominat, potest tamen de rebus ipsis rectam habere sententiam. Contingit autem non ex nominum, sed rerum recta opinione ipsa commoda morborum curatio. Iam hoc ipsum multos medicorum ignorantes inuenias, putãtes'que in rebus dissidere eos qui corporum affectus morbos esse censent, ab 10 ijs qui in actionis vitio eosdem constituunt. Atque horum omnium errorum qui & sæpe iam dicti sunt & post dicẽtur, vnica causa est, quòd qui inuenire quiduis logice sunt aggressi, non fuere in logica methodo exercitati, sed simul veluti ratione cogitatione'que exercitati fuissent, ab experiẽtia desciuerunt: simul, cum in ijs inexercitati essent, magnopere sunt lapsi, siquidem millies eos de nominibus tanquam de rebus litigantes inuenio. Rursum vbi rem quampiam maximam ignorarunt, nomen se ignorare putantes, veluti in eo quod nũc est propositum, discernere neque- 20 unt corporis quidem statum, causæ rationẽ sustinere, actionẽ eius quod ab eo perficitur: sed nec quod sanatur, id esse corporis affectum. Quippe comitatur necessario hunc naturaliter se habentem naturalis actio. Contra si à natura recesserit, vt actio statim præter naturam se habeat. Porrò in hoc totũ vertitur, est'que hoc principium, ac veluti primũ quoddam elementũ omnis methodi quæ de medendo instituitur. Cęterum an hoc ipsum appellare morbum oporteat, an actionis vitiũ, id est de nomine dubitare. Dicemus autem aliquid & de nominum vsu, sicut in alijs prius iam 30 fecimus. Verum nunc de ipsis non distinguo: quò videlicet hoc ipsum rerum fide magis comprobem, ostendam'que quodnam sit huius de medẽdo methodi principium & radix. In quo cum alij multi ex ijs qui rationales se dogmaticos'que appellant, tum vero probi isti methodici sunt falsi. atque illud quidem ijs qui prudentes sunt, iam quodãmodo apparet nihil esse aliud quod à medicis curetur, quàm corporũ affectũ, veluti proximo libro monstrabitur. Nunc illud nobis propositum erat, vt ignorãtiam eorum corrigerem⁹, qui quot in vniuersum res sint quę in pręsenti dispu- 40

tatione proximę inter se habeātur, ignorant. Videtur enim vnum harum genus esse ipsorum corporum, alterū actionum. Ac corporū quidem genus præcedere actiones, easq́ gignere: has vero sequi, id' q́ si corpora naturaliter se habeant, inculpabiles ac naturales: sin præter naturam sint affecta, aut nullas prorsus, aut omnino certe impeditas. Tertiū præter hęc genus est causarū quæ hos affectus creant. nam quam rationem habet affectus ad actionem, hanc alterū quippiam ad ipsum affectum omnino habeat oportet, illo
50 duntaxat euarians, quòd affectus cum actione vnà consistit, nec potest vsquam aut proba actio esse sine corporis naturali affectu: aut vitiosa nisi cū corpus sit vitio affectū. Eius autem affectus qui actionem impedit, causæ possunt quidem non etiam esse: possunt autem & adhuc manere. Ergo diuersæ omnino ab affectibus causæ sunt. Ac tertium hoc iam inuentum genus diuersum est & ab actione, & eo qui hanc gignit affectu. Ab hoc quartū aliud genus est eorum quæ quū corporibus & naturaliter & præter naturā se habentibus insint, actioni nec commodant nec incōmo-
60 dant: sicut exempli causa, color corporis ex diuturna in sole mora niger ex candido factus: aut contra vbi versatus in vmbra quis sit, ex nigro candidus: aut ruber lauantibus: aut pallidus timētibus. Quippe hęc nec actiones sunt, nec corporis affectus, qui sint actionis causæ: multo'que min⁹ ipsę causæ quę affectus qui præter naturā sunt creāt: sed symptomata quæ diuersas corporum alterationes necessario sequuntur, siue hæ secūdum naturam, siue præter naturam se habeant. Ergo cum quatuor definita genera iam sint, ex quibus vel noscendis, vel non noscendis, probe secus've in-
70 cipiendam esse medendi artem monstrabimus, liceat de cætero cuiuis, prout volet, ijs nomina imponere: veluti affectum corporum præter naturā se habentem, cum actionem aliquam vitiat, morbum si placet appellato. Ipsum vero functionis vitium, insigne quoddam morbi symptòma. Quæ alia ratione accidunt, ceu colores, ea quoque si volet appellato symptomata. cęterum ea distinguat à functionū vitio. atque si hoc insigne morbi symptoma vocet, illa familiaria propria'que nominet. Quædā etiam pręter hęc, si volet, nec familiaria, nec propria, sed forte quædam inci-
80 dentia. Quartum vero ab ijs genus statuito quod sit insalu

brium, siue (vt ita dicam) morbificarum causarum. Atque harum, quæ quidem in ipso animalis corpore consistunt, internas nominet. quæ extrinsecus, externas. nisi malit (vt nunc vulgus medicorũ insueuit) illas antecedentes, has primitiuas vocare: positis autem pro arbitrio vel hoc vel illo modo nominibus, dummodo clare, & ex vsu legentium, nec mutet postea, nec alteret eorũ vsum: sed perpetuo per omnem disputationẽ obseruet: quò & quę dicat, facile intellegamus, & refutationes redargutionesque omnes ad aliquid clarum distinctũque referamus. Qualiter (inquis) 10 & ad quem modum? Nam id quoque indicandum adhuc arbitror propter stupidos istos methodicos. nempe esto, dicat aliquis phlegmonem affectum esse præter naturam: ipsam vero lœsam phlegmone laborãtis particulę functionem morbi insigne symptoma, veluti pedum quidem lœsum ingressum: oculorum visum: aurium auditum: ruborẽ autem, & tensionem, & renixum, & tumorem, qui præter naturã sit, ac phlegmõis succedat, diuersum quoddam genus siue symptomatum, siue accidentium, siue quo alio nomine appellare malit: illud modo sciat, clareꝗ definiat, 20 nõ esse idem genus cum vitio actionis. rursus sanguinis redundantiã (si forte hęc fuit) internam phlegmones causam: externam vero ciborum abundantiam. Ergo sicuti ipse exempla sermonis habendi clara posui, & quatuor genera distinxi, ac notiones eorũ dixi: ita & Thessalo arbitror faciẽdum fuit, prętertim post tot & tantos viros, quos se vicisse prędicauit, nouam sectam condituro. Nunc vero nec ipse apertum quicquam attulit, nec sectatorum eius quisquam. Olympicus enim cum ausus sit definire quid pathos sit, nõ eius, sed symptomatis retulit notionem. In summa igitur 30 nec quid pathos sit, nec quatenus à morbo differat intellegunt. Verum hoc nos in sequẽtibus docebimus. simul enim omnia dici non possint. Verum cõcesso ĳs idem esse morbum ac pathos, inspiciamus ea quæ dicit Olympicus. Pathos (inquit) est cõuersio corporis à naturali habitu in eum qui præter naturam est, permanẽs. Post paulum progressus, sciendum ait est differre à symptomate pathos: quòd pathos, vt paulo ante dixi, affectus corporis est præter naturam permamens: symptoma quod huic accidit, quod'ꝗ n ĳs quæ præter naturam sunt, specialem ac magis etiam 40

Causæ diuisio

regula declarandi

Inflammatio quid sit

quo genere symptoma fit

Causæ inflammationis

In definitionem Olympici

particularem figurationem habet. Hæc est egregia interpretatio sapientis Olympici, qui pathos ac symptoma finire est ausus. Quę sanè tot vitijs scatet, vt mihi in mentē veniat illud stulti ad cribrum, negantis inuenire se quid eius obturet, aut non obturet. Quid enim primum ex ipsis dicas, aut quid omittas? quippe omnia refutare quæ perperā sunt dicta, lōgum sit. Num omnis mutatio ab eo quod secundum naturam se habet, ad id quod pręter naturam est, morbū censetis, si modo permanentia illi adsit? At vos tum
50 coloris vitium, tum atrophiam, id est affectum in quo corpus non nutritur, symptomatis, nequaquam morbis adnumeratis. Quid autem cacochymia, id est vitiosus succus? quid cachexia, id est malus corporis habitus? quid succi defectus? quid vero ipsa redundantia? nonne præter naturam sunt? Si ergo permanentia his accedat, inter morbos numerabuntur. Atqui nec ipsi id vultis, & merito sanè. Etenim supra id quod præter naturā sit affectus, adijci oportet etiā aliquam ab eo lœdi actionē. nam quoad illæsæ hæ omnes seruātur, etiam si milles corpus sit alteratum mutatū'que,
60 nullus tamē eorum affectuum morbus est. Quod enim curationem desyderat, aliud planè non est quàm affectus qui vitiat actionem. Siquidem quod primū maxime'que desyderamus, id naturalis est actio. propter hanc, & naturalē siue eum affectum, siue cōstitutionem nominare velis. Videre nāque, & audire, & loqui, & ingredi, indigemus, nō autē oculis, auribus, lingua, aut cruribus. nam si videre alia particula liceret, quis oculorum esset vsus? Et si alio quouis instrumēto audire liceret, quę auriū esset vtilitas? Pari modo & lingua & cruribus minime profecto esset opus, si loqui atque ingredi sine his possemus. Ac videre quidē, no-
70 stra ipsorum causa indigemus: oculis non nostra, sed ideo vt videamus. Iam linguam, aures, crura, non propterea requirimus vt instrumētis & multis affluamus partibus, sed loquelę grā, & auditus, & incessus. quippe de mortua quauis particula, quæ abscindi potest, veluti digito, pede, aut summa manu, non patimur hanc ociosam gestare, ac veluti pondus extraneum circunferre: illud clare hoc ipso declarantes, haudquaquam nos particulis illis, sed functionibus egere. Veluti igitur totam particulam actionis causa requi-
80 rimus, eodem (arbitror) modo naturalem quoque eius con

ſtitutionem actiõis gratia deſyderamus. Sicuti enim ſupra diximus, cauſę vicē ad actionem, conſtitutio prętat. Quæ vero cõſtitutionem vnde actio naſcitur neceſſario ſequuntur, ſanis quidem nobis accidētia, ęgrotātibus ſymptomata nuncupantur. Atque hęc quatuor genera ſunt omnium quæ in corpore noſtro habentur, ſeu ſecundum naturā nos ſeu præter naturam habuerimus: actio, conſtitutio, quę has præcedunt, quæ ſequuntur. his dehinc nomina qui volet īponito, ſingulis ſeorſum: ac ſi Dionem aut Theonem appellare velit eorum quodlibet, mea nihil refert, illud modo 10 intellegat ſeruet'que vbique, quatuor in vniuerſum res eſſe quę ſitę inter ſe proxime ſint. Et quoniā huc ſermonis veni, videor mihi hoc iuſte exigere, vt ſicuti nos illis permittimus quæ velint nomina indere, ita illi inuicem nos vſitatis & antiquis vti ſinant. Alioqui ſanè graue atque adeò iniurium ſit, ſi illis ſolœciſmum committere tyrannorum ritu licebit, nobis vel græce vel latine loqui non cōcedetur. Vocanto ſi placet ſanitatem, ipſarum functionum cōſtantiam. quanquā oſtenſum à nobis eſt affectum conſtitutionem'q; partium cuius ope functiones ſecundum naturam edimus, 20 ſanitatem ab omnibus appellari. Atque id cū ſtatuerint ſanitatem, morbum tamen cēſento non actionis vitium, ſed qui pręter naturā ſit affectū. Tanquā ergo nos illos nec gręce latine ve'nec dialectice nominātes, non impedimus: ita illi nobis permittant & græce latine've & dialectice non omnem qui præter naturam ſit affectū, ſed qui actioni incōmodat, morbum nominare: qui præter naturam ſit, nec tamen actionem obturbet, non morbum, ſed morbi ſymptoma. Rurſus ſicut illi permanentiā adijciūt, nec indicant quot horas eiuſmodi affectus moratus morbus ſit cēſend9: 30 ita illi nobis concedant illud permanentiæ nomē ſubtrahere. Nā ſi quis ſiue tribus horis, ſiue quatuor. ſiue horæ tantum dimidio, toto corpore vehementer ſit arreptus, ſic vt neq; ſentiat, neq; moueatur, hunc nos apoplecton ſiue attonitū dicimus. Aeque ſi quis cōuulſus toto corpore ſit, hūc etiam comitiali morbo laborare, nulla nec horarū nec dierū ratione habita. quippe nomina id genus, naturę rei, non temporis modi ſunt indicia: non aliter quàm album & nigrum, & calidum & frigidum. alioqui mirum mehercule ſit, ſi aqua calida calida nō ſit, niſi perpetuū diem talis per- 40

Sanitas quid

morbus q[...]

Symptoma morbi q[...]

duret. aut qui sex horis febricitauit, non febricitauerit. oportuisse enim, ut febricitauerit, durasse malum. quanquam quod tempus id sit quod durationem illam iusta'ne fuerit an secus, determinet, nemo eorum tradidit, vtrũ'ne dierum aliquis numerus sit, an mensium, an horarum: aut cur durabilem dicant, cum licuerit diuturnum dicere: aut cur hoc quidem mutantes nonnulli eorum difficile solubilem dicant. At certe hoc non generaliter morbi, sed longi morbi proprium est: perinde ac facile solubile, breuis. Verũ existimare referre, ægre solubilẽ, an durabilem, an diutinum dixeris, nõne extremę est ruditatis? Iam illud profecto magis mirũ, quod ipsi veluti à graui somno experrecti, distinguere pathos a symptomate aggrediũtur: cum author stupiditatis eorum in secundo de methodo, sic scribat: Eadem namque cum pręcedunt, pathe dicuntur: cũ succedunt, symptomata. Quauis etiam longe mirabilius hoc ipsum sit, quàm ea quę ab illis dicũtur, vtique iocinoris phlegmonẽ, si primo statim die irruat, pathos esse concedere: sin alteri cuipiam secundo aut tertio die succedat, abire in symptoma. quanquam quid diem secundam memoro? cum melius sit horam secũdam ab inuasione dicere. An enim in secũdo die phlegmone iocinoris in symptoma migrabit, in secũda ab initio hora non migrabit, nec symptoma erit? Cum illud saltẽ quod est, alicui quod pręcessit, superuenire illi omino competet. At quod tam celeriter inquiũt superuenit, ab eo quod vnà irruit non distat. Rursum igitur dictum ab illo clare oportuit quot horis determinet distĩguatque quod superuenit, ab eo quod vnà inuadit. Ac Thessalus quidem eiusmodi est. Olympicus vero, ceu in arcem ipsam sapientię euectus, nõ ita pathos a symptomate discernit: sed pathos id esse quod dictum est, symptoma vero quod huic accidit. mirifice videlicet ac dilucide essentiam eius interpretatus. quippe quid ipsum symptoma quod pathos comitatur, sit, adijcere (vt arbitror) ac definire oportuit, num corporis aliquis affectus, num lœsio quæpiam actionis, num pariter vtrunque esset. Ac ille quidem minime id dicit: sed nobis videlicet diuinare est opus. Illud vero quod definitioni apposuit, nẽpe specialẽ atque etiam magis particularem in ijs quæ præter naturã sunt, figurationem habens, quam non excellentiam claritatis habet, atque etiam nominum gręcam perlepidãque inter-

pretationem? Si magis specialem quãdam figurationem, in ijs quæ prçter naturam sunt, symptoma habet, quid ergo est quod magis generalem notam habet? Non enim dixit an sine collatione ad generale, magis speciale liceat inuenire. sin ad nihil omnino referens magis speciale ꝓnunciat, oppido quàm diligenter clareꝗ interpretatur: quanquã & paucis & dilucidis verbis dicere licebat, omnia quæ circa corpus animalis prçter naturam sunt, vel morbum esse, vel causam, vel symptoma. Quibus omnibus cũ illud præter naturam sit commune, morbus actioni officit, causa ipsum præcedit, symptoma illum sequitur. ipsum videlicet natura duplex. alterum actionis lœsio, alterũ affectio quçdam morbum sequens. Verum (vt dixi) si quis omnes eorũ errores excutere velit, finem dicendi non inueniat. ipseꝗ mi Hiero optime scis eorum nos ne millesimam quidem partem refutare conatos. Ergo si illud tantũ adiecero, primum hũc librum hoc loco claudam: nempe quòd in ipso methodi principio non pauci medicorũ falluntur, vtiꝗ qui Thessali ac Themisonis sunt çmuli, qui'ꝗ methodicos se appellant, insignibus ac maximis erroribus. cũ his vero non pauci eorum qui se dogmaticos ac logicos nominant. Siquidẽ nisi quis omnes affect9 à quibus actio lœditur inuenerit, numerum ipsum morborũ, quantus qualis'que sit, ad vnguẽ definire non potest. Id cum quidam eorum facere nunquã vel tentauerint, tyrannorum more quç ipsis videntur, citra omnem euidentem probationẽ pronunciant. Alij non modo ipsi non demonstrant: sed nec à demonstrantibus discũt. Ac plurima (vt scis) medicorum pars qui nunc sunt in precio, eiusmodi est. nec id fortasse mirum. Nam vbi philosophorum plerique citra demonstrationem credendum sibi postulant, quid de medicis mirere, quibus nec vacat veritatis inquisitioni vacare? vt qui mane in exosculationibus (ita enim appellant) sint occupati, vesperi vino onusti, ac ebrij. Verũ ego veteris tibicinis exemplo, mi Hiero, vel cũ musis ipsis certauero. cum alioqui turpe putem, tibicinem, qui præsertim haud magnam rem prospere moliebatur, adeò repertum fuisse laudis cupidum, me autem, qui medendi methodum ab antiquis inquisitam, nõ tamen hactenus exacte proditam, inuestigare absoluereꝗ valeam, propter eã quç hac tempestate regnat ignauiam, grauari atꝗ cuncta-

ri. Quare cõtra nunc affectus, quàm ante, mihi videor. Nõ enim proprium vobis, qui me ad medẽdi artem totam ordine perſcribẽdam hortati eſtis, hoc munus dedico. Ac primus liber hic mihi finiatur: totius quod ſequitur operis ſecundus ad hunc modum deinceps incipitor.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER SECVNDVS.

QVAE CORPORIBVS NOſtris à naturę ſuę modo egreſſis, Hiero dulciſſime accidunt, eorum quatuor traditæ differẽtię ſunt. Vna ipſius functionis vitiatę. altera eius qui hanc peperit affectus. tertia cauſarũ quæ ipſum præceſſerunt affectum. quarta ſymptomatum quæ hũc neceſſario conſequuntur. Quòd itaque vel cũcta hæc eſſe morbũ oporteat, vel horum quędam, vel certe ex his vnũ, id promptũ colligere cuiuis eſt. cum enim ægrotãtibus pręter hęc nihil inſit, vtiq; pręter hęc morbus non fuerit. Quod ergo reliquũ eſt, aut omnia hęc collecta morbus erit, aut horum quędã, aut vnum ſaltem omnino. ſed enim omnium eſſe collectionem, pręter id quòd neminem vſquàm habuit authorem, etiam dici non poteſt. nam quæ quæſo morborũ cauſa, aut quod morbi ſymptoma erit, ſi omnium pariter collectio morbus cenſebitur? Neutrum profecto erit. Ergo duo præter morbos genera relinqui neceſſum eſt. Alterum cauſarũ quæ hos creant: alterum eorum quę neceſſario ſequuntur, non tamen homini officiunt. Verum ſi hęc abſtuleris, reliquum eſt vt in altero duorũ ſtatuatur morbus, aut ipſis functionib9 afflictis, aut qui has edunt affectibus. Fuit que & antiqua ſanè de hoc cõtrouerſia, & hodie diſſident inter ſe omnes, non modo medici, ſed etiam philoſophi, alĳ ipſius actionis vitia, alĳ affect9 vnde actio prodit, morbos nominantes. Et diſſidere viros in rebus tam obſcuris minime eſt

mirum:non intellegere tamen eos quòd de nomine conten
dunt,sanè taxatione est dignum.quippe si inter omnes con
uenit,ad affectum qui functioni obest,curationis cõsilia di-
rigi, quid ad artis officia conferat definiuisse affectus'ne,
an læsa functio morbus sit appellandus? Vtrouis enim mo-
do appellantibus æger sanitati restituetur,modo quis affe-
ctui commodis pręsidijs occurrat. Hic nãq; est quem alte-
rare mutare'que, & prorsus summouere oportet, nõ vitiũ
functionis. Nemo enim ipsam claudicationẽ sanat (id em
esset ridiculum) sed affectum qui hanc efficit : veluti phle- 10
gmonẽ, si huius vitio claudicatur, atq; hanc & perfundit,
& cataplasma superimponit, & scarificat, & per halitum
digerit, & omni ratione discutere tentat: vtpote cum hac
abolita, reddatur rectus incessus, nec hac summota claudi-
cationem corrigere prorsus sit opus: cũ nec remaneat quic
quam prauę functionis, si qui huic obfuit, prorsus sit amo-
tus affectus. Quoad vero huius quicquam relinquitur, ne-
cessum est ad portionem eius, actionem vitiose edi. Hunc
itaque affectum, seu morbum appellasse, seu pathos, vitiũ
ve, seu morbi causam, seu pathus vitij've causam quis velit, 20
id nihil ad curationẽ nec prosit nec obsit. Sed neq; si Theo-
nem aut Dionem hunc vocet quis: modo rite sanet, ne hic
quidem ęgrotanti officiat. Quinimo si quis prorsus inno-
minato eo, tamen quę ex vsu ægrotantis sunt adhibeat re-
media: nõ solum hic nihil offendet, sed etiam bellissime cu-
rabit. Verum qui alterum docere volet quę ipse tenet, huic
prorsus nominibus pro rebus vti est opus. in quorũ vsu cla
ritas quasi meta spectanda erit. nam qui sic nominare quę-
que studet, vt qui discit, clarissime intellegat: is optimus p̃-
ceptor fuerit. Quoniam igitur & nos iam docendi munus 30
ingredimur, necesse est alicubi rebus nomina imponamus.
an vero dilucide, id vos ęstimetis licet. Ergo affectus qui
actionem vitiat, morbus appellator. hũc si quid assequitur,
symptoma. quod illũ excitat, causa. ¶His ita distinctis, in-
spicienda diligenter est nominum diuersitas, quę ægritudi
nibus imposuerunt ipsorum primi authores. Subinde enim
à læsa particula sunt indita, vt gręcis pleuritis. i. laterum cõ
punctio. Peripneumonia. i. pulmonum phlegmone. Ischias
id est coxendicum morbus. Podagra. i. pedum vitium. Ne-
phritis. i. renum vitium. Arthritis, id est articulorum vitiũ. 40

Ophthalmia.i.oculorũ phlegmone. & Cephalalgia.i. capitis dolor. & Dysenteria, id est intestinorũ tormina. ¶Subinde ab ipso symptomate: vt Ileos.i.tenuioris intestini morbus. Tinesmos.i.desidẽdi assidua cupiditas. Spasmus, id est conuulsio. Palmos.i.palpitatio. & Tromos.i.tremor. Paralysis.i.resolutio. & Apepsia.i.cruditas. Dyspnœa.i.difficultas spirandi, vel inordinata spiratio. Apnœa.i. defectus spirãdi. et Agrypnia.i.vigilia. & Paraphrosine, id est delyriũ: & coma.i. sopor. ¶Sæpe ab ambobus: vt Cephalalgia. &
50 Otalgia, id est auriũ dolor. & Cardialgia, id est cordis dolor. Odontalgia, id est dentiũ dolor. Hysteralgia, id est vteri dolor. ¶Sępenũero a causa putata, vt Melãcholia omnibus: Choleræ, ĳs qui a Cnido medicis. Hinc etiam fortassis & Leucophlegmatias hyderos, quę aquæ intercutis est species, nomẽ accepit. ¶Nõnunquã à similitudine ad aliquid extra positum, vt Elephas, siue Elephantiasis. Cancer. Polypus. Staphyle.i.vua. Leuce, id est vitiligo alba. Myrmecia.i. myrmecie, siue sessiles verrucæ. Atheroma, id est tuber cui pulticulę simile quid inest, quam græci Atherã dicũt. Stea-
60 toma, quod seuo simile quid continet. Staphyloma.i. oculi morbus, cum in summa tunica quiddam acino simile eminet. Meliceris. Anthrax.i.carbunculus. Alopecia, id est areę in capite. Ophiasis, id est vitium serpẽtis formam repręsentans. Sycosis.i.ficus. Satyriasmi, & priapismi, pudẽdi pręter naturam erectiones. ¶Ipsorum vero morborũ quæ nec locum affectum nomine repręsentent, nec causam quę eos effecit, perpauca sunt nomina. Phlegmone. Gangræna. Scirrhos, id est durities vix sentiẽs. Erysipelas. Apostema, id est abscessus. Oedema, qui tumor est laxus citra dolorem. Em-
70 pyema.i. collectum in thorace pus. Vlcus, ex arthrema.i. luxatio. Catagma, id est ossis fractura. Spasma.i.conuulsũ. Rhegma, id est ruptũ. Coloboma.i. mutilum siue curtum. Dothien, id est furunculus. Ionthus, id est varus. Phyma, laxarum partium phlegmone. Quanquam horum quoque nõnulla partim locum corporis siue particulam afflictam subindicare videntur, partim à prægrauante symptomate nominari. Quòd si quid citra huiusmodi insinuationem est nominatum, at certe differentias suas multiformes habet: veluti vlcus tametsi ipso nomine vnitatis solutionem in car-
80 nosa parte non indicet, atque ita afflictam partem vnà insi-

nuet. At particulares eius differentiæ varie sunt nominatę, Chironium, Telephium, Cancer, Herpes, Phagedæna, oĩaque id genus. partim ab ĩs qui primum ea sanarunt, vt Chironium. partim ab ipsis qui ĩsdem sunt affecti, vt Telephium. Cancer autem à similitudine ad animãtem. Phagedæna a symptomate, similiter Herpes. Verum Phagedæna vlcus omnino est, idque depascẽs, siue exedẽs, siue quomodocũque appellasse libet. Herpes non semper vlcus est, quotiesque cum exulceratione est, non vtique seruata veteri sede, vicinas partes depascit: sed sicuti nomen ipsum indicat, ritu serpentis bestię, relicto priore loco transit ad alterũ. Cauum vero vlcus, & sordidum, & purum, & æquale, & quod ὑπερσαρκοῦν gręce dicitur, id est cuius supercrescit caro, hæc magis proprias sortita sunt appellationes, non tamen similiter omnes, sed æquabile à propria nimirum differẽtia, sicuti & cauum, & supercrescens. At cruentum, & purum, & sordidum, non à proprĩs differentĩs, sed ab externis symptomatis sunt appellata. Ergo cum tam impar nominum impositio veteribus fuerit, multoque etiam magis cum Epinyctida, & Acrochordona .i. pensilem verrucam, & Nyctilopa dicant, primum quod noctu est enatũ, alterum quod summã occupat cutem, tertiũ qđ noctu visum aufert, aliaque eiusmodi multa faciant, (quippe si omnia numerẽ (quod ipse fugere iussi) superuacua persequi videar) id omni modo agendum est ei quem veritatis studium tenet, vt ab ea quam nomina imaginationem faciũt recedẽs, ad ipsam rerum substantiã se conferat, atque hanc inspiciat: tum quot in vniuersum sint & morbi & symptomata, & proximę siue internæ horum causę, requirat. Nos igitur id alĩs commentarĩs fecimus, quorum vnus de ęgritudinum numero est, inscriptus autem est de morborũ differentia, alter de symptomatum est differentia. Adeò vero in eo opere causas horum vtriusque seorsum explorare studuimus (dico tum morbi, tum symptomatis cuiusque) vt ad pręsentem disputationem nihil amplius desyderetur, sed præparata omnia iam sint. Itaque ne legenda quidem quę hic dicemus, vlli suaserim, priusquam in illis sit exercitatus. Quippe si qs illis tã numerosis theorematis neglectis, huc se contulerit, nec ipse fructum percipiet: & quæ recte sunt tradita, temere incusabit. Ac in illis quidem particulatim

omnia, tum morbos, tum symptomata, tũ causas inquiro, hic duobus adhuc additis, quæ necessaria erunt ijs qui medendi artem exercebunt, tum me ad vsum inuentorũ prodendum cõferam. Quænam sunt, inquies, duo illa quæ paro? Certe vnum, quid inter morbum, & quod græci pathos vocãt intersit, indicabit. Alterum quòd sine corporis elemẽtis (ex quibus primum cõsistit) noscendis non possint morbi inueniri, ostendet. Hæc igitur nos accuratissime tradere studebimus. Qui ea legẽt, oro ne prius ad ipsam methodũ medendi se cõferant, quàm & ipsi quot in totũ morbi sint, per se inquisierint, et quæ prodita a nobis sunt, curiose inspexerint. Ergo ceu hæc fecerint, incipiam quæ ꝓmisi. Treis esse in corpore affectus præter naturã, ostensum iam est. Causas, Morbos, Symptomata. Causas, veluti redundantiam vel corruptelam. Morbos, vt phlegmonem, vlcus. Symptomata, vt malum colorẽ, & gracilitatẽ. Diuersa ab his sunt quæ imodice à corpore excernuntur, aut quæ præter naturam retinentur, & functionum vitia: omnia scilicet cõmuni nomine symptomata dicta, cæterum nõ vni generi subiecta. Quippe affectus quidam corporis est vitiosus color. quod excernitur aut retinetur, affectus non est, sed affectũ sequitur. Similiter actio vel læsa vel integra, affectus sanè non est: particulæ tamen vnde editur affectum necessario comitatur. Ac tumor quidẽ & phlegmone ex ijs sunt quæ absolute esse dicuntur. Eodem modo & redundantia sanguinis, & corporis pallor. Actio vero ex eorũ numero nõ est, quæ esse absolute dicuntur, aut certe non similiter sicut iam comprehensa: siquidem nullo temporis spatio manẽt eius partes, sicuti profecto nec sermonis, nec etiam motus vllius: sed horum quilibet in ipso (vt sic dicam) fieri esse suum obtinet. Cum vero duplex sit motus genus, vnum in loco, aliud in qualitate: prius delatio, secundum alteratio dicitur. Ac om̃is quidem actio, motus est actiuus. Omnis alteratio, eius qđ alteratur, motus est passiuus. Patitur nãq; quod alteratur. Ergo affectus dum alterantur, mouentur. cum à motu cessauerint, iam alterati sunt: non autem amplius alterantur. Quicquid enim quocunq; modo se habet, aliquo om̃ino affectu est præditum. Quod autẽ in constãti ægreq; auferibili affectu est, id habitu iam quodam affectũ est. Sanè alteratur is qui nigresit: alteratus est qui iam obni

gruit,siue(vt sic dicam) nigrefactus est. Itaq; alteratio generatio est qualitatis, aut affectus,aut quomodocunq; appellare velis.nec si alterationem esse depositionem vel mutationem eius quod præfuit dicas,id pugnet cum eo quod dixti alterationem generationem esse qualitatis:cum ambo in idem recidant.nam & quę prior in corpore qualitas fuit,mutatur,& nũc noua gignitur.Quippe ei9 qui in sole versatur,cãdor mutatur: nigritia gignitur.Rursus eius qui igni se calefacit,frigus mutatur:calor fit. Quoties vero cuiuspiam quod substantia nõ sit,generationem esse dicim9: 10 non idem eo sermone significamus sicut cum absolute generationem proferimus.Nam quę absolute generatio nominatur,via est in substantiam. Quæ vero huius vel illius generatio dicitur:via est in illius (vt sic loquar)entiam, siue subsistentiam. Verum hoc veluti extra rem sit dictum. Quod vero propositum nobis in disputatiõe maxime fuit, ferme iam definitum est: nempe aliqua in generatione & mutatione & alteratione,& vt semel dicã, in motu ipsam essentiam habere:aliqua in ipsius substantię constantia. Ac sanitas quidem,& morbus ,& quęcunq; symptomatum 20 causarum'q; affectus vel habitus sunt,ex permanentium constantium'q; numero sunt. Actiones oẽs alterationes'q; in quacunq; re fuerint,in ipso fieri essentiam suã possidet. Et corpus secundum quodcũq; mouetur, secundum idem patitur,motus'que eius pathos siue passio est. Sanè prisci motus omnes,etiã qui naturaliter se habent:nisi actiui sint, pathe græce,id est passiones nominant: sicuti etiam ipsos actiuos motus actiões.Eo pacto & Plato sensuum alterationes,pathe siue passiones appellat:cum iunioribus aliter (nescio quomodo)sit visum,vt videlicet de solo eo qui prę 30 ter naturam sit motu,id nomen vsurpent.Ac à veteribus quidem pathos priuatim de omni extrinsecus motu dicebatur ; nunc per abusum etiã affectus qui ex passione iam prouenere,nec amplius in motu sunt,pathe siue passiones appellant:non tamen diuturniores,aut ægrius auferibiles. Sed eiusmodi nomenclaturæ à iunioribus sunt inuectæ. Diximus autem alibi diffusius de medicinalium nominũ vsu.Nec illud nobis ad considerationem propositum nũc est:sed tãtum quemadmodũ ipsi vtemur, claritatis gratia disserere necessarium est visum. Nam aduersum sanitati 40

affectum, à quo lœdi actionem dicimus, morbum tantum appellamus, siue diutinus hic, siue breuis sit, siue momẽto duret. Ex reliquis affectibus qui præter naturam sunt, eos qui hunc præcedunt, causæq́ rationem obtinent, causas tãtum dicimus, vel pathe. Qui illum sequuntur, si actionum offensæ sunt, & symptomata & pathe. Eodem modo & immodicas vel inanitiones vel retentiones. Qui vero affectus sunt, veluti vitiosus color, supra passionis & symptomatis appellationem, etiam affectus vel affectiones voca-
50 mus, ita nimirum vt sunt. Omnium igitur horum cõmune id est, quòd prẹter naturã sunt & causę & morbi & symptomata. Propria illa sunt, quòd morbus actioni incõmodat, symptoma hunc sequitur, causa præcedit. Ergo nec is qui morbum esse motum præter naturam dixit, intellexit quid diceret: quemadmodum in proximo libro docuimus methodicorũ nonnullos definiuisse, adiecta ex superabũdanti constantia. Nec si quis mutationẽ esse ab eo qđ secũdum naturam, ad id quod præter naturã, voluit. quippe quæ non magis morbi quã causæ & symptomatis de-
60 finitio est: quando omnia ea affectus sunt præter naturam. Verũ si breuis spatij sunt, constat acuta esse: sin ægre auelluntur, diuturna. Pathus autem siue passionis appellationẽ de morbo dixisse veteres, quemadmodum græce & arrostian, id est infirmitatem: & asthenian, id est imbecillitatẽ, ostensum nobis est in ijs quæ de medicinalibus vocabulis scripsimus. In quibus illud quoque traditum est, ipsos qui ægrotant appellari ab illis græce non solum νοσοῦντας, id est ægrotantes: sed etiam ἀρρωστοῦντας id est ægre habentes, & ἀσθενοῦντας id est parum valẽtes, & κάμνοντας
70 id est laborantes. ¶Reliquum nunc fuerit, vt cuius causa hæc omnia diximus, in medium adducto, ad aliquid eorũ quæ proxime tractanda sunt, deinceps trãseamus. Id quid sit roges. Certe non aliud quàm quod sæpius iam dictum est: Primum ac maxime id medicos studere, idq́ fere proprium eorum munus esse, vt morbos adimant. Quippe simul cum hoc non modo actionis vitium statim euanescit: sed etiam reliqua omnia symptomata tolluntur. Siquidem primum ac maxime actionis ipsius quæ secundum naturã
79 edatur, omnes egemus, propter illam vero & sanitatis. Sed

& functionis incõmodum amoliri omnes cupimus, ob id vero etiam morbum ipsum. Cæterum non functionis vitio, sed morbo ipsi, id est affectui præter naturam qui actioni incõmodat, applicamus remedia. Quisquis igitur ex ijs q̃ particulis naturaliter insunt, & quæ temere accidunt, & quæ actionis sunt causæ, distinguere non potest: hunc sane credibile non est affectum ex quo primũ actio læditur, inuenire posse. Nam quæ temere corporibus accidunt, etiã si millies sint alterata, nocere profecto actioni non possunt quamdiu à quibus orta est, omnia naturam suam tuentur. 10
Horum vero si vel vnumquodlibet sit alteratum, actionẽ quoq; ipsam statim lædi intantum est necesse, inquantum ab eo, cum secundum naturam se haberet, est adiuta. Ac mihi quidem res tota explicata iam est, clare'que ostensum, ijs præsertim qui intelligere vera possunt, fieri nõ posse vt omnium morborum numerum methodo quis cõprehendat, nisi idẽ omniũ causarum actionis numerũ corpore secundum naturam se habente, norit. Nihil tamen ex iam dictis intellegere adhuc possunt quicunq; vel rudiores sunt & ingenio crassiore, vel methodicæ sectæ nugis innutriti. 20
Denuo igitur quod nũc generatim dictum intelligentibus est, illis quoque speciatim exponamus, vnum aliquod atq; alterum veluti exemplũ sermonis ꝓponentes. Cur lingua sapores percipit, nec vlla pars alia? Num propter colorem aut situm, aut magnitudinem, aut figuram? Quippe ea affecta, nec cõmode sapores sentiente, aut colorẽ eius ad naturam suam reducemus, si videlicet huic actionẽ debet: aut iam dictorum quoduis, si ab illo agẽdi vim accipit. Quòd si propter aliud ab ijs quippiam, constat si illo tantum tenus ad naturalẽ habitũ sit restituta, nullo etiam reliquorũ 30
fore opus. Nam esto, exempli gratia, densitas exiguorum meatuũ causa sit cur succi saporem diiudicet. Nũquid horum symmetriã quę in sanitate visitur, tuebimur, rursusq; ametriã, id est à iusto modo recessum, quoties laborat corrigemus? Esto (si placet) mediocris calor causa sit cur saporem intelligat. Num hic quoq; manifestum est, cæteris neglectis, vnam adhibendam curam vt illud seruemus à quo agẽdi facultatẽ accepit? Iam si propterea quòd ita in sicco humido'que attemperata sit, idcirco sentiat: quis non reliquis posthabitis, huc tantum intendat vt neq; iusto siccior 40

sit,nec etiam humidior? Quis rursus si hoc verum est,nō facile prompte'que colligat duos esse vniuersos linguæ morbos,alterum siccum, alterum humidum? Veluti rursum si per moderatum calorē & frigus habet quòd sentiat, quis non hic quoque duos esse morbos eius intelligat,caloris frigoris'que à modo recessum? Non aliter quoque si propter tenuium meatuum competentiā sensum est nacta, promptum profecto hic quoque colligere est, omnino eā ex horum contrario habitu esse vitiādam,duplex'que vitium fo
50 re,densitudinem eiusmodi meatuum,& raritudinem. Sed num etiam plura dicam, quò stupidos istos inducam vt si nihil aliud,illud saltem intellegant, non posse quenq̄ nec inuenire nec demōstratione asserere morborum numerum, qui non ex ijs quæ particulis insunt, tum quæ causæ actionis sint, tum quę temere accidunt, norit? Num etiam alterum adhuc tertium'que exemplum adijciam? Sępe nāque multitudine exemplorū, stupidorū animi veluti à somno excitantur. Age igitur ita homines interrogemus. Idcirco'ne corpus calida,frigida,dura,mollia, lenia, & aspera,
60 omnia deniq; tangibilia sentit,quòd candidū colore est, aut nigrū,aut rufum,aut vno verbo,quòd talis coloris est? An propter horum nihil,sed aliud quippiam? Neminem enim arbitror latere,quin si quid probe sentiendi munere vtetur,id tantum illi tuendum custodiendū'que sit,ex quo vno probe sentiēdi facultatem accepit. Nam si ex eo quòd candidum fuit,id dotis optinuit:eius nimirum tuendi maxima erat habenda cura, sicut nigri fugiendi. Sin contra ex eo quòd nigrū fuit, sentiendi vim habuit:omnes(arbitror) alios colores fugere formidare'que oportebat. Ad eundem
70 modum & si inde adeò sentit,quòd flauum vel rufum est, fugiendi(arbitror) alij colores sunt,ceu sensum vel penitus abolentes,vel vitiantes. Præterea si eo quòd durum sit, sensu est præditum:si molle fiat, deterius sentiet. Aeque vt si eo quòd densum sit,si ad raritudinem mutetur. Iam si tenuium meatuum symmetriæ acceptam sentiendi vim refert:vbi ab hac recesserit, vitiabitur. Et generaliter, vt sentiat,id tantum ipsum adsit oportet, vnde sensum optinuit: atque id tātum corrigatur vnde sensus est lœsus, cum à natura recessit. Num igitur tertio exemplo est opus? an hæc
80 abunde satisfaciant? Sanè prudentibus vel hæc superuacua

Propositio 2a

puto, vt qui vniuersale intellegere sine exemplis possint: rudibus autem & auersis & contentiosis ne si tertium quidẽ addam exemplum, quicquã fortasse profecero. Veruntamen quãdo duo iã dicta sunt, & inaniter tẽpus nostrũ semper terunt: non fuerit alienum, vnum etiamnum ijs exemplum adijcere. Proponatur itaque iam quẽadmodũ vẽtriculus male concoquens nobis sit corrigẽdus. Verba autem faciemus non solum contra methodicos, sed etiam contra eos rationalium qui non cognita ipsius actionis prima causa, quam continentẽ etiam nominare sunt soliti, methodo 10 quadam ac ratione constitui posse artem putant. Esto igitur quispiam dicat (ab ijs enim quæ obuiam promptamq; absurditatẽ exhibẽt, cœpisse prçstat, quò eos, si fieri potest, ad ea quæ confusa magis sunt intelligenda sensim perducamus) Esto (inquam) aliquis dicat hunc quẽpiam qui nunc cruditate laborat, & multos deinceps dies solo lacte est altus, ac vẽtris colorem mutauit, albũ'que ex rubro reddidit, idcirco ventris sui functionem vitiasse. Fortasse iam rides, & iure profecto rides. Verũ si scias quàm sit simile & huic de coloribus citra vllam demonstrationẽ adhibitã quiduis 20 pronũciare, & tibi de exiguorum meatuũ symmetria, aut alio quolibet affectu, non arbitror iure ridebis. Nam aut in tete risum vertes, aut non in hunc. Nam esto impudens sit qui causam minus probe cõcoquẽdi colori ĩputet, dicat'q; quòd quoniam ex naturali colore ventriculus ruber est, nũc vero redditus est planè albus, idcirco cruditate laboret est necesse. Libens sanè audiam quid tu contra hunc obijcias. Ego enim aliam rationem non inuenio, quàm vt iubeam qui ita dicet, prius ostẽdat an omnino propter colorẽ iustã ac naturalem actionem vẽtriculus edat. Tu si quam aliam 30 habes, libens audiam. Sed nec habes, nec habere aliã cõtradicendi rationem potes contra eum qui colorem cruditatis ventriculi causam esse dicit, quàm exigere vt doceat quomodo ex naturali colore cõsecutus vt cõcoqueret vẽtriculus sit. An igitur huic qui colori cruditatis causam ĩputat, fides nõ adhibebitur antequam doceat etiam hoc nomine agere vẽtriculum: tu cum vel tenuium meatuum symmetriæ vitio, vel alij cuipiam hanc asscribas, credi tibi postulabis priusquam doceas quo pacto ex symmetria in illo genere agat? At non hoc aio (inquit) nec aliud quicquam esse 40

fieri non poteſt. quippe ſi refrixit, calfaciẽdus eſt. ſi humen tior eſt effectus, ſiccandus eſt. ſi immodice incaluit, refrigerandus eſt. ſi ſiccatus, humectandus eſt. Atque hæ quatuor ſimplices curationis rationes ſunt. Alteræ quatuor compoſitæ ſunt. Si frigidiore ac ſicciore temperamento redditus venter eſt, calfaciendus ſimul humectandus'que eſt. ſin humidior & calidior iuſto euaſit, ſiccandus ac refrigerandus eſt. pari modo ſi calidior ac ſiccior eſt effectus, tum refrigerandus tum humectandus eſt. ſin humidior ac frigidior quàm pro natura eſt: ſiccandus ac calfaciendus eſt. Quare octo tum ventris ipſius affectus ſunt, quas illi imbecillitates dicunt: tũ octo medẽdi rationes. Nec ſicut empiricis, ſic vlli dogmatizantiũ dicere licet, ſint hæ nõ ſint, nihil eſſe opus intellegere. Funditus nanque logicã ſectã ſubuertent, ſi ignorato affectu, curationis tamen facultatẽ abũde ſibi supereſſe dicant. Etenim ab vſu ipſo omnes quomodo curãdum ſit intellegent, ſi ab ipſius rei natura indicationem non ſument. Ac empirici quidem & quod inuenire poſſe non putent quicquã eorũ quæ abſtruſa ſunt, & quòd id etiam ſi inuentum ſit, non deſyderent: (quippe obſeruatas à ſe eſſe curationes in apparentibus cõcurſibus) merito nec ſcire ſe an octo affectus ſint quibus venter imbecillus ſit, aiunt: & citra eiuſmodi ſuperuacuam moroſitatem remedijs ſe abundare. Qui vero & rationem ſe habere profitentur, cuius ope etiam abſtruſa inquirant, & ipſorum inuentionem præſidiorum præſtare indicationem dicũt: hos quomodo non pudeat dicere aut non noſſe ſe an octo affectus ſint, aut eos ad medẽdum parum ſe requirere? Neque enim id tãtum dicere ſatis eſt, non noſſe ſe: ſed refellere par eſt eos qui ſe ſcire affirmãt, ceu parũ vera profeſſos. Quoad vero nec ipſi id faciunt, alij'que nõ pauci demonſtrationis fide confirmant omne corpus pro certo quatuor qualitatum temperamento opus ſuum edere: rationabilius eſt illis accedere: niſi forte qui nuda afferũt verba, plus ſibi credi poſtulabunt, quàm qui cum demonſtrationum fide loquuntur. Atqui illi ſi non aliud, ſaltẽ ſuadere ac docere auditorem ſtudent, non cogere iubere'que. Hi totum contrà tyrannorũ ritu iubent ne quæramus actionis cauſam. Verum nos hoc nomine Dionyſiũ, Phalarim, cæteros'que tyrannos odio proſequimur, quod iubent imperant'que, non

ſuadent ac docent, ſicut Solon, Draco, & Lycurgus. At inquit, ego intra limites artis maneo: vos & ab ijs exceditis, & ad naturalis philoſophiæ principia nos abducere pergitis. An igitur homo lepidiſſime ne hoc quidem ipſum demonſtrabis, quinam videlicet medicinæ artis ſint limites, quæq; nouiſſe expedit ei qui ratione remediorũ inuẽtionẽ molietur, ſed terrifico vultu tuo reddere attonitos putas? Audio quidem & te illud dicentẽ, nõ oportere actionis inquiri cauſam. Audio & empiricos dicere, nec actiões ipſas eſſe conſyderandas. Audio non minus illum qui dicit non tantum has eſſe æſtimandas, ſed etiam cauſas vnde naſcantur quærẽdas. Num igitur ex eo eſſe me iniquorũ iudicum numero iubes, qui priuſquam omnes qui inter ſe diſſideãt audierint, vni ferunt ſuffragium? An primũ quæ veſtrum quiſque dicat, ſeorſum audire vis, dein conferre, atque perpendere quis tum ſibi, tum apparentibus conſentiat, quis rurſus nec ſecum, nec cum ijs quæ apparent? Atqui ſi ita faciam, Empiricos audiam etſi quæ dicũt ſtabiliter non demonſtrent, faltem ea lenire conantes. Vos ne id quidem facitis. Nam ſanè libenter audierim quis veſtrũ vel lenimen aliquod, vel demonſtrationem aliquam afferre ſit conatus cur actionis cauſam inquiri non expediat. Quæ enim à me methodos ſupra eſt poſita, inquirẽdam eſſe demonſtrauit. Vos quòd inquirenda non ſit, nec demõſtrationem vllam, nec rationem vllam probabilem afferre conamini: ſed tantum elato ſupcilio tetrice nos obiurgatis, abſcedere à ſumma phyſiologia iubentes, nec ſic quęrere hominis naturam intellegere vt philoſophi faciũt, qui ad prima vſque elemẽta ratione aſcendunt. Illud quoque vobis vel dixiſſe tãtum ſatis videtur, nempe arteriam, & venã, & neruum, principia cõtinẽtia, & veluti elementa eius phyſiologiæ quę de homine inſtituitur, ponenda eſſe. In quo quidam Herophilum laudauit, quòd ita ad verbũ dixit: Eſto hæc prima eſſe » tametſi prima non ſint. Sed qui ad demonſtrationem pro- » uocat, ac hypotheſes iſtorum qui ſic opinãtur, pugnare ſecum oſtendit: hunc auerſamini ac fugitis, prorſuſ'que non auditis, & contẽnere ſimulatis, ibi'que rationem faſtiditis, ijdem ſcilicet qui contra empiricos rationem demõſtrationem'que extollitis. Nã quòd ſecũ diſſident rationes omniũ qui vel ex dimidio dogmatizant, etiam ijs qui tenuiter in

demonstrandi methodo sunt exercitati, facile perspicere licet. Cum enim phlegmone veter laborat, atque inde adeo concoquere non valet, quęnam phlegmones causa sit, quęrendum censent. atque inde præsidiorū copiam coniectāt, spreta empiricorum inuentione. Cum vero citra phlegmonem, aliud've id genus vitium, solius intemperantiæ culpa concoquere nō valet, hic rursus auxiliorum facultatem ab experientia petunt. Atqui hæc secū non conueniunt: cum empiricorū opinio sibi constet, præterea demonstret efficiat'que quod volunt, ex ijs quæ vos ipsi non inficiamini

50 lemmatis. Quippe si fieri vllo modo potest vt ex ijs quæ apparent symptomatis curandi ratio coniectetur ignorato affectu: vtique non hic possibile, in alio fuerit parum possibile, sed æque in omnibus possibile erit. Ergo ne hoc quidē loco rationē vllam afferre poteritis quo minus vbi affectū explorare nequitis, experientia ipsa satis sit ad remediorū inuentionem. Omnia igitur tyrannorū ritu imperatis. Vti vero demōstratione nec ipsi vultis (præstat em̄ ita fortasse dicere, quàm non posse vos) nec ijs qui vti tum volūt, tum

60 possunt, acceditis. Itaque quid aliud sunt disceptationes vestrę, quàm lites, & contentio, & prouocatio ad conuitia & pugnas? cuiusmodi pręceptorum vestrorum quidam perpetuo exercuit, aut irridens si quis calidi vel frigidi mētionem faceret, tanquam balneatorib9 magis quàm medicis ea nomina conuenirent: aut vehementer increpans quasi longissime à medendi arte digressum, aut Erasistrati credendum sibi censentis authoritatem obijciens. Verum hæc vt primo auditu oblectabant, ita cum secundo & tertio audiui, molesta sane fuerunt, ceu scurris quàm medicis ma-

70 gis congrua. Si enim authoritas eorum qui vltra non esse procedendum iubēt, legitimus testis esse ad demonstrationem putabitur: omnia meræ nugæ erunt, nec finis in disputatione vllus, nisi qui nunc visitur, inimicitia, pugna, conuitium. Quippe qui à logicis demōstrationibus digressi, credi quippiā censent propterea quòd Herophilus aut Erasistratus ita iussit: hos necesse est omnis generis conuitia pugnasque sequi, admiranda scilicet disputationum quæ nunc habētur, pręmia. Fingamus enim alius dicat, huic qui commode non concoquat, ventrem in sicco & frigido in-

80 temperiem cōtraxisse, proinde'que humectandum ac cal-

faciendum esse. alius, quòd naturalis eius habitus mutatus ad frigidius & humidius sit, calidum siccum'que victum adhibendum suadeat. tertius autem quispiã accedẽs, quòd quæ comprehensa sunt, nõ recte sint dicta, id ne tentet quidem ostendere, sed tantum eos qui dixerint obiurget, quasi superflua scrutentur, & testes adhibeat Erasistratum vel Herophilum. Nonne (vt dixi) dissidij hinc mutui'que cõuitij initiũ excitabitur? quippe illos contra necesse est Atheneum, & Mnesitheum, & Dioclem, & Plistonicũ, & Hippocratem, & Philistionem, & sexcẽtos alios tales opponere testes. Si enim testibus decisa lis erit, non modico hi vincent. Nam quòd tum insalubris intemperamẽti plures sint species, tum cuiusque earum diuersa curatio, vbi non Hippocratis modo, & plurium aliorum medicorum, sed etiã Platonis, Aristotelis, Theophrasti, Zenonis, Chrysippi, & omnium illustriũ philosophorum testimonio comprobarint: vtique & quòd citra naturam corporis exacte inuentam fieri nequeat vt vel de morborum differẽtia quicquã inuenias, vel auxiliorum conueniẽtium copiæ sis compos, ijsdem ipsis tum philosophis tum medicis confirmabunt, his'que non tyrannorum ritu, sicut isti, iubẽtibus, sed euidẽti ratione probantibus. Contra hæc igitur, qui calidum & frigidum, balneatorum, non medicorũ dicunt esse vocabula: dicterijs videlicet vtentur, & risus mouebũt, moriones, phrygas, aut scholasticos narrãtes. Quippe cõscij sibi sunt non modo nihil demonstratione cõfirmatum scire: sed nec quid demõstratio sit intellegere. Ergo ex his dicterijs necesse est oriatur dissidij initium. Vt enim primum omnium memorem quæ nugantes sine demonstratione dicere non dubitant, consydera quo pacto necesse sit ex eo pugnam subsequi. Nam vbi contra dicta eorum nuda, & demonstrationis expertia, ac contra testes ipsos quibus credendũ censent, alij tum celebriores, tum longe plures testes opponunt, necesse est vel cedere, vinci'que vtroque, et quòd demonstrare recusarũt, & quòd numero testiũ sint impares: vel perfricta fronte Erasistratum omnibus illis testibus dicere maioris esse fidei. Siquidem hic necessum est alterum negare esse maioris fidei aut Hippocrate & Mnesitheo medicis, aut Aristotele & Platone philosophis: alterũ esse maioris fidei instare: deinde varie vltro citro tã immodesta

cõtentiosa'que contradictione iactata, alterum eorum im-
pelli vt dicat nõ esse, alterum bene sanè, si tu Erasistratum
in ordinem rediges. Hæc enim quotidie fieri in medicorũ
disputationibus o Hiero vides. Ea vero semel data porta,
omnia iam muliercularũ verba ingeruntur: & quũ mutuis
se maledictis asperserint, inutiliter amisso tempore disce-
dunt. Atque hanc turpitudinem non est quod dicat aliquis
non esse ab ijs qui demonstrationem fugiũt, inceptam. Fu-
giunt autem multifariam, vt scis: alij cum grauitate tantũ
50 increpantes: alij scurrile aliquid commẽti: alij in risum san-
nas'que disceptatiõe abrepta. Quòd si quis sermoni stare,
demonstrationes'que audire audet, primũ quidem omni-
no non intellegit: (neque enim potest qui demonstratiuæ
methodi sit imperitus, eos qui ipsa vtuntur intellegere) de-
inde si aliquatenus intellegit, at quòd dogma suum in quo
est innutritus, propugnare omnino decreuit, cõtra tendere
aggressus, dein depręhensus quæ nec rite cludant nec colli-
gant, tũ vana nugacia'que dicere, irascitur, & deuouet dia
lecticos, ceu malorum causas, quòd videlicet pituitam à na
60 ribus ipsorum detergẽt, ipsis'que mederi conantur, adhibi
tis scilicet non melle & placentis, sed allio & cępis, quę etiã
pituita tentatos gallinaceos sanare solent. Quippe millies
affuisti ijs cum à diuerse cludentibus argumentis non aliter
quàm ab ipso allio & cæpis cogerẽtur lachrymari. Nec te
profecto latet, multos sæpe nobis priuatim fassos, sentire iã
se suam sectam quàm sit absurda, nec tamẽ hanc posse pu-
blice mutare: cum alioqui nec aliàs nossent vnde haberen-
tur in precio, & iam vulgo ꝓpter hęc & noti & in precio
forent. Itaq; ob hæc ipse quoque distuli commentarios de
70 medendi methodo scribere, pro cõperto planè habens pau
cissimos huius tempestatis ab ijs adiutũ iri. Etenim nisi ma
gna quępiam mira'que mutatio humanarum rerum fiat,
actum de bonis studijs est, vtpote cõfusis ac corruptis, ne-
mine veritatem ipsam, sed tantum sciẽtiæ famã quærente.
Optime em̃ profecto scis, ne quinq; quidem vsquam inue-
nisse nos, qui esse potius quã videri docti cuperent. Atqui
nisi quis sapientiã ipsam propter seipsam expetat, ne tem-
pus quidem vllum inueniet quo se in logica methodo ex-
erceat: imò diuitijs, & famæ, & potentiæ ciuili inhiãs, in
80 horum ambitu vitam omnem consumet. Ergo dimissis his

rursus ad propositũ redeamus. Est autẽ ab initio propositũ illud, q oẽm morborũ numerũ methodo nõ inuenerit, hũc maxime in ipsis medẽdi methodi forib9 lapsurũ: cũ cõstet totidẽ esse medẽdi rõnes, quot sint morborũ ideę. Ergo sic in enumerãdis morbis egisse, vt neq; priuatis ꝓprietatibus attẽtus infinitos statuat, nec in primis statim gñibus subsistat, id in prõptu cuiq; nõ est, sed ei tantũ, sicut antea dictũ est, qui in diuidẽdi methodis sit exercitatissimus. Principiũ vero diuisionis eorũ est sic, vt etiã aliubi diximus, vt essentię ratio rei diuidendæ constituatur. Igitur illud monstratũ 10 nobis est, morbum omnino vnũ ex ĳs esse quæ pręter naturam sint. Hæc autem quatuor cum sint, actio offensa, affectus vnde actio prouenit, affectus ipsius causa, & quę hũc subsequuntur symptomata: siue functionem ipsam vitiatam, siue vnde hæc prouenit affectum, morbum nominare velis: nihil id medendi methodum immutare ostensum est: modo vnum illud intellegatur, primam ipsam curationem, quã etiam nonnulli continentem appellant, affectus esse qui actioni incõmodat. Porrò ostensum à nobis diximus, rationabilius hunc morbum appellari, non tamen ve- 20 tare nos quin si cui id cordi sit, actionis noxam morbũ nominet: affectum qui hãc creet, morbi causam. Præsumpto igitur quòd morbus vocetur affectus is præter naturã qui functioni officiat, inquisiuim9 deinceps quot in vniuersum morbi essent. Vbi clarum obiter fecimus, si quis via ordine'q; processurus sit, nec (sicut vulgus medicorũ facit) tyranni ritu imperaturus, huic inueniendum esse affectum illum qui functionis effectrix sit causa. Hunc sanè nos temperamentum diximus esse calidi, frigidi, humidi, ac sicci. Proinde'q; primum morbũ in similaribus esse ex horũ in- 30 temperie ostendimus. Alius quispiam corpusculorum & meatuum symmetriam statuet, eo'q; ex indebito meatuũ ipsorum modo ægrotare animantes. Cæterum si quis nec ipse actionis causam, in quonam sit entium genere audebit statuere, nec ĳs qui statuunt cõtradicet, ac nihilo secius tamen ratione methodo'que se procedere arbitrabitur: hunc egregie improbum esse diximus: vt qui nec tutũ se ab empiricorum accusatione facere possit, & secũ planè pugnet. Quippe eiusmodi homines ex dimidio logicos esse, qui quã ratione phlegmone, scirrhos, tumor, & alia id genus 40

propositum ... et summa ... formib ... forum

morbi def- ... mtio

ſtant, multo labore diſquirũt. Lædi autem etiam citra hæc omnia ex ſola intemperie actionem, non intellegunt: ſed empirice talia curant. Quiſquis igitur quantum hi aberrẽt ſcire volet, tum quot morbos tranſiliant, quanto'que plures ignorent quàm norint, libros noſtros de morborũ differentijs perlegat. Intelleget enim Hippocratem primum omnium recta inſtitiſſe via. Quæ cum à poſteris abſoluenda fuerat, non modo nemo eorum abſoluit, ſed pleriq; etiã quæ probe fuere inuenta, corruperunt. Proxime autem vt
50 viam quę inchoata ab eo, perficerent abſoluerent'que, Ariſtoteles & Theophraſtus acceſſerunt: & ſi fateri verum oportet, poteſtate abſoluerunt: cum cõſtituerint aliud eſſe in corporibus ſimilaribus morbi genus, aliud in ijs quæ inſtrumẽtalia dicatur. Quippe à ſimilaribus functiones edi, eo'que eſſe cuiuſq; inſtrumenti vnam tantum ſimilarem. Reliqua vero quæ cum hac quoduis inſtrumentum perficiunt, ea vſus alicuius gratia facta eſſe, illius quod prima erat actionis cauſa. Sed & horum tamẽ rurſus cuiuſq; eſſe per ſe actionem, veluti in oculis. Satius enim fortaſſis ſit,
60 quę in alijs diffuſe oſtẽdimus, ſtrictim hic cõmemorem9. Ipſum viſus inſtrumentum eſt cryſtallinus humor: reliquæ oculi partes, eius cauſa ſunt factę. Quarum omnium vſus narrauimus in decimo operis de partiũ vtilitate libro. Cæterum quanquã cryſtallini maxime cauſa, omnia ſunt facta, ſingula tamen eorum aliquam ſeorſum actionem ſunt nacta: ac vena quidem, & arteria, et neruus, toti animanti communẽ. Membranulæ oculi omnes cum ſint nutrimenti participes, omnino naturalibus facultatibus ſunt præditæ, ac perinde etiam functionibus quę ab his proficiſcũtur.
70 Quoties igitur cryſtallinus humor ex intemperie laborat, omnino læditur oculorum functio. cæterum non eſt eorũ, vt organa ſunt, morbus. At quod hypochyma vocant, nullius ſimilarium eſt morbus, ſed oculi totius, vt inſtrumenti. Ad eũdem modum ſi in finibus venarum quæ in cauo iocinoris habentur, obſtructio ex lentis aut craſſis ſuccis ſubhęſit, digeſtio quidem in corpus per has morabitur, ægritudo tamen totius iocinoris, ceu inſtrumẽti cenſebitur, nulla ſimilarium eius partium ęgrotante. Quòd ſi intemperies venas eius infeſtauerit, ipſarum quidem illarum morbus primũ erit, ex accidente vero etiam iocinoris. Ac Era-
80

sistratus quidem in phlegmones substantia tradenda est la psus: cum nec in particulis quę phlegmone laborãt in finibus pulsatiliũ, impactio necessario cernatur, nec arterię spiritum tantum cum in naturali habitu sunt, contineant: veluti in tractatione de his ostendimus. Si igitur phlegmone eius generis morbus sit cuius autumat, & scirrhos eius generis cuius ille opinatur, & reliquorũ singuli, sicut ipse obscure, & multis, sequaces eius clarius explicare conant, vtique solidas ipsas partes liberas propemodum à morbis relinquit, nisi quatenus vlcerari, collidi, incidi'que valeant, 10 atque id genus aliud quippiam pati. Laborare vero eas se totis eiusmodi morbis, quales nos octo intẽperantias ostẽdimus, id nusquam dicit. Atqui corpora vniuersa etiã quæ difficillime afficiuntur, veluti æs, lapis, ferrum, saltem calfieri, frigefieri, siccari, humescere'que cernuntur: vt vtique mirum sit, si tantum arteria, & vena, & neruus, nihil eiusmodi sentient. Atq; hoc etiam magis mirum, si patientur quidem, functionem tamen legitimam edent, veluti (si ita fors tulit) in corde facultas quędã est (vt ipse quoq; Erasistratus confirmat) qua laxatur & contrahitur. Hanc au- 20 tem lædi profecto oportet si viuenti animali cor sit exemptum, quemadmodũ sæpe factum in sacrificiis videmus. Quippe si non læditur, perpetuo mouebitur, nec tantum ad tempus aliquod, vt nunc cernitur. Manifestum est igitur læsam esse, proinde'que mouere desinere. Illud igitur consideratu non inutile erat, cum potest saltem facultas ea lædi etiam anteq̃ cor sit exemptum, quænam sit eius læsio, quænam alia præter intemperiem. Nam neque figura eius mutata apparet, nec cauitas, nec ligamẽtum, nec osculum, nec alia vlla pars perdita, sed tantum naturalis tempe 30 ries mutata. Ergo omnes hi similarium partiũ morbi omnino vt dictum est, ab illo sunt omissi. Siquidem vbi sanguis in finib9 arteriarum impactus actionem vitiat, id arterias ipsas quatenus instrumẽta sunt, male habet. Vt vero similares particulæ sunt, octo quidem secundum nudas qualitates intemperies habent, octo'q; rursus cũ fluxione. Oportet igitur, quisquis horum cum certa scientia demonstrationes cepisse velit, à libro de elementis incipiat: post deinde reliquos singillatim (vt dictum est) relegat. Sunt vero proximi huic cõmentarii de temperamentis. Ab iis p- 40

ximus est qui de inæquali intemperie inscribitur. Mox qui de naturalibus facultatibus. Alij'que qui de animę affectib9 sunt proditi: id'que de vnoquoque deinceps, & seorsum. Hos excipiunt qui de particularū vsu sunt inscripti. Quos sequūtur qui de morborum symptomatū'que differentijs titulum habent. Pleriq; vero medicorum nec tantum experientiæ applicantes animū (cum tamen liceret ex empiricorum institutione bonis esse medicis) & perfectioris rationis cupidi, cum aut ijs quæ citra demonstrationem sunt
50 enunciata, credant, aut vitiosis demonstrationibus fallantur, non solum nihil excogitant boni, sed etiam quę per experientiam sunt cognita, corrumpunt. Siquidem ratio nō leue momentum optinet ad experientiam vel ornandam vel corrūpendam. sed quantū recta ratio ornando adijcit, tantum, vel etiam amplius, vitiosa detrahit. Atque hęc me sæpe medicorum vulgo prædicantem audis, qui priusquā in methodis logicis se exercuerint, vel cum demōstrare aliquid tentant, seipsos fallunt: vel cū diuidere quiduis in species ac differentias, hic quoq; imperitorū coquorum ritu
60 non per membra incidunt, sed conterunt, collidunt, ac dilaniant, veluti in eo quod nunc est propositum. Consulo igitur (vt scis) talibus omnibus, experientię animū intendant: cum nō leue instet periculū ijs qui supra vires aliquid moliuntur, ne & id non consequantur, & quę intellegere aliâs possent, omnino amittāt. Ergo cum ijs qui tum recto sunt ingenio, tum discere parati, ipsi rursus sermonem conferamus: illud tantū ex ijs quæ inter initia diximus, cōmonentes, non esse cōmittendum vt vtraq; simul confundantur misceantur'que, & quę per experientiam sunt inuenta, &
70 quę sola ratione sunt inuestigata: sed cum vtrunq; seorsum sit tractatum, post ambo coniungantur. Ergo cum ipsi de experimentali inuentione alibi egerimus, de logica in his commentarijs disserere proposuimus. Ac mihi videor ijs præsertim qui cōmentarios nostros de morborū symptomatum'que differentijs perlegerunt, cū quibus scilicet mihi deinceps sermo erit, iam clare ostēdisse maxime in ipsis statim foribus lapsum Thessalum esse. Lapsus em̄ non leui lapsu & Asclepiades erat, vbi inter initia de elementis corporis male sensit. Cæterum multo & maiore & grauiore
80 Thessalus: quippe qui omnes in victus ratione morbos in

duos similiter illi contulit affectus. Multos vero medicinalium scoporum ademit, quibus ille est vsus. Pessimū autē grauissimū'que illud admisit, quòd nec ipsas actionum noxas, nec affectus qui earum causæ sunt, morbos censet: sed solis vacuationibus vel statis vel pręcipitatis intentos esse vult. Accedit quòd nec quid sit plꝰ iusto sisti pręcipitari'ue vacuationem, clare docet. Quippe vel ad vires, vel ad causam, vel ad affectum, vel ad id quod per sanitatem semper est obseruatum, referri iudicium oportet. Ex quo factū arbitror vt pugna inter eius sequaces non parua sit orta, vt qui tum de reliquis omnibus inter se dissideāt, tum de eorum quę pathe vocant, & notione & subsistentia. Verum si nunc de pugna eorum historiam moueam, deflectam ad inutilia sermonem. Omnem igitur deinceps sermonem faciam ceu cū illis agam qui cōmentarios de morborum ac symptomatum differentijs, præterea de causis eorum relegerint: ad hæc, qui ea omnia quorum pauloante memini reuoluerint. atque hinc ordiar. Quoniam actiones omnes à similaribus corporibus proficisci ostēdimus, reliquas vero omnes singulorum instrumētorū particulas, vsum quēpiam ipsis præbere, duplex sanè morborum genus erit: alterum in partibus similaribus, alterum in totis organis. In similaribus intemperantiæ, in totis organis vnum in figura spectatur, aliud in particularum numero, aliud in cuiusque quantitate obseruatur, quartum in positura. Vtrarūq; vero partium, id est similarium instrumentalium'q;, communis est ipsa vnitatis diuisio. Ergo sex in vniuersum morborum sunt genera. Vnū ipsorum similarium proprium: nempe intēperies quatuor, vt modo dictum est, instrumētorum cuiusque: & cum his sextum, quod tum similaribꝰ tum instrumentalibus est cōmune, ipsius vnitatis solutio. Horum cuiusque differentiæ ad vltimas vsq; species in libro de morborum differentia sunt traditæ. ¶ His sic se habentibꝰ, iam de medendi indicationibus est dicendum: sed hoc ipso indicationis vocabulo prius exposito. Quippe ipsam sequentis siue agendi insinuationem, indicationem dicimus. Nam inuenitur quidem & ab ipsa experientia id quod consequens faciendū've sit: cæterum nō ita quasi in præcedenti aliquo designatum. proinde'q; nemo empiricorū dicit hoc isto indicari: quanq̄ certe sequi hoc illud di

cũt, & pręcedere hoc illud, & cõsistere hoc cũ illo. Deniq; omnẽ artẽ horũ obseruatiõẽ memoriã'q; esse dicũt: nẽpe quid cũ quo, et quid à quo, et quid post quid idẽtidẽ sit visum. Ergo ex ipsa rei natura ordiri, atq; ab ipsa qđ sequens sit, citra experiẽtiã inuenire, id est indicatiõe inuenire. Definito iã hoc quoq;, ac rursus quod ante diximus, ad memoriam reuocato, omnẽ medendi methodũ seiunctã ab experiẽtia procedere, nec recte facere eos qui ambas doctrinas empiricam logicã'que in vnum cogunt atque confundũt: quæ reliqua sunt prosequamur. Fuerit autem omniũ quæ reliqua sunt ordine primum, quod proposita iam ꝓxime sequitur. Sequitur autem primum ac maxime illud, quòd omnis medendi methodus per indicationem fit. Quippe quantum ab experientia seiunctũ est, id totum indicatio nominatur. Quare quisquis condere medendi methodum ad vnguẽ parat, huic à primis est indicationibus auspicandum: atque hinc ad eas quæ deinceps sunt transeundum: rursus'que ab his ad proximas. Ita'que pergenti, non prius desistendum quàm ipsius compos sit finis. Porrò finis propositę nunc nobis tractationis est, inuenire cuiusque morbi remedia. Quodnam igitur vię quę huc perducit statuetur principium? Nempe morbi ipsius cognitio, qualis scilicet is natura sit: vt prius est ostensum. Quippe si id quod curatur is est, ratio profecto est ab ipso quoq; indicationes esse incipiendas. Ergo primum quæ generalis cõmunis'que morborum omnium indicatio sit, inuestigandum est: ab hac deinde ad alias speciatim descendendum. Quippe necesse est omnes morbos vnius eiusdem'que participatione morbos appellari: veluti arbitror & hominem, & bouem, & canem, & reliquorum singula. Vnum nanque idem'que in omnibus hominibus habetur cuius gratia omnes eandem appellationem hominis sortimur. Pari modo canibus vnũ idem'que omnibus inest cui cogitatione innitimur cũ canem intellegere volumus. Similiter'que in omnibus equis vnum idem'que inest propter quod omnes equi dicuntur. In homonymis autẽ hoc clarius perspicere licet. Nam oĩbus quadrupedib9 aĩalib9 quæ latrant, vnũ idẽ'q; inest, vtique quòd & quadrupedia sunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis quas ipsas quoque canes appellamus, vnum rursus idem'que inest, quod terrestribus non est: ita

vt his cum illis in canum natura nulla sit nisi tantum nominis conuenientia. At hominis cum homine, veluti Socratis cum Alcibiade, non nominis modo, verum etiam eorum quæ ijs insunt, societas est. Nam & animalia, & bipedes, & pedestres, & rationales, & mortales sunt. In plenũ'que nihil vlli singulariũ hominum qua homo est inesse deprehendas, quod non & reliquis insit. Cęterum terrestribus canibus, ab ijs qui sunt marini, multa insunt diuersa: seu corporis speciem formam, seu animi mores. Quippe ille cicur est, hominis'que amãs: hic insidiator, & ferus. Ille terrestris: 10 hic marinus. Ille quadrupes: hic non. Rursus ille latrabilis: hic ad latrandum minime habilis. At non terrestrium canũ hic latrabilis est, ille non: nec rursus hic quadrupes, alter nõ quadrupes: sed omnibus ipsis vna forma inest qua canes nominantur. Nec vero substantijs modo id inesse videtur: verũetiam ipsis accidentibus, vel vt affectus sunt, vel vt actiones, vel vt passiones. Verbi gratia, homo inambulans ab homine inambulante nihil differt secundũ ipsam inambulationẽ: sed nec vstus ab vsto, nec cæsus à cæso, nec albus ab albo, nec niger à nigro. Verũ in maioris minoris'que ra 20 tione singuli horũ non paruam optinent differentiã, veluti magis minus've albus. Verũ quatenus alb9, vnũ idẽ'q; cũ altero albo possidet: ita nimirũ, vt qua homo ẽ, vnũ idẽ'q; cum alio quolibet homine. Et in singulis denique significatorũ, vnũ, idem vbique inest. Ita igitur et ipsum ęgrotare et valere se habent. illud enim ęgrotantibus omnibus inest, hoc valentibus: vtique vnũ idem'que vtrũq;. Et veluti nomine hominis vnũ, ita etiã nomine sanitatis vnũ significatur. Declarat autẽ & quotidianus inter nos sermo, quòd in quibus homonymia nõ est, in his vnũ est quod significa 30 tur. Si enim dicat quispiã vulneratũ sibi esse lapide caput, nemini non dilucidus sermo est, aut ambiguus: sicut est cũ dicitur deuoratũ esse à cane Coriscũ. Siquidem à quo cane, statim rogabit auditor: propterea videlicet quòd duo sunt canum genera: terrestre alterũ: alterũ marinũ. At non quo lapide, aut quod caput, rogabit: cũ & om̃is lapidis qua lapis est, vna species sit, & om̃is capitis qua caput. Canis vero vt canis, sanè nõ vna: sicut nec linguę qua lingula: quãdo & tibię & calceamẽti pars lingula est. Ac si quẽ audias ministro iubentẽ vt lingulã afferat, incertũ est quã lingulã 40

dicat. Sin ventrẽ, aut vesicã, aut iecur afferre iubeat, nõ itẽ. Ergo singulis significatis vna subiecta res est: non tamen cuique voci vna res subijcitur. Interdũ eñ tantũmodo significatur per vocẽ, nec quicquam subijcitur. Verũ de his quæ ita dicuntur disserere, pręsentis propositi non est. Quibus autem non tantũ significatur aliquid, sed etiam res aliqua subiecta est, his quotquot significata fuerint, totidem sunt & rerũ ideæ. Ac vocis quidem vnũ significantis, vna necessario erit & rei species. numero tamen plures has esse
50 licet: sicuti A. Eo'que septẽ esse vocales dicimus, elementa Gręcorũ idiomate quatuor & viginti, ad cõmunẽ videlicet omnium speciẽ, quæ vna est, referentes, non ad particulares quę chartis, lignis, mẽbranis, et lapidibus sunt scriptę: quarũ maximus numerus est, nec potis numerari, pene'que in infinitũ extensus. nã possunt in toto tẽporis spatio infinita scribi tum A. tũ B. tum G. eodẽ modo & reliquarũ literarum singulæ. Verũ ea in vniuersum quatuor esse & viginti numero dicimus, non particulares intelligentes, sed tantũ species, quibus (vt arbitror) ipsa nomina indimus. Quippe
60 non hoc quod in charta scribitur, A. dicitur: illud quod in ligno pingitur, A. non dicitur: imò tum hoc, tum illud: id'que siue describas in terra, siue in lapide: siue scalpas, siue coloribus pingas. Sed nec pueros docet quispiã multa A. & B. & G. & reliquorũ singula: imò quodque horũ vnũ, simul aũt omnia vigintiquatuor. Simili genere si equum vnũ puero indices, aut camelum: vbi alium rursus equũ aut camelum aspexit, non rogat quod animal id sit: sed illũ equum, hanc camelum nominat: atque illũ quẽ prius, cũ hoc quem nũc cernit, eundẽ esse dicit, quãuis fortassis alter mortuus iã sit,
70 alter (hic videlicet quẽ cernit) supersit. Iã vinũ homines heri hodie'que idem bibisse se dicũt: nẽpe specie idẽ. Interim tria se vina hodie bibisse narrant, aut etiam vnũ, ad speciẽ vbique respiciẽtes. Pręterea quindenas fores vno sigillo obsignatas, ad speciem scilicet in omnibus sermonẽ referentes. Adeo'que est euidens, ac omnibus natura insitum, tum hominibus, tũ brutis, vt aliud quid ceu in substantia subiectũ, aliud seu specie vnum intellegant: vt vel asinorũ (qui tamẽ omnium brutorum stupidissimi videntur) aliud esse specie vnum, aliud numero, notitiã non fugiat. Cõspecta nãque
80 camelo, asinus se retrahit & fugit ac timet, si nunquã ante

camelum cõspexit. sin autem videre iam assueuit, quis aliam aliam'que illi demonstres, tamen propter consuetudinem non amplius timet: sed veluti vnam speciem intuetur & illam cui insueuit, & hanc quę nunc primũ apparet. Ad eundem modũ nec homines timet propter cõsuetudinem: sed hos quoque velut vnam speciẽ videt. Verum si curatorem inspexit: non solum vt hominẽ, sed etiam vt hunc hominem agnoscit, & micat auribus, & caudam quatit, & rudit, & lasciuit cum eũ aspexit, vtique indicãs se familiarem agnoscere. Hunc itaque tum vt hominẽ, tum vt familiarem noscit. Eum autẽ quem primũ iam videt, vt hominem similiter, vt familiarem non similiter. Quare non nos modo, verum asini quoque iam aliud vt numero idem tũ vident, tum etiam noscunt ac meminerunt: aliud vt specie. Ac Dionem curatorem (esto enim ita vocetur) aliter vt hominem, aliter planè vt curatorem suũ agnoscũt vernaculi asini, vtique communẽ eius cũ aliĳs hominibus speciem, vt hominis capientes: priuatam vero ac secretam, vt Dionis tantum. Ergo tantũ abest vt veteres philosophos laudem tanquã amplũ aliquid magnę'que subtilitatis inuenerint, quòd idem ac diuersum, vnũ ac non vnũ, non solum numero, sed etiam specie sit inaudiẽdũ: vt etiam ipsis asinis hoc inesse natura dicam. Sanè adĳciunt veteres philosophi nõ tantum numero ac specie aliquid idem dici, verum etiam genere. Verum id iam ad rem propositam non desidero. Mihi enĩ vnicũ illud satisfacit, quòd ipsis asinis stupidiores ostendi, qui non cõcedunt aliud specie vnũ, aliud numero dici: magis'que his etiã, qui vnum esse Phreniticũ, & vnũ Empiricũ, vnũ tamen esse hominẽ non concedunt: aut qui nõ intellegunt specie quidem vnũ esse hominem, numero non vnũ: nec Socratẽ vnum esse tum specie, tum numero: Phreniticum aũt specie esse vnũ, multitudine non vnũ: cũ fieri nõ possit vt Dion, Socrates, Theõ & Coriscus, pariter si ita fors tulit, phreniti laborantes, cũ quatuor sunt, vnus multitudine sint, sed specie vnus, multitudine non vnus. Absurdius autem multo est quod Empirici dicunt, cum vnũ esse empiricum dicũt, deinde rogati quomodo vnum dicãt eum qui viuit, cum eo qui mortuus est, & eum qui est in Gręcia, cum eo qui est in Aegypto, mirificũ respõsum afferunt: Quatenus (inquiũt) Empiricus est, hactenus etiã

vnus est. Hoc enim extremę stupiditatis est, si adiectis illis quatenus & hactenus, nec quæ ipsimet loquuntur intellegant. Si enim hactenus Serapion & Menodotus vnus sunt qua empyrici sunt, profecto in aliis vnus non erunt: quãdo si omnifariam vnus essent, superuacue (arbitror) ac frustra addita essent illa quatenus & hactenus: cũ promptum esset dicere vnũ esse Serapionẽ & Menodotum: ita nimirũ, vt si de ipso tantũ Menodoto loquens, adiectione non egeres, sed absoluto sermone diceres: Menodotus est vnus. Ergo si
50 vnus absoluto sermone est Menodotus, Serapion autẽ & Menodotus nõ absoluto sermone vnus, sed quatenus empirici: omnino profecto ipsis alia quæpiam inerunt quibus duo sunt, & non vnus ambo. Efficitur'que hoc illud quod antiqui philosophi dixerunt, aliud numero & idem & vnũ esse, aliud specie. nec esse mirum si Menodotus Serapioni in aliquo idẽ sit atque vnus, in aliquo non idem neq; vnus. quatenus enim empiricus, idem. quatenus autem hic resimus, ille naso adunco, aut candidus aut niger, aut magnus aut paruus, non idem. Nunquid igitur sic est vterque eo-
60 rum homo, vt vel naso est aduco, vel resimus: an sic vt empiricus est? An hoc quoq; puer intellegat, quòd qua homo, vnus sunt: qua hic resimus, ille grypus, non vnus? Num igitur extremi stuporis est, aut pertinaciæ, aut nescio quo nomine merito appellem, fateri vnum esse phreniticum qua phreniticus, simili modo lethargicum & pleuriticum: hominem vero, qua homo est, non vnũ? Præterea empiricum vnum dicere qua est empiricus: equum vero vt equus est non vnum? Cum audire liceat Aristotelem & Theophrastum affirmantes, specie quidem posse alterum alteri idem
70 esse, numero vero non idem. Atque etiam ante hos, illum qui ipsos huiusmodi significatorum distinctionem docuit, audire dicentem nihil esse miri vnum esse multa, & multa vnum. Quippe adeò dilucide omnem hanc disceptationem Plato in principio Philebi absoluit, vt mihi vel ipsis stupidis videatur esse dilucidus. Asini nanque norunt tum hominẽ, tum camelum, tum bouẽ: pręterea hunc hominẽ, hanc camelũ, hunc bouẽ. Eodẽ modo viã norunt, nõ tantũ absolute vt viam: sed etiam vt hãc viam. Nam in ingressu viæ quam nõ nouit, asinũ statue, attende'que vt illam per-
80 ambulet, ac totam peragat, in neutram partem declinans,

nisi sicubi in diuersa scinditur: vtique declarans se speciem ipsam viæ meminisse, & clare intellegere. Quippe inambulat eam quæ trita est. quatenus autem ignorat, fallitur. Neque enim ex recordatione eius quę insectilis vna'que numero est, hãc quam non nouit, peragere potest. Manifestũ vero est eum hanc viam qua nunc primum insistit, quatenus via est, vt noscentem inambulare: quatenus vero numero vna est, eatenus ignorare, propterea quòd & nusquam ad nõ tritam diuertat: & qua in duas scinditur, nesciat vtra sit eundum. quod tamen omnino non ignoraret, si secundo 10 aut tertio nũc per hanc ingrederetur. Nam quoniam alterum nouit, alterũ non nouit, propterea videlicet quòd communem vię speciem cognoscit, propriam autem huius vel illius ignorat: vtique quaten9 nouit, nõ fallitur: quippe qui tritæ insistit. quatenus ignorat, fallitur, nescius subinde in triuijs quam eligat. Duplicem ergo cognitionem habent & asini: communium specierum alteram, priuatarum alteram. In summa, siue vnam speciem appellare commune illud velis, siue genus, siue communitatem: si illius hanc quam ipse nunc interpretor notionem custodias, de no- 20 minibus contendes, rem tamen mutare non poteris. Et de nominum quidem impositione, alius fortasse quispiam tecum contendet, vtique qui æque in rerum contemplatione vt tu parum est exercitatus. Cæterum nos saltem non contendemus: illud potius te monebimus meminisse, quod Plato ait: Multa enim vnũ esse, & vnum multa. Mirificum sanè dictum. nec facile est cõtendere cum eo qui horum vtrũlibet statuat. Etenim si hoc obserues, nõ erit quod contendas, vt nunc contendis, partim ignorantia, partim adductus pertinacia. Sed siue quis vnum esse phreniticum 30 dicat, vnum esse consenties: siue multa, ita quoque consenties. Simili modo & empiricum, & dogmaticum, & methodicum. Non aliter sanè & medicum vnum esse, ac multos dices. vnum quidem qua medicum, non vnum vero particulari multitudine. Nõ enim de empirico loquens, illud quatenus adhibebis, de medico loquẽs id tolles. Neque rursus de medico loquens adijcies, de homine loquens auferes. Nec phreniticũ vnum esse dices qua phreniticus, ęgrotantem vero non vnum. Siquidem hic quoque qua ægrotans est, vnus est. Dedisce igitur tandem nugas illas, quibus 40

in aliȷs libris captiose vtens, censes ostendi tibi ipsum hominem solum, & seorsum à particularib9 hominibus: tanquã ipse ostendere possis empiricum citra Menodotum & Serapionem, & alios particulares empiricos: aut etiam phreniticum seorsum à particularib9 phreniticis. Vbi igitur est error, vnde'que hæc mutatio vt asinis adeò ipsis sint stolidiores? Nẽpe vnde in aliȷs quoq; infinitis falluntur. Quippe vbi à notionibus ad rerum substantias transire tentant, deindẽ per logicæ cõtemplationis imperitiam falluntur,
50 vtique subuertunt cum rerum addubitatione etiam ipsas notiones. Siquidẽ excipit eos hic quæstio de generibus & speciebus: quæ non modo homines qui in logicis methodis nõ sunt exercitati, sed etiam nisi acriter intendant, aliquos ex ȷs qui sunt exercitati potest fallere. Cæterum non oportet propterea quòd de rerũ substantia dubitant, à manifestis recedere notionibus: nec putare consultum aliquid inuenisse vtrosuis, vel empiricos si vnũ dicant, nõ adiecto quo significato vnum sit: vel methodicos si pro genere, vel specie, vel communi, communitatem vsurpent. Mihi enim
60 melius visum est notione ipsa clare iam definita (nẽpe qua phrenitici sunt, hac esse omnes vnũ: qua vero hic iuuenis, ille senex, aut gracilis, aut corpulentus, aut vir, aut mulier, hac multos) veteri elocutione decætero vti, ac cum Aristotele, Theophrasto & Platone loquendo periclitari, qui oĩa id genus specie esse vnum dicũt, multitudine vero nõ vnũ, non phreniticũ modo, aut lethargicum, aut empiricũ, sed etiam dogmaticũ, & methodicum, & hominem, & equũ & virum, & mulierem, & reliquorum singula. quòd si ad particularia descenderis, veluti hanc mulierem quę indica-
70 ri digito potest, hanc sanè non possis specie quidem vnam dicere, multitudine vero multas. quippe hæc mulier quę indicari digito potest, vna est vtroque modo, & specie, & multitudine: quod etiam aliter numero dicere solemus. Hi vero ita non faciunt, sed aliȷ communitates nominant, ceu vero nõ magis dubitari de ȷs quàm generibus & specieb9 possit. Aliȷ quaten9 hoc quippiã est, vnũ esse dicunt. quatenus autem non vnum, nequaquã explicant. Etenim par erat hos quoq; queãdmodũ ostendunt quod Menodotus, & Serapio, & Theodas, & Glaucias, & Apollonius, &
80 Calicles, & Diodorus, & Heraclides, & Lycus, vnus oẽs

sunt qua empirici, ita rursus quemadmodũ non vnus oẽs, sed multi sunt, exponere. Siquidẽ in his exponendis alicubi planè deprehendissent idẽ tũ vnũ, tũ multa nõ modo esse, sed etiã dici posse. Menodotus nãq; & Serapio, qua empirici sunt, vnus sunt: imò vero & qua medici, & qua hoĩes. Quid vero qua animalia? Nã id quęri ab his operę preciũ est. Nũ hactenus quoq; Menodotus & Serapio vnus sunt? Nã si id negẽt, nec nos cõcedemus quatenus empirici sũt, eatenus esse duos homines vnum. Sin cõcedant hac quoq; duos esse vnum, nempe quatenꝰ ambo sunt animalia, pro- 10 tinus illud subijciemꝰ: Recte igitur ab antiquis philosophis dictum est, aliud numero, aliud specie, aliud genere esse quod tum idem, tum vnum est. Dehinc rursus interrogabimus, Phreniticus Menodotus, phreniticus Serapio, idem ne est, an diuersus? Si respondent omnino vnum phreniticum esse, vnum'que & eundem ambos qua phrenitici, rursus percontabimur: Quid autem qua ægrotantes? num hac quoque ambo vnus sunt? Si negent, neque nos illis concedemus qua phrenitici. Sin annuent, vtique rem aliquam ponemus cuius vna sit species, de qua omnes homi- 20 nes morbi nomen enunciant. Non enim phrenitis res aliqua fuerit cui vna sit idea, atq; hactenus oĩes qui ea sunt affecti, vnum efficiẽs. Morbus autem similiter vnũ non faciet eos quos occupauerit. At nulla est (inquit) ita distincta species aut animalis aut morbi, sicut hominis & phrenitidis. Quid ais improbe? An nihil tibi significare videntur hæ voces, animal & morbus, sed similiter efferri vt blytyri & scindapsus? An significant quidem, verum nulla res subsistat quę vocibus respondeat, veluti in Scylla & Cẽtaurus? an etiam significant, atque id quod significatur, vnum 30 est? Quippe si nulla sit res quæ ijs vocibus animal & morbus indicetur, non recte dicis hominem esse animal, aut phrenitim morbum. Sin est res aliqua, & vere dicis tum hunc qui aduenit, animal esse, tum hũc qui decũbit, ægrotare: est vtique omnino aliquid eorum quæ ipsis insunt, de quo vocem vtranq; enuncias. Verum ad hæc intelligenda parũ es exercitatus, tametsi ea ex primis sint quæ in logicis institutionibus tradantur. Cæterum quid hoc ad ipsam veritatem? Non enim profecto ex ijs quæ tu nõ intellegis, iudicãda veritas est: sed ex ijs quę quispiam intellegit, qui 40

& natura prudens sit, & ea didicerit, ac exercuerit: nec idē contentiosus sit: sed veritatem amet. quorum nullum in te est, quanquam mediusfidius haud scio, an ista, natura prudentem desiderent. Quis enim nescit non inde significare Socratem, ac resimū: sed Socratē totius esse subiectæ substantiæ nomen: reliquorum nominū nullum de tota corporis substantia dici: non simum, non progastora, non caluū: sed horum aliud figuræ nasi esse nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis esse ventris? Atque

50 hæc sunt quę respectu partium dicuntur. At si candidū aut nigrū Socratem dicam, de omnibus arbitror corporis partibus nomina pronunciem: cæterum non totam substantiam, sed vnum ex ĳs quę illi accidunt, indicem: nempe colorem. Quinetiam si crassum dicam aut tenuem, durum aut mollem, hirtum aut glabrum, aut cętera id genus quæ Socrati accidūt: ne sic quidem de omni eius substantia appellationes affero, sed vnum aliquid eorum quæ ipsi accidunt ostendo. Ad eūdem modum & sedere ipsum, & inambulare, & mouere, & dormire, & vigilare, & singula

60 id genus nomina, de nulla profecto substantia dicimus: sed aliquid eorum quæ Socrati insunt, his significamus. Quæ nimirum in superioribus vel actiones esse, vel passiones, vel quosdā affectus diximus. Satius ergo fuerit, nunc quoque sub hac te formula exerceam, quemadmodū etiam in superioribus ostendimus: ac non à nominibus, sed à rebus orsus. Incipe vero à teipso primum, ęstima'que simplex'ne res sis, an composita. Vtrum'ne pes sis, an nasus, an ocul9, an caput. Constat enim nullum te horum esse, sed nec sine his. Verum & ex his & ex reliquis partib9 vniuersis, qua-

70 rum singulæ debitam habeant posituram, totus es compositus. Esto igitur nomen Themiso. At cū Themisona claudum esse aio: eo quod dico claudum, pedum affectum significo. Themiso vero totius est nomen. Quinetiam simus cęcus'que à parte dicitur Themiso. Rufus vero & crassus non à parte, sed ab affectibus qui toti insunt, non aliter quā inambulans, sedēs, disputans, & viuens. Num igitur intellegis non esse hæc totius substantię tuæ signa: sed alia à parte quapiam esse nominata, alia ab vno affectu? Cum vero bonum te iustum've quispiam dicit, num etiam prospicis

80 hæc esse affectuum nomina qui in animo tuo consistunt?

Atqui si noris quòd hęc ad portionem se habent cum albo & nigro (quippe sicuti ista corporis, ita illa animi affectionum sunt nomina) intelleges (arbitror) & artificē & inertem, vel si quod nomen artifici est contrariū, ab animi affectib9 esse imposita. Iam si artifex vnde nomē accepit scias, scies (arbitror) medicus quoq; vnde sit appellatus. At hūc si vnde dictus sit cognoris, non est quod magnopere labores vt inuenias cui demū inditum sit nomen empirici. Sanè ipsum quod à vobis exigo, nec adeò difficile, nec magnum est. Quippe ipsa prędicamēta diuidere, logicę speculationis est initium. Cuius esse vos om̄ino expertes, facile declarant ea quæ temere nugamini. Vel nunc igitur resipiscentes, posthac incipite quæ corpori accidunt nominare, veluti quòd hic albus est & niger, aut certe vehemēter calidus, adeò vt ægre ferre calorem possit. Deinde calorem ipsum qui adeò auctus sit vt occasione eius corpus laboret, nec probe perfungi actione possit, permittite volenti appellare febrem. Siquidem om̄es homines eum qui ita sit calidus, febricitare dicūt. Nec sanè rem magnam facietis nomen mutantes, nisi quòd tempus vestrum perdetis. Illud potius vir bone facito: Cum Themisonem febricitare dices, & Dionem febricitare, & multos ad eum modū febricitantes nominabis, perpende diligenter nunquid in ijs omnibus vnum idem'q; sit ipsum (vt sic dicam) febricitare, an diuersum. Inuenies enim vnum esse idem'q; specie: multitudine, quod etiam numero dicimus, non vnum: cū aliter tibi nec vt respondeas fas sit, nec intellegas. Ergo qui febricitat, is qua febricitat, vnus planè est: quando & qui delirat, quatenus delirat, etiam est vnus. Quid vero & qui simul febricitat & delirat? nūquid & is vnus est qua simul & febricitat & delirat? Sanè id neminem latere arbitror. Ponatur igitur ambobus ijs vnum nomen, febricitanti dico ac deliranti, vocetur'que phreniticus, qui ita laborat. Quòd si non intellegis quemadmodum ambobus vnum nomen sit positum, admonebo te fortassis nominū quæ ipse vsurpas. Quippe equum aliquid appellas, nempe animal (vt ita dicam) hinnibile, siue quod ad hinnitum sit habile. An igitur interesse censes, equū dicas, an animal quod ad hinniēdum sit habile? Ego sanè non censeo. Atqui si id ita est, ambobus illis nominib9, & animali, & hinnibili, quo vtiq;

breuior esset sermo, equum indidisti. Ad hunc etiam modum si quod pedestre & bipes animal sit, pro tribus nominibus vno interpretari velis, hominē vocabis. Et sanè solutio cuiusque nominis in suam orationē, ad eum modū absoluitur. Quinetiam vt conijcias componas'que orationē in vnum nomen, non aliter quàm iam dicto fit modo: cū videlicet & simplicium cuiusque notionem secundum ipsius nomen tenes, & simul ex duobus simplicibus rursus alteram notionem efficere compositam potes: mox illi nomē
50 imponere: subinde rursus ipsi compositæ alia simplici adiecta, vbi ex tribus iam simplicibus vnam notionem feceris, huic quoque nomē aliquod imponere. Quomodo, inquies, & qua ratione id? Siquidem nō grauabor exercendo eos qui resipiscere à diuturna ista ignorantia non recusant, longius progredi. Calor, simplicis rei nomen est. præterea actionis læsio, simplex quædam res est. At tātus calor quātus iam actioni officiat, non etiam simplex res est. Quod si etiam totū vexet corpus, multo profecto minus iam simplex est. Ergo quo minus multis vtantur homines, ad com
60 pēdium alioqui natura procliues, eiusmodi calorem febrē vocant. Quippe expeditius dictu est febricitare Dionem, quàm tantū in toto corpore caloris habere, vt multas functiones corrumpat. Ergo cum affectum ipsum significare volunt, febrim: cum vero eum qui affectu laborat, ab affectu ipso nomen declinant, vocant'que febricitantem: ad eū modum quo à candore candidum, & à nigrore nigrum. Itaque compositæ rei nomen febris est, atque hoc etiam magis febricitans. Simplex autem est delirium. Verum si simplex hoc cum composito copules: homo ipse phreniticus,
70 affectus phrenitis nominatur: quemadmodum & homo ipse, ne animal rationale mortale dicamus, breuitatis causa homo est nominatus, ipso hominis vocabulo orationis vim quandam comprehendente. Atque id est quod veteres philosophi orationem nominis dicere appellant. Cæterum non ducunt in infinitum, sed vsque ad simplicia subeūt. Nam cum hominē in animal & rationale & mortale solueris, postea ipsum animal solues in substantiam sensilem. At non ipsam substātiam amplius soluere poteris, nec etiā sensile. Quippe simplex primum'que est horum vtrūque.
80 Quo fit vt mihi mirari subeat de ijs qui phreniticū & ho-

minem esse concedunt: morbum vero & animal esse non concedunt. Quippe quod perinde est ac si composita esse des, de simplicibus dubites: quasi non priora cõpositis natura simplicia sint. At non vidi (inquit) ipsum per se aial. Sed nec hominem insulse vidisti: et tamen teipsum ais hominem esse. An illud fateberis, animal autem esse te nõ fateberis? Nusq̃ (inquit) vidi per se morbum. Sed nec phrenitim vnquam solam vidisti, sed in Theone, aut Dione, aut alio quopiam homine. Quare hoc planè puerile est, eo qđ nusquam morbum ipsum per se solum videris, idcirco putare morbum non esse. Quippe ita nec febrim, nec phrenitim, nec aliud quippiam id genus esse dabis, vt quorum nullum vsquam ipsum per se solum videris. Sanè expediebat potius nõ ita, sed vt dictum supra est, à rebus ipsis cœpisse, cogitatione'q; ipsa spectasse quot essent in totũ simplicia: mox proprio nomine cuiq; imposito, ex ipsis iam composita nectere. Ergo subiecto corpori vnũ hoc primũ insit, quòd sentit. Num cui id inest, animal non appellabis? Nõ, inquies. Atqui de nomine hoc pacto hęsitabis: sed nec sensile corpus esse concedes. Iam ita de rebus ipsis falso opinaberis. At si & corpus aliquod sensile esse, & nomen hoc animal de eiusmodi corpore dici concedes: audebis postea dicere animal nihil esse? Ergo nec album aliquid erit, nec inambulans, nec currens; quippe ab ĳs quæ ipsi accidũt, dicitur corpus album, inambulans, & currens. Ipsorum vero accidentium hoc albedo, illud inambulatio, tertium cursus dicitur. Eodem modo sensus vnum quid est ex ĳs quę corporibus accidunt: sentiens vero ipsum est corpus: hoc vero etiam animal nominatur. Quis igitur vbi sentiens corpus aspexit; omisso hoc nomine animal, aliud quærat quod de eo dicat? Num corpus duntaxat intellegitur, tanquã Centaurus? an res quoq; aliqua huic appellationi est subiecta? Patet proculdubio esse subiectam aliquam. Age quid sensus? intellegitur'ne tantum, an aliquid est eorum quæ corpori insunt? Mihi vero etiam id clarum esse videtur: nempe sensum vnum esse ex ĳs quæ corpori insunt. Atqui si neq; corpus tantummodo intellegitur, sed etiam subsistit: nec etiam sensus, imò is quoque subsistit: qui fiet vt ambo coniuncta compositum efficiant non ens? Nam id iam perridiculum sit, corpus quidem esse ac sensum, nihil tamẽ esse

ſentiens corpus. Sicut illud magis ridiculum, ſentiens quidem corpus eſſe, animal autem nihil eſſe: ceu aliud quiddam animal ſit, & non hoc. aut quicq̃ interſit, oratione, an nomine indicare aliquid velis. Aeque abſurdum ſit & morbum negare aliquid eſſe. Quippe ſi affectus nihil ſit, morbus quoque nihil erit. Sin affectus aliquid eſſe detur, vtiq; & morbus aliquid fuerit. Quicunq; enim affectus functioni officit, is eſt morbus. At non potes (inquiũt) oſtendere mihi ipſum per ſe morbum. Imò nec phrenitim vir bone
50 nec febrim, quæ tamen nihilominus eſſe fateris, ſicuti multa alia. Nam micrologiam nominũ, quam philoſophi quidam ſcite ſunt cõmenti, ſed quæ omnem in vita loquendi conſuetudinẽ ſubuertit, ſic vt ne ipſi quidem in ſuis ipſorum operibus ea vti poſſint, impræſentiarũ omitto, vt qui & alibi de ipſis diffuſius egerim, & in opere de elementis quæcunq; ſunt neceſſaria dixerim. Intellego autem micrologiam qua diuidunt in genera, grǽca illa τὸ ὄν, τὸ ὑπάρχον, & τοῦ φεσός. latine ens, & ſubſiſtẽs, ſiue ſubſtans dixeris: quippe quæ tranſlatitie nobis tum hic tum in ſequẽ-
60 tibus latine ponentur. Vt autem omnes in omnibus refutẽ, fieri omnino non poteſt. Sed enim quòd nõ modo propria morbi notio ſit, ſed etiam res aliqua ſubiecta quæ hanc appellationem ſit ſortita, ſatiſfaciant ad præſens quæ hactenus ſunt dicta. Clarius autem idem ipſum in progreſſu ſermonis intellegetur, vbi de primis indicationibus abſoluta diſputatio erit. Quæcunq; vero nunc dicta de morbo ſunt, ea mihi & de ſymptomate & paſſione eſſe dicta cenſeo, præterea ſanitate, & paritate, & robore, & potentia, omnibus'que alĳs quorum nomina & notiones de rebus qui-
70 buſdam ſubiectis ſunt dicta. Omnia nanque hæc corporibus inſunt, partim vt affectus, partim vt actiones, partim vt paſſiones. Præterea quædam ceu naturaliter inſint, quędam ceu præter naturam. Indicatio quoq; ex ſingulis eorum ſeorſum prębetur, à plurimis tamen prætermiſſa.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER TERTIVS.

SI IGITVR HIERO indicatio quæ ab ipsa rei natura primum oritur, quod agēdum sit inuenit, necesse est remediorum inueniendorum initiū ex morborum ipsorum natura sumi. Siquidem absurdum sit, aliud esse quod curandi rationem præscribat, aliud quod curetur. Et em̄ indicare de se quicque magis potest quàm de alio. Hoc autem clarius fiet in sequentibus. Verū quoniam omnibus in confesso est primas indicationes ex affectibus esse sumendas: certe laborandum pluribus frustra non est vt hinc esse incipiendum doceam. Illud potius monstrare tentemus, neque totū hoc esse, nec prorsus magnam aliquam partem, veluti methodici putant, sed minimam, & tantum initium. Igitur ĳdem ipsi aiunt calculum qui in vesica sit, propterea quòd toto genere præter naturā sit, ablationem sui indicare. Ad eūdem modum verrucas, & myrmecias, & atheromata, & steatomata, & melicerides, & alia id genus. At intestinum quod iam in scrotum decidit, oīa'que quæ luxata sunt, quòd videlicet loci gratia præter naturam se habent, reponenda se in suum locum docent. Atqui tantum abest vt horum quippiam artificĳ cuiusquam sit, vt etiam priuatorum cuique patere possit: quippe qui membrum quod luxatum sentiunt, reduci in artus iubent: præterea verrucā tolli, & vlcus ad cicatricem duci, & aluum fluentem sisti. Verum quibus hæc rationibus fiant, id sanè nesciunt. atque id est quod adĳci à medico debet. Itaque indicatio quæ à morbis sumitur, principiū tantum est, & (vt sic dicā) carcer vnde medendi ratio promouet, nulla prorsus ipsius medicinæ artis adhuc portio, aut certe nec magna nec propria, sed quæ etiam plebi sit communis. Ergo cui facultas est illa inueniendi ex quibus perfici possit quod à prima indicatione suggeritur, is merito morborum est curator. qui si per experiētiam inuenit,

obſeruator & empiricus eſt nominandus. ſin ratione qua-
dam & methodo, logicus, & methodicus, et dogmaticus.
Ergo plebeius quidem (altius enim idem repetẽdum eſt)
medicum adit reponi ſibi membrum iubens, aut os quod
forte fractum eſt, formari atque componi, aut melicerida
ſibi tolli. Verum quo pacto horum quodq; peragetur, id
ſanè inuenire medicinæ artis eſt munus. Ac empirici qui-
dem per experientiam inueniri omnia contendunt. Nos
partim experientia, partim ratione: cum neque illa inueni-
50 re omnia queat, neque ſola ratio. Veruntamen confuſam
mixtam'que tradendam eſſe doctrinam nõ cenſemus, ſed
ſeorſum empiricam, & ſeorſum logicam, quò facile appa-
reat quam habeat vtraque vim. Nunc vero de ea quæ ra-
tione paritur inuentione dicere ſtatuimus. Num igitur eſt
nobis methodus aliqua, qua vſis inuenire prædictorũ ſin-
gula liceat? dico quod ſuperuacaneũ genere ſit, adimere:
& quod motum loco ſit, id proprio loco reddere: & quod
vnitatis ſolutũ ſit, vnire. An empiricen ad hæc requiremus?
Ego ſanè methodum eſſe aliquam qua quæſita inuenias,
60 planè mihi perſuaſi: eius'que principium eſſe id quod ſin-
guli morbi faciendum dictant. Vnitatis nanq; ſolutio vni-
tionẽ poſtulat. Ea in oſſe fractura dicitur, græce catagma:
in carnoſa parte vlcus: ſicuti etiam vulnus, & ruptio, quod
rhegma: & conuulſio, quod ſpaſma dicitur. Vulnus quidẽ
ſolutio quædam ex vulnerãdo in carnoſa parte relicta. Ru-
ptio & conuulſio citra vulneratione facta. Prior enim car-
noſę partis diuiſio eſt, poſterior neruoſę. His omnibus vni-
tio molienda indicatur. quæ an præſtari vbique poſſit, an
in multis non poſſit, hoc vtique internoſcere primum iam
70 hominis artificis eſt. Quippe nemo plebeius nouit nec ner-
uoſam tranſuerſi ſepti partem, nec inteſtina tenuia non
poſſe quem indicant finem recipere. Sed & de præputio,
& de tenui buccarum parte, quod ſimiliter ſe habet, idem
ignorat. Præterea an caries in oſſe, quæ Tekedon gręce di-
citur, ſanari queat, ſicut eroſio in carne, compertum nõ ha
bet. Iam an coaleſcere fractura poſſit, veluti vulnus, pręter-
ea an callo adglutinari poſſit certum non intellegit. Pari
modo in capitis fracturis vulgus omnino non nouit ſit'ne
expectanda calli generatio, an aliter curandum. Porrò mul
80 to adhuc magis ignorat an corde vulnerato, aut pulmone

aũt vẽtriculo, aut iocinore, fiducia sanatiõis sit. Nec in summa quicquam vltra primam indicationem vulgaris quisquam nouit. Itaque hoc ipsum primum artis est opus, vt intellegas sperare'ne id quo tendis debeas, an secus. Eius rei duplex cognitio est, nec potest addi ratio tertia: Altera per experientiam, cui longo vsu est opus. Altera per ipsius rei naturam. siquidem hæc tum cuiusque particulæ substãtiam æstimabit, tum actionem, tum vsum, sitũ'que. A quibus procedens, non solum quod sanari non potest, prçuidebit: sed etiã quod recipere sanitatẽ potest, de inueniendis ei remedijs deliberabit. Cõstat aũt quòd à simplicissimis incipiet. Porrò nihil est simplicius vlcere qđ in summa carnosa parte sit. Hui9 ergo, si quidẽ vlcus tantũ sit, curationis finis vnitio est. Sin etiam cũ cauitate sit, duplex ei9 ꝓpositus est finis: sicuti etiã duplex est affectus, nempe vlcus qđ est vnitatis solutio, & cauitas quç ex amissa aliqua animalis propria substãtia est cõtracta. In q̃ genere fieri interim nõ potest vt alterius propositarũ finiũ sis cõpos: veluti si nõ modo caro ipsa, sed etiã subditũ illi os perierit. Quippe impleri ad vnguẽ cauitas eiusmodi non potest, cicatrice induci certe potest. Sed hæc vlceris sanatio est, cauitas insanabilis remanebit. Hoc igitur ipsum aut ꝑ experiẽtiã, aut rationis ope dignosci oportebit. At Thessalus nec his vtit, nec tertiũ quicquam adijcit: & tñ nugari non erubescit. Sed id mittamus. Illud potius doceat imitator Thessali medicus, quo pacto cauum in carnosa parte vlcus, nullo ex ijs quæ subsunt læso, sanabimus. Sarcotico (inquit) medicamento, id est, quod carne impleat, imposito. Bene sanè, magna facilitas, fortasse autem stupiditas potius erat dicẽdum, si cũ sarcoticum dixit, satisfecisse se quæstioni putat. Quippe si sarcoticum iam scimus, quid amplius requirimus? Dic nobis quod illud sarcoticon sit quo es vsurus? Thus reor inquies, aut iris, au aristolochia, aut erui farina, aut panax. nã de siccis medicamentis principio mentionem faciam. Age igitur hæc medicamenta quo pacto inuenisti? Experientia inquis. Quid igitur est quod per te amplius est adiectum? Siquidem quòd cauum implendum sit, id quidem vel priuatus quisque nouit: at ex quibus id, & per quæ medicamenta fiat, experientia docuit. Thessalus vero nec vt empiricus nec vt logicus medicamentum id nouit. Vt empiri-

eus, quia videlicet non vult. Vt logicus, quia non potest. Nam ego eum vt empiricũ id scire, planè noui. Cum enim duo sint omnis inuentionis instrumenta, (nempe experientia & ratio) qui quod inuentum est nouit, sed tamen rationem eius dicere in promptu non habet, is prodit se per experientiam id inuenisse. Vt igitur quãtum erret intellegat, aurium nobis operam paulisper accommodet. Volo enim paucis cum solius experiẽtiæ professore agere. Etenim hũc quoq; dicere par est, quo pacto siccũ hoc quod carnẽ producat medicamẽtũ inuenit: quod vtique cephalicon nominant. Porrò componitur id ex iride & aristolochia, & eruo & thure, & manna, id est cortice thuris. Est autem & aliud quod pręter iam dicta corticem panacis recipit: sicuti etiã aliud cui elota cadmia admiscetur. Dicat itaque mihi, hæc quomodo sint inuẽta. Et quid (inquit) attinet de inuentione eorum quærere, ac non rectè potius inuentis vti? Atque hæc quidem ab initio statim respondent: post vero interim ex somnijs inueniri posse talia dicunt: interim forte quapiã aliud fuisse, in aliud effusum mox aliquẽ vti mixto ausum. Cęterũ fiducię eius spem nõ dicunt. Hęc igitur manifestæ sunt nugę. Tertius his inueniẽdi modus planè est rationalis. Siquidẽ simpliciũ illorum quispiã vnũquodq; vt sarcoticũ expertus, mox carnẽ aliquãdo nõ facere cernẽs, ratiõe dephendit non omni naturæ eorum quodq; competere. Si enĩ cui aristolochia vlcus carne non impleuit, huic thus contulit: cui thus non profuit, huic iris admota fuit vtilis: rationabile erat (arbitror) non omnes ab omnibus similiter affici. Hoc vbi semel in ratiocinationem venit, optimũ factu est visum, quàm plurima eiusdẽ speciei in idem miscere, quò nulli corporis naturæ deesset quod conueniat. Atqui amice in commixtis speciebus non seruatur actio suæ cuiusque substantiæ sic vt in vnaquaq; substantiæ specie non desit quod morbo curando conueniat. Nam si aut corporis naturam inuenire possent, aut adhibiti medicamenti vim, non esset fortasse ijs tali varietate opus, vt quibus vnũ illud medicamẽtum quod vni corpori conueniret, inuenire in prõptu esset. Nũc cum ignorant vtrũque, parum rectè omnia miscent: vnum scilicet quod omnibus naturis quadret, moliri medicamentum studentes. Hanc ego componẽdorum medicamentorum rationem primis illis medicis excogita-

tam arbitror, atque vt antiquum inuentum recipio. Cęterũ tantum eam à vera medicinali methodo abesse reor, quanto certe rationabilior est trãsfusis in se mutuo cribris. Quippe nisi illud primum cogitet, solius se compositionis quæ ex similibus specie medicamentis conflatur, nõ eius quę ex contrarijs initur, methodum dixisse: mox in eius miscellæ multitudine vnum fortasse esse medicamentum quod laboranti sit vtile, fortasse vero nec vnũ, contrà septem octo' ve quæ ex vsu nõ sint, ita vt pluribus numeris obsit eiusmodi medicamentum quàm prosit: hęc inquam nisi reputet, 10 plus eum ignorare negocij quàm nouisse dixerim. Oleum nãq; cauo vulneri infusum, aduersissimum omnium medicamentum est: cum si ita mederi velis, vsu ipso intelleges sordidum ac male olens vlcus fieri. Quòd si tempus quoq; anni calidi⁹ sit, ac vitio mali succi homo laboret, aut fluxionibus obnoxius natura sit, aut etiam in victus ratione delinquat, timor est ne illi pars ea computrescat in qua vlcus est factum. Timor vero est & si cera, siue sola, siue in oleo soluta vtare. Atque hæc quidem putrescere vlcus facient. At si æruginem ad leuorẽ tunsam insperges, ea quidẽ nullo mo- 20 do putrefaciet: dolorem tamen ac rosionem inferet nõ paruam, præterea exedet, ac phlegmonem excitabit. Quòd si largius vtere, conuulsionem quoque accerset. Quoniã igitur neque oleum, neque ęrugo, neq; cera cauum vlcus implere carne potest, constat quòd ex ijs qui experientiã profitentur, nemo vsquã ea miscebit. At ego sanè hæc miscebo: imò debita mensura non hæc modo, verum etiam alia mille pharmaca ex ijs quę cauo vlceri sunt inimica. Quippe si non ijsdem facultatibus lœdunt, sed quodammodo contrarijs: imparia quidem immodica'que ꝑfecto fuerint, vt ad 30 cauum vlcus implendum. Verum quẽadmodum ex duobus temperamentis immodicis vnum efficiatur modicũ, id in medicamentorum componẽdorum rationibus docuimus. Non est igitur difficile, ex oleo, cera, et ærugine, medicamentum quod carnem producat, conficere. Si enim notis eiusmodi vlcus mediocriter siccandum esse, non siccare autem nec ceram, nec oleum, vtiq; intelleges nec alterum seorsum, nec ambo simul cauum vlcus implere posse: imò vero nec æruginem solam, vt quę immodice siccet. Ergo si omnia miscueris, modice siccum efficere medicamentum 40

poteris. Quis vero cuiusque esse modus debeat, id mihi in libris qui de medicamẽtorum compositione sunt inscripti, iam traditum est. Nunc quoque si res postulet, indicabitur in sermonis progressu. Nam primum omnium abigẽdus mihi à sequentibus libris amethodus iste Thessalus est, sed indicato prius illi quantum à recto aberret. Nam prudenti vel quę nunc dicta sunt, satis ostenderint qualis esse debeat medendi methodus. Verum non est cũ talibus sermo. Itaque etiã necesse est cum istis adhuc disputemus, hinc sumpto initio: Omnis quæ præter naturam est cauitas, impleri postulat. quare & quę in carnosa etiam accidit parte. Ipsa vero impletio, inueniẽdorum remediorum finis quo tenditur, est. Vt vero quæ impleant inuenias, & multa ratione opus est, & multiplici particulatim indicatione, & methodo rationali exacta. Etenim sæpe vidisti difficilia sanatu vlcera curare nequiuisse nec eos qui experientiam profitẽtur (istos inquam qui remediis scatent) nec etiam eos qui rationem sibi vindicãt omnes. quippe Thessalij isti quos methodicos nominãt, sunt autem reuera à methodo alieni, tã quàm asini lyram, ne ad audiendam quidem eiusmodi speculationem sunt idonei: nedum quod rectũ est, ratiõe inueniant. Vidisti autem subinde in eiusmodi vlceribus empiricos quidem aliâs se ad aliud medicamẽtum transferre, cũ nulla profecto ratio trãsitum ipsum monstraret. Verũ quoniam multa sunt experti quæ cauum vlcus impleãt, ipsam vero, vt iidem vocãt, idiosyncrisian, id est corporũ proprietatem, in qua singula eorum pollere sunt visa, nec agnoscere, nec meminisse possunt, ideo nunc quoq; ad quod se trãsferant non intellegentes, sed sperantes in multis particularibus experiendis obiter quod conueniat omnino inuentum iri, aliâs ad aliud transiliunt, fortunæ potius quã rationi eius quod cõducat inuẽtione permissa. Similes his sunt, tametsi id noluẽt, & qui ex dogmaticis ad naturalia corporum principia subire ratione non valuerunt. Quippe hi (vt ante ostẽdimus) ex dimidio empirici sunt. De istis vero amethodis Thessaliis quid etiã loquare? Soli igitur ii qui vera methodo curant, tum singulis id genus vlceribus idonea medicamenta & victum aptum inueniũt, tum liquidissime rebus ipsis ostendunt quantopere conducat quantum'q; ad medendũ lumen præstet ipsa de natura tractatio. Etenim prę-

termitti negligi'que aliquando quod vtile sit, ijs qui ab alio pharmaco ad aliud assidue transeunt, non semel tibi ostendi, vno aliquo ex medicamentis quibus illi fuerant vsi, eiusmodi vlceribus sanatis. Spreta vero eiusmodi medicamenti facultas ab ijs merito est, quòd videlicet & propter intempestiuum vsum non solum non prodesse, sed etiam obesse, est visum, et quòd in primo vsu nihil aliquando quod esset euidens, effecit. Vidisti porrò nõ minus oculorum nos grauissimos dolores sanare aut balneo, aut vini potiõe, aut fomentis, aut sanguinis missione, aut purgatione: quibus nihil aliud adhibet medicorum vulgus, quàm medicamenta hæc quę ex opio & mandragora & hyoscyamo fiũt, maximam plane oculorum perniciẽ, vtpote quæ nulla re alia illius ad pręsens leniminis speciem pręstãt, quã quòd ipsum sensum enecãt. Multos'que nosti ab eiusmodi medicamentorum vsu, cum liberalius fuissent admota, nunquã postea naturalem statum recepisse, sed ex his principio quidẽ confuse atq; ægre vidisse, tpe vero suffusione quã hypochysin vocãt, vel pupillę nimia dilatatiõe quã mydriasin appellãt, vel tabe, vel corrugatiõe, quã rhytidosin vocãt, occupatos. Nosti profecto nõ min9 & illud, cũ ab ephebis vsq; mecũ sis versatus, nec sub vllo me vsquã pceptore vidisse eiusmodi op9, sed id p me ratione excogitasse, et quã lõgo tẽpore aphorismũ illum, Dolores oculorũ meri potio, vel balneũ, vel fomentũ, vel vena incisa, vel purgatio tollit: cõsyderaue rim: quã'q; ex reliqua Hippocratis diligẽtia sperarim ne in hoc quidẽ vel falsum quippiã, vel qđ fieri nõ possit, pręcipi: id'q; fuisse qđ me ad inquisitionẽ incitauit, quoad ipsa Hippocratis insistens via, inueni quo pacto discernerem, quando, quomodo'que dictorum quoque sit vtendum. Qua ratione multis qui talia viderunt, manifestum feci quãta medicinalis methodi vis sit, quãti'que mali occasio fuerint qui non seruata veteri medicina, nouas sectas condiderint. Itaq; & vos me, quanquam à principio recusantem, orando tamen impulistis omne hoc opus tractandum susciperem. Quod, Deos precor, alijs quoque hominib9 sit vsui. Certe exiguam spem habeo, propter eum qui nunc regnat bonarum artium cõtemptum, diuitiarum vero, existimationis, & ciuilis potentiæ admirationem. Ad quæ quisquis se conuertit, is nulla in re veritatem inuenire poterit. Verum hæc

prout Deo placebit, ita finientur. At nos medẽdi methodũ quæ veteribus quidem exculta est, nũcvero neglecta iacet, pro virili restituemus: repetita nimirum quam de cauovlce re inchoauimus disputatione. Ac de prima quidem inuentione eorum quę eiusmodivlcus carne impleant, satisfaciãt quę pauloante diximus, concedamus'que si libet empiricis quæ dicunt oĩa. At de inuentorum vsu & sæpe tibi in ipsis rebus ostendi, & nunc sermone indicare conabor quemadmodum empirici vbi solenne cuique medicamentum nihil
50 profecit, apte ad aliud, certa'que ratione transire nesciant. Atque id iure accidit. siquidem cũ causam improsperi successus prioris medicamenti ignorent, nec quo eam in secũdo declinent, habent: quippe cum causam ignorẽt cur munere suo medicina fungatur, nec cur fallat intellegere valẽt. Hoc vero ignorato, neq; ad aliud trãsire rationabiliter possunt: quando nec in illo vitare eandẽ causam possunt. Agedum igitur ipsi iam Hippocraticam veram'que caui vlceris sanandi methodũ tradamus. Porrò hanc ab ipsa rei substantia ordiri oportet. Itaque quoniam in cauo vlcere id no
60 bis ꝓponitur, vt caro quę perijt restituatur: scire licet generandæ carnis materiam, sanguinem bonum esse: opificem authorẽ'que, naturam. Verum nõ satis est naturam dixisse nisi etiam quorum natura, sit adiectum, & vbi. Constat autem quòd subiectorum corporũ quibus superinduci caro debet, natura ipsa gignendæ carnis opifex est. Porrò cuiusque corporis natura mõstrata est ex calidi, frigidi, humidi, ac sicci temperatura consistere. Quare manifestum est iustum horum temperamentum in subiectis particulis quibus restituturi deficientem carnem sumus, opificis habere
70 rationem. Ac primum quidem in omni cauovlcere duo illa consyderanda nobis sunt, et quod subiectũ est, iusta'ne temperie sit, id est an secundum naturã se habeat: (quippe monstratum est sanitatem in similaribus corporibus, ipsarũ quatuor qualitatum esse temperiem) & præterea sanguis qui influit, bonus'ne, an modicus sit. Si igitur horum alterutrũ vitiosum sit, multi sanè affectus præter naturam existunt. Nobis tamen vna cauitas in carnoso membro proponitur. Fingamus igitur & sanam esse partem, & sanguinis cõfluxum citra vllum vel in qualitate vel quantitate vitiũ. Por
80 rò his ita se habentibus, nihil est pręterea quod obstet quo

minus prima carnis generatio proſpere cõtingat, id'q; nullius externi medicamẽti ope. Quippe cauſis ambab9 vnde naſcitur pręſentib9, nullo'q; extrinſecus quod impediat obſtante, nõ poteſt prohiberi carnis generatio. Verum in ipſa primæ carnis generatione duplex prouenire excrementum neceſſe eſt, veluti etiam in commentarijs de natura docuimus, quòd omnem qualitatis alimenti mutationem alterum craſſius, alterum tenuius excremẽtum ſequitur. His excrementis etiam per vniuerſum corpus ſemper prouenientibus, quod tenuius eſt, ipſa inuiſibilis eſt perſpiratio. 10 quę etiã ſubinde fit viſibilis, quoties vel naturalis calor languet, vel nutrimento vtitur quàm iuſtum ſit ampliore, vel motus quiſpiam vehemẽtior animali contingit. alterum eſt ſordes quæ in ſummo corpore noſtro colligitur. Quinetiã in vlceribus tenuius excrementum ſanies, græce ichor appellatur: quod craſſum eſt, ſordes. Ac ex tenui quidem excremento vlcus humidum redditur, ex craſſo ſordidum. eo'que duplicibus medicamẽtis eget: vtiq; vt humidũ eſt, ſiccantibus: vt ſordidum, quæ expurgent. Ergo cum nullo vnquã tẽpore natura ceſſet: certe nec tẽpus vllũ erit in quo 20 non ambo hæc in cauo vlcere colligentur. Quare nec tempus vllum erit in quo non vtrũque medicamentorum genus deſyderabit, vtique & quod ſiccet, & quod expurget. Ac cuiuſmodi quidem genere eſſe medicamentum debet, inuentum iam eſt. Verum non eſt id ſatis. Siquidem ſpecie aliqua inuenta eſt opus, quę ſit vlceri admouenda. Hæc igitur quomodo & qua methodo inuenietur? Nempe ea, quę in libris de ſimplicium medicamentorum viribus eſt tradita. Oſtendimus nanque in his quędam medicamẽta ſiccare, quędam humectare, quędam refrigerare, quędã calfa 30 cere, nonnulla per coniugationem vel calfacere & ſiccare, vel frigefacere & humectare, vel calfacere & humectare, vel refrigerare & ſiccare, eſſe'que in ſingulis eorũ maioris minoris'que rationẽ, multitudine ſanè infinitam, cęterum ad vſum medicinalem limitibus qui facile compręhendantur, circunſcriptam, primo quodam in his, & ſecundo, & tertio, & quarto ſtatuto ordine gradu've. Cui9 igitur ordinis erit medicamentum quod carni producendæ ſit aptũ, quod'que modice tum ſiccare debere, tum detergere propoſuimus? Certe primi ordinis. Quippe quod ſuper hunc 40

fuerit ita vt non modo humoris qui influit redundãtiã con
sumat, sed etiam affluẽtẽ sanguinẽ populetur: id refici, car
nem ceu materiẽ eius absumẽs, prohibebit. Porrò talia esse
ostẽsum est thus & hordeaceã, & fabaceã, et erui farinã, et
irim, & aristolochiã, & cadmiã, & panacẽ, & pompholy-
gem. Omnia vero hęc tum maioris minoris'que discrimi-
ne inter se dissidere, tum alia eorũ simplices qualitates vin-
centes habere, alia compositas, monstratum est. Siquidem
aristolochia & panax tũ cęteris plus siccant, tũ natura ma-
50 gis calent. hordeacea fabarum'que farina multo his minus
siccant, nec vllum calorem optinẽt. Thus modice calet, mi-
nus tamen illis siccat, adeò vt quasdam corporum naturas
omnino non siccet. Erui farina, & iris, horum atque aristo-
lochias & panacis mediũ locũ tenẽt. Verũ quod sermo no
ster vtiliter attigit, denuo repetamus. Quippe thus in humi
da corporis natura carnẽ producere potest, in sicca non po
test. Scire nanque licet duas esse primarum indicationum
differentias: quod secũdum naturam se habet, custodiam
sui indicante, & propterea quę similia sui sint postulante:
60 quod pręter naturam est, sublationem sui, eo'que contraria
requirente. Perit enim quidque in contrarium, & à cõtra-
rio. Atque vlcus quidem quo est humidius, eo sanè medi-
camento quod magis siccet, indiget. Corporis vero natura
quanto est humidior, tanto quod minus siccet medicamen
tum postulat. Quare si qua sunt vlcera quibus par est humi
ditas, quod in sicciore corporis temperamẽto consistit, vti-
que magis siccari postulat: quod in humidiore, hoc sanè mi
nus, quo natura naturæ interest. Siquidem productam car
nem, ei que præfuit, similem esse oportet. Vbi igitur pristi
70 na siccior fuit, nouellam quoque sicciorem fieri conueniet.
quare vberius hęc siccari: quãto'que magis sicca fuerit, tã-
to quod admouetur medicamentum, magis siccam facul-
tatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rur-
sum ijs quę minus siccent medicamentis est opus, quanto
caro ipsa min9 est sicca. Thus igitur, vt ad humani corporis
naturam, eiusmodi optinet tẽperamentũ. quod cum tẽpe-
ratis & medijs naturis consentit, humidiores paulo libera-
lius siccat: æque sanè vt quæ ad summũ sunt siccæ, ijs pau-
lo est humidior. Merito itaq; thus in quibusdam tum vlce-
80 ribus, tum naturis, pus quidem mouet, carnem non produ

cit: in quibusdam etiã carnem producit. Itaque si obseruaueris, rationi respondere euenta deprehendes. In humidiore nanque natura producere carnem potest, in ſicciore nõ potest. Preterea in modice humidis vlceribus carnem efficere potest: in ĳs quæ prehumida sunt, prorsus non potest. Vides'ne igitur clarissime qui recta methodo curare vlcus velit, quot huic theorematis sit opus? Nam postquam inuentum est humorem omnino huic vitio inesse, vtique siccans parandum medicamentum indicauit. At quoniam ipsorũ siccantium quędam magis siccant, quędam minus: partim ex vlcerum diuersitate, partim ex ægri natura, quod expedit, est desumptũ. Itaq; non modo de corporis natura meditatus sit oportet quisquis commode sanare vlcus debet: verumetiam diligẽter speculationem omnem de medicamentis didicisse, tum sicci humidi'que corporum temperamenti notas callere. Contemplare igitur quanta sit methodicorum istorum pronunciãdi temeritas: qui vnum id sibi ad cauum vlcus sanãdum satisfacere putant, si sciant quòd carne est implendum. Non enim in hoc curandi ratio consistit, imò in eo inueniendo quod carne sit impleturum. At quod implebit, iam (inquit) experientia est inuentum. Dic proinde & quod sanabit, inuẽtum experientia esse: nec frustra gloriare, nec methodum extolle. Quanquam apud ipsos quoque empiricos experientia quę sine certa limitatione sit, damnatur. Scribunt nãque in cõmentarĳs de medicamentis, ad hunc modum: "Emplastrum ad eos qui molli sunt corpore, & pueros, et mulieres. Norunt'que thus in naturis eiusmodi carnem in cauis vlceribus (modo aliud nullum symptoma sit) producere, eadem'que implere. Vtrum tamen eiusmodi corpora humida sint, atque idcirco modice siccantia desyderent, an alia euentus causa sit, sanè non norunt. Rursus enim ad senilia corpora aliud scriptum medicamẽtum inuenies, aliud'que ad ea vlcera quæ ægre ad cicatricem veniunt, oras'que prætumidas habẽt, quæ ochthode græci vocant. multas'que alias discretiones in omnibus suis medendi commentarĳs scribunt: quibus quoad licet, ad curandæ naturæ proprietatem appositum pharmacum inueniunt. Quippe discretiones in quaque arte proprium à communi secernere conantur: quanto'que plura quis discreuerit, limitauerit'que, eo propius ad pro-

prietatem accedit. Ipsum vero ad vnguem proprium nec scribi omnino potest, nec dici. Eo'que tum empirici ĳ qui in arte fuere diligentissimi, tum dogmatici ferè omnes fatentur nullam scribi posse curationem ad vnguem exactā. Sed id quod ad coniecturam de laborantis natura desyderatur, alĳ ex proprio cuiusque medētium vsu, alĳ ex ratiocinando adĳciendum esse affirmant. Nemo tamen eorum adeò fuit præceps vt omni vlceri cauo vnam se habere medicinam quæ carnē restituerit, profiteretur. Non enī apud

50 vllum inuenies eiusmodi pharmacum quod omne vlcus cauum sanet, imò pro modo humoris sordis'que, atque ipsa laborantis natura, immutandum medicamentum esse. Missa ergo hic methodicorum impudentia, age videamus quid empirici dicant, qui ex proprio cuiusque vsu exercitatione'que adĳciendum aliquid censent ad propria laboranti inuenienda remedia. Siquidem (vt sæpe diximus) nulla est in arte medica nec res nec medela quæ specie dicibilis non sit. Sed quod nec dici, nec scribi, nec omnino præcipi potest, id quantitas in quoque est. Nam in vlcerib9 humor

60 & sordes dici possunt, quātitas in neutro dici potest: quanquam hic quoque accedere propius ad indicandam eā studemus, exiguam copiosam'que sordem dicentes, præterea tenuem, & crassam, & prorsus multā, & admodum paucam, & mediocrem, & competentem, aliter'que ad hunc modum varie nominantes: quò videlicet quàm proxime licet, ad quantitatem indicādam accedamus. Diligenter igitur attendas nunc velim vt intellegas quātum præstet methodo quiduis quàm sola experientia facere. Esto nanque notum sit hoc vel illud pharmacum ad cauū vlcus implen

70 dū facultatē habere in ĳs qui, vt nos loquimur, humidiore sunt temperamento; vt obseruator & empiricus, qui molli sunt carne, ac mulieribus & pueris: deinde nunc tali admodum nihil prosit. Nos igitur cuius causa nihil ꝓfuit inuestigabimus, atq; hanc in duo æstimanda reducemus. Nam aut parcius siccauit medicamentum, aut nimiū. horum'que notas habebim9 sordem & saniem. Nam si plusculum sordis sit, totum'que vlcus humidius, intra modum siccauit. sin purum, & absque humore cernitur, vltra. Statim igitur mensurā quoq; excessus defectus'que ex ipso notarum modo intellegemus: tāto'que pharmacū quod dein

80

ceps applicabitur, vel siccius, vel non tale admouebimus. Empiricus autem si admotum cuipiam medicamentũ carnem non restituit, id quidẽ videt: cæterum ignarus parcius ne, an nimium siccando id euenerit, transire ad alterum nõ potest. Ad eundem planè modum & Erasistratus, Herophilus'que ex dimidio (vt dictũ est) dogmatici, male vlcus sanabunt: quippe qui ea tantum vitia curare ratione tentant, quę instrumentalium partium sunt propria. Vlcus (vt iam dictum est) commune similarium instrumentalium'que est: ideo'que id quatenus in similiaribus prouenit, eatenus empirice curabunt. Quinetiam si ea curare tentent quorũ substantia omnino periit, aut etiam quæ mãca curta'que sunt, in his quoque necesse esse à logice curãdo multifariam aberrent. Si enim quod periit, substantia quæpiã similaris sit, necesse est eum qui regignendæ huic cõsulet, totius esse naturæ peritum. Ac de his quidem post dicetur. Illud interim clarissime ostensum arbitror, non esse cuiusque probe vlcus curare; primã'que indicationem, quæ vel plebeiis patet, minimam esse curationis partem. Nam & calorẽ, frigus, humiditatem, ac siccitatem, actiuas qualitates esse, demõstratione accepisse necesse est: & deinde quę nobis tum de temperamentis seorsum dicato volumine sunt scripta, tum quę huc ptinent in aliis voluminib9, omnia nouisse. Atque hactenus quidem de vlcere cauo sermo est habitus, ipsam tantum cauitatem curantibus nobis. Siquidẽ quæ vlceris propria curatio sit, nondum traditum est. Perficitur autem ea quoque iuxta eandem methodum: quippe quæ tum à laborantis partis temperamento, tum à medicamẽtorum facultate accipitur. Porrò ambo hæc à tractatione de elementis pendẽt. Etenim nisi illud in methodo concessum sit, quatuor qualitates genituræ corruptelæ'que causas esse: nec methodum inchoasse, nec prouexisse, nec absoluisse fas est. At vero vt illas agentes mutuo patientes'que ostendas, id ad speculationem de elementis pertinet. Quod igitur in præcedentibus ostendimus, id nunc præsenti sermone est confirmatum: nempe nihil posse medicum de vlla similarium partium agitare sine naturali quam vocant scientia. Verum illic de similaribus duntaxat id est ostẽsum, hic iã sermo noster quodãmodo insinuat ne in ipsis quidẽ instrumentalibus cuiquam integram inuenire curationem lice-

re,qui illam non attigerit. Porrò idem in toto opere etiam euidentius monstrabitur. Verum ad ipsam vlceris quod so lum consistit curationem transire nunc tempestiuum videtur. Fuerit autem solum, si nec affectus vllus simul adsit, nec symptoma. Esto igitur quæ exulcerata est particula nec fluxione vexata, nec malo succo vitiosa, nec omnino extra naturalem temperiem: sed nec vlla cauitas adsit, nec vlla cutis amissio. Nam id quoque bona pars medicorum præterit, non intellegẽs postquam cauum vlcus carne iam impletum, ac planum effectum, nihilominus tamen hiat, duplicem adhuc particulæ affectum superesse, alterum substantiæ cutis amissionem, alterum cõtinui solutionem. Ergo quoties vnum id habetur, nempe continui solutio, siue ea summæ est cuticulæ (quam epidermida vocant) siue cutis totius, siue etiam pariter subiectæ carnis, vitium quod vlcus dicitur, ita existit, postulat'que tantum agglutinari. Quippe si commissæ simul sint cutis oræ, nihil erit in medio cutis generis diuersi: quemadmodum in eo quod iam repletum est planum'que redditum. In hoc enim oræ vlceris se non contingunt, sed totius vlceratę partis cutis perijt: quam vtique restituere oportet. At in eo quod acuto aliquo est diuisum, vna agglutinatio requiritur, non etiam cutis generatio. Quoties ergo vlceris simplicis propositum sit inuenire curationem, præsumendum in sermone est diuisam esse carnosam particulam citra vllius portionis amissionem. Nam latum quod cicatrice induci postulat, omnino cuticulam quam epidermida gręce vocauimus, desyderat. Hanc igitur tum gignere, tum sibi vnire oportet. duo'que tibi hoc loco existũt, ad quæ sicuti in cauo vlcere consilium diriges, propterea quòd affectus ipse geminus in ambobus est. Quo igitur (ipsorum inquiet forte aliquis) planum vlcus à cauo discernitur, si et geminus vtrobique est affectus, & geminus curanti propositus finis? Nempe multitudine amissarum partium. Quippe in cauo vlcere non ipsa modo perijt cuticula, verumetiam reliqua cutis natura vniuersa, & subiectæ carnis portio aliquando non exigua. In repleto vlcere caro non deest, exterius coopertimentum desyderatur. Ac quæ eius generis vlcerum curatio sit, post dicemus. Nunc eius quod vlcus tantum sit, nec alium vllum affectum adiunctum habet, quænam debita cura-

tio sit, præcipiamus. Ergo quoniam hic sola diuisio proponitur, diductorum oras vnà coniunctas esse oportet. An non id solum, verumetiam coniunctas manere? Porrò bifariam simul manent quæ commissa sunt: cum alia per se, alia ope aliorum subsistant ac maneant. Per se quidem quæcunque secum concrescunt ac coalescunt. Aliorum ope & quæ colligantur, & quæ glutino aliquo tenentur. Ac quæ concrescant, omnino mollia naturaliter sint oportet. Talis sanè est tum caro ipsa, tum quæcunque carnea ex ipsa constitutione sunt. Quæcunque vero dura sicca'que sunt, eorum diuisæ partes coire simul nequeunt: sed glutinum aliquod vinculum've quo commissa maneant, requirunt. Et talium quidem sanatio in sequentibus præcipietur. Nunc de ijs quæ vniri possunt, inceptum sermonem peragamus, hic quoque ipsam coitionis coalescentiæ'que causam inuestigantes. Est vero sicuti in cauis vlceribus vt caro producatur, ita in simplici vlcere vt oræ ipsæ secum coalescant, natura certe causa: adeò, si quæ dissidẽt, in idem adamussim componas, citra omnem reliquã extrinsecus molitionem coalescunt. Oritur'que tibi iam alius attendendus finis, nempe orarum adductio: à quo orsus, quibus id efficias, inuestigabis. quippe aut vinculo ex duobus initijs circundato, aut sutura, aut fibulis (quas græce ancteras vocant) impositis, aut horum quibusdam, aut omnibus, quę diducta sunt, in idem adduces. Expedit autem quod circuminijcitur, neque molle nimium sit, & algę ritu fragile, (bryodes græce vocant) quò videlicet tuto contineat: neque rursus ita durum vt premendo offendat. Tum vero ipsa circumductio nec ita laxa sit vt nihil efficiat, nec ita vehemens vt premẽdo dolorem excitet. Hęc si feceris, fuerit'que vlcus solum citra vitiosum succum, aut fluxionem, aut intemperiem, aut phlegmonen, aut aliud quodlibet vitium, proculdubio coibit. At si vel prę eius magnitudine fieri nequeat vt disiunctę ipsę partes exacte ad imum vsque sibi coniungantur, videlicet nec sutura, nec fibulis, nec deligatura pertingere ad eas valente, vel etiam sanies iam illic sit collecta, vel dolor quispiam adiunctus: eiusmodi vlcus ex sola partium commissione agglutinari omnino non potest: quando quod dolet, plus aliquid affluere facit: atque etiam si quod affluit, pro iusto

naturę modo se habeat, attamen vires ipsę partium quę tum propter dolorem, tum etiam ex vulnere sunt imbecillę, ne quod iustum est ferent, sed veluti ab iniusto grauabuntur. Atque hinc omnino superuacua sanies proueniet. mirum etiam nisi & phlegmone. Iam vero si etiam citra dolorem sanies in medio adductorum labrorum vlceris interuenerit, aut etiam locus quisquam medius interfuerit, qui sanie quidem sit vacuus, sed aere plenus, non potest eiusmodi vlcus sola dissidentium partium coniun-
50 ctione glutinari: quando & sanies iam vnionem dispescit: & quæ coniungendis interueniunt loca vacua, interiorum laterum frontes prohibent se contingere. Quare illæ saltem vlceris partes vt coeant, etiam carne prius impleri naturæ opera postulant. Porro hæ adeò planè sunt exiguæ, si modo diuisæ vlceris partes rite sint coniunctæ, vt vnius diei spatium desyderent, aut ad summum bidui. Hoc igitur tempore medicamento opus est quod particulam siccet: vt & siqua sanies iam subsit, hanc consumat: et siqua in vacuum locum influxura est, hanc prohibeat. Nunc igi-
60 tur medicamentum quod carnem producat, & mediocriter siccet, rursus mihi ad memoriam reuocabis: vt intellegamus siccius'ne eo esse glutinatorium debeat, an sec9. Sanè quod carnem producit, si totum qui cõfluit sanguinem consumeret, ipsam materiem creandæ carnis adimeret. At glutinatorium aut omnino carnis generatione nõ eget, aut planè exigua. quare plus siccet oportet quàm quod carnem producit. Ergo tum hac ratione tenui quadam differentia inter se dissident: tum vero altera non parua, quatenus scilicet quod carnem producit, statim etiam de-
70 tergendi vim optineat oportet, quo non modo redundantiam humoris siccet, sed etiam sordem auferat. glutinatorium nec detergeat, nec expurget, sed contrà prorsus substantiam omnem in idem cogat: cuiusmodi facultatem habent medicamenta ea quæ austera & adstringentia vocantur. Hæc nanque in idem cogendi, ac stipandi, non detergendi, neque purgandi facultatem habent. Quo fit vt vbi carni producendę studemus, maxime cauendum sit à medicamẽto quod adstringat, vtpote quod sordẽ vlceribus arctius affigat quàm vt facile possit absolui. Vinum
80 igitur, omnis vlceris, qua vlcus est, optimum est medicamẽ

tum. Quòd si nec illud, qua vlcus, sermoni sit adiectum: idem tamē arbitror intelleges. Quippe recordationis tantum causa est additum, nequis obaudiat, non sicut necessarium aliquid definiēs. Adeò si memorem te eorū omniū quæ in proximo libro sunt tradita de rebus singulis tum nominandis, tum vero subiectis, præstiteris: nihil est quod talia tibi decætero definiam. Illud tantum abunde mihi erit, si per singula eorum simplices affectus à compositis secernam. De quibus mihi nonnihil prius est dictum, ac nunc nihilominus est dicendum: non adeò me hercle rei 10 ipsius causa, quàm quòd plerique medicorum dictione ipsa decepti, cauum & æquabile, recens & inueteratum, sordidum & purum, liberum phlegmone, & phlegmone impeditum, putant differentias esse vlcerum. Necesse igitur est distinguere quæ propriæ vlcerum differentiæ sint, & quę aliorum affectuum complexiones. Verum hoc posterius paulo. Sanè solennis veteribus doctrina (quæ vtinā nunc esset in vsu) maxime naturalis est. Quippe ŋ simplicis cuiusque affectus propriam curationem dicunt, præcipue'que omnium Hippocrates. Medendi nanque metho- 20 dus ad hūc modum bellissime procedet, si de singulis simplicibus seorsum præceperimus, post deinde de compositis omnibus alteram aliquam methodum indicauerimus. Veluti eni si duo vere essent in victus ratione morbi, clausum & fluens, id est qui in retentione & fluore spectarentur: cum seorsum vtriusque curationem dixissemus, de cōiunctione amborum esset agendū, sicut Thessalus ipse cēset: eodem (arbitror) modo quoniam vlcerum qua vlcera sunt, vna omnino est species: tum phlegmonarū qua phlegmonæ sunt, altera item species vna est: oportet vbi seor- 30 sum vlceris, seorsum rursus phlegmones curationem tradideris, post deinde ambas in idem coniungere. Id igitur si fecerimus, omne profecto vlcus tum siccari debere, tum etiam adstringi, pro dicta iam methodo inueniemus, non tamen detergeri: contrà cauitatem in carne siccari quidem postulare & abstergeri, minime autē adstringi. Quinetiam ad eundem modum quem prius diximus in cauis vlceribus, nunc ad portionem naturam corporis æstimabimus, mollis'ne ac laxa sit, an dura, sicca & compacta. Siquidem prior quanto est humidior, tanto medicamentis minus sic- 40

cantibus eget. Posterior quatenus est siccior, eatenus rursum quæ vehementius siccent, magis'que adstringāt, desyderat. Empiricus enim (arbitror) hic quoque pueros, & fœminas, & qui tenero sunt corpore, memorabit, iuuenes agricolas & nautas his opponens. Cæterum cum nō intelligit quòd in pueris & fœminis propter humiditatem tēperamenti eiusmodi medicamenta visa sunt conducere, rursus altera messoribus ac nautis propter siccitatem conuenire: nec cuiusque corporis curationem exacte cōijciet,
50 nec erroris causam deprehendet. Quo fit vt nec quemadmodum se ad potius transferet vbi parum cessit ijs quæ per experientiam prius nouit, intelleget. Hæc igitur summatim de glutinatorijs medicamentis diximus. Hinc vero altera quædam methodus succedit ad eorum præparationem compositionem'que pertinens. Siquidem cauo vlceri quicquid volumus statim applicamus: siue siccum id, siue humidum medicamentum sit. Licet enim omni parti vlceris ea tum inspergere, tū illinire. At in vulneribus quorum maior est profunditas, id non licet. Quippe vbi semel
60 oras coniunxeris: contingere quæ in alto sunt diuisa, non possis. Cōsyderandū igitur est nō modo an siccans adstringens'que modice medicamētum sit, verumetiam an peruenire ad imum valeat. Nam & cerussa & lithargyrus siccant adstringunt'que modice: sed si ea cineris ritu circa vulnus insperges, nihil proficies. Neque enim ad fundum peruenit medicamenti vis quod ita sit siccum. humiditatem igitur desyderat, quò simile emplastici sit, vel etiam humidioris cuiusquam medicaminis. Verum hæc operis eius quod de medicamentorum cōpositione præcipit, propria
70 speculatio est, non eius quod de medendi ratione instituitur. Quo vtique, an ad rem propositam requisituri videamur, id procedente opere dicemus. Nūc ad vlcus quod cicatrice induci postulat, reuertar: de quo pauloante dixi eius quoque primum quo tenditur finem ex eodem esse genere cuius est & caui. Quippe regignere aliquid opus est quod perijt, non tantum vnire quæ dissident: cæterum diuersa ratione hic gignere quod desit, quàm in cauo: quādo illic sanguis, hic caro pro materia sit. Impletur igitur quod cauum est, ex gignenda carne. quæ ipsa ex sanguine
80 primordium habet. At ad cicatricem perducitur quod iam

est impletum, ex gignenda cute, quæ ex subiecta creatur carne. Cæterum caro eadem specie cum ea quę perĳt, gigni in cauo vlcere potest. Cutis talis omnino qualis erat quæ perĳt, prorsus restitui non potest: simile quiddam cuti, & quod eius officiũ suppleat, potest, non tamen planè cutis. Ac causa quidem cur sicuti caro adeps'que regignũtur, ita cutis quæ prorsus perierit, regigni nequeat, ex naturalibus problematis est petenda: quemadmodum autem tum naturam, tum vsum cutis imitemur, hinc accipiendũ. Eius'que rei methodum iam tradamus. Quoniam tegere carnem naturali aliquo tegumento propositum est: (quippe id est ducere ad cicatricem vlcus) aut cutis nobis generanda est, aut summa caro cuti similis efficienda. Verũ vt cutis regeneretur, fieri omnino neqt. quod superest igitur, efficere est tentandũ. At quę igitur huius efficiẽdi est ratio? Nempe alteratio. Quippe vt carnis pars quæpiam non amplius caro permaneat, sed veluti cutis euadat, postulamus. Quo pacto igitur (inquies) alterabitur? Profecto alicuius alterantiũ qualitatũ ope. Incidit eñ rursus hoc loco, vel nolentib9 nobis, de elementis sermo: sine quo nec quod cicatricẽ inducat inuenire medicamẽtum licet, nedũ quod carnis producendæ, aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo quoniam cutis carne ipsa tum siccior est, tum etiam densior: si carnem siccabimus & adstringemus, cuti etiam persimilem reddemus. Habes medicamenti quod cicatricem inducit, summam. Verũ ea non satisfacit. nam & glutinatoria tum siccabant, tum etiã adstringebant. Ergo quo hęc ab illis distẽt: id, si ipsam rerum substantiam inspicias, inuenies. Nam quoniam in glutinatione vlcerũ siccandum quod cõfluit est, quo videlicet affecta pars superuacuis vacet: in cicatrice ducenda non modo quod confluit, verum etiam humor qui in ipsa carne cõtinetur, est cõsumendus: multo profecto siccius quod cicatricẽ inducat, quàm quod agglutinet, esse conueniet: quando glutinaturo vnum id propositum est, vt eius quod secundum naturã est, redundantiam consumat. qui cicatricem inducet: non hoc modo, verumetiam vt ei quod secundum naturam se habet, aliquid deradat. Galla igitur immatura hoc loco, & malicorium, & ægyptiæ spinę fructus, modice siccantia pharmaca sunt. Chalcites, & æs vstum, & æris squama, & misy,

& fissum alumen, multo his sunt valentiora. Misy quidem & chalcites pręcipue, mitior autem æris squama, atque etiam hoc mitius ęs vstum. Quod etiam si lauabis, vtique minus mordens medicamentum habebis. Porrò hoc quoque ad speculationem de componēdis medicamentis pertinet: quæ sanè medendi methodum ordine sequitur. Nam medicamentorū facultates nosse, id quidem medendi methodum pręcedit, tractatum'que de his alibi est. Cōpositio vero medicamentorum, medendi methodum sequitur. Quippe vbi hæc vniuersale præcepit, dico autem siccandum, aut humectandum, aut calfaciendum, aut refrigerandum esse, tum vel modice id faciendum esse, vel valenter, vel leuiter, intelleximus'que cuiusque simplicium medicamentorum facultatem, hāc'que per se & seorsum perpensam: tum profecto quo pacto quis ea commode ad vsum miscuerit, cōsyderare conueniet. Existit igitur eo pacto duplex de medicamentis peritia, altera de eorum viribus, altera de compositione ac præparatione. Verum ad id quod superest methodi de vlceribus, redeundum est. Superest autem (vt arbitror) de supercrescente carne dicere, quam hypersarcosin græce vocat pleraque medicorum pars. Est porrò is quoque morbus ex eo genere quod in quantitate magnitudine've partium spectatur. Licet enim pro arbitrio voces. Ex eodem genere & cauitas erat de qua iam egimus. Ergo veluti quod vlcus cauum vocant, non vnum est vitium, sed pariter & cauitas & vlcus: ita vlcus quod supercrescentem carnem habet, non vnus est morbus, sed simul caro supercrescens, & vlcus. Indicat autem magnitudo quę præter naturam est, primam indicationem, (quā etiam veluti metam inueniendorum remediorum diximus) ipsius scilicet exuperantis ablationem. At hæc sola medicamentorum ope perficitur, non opera naturæ: videlicet contrà quàm in carne restituenda aut glutinatione se habuit. Hæc enim naturæ ipsius sunt opera: pharmacis tantum quæ actioni eius obstant, summouentibus. At supercrescentis carnis detractio, nullum quidem naturę opus est, sed medicamentis perficitur quæ vehementer siccent. Porrò proxima sunt eiusmodi medicamēta tum ījs quæ valenter detergent, tum ījs quæ cicatricem inducunt: sic vt nō pauci interim per errorem medicamentum quod carnem

minuit,vel pro eo quod sordẽ deterget,vel pro eo quod ci-
catricem inducit,accipiãt. Exempli gratia, misy & chalci-
tes si humidæ naturæ applicabis,potius carnem demere q̃
cicatricem inducere depręhendes. Vnde siquãdo ĳs vti ad
cicatricem inducendã in aliorum pœnuria cogimur,parcis
sime ipsis vtemur,summũ tantũ specillũ in ea ad exactissi-
mum leuorem tunsa dimittentes, ac post velut tenuissimũ
quendam pollinem partibus quę cicatricẽ induci postulant
imponentes. Quòd si minuere quę supercreuere studem9,
liberalius imponemus. Sanè ęrugo magis etiam quàm hęc 10
minuere carnem potest:ita vt genus eorũ quę cicatricẽ in-
ducãt,omnino sit egressa. At si illa etiam aduras: vt minus
acria,sic ad cicatricem inducendam reddes magis apta. Si
vero etiam laues,adhuc fient mitiora. Meministi vero(arbi
tror) & tu eius qui celebri hoc viridi medicamẽto sordidũ
vlcus citra rationem curauit,mel'que ei admiscuit: ac mul-
tis deinceps diebus æque sordidum reperit : sic'que inops
consilĳ fuit:nec quo se verteret habuit. Accidit enim vt nõ
modo nõ purgaretur sordes,sed etiam vt de subiecta quo-
que carne nonnihil vnà detraheretur et colliquaretur,pro- 20
pterea quòd medicamentum valentius quàm pro laboran
tis natura erat. Is vero qui medebatur,pl9 deinde mellis as-
siduę medicamento adiecit,quò videlicet adhuc valentius
purgaret,ceu non satis id medicamẽtum prius adhibitum
fecisset. Euenit autẽ planè contrà. quippe quãtum ille intẽ-
derat medicamenti acrimoniã,tantũ caro subiecta cõtabue
rat. Quod vero in vlcere ex liquata carne sordis apparuit,
id medico, ceu medicamentũ parum efficax fuisset,impo-
suit. Atque huius quidem ignorantia etiam in discernendi
peritia erat , non solum in medendi methodo. Etenim si 30
quàm maxime similiter sordidum ex vtroq; medicamento
vlcus depræhenditur : at certe cauitas maior ex valenti &
quod colliquat medicamento efficitur. Quinetiam labĳs
præaltis,rubrum'que, & phlegmone quodammodo affe-
ctum vlcus cernitur. Aliquãdo vero rosionem quoque ma-
nifestam ex huiusmodi medicamento æger sentit. Quod
vero minus quàm par est siccat: nec mordet, nec quicquã
efficit eorum quę retuli. Patere autẽ & in his arbitror Em-
piricum etiam si experientia quàm maxime distincta dis-
creta'que vtatur, transire tamen vbi quid non cessit, ad id 40

quod expedit non posse: imò vni illi id dicere, qui vera methodo (quam ipse nunc instituo) medetur. Quippe quam Thessalij isti amethodi methodum profitētur, nomen esse nudum intellegis, omnis effectus vacuum. Qui, cum tanta tam'que multiplex saltem methodus sit in vlcere sanando, neque empiricorū discrimine ad inuenienda remedia sunt vsi, neq; sicut dogmatici ab ipsa rerū natura indicationem agēdorū sumpserūt: sed solū id, quod nec vulgares lateat, proponentes, nēpe cauū vlcus impleri postulare, plenū cicatrice induci, quod carne supercrescēte luxuriat minui, sordidum expurgari, mūdum vel cicatrice induci vel agglutinari: vlcerū curationis methodum quandā explicasse se putant. tātū scilicet absunt vt intellegāt humidioribus naturis minus siccātes medicinas cōducere, siccioribus quę magis siccent. Ergo quod in tota disputatiōe nostra manifeste apparuit, id denuo resumendum est: vt & nos illi q̄ maxime simus attēti, & reliqui omnes qui veterem methodum corruperunt, quantum aberrent clarius intellegant. Incipiam vero ab eo vlcere quod impleri postulat: vnū id pro exemplo proponens: quando etiā proxime de eo sermonē feci. Ab hoc, de omni in vnuersum curatiōe loquar. Ergo illud non ratione modo, verumetiam experientia consyderātibus apparuit, non omnem naturam eadem medicamenta requirere, sed infirmiores molliores'que mitiora, validiores sicciores'q; valētiora. ita vero tum in ijs quib9 cicatrix inducebatur, se habebat: tum etiā quæ glutinatione egebant. Omnino enim nullum vehementium pharmacorum ferunt molles naturę. In eiusmodi vero sermonis nostri decursu perspicuum planè fit, tum ęgri naturam esse consyderādam, tum cuiusque hominis propriam esse curationem, tū supra hæc illud tertium, nempe quoniam cuiusque naturæ proprietas ineffabilis est, nec exacta scientia compręhendibilis, hunc esse optimum cuiusque particularis ęgritudinis medicum, qui iam methodum comparauit, ex qua & dignoscere naturas possit, & coniectura consequi quæ sint cuiusque propria remedia. Porrò existimare communem quandam esse omnium hominum curationem, sicuti stupidissimi methodici putant, extremæ est demētiæ. Atqui illi ob id stata esse putāt omnia medicinæ artis theoremata, hoc est eiusmodi esse quæ scientes homines faciant, fir-

mam'que sui notitiã præstent: ipsorum'que artem, notitiam quadã esse communitatum, non proprietatum: tanquã communem & generalem hominem, non particulares curarent. Ergo sicuti in aliis omnibus statim inter initia sunt lapsi, sic in hoc quoque. Siquidem curatur non homo communis & generalis, sed nostrum quisque: alius videlicet aliud temperamentũ naturã'q; optinens. Hi vero vnã esse omniũ hominũ curationẽ existimant. Ego contra, si cuiusq; priuatim naturam explorare ad vnguem scirẽ, vtiq; qualem fuisse Aesculapium mente concipio, talem me esse putarem. Sed quoniam id fieri non potest: certe vt quoad homini licet, quã proxime accedam, tum ipse me exercere decreui, tum alios vt idem faciant adhortor. Ac conantur quidem quantum possunt & empirici, vt à communibus quidem secedere, ita propius ad ea quæ propria sunt accedere. Verum quantum hi quoq; ab eius rei perfectione absint, supra est dictum. Non enim hæc in pueris, vel mulieribus, vel senibus, vel mollem carnem alba'que habentibus, alia'que id genus, ꝓ certis discretionibus (sicuti illis placet) sunt ponenda, imò quemadmodum in humore et siccitate corpus se habeat. Ac empiricos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maxime cõuenit, quòd accedere quantum licet ad ęgri proprietatem conantur. Post enim reliquas discretiones omnes quas adhibẽt, etiam quę à consuetudine sumitur, adiiciunt: tanquam hinc remediorum quæ ægro magis sint propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in sequẽtibus de consuetudine fusius: vbi pro cognoscenda proprietate laborantis, naturę etiam discrimen à consuetudine, priscis inuẽtum esse docemus. Hãc itaq; cum reliquis empirici recipiunt: & pręter hanc, ipsum etiam medicum qui sæpe ægrum inuisit, quàm eum qui non viderit, commodius curaturum aiunt. Postea tamen cum hæc omnia adiecerint, stabilem se atque scientificam habere notitiam propriæ curationis ægri adhuc non dicunt. At vero impudentissimus Thessalus illud modo vnum intellegens quòd cauum vlcus sit implendum, constantia tamẽ et firma dicit esse medicinæ theoremata: quãquam hoc saltem omnes (vt ante iam dictum est) homines sciunt, non ii modo qui nunc sunt, postquam Thessalus iste alter videlicet Aesculapius, inter eos venit: sed etiam (atbi

tror) qui ante Deucalionem & Phoroneum fuerunt, si modo hi rationales erant. Imò vero præter hoc quòd carne esse implendum cauum vlcus nouerūt: etiam illud non ignorarunt, qui medicamēta nosset quę tale vlcus carne implerent, hunc medicum esse. Atque hæc si per experientiam sunt inuenta, constat empirice nobis esse curandum. sin ratione inuenta sunt, logice. Non enim profecto aliud inuenit, aliud nunc commode vtetur. Verum de his nobis cum empiricis res est. Quod autem dicere cœperā, vera ipsa
50 medicina de laborantis natura coniecturam fecit. Nominat (arbitror) id vulgus medicorum græce idiosyncrasiā: omnes'que id incōpręhēsibile fatētur: ideo'que ipsam verā medicinæ artem Aesculapio, Apollini'que concedunt. Pendet porrò omnis hæc ratio ex duplici principio, empicis obseruatoribus'que ab ĳs quæ manifeste apparent, logicis ab ipsis elementis. Nam quòd alĳ aliud medicamētum prosit, etiam pueri iam ferme sciunt, & ratio pariter quæ ab elementis ducitur, id confirmat. Si nanque quindecim differentias in hominum temperamentis ex
60 minoris in ĳs maioris'que ratione, id'que in humida tantum natura statuas: necesse profecto est medicamētorum etiam quibus sis vsurus, quindecim differentias noueris, quarum aliæ magis, aliæ minus siccent: quò nimirū quod cuique naturę congruat, inuenias. Quòd si etiam in sicciore natura alĳs quindecim positis, ad has quoque pari modo alia quindecim medicamenta requiras, habebis in totum triginta medicamenta, quæ triginta naturis conuenient. quibus vti is demum commode poterit, qui in corporum temperamentis diligenter se exercuerit. Nun-
70 quid igitur si totum corpus temperamento sit sicciore, ab ĳs quæ magis siccent medicinis iuuabitur: si pars quæpiam eius cæteris partibus sit siccior, quæ minus siccent requiret? An liquido patet hic quoq;, quę pars siccius temperamentū obtinuit, hanc etiam quę magis siccent postulare: quę humidius sit sortita, minus siccātia? Atq; hoc totū prętermittunt amethodi isti Thessalĳ, qui vnā omni particulę congruere medicinam putant. Empirici quantum in hoc Thessalios istos methodicos superant, tantum à veris methodicis logicis'que superantur. Habent enim profecto illi
80 quoq;, ab ipso scilicet vsu edocti, aliud medicamentum ad

ea vlcera quæ in oculis accidunt, aliud ad ea quæ in auribꝰ aut articulis, aut carnibꝰ, aut sola cute. Cęterum quòd nec in ĳs se transferre ad alia possint, ex ĳs quæ supra diximꝰ facile patet. ¶ Quoniam autem & de his satis iam dictum est, rursus ad disputationis initiū reuertamur, misceamus que vlceri omnes qui simul cum ipso incidunt affectus, ab intemperie primū orsi. Si enim exulcerata caro vel prius etiam ex quauis occasione fuit, vel ipso vlcerationis tēpore iusto calidior frigidior've est effecta: vtique medelam exigit quæ non modo moderate siccet, sed etiam in tantū calfaciat, refrigeret've, inquantum subiecta caro à naturali suo habitu recessit: cum fieri non possit vt in vlcere vel carnis ꝓductio, vel sinus impletio, vel agglutinatio, vel cicatricis inductio recte vnq̄ cedat, nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat. Nec frustra dictum supra est hæc omnia naturæ esse opera: purgari tamen sordida, minui'ꝗ supercrescentia, hæc fieri etiam carne naturalem statū non seruante licet, propterea quòd tantum medicamentorum sunt opera. Quocirca legitimi vlceratarum partium temperamenti, quoties eas vel carne implere, vel glutinare, vel cicatrice inducere studes, maior tibi solicitudo erit. Seruari nanque debebunt naturę motus quos compręhensorum singula comitantur. At aliâs non seruabuntur, nisi prorsus se pro naturæ suę ratione pars habeat. Veluti igitur si phlegmone cum vlcere vnà esset: priusquam hęc discussa esset, nemo id vel carne implere, vel glutinare, vel cicatrice inducere tentaret: ad eūdem arbitror modū etiam si sine phlegmone sola subsit intemperies, nullum horum fore prius sperabimus, quàm illa sit sanata. Rursus igitur hinc indicatio quædam ad medicamentorum quę superius compræhensa sunt inuentionem oritur. quippe omnia ea siccantia erant: sed dissidebant inter se pro intensionis remissionis'ꝗ modo. Cæterum definitum antea non est quatenus in calefaciendo frigefaciendo'que se haberēt: sed methodus hoc quoꝗ inuestigandum cogit. Non enim tantum an siccet, sed an etiam non valde calefaciat aut refrigeret, expendi oportet. Ergo altercum (hyoscyamū græce vocant) & mādragoram, & meconium, ceu supra modum refrigerantia fugies: tametsi siccant ea quoꝗ quantum sit vlceri ex vsu. Resina vero, & pix, & asphaltus, quanq̄ modice siccant,

tamen immodice sunt calida. Ideo'que eis nemo vtetur solis, nec aliter nisi cum leuiter refrigerantibus admixtis vnũ ex omnibus medicamentum fecerit quod sit temperatum. Si igitur hæc ita se habent, sicuti ꝓfecto habent, inspici etiã cõueniet & circundantis nos aeris temperiem. Siquidem veluti medicamentum quoddam, is quoq; corporibus nostris forinsecus incidens, vbi immodicus calore vel frigore est, sanationem moratur. Danda igitur opera est vt medicamenta excessui occurrant. Ideo'que Hippocrates in calidioribus anni temporibus, ijs quibus frigidior facultas sit
50 medicamẽtis vtitur, calidioribus per frigidiora. Non ignoras profecto hic quoq; ex stupidis Thessalijs quendam fateri, quo pacto in calore & frigore se habeat qui ægrũ con tinet, aerem inspicere, nõ tamen anni tempora à se inspici: quasi nomina ipsa temporum anni prosint obsint've, non eorũ temperamenti ratio: aut nõ huius causa veteres ad ea respexerint. Verum quòd qui certa methodo curare vlcus debet, huic necesse sit tum ad prima & maxime elementa venire, tum anni tempora, & corporum temperamẽta nõ
60 in toto modo, verumetiam in singulis partibus considerare, abunde monstratum reor. Rursus vero repetẽdum hoc etiam loco est quod prius diximus in indicatione quę à sicco humido'que sumitur. Nam sicuti in illis humidior natura humidiora, siccior sicciora medicamenta exigebat: ita nunc calidior calidiora, frigidior frigidiora requiret: cõtrariam scilicet ijs quę præter naturam, & ijs quæ secundum naturam sunt, indicationem præstantibus. quippe quæ secundum naturam sunt, similium sibi indicatiua sunt: quæ præter naturam, contrariorũ: si modo illa seruari, hęc sum-
70 moueri desyderant. Ac quòd tum corporum temperies, tũ anni tempora, tum partiũ naturæ, consyderanda ab eo sint qui probe vicus sit sanaturus, clare me docuisse existimo: ad hæc, quòd prima quidem medicationis indicatio à solo sumatur affectu, remedia tamẽ inueniri non posse nisi prius ad corporum elementa sit ascensum, & ægri temperamẽtum perpensum, nõ corporis modo vniuersi, sed etiam afflictæ particulæ: cum hoc quoq; ambientis temperie æstimata: quę vtique cum ad pręsentes status, tum vero regiones extenditur. ¶ Quòd autem contrariæ subinde in vna
80 curatione indicationes sint, atque has quemadmodum tra

ctare conueniat, latius quidem dicetur in sequentibus, non tamen alienum sit nunc quoque paucis de ipsis egisse. Etenim quòd ægri temperamentum sit humidius, particula ipsa quæ laborat, siccior: aut contrà quod hæc sit humidior, totius temperamentum siccius: mirandum non arbitror. Pari modo in calore & frigore, quòd contrario tẽperamento sit pars cum toto. Veluti igitur si totum corpus medio tẽperamento esset, (quod esse optimũ docuimus) nihil planè quãtum ad laborantis naturam attineret, in medicamẽtis nouaremus: ita vbi vel siccius, vel humidius, vel calidius, 10 vel frigidius iusto cernitur, eatenus intendere vires medicamentorum oportet, quatenus corpus ad naturalem intemperiẽ est versum. Non enĩ (arbitror) excidit nobis quæ naturalis intẽperies sit, & quę pręter naturã. Dictum enĩ de ipsis est in alijs, ac pręcipue in libro qui de inęquali intẽperamento est inscriptus. Pone igitur totũ laborantis corporis temperamentũ humidius esse, eo'que medicamẽta desyderare quæ minus siccent: ipsam vero ægram particulã ex earum numero esse quę sicciores sint, qualia esse diximus quæ minus sunt carnosa, cuius generis sunt quæ circa 20 digitos & articulos habẽtur, præterea quæ circa aures, & nasum, & oculos, & dẽtes sunt: ac vt semel dicam, vbi crebræ chartilagines, & mẽbranulę, & ligamenta, & ossa, & nerui sunt, adeps vero & caro vel omnino nulla est, vel per quam exigua. Diuersa autẽ in his est ea quæ à patiente particula accipitur indicatio, ab ea quę ex ægri sumitur natura. Quare si quanto ægri temperamentum iusto est humidius, tãto particula iusto sit siccior: nec adijciendũ, nec detrahendum pharmaco quicq̃ est, sed tale adhibendũ quale si vlcus in medij temperamenti particula consisteret, adhiberemus. Sin siccior debito particula magis fuerit quã cor- 30 poris temperamentum iusto est humidius: vtiq; in tantum intendi siccitatem medicamenti conueniet, quantum particulæ temperamentũ totius temperamentũ excedit: veluti si quatuor numeris sit exulcerata pars medio temperamento siccior, ægri natura gradibus tribus humidior, manifestum est particulã quæ nunc exulcerata est, siccius vno gradu desyderaturam medicamentum, quàm quę sit temperata. Quòd autem hæc omnia coniectura sint accipienda, tum quod optime conijcere poterit qui in ratiocinãdo 40

particulæ corporis s[...] siccioris quo[...]

de his sit exercitatus, liquido patet. Ac in talibus quidem omnibus contrariæ subinde indicationes vno tẽpore fiunt. Neque enĩ est quod de indicationibus quę à calido & frigido sumuntur, etiamnum dicam, vtpote quæ ad portionem dictorum intellegi possunt. In aliĩs vero, etiam in tẽporibus quibus perficiendæ sunt indicationes, separantur. in principio præsertim curationis altera cessare, altera officio fungi: sicut exempli causa, cum vlcus cauum simul sit, & admodum sordidum. Quippe affectus præter naturã
50 in hoc triplex est, vlcus, cauitas, & sordes. Ordo vero sanationis à sorde expurganda ordietur, quòd videlicet nec glutinari quicq̃, nec carne impleri potest, priusquam purum fuerit. Secundum locũ exiget cauitatis sanatio. Si nanque vel glutinabimus, vel cicatricem inducemus, vel (vt summatim dicam) curabimus vlcus, cauitatem implere nõ poterimus. Pone ergo non solum tria hæc particulam obsidere, sed etiam phlegmonem, vel erysipelas, vel gãgrenam, vel intemperiem aliquã simplicem compositam've. Num nam hic manifestum est quòd nisi quis illam prius sanauerit,
60 implere cauum vlcus non poterit? Quippe dictum supra est carnis generationem ex sana quæ subiecta sit, ortũ habere. Ex ea vero quam phlegmone premit, & intemperata, & vno verbo ægrota, caro gigni noua non potest. Ergo in omnibus eiusmodi complexionibus triplex tibi ꝓpositus finis erit: vnus veluti à causis sumptus eius quod post futurum est: alter vt quod rationem optinet eius sine quo non: tertius eius quod veluti accelerantium & vrgentium nominatur. Siquidem iusta subiectę carnis temperies, causę rationem habet, vt quę concrescere secum quod vlcera-
70 tum est faciat, & cauitatem impleat. Puritas vlceris rationem eius sine quo non: atque hanc sordes interpellãs curationem moratur. Habet vero & ipsa cauitas ad vlc9 rationem eius sine quo non: quando nisi cauitas prius impleta sit, induci cicatrice vlcus non possit. Ergo si ad hæc respexeris, ordinem sanationis inuenies: veluti si phlegmone, & cauitas, & vlcus, & sordes, simul in eadem particula constiterint, primum phlegmonem, secundo loco sordem, tertio cauitatem esse sanandam, & quarto vlcus. Ac in iam dictis quidem, tum ordo, tum agendorum inuentio ex his su-
80 mitur. Vrgẽtis vero indicatio inter ista nõ habetur: in aliĩs

autem habetur. Nam affectus vnde primum maxime'que imminet homini periculum, hic primus curari debebit: interim vero non primus modo, verumetiam solus: veluti si puncto musculi capite, conuulsio quę nulla conuenientium medicamentorum vi remittitur, superueniat. Quippe pręciso per transuersum toto musculo, conuulsionem quidem sanaueris, aliquem tamen ex particulæ motibus vitiaueris. Ad eundem modũ cum è vena vel arteria sanguis immodice profluit, si totum vas per trãsuersum pręcideris, vlcus quidem eius sanare postea non poteris, periculum tamen 10 quod ex profluuio sanguinis impendebat, sustuleris. Iam neruum punctum sæpe cogimur transuersum pręcidere, quoties vel cõuulsiões, vel delyria, vel ambo, magna ęgre' que sanabilia, superuenire vulnerationi cernimus. Pari modo vbi luxatio cum vlcere in aliquo maiorum articulorum incidit, vlcus sanamus, luxationem insanatam relinquim9: quando si hanc quoq; sanare conemur, conuulsiones omnino sequentur. Tertius itaque propositus medendi finis is est, qui ad id quod vrget, attendit: diuersus nimirum à duobus illis modò dictis. Neque enim idem est, aliquid vel vt 20 causam consyderes, vel vt id quod rationem optinet eius sine quo non, vel vt quod vrget. Sed & quod vrget, tum eiusmodi interdum esse vt alium insanabilem affectum relinquat, dictum iam est: tum vero affectum ipsum nõnunquam à nobis ipsis induci partim in neruo puncto, vel tendone, vel vasorum cuiusquam sanguinis ꝓfusione, partim in capite vulnerati musculi. Nam vbi luxatio cum vlcere vnà consistit, nõ ipsi affectum facimus, sed tantum eũ qui factus est, non sanam9. Dicetur vero de ĳs accuratius in sequentibus. In pręsentia nanque redire ad proprias vlcerum 30 differẽtias placet, ac propositum sermonem breuiter complecti; quò siqua ex his etiam indicatio remediorum sit reliqua, eam non prętermittamus. Ergo putrescens vlcus, & quod exeditur, & quod gangrena, et quod erysipelate affligitur, & cancerosum, & dolens, & indolens, quæ'que alia id genus veluti vlcerum differentias loquuntur, si quis empiricam curationem prodens, nec aliud cogitãs pertractet, non est cum eo contendendum si vlcerum ea differentias nominat. Millies enim dictum est non oportere de nominibus contendere. Sin tanquam artificiosum aliquid de indi- 40

cationibus dicturus, docendus est omnes iam dictos affectus compositos esse: alias vero esse differentias simplicis solius'que vlceris, & cui nullus alius adiunctus sit affectus. Nam si ab acuto aliquo facta tantum diuisione, forma eius quod vulnerauit impressa est: existent profecto sic multæ vlcerum differentiæ, obliquorum, rectorum, pampini modo retortorum, hami ritu vncorum, aliter quocunque modo se habentium. Atque hæ quidem differentię omnes à figura sunt. A magnitudine rursus pro maioris minoris'que

50 ratione mille aliæ. Nam & magnum et paruum, & maius & minus vlcus vlcere tum dicitur, tum vero est. Quinetiã breue & longum, in summo residens, & in profundum penetrans. Atq; in singulis horum, tum quod magis tale, minus'que est, siue in spatĳ, siue magnitudinis, siue quantitatis, siue quocũque modo appellasse libet differẽtia. Quòd si hæc ita se habent, omnino profecto & æquale vlcus, & inæquale, in alto differẽtię erunt. Quippe diffisso, si ita sors tulit, per longitudinem femore, potest superior diuisionis pars alte descẽdere, inferior in summo corpore hærere: aut

60 contrà, in summo esse quę superior est, profunda quæ inferior. Iam illa quoque, nempe diruptum aliqua ex parte aut ex toto fuisse, & incisum fuisse, & vbi quod vulnerauit, oblique sub cutem se dedit, alteram vlceris partem in conspectu esse, alteram sub cute latere, id'q; vel ex supernis partibus esse, vel infernis, vel lateralibus, omnia hęc vlceris differentiæ sunt. Ab ipso tempore rursus aliæ vlcerum differentiæ sumuntur, cruẽtum, recens, exigui temporis, & diuturnum. Atque in omnibus his ipsa maioris minoris'que ratio numerosa est. Atque ab ipsa vlceris natura hæ differentiæ

70 sumuntur, maxime quidem proprię quę à substantia rei capiuntur. Nempe quæ à figura ducũtur, & à diuisionis magnitudine, id'que vel in longitudine, vel in altitudine, vel in ambabus: pręterea ęqualitate in his, & inæqualitate: extrinsecus vero accedentes, & quæ scilicet rationẽ optinent eius sine quo non: tum à tempore in quo factum vlcus est, (ita enim aliud recens, aliud vetus vocatur) tum ex eo quòd totum pars've conspectum fugit, vel conspiciendum se præbet. Iam vero & à generationis ratione, eo quòd totum sit incisum, vel totum diruptum: vel pars incisa, pars dirupta.

80 Quòd si quæ à loco quoque in quo est vlcus differentias

censeas, veluti si finis musculi, vel principium musculi, vel medium musculi, vel cutis sit quod vlceratum est, vel iecur venter've sit in quo vlcus consistit: fuerint profecto & ipsæ vlcerum differentiæ, non vtique à propria ipsorum natura, sed à locis in quibus cõsistunt desumptę. At cũ phlegmone quis obsessum vlc9 dicit, aut supcrescẽte carne pressum, aut cauum, deinde similes vlceris differentias dixisse se ĳs quas modo retuli putat, hunc necesse est in medendi methodo falli. Quippe græce phlegmænõ helcos ex formula dictionis similem habet interpretationis figuram cum paruo vlcere: cæterum quod significatur, simile non est. Siquidem profundum, aut summo'tenus factum, cum de vlcere dicimus, propriam eius differentiam ostendimus. Phlegmænõ vero omnino vlcerisdifferẽtia non est: cũ possit phlegmone pars affici etiã vbi vlcus nõ sit. Quo fieri arbitror vt hic immutare dictionẽ liceat. Si enĩ accidisse alicui vlcus cũ phlegmone dixeris, propius ad rei naturã, & clarius interpretatus sis: non autem si alĳ cum magnitudine, alĳ cũ paruitate factũ dicas: quippe cum et magis ex natura rei et clarius loquere, si huic magnum accidisse vlcus, illi paruum dixeris. Adeò si fieri possit vt mutata dictio et rei naturæ cõuenientior, & audituris clarior sit, cõmittendum non est quo minus id fiat. Quippe caput ad effugiendã in rebus deceptionem est vt definita locutione vtare. Quãnam igitur in talibus methodũ statuamus? Etenim tradenda quæpiam præceptio est, ac veluti scopus, quo semper intentis discernere statim liceat differentiam'ne alicuius affectus dixerit quis, an alterius affectus complexum. Esto igitur tibi discrimen hoc, Quod cõsistere seorsum & per se põt, id nulli9 vnquã alterius fuerit differẽtia. Ergo magnitudo, paruitas, æquabilitas, inæquabilitas, tempus, & figura, ex eorum numero sunt quę alĳs accidunt. Vlcus, phlegmone, gãgrena, & putredo, singula seorsum & per se consistere possunt. sunt nãque corporis nostri affectus quidam pręter naturam, minime ea quæ affectibus necessario accidunt. Quippe omnibus his necessario accidit vt vel parua sint, vel magna, vel æquabilia, vel inæquabilia, vel recentia, vel inueterata, vel euidenter appareant, vel condantur nec videantur. Phlegmone vero affici, ex ĳs quæ vlceri accidunt non est, veluti nec putrescere, nec gangrena tentari. Sunt enim hæc

omnia ex morborum genere: siquidem affectus præter naturam sunt, & actionem vitiant. Alio rursus modo vlcus crucians, & vlcus sordidum, ceu quædam vlceris differentiæ dicuntur. Cæterum compositum quippiam hic quoque indicatur, sed diuersa ratione quàm vt phlegmone tentatum, aut putrescens vlcus dicebatur. Quippe illic affectus sunt phlegmone & putredo: hic dolor & sordes ex symptomatum sunt genere. Pari modo & cum dicitur cacochymon vlcus, id est vitioso succo obsessum, aut fluxione

50 vexatum, aut arrosum, causa cum affectu copulatur. Manifestum'que ex talibus est, methodi eius quę de medendo instituitur, primos ac simplices, sine'que vlla compositione morbos, veluti elementa quædam esse. Quo magis in commentarijs qui de morborum differentijs sunt scripti, omnes eos enumerauimus. Sanè nihil referat, primos, an simplices dixeris: quādo quod primum est, simplex est: & quod simplex, primum, ideo'que etiam elementare. Indicatio vero curationis ex differentijs fit, sed non omnibus. Nam recens vetus've vlcus nihil indicat: quanquam indicare videtur nō-

60 nullis. sed hi seipsos fallunt nō aliter quàm in ijs quæ ad victus rationem spectāt: cum aliam initij, aliam incrementi, aliam summi vigoris, aliam remissionis indicationem esse dicunt. De quibus latius in sequētibus dicturus, nō est quòd nunc sim verbosior. Verum quod tantum ad rem præsentem sit satis, id adijciam. Recens vlcus cum omnino ab altero quolibet affectu est liberum, nec symptoma vllum habet adiūctum, aliam putant indicare curationem quàm vetus. Id vero non ita se habet. Siquidem quod vlcus tantum est, nec quicquā aliud: (est porrò eiusmodi, cui nec cauitas ad-

70 est, nec dolor, nec sordes: quod'que & omni alio affectu est liberum) & ipsam tantum vlceris sanationē desyderat: cuius vtique propositus finis vel vnitio, vel agglutinatio, vel coitio, vel continuatio est. Quippe millies diximus licere appelles vt lubet, modo rei nihil mutes. Eiusmodi igitur vlcus, siue recens, siue antiquum sit, eandem semper curationem requirit, nihil planè proprium indicāte discrimine eo quod à tēpore sumitur. At si cauitatem alte recōditam sub cute habet, cōsyderare oportet vtrum ea in superiore parte sit ita vt sanies ex ea prona effluat: an in inferiore sic vt

80 illic sistatur. Eius igitur cui effluxus patet, eadē quæ aliorū

curatio est. Cui non est, huic ipsi moliamur effluxum oportet. Eius duplex ratio est, aliâs tota cauitate desecta, aliâs in fundo tantum aperta. Quando vero harum alterutra sit ineunda, docebit tum locorum ipsa natura, tum vero vlceris magnitudo. Si nanque & loca ipsa dubiam sectionem faciant, & vlcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit. Sin contrà se habeant, perscindere pręstat. Deligatio vero eius incipiat quidē superne, finiatur infra, vbi scilicet patet effluxus. Quòd autem differentia ea quæ à vulneratis omnibus particulis sumitur, ad indicandam curationem sit maxime opportuna, id in superioribus est dictū. Verum ea quidem vt similarium, hęc cuius nunc memini, vt instrumentalium est indicatio. Sanè dicetur de ea quæ vel vt similarium corporum, vel vt instrumentalium indicatio est, in sequentibus vberius. Nunc ad proprias vlcerū differentias est redeundum: ac de ipso seu transuersum sit, seu rectum, seu ꝓfundum, seu in summo corpore, seu paruum, seu magnum, definiendum. Transuersa nanque vlcera, eo quòd labra eorum magis dissident absunt'que à sese, coniungi diligentius postulant: ideo'que tum suturis, tum fibulis in his est vtendum. Quæ vero per longitudinē musculorum sunt facta, hæc si à duplici initio deliges, nec suturis nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, vel fibulis vel suturis vtere. Sufficient autem paucissimæ omnino suturę. Et magna quidem vlcera, si recte ea quę prius dicta sunt memineris, ĳs quæ valentius siccent medicamentis curabis. Parua vero, vel quæ moderate siccent, abunde sanauerint. Profunda vero vlcera, omnino etiam magna sunt, volunt'que tum à duobus initĳs deligari, tum vero nec labra sua præpropere glutinari. At quæ profunda multum lata'que sunt, vt duplici ratione sunt magna, sic duplicem quoque indicationem præstant. Itaque & quę valenter siccent postulant, & ne immature labra coniungas, & vt à duobus initĳs deliges, & vt altis suturis consuas. Ad eundem modum & si multæ simul differentiæ coierint, quarum sua cuique sit indicatio: si quidem inter se minime pugnent, omnib9 vti maxime expedit. sin aliquatenus secum pugnent: quemadmodum distinguere de talibus oportebit, dictum quidem alicubi in præcedentibus est: locupletius tamē dicetur in sequentibus. Nunc enim finiendus hoc

loco tertius hic liber videtur. In quarto qui ſequetur, de ĳs affectibus qui vlcera comitari plurimum ſolent, diſceptatio erit. Tradentur autem cum his etiam internarum cauſarum curationes.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER QVARTVS.

VNVM ESSE MORBORVM genus ipſam quoque continuitatem ſolutam diximus. Hęc in omnibus animalis partib⁹ incidit: nō tamen vnū nomen in omnibus ſortitur. Quippe quę in carnoſa parte, vlc⁹: in oſſe, fractura (græcis catagma) dicit: in neruo, ruptio. gręci ſpaſma vocant. Eiuſdem generis ſunt & quæ græci iterū apoſpaſma & rhegma & thlaſma dicunt. Illud in ligamento, hæc in vaſis muſculiſque ex violento ictu, vel graui caſu, vel alio quopiam valente motu excitata. Quæ vero ecchymoſis græce dicitur, plurimum vnà cum cōtuſione ruptioneque incidit. Fit autem aliquādo & ex oris vaſorum apertione, quam anaſtomoſin vocant, & ex ea quæ à nōnullis diapideſis dicitur, aliud vtique tūc ſolutæ continuitatis genus. Iam vero & ex eroſione, quā anabroſin græce vocant, ſoluitur interim in animalis partibus continuitas. Verum is iam mixtus affectus eſt: vt qui aliud quoddam morbi genus adſciſcat, quod in quantitate partium conſiſtit: veluti ſupra cū de cauis vlceribus egimus, eſt monſtratū. Eſt enim horū ipſorū duplex ortus: aliâs ab exciſione, ſępe ab eroſione ꝓueniēs. Verū exciſio ꝗ pacto eueniat, nō latet. Eroſio ſi intrinſecus ab ipſo animali prouenit, vitioſi ſucci ſoboles eſt. Sin extrinſecus, aut à valentibus medicamentis fit, aut ab igni. Et ſanè (vt dictum ſupra eſt) diligēter attendere oportet, & ſimplices affectus à cōpoſitis diſcernere: cum ſimplici morbo ſimplex adhibenda curatio ſit, compoſito non ſimplex. Ac quęnam in compoſitis curandis tenēda methodus ſit, ſupra eſt dictum. Cæterum nō tantū generalitatem ei⁹ didiciſſe, ſed etiam in ſingulis eius

partibus exercitatum esse oportet: cum in his quoque non paucis methodis (vt ita dixerim) particularibus sit opus, propterea quòd cuique morborum speciei sua sit methodi species. Ergo quod reliquum est vlcerum curationis, in hoc libro exequamur, hinc sumpto initio: Omne vlcus aut solum est, ipsum'que per se, nullo nec cum eo simul inuadente, nec ipsum præcedente aut sequente alio affectu, aut cum alio quopiam vno multis've consistit. quorum alij non modo statim ab initio vlcus excitarunt, sed etiam nunc maius efficiunt: alij eius sine quo non, vt ad curandi opus, rationem optinent. Verum de his prius dictum est. At quæ maius vlcus reddunt, de ijs hoc volumine agetur. Ac duplex in his curationis consilium est, vt vel eiusmodi affectus è corpore prorsus eximas, vel incõmodum quod inferũt vincas. Verum hoc vbi exiguus planè affectus est, fieri licet. vbi magnus est, duci ad cicatricẽ vlcus prius non poterit, quàm illi affectui remedium attuleris. Ergo quinã & quot numero eiusmodi affectus sint, diligẽter nobis cõsyderandum est: inde nimirũ sumpto initio, vnde supra est cœptũ: Omne vlcus, siue solũ sit, siue vnà cum cauitate, & subiectam sibi carnem naturaliter habere postulat, & ne quid inter oras conglutinãdas intersit. quod tamẽ sæpe fit, ita vt pilus, arena, sordes, oleũ, aliud've id gen9 glutinationem prohibeat. Cæterũ hæc ceu symptomata quędã vlcerum sunt, & quæ morari sanationẽ, si sint, possunt: officere si non sint, nõ possunt. Subiectæ vero carnis affectus causæ rationem optinet ad id quod efficitur. Quippe ex hac, & per hanc, tum quę dissident, glutinãtur: tũ quæ caua sunt, carne implentur. Hanc ergo planè pro natura sua se habeat oportet, quò hæc vtraque commodę perficiantur. Atque rectè hæc quidem se habuerit, si id quod reliquis etiam omnibus est commune, proprium temperamentum tueatur. Itaque temperatam esse subiectam carnem ad vlcera tum glutinanda, tũ carne implenda, prorsus oportet. Nunquid igitur hoc tantũ satis est? An etiam sanguinẽ qui confluit, & bonum esse & modicum quantitate oportet? Mihi id quoque multo maxime verum esse videtur. Nã & qui corruptus sanguis est, tantum abest vt ad glutinandum & carne implendum sit vtilis, vt etiam ipse nonnũquam corpus erodat atque exulceret. & multus humor cum in vlce-

ribus excrementa creet, sanationẽ (ceu prius diximus) moratur. Atque hi tres ægre sanabiliũ vlcerũ modi videntur: qui ex intemperie subiectę prouenit carnis: qui ex vitio cõfluentis fit sanguinis: & tertius qui ex mẽsura confluentis nascitur. An non ita faciẽda diuisio est, sed sic potius? Nempe ægre sanabilium rebellium'que vlcerum alia propter vlceratæ carnis intemperiem, alia ob confluentem humorem talia fieri. tum intemperiem rursus ipsam bifariam diduci: cum aliâs in qualitate sola naturæ modum egressa subdita
50 caro sit: aliâs etiam cum accessorio quopiam tumore. Iam ipsum confluxum bipartito etiam scindi, nempe in confluẽtis succi tum qualitatem, tum quantitatem. interim vero misceri dictorum affectuum aut aliquos, aut etiam pariter oẽs. Porrò tradenda est medendi methodus non omniũ simul, sed cuiusque seorsum. Ac carnis quidem intemperies si squalẽs sicca'que videtur, aqua temperata fouẽs humectans'que corriges. Quoties aũt eo remedio vteris, esto tibi pfusionis humectationis'que meta, vt cũ primũ rubescit attollitur'que particulę moles, tum desinas. Quippe si vltra
60 perfundas: qđ attraxisti, id euocabis: ita'que nihil profeceris. Quinetiã medicamẽtorũ humectandi facultas plenior esto quàm vt in sana carne præceptum est. Si vero humidior quàm pro naturali habitu caro fuerit, contraria ratio ineunda est, ac medicamentorum facultas ad siccius transferenda, aqua vero nullatenus admouenda: imò si lauandum vlcus videtur, vinum, aut posca, aut decoctum austeræ cuiusquam herbæ præparandum. Eodem modo & calidiorem quàm par est carnis habitum refrigerabis, & frigidiorem calefacies. Agnosces vero horum vtrunque partim
70 colore, partim tactu, partim laborantis sensu. quippe aliâs vstionem sentire se fatentur, aliâs manifestum frigus in particula: gaudent'que vel frigidis medicamentis, vel calidis. & aliĩs quidem rubor lenis insidet, aliĩs color magis albicat. Verum hęc distinguere, propositi operis officium non est: quippe in quo non dignoscendi, sed medendi methodum instituimus. sed consequentia quadam sermonis inuitante digressi in hanc sumus. Rursus igitur ad ea quæ proposuimus reuertamur. Partium quæ cum aliquo præter naturã tumore exulceratæ sunt, earũ prius sanandꝰ tu-
80 mor est. Quę vero oĩs pręter naturam tumoris curãdi ratio

ſit,in ſequẽtibus dicetur. Nunc quantũ eius rei coniũctum cum vlcerũ curatione eſt, tractabitur. Cũ labra tantũ vlceris decolorata dura've pluſculum fuerint, excidẽda ea ſunt ad ſanam vſq; carnem. Cum vero amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt, deliberatio incidit, excidẽdũ'ne omne id ſit quod pręter naturã viſitur, an ſpatio potius curandum. Procul'q; dubio eſt ægri animũ hoc caſu conſulendũ eſſe. Aliqui enim longiore tẽpore curari citra ſectionẽ malunt: aliqui quiduis ſubire, dũmodo citius ſanentur, ſunt parati. Aeque vero & mali ſucci qui ad exulceratã partẽ cõfluit, vt vlcerãs quidem eſt, ſanatio eius hic dicetur: vt malignus ſuccus eſt, aut copia redundans, in proprijs ipſorũ locis tractabitur. Cũ ergo qui exulceratis partibus influit ſuccus, nec multo plus iuſto, nec multo deterior ſit, auerti hũc regeri'q; cõueniet, adſtrictis ſcilicet refrigeratis'q; ijs particulis quæ ante exulceratã ſunt. Inchoanda quoq; deligatio eſt à laborãte ipſa particula, deducẽda'q; verſus ſanã: veluti in fracturis oſſiũ pręcepit Hippocrates. ſed & quę vlceribus ipſis admouentur pharmaca, ſiccent valẽtius oportet, quàm ea quę ſimplici admouẽtur vlceri. Quòd ſi ſiſti cõpeſci'q; medicamẽtis influxus nequeat, cauſa eius inueſtigãda eſt: atq; hęc prius adimẽda. Ac ſi quidẽ ob partis quę fluxũ recipit imbecillitatẽ aliquam id fiat, huic nimirũ medẽdũ eſt. Fuerit autẽ hęc vlceratę quoque partis propria quędã curatio. Sin propter ſanguinis copiam, vitioſum've ſuccũ, vel corporis totius, vel alicuius ſuprapoſitarũ partium: illa ſcilicet prius ſunt corrigenda. At imbecillitas quidem partis propter quã plus iuſto ſuccorũ illi influit, omnino ab intẽperie prouenit, non tamen ab omni. Eo'que fit vt exulcerata caro nonnũquam intemperata tantũ ſit, non autẽ imbecilla: nonnunquam vtrũque, & intẽperata, & imbecilla. Quippe imbecillitatis affectæ partis valẽtior intemperies cauſa eſt. Hanc autẽ, ſicut prius dictum eſt, curabis vtique calidã refrigerando, ſiccam humectando, frigidam calfaciendo, humidam ſiccãdo: quòd ſi frigidior pariter humidior'que locus ſit, calfaciendo pariter ac ſiccando: & in alijs ad eundem modũ: vincentẽ videlicet qualitatem contraria ſemper oppugnans. Huius rei ratio hæc eſt: Quidquid rectum eſt non in animalibus modo plantis've, verũetiã alijs quibuſque: id ſymmetron eſt, medium'que, et omnis vitioſi exceſ

ſus expers. Cui enim nec demere quicquam, nec adĳcere non partem aliquam, non qualitatem poſſis, prorſus id recte ſe habet. Contrà, quod demi ſibi aliquid, adĳci've poſtulat, id iam ab optimo ſtatu receſſit. Ad quē vtiq; redire aliter nō eſt, niſi & quod ſuperuacuū eſt tollatur, & quod deficiens eſt, adiungatur. Ac de ĳs quidem quibus partes quæpiam abūdāt deficiunt've, alibi ſermo erit. Vbi vero qualitas aliqua plus iuſto inualuit, ibi & cōtinuo vinci contrariam illi neceſſe, & continuo vitium corrigi ex ea quæ victa eſt reſtituenda. Quippe refrigerans quod immodice
50 incaluit: vnà & quod deficit reſtitues, & quod ſuperat diminues. Quare quæ per intemperiem aliquam à naturali habitu receſſerunt, eorum ſanationem per ea quæ contraria viribus ſunt, fieri omnino eſt neceſſe. Atque ad hūc modum caro, alia've carnoſa quæpiam pars quæ fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur, ſanari debebit. Vbi intēperiei affectum iam ſanaueris, deinde etiam exulceratiōis affectum ſanabis: non aliter planè nūc curata intemperie, quàm ſi citra vlcus incidiſſet. Quo manifeſtum fit, non eſ-
60 ſe vlceris, ſed intemperiei propriam omnem eiuſmodi curationem. Ad eundem modū ſi aut alterius cuiuſlibet particulæ occaſione, aut etiam totius corporis, cum in eo ſanguis mali've ſucci redundant, vitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit: medendum prius eſt vel ei quod fluxionis eſt cauſa, vel etiam toti corpori. Ita igitur & varices qui ſæpe ſupra exulceratum locum ſunt, prius ſanabimus, vt deinde mox vlcus ſanemus. Etiam qui ex liene aut alia quauis notabili parte laborant: ipſa prius parte percurata, mox ad vlceris curationē accedemus. Cæterum nulla harū
70 curationum ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquam affectus, qui vlcus vel gignit, vel certe fouet. Nā illud quoque iam definiri tempeſtiuum videtur, nullam externarum, vel (vt nunc loquuntur) primitiuarum cauſarū curationis indicatricem eſſe, ſed huius indicationem ab ipſo affectu initium habere. quæ vero particulatim ſunt agenda, hæc tum ab eo quod prima indicatio dictat, tum vero ab ęgræ partis natura, tum ambientis temperie, quæ'que alia ſunt his cognata, inueniri. Nam (vt breuiter dicam) à nullo eorum quæ adhuc non permanent, indicatio ſumi eius quod ex
80 vſu ſit, poteſt. Sed propterea quòd ad eum affectum no-

ſcendum qui omnino tum rationem, tum ſenſum lateat, ſę pe cogimur de externa cauſa inquirere: opinatur vulgus hanc quoque ſanationis rationem indicare. Quod planè ſecus eſt. Apparet id liquido in ĳs quibus noſci affectus exacte poteſt. Siue enim ecchymoſis, ſiue vlcus, ſiue eryſipelas, ſiue putredo, ſeu phlegmone, in parte aliqua conſiſtat, ſuperuacuum eſt cauſam quæ horum quodlibet effecit inquirere, niſi iam etiam faciat. Sic enim ſimul quod iam factum eſt, curabimus: ſimul quod adhuc facit, facere inhibebimus. Si vero fecit illa quidē, cęterum iam abĳt: 10 vtique quod factum eſt, curabimus: quod adhuc non eſt, ne c ſi velimus, ſummouere id poſſumus. Quippe rei pręſentis eſt curatio: eius autem quod futurum eſt, prouidentia. Quod vero nec nunc lædit, nec læſurum timetur, id ab vtroque artis munere, tum eo quod curat, tum eo quod prouidet, exceſſit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationem vlla, nec prouidentiæ ratio ſumitur: ſed vti dictum eſt, ad eos tantum affectus qui noſtram notitiam fugiunt, externæ cauſæ cognitio eſt vtilis. Empiricis tamen ceu pars totius ſyndromes, id eſt cōcurſus in quo curationem 20 obſeruarūt, externa cauſa interim ſumitur: veluti in ĳs qui à rabido cane, & omnibus qui à venenoſis beſtĳs ſunt læſi. Quinetiā ex dogmaticorum quoque numero ĳs qui ſine ratiocinali indicatione, ſola experientia curare ſe talia confirmant. Quippe his quoque externa cauſa ceu pars totius ſyndromes, id eſt concurſus, quæritur. Iis vero qui ex priore vſu venenoſarum animantium vim norūt, atque ab hac indicationem curationis ſumunt: non ſanè ad curationis indicationem conducit externa cauſa cognita, ſed ad pręſentis affectus cognitionem. Nam pone ſciam ſcorpionis venenum frigida vi eſſe: ſumam'que veluti à frigido remedĳ 30 indicationem: nullo tamen ſigno intellegam talem eſſe in hoc corpore affectum: manifeſtum eſt ſi ſcorpium percuſſiſſe didicero, quòd calfacere tū corpus totum, tum punctam ab eo particulam conabor, nulla amplius expectata experientia, ſed ab ipſa rei natura indicatiōe ſumpta. Mōſtratum enim in ĳs libris eſt qui de medicamentis ſunt inſcripti, in quibus exercitatum eſſe cenſui quiſquis ex his commentarĳs fructum percipiet, nullam eiuſmodi facultatem ſine experientia inueniri. Eſſet enim profecto fœli- 40

citatis cuiusdam munus, si quis inspecto lithargyro, aut castoreo, aut cantharide, protinus eorum vires intellegeret. Verum sicut in omnibus peccata tum ab ĳs qui modum excedunt, tum qui citra consistunt, committuntur: ita nimirum hic quoque, ac bis δὶς ἀπασῶν (vt in prouerbio græco est) non semel (arbitror) inter se discordant, & qui neque in hodiernum vsque diem affirmant sciri medicamentorum vires, id'que post tantam experientiam: & qui ex vna experientia sciri eas censent. Nam & hoc prę-
50 cipitanter inconsulte'que dictum est, si vtique inconsultũ est quod fieri omnino non potest: et illud hominum est aut omnino attonitorum, aut planè litigiosorũ. Verum de his plura expectare nunc non oportet, vtpote de quibus dictum latius est tum in tertio de temperamentis, tum in ĳs libris quos de medicamentis inscripsimus. Cęterum (vt dixi) ad noscendos affectus aliquæ externarum causarum cõferunt. Vbi vero pręsentis affectus nihil latet, nulla iam externæ causæ est vtilitas. Ac diximus quidem in superioribus, non esse in idem coniungendas vtrasque doctrinas,
60 sed seorsum empiricen, & seorsum tradẽdam rationalem. Memoria autem tenendum nunc quoque est, quòd quoniã propositum nobis in his commentarĳs est solam rationalẽ tractare, quãquam ad quępiam horum quæ dicimus, non apponitur quòd absolute vera non sint, sed tantum ex methodicorum sectæ sententia: aliquem tamen id per se ratiocinari, vltro'que apponere debere. Nunc enim ipsi apposuim9 nullã externarũ causarũ ad curatiõis indicationẽ cõducere, sed ad affectus aliquando agnitionem: fatentes videlicet externam causam ĳs qui empirice quiduis curant,
70 vnam esse partem totius cõcursus: id'que siue ĳ ratione reliqua curãt, siue omnia empirice. In ĳs autem quæ deinceps scribentur, non erit necesse hoc adscribere. Rursus igitur ad propositum redeamus, indubitatum illud principium pręsumentes, quo etiam in pręcedentibus sumus vsi, vbi diximus quòd finem quo medicus tendat, indicet id esse affectum qui curari desyderet. ex hoc vero & reliqua omnia sumi. Quòd vero cum hoc nulla externæ causę societas sit, ex ipsis maxime vlceribus à quibus sermo est ortus, intellegas. Finge enim ex eo quòd in partem aliquam procu-
80 buerit, natum vlcus esse. Quod si sit, ex vitiosis proueni-

re succis manifestum est. Ita enim in morbis facere natura solet: cum corpus expurgat, omne excrementum ad cutim trudit. Atq; hanc quidem vlcerari, totum vero corpus purgari accidit. Quænam igitur est eiusmodi vlcerũ sanatio? Nempe quæ reliquorum omniũ quib9 nullus affectus malignus, quod cacoethes gręce vocant, est adiũctus. Verum si hoc sic se habet, manifestum est nullam esse ad curationem à causa quæ vlcus excitauit, indicationẽ. Atqui si vitiosus succus remaneret, om̃ino aliqua ab hac quoq; indicatio sumeretur. Et alioqui absurdum sit si curationem postu 10 let quòd amplius non sit, aut si curationẽ indicet quòd nullius indigeat. Quare dicere indicationẽ curationis ab externa causa sumi, omnimodo est absurdum. Quoniam ergo non ab hac, perspicuum est ab ea quæ pręsens est, indicationem fore. At qualis tãdem ea est indicatio? Nempe ei qui exacte loquetur, quæ ad prouidẽtiã pertinet: (prophilacticen græci vocant) qui abuti vocabulo volet, medicinalis. Quandoquidẽ ipsorum vlcerum, siue tantũ vlcera sint, siue etiam cum cauitate, si quis diligenter æstimet, ex fugiẽdis prospiciendis'que ĳs quæ naturę officient, sanatio perfi 20 citur. Et in summa, in quibus quod efficitur, naturæ ipsius opus est, veluti vlceris glutinatio & impletio: in ĳs ad eã quæ prouidet artis partem, om̃is pertinet cura. Cæterũ sanatio vulgo dicitur. Ideo'que etiã huius quę prouidet partis in altero genere constitutum est quod morbosum affectum iam pręsentẽ summouet: in altero, quod eũ qui nondum vrget, prohibet. Itaq; hic quoque iuniores medici de nominibus contendere se non intellegunt. Par autem erat, si de rebus studiosi essent, illud inuenisse, duas esse functionum medici primas differentias. Aut eñ eos qui nunc vr- 30 gent affectus, ĳs quę moliuntur curãt: aut eos qui nõ sunt, fieri prohibent. Ergo præsentes iam affectus tollere, siue amouendis ĳs quę naturę opus impediunt, id fiat, siue per medicamenta quid ipsi moliamur, omnes profecto homines curare dicunt: cauere autem ne accidãt, prospicere. Et sanè ea quæ succorum vitio sunt exulcerata, curãt ĳ qui ratione ac methodo artem administrant, simul illos purgantes, simul ea quæ naturę opus impediunt auferentes. Quorum vtraq;, qui exacte loquitur, prophilactica vocat. Vetant nanque (vt in proximo ostensum est libro) om̃ia talia 40

aut sordem vlceri, aut humiditatem nimiã vitiosam've innasci. Non est igitur de nominibus misere contendendum, sed methodus potius aliqua sanandorum vlcerũ tradenda: qualẽ (arbitror) ipse tum in proximo libro, tum in hoc pręcipio. Ego nanq; vel stupiditatem Thessali demiror, ita de vlcerum quæ cacoethe dicuntur curatione scribentis. Sunt autem perquam necessariæ & cõmunitates vlcerum diuturnorum, ac non sanescentium, aut post cicatricem inductam redeuntiũ, ad hoc vt in ijs quæ non coalescunt quidem, ęstimetur quid sit quod prohibeat, id'q; tollatur: in ijs
50 vero quę post cicatricẽ inductam renouantur, vt cicatricẽ tenere cogas, roborãs scilicet (sic em̃ τὸ μετασυγκρίνειν vertimus) vel patientem particulã, vel etiam cõmuniter totum corpus: atque ne facile patiatur, id præparans per ea quæ hęc faciant præsidia. Atque hæc quidem Thessalus cũ in principio statim libri de chirurgia proposuisset, postea
" de ijs ipsis latius ad hunc modum scripsit: Diuturna vlcera
" & quæ non sanescunt, aut quæ ad cicatricem perducta de-
" nuo reuertuntur, hęc indicant. Quę quidem ad cicatricem
60 non perueniunt, vt quæ coitionem fieri vetant, auferas, ac
" locum affectũ noues. Postq̃ simile recenti vulneri feceris,
" rursus vt cruentum sanes. Quod si non processerit: vt phle-
" gmonem mitiges, & reliquam diligentiam adhibeas. Quę
" vero ad cicatricem veniunt, & rursus se aperiunt in acces-
" sionibus quidem & exulcerationibus, vt simili modo cu-
" res ijs quæ recens phlegmone vrget. tum ex ijs quæ miti-
" gare solent, super cataplasma inducas. id'que donec de-
" ferueat ira. vbi deferbuit, adiuues ad cicatricem inducen-
" dam. post hæc vt partes circũpositas late complexus ma-
70 lagmate qđ ex sinapi sit cõpositum, rubere facias, aut alio
" quopiam quod mutare possit, ac vt minus malo pateant
" efficere. Quòd si ita non cessent, etiam totius cõmuniter
" corporis curam habeas, ipsum per varias exercitationes, et
" gestationes, & vociferationes, adhibitis scilicet earum re-
" rum peritis, roborans, etiam victus ratione gradatim tum
" aucta, tum diminuta, principio à vomitione per radiculas
" facto. Vteris etiam albo veratro, alijs'que omnibus quib9
" vtimur in ijs qui diuturni ęgre'que summoti morbi victus
" ratione subijciũtur. Atque hæc quidẽ est Thessali dictio.
80 Operęprecium vero est æstimare hominis vel stuporem,

vel audaciam. vtiq; si recte se dicere sibi persuasit, stuporē. sin conscius sibi nihil dicere, imponere legētibus sperat, audaciam. Ex diuturnis vlceribus quęnam est o Thessale curationis indicatio? Ego sanè neq; ex his, neq; ex recentib9, nec omnino à tempore in vllo morbo curationem vnquā inueni, sed ex ipso quem sanandū mihi proposui affectu. Prorsus enim si tempus spectabitur, tanquam ab eo indicatio sumatur, alteram omnino secundus, alteram tertius dies indicationem dabit: ad eundem modum & quartus alterā à quinto, & ab his omnibus sextus, & à reliquis singuli qui post istos. Sic affectus quos curamus, nō vltra nobis ad consyderationem proponentur, nec ab his indicatio sumetur: quo tamen ne cogitari quidem magis alienū à ratione potest. Quomodo ergo necessariæ sunt diuturnorū vlcerum cōmunitates, vbi nihil indicare tempus ipsum per se potest? Non enim profecto vbi à malis succis vlcus eroditur, diuersam ex eo post quatuor menses indicationem sumemus ab ea quam statim ab initio sumpsimus. Ego sanè nec sinerem quidem eiusmodi vlcus diuturnum esse, sed protinus in principio causam eius adimerē. Nam & nosse affectum à principio plerunq; licet, & indicationem ab affectu sumi est necesse. Tempus vero quid amplius quàm dierum numerus docere possit, nō hercle possum conijcere: nisi id voluit Thessalus, ad eiusmodi vlcera noscenda tēpus omnino esse manendū. Verum sic primū idiota prorsus sit, si videlicet fatetur non prius agnoscere se affectum quàm vlcus inueterauerit. Deinde illud quoq; aperte fateatur oportet, ex alio suggeri sanatiōis indicationem, ex alijs pręberi affectus notitiam. Nam esto conferat aliquid tempus ad agnitionem, certe indicatio curationis à tempore non sumitur. Quid enim ad rem pertineat, si quod vlcus inueterauit, adimere quæ coitionem impediant, & nouare locum qui affligitur? Nam si propter fluxionem malignam, quam cacoethe dicunt, vir inepte vlceris labra hoc vel illo modo sunt affecta: quid cōmodi erit si ea exciderís antequam fluxioni sistendæ consulueris? Videlicet vlcus latius efficies, veluti nonnulli faciunt eorū qui similiter vt tu vlcera curant. Siquidem causa quæ ea & dura & callosa prius reddidit, adhuc manente: nihil aliud ex his excidēdis accedet, quàm vlceris amplificatio. Quippe illa ipsa quæ

excideris,perinde & dura & callosa rursus erunt,atque ea quæ prius. Quanq̃ ne id ipsum quidem adiecit prudens scilicet Thessalus,callosa,& dura,& decolorata exulceratæ partis excidēda esse:sed absoluto sermone abscindi quæ coitionem morantur iubet,ac nouari. Ac si quidem summouere causas quę glutinationem morantur suaderet, & vetus ea ratio esset,nec ipse eum accusarē.Pręcipitur enim ab omnibus ferè antiquis medicis quicunq; ratione quadā ac methodo de vlcerum curatione scripserunt,causas quæ 50 illa creant,abscindendas esse,ęque profecto vt cæterorum omniū morborum.Non enim (arbitror) in vlceribus manente adhuc causa quæ ea excitauit,hanc prius tolli expedit,in aliis morbis non expedit,sed omnino in omnibus in quibus effectrix causa adhuc manet,ab hac inchoanda curatio est. Quòd si quæ coitionem impediunt, non dixit de omnibus causis quæ eam impedire possunt,sed de labris tantum,veluti ex iis quę subiecit,ostendit:plus certe nescire quàm scire eorum quę ad vlceris curationem spectant, videtur.Quippe fieri aliquando potest vt & hæc causa so- 60 la sit quo minus sanescat vlcus.potest etiam(vt dictū est) causa esse & quæ citra tumorem pręter naturam sit in exulceratis partibus intemperies, & quæ cum tumore quidē coniuncta sit,nō tamen qui omnino sibi labra excidi desyderet.potest & varix superiacens,vel lienis auctior,vel in iocinore vitium aliquod,præter q; hæc omnia imbecillitas ægrę partis,quę ipsa quoque intensa quędam est intemperies. quinetiam vitiosus in toto corpore succus, cacochymian vocant,maxima scilicet causarum quę incōmodare vlceribus possunt. Vexat sanè non minus vlcera & succo- 70 rum æqualiter se habentium exuperantia,quam plethorā vocant.Horum quodque si adimi Thessalus iubet,laudo hominem,ceu veteribus subscribentem.sin labra tantum, vnum nouit ex multis,sed qd' nec opiliones lateat. Quippe si opilio vlceris labra dura,& callosa, & liuida,& nigra,& alio quopiam notabili coloris vitio videat, prorsus ea excidere nō dubitabit.Est enim excidere res promptissima:maius vero quippiam atq; artis egens,medicamētis sanare.Thessalus autem nec quæ labra molliri medicamētis possunt,vnquam nouit:(quippe fatentur eum penitus 80 hanc artus partem declinasse,ita vtiq; vt ipse q̊q; indicat)

causæ morborum tollenda

causæ quo minus sanescat vlcus

imbecillitas partis

nec omnino experientiam rationalem'ue scientiam de vllo medicamẽto visus est habere. quod ipsum quoque ex libro eius de medicamentis ostenditur. Verum de ĳs quæ ibi nõ recte ab eo sunt prodita, in progressu operis dicemus. Nunc de diuturnorum vlcerum sanatione, quam in prius posita dictione tradidit, paramus differere. Sanè melius fuerat nõ diuturna, sed cacoethe ea vocasse, tum naturam eorũ narrasse, & causas generationis eorum exposuisse, curationẽ'que cuiusque: primum quidem communem omniumqua-tenus vlcera sunt: (qualẽ in tertio libro descripsi) deinde pri- 10 uatam cuiusque pro efficientis causæ specie, veluti in hoc libro docui. Hic cum nihil horum fecerit: & nouandum vlceratum locum censet, & vbi instar recentis vulneris fecerit, vt cruenta sanandum. Hoc sanè quis in operibus artis exercitatus non euidentissime intellegat ab eo esse scriptũ qui nunquam vlcus curauit? Sanare'ne vlcus diuturnum vt cruentum quisquam potest, vbi id simile recenti vulneri fecerit? Vtrum'ne labris eius fibula adductis, an sutura cõiunctis, an potius horum nullo, sed medicamento quod cruentis sit aptum, & cũ hoc sola deligatura fretus? Quis est qui 20 non norit vlcus cacoethes statim etiam cauum esse, vtpote ex rosione natum? Nunquid igitur insulse Thessale fieri potest vt coalescat cauum vlcus priusquam cauitas carne sit impleta? an non est hoc vt cruentum sanare? Ergo ipse tu frustra cauorum vlcerum curandorum indicationem non esse glutinationem, sed impletionẽ scripsisti. Quòd si etiã non esset ex se cauum omne vlcus cõtumax, certe dum (vt tu præcipis) excisis videlicet labris vt cruẽtum efficitur, ex necessitate cauum fit, maximã'que conquirit labrorum distantiam: adeò vt non videã quomodo id glutines, & coire 30 vt cruentum facias. Nam si adducere violenter labra quæ plurimum distant tentabis, phlegmonen necessario accersent, nec coalescent. id quod tantũ intellegere mihi Thessalus videtur. Subdit enim: Si non fuerint victa, vt phlegmo- " nen mitiges. Satius vero fuerat scribere: Cũ nõ vincẽtur, " vt phlegmonen mitiges. Nam necesse est non esse vincẽda. Verum vt hoc quoque Thessalo donetur, atque id transeamus, nec anxie examinemus: illud cuiuis apertum est quòd à communitate quam ipsemet tradidit, prorsus recessit. Quippe si quod obstat auferemus, nihil amplius de cõmu- 40

nitate diuturnorum vlcerum qua diuturna sunt sumemus. Sed detur hoc quoque. videamus quę sequuntur. Scribit enim
« ad hunc modum: Quę ad cicatricem veniunt, & rursus se
« aperiunt, hęc in accessione & vlceratione similiter curabis
« ijs quæ recēter vexata phlegmone sunt. Post hæc subdit, malagmate quod ex sinapis semine fit, circumpositis partibus ruborem excitandum. Quid ais insane, etiam si acre et calidum sit quod influit, rubrifieri particulam ex sinapis semine oportet? vt quod in multo tempore contrahere ex
50 fluxione debebat, id statim ex tuo medicamento obtineat, tota videlicet vlcerata atque erosa? Nam veteres eas partiū imbecillitates quæ vel ex frigore, vel plurimo humore citra manifestum calorē acciderant, rubrifaciendo curabant. Tu rubrificatione in omnibus deinceps vteris, primum nullo facto discrimine, propter'ne partis imbecillitatem, an propter fluxionis malitiam non sanetur vlcus. Deinde ordinē inuertis. Nam cum sinapi particulam vsseris, nec quicquā profeceris: tum ad corporis totius curationem accedis: cum contrà (vt arbitror) tum ratione, tum experimento de ijs
60 sit statutum: vt toto prius corpore à superuacuis liberato, tum calidum aliquod acre'que medicamētum parti admouere sit audendum. Quippe eiusmodi medicamēta omnia cucurbitæ ritu ad se trahere à toto corpore sunt habilia. Itaque nisi id prius vacuaueris, materiem fluxionis acri medicamento relinques. Hoc enim tum empirici fatentur, tum dogmatici. hoc philosophorum optimi senserunt. Nam cū eorum meminit Thessalus, non alienum sit eos citare testes. Quòd oculum rectè sanare ante totum caput non licet, neque hoc ante totum corpus: sic Aristoteles ac Plato de mor
70 borum curatione senserunt, sanè & Hippocrates, & Diocles, & Praxagoras, & Plistonicus, & veteres vniuersi. Thessalus vero solus non sic, sed primum ad compositionem ex sinapi venit: post de toto corpore solicitus est: ne hic quidē prudenter quicquam docēs. Nam cum liceat corpore medicamento quod purget semel vacuato, mox salubri victu reficere: hic vociferationū meminit, exercitationū'que, & gestationum, & victus certo ambitu mutati, tum vomitionis ex radicula. mox summam his imponit, ipsum veratrū. Idem scilicet qui sine vllo magno negocio omnia sanare
80 promisit. Ego vero ne intellegere quidem possum quo-

modo quisquam aut deterius, aut maiore temporis dispēdio, aut inani magis opera sanauerit. Age igitur sicut vsu nonnunquam vidimus, sic verbis quoque hominem fingamus cui sanari vlcus contumax sit opus. Esto aliquis qui quidem sit sanus, sed ex scabenda derepente quapiam particula, veluti brachio, pustulam statim excitarit: mox eadem ipsa particula iterum atque iterum pruritu vexetur, pustula'que dirupta vlcus decolor inæqualiter erosum gignatur, atque hæc in tribus quatuor've diebus à principio inciderint. Dicat mihi hoc loco quispiam ex medicis qui Thessalum imitantur, quonam pacto sanare eiusmodi vlcus conueniat. Ego nanque cacoethes omnino id dico, & ob id qualis sit totius corporis affectus, statim consyderabo. Inueniam nanque tum ex vlceris ipsius symptomatis, tum ex notis quas totum corpus præ se feret, cuius maxime generis sit is qui redundat succus. Atque hunc medicamento protinus educam, nec protraham dum totus hominis cubitus affectum quendam contumacem rebellem'que curationi cōtrahat. At Thessali sectatores, ipsius videlicet pręcepta seruantes, primum expectabunt dum vlcus inueteratum sit, quò in mirificam illam inueteratorum vlcerum communitatem recidat: quasi nō longe melius esset contumacium vlcerum, non autem inueteratorum cōmunitatem, quæ curationem indicaret, tradere. Mox duorum alterum, aut excident, & ceu recens vulnus reddent, ac veluti ad glutinādum partes eius adducent: aut primū quod ex sinapi conficitur medicamento vtentur. Quo non proficiente, ad sublatas voces, & gestationes, & reliquas exercitationes, & victum per circuitus mutandum confugient. ab ijs vomitionem ex radicula mouebunt. Quòd si his vlcus non sanabitur, veratrum dabunt. Sin nec id profecerit, hominem in Libyam ablegabunt. Nam id quoq; adijcere debuit Thessalus, post eximiam illam contumacium vlcerum curationem. Quippe in vociferationibus, gestationibus, & alijs eiusmodi immorantur: quasi malum habitum corporis (quam cachexian græci vocant) non vitium humorum (quam cacochymian dicūt) curent. Et quid miri si tum fatentur se vlcus cacoethes statim vt est natum non nosse, tum vero dum sit inueteratū, ac sæpe cicatricem ducat, sępe se aperiat, manebunt antequā quid facto opus sit

intellegant: vbi etiam eos qui quoquo modo febricitent, accessionẽ quę tertio die futura non futura'ue est, transire censent? Adeò videlicet ad vnguem contemplationem de crisi pernouerunt, aut summum morbi incrementum futurum prospicere possunt. Quid igitur sæpe accidit? Nempe tabescere in lectulis horum culpa homines qui statim secundo die explicari potuissent. Quippe non semel nos, aut bis ter've, sed sexcenties tum ipsi multos febricitantes simul vt prima accessio desijt, lauimus: tum pręceptores nostros id
50 ipsum facere vidimus, intrepide'ꝗ decætero victitare permisimus, ceu post febri carituros, quos sapiens scilicet Thessalus, qui primã diatriton id est tridui inediam excogitauit, prorsus arefecisset, totis (puto) trib9 diebus fame cõrectos: mox dein (arbitror) modice scilicet ĩ quarto die nutriuisset: ab hoc paulatim reficiẽs, vix sexto aut septimo ad cõsueta munia qui semel febricitassent, dimisisset. Adeò semper homines in morbis tabefaciunt, à quibus vtiꝗ facile possent liberari. Nam cũ paucissimis diebus sanari vlcus contumax incipiens posset, Thessalus id in annum aut etiam longius
60 tẽpus incurrere sinit. Manere nãꝗ dum id cicatricem sæpe inducat, sępe etiam se resoluat, vt scias an cõtumax sit, mox vbi curationẽ inceperis, ne tunc quidẽ corpus statim purgare, sed primũ medicamento ex sinapi, dein gestatione, et vociferatiõe, et certo victu, post radicula, ab his veratro vti, hęc quid aliud quã annum expectãtis sunt? An, per Deum immortalem, cũ sex diebus, aut plurimum septẽ posset homo curari, multos menses trahemus, quò videlicet primũ an cacoethes vlcus sit sciamus, dein curationẽ inchoabim9? Et quæ demũ necessitas erat propriam inueteratorũ vlce-
70 rum cõmunitatem tradendi, pręsertim cũ nihil ad curationem conducat: licuerit'ꝗ non inueteratorum, sed contumacium, nec horũ me hercle cõmunitatẽ indicatricem, sed curationem scribere? Quippe accidit quibusdã tum vlcerib9 tum morbis, vt cõtumaces rebelles'ꝗ ad curandũ sint: nec tamẽ inde curationis indicatio sumitur, sed affectus ipsẽ primam curationis indicationem suggerit. Ex ea vero & quæ sunt agenda inueniũtur, ad eum modum quẽ ipse tradidi. Quare hoc est methodo curare: quod nos facimus, veteres imitantes: si modo methodũ esse oportet vnã quandã vni-
80 uersalem viam, quę omniũ particularium sit cõmunis. Hic

vero etiam in hoc fallitur: putat'que quicquid omnino in ĳs habetur qui methodo aliquid faciunt, ipsam methodũ esse. Nam notitiã certe habeat oportet tum similis tũ dissimilis q methodo quiduis molitur: nõ tamẽ ipsum hoc method9 est, similis scilicet dissimilis'que notitia: neque hoc Aristoteles Plato'ue affirmat, quos falso Thessalus citare audet. Verum hæc ad præsens refellere non attinet. Quare rursus ad medendi methodum reuertor: promitto'que ostensurum me tum vnum esse eius in omnibus curationibus principium: tum viam quæ ab eo principio ad finem vsque ducit, in omnibus particularibus similem esse. Quare etsi in singulis morbis priuata quædam methodus sanandi videtur, commune tamen in omnibus genus vnum est. Auspicari nanque perpetuo oportet ab indicatione quæ ab affectu cui mederi paramus, accipitur: æstimare vero ac discernere an causa quæ affectum excitauit, iam desierit: an nũc quoque ipsum tum augeat, tum faciat. Dein, si desĳt, ad eam quæ in tertio huius operis libro traditur methodũ est veniendum. sin adhuc facit, ad eam quæ hic docetur. Quippe eadem hac methodo tum phlegmones, tũ febris, tum omnium vno verbo morborũ remedia inuenias: vtiq; si nihil etiamnũ fit: de præcedentibus causis non laborans, sed ab ipso tantum affectu ordiens. sin nũc quoque aliquid fit, duos tibi curationis fines proponens, tum alia deinceps vt dictum est faciens. Sed enim mirari stupiditatem eorum qui Thessalum sequuntur, est operæprecium: non vtique quòd in talibus delinquunt, sed quòd dyspathias, & metasyncriseis, & imbecillitates, & firmitudines, & alia id genus nomina non pauca proferentes, quæ per ea significentur, ne nunc quidem, si interroges, respondere possunt. Nã quid sit quod in omnibus diuturnis vlceribus græce dicunt metasyncrinein ten bexin, nec similiter inter se omnes, nec clare, nec vt prudentes respondent. Atqui si vel antiquum nomen esset, vel ab vllo græcorum vsurpatum, ex ĳs fortassis quæ illi scriberent, intellegi posset de quo id negocio dicerent. Nunc quoniam stupiditatis ipsorum proprium est, vtiq; ex Asclepiadis hypothesi natum, sicut & reliqua eorũ placita: æquum profecto est ipsi sua somnia interpretentur: vnde scilicet quod græce dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα, καὶ διακρίνεσθαι, q̃si misceri secerni'que

corpora dicas, ſolis ijs qui corpuſcula, & meatus, aut indiuidua, & vacuum, aut denique impatibilia, & inalterabilia, prima elementa ſtatuūt, liceat vſurpare, ſicut certe vſurpant, & aſſidue ipſis nominibus vtuntur. Quinetiam ipſe Theſſalus in canone, cum hæc principia confirmat, nouat quidem aliquid ibi quoque præter ea quæ à Themiſone & Aſclepiade ſunt poſita: cęterum quod ſentit, docet ſanè non obſcure. Non enim prorſus ſicut Aſclepiades cum in ſymmetria quadam, id eſt competentia exiguorum mea-
50 tuum ſanitatem, in ametria id eſt inconuenientia morbum conſtitueret, reditum ad priſcam meatuum ſymmetriam ſanationem putauit: ita Theſſalus quoque eſt arbitratus, ſed totum exiguorum meatuum ſtatum cenſet immutandum. Atque ex hac opinione proceſſit metaſyncriſeos nomen, idem planè indicans poteſtate, quod gręce metaporopœeſis, id eſt exiguorum ſtatus mutatio. Cæterum non decebat ipſum in quib9 fugere ab incertis obſcuriſ'que iubet, & tantum ijs communitatibus quæ euidenter apparent, animum intendere, in ijs quoque dogmaticorum vti
60 nominibus. At noli (inquiunt ſectatores eius) cū his vtitur, dogmatice eū audire, ſed aphelos, id eſt ſimpliciter. Nam ita ferre ſuppetias ex ſectatorib9 eius quidam ſolent: videlicet ad aliud rurſus nomen nos reuocantes: nempe aphelian, quam nos ſimplicitatē vertimus. quam ne ipſam quidem quid ſignificet, ipſe ſanè intellegere poſſum. Si em̄ ſicuti ipſi hoc quoque rurſus exponunt, ad aliud ſcilicet magis friuolum nomen nos remittentes, nēpe gręce vioticos. quod ipſum rurſus exponētes ſignificari ꝑ id dicunt, idem quod vulgo hominū ſimiliter vtique tātūdem fuerit aphe-
70 los ei quod non definite, nec exacte, ſed ſine omni tū arte tū ſciētia. ſiquidē loquūtur homines qui magis ſunt ad loquēdū præcipites, artiū nomina ſub ſenſibus quibuſdā qui nullo fundamēto nitantur: rogati vero q̇d ſignificent, oſtēdere clare non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſalij iſti accidere ſibi fatētur, loqui ſe quæpiam, nec intellegere ſe exacte quę loquantur: id ipſum profecto fatentur quod nos illis obijcimus. Nā metaſyncriſis illa, ſi quidem de immutanda poropœia, id eſt exiguorum meatuū ſtatu dicatur, certe intellect9 aliquid habuerit, ſignificauerit'que rem aliquam,
80 cæterū friuolam multis modis. nam nec ex corpuſculis &

meatibus corpora nostra constant: nec si hoc verũ esset, posset tamen aliquis docere qua ratione sinapi meatuũ illorũ statum immutaret: nec si id quoq; ostẽdere aliquis posset, cõsentiens eorũ sectæ esset qui se apparentibus communitatibus cõtentos esse dicunt. Ne igitur vtãtur hoc nomine, nec nobis negocia facessant. Licet enim & sine metasyncriseos nomine, diuturnorũ vlcerũ curationẽ aliis verbis dicere, sicut empirici faciunt. Quòd autem & in atonias, id est imbecillitatis vocabulo simili modo nugentur, monstratũ prius est in secundo libro. Si eñ sicut empirici nomen vsurpant, aliud prorsus non significant quàm quòd actio non seruatur. Sin autem facultates aliquas gubernare animal proponũt, quales tum nos asserimus, tum oẽs ferè veteres: prçter id quòd Asclepiadis dogmatis contradicunt, etiam incerta, & de quibus parum inter authores cõueniat, attingunt, quãuis ea fugere iubeãt. Sed dic Thessale clare quid sibi velit illud μεταςυγκρίνειν? Si nanque exiguos meatus mutare: & falleris, & quç incerta sũt vsurpas. Si firmari sanã'que reddi corporis particulã, vel hominẽ totũ: nihil hic prçter nomen plus quàm empirici doces. Quippe sciũt hi quoque remediis quibusdã admotis reddi hominem sanum: cçterũ qua ratione remedia id faciant, vtiq; nesciunt. Neque enim an exiguos meatus mutet medicamẽti facultas, neque an symmetrian efficiat, neque an totũ patientis particulæ qualitatẽ alteret, potest empiricorũ quispiã dicere. Atque illi saltem sunt modesti: vt qui vnum se solũ scire dicant, huic scilicet morbo in hoc tempore si medicamẽtũ ex sinapi adhibeatur, sæpe notasse se vtilitatem secutã. Nõ tamen methodos loquuntur, nec superciliũ attollunt, nec tali sibi notitia placent, nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem pro nihilo habent: imò vero ipsum laudant, ferè que omnia vere dixisse affirmant. Hic vero Thessalus qui tum hunc, tum reliquos omnes medicos contemnit, empirica contumacis vlceris præcepta se scribere non intellegit: quàquam si vel hoc commode faceret, vtique aliquid operçpreciũ faceret. Atqui ne id quidem fecisse videtur, cũ ordinẽ remediorũ inuertat, & prius partis remediis vtatur quàm totũ corpus præparauerit. Nã hoc insignis inscitiæ argumẽtũ est: cũ in vno eo ferè omnib9 medicis cõueniat, quanuis in plurimis dissentiãt, quòd totũ corpus vacuum

purū'que ab excrementis ante sit reddendum, quàm vlla pars valentibus remedijs sit subijcienda. Nā siue experiētia iudicare quis velit, siue etiā ratione, (tertiū enim quo iudicet, neque in alia quapiā arte, neque in vlla vitę parte quisquam habet) maximū esse incōmodum deprehēdet: cum toto corpore suā curā requirēte, priusquam illi sit pspectū, afflictæ parti acre aliquod & calidū medicamentū sit admotū. Trahit em̄ ad se, cucurbitę more, ex toto corpe supuacua: atq; ita in graui parte affigit, vt ægre auelli possint.
50 Quo magis operæpreciū est Thessalios istos pcontari vndenā Thessalo in mētē venerit de cōtumaciū vlcerū curatione talia nugari: cū nec empiricus quisquam āte, nec rationalis ita scripserit: sed nec ipse Thessalus, nec eius sequaciū quisquam eiusmodi remediorū ordinē aut cū experiētia cōsentire, aut cū ratiōe, affirmare ausit. Adde quòd nec docere possunt q̄modo tēpus indicet, nō aūt affectus. Sed neque (quod hoc maius est) quomodo Thessalus, qui ęstimandū censet quid sit quod cicatricē vlcerū moretur, atq; id tollendū, nō prorsus sit stupidus: simul cū hoc tantū satis
60 esse nō videat, diuturnitatē aūt vlcerū nihil esse ad rē: simul cū nō in vlceribus modo, verūetiā reliquis morbis omnib9 id esse faciēdū, veluti veteres monēt, nō aduertit. Verū ad hæc nobis nihil respōdēt: sed semp nō recte intellegere nos dictantes, tanquā videlicet ipsi vel Hippocratis vel veterū cuiusquam sententiā ad vnguē intellegerēt, recte Thessalū dixisse affirmāt diuturnorū vlcerū vnā quādam cōmunitatē esse. Ita em̄ Hippocratē quoq; sensisse in libro de vlce-
" ribus, cum ita scribat: Etiā ab inueteratis vlceribus id agere
" vt sanguis crebro effluat, cōducit, quomodocunq; videtur
70 opportunū esse. Fortassis ergo ad rē pertineat, tametsi nō prędixerim me de Hippocratis mente hoc loco disserturū, vel summatim aliquid de ea pstringere. fuerit vero q̄d dicemus, nō minus & priscorū sensus interpretatio. Hos nanque viros, ceu nullius adhuc dogmatum sectę addictos, sed pura & simplici mente studentes vtile quippiā ad sanitatē inuenire, credibile sanè est quædam vsu, quędam inuenisse ratiōe: tū scripsisse quę inuenerāt, subinde nō adhibita inuētionis suę ratiōe, aliq̄n vero & adhibita: atq; id fecisse ipsi9 legentiū vtilitatis causa. Quippe vbi ad dextrū inuentorū
80 vsum cōducturū posteris sperabant si rationē inuentionis

nouissent, tū eā diligenter prodiderūt. vbi secus: & superuacuā relatu putauerunt, & ꝓpterea omiserūt. Nā quòd sermonis cōpendiū prisci in primis coluerūt, id oēs vel me tacente iā norūt. atq; ob hāc maxime causam nō Hippocrates modo, verūetiam reliqui priscorū medio interim transgresso, primo tertiū adnectūt. Si enim primū secundi sit signū, atque hoc tertiū ex necessitate sequitur: ita tertiū primo subijciunt, secundū prętereuntes. Ostendi vero persępe tum reliquos antiquos, tum vero maxime omniū Hippocratē talia scripsisse. debet' q; qui callere priscorū interpretandi genus volet, in illis exercitari. Nūc vero ipsum quod propositum est tantū exponam. Nā quę vlcera, omnib9 rite decenter' que factis, tamē non sanantur: ea medici græce cacoethe, nos maligna, cōtumacia, rebellia've dicim9. Quę vero sit vlcerū vt vlcera sunt curatio, in libro qui hunc pręcedit definitum est. Hæc igitur vlcera & cacoethe, & inueterata, & diuturna vocant, indifferēter his nominibus vtentes. Quinetiam ad noscendū quòd affectus ipse cacoethes, id est contumax ad sanandū sit, vnà cum alijs notis etiā id aliquam portionem habet: non tamē aut ipsa diuturnitas, aut quòd diuturna & vocētur & sint, idoneam curationē indicat: sed ex hoc, quòd male affecta sit vlcerata pars, licet colligere. hoc vero inuento, & curationis ratio constabit. Quo, inquies, modo? Nempe vbi tātum eę partes quibus vlcus insidet, ita sunt affectę, si has sanaueris. vbi totū corpus vitioso aliquo succo abūdat, si hunc vacuaueris. Ac signū quidem vitiosi succi est ipsa vlceris diuturnitas. inuentio autē eius quod expedit: nō ex diuturnitate, sed ex succi vitio suggeritur. Quare tria hęc deinceps se habent, signū, affectio, & curatio. Signū quidē ipsa diuturnitas. Affect9 succi vitiū. Curatio eius vacuatio. Atq; hac ratiōe subinde veteres iuenias medio pretermisso tertiū statī primo subijcere: veluti Hippocrates fecit cū dixit: Tum ab inueteratis „ vlceribus confert vt assidue sanguinem effluere facias, vt- „ cunque id opportunum videbitur. Nō vtique curationē „ indicante vetustate, sed sanguinis vitio. Quippe ipse mox subijcit: Prohibet nanque maxime quidem eiusmodi vlce- „ ra sanescere. Post vero etiā reliqua omnia, putredo sangui- „ nis, & si quid ex sanguinis trāsmutatiōe est ortum. Quinetiam post paulo cum de vlceribus quæ ad cicatricem nō

" veniunt, differit: Nec si (inquit) quæ vlcus ambiunt, nigri-
" cent, sanguine putri, aut etiam varice fluxionẽ suppeditan-
" te: id genus vlcera coire possunt, nisi quę vlcus ambiũt, sa-
" na reddas. Post etiã de varicum sanatione scribit. Ad hęc
etiam purgationis meminit totius corporis, tũ in aliĳs qui-
busdam vulneribus, tum ĳs quibus cariẽ quam sphacelon
vocãt, instare est metus. Pręterea serpentibus vlcerum, &
esthiomenis oĩbus, id est quę exeduntur. ita enim gręce no
minare solet ea quę humor aliquis erodit. Iã vero in ĳs quę
50 mox sequuntur, rursus ad hunc modũ subiungit: In quocun
" que vlcere erysipelas superuenerit, purgatio totius corpo-
" ris adhibenda est. Et in summa, si curiose librum de vlce-
ribus reuoluas, inuenies semper eum ab affectu indicationẽ
sumere: vti vero interim & tempore, sed ad affectũ noscen
dum. Quòd vero hęc ita se habeant, ex ipso libri ingressu
" agnoscas, qui talis est: Vlcera madefacere, quæcũq; ea fue
" rint, nisi vino non oportet. Tum causam adĳciens ait:
" Nam siccum sano vicinius est: humidũ vero non sano. Et
" mox: Vlcus enim humidũ est: sanũ autẽ siccũ. Ideo'que
60 per totum librũ cum totius vlcerum curationis finem sic-
cationem statuat, mox particularia inuenit, etiã finis ipsius
subinde nos cõmonefaciẽs. Cũ enim ita scribit: Quodcunq;
" vlcus acuto telo cęsim percussim've diuisum est, medica-
" mentũ quod cruẽtis statim imponitur (enhęmon gręci vo-
" cant) ac siccãs aliquid quod suppurare vetet, admittit. Fit
" enim effluente sanguine siccius. Et rursus: Quęcũq; pbe
" & opportune purgata, semp ad siccius promouẽtur: ĳs ca
" ro magna ex parte non supercrescit, nisi si contusa sint. Et
" rurs9: Si quod coire nequit, huic humecta caro in causa est.
70 In his omnibus primæ sanandorũ vlcerũ indicationis nos
admonet. Siquidẽ vlceris qua vlcus est sanatio, mediocris
siccatio est. Cuius rei demonstratio in libro qui hunc præce
dit, tradita est. Verũ vlceris quod cum alio affectu coniun
ctum est, cuius videlicet præcedere curationem oportet,
eius curatio vt vlceris solius non est, sed prior illius affe-
ctus, secunda vlceris. Nam siue phlegmone quæpiam, si-
ue nigritia, siue ecchymosis, siue erysipelas, siue tumor is
qui œdema dicitur, vlceratam carnem obsederit: primum
eius molienda curatio est. At vero quòd vlcus interim nõ
80 solum non commode curatur, sed multo etiam maius red-

ditur, id neminem lateat. Nam siue cōtusa fuerint circumposita vlceri loca, seu phlegmone alius've tumor in his constiterit, propria eius affectus sanatio inuenienda nobis est: illud pro certo habentibus, fieri non posse vt vlcus sanetur nisi locus in quo constitit, prius sit sanatus. Ac proinde Hippocrates ipse redigens nobis in memoriam ea quę statim in libri initio tradiderat, tum reliqua quæ pauloante sunt compræhensa, tum vero hæc adscripsit: Quodcunque vlcus cęsim percussim've acuto telo est diuisum, medicamentum enhæmon, & siccans aliquid quod suppurare vetet, admittit. Sin caro aliqua telo tum contusa tum cęsa sit, huic ita medendum est, vt quàm celerrime suppuret. nam & minus phlegmone vrgebitur, & necesse est carnes quæ contusæ cęsę'que sint, putrefactas & in pus versas liquari, postea nouam carnē nasci. Indicat enim hoc sermone manifeste solos eos vlceratarum partium affect9 non esse siccandos, in quibus gigni quàm celerrime pus cupimus: vtique quòd cum aliqua putrescentia pus fiat, obiter docens. Porrò omnia quæ putrefiunt, ex calido & humido sic afficiuntur. Ideo'que etiam ea cataplasmata quæ ex hordei farina componūtur, ceu quę calefaciant humectent'que, omnibus ijs affectibus quibus moueri pus expedit, admouem9. Hordei nāq; farina ex aqua & oleo, itē' ꝗ panis ex aqua & oleo, præterea fomentum multæ calidæ aquæ, & tetrapharmaci vis, omnia denique quæ calefaciunt & humectant, celerrime pus mouent. Ideo'que etiam ijs partibus quæ phlegmone infestantur: vbi vehementius iam pulsitant sic vt iam desperetur de horum citra pus curatione, veteres omnes eiusmodi applicant medicamenta: ante vero nequaquā. Atque hoc Hippocrates ipse aperte nos docet in memoratis iā verbis, quib9 iubet quę sine cōtusione vulneratę partes sunt, quàm maxime siccare: quæ cum cōtusione sunt facta, ijs quàm primum pus mouere. Quinetiā cū dixit: Quęcūque vlcera nō probe & vt cōuenit expurgata, semper pri9 pullulare incipiūt, ijs maxime caro supercrescit. quæ vero probe & vt decet expurgata, semper ad siccius ꝓmouētur: ijs nisi sint cōtusa, caro nō supercrescit. Quippe hic illud nisi sint cōtusa, quod adijcitur, redigit nobis in memoriā quod in superius proditis verbis est dictū, nēpe oportere oīa siccari, pręter ea quæ con-

tusa sunt. Neque enim sicubi cataplasmate quod calfaciat humectet'que, illinūtur quę phlegmone infestantur, ex prima ratione id fit, hoc est vt remediū affectus, sed vt symptomatis mitigatio: siquidem ipsius phlegmones remedia sicciorū sūt viriū. Audi nāque loquentē Hippocratē: Cata-
" plasmata œdematū, & phlegmones quę in circapositis cō
" sistit, verbascū coctū, & folia trifolij cruda, & epipetri fo-
" lia cocta, & poliū. Quippe omnia hęc siccādi vim habēt: veluti in commentarijs de simplicibus medicamentis do-
50 cuimus. Et cōpendiaria obsessarū phlegmone partiū curatio per id genus pręsidia obitur: quę sanè vel affectū prorsus summouent: vel si quid exiguū quod suppuret reliquerint, alterum medicamentū acre, quod educere pus queat, requiritur: vel si tenuis circumposita cutis sit, velis'que celerius explicatum ęgrum, sectio petenda est. Cęterum curatio phlegmones per hordei farinam: lenientis tractatio est, non medentis, & contra malum pugnantis. Verum de talium differentia in sequentibus plenius docetur. Illa porrò mihi demonstrata manifeste puto, Hippocratem tum vl-
60 cera quæque siccanda esse iussisse: tum hanc esse curationis finem sanxisse, ipso scilicet affectu indicationem prębente, non tēpore. Quòd si quis hoc magis etiam sibi persuasum cupit, librum eius de vlceribus totum diligentius euoluat. Intelleget enim perspicue, tum vnam esse vlcerū omnium generalem curationem, nēpe quam nos proximo libro docuimus: tum vero nō minus illud, nullā esse à tēpore nec in vlceribus, nec in phlegmone, nec denique in alio quopiam affectu indicationē. Quoniam vero in hunc sermonis locū peruenimus, ęquū est ostendere non modo horū quę iā re-
70 tulimus fuisse inuentorē Hippocratē, sed etiam reliquorū omniū quęcūque hunc scire qui cōmode vlcus sit sanaturus, est opus. Videtur enim is non solū vlcerū quę citra aliū affectū consistūt, sanandorū rationē inuenisse, vt quæ in siccando consistat: sed etiā priuatim per species affectuum cuiusque. Nam aut vitiosus succus ad partem cui vlcus insedit, amplius non fluit, aut etiam fluit. ac si non amplius fluit, ipsi tantum quod laborat, succurrendum est: si quidem vel liuidum, vel nigrum, vel rubrum conspicitur, scarificando, ac sanguinem emittendo: mox (vt ipsius ver-
80 bis vtar) spongiam statim sicciorem magis quàm humi-

diorem superimponendo:(neq; enim, arbitror, ignorabit quispiam particulam illam q̄, negationis hoc loco vim habere, tanquam ita diceret, ficciorem, non humidiorem) post hæc vero etiam siccantia remedia applicãdo: ab his, si res postulet, rursus sanguinem auferendo, ac mox iterum talia peragendo, donec parta omnino sanitas sit. quòd si labra vlceris dura callosa'q; appareant, etiam ea excidẽdo. Etenim de his quoq; ita ait: Circularia vlcerum, si subcaua „ sint, circulo prçcidere quæ abcesserunt oportet, vel omnia, „ vel ex dimidio circuli secundũ hominis longitudinẽ. Scripsit vero & de tumoribus qui coniuncti cum vlcere sunt, vniuersis, quemadmodũ curandi singuli sint: simili modo & varicibus: quando horum quoq; occasione contumax ad sanandum vlcus redditur, quoniam aliqua ex his humiditas ad exulceratas partes defluat. Ad eundẽ modum & cum ex toto corpore humor confluit, totum purgare iubet. nusquam videlicet in his indicationem à tempore sumens. Nam & ridiculum planè sit adeò multas ac varias, sæpe etiam contrarias indicationes ab vna cõmunitate fieri. Nam si etiam demus indicationem aliquam à tempore sumi: quæ tãdem ea sit, dicere par est, ac summa quapiam vna eam cõplecti: veluti in reliquis omnibus ipse quoque Thessallus facit, nedum nos. Quippe vnũ illi perpetuo indicat adstricti corporis affectus: nempe vt remittatur ac relaxetur. vnum rursus soluti: vtiq; vt adstringatur. Quin etiam in ipsis vlceribus quod sordidum est, abstergeri postulat. quod cauum est, impleri. quod æquabile est, cicatrice induci. cui caro supercreuit, hanc sibi detrahi. etiã eo ipso authore. Ergo sicut in horum singulis, ita in diuturnis quoque alterum aliquid ad portionem ostendat quod vnũ sit. verum non potest. Nam & excidẽda ea præcipit. At quęnam quæso sit ista rationabilis à tẽpore indicatio, tum remedio ex sinapi vti, de quo vanum illud nomen metasyncriseos vsurpat. ab hoc ex radicula vomitu. & postremo, cum nihil vltra inueniat, veratro? Verum hæc quidẽ (quẽadmodum dixi) etiam in sequentibus plenius dicentur, vbi nihil vsquam vllo in morbo à tempore indicari, sed signũ id nonnunquã affectus esse docebimus. ¶ Verũ rursus ad Hippocratem reuertor. Quem sanè diligentiæ nomine admiror, cum in aliis omnibus, tum vero quòd præcipuum

varicib

In Thessal digressio

quiddam quod medico ad indicationem non in vno altero've,sed prorsus omni morbo sit spectandum,non omiserit. Est porrò id quod ab affectus magnitudine sumitur, quem non modo methodici prętermiserunt,(nō enim est id mirum)sed etiam rationalium plerique, atq; etiā empirici,quanquā alio modo,omnes. Nam vbi in redundantis sanguinis (vt illi loquuntur) concursu,vacuationē à se obseruatam dicunt,manifeste fatentur ob nullius alterius eorum quæ in ęgro visuntur respectum se ad vacuationem
50 accedere. Neque hoc dico ꝑpterea quòd purgatio vacuatio sit,quam redundantis sanguinis concursus non indicet: sed quòd etiam tametsi redundātis sanguinis concursus nō adsit,ad ipsam tamen sanguinis missionē interdum sit cōfugiendum: quando si valens morbus sit cum viriū robore,nemo est qui sanguinem non mittat, qui vtique in artis operibus sit exercitatus. Quippe ipsos empiricos videmꝰ cum lapsus ab alto quis sit, aut aliàs plaga aliqua contusas vehemēter corporis partes habuerit,ad sanguinis missionem confugere,quanq̄ idem homo pauloante sanus fue
60 rat,prorsus'q; redundantiæ sanguinis expers. Ex quo patet non hoc esse quod mittendum sanguinem indicet, sed magnitudinem morbi,ac virium robur: exceptis tamen à sermone pueris. Nam & alia ratione si quis etiamnum sanus,nec adhuc quicquā lœsus,in sanguinis redūdantis concursu sit positus,nō statim huic mitti sanguinem est necesse:imò alīj satisfacit inedia, alīj cibi parcitas,alīj soluta aluus,vel purgatio,vel frequentiꝰ balneum,alīj sola exercitatio,vel multa frictio abunde fuit. Missio vero sanguinis ne ab ipsis quidem empiricis,iīs qui ita se habent,necessa
70 rio adhibetur. Ad eūdem modū nec purgatio in sola vitiosi succi abundantia cōuenienter suscipitur:sed sicut missio sanguinis vel propter ipsius abundantiam,vel ꝑpter morbi magnitudinem:ita purgatio & propter abundantiā alterius cuiusquam succi, & propter vim morbi adhibetur. Ac de sanguinis missione,tum in alio libro egimꝰ,tum vero in sequentibus agemus.de purgatione in hoc libro disseram. Desyderant enim ægri hanc non modo,vt quod noxium superuacuum quo vrgentur,educat:sed etiam vt q̄d tum ad diuersum trahat,tum vacuet. Atque ob eam rem
80 Hippocrates tum in reliquis omnibus operibus,tum in eo

quod de vlceribus prodidit, etiam morbi magnitudinẽ ad purgationis indicationem consyderat: Purgatio, inquiens, per aluum plerisq; vlcerum prodest: præterea vulneribus quæ in capite sunt accepta, item quę in ventre & articulis, ad hæc ijs in quibus ossi caries impendet. Præterea quę suuntur, & quę exeduntur, & quę serpũt, & reliquis quę vlcera diuturna reddunt, etiam quęcunq; deligãda sunt, per aluũ purganda sunt. His verbis clare docuit vlceribus oĩbus & vulneribus quoties præualida sunt, purgationẽ esse vtilem. Cũ enim trifariam nõ hæc modo vitia, verũetiam 10 reliqua omnia grauia magna'q; reddantur: nempe vel propter afflictę partis præstantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propterea quòd sunt cacoethe: cuiusq; horum seorsum videtur Hippocrates mentionẽ fecisse, vtiq; in capitis ventris'que vulneribus pręstantiam lœsę indicãs partis. Ventrem autem hoc loco nõ solũ inferiorem intellegendum esse, sed etiam superiorẽ, patere cuiuis arbitror. Diuiso nanque quod inter collum & crura est trunco in duas capacitates maximas, prior sub thorace, secunda sub membrana quæ abdomini subtẽditur, (peritonæon græci 20 vocant) cõtinetur. Et sanè vulnus quod intra thoracem intra've etiam peritonæon penetrauit, non paruum periculũ affert, potissimũ si quid interiorum vnà sit vulneratum. Quinetiam cacoethe esse quæcunque in articulis accepta vulnera sunt, id quoq; omnes ferè sciunt: empirici quidem ex sola ipsa experientia: qui corporis naturæ scientiam cõparare studuerunt, ex ipsa vulneratarum partium natura. Vbi enim tendones, & nerui, & carne vacua atque ossea loca sunt: hic doloris, vigiliarũ, conuulsionis, & delirij periculum instat. Tum hæc igitur vulnera, tum quæ suuntur. i. 30 quæ adeò sunt magna vt futuris indigeant, aut si non his, certe deligatura: purgationem desyderant. At vero iam dictum in proximo libro est, quæ magna vlcera sunt, ea vel futuris vel deligaturis esse coniungenda. Quinetiam quibus corrumpendi ossis periculum impendet, ea cum magnitudine phlegmones sunt. Iam quęcunque exedũtur: ea tum cacoethe sunt, tum malorum succorum soboles. Herpetes quoque à bilioso excremento ortum habent, reliqua'que quę inueterantur omnia, ex huiusmodi quapiam causa proueniunt. Quare in omnibus his nõ sine ratione pur- 40

gari per aluum iubet. In ꝓgressu vero hęc insuper adijcit:
" In omni vlcere cui erysipelas superuenit, purgari corpus
" oportet qua parte vlceri maxime conducit, siue id per su-
" perna, siue per inferna sit. Cuius etiam ipsius rei discrimen
in libro de succis nos edocuit, auertere nos iubens ad cōtra-
ria, deriuare vero ad latus: quinetiam cū maxime influit,
tum ad diuersa reuellere. dictum vero et de hoc in eo libro
est. Quare nunc quoque si etiamnū fluxio valenter irruat,
reuellere ad contraria studebimus: vtique si in superiorib9
50 vlcus consistat, per inferna purgantes. sinautem in inferio-
ribus sit, superiorem ventrem vacuantes. At si iam fluxio
restitit, atque in membro inhęsit, deriuare per vicina ma-
gis expedit: cum & in propinquiora translatio sit, & pur-
ganti medicamento promptior tum accessus tum attra-
ctus è vicino detur. Hanc vero rationem ad aliam quoqꝫ
artis partem spectare, nempe quæ de succorū medicatio-
ne præcipit, neminē latere arbitror. Proindeque in sequen
tibus etiam repetere eam erit necesse, ac totam absoluere.
Nunc illud docere volo, tum ipsam morbi siue vim, siue
60 magnitudinē appellare velis, pro indicatrice quadam san-
guinis detrahendi, vel purgationis adhibendæ, statuēdam
esse: tum vero Hippocratem hāc omnium quos nouimus
primum indicationem adinuenisse. Ac de alijs quidē mor-
bis in sequentibus libris id ostendam, de vlceribus vero in
hoc, qui in manibus est. Ac de purgationibus quidem mi-
hi explicatum iam est. Nam cum triplici genere morbus
quisque sit grauis, aut propter pręcellentiam partis, aut ꝓ-
pter affectus magnitudinem, aut ꝓpter ipsius cacoethian:
omnium horū meminit Hippocrates vbi de purgatione
70 egit. Quid igitur, dicet aliquis, nunquid etiam sanguinem
detrahi interdum suadet propter has ipsas causas? Mihi ve
ro id quoque iubere videtur, verum breuiter, nec sine de-
monstratione: veluti tum ipsi, tum reliquis antiquis mos
fuit. Id ita esse intelleges, primum quidem si hæc eius ver-
" ba relegeris: Omni recens facto vulneri, nisi in ventre sit,
" expedit ex ipso statim sanguinem plus minusve effluere:
" quippe phlegmone minus tentabitur tum vlcus ipsum, tū
" quæ circumposita loca sunt. Post hæc autē verba quæ in
libro de vlceribus ab eo sunt scripta, si etiā quę in alijs omi-
80 bus libris sępe proposuit recorderis, debere scilicet imitato-

tem esse medicum non tantum naturæ, sed etiam eorum quæ cum sua sponte veniant, cõferunt: clare iam senis mentem intelleges de sanguine cum magna sunt vulnera detrahendo. Si nanque expedit in talibus sanguinem effluere, non autem effluxit: quod deest, ipse adijcias oportet. declarant id ea quæ subiungit: quippe hæc statim cum iam dictis verbis copulat: Et ab ijs quæ inueterata sunt vlcera, vt „ sanguis crebro fluat efficere prodest, vtcunque opportu- „ num videbitur, tum ab ipsis vlceribus, tum a circumposi- „ tis vlceri partibus. Nam quoniam prædixerat omni vl- 10 ceri recens facto sanguinem emitti debere, cernens, nisi etiam de inueteratis mentionem faceret, fore vt ab aliquo putaretur de recentibus tantum ita pronunciasse: idcirco illud recte adiecit, & ab inueteratis vlceribus sanguinem mittere. Ac si perpetuum est, quod ab eo didicimus, incipientem fluxionem ad contraria trahendã esse: fixam vero iam in laborante particula vacuandam esse vel ab ipsa particula quæ affligitur, vel à maxime vicina: in promptu nobis & de sanguinis detractione colligere nũc est, quòd in principio hæc è longinquo, postea ab ipsis exulceratis partibus 20 sit emolienda. Quinetiam si ijs quæ iam dixi, illud quoque adijcias, nempe quòd ipsum qui redundat succum vacuandum esse Hippocrates suadet, aliâs sanguinis detractionẽ adhibebis, cum videlicet is vincit: aliâs pharmacum quod ad bilem flauam, vel atram, vel pituitam educendam vim habet, dabis. Illius interim in omnibus his non immemor, non esse vlceris qua vlcus est vllam id genus curationem, sed vel vitiosi qui coniunctus est succi, vel redundantiç, vel phlegmones, vel herpetis, vel eius generis alterius. Sed nec illius oblitus, quòd aliquid interim ex ijs quç vlceribus acci 30 dunt, indicationem propriam suggerit, veluti magnitudo. Dictum autem & de ipsis vlceribus est in libro qui hunc prçcedit: vbi vlcerum differentias omnes, & quot, & quæ sint, & quç sit vniuscuiusque indicatio, exposuimus. Prçberi tamen interim vacuandi indicationem ab ipsa ægritudinis vi, in eo libro non dixi, propterea quòd & longiorem demonstrationem requirebat, & totius corporis curam cum vlceribus in eo non coniunxi. hic vero executus sum quãtum ad rem propositam erat vtile. Nam absolutus sermo de hoc genere indicationis quam à magnitudine mor- 40

bi sumi diximus, etiam in sequentibus habendus restat. Pari modo de indicatione quæ ab ætate sumitur, præterea de ea quæ ab humoribus sanandis accipitur. Ad eundem modum & quæ ab affictis partibus indicatio exhibetur, consummatius in sequentibus libris tradetur. Nūc enim quod ab earum natura, id est temperamento & substantia sumi ad curationem potuit: tantum diximus. Quæ vero tum à positu, tum à forma, item'que vsu, præterea sensus acumine, hebetudine've, indicatio suggeritur, hāc non attigimus. Dicatur itaque & de his, quantum sit ad vlcerum cu-
50 rationem vtile. Igitur quæ acuti sensus pars est, eam quàm maxime citra dolorem curare tentandum. Tradita vero eiusmodi remediorum materia est in ijs libris qui sunt de simplicibus medicamentis inscripti. Quæ parum acri sensu est: hæc, si affectus ita suadet, valentiora remedia recipit. Et principis quidem membri robur seruari oportet: veluti latius vbi de phlegmone agemus, docebitur. Quod tale non est, licet huic eam medendi rationem tuto adhibeas, quæ relaxando remittendo'que mitiget. chalasticen
60 græci vocant. Atque hæc quidem in sequentibus fusius tractabimus. In hoc libro eam quæ & à positu & à figura partium sumitur, trademus: atque ita quarto huic libro finem imponemus. Hinc igitur excogitatum est ei cui exulceratus ventriculus sit, medicamenta esse bibenda. Cui gula: non semel, nec tota simul adsumenda, sed paulatim & assidue: quando ex transitu & contactu vulneribus quę hic sunt, vtilitas accedit, non ex continendo & diutius adhęrēdo, sicut ijs quæ in vētriculo sunt. Quinimo & quòd crassiora hæc & magis lenta sint adhibenda, id quoque
70 à positu figura'que est indicatum. Nam quoniam gula transitus quidam comestorum bibitorum'que est, iccirco remediorum eget quæ adherere, & vndique quasi concrescere, & agglutinari possint, non autem quæ elui ac defluere sint prompta. Ac circa partes eius veluti concrescunt quæ crassa sunt, agglutinantur quę lenta sunt. Quæ vero vlcera in crassis sunt intestinis, ijs quæ per sedem inijciuntur remedijs magis egent: quippe cui magis sunt propinqua. Quæ in tenuibus habentur: quoniam & longinquiora sunt, & medio situ posita: ambo requirunt, &
80 quæ superne sumuntur, & quæ per sedem infunduntur.

Sanè communis omnium internarum partium indicatio est, vt ea eligantur quæ animalis naturæ maxime sint familiaria, siue ea cibi sint, siue medicamenta: fugiantur respuantur'que huic contraria: quanquam in ijs quæ foris sunt vlceribus, innoxius etiam talium medicamentorum est vsus, æruginis, æris'que vsti, & æris squamæ, & cadmię, & pompholygis, & lithargyri, & cerussæ. Hæc igitur & similia interioribus exhiberi non debebunt. Porrò proditum de natura horum est, tum in tertio de temperamentis volumine, tum de simplicibus medicamentis. 10
Eligenda vero alimenta sunt, si quidem ad cicatricem perducere aut glutinare vlcus studemus, tum austera, tum glutinosa, tum quæ minime rodant. Sin emundare, quæ modice abstergeant. quod munus mel non coctum præter cætera præstat. Austerę vero potiones, & eiusdem rationis alimenta cuique sunt nota. Voco austerum id quod styphon quoque gręce, id est adstringēs dicitur. Acerbum vero quod intensum austerum est, gręce stryphnon. Quę vero medicamenta tuto introrsus sumūtur, ea tradita sunt in ijs libris qui de medicamentis sunt scripti. Dicetur tamen & nunc eorum formula. Ergo internis vlceribus opitulantur hypocystis, & balaustium, & cytini punicorum, & galla, & malicorium, & terra samia, & lemnium sigillum, & rhois, rosarum'que succus, & acacia, alia'que id genus: nec vllam visceribus noxam inferunt. Danda vero hęc sunt ex aliquo adstringentium decocto, vel mali cotonei, vel lentisci, vel summorum rubi, vitis've vel myrti viretium ramorum, vel denique ex vino aliquo austero. Nō latet autem & de vini vsu, quòd cauendū id est vbi phlegmones suspicio adest. aliâs dari nihil vetat. Nec illud obscurum est, eiusmodi medicamina pręparanda, ac iam dictis humidis excipienda esse: tum vero tragacanthen & gummi illis admiscenda: potissimum si quis ea ijs quæ in gula sunt exhibebit. Sed & gargarizare quoque iubendū est ei qui ad fauces & paristhmia his vtetur. At ad vlcus quod in aspera sit arteria, vt supinus quā diutissime in ore teneat, ac oēs qui illic sunt musculos relaxet remittat'que, pręcipiendum. Influit enim sic sensim & paulatim de medicamento aliquid sensibiliter & manifeste in ipsam arteriam. Nam & cum naturaliter se habet, scire licet potionis 40

alioqua pars ... [illegible]

nonnihil huc percolari. Sed veluti in secũda valetudine, ita nimirum in aduersa cauendum est ne largius influat, vtpote quod tussim excitabit. Nam quoad humor vndique iuxta tunicas arteriæ, ceu iuxta murum aqua descẽdit: tussim vtique non cit. si quid per mediam spiritus viam incidit, tusses statim excitat. Tum hæc igitur à situ & forma partium omnia sunt desumpta: tum vero non minus illud, quòd omnibus medicamentis quę thoracis & pulmonum vlceribus sunt destinata, mel sit admiscendum: quando si

50 austera ĳs duntaxat medicamenta exhibebis, ea in ventre morabuntur. Ergo digestionis eorum in corpus, instrumẽtum mel erit, ac celeris transitus, veluti vehiculum: cum eo quòd nec vlceri nocebit. Ad eundem modum quoties in vesica & renibus vitium consistit: non solum mel ipsum sed etiam eorum quę vrinas mouent quippiam, vlcerum medicamentis misceri oportebit. Illud quoque patere vel me tacente cuiuis arbitror, exulceratas partes, tum ex earũ substantia, tum functione, tum vtilitate, tum positu, tum figura discerni. Monstratum autem id abunde est in libro

60 de notis affectorum locorum. verum non est de illis nunc locus. Rursus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur non hæc modo, sed etiam alia non pauca ex figura partium positura'que indicari: quippe quando nec deligare commode ægram particulam possis, nisi prius vel ex figura, vel positura, vel vtrisque indicationem sumpseris: sed nec immittere in sedem clysteris fistulam commode queas absque eius generis indicatione. Iam per penem inĳcere medicamenta in vesicam sępe necessum est. Igitur illud de cathetere apponere opus non est, quòd eo

70 probe vti omnino nequeas, nisi & positum & figurã totius vesicæ planè perspectã habeas. In talibus ergo omnib9 clare patet non parum ad totam curationem affectum ipsum locum indicare. In ruptis autem, quę rhegmata gręci vocant, multę indicationes in idem concurrunt. siquidem & quę à positura capitur, recte ad examen venit. Nã propterea quòd & in profundo corporis sunt, & latent, iccirco diuersam curationem ab ĳs quę apparent postulabunt. Quoniam vero cum ecchymosi quidem omnino, aliquando vero & cum contusione circũ ipsam pręruptã car-

80 nem cõsistunt: iccirco plures curationes indicabunt. Sẽper

enim pro affectuũ numero, etiam medẽdi indicationes respõdent. Ac docebitur quidem vbi de phlegmone disseremus, locupletius, quòd valentiora medicamenta requirãt quęcunque in profundis partibus laborant, quàm quæ in summo corpore sunt affecta. Nunc id saltem arbitror patere, quòd solui necessum est pręsidiorum quæ foris applicãtur, vim, vbi qđ ab his iuuãdum est, in profundo latet. quare intendere hanc eatenus oportebit, quatenus per transitũ ad profundum est remittenda. sanè ecchymosis omnis vacuationem pro remedio curationis indicat. quare calfaciẽtibus huic & modice siccantibus medicamentis est opus. 10
Quippe quæ vehementer siccant, digerunt illa quidem in principio euidentius quàm quæ sunt imbecilla: cęterũ non nihil ipsius vitij scirrhosum difficile'que curatu relinquunt. Ac dicemus de his in sequentibus diligentius. sed & nunc quantum ad rem pertinet, abunde est dictum. Quæ enim humectant calfaciunt'que pharmaca, præterea hæc quæ omnes iam græce vocare chalastica id est relaxantia solẽt, atque ex his quæcunque ad siccius paulo vergunt, nec tamen adhuc clare manifeste'que contrahentia sunt, quę syntatica græce vocant, hæc omnium sunt ecchymomatum remedia. Curandum vero est vt ruptis quæ in profundo hærent corpore, hæc tum vires magis habeant intentas, tum ipsa magis acria magis'que dissipantia sint: tum (vt semel dicam) tanto efficaciora, quãto magis à cute ad profunda ecchymosis recessit. In talib9 sanè nec cucurbitæ vsus sit inutilis. Id est instrumentũ ad violentum attractum à medicis excogitatum. Cætera cum totum ecchymoma digestũ per halitum est, siccare iam vehementius ruptum ipsum permittitur, ac deligatura cõiungere, omnia'que in summa facere quæ vt vlcus coalescat efficiant. Ergo si euocatum celeriter ecchymoma sit, facile coalescet rupta ipsa caro. Sin longiore spatio, sordes multa subnascẽs medium inter vlceris labra spatium occupat ita vt iam coire ruptio non possit. Atque inde adeò fit vt qualibet leui de causa nos hæc sui admoneant. Nam siue quis obriguit, siue parum cõcoxit, siue febri laborauit, siue se vehementius fatigauit: eiusmodi particulis illico dolet. Non em̃ in idem coiere ruptionis labra, sed tantum prope sunt admota. Quo fit vt leue momẽtum ea facile separet, & medium locum super- 40

uacuo humore repleat. Et quid quæso aliud quàm assidue nouum ecchymoma his gignitur? & primo illi, cum videlicet primum caro est rupta, simile: nisi quòd nunc ex tenui magis sanie constat, cum in principio è sanguine ecchymoma esset: ideo'que facilius etiam nunc quàm intra initia digeritur. Hæc itaque quę hactenus diximus, disputationi de vlceribus satisfacient. finem'que iam quarto huic volumini impono.

50

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER QVINTVS.

QVEMADMODVM QVIS vlcerum curationem optime moliatur, cum duobus ante hunc libris docuerimus: illud obiter ostendimus, reliquos omnes medicos qui simpliciũ in nobis particularum elementis minime inquisitis artẽ adeunt, non posse quicquam certa ratione sanare, minime'que omnium qui Thessali dogma profitentur. Reliqui nanque ea saltem vlcera quę in diuersis sint partibus, diuersis rationibus sanãda censent, ipsa nimirum experientia docti. Qui Thessalum authorem sequuntur, propter excellentem scilicet sapientiam: omne vlcus, quacunque in parte animalis sederit, similis egere curationis putant. quippe si cauum sit, impleri: si ęquale, cicatrice induci: si caro supercrescat, hanc detrahi: si cruentum recens'que sit, agglutinationem postulare aiunt: ceu vero qui hęc norit, eum recte mederi sit necesse, nec sit hęc ratio etiã cuilibet è plebe cõmunis: cũ nemo sit q horũ quicquã ignoret. Cæterum nec quẽadmodum implendus sinus sit, nec quemadmodum ad cicatricem perduci quod impletum est debeat, aut comprimi quod superauctum, aut coalescere quod purum citra'que sinum est, intellegunt. Sunt enim eiusmodi opera tantum medicorum, quę vel ratione vel experientia, vel vtriusque ope sunt inuenta. Rursus igi-

60 70 80

tur repetentes summatim ea percurramus, quò dicendorum caput cum dictorum copuletur calce. Mōstratum est omne vlcus siccantia medicamēta requirere. Cæterū quod sinum habet, vt minus sanè quam reliqua, sic ea quæ prætérquam quòd modice siccent, eam abstergendi facultatē optineāt, desyderare. Quod vero cōiungi sibi labra postulat (cuiusmodi scilicet sunt quę medicis latine cruenta, gręce enhęma dicūtur) huic tum quæ magis etiam siccent, tū vero quę citra abstersionem leuiter adstringant, opus esse. Iam quæ vlcera perduci ad cicatricem postulant, hæc non solū magis adhuc siccantibus, sed etiam strenue adstringētib9 remedijs egere. Quòd si caro eorū præter naturę modum intumuit, acria & demolietia (quę eadem calida sicca'q; necessario sunt) desyderare. Si quod vero aliud symptoma vlceri adiunctū erat, ab eius natura curationis indicatio sumebatur: atque ex hac rursus remediorum facultas petebatur. Si nanque sordes innascerentur, quæ hanc tollerēt opus esse. ea'que omnia abstergendi vim habere multo sanè maiorem quàm ea quæ carne implerent. Si vero copiosior in his humiditas cerneretur, etiam quod magis siccaret medicamento opus esse: cæterum quod propriam speciem non egrederetur. Ac si agglutinaturum medicamentum esset, siccans adstringens'que id esse debere. si implere, siccans & abstergens. atque in singulis reliquorum vti dictum est. Si vero intemperata subiecta caro esset, primū eius intemperantiæ succurrendum esse: vtique quæ siccior iusto esset, hāc humectantibus. quæ humidior, siccantibus. tum quæ calidior esset, refrigerantibus. quæ frigidior, hāc calefaciētib9. & si gemina qualitate esset intēperata, pharmacum quoque eligentibus quod gemina esset qualitate cōtrarium. Quippe id omnium quæ præter naturam sunt, commune esse, nō posse ad naturam suam redire quicquā sine ijs quæ ipsi facultatem haberent contrariam. Consyderandas præterea & intemperātiæ causas hoc tempore esse, siue hę totius corporis essent communes, siue quarundam partium propriæ, quæ videlicet per societatem (quam sympathian vocant) exulceratum membrum infestarent. Medendum vero primum esse causæ quæ intemperantiam adhuc foueret: post hanc vero, ipsi quæ iam facta esset intemperantię. Quippe hanc communem indicationem esse

omnium quę ex causa quapiam oriantur. Ostendimus autem tum ab vlcerum differentiis diuersas pręberi indicationes: tum eas quæ à laborantis corporis temperamento sumuntur, diuersam ab his habere rationem. Siquidem illę cum ex iis quæ pręter naturam sunt sumantur, omnes contraria esse adhibenda dictant: hæ cum ab ipsa natura capiantur, similia. Nam siqua siccior pars est, ea magis siccari postulat. quæ minus talis est, ea minus est siccanda. Ad eundem certe modum & de calefaciendo refrigerandoq́ue est pręceptum. Nec illud omisimus, ex præcellentia membri, aut cōtrario statu, itemq́ue ex sensu acri hebeteve diuersum medicandi consilium peti. Ergo quod reliquum est huius morborum generis curandi, id nunc apponamus. Nos genus id, lucidioris doctrinæ causa, vnitatis solutionem appellauimus. nec refert si continuitatis solutionem voces. Incidit hæc non in similaribus modo & simplicibus partibus, sed etiam in compositis & instrumentalibus. At vero remediorū indicationes aliæ à similaribus sumuntur, alię ab instrumentalibus. Quarum ambas norunt qui methodum Hippocratis comprobant, propterea quòd vtrarumque partium naturam intellegunt: alteras duntaxat (nempe quæ ab instrumentalibus præbentur) qui Erasistratum & Herophilum sequuntur. Quare in iis qui sequentur sermonibus quæcunque à calido, frigido, humido, & sicco corpore morbove indicationes sumūtur, nullius certe methodum hi habebūt. quę à forma, positu, præcellentia, acri hebeteve sensu prębentur, has nō ignorabūt. Illustrius erit quod dicimus, si partes ipsas proposuerimus. Quoniam igitur de iis maxime vlceribus quę in carnosis accidunt partibus, hactenus tractauimus: nunc tempestiuum videtur de iis agere quę in arteria, vena, & neruo cōtingunt: nec de iis absolute, sed vt in quouis sunt viscere, vel denique instrumentali animalis parte. Ergo si cui arteria venave magna vulnerata est, & copiosum sanguinis profluuium cōtinuo superuenit: & glutinari id vulnus difficile quidem etiam in vena est: in arteria vero non solum difficile, sed etiam quod fieri (sicut nōnullis medicorū est visum) omnino fortasse non possit. Dicendū ergo de vtrisq; est, ac prius de sanguinis pfluuio: secūdo loco de agglutinatiōe. Qm̄ aūt & p anastomosin, & p diapedesin, vt mox doce

bimus,profluuia huiuſmodi fiunt:non alienũ ſit propterea quòd curationem communem habent, etiam hoc loco de ĩjs meminiſſe:tametſi ex alio eſſe morborum genere videantur. Sanè profluit ex vena vel arteria ſanguis aut reſerato earum ore, aut tunica earũ diuiſa, aut(vt ſic dicã)transcolatus ſiue tranſmiſſus. Porrò diuiditur ipſa tunica tum ex vulneratione, tum contuſione, tum ruptione, tũ eroſione. Anaſtomoſis accidit propter tum vaſis imbecillitatem, tum ſanguinis qui ad os eius ĩpetu ruat copiã:ad hęc, acrẽ quampiam quæ illi extrinſecus incidat qualitatem. Diapedeſis ex tunica quidem ipſa rarefacta, ſanguine vero tenuato oritur. accidere præterea interim poteſt & ex gracilium vaſorum ore adaperto. Dicendum igitur eſt de horum affectuum vnoquoque ſeorſum, ac primum de diuiſione quam vel ex eroſione, vel vulnere, vel contuſione, vel ruptione diximus accidere. Quæ itaque vulnerant, ea ſunt acuta, atque ad ſecandũ habilia. quæ contundendo ſoluunt, ea grauia dura'que ſunt. quæ rumpunt, omnia id tenſionis interuentu faciunt. idem & intenſior actionis vehementia facit, tum ſucci abũdantia, non vtique virium reſpectu, ſed quæ cum à vaſe ſuo non continetur. etiam caſus ab alto: tum graue quippiam durũ'que incidens. Quippe eiuſmodi aliquid cum vel vaſis vacuis, vel puſillam omnino rem continentibus in ea inciderit: ſi durum ex oppoſito obiectum habet, contuſa reddit. at ſi plenum vas ſit, prius id rũpit quàm contundat: cũ ſit quod tũ accidit, perſimile ac ſi vtrem veſicam've impleas, atque in hanc lapidem iactes: vel contrà lapidi vtrẽ violenter illidas. ſanè huic perſimile eſt quod accidit in caſibus ab alto. Quam nanque rationem vter habet ad lapidem, hanc homo habet ad ſolum. Quiſquis vero ex maximo acutiſſimo'ꝗ clamore, in pulmonibus vas perfregit, is violentiæ actionis acceptum malum referet. Similiter huic & qui ex eo quòd prægraue onus aut humeris imponere eſt conatus, aut aliâs manibus attollere, vas fregit. Atque hoc etiam magis, cui ex cõcitatiſſimo curſu, aut valẽtiſſimo ſaltu, aut aliter particula vlla violenter extenſa, id accidit. Eſt enim id quoque perſimile ac ſi funem aut lorum quàm maxime diſtendas. Porrò perrumpi quoque non pauca propterea quòd ſanguinem quem in ſe habent, non continent: potiſſimum

10 20 30 40

cum flatulentus is sit. Indicio sunt tum dolia, quæ sæpe musto rumpuntur: tum alia multa valentissimorum corporum. Ac si ex vulnere, vel clamore, vel casu, vel contusione perruptum vas est, vtique in his causa ipsa desijt. Si vero ex abundantia, fieri potest vt vas etiam amplius rumpatur, effectrice saltem adhuc manente causa. Atque in hoc quidē affectu vacuanda quàm primum abundantia est: abhinc sanguis supprimēdus: mox vlcus ipsum curandum. Vbi vero effectrix causa iam desijt, primum sistere 50 sanguinem expediet, post vlcus sanare, obturato quidem quod perruptum est, auerso autem atque aliorsum translato quod per id ferebatur: quando si id eo quo inter initia impetu confluat, osculum'que vasis pari modo pateat, citius planè moriatur animās quę profluuio laborat, quàm sanguis cesset effluere. Porrò vlcus ipsum claudetur, vel labris eius quæ dissident in idem adductis, vel osculo eius obstructo. Adducentur in idem labra eius, tum nostrarū manuum opera, vbi sic ad manum vlcus se exhibet: tum per deligaturam: tum vero per ea remedia quæ refrige- 60 rent & adstringant. Neque enim suere fas est arteriæ venæ've vulnus: veluti dixerint qui nullam à vulneratæ partis substantia natura'que sumi indicationem aiunt. Obstruetur vasis osculū & sanguine ipso concreto (qui thrombos græce dicitur) & ijs quæ foris illi imponuntur. Possunt autem superimponi tum carnosæ ipsę quę circa vlcus sunt partes: tum in nonnullis vulneribus ipsa cutis: ad hęc quæcunque ipsi comminiscimur. Ea sunt & linamenta, quos μοτοὺς græce vocant, & medicamenta ea quæ idcirco quòd ex lenta crassa'que substantia consistant, mea- 70 tus obstruūt, (græci emplastica vocant) præterea quæ crustam, quam græci escaram vocant, efficiunt. Quippe hāc quoque ceu septum quoddā huiuscemodi vlceribus veteres excogitarunt. Efficiunt hanc tum ignis ipse, tum quædam medicamina quibus ignea vis inest. Atque his quidē rebus obstruitur vasis osculum. Auertitur autem sanguis, atque ad alia membra conuertitur, tum ad proxima deriuatus, tum ad contraria reuulsus. illum parocheteusin, hūc antispasin græci vocant. Nam hæc quoque Hippocratis inuenta sunt, omnis scilicet immodicę vacuationis commu- 80 nia remedia. Deriuatio ad vicina fit, cum id quod per pa-

latum vacuatur, per nares transfertur. Ad contraria reuulsio fit, cum id ad inferna reuellitur. Rursus quod per sedem profluit, id per vuluā deriuamus. Sursum vero reuellimus. Ita nanque & natura ipsa facere solet. Mulieri enim, inquit „ Hippocrates, sanguinem vomenti menses superuenientes „ remedio sunt. Hac igitur de causa, si vel menses confertim „ eruperint, vel sanguis ab vtero quoquo modo profluxerit, sursum reuelles, cucurbitam magnam sub mammis defigens. Nam & hoc Hippocratis inuentum est. Eandem ob causam cum è naribus sanguis erumpit, id retinent magnæ in præcordijs defixæ cucurbitę. Infigendę autem sunt si ex dextra nare profluitur, super iocinore: sin ex sinistra, super liene: si ab vtraque nare, super vtroque sunt imponēdę viscere. Quòd si resolutus adhuc æger non sit, etiam vena sub eo cubito incidenda est qui profusioni è directo respondet. Vbi paulum detraxeris, mox vnam horam intermittens, rursus detrahes, post iterum atque iterum, pro laborantis viribus. Ad hunc modum & reliquas omnes fluxiones (quippe communis ratio est) tum ad contraria reuocabis, tum per vicina deriuabis: vtique quæ per aluum fluunt, ea vel per vrinas vel vterum transmittens: quę vero per vrinas, ea vel per locos vel per sedem transferens: pari modo quæ per locos erumpūt, vel per vrinas vel per aluum. quæ vero in oculis, aure vel palato fluxiones accidunt, eorum ad vicina deriuatio per nares est. Antispasis vero in ijs quæ supra sunt omnibus, deorsum semper agitur: sursum in ijs quæ sunt infra. Præterea à dextris ad sinistra, sicut ab his rursus ad illa. similiter ex ijs quæ intus habentur, ad ea quæ foris sunt: contra'que ab his ad illa. Ergo frictio contrapositæ partis, potissimum per ea medicamēta quæ calefaciant. præterea vincula valentius adducta, ijs quæ ad contrarium reuocant remedijs sunt adnumerāda. non secus profectò & naturalium meatuum qui positi ex aduerso sunt, reclusio. Quę vero id pręstare medicamēta eorum possint, tradita materia à nobis est in libris quos de medicamentis prodidimus. sed de oī fluxione in sequentibus etiam libris tractare necessum erit. Nunc ad sanguinis profluuium est redeundum. Quippe de genere obturantium quodammodo est & vinculum ipsis profluentibus vasis iniectum: ipsi'que nostri digiti dum ea commit-

tunt stringunt'que. Est & alia huc pertinens ligatio, quam græci epidesin vocant: quanquam ipsum vas circulo non complectitur, sicuti vinculum: verum cum ex parte circumplexu suo committat quodam modo vulnerati membri dissidentia labra, & quæ superimposita sunt contineat, merito inter claudentia remedia numeratur. Præter omnia iam dicta, inter hæmorrhagias remedia censeatur & appositus vulneratæ partis situs. Porrò appositus fuerit si ad geminum hunc finem sit directus: nempe vt & do-
50 lore pars careat, & sursum spectet. Si vero vel prona spectet, vel doleat: non solum profluuium non sistetur, sed etiam si non sit prouocabitur. Ergo qui hæc norit, siquando astiterit ei cui ex vulnere sanguis profluit, (de his enim primum agam) illico digitum super os vulneris vasis imponat, blande innitens, ac sine dolore comprimens: quippe simul tum sanguinem sistet, tum eum concrescere in vulnere faciet. Quinimo si vas vnde profluitur, alte sit dimissum: certius ipsius tum positum intellegat, tum etiam magnitudinem: præterea, vena'ne sit, an arteria. post hæc
60 iniecto vnco attollat, ac modice intorqueat. Quòd si obiter non sistitur sanguis: si vena fuerit, tentet citra vinculum sanguinem supprimere aliquo ex ijs medicamentis quæ sanguinis supprimendi facultatem habeant. Sanè optima horum sunt emplastica ea quæ ex frixa resina, & fariјnæ triticeæ tenuissimo polline, & gypso, alijs'que id genus, sunt confecta. Sin arteria sit, duorum alterum, aut vinculo amplectens, aut totum præcidens, profluuium sistes. Sanè vinculum magnis quoque venis inijcere interdum cogimur: atque etiam interdum totas præcidere vtique
70 transuersas. Incidet autem huius necessitas in ijs quæ ex profundo loco recte assurgunt: præsertim'que per angustas vel principes particulas. Quippe ita retrahitur ex vtraque parte pars vtraque, celatur'que ac integitur superiacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen est vtrunque facere, & vinculum vasis radici inijcere, & quod deinceps habetur præcidere. Radicem vasis voco priorem eius partem, quæ vel iocinori propior est, vel etiam cordi. hæc in collo ab inferiore est parte: in brachijs & cruribus à superiore: in singulis'que reliquarum partium prout ex disse-
80 ctione intellegere licet: quã nec ipsam amethodi isti Thes-

saliȷ admittunt. His peractis, implendum carne vulnus q̃ primum est prius quàm vinculum à vase decidat. Nisi em̃ producta caro prius locum qui circa pręcisam arteriã est, impleuerit: si locus aliquis vacuus superfuerit, vtiq; quod græci aneurysma dicunt, sequitur. Quam ob rem eo potiꝰ genere sanguinem sistentium vtendum suadeo, quod sua lentitia meatus obstruat, (emplasticon vocant) quàm qđ crustam efficit, propterea quòd & citius, & minore cum periculo post ipsum impletur vulnus. Quippe periculum in altero est, ne si defluat crusta, rursum sanguinis profusio 10 ex vase excitetur. Optimum igitur omniũ quę noui medicamentorum, quo etiam ad cerebri membranarũ hęmorrhagias tutissime vtemur, est quod nunc subiȷciam: Thuris pars vna, aloes partis vnius semissi miscetur. mox cũ vtendi tempus instat, tantum huiꝰ cum oui candido subigitur, quantum mellis reddat crassitudinem. hoc dehinc leporis mollissimo pilo excipitur. deinde tum vasi ipsi, tum vlceri toti liberaliter imponitur. alligandum autem id forinsecus fascia est ex tenui linteo. Cuius fasciæ primi quatuor quinque've amplexus ipsi profluenti vasi iniȷciẽtur. abhinc va- 20 sis radicem versus ducentur, in quibus videlicet partibꝰ radicem versus ducere licet. Licet autẽ ferè in omnibus, præterquam cerebri membranis. His factis, vbi tertio die solueris, si tuto adhuc medicamen vlceri adhęret, aliud rursus superimpones: ac veluti linamẽtum id quod ex pilis factũ inhęsit madefaciẽs deligabis ita vt initio deligasti. Sin prius sua sponte reiecerit linamentum, radicem vasis digito blande comprimens, quatenus videlicet nihil confluat, hoc quidem suspensa manu adimes, atque alterum impones. ad hunc modum quoad carne munietur, curare vas debe- 30 bis, vtique à principio ad finem vsq; particulam supinam seruans: custodito tamen in hac situs figura, modo. Vitandum enim ne dolor incidat, ac rursus profluuiũ excitet: cũ nihil sit quod profluuium magis quàm dolor proritet, & phlegmonas augeat. Hoc medicamẽto multifariam vtor, aliâs (vt dictum est) duplum thuris, aloe admiscens: aliâs pari modo ambobus vtens: aliâs paulo superante aloen thure, aut etiam plusculo, sed nondum duplo: etiam mannam pro thure aliquando iniȷciens. Est autem manna medicamentum quod magis quã thus adstringat. Thus vero quã 40

manna, magis emplasticum. Porrò constat in duris corporibus plus aloes esse immiscendũ, in mollibus plus thuris. Erit'q; alterum eorum magis adstringẽs, alterum lentitia & crassitudine sua tenuibus spiramentis magis inhęrens, quod emplasticoteron vocant. Itaque etiam magis tenax, ac (vt sic dicam) resinosius deligas thus oportet vbi magis esse emplasticum medicamentũ studebis. id sanè tum mollius est, tum albidius, tum quod mansum ritu aloes & mannæ non cõminuitur, sed partes suas sibi cohęrentes de-
50 fendit, veluti mastiche. Verum hæc eius tractationis sunt propria, quæ de componendis pharmacis præcipit: quam in hoc opere non alicubi attigisse omnino non licuit. Siquidem aut nusquam nobis particularis exempli faciẽda mẽtio fuit, sed ipsis tantum vniuersalibus contentos esse methodis oportuit: aut si particularia poneremus, etiam pręparatio eorum fuit attingenda. Verum (vt ante est dictũ) eius generis remediorum quæ methodo sint inuenta, vno altero've exemplo hic posito contentos esse conueniet. Id vero semper mihi teneri memoria velim. Sed reuertamur
60 rursus ad id quod dicendo parum absoluimus. Mentionem enim iam dicti medicamẽti idcirco pluribus feci, quòd cęteris id omnibus pręstare mihi persuasi, miror'q; si cui melius inuenire continget. Ideo'q; tum in cerebri membranis semper, tum in colli vulneribus eo vtor: etiam ipsarum venarum iugularium, quas sphagitidas vocant: vtpote cũ harum quoq; profluuiũ citra vinculum sistat. Non est autem in his cõmittendum vt in opere properes, veluti quidam stolidi chirurgi faciunt: sed altera manu inferiorẽ vasis partem cõprimes, aut cõplexus tenebis: altera medicamentũ
70 vulneri impones, ac blande ei apprimes, donec concretum adhęserit. mox deligabis superne deorsum, non (vt in artubus) inferne sursum. siquidem radicem versus vasorum ducere deligationem oportet, ac quod confluit reprimere. Sunt porrò & alia non pauca pharmaca quæ citra omnẽ dolorem emplasticam vim optinent: verũ nullum ita carne implet. Expedit autem q̃ maxime in eiusmodi casu vt priore medicamine cadente, caro circum vas ipsum sit ꝑducta. At quæ crustas generant: quoties decidunt, magis nudam partem quàm pro ipsius naturali habitu derelin-
80 quunt. Est nanq; ipsius crustæ generatio ex subiectis circũ-

positis'que corporibus (vt sic dicam) semiustis, sic, vt cuiusmodi in hyemem extinctos hos carbones rem parãt, eiusmodi ipsæ exustæ crustę carnis sint reliquiæ. Quare quantum particulæ adustum ad crustam est, tantum profecto ipsi de naturali carne deperditur. id itaque omne particulę decedit cum crusta cadit. atque ob eam rem nudũ sine'que carne visitur. Multis'que iam ex ĳs quibus crusta decidit, profusio sanguinis quę ægre supprimi potuit supuenit. Quare in his quoque quisquis methodo administrare omnia volet: is tum modos omnes quibus sanguis supprimatur, longe ante consyderabit, tum eũ eliget qui minus sit cũ periculo, vtens non minus & reliquis omnibus quoties necessitas vrgebit. Maximã autem necessitatem vel crustificis medicamentis, vel ignitis ferramentis vtendi animaduerti, vbi ex erosione putrescentis alicuius profluuiũ sanguinis concitatur. Quinetiam vbi in tali affectu totum quod cõputruit est sublatum, tutius est vel ipsius veluti radicẽ adurere, vel certe crustificis medicamentis vti. Hac vero ratione tum in pudendis tum sede ad talem necessitatem sæpe deuenimus, quòd videlicet hæ partes tum propter naturalem humiditatẽ, tum quòd excrementorum sunt canales, ex leui causa putrescant. id vero quo pro incrustantiũ pharmacorum delectu consilium diriges, erit non vtique solus calor, sed cum quo adstringẽdi facultas sit coniuncta, qualis in chalcitide, & mysi, & atramento, siue vstis his siue inustis vtere, visitur. Quę vero ex calce non extincta conficiũtur, ea vtique valentiora his sunt: cæterum adstringẽdi vim non habent. Excidunt igitur citius quæ ab his fiunt crustæ, hęrent autem diutius quæ ab adstringẽtibus. Quod vtique longe est vtilius, quando ita prius nascitur in imo earũ caro, efficitur'que profluẽti vasi velut operculum. Vnde nec nosmet præcipites esse (veluti nõnulli sunt) ad crustas, vbi hęmorrhagias periculũ imminet, detrahẽdas oportet, nisi in illis tantum affectibus in quibus propter putredinẽ candens ferrum corpori hominis admouimus. Appellant nescio quomodo eum affectum omnes nunc medici græci νόμην à verbo qđ pascere significat, propterea quòd pergere pascendo id vitium ab ægris particulis ad eas quę integrę sint, soleat: atque harum semper aliquid ęgris adĳcere. Quare non à substãtia indicatę rei, sed ab accessorio ap-

pellationem indiderunt. Copia materię medicamentorum omnium quę hac prædita facultate sunt, in proprijs commentarijs dicetur. Proprios intellego, & qui de simplicibus medicamentis, & qui de cōpositione eorum sunt scripti. Ergo recensitis huius methodi qua sanguinis profluuia quæ ad manum sunt cures, capitibus: mox ad eorum quę in alto sunt corpore tractationem accingemur. Qui igitur è vasis profluit sanguis: aut propterea quòd amplius non confluet sistetur, aut quòd occlusa diuisio erit, aut etiam propter vtrunque: id quod reor tutissimum. Porrò confluere prohibetur & propter animi deliquium, & cum ad contraria reuellitur, & cum ad vicina deriuatur, & per refrigerationem tum corporis totius, tum vero præcipue ipsius partis afflictæ. Hac enim ratione etiā frigida pota sæpe hęmorragias suppressit. Idem facit & frigida foris infusa. Sed & pusca, & vinum acerbū, quod stryphnon dicitur, alia'que quæcunque vel adstringēdi, vel postremo refrigerandi vim habent. Clauditur ipsa diuisio, si vel cōtrahatur cōniueat'que id quod diuisum est, vel obstruatur. Sanè contrahitur tum adstrictione, tum refrigeratione, tum deligatura, tū vinculo exceptum. Obstruitur vel intrinsecus, vel extrinsecus. Et intrinsecus quidem, ipso sanguine concreto, græci thrombon vocant. Extrinsecus tum hoc ipso, tum vero linamentis, & spongijs, & crustis, & medicamentis ijs quę lentitia crassitie'que sua meatus obserāt, (gręci emplastica vocāt) ad hæc corporibus ijs quę circumiacent, propius admotis. Quorum singula quēadmodum perficiantur, dictum iam est. At quæ de profundo sanguinis profluuia erumpunt, ea nec vinculo nec deligatura sanes, veluti nec ignitis ferramentis, nec (vt semel dicam) ijs quæ diuisum ipsum corpus partem've contingere machinamur: imò per antispasin, ac deriuationē ad vicina, pręterea cibum potionem'que qui & emplasticam vim habeant & refrigerent, & medicamenta quæ adstringāt. Habes vero vberem talium materiem in proprijs operibus. Quæ vero à partibus indicatio sumitur, ea cōmunibus quæ iam dictę sunt curandi indicationibus, veluti auctarium in singulis affectibus accedit. siquidem instrumētis aliquādo vtimur, pro partis ipsius proprietate, alijs ad vterum, alijs ad vesicam, alijs ad omīa intestina quæ sunt crassa. Quippe in hęc, per clysterem: in

vterum, per ea quæ metrenchytas græci vocant, idoneorum aliquid medicamentorum infundimus. Sic & in vesicam per in directum foratas fistulas. Sanè rariora ex his profluuia sanguinis fiunt: sed tamen aliquando fiunt: & quanquam non profusione ipsa periculosa, at certe ob diuturnitatem non sine periculo. Siquidem quaternis diebus vidimus è vulua profluere sanguinem, nec potuisse vllo remedio sisti, quoad quarto die plantaginis succo vtentibus prorsus constiterit. Est porrò id medicamē & ad ea quę ex erosione excitantur sanguinis profluuia vtilissimum. cui 10 etiam valentius aliquod hoc casu medicamentum, alias'ꝗ aliud, ei miscere soleo, vtique ad totum respiciēs affectum: id quod semper est faciendum, ac pro maximo documento in omnibus habendum. Nam in his ipsis quę ex vulua, vesica, & intestinis profluuia citantur, æstimari debebit ipsius profusionis quantitas: vt videlicet hāc iam vel vt primam, vel vt secūdam indicationem curationis habeamus, nec tamen obiter totius affectus non habentes rationem. Nam si perruptum vas aliquod magnum est, aut vehemēter reclusum hiat, vtiꝗ adstringētibus medicinis est opus, 20 veluti balaustio & hypocystide, & rhoe, & omphacio, & acacia, & gallis immaturis, & malicorio. Sin vel exiguum vas est quod perruptum est, vel modice reclusum, sic vt nō multus sit qui ex eo profluit sanguis: etiam aloe, & manna, & pini cortex, & terra lēnia, & spinæ ægyptiæ fructus, & crocum, & lapis hęmatites, alia'que id genus ex vino nigro austero vtilia medicamenta sunt. Quòd si nec genus id vini prȩsto sit, nec plantago, nec solanum: (quippe hæc quoque sunt idonea) coquemus in aqua & rubi germina, & cynosbati, id est canini rubi, & myrti, & lentisci, et hederę, in summa omnium quibus adstrictoria vis inest, siue radix sit, siue fructus, siue cortex, siue germē. ideo'que etiam adstringētium malorum, maxime'que cotoneorum, item'que myrtorū, & mespilorum decoctum idoneum ad proposita prȩsidium est. At si ex erosione profluuium incidit, non est id ipsis magna ex parte profusius, sed exiguum & paulatim effluens. eo'que vel pasionis, vel andronis, vel polyidę pastillis vtendum est, aut etiam (vt dictum est) nostro, qui genere eādem vim optinet, cęterum magis potētem. Sistunt enim hęc erosionem, si tamē etiam toti corpo 40

ri sit consultum, vt prius est dictum. Sin profusior hæmorrhagia sit: ijs quæ vehemētissime adstringāt, vtendum medicamentis est, quoad vehemens eius impetus frangatur: mox deinde admiscendi illis pastilli sunt, postea ad ipsos solos veniendum, cum aliquo ex ante dictis succis aut decoctis. At vero quæ extrinsecus profluēti particulę admouentur, tum adstringētia, tum citra adstrictionē frigida, hæc ipse (veluti pleriq; medicorum) non vbiq; probo: sed mihi contrà omnino quàm fieri res postulat, ipsum sanguinem intro compellere, ac venas quę in alto sunt implere videntur. Vidimus enī quosdam eorū qui ex pulmonib9 sanguinē reijcerent, ex thorace refrigerado manifeste lœsos: æque vt qui sanguinem vomuerunt nonnullos, postquam venter foris est refrigeratus. Eodem modo & eorum quibus ex naribus sanguis profluxit, aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec omnino, nec sine discrimine, nec omni tempore, loca quę circa particulam vnde sanguis profluit sunt posita, refrigeranda suaserim, imò postea quàm in alia prius auerteris, vt exempli gratia, in naso, vbi sanguinis missione (vt diximus) sis vsus, vel artuum frictione deuinctione'q;, vel ad precordia defixis cucurbitis. Quin ne sic quidem ad frontem & caput illico refrigerantibus vtendum, sed prius est ad contraria reuellendum, vtique affixa in summa ceruice cucurbita. Quippe duplex est in sanguinis ex naribus profusione auersio: & quę est ad toti9 corporis inferna: et quę est ad capitis posteriora: propterea videlicet quòd ipsę nares & in superiore, & in anteriore parte sunt sitę. Aduersatur autē ei quod supra est, id quod infra: & ei quod post habetur, id quod ante. Verum de sanguinis profluuio vel hactenus dictum abunde sit. Patet nāque & diapidesin quam vocant, refrigerantibus adstringētibus'que esse curādam: et si propter tenuitatem sanguinis aliquando incidat, crassiore victu. Is vero cuiusmodi sit, dicetur in sequentibus. Dictum'que iam ad quendam modum est in libro qui de attenuante victu est scriptus. Iam vero ad memoratorum affectuum curationem est redeundum. Ergo quod venę insedit vlcus, vbi ad manum est, eādem desyderat curationem ijs quę in carne accidunt. de quibus, duobus ante hoc voluminibus disputaui. Nam siue ex recenti vulnere factum est, id agendum est vt medica-

mentis ĳs quę enhęma vocant, coeat. siue ex erosione, quęcunque dicta de rebellium vlcerum curatione sunt, ea pri9 ratione discernenda: mox vt opere perficiantur, tentanda. Quinetiam vbi vinculo vas sis complexus, aut medicamẽtis sanguinẽ supprimentibus, aut ferramentis ignitis vsus, illud'que tibi curationis propositum restet, vt quæ circa vlceris labra sunt, carne impleas: ĳsdem omnino medicamentis vtere, quæ in methodo sinuosorum vlcerum sunt præcepta. De arteria tamen vulnerata iam dictum est nõ nullis medicorum videri non posse fieri vt coeat. Atque 10 id asserunt aliqui quidem sola experiẽtia se contentos professi, aliqui vero etiam ratione vsi eiusmodi: Siquidem duram esse ac chartilagineam aiũt alteram arteriæ tunicam: talium vero nihil posse in vnum coire: cum sit mollium tantũ corporum in vnum coeundi habilitas: vt tũ in externis videre licet, nullo nec lapide cũ lapide, nec testa cũ testa coeunte: tum vero in nobis ipsis: quando nec chartilago cũ chartilagine, nec os cum osse coalescat. Non enim fracta ossa per vnitionem cohęrent, sed per callum eum quem pωron gręci vocant, ceu glutino iungũtur. Igitur nos quo- 20 que ab experiẽtia nostra primum incipiamus, in medium'que proferamus ea quæ ipsi visu vsurpauimus. Vidimus enim in mulieribus & pueris tum conglutinatas arterias, tum carne vndique circundatas: id'que in fronte, malleolo, & articulo brachĳ, summæ'que manus medio. Simile quiddam aliquando & agresti contigit iuueni, dum sanguinem sibi mittendum veris tempore curaret. quod nostratibus maxime est in vsu. Cum enim medicus qui venam incisurus erat, brachium hominis deligasset, contigit attolli velut in gibbum arteriam. ita hanc pro vena me- 30 dicus diuisit. Sanè breuis incisio erat. sanguis autem flauus & tenuis & feruidus statim eiaculabatur, id'que cũ quodam veluti saltu. Ac medicus quidem, vt erat admodum iuuenis, & operum artis parum peritus, venam se incidisse putabat. Ego vero cum quodam alio ex ĳs qui aderant medicis, vtique seniore, vbi quod accidit aduerti, præparato ex emplastrorum genere quod sanguinem supprimit medicamento, tum incisionem curiose coniunxi, tum super medicamẽ illico imposui, ac spongiam mollissimam extrinsecus super hoc deligaui. Mirante vero qui arteriam 40

inciderat, insolitam nostram in hoc casu prouidentiam, indicauimus homini rem factam, sed posteaquã incisi hominis diuersorium exiissemus: iussimus'que ne vel solueret nobis absentibus, vel ante quartum diem id aggrederetur: sed ita vt erat deligatum haberet, spongiam duntaxat desuper madefaciens. Postea vero quàm in quarto soluentes, planè conglutinatam incisuram inuenimus, rursus idem medicamẽ imponere iussimus, tum simili modo deligare, nec multis postea diebus soluere. Atque ita percurata est huius ho-
50 minis incisa arteria, sola omnium quas in cubito incisas vidi. Nam reliquis omnibus aneurysma, aliis maius, aliis minus superuenit. Ac queadmodũ quidẽ aneurysmata curare conueniat, in progressu dicetur suo loco: vtique cum reliquorum omnium prçter naturam tumorum curatio tradetur. Nũc cœptam disputationem absoluamus. Siquidem arterię natura difficultatem quidem durioris tunicę suę cõglutinandæ prorsus indicat, non tamen eiusmodi quę euinci omnino nequeat. Neq; eñ ita est sicca dura'q;, vt os vel chartilago: imò longe his mollior, ac magis carnosa. Quo
60 vtique minus de vnienda sectione eius est desperandũ, vbi tum ipsa sit parua, tũ hominis corpus natura molle. Videtur autẽ experientia quoq; ipsa rationi subscribere: cũ & in pueris & in mulieribus propter corporũ humiditatem & mollitiã, eã viderim glutinari, & in vno iuuene, cui(vt dictũ est) exigue erat incisa. Cũ vero sanatu difficilior sit arteria quã vena, non tñ est medicamentorũ admodũ diuersus in vtraq; vsus, imò specie planè idẽ, maioris minoris'q; ratione euarians. Quippe tãto sicciorıbus medicamẽtis eget arteria quàm vena, quanto ipsa est suapte natura siccioris
70 temperamenti quàm vena. Quòd si carnem circa gigni est opus, eadem ambæ requirunt. Siquidem ad eundem modum prouenit carnis generatio in his circundandis, quo in cauis vlceribus prouenire est traditum. At quę in vtero, vesica, vel intestino venæ arteriæ'que sunt: cum eadem genere medicamenta vbi exulceratæ sunt requirant, etiã instrumenta quibus infundantur, metrenchytas, id est vterinum clysteren, & syphonẽ rectum, & clysteren desyderant. Ad ea vero quæ in recto intestino sunt vlcera, etiam per vesicam, cui sit fistula ad finem annexa, iniicere liquatum me-
80 dicamẽ tepidum licet. Variabitur itaq; remediorũ crassitu-

do pro instrumẽtorũ specie. Neq; enim fas est eiusmodi instrumentis crassa medicamenta infundere: sed humidiora postulant. Atque idcirco mediocriter plerunque calida proinde sicca medicamenta magis sunt idonea, quàm ea quæ liquabilia vocantur, quoniam facile vel plantaginis vel alterius eius generis succo misceantur. Eiusmodi medicamenta sunt & crocum, & pompholyx, & aloe, & quæ cephalica græce dicuntur. In ipso autem primo producendæ carnis tempore quod suppressionem sanguinis continẽter excipit, etiã lemnia terra salutare auxilium est. At quæ in pulmone hęserunt vlcera, difficiliora ad curãdum sunt. Quibusdam vero non difficilis modo eorum curatio, verũ etiã quæ perfici omnino nequeat, videtur, id'q; tum ratione coniectantibus, tum experientia. Ratione, quoniam pulmo inter viscera propter anhelitum perpetuo sit in motu: cum vtique quietem requirant ea quæ sint sananda. Experiẽtia, quòd neminem vnquam eorum qui ita sunt affecti, sanatum viderint. Atque de experientia quidem (nã hinc cœpisse par est) dubitare fortasse licet, ꝓpter agnitionem. Nos enim vidimus alium ex eo quòd maxime vocem in clamore intendisset, alium quòd ab alto cecidisset, alium in palestra percussum, non solum statim grauissime tussiuisse, sed etiam simul cum tussi alios vnam duas've, alios plures heminas sanguinis spuisse. Qui vero ita erant affecti, aliq omnino sine dolore erãt, alĳ in pectore dolebãt. Quin etiam sanguis ĳs qui doluerant, nec confertim reiectus est, nec mult9, minus'que tum ruber tum calens, ceu ẽ longinquo veniens. At quibus citra dolorem est reiectus, ĳs & cõfertim, & plurimus, tum ruber feruens'que expuebatur, clare docens quòd non procul veniret. Porrò aliam dubitationẽ facit, nec hanc leuẽ, ipsa sanguinis ex thorace in asperam arteriam translatio, propositam videlicet à medicis ĳs qui transmitti eum per membranã quę pulmonẽ inuoluit, posse nõ putarunt. Forte'que, nisi multis eorũ qui ita sunt affecti, tum statim ortus dolor, tum vero quibusdam eorũ phlegmone superueniens quæ postea suppurauit, manifestum indicium prębuissent in pectore cõsistentis affectus, pronunciassent sanguinem ex pectore per fauces nunquã reĳci. Nunc vero his indicĳs confusi, à pectore quidem venire concedunt. cętera, dum aliã viam quàm per pulmonis

membranulã inquirunt, multa, ea'q; absurda proferre coguntur: quanuis in ĳs quos ἐμπυους græce vocãt, ipsum pus quod medio spatio inter pectus & pulmonẽ cõtineri ipsi fatẽtur, videant (arbitror) apertissime ex pulmone expui. Nos vero in ĳs quibus erat in pectore tantus abscessus vt etiã ossium aliquid carie corrũperetur: manifeste ipsis ostendimus mulsam quæ iniecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sane nouimus in vrbe Roma, loco pfecto fluxionibus maxime obnoxio, eiusmodi affect9 in pectore nõ
50 raro cõstitisse: vt necesse fuerit ipsum os quod infectũ fuerat, excidere. in plurimis vero etiã mẽbrana quæ costis infra subtẽditur, vnà cũ corrupta costa inuenitur putrefacta. Solemus ergo in curatione, mulsa p vlcus infusa, iubere aliquãdo qdẽ vt inclinati in laborantẽ partẽ tussiãt. sępe vero molliter concutere. interim etiã organo quod pus extrahit (piulcũ græci vocãt) educere quod intus ex mulsa reliquũ est. Hoc facto, vbi tũ pus vniuersum, tũ etiã saniem vlceris eluisse cõfidimus, mox medicamẽta inĳcim9. Ergo in eiusmodi affectibus si quẽ in medio pectoris ac pulmonis spa-
60 tio humorẽ reliqueris, statim hũc tussi eiectũ cõtẽplabere. Mirũ vero pfecto est eos q de via p pulmonẽ hęsitãt, quo pacto non magis hęsitent quemadmodum crassus sanguis in fracti ossis callum effũdatur. Nã & ipse qui infunditur, non paulo naturali est crassior, & cutis substãtia longe vtiq; crassior pulmonis inuolucro est. Quod igitur diximus, cũ vel casu, vel pręualida acuta'q; voce, vas aliquod in pulmone rumpitur, citra'que dolorem confertim sanguis floridus multus'que cum tussi expuitur: scire licet in viscere vulnus esse. Aggrediendo vero curatio est, prout nos sæpe su-
70 mus aggressi. quib9 vtiq; raro nõ successit. Igitur laboranti ipsi iniungendum est vt nec magno vtatur respiratu, ac semper agat silentiũ. pręterea vena quę iuxta cubitũ interna'que est, protinus incidenda. à qua bis ter'que postea sanguis est detrahendus, vtique eius auertendi causa. tum artus omnes fricãdi vinciendi'q;, ita vti ipsi solemus. vbi hęc sunt facta, primum posca tum diluta tum tepida potui est offerenda: quò siquis in viscere thromb9, id est cruor cõcretus latitet, resolutus expuatur. atq; hoc nihil vetat bis ter've ternis horis facere. Ab ĳs vero etiã aliquod eorũ quæ tum
80 emplasticã vim habẽt, tũ adstringunt, medicamentũ exhi-

bendum, id'q; aut ex posca diluta primũ, aut ex malorũm myrtorũ've, vel alicuius eiusmodi adstringẽtinm decocto. Rursus'q; vesperi medicamẽ hoc similiter dandum. circũciso, si valentior sit, omni nutrimento. sin aliter, sorbitionis quod satis est, exhibendum. Maxime vero ad rem pertinebit, si etiã postero die, modo fortis cubãs sit, parum sanguinis ab incisa iam vena rursum detrahatur: tum victu medicamentis'que eodem modo in quartũ vsque diem vtatur: pectore interim, si ęstas sit, vndique melino rosaceo've madefacto: sin hyems, nardino vnguento. Quòd si emplastico 10 aliquo vti medicamento placet, habes à nobis optimum: quo etiam ad reliqua vulnera cum fiducia vtare. Cõstat id ex bitumine & aceto, aliis'q; quæ illis misceri medicamentis solent quæ enhæma barbara à medicis dicuntur. Quòd si mulieri mederis puero've, aut deniq; corpori quod mollis sit carnis: quod ex chalcitide fit, satis habile medicamentũ fuerit: cuius vires in primo libro eorũ quę de medicamẽtorum compositione inscripsi, explicauimus. Hac nos ratione multos ad quos statim vt malũ senserũt accessimus, percurauim9. Quippe hoc maximum est, cui'que te attẽ- 20 tum esse magnopere oportet, an videlicet statim à ruptura vasis facta curationẽ incipias, quò cruentũ adhuc vulnus priusquã phlegmonẽ excitet, glutines. Nam si ea semel inuaserit, exigua spes est eius postea glutinandi. in longius tamen trahere potest tẽpus. Quòd vero eiusmodi vlcera vel difficulter, vel planè nũquã curari possint, hoc in causa est, quòd phlegmone soluta, eluẽda pus vlceris & sanies sunt. atque ex vtero quidem & vesica tum sua sponte excernuntur, qm̃ videlicet ꝑnis delabi licet, tum elui præterea à nobis possunt. in pulmone neutrũ omnino fieri potest. Qua- 30 re omnibus quæ huic loco hęrent vlceribus, vna reliqua expurgatio est ea quæ per tusses fit. At si recte his tum reliquam omnem quietem suasimus, tum vero vt parce respiraret, nec quicquã loquerẽtur, vt vulnus glutinaretur, iniũ mus, quæ potest tussientibus esse sanationis spes. Nõ igitur propterea quòd in perpetuo propter respirationem motu viscus id est, desperata curatio est, velut qui ante nos fuere senserunt, sed propter saniei & puris vacuationem. Ideo'q; si statim quis sit aggressus, ac iam dicta ratiõe medeatur, coeũt. sin phlegmone prius occuparit, difficilẽ incertã'q; 40

curationē recipiunt: quando pus & sanies prorsus tota'que ex spatijs in pulmone nō expellūtur, & tussis ęgras partes valde lacerat. At quæ ex pectore educuntur, triplex compendium præ ijs quæ ex pulmone vacuantur, habēt. Nam & vasa ipsa multo sunt minora, & sanies in spatiū interius effluit. & in summa, magis carnosū pectus est quàm pulmo. Nam asperæ arteriæ natura, quę admodum carnis expers sicca'qꝫ est, nulla alia animalis in parte inuenitur. quæ etiā ipsa in eiusmodi reiectionibus rumpi solet: cum siqua reliqua vena vel arteria sit rupta, ipsis asperis integris manentibus, per solas osculorū (vt sic dicā) coapertiones translatio sanguinis fit. Itaque nec calidus in talibus, nec ruber, nec multus sanguis emittitur. Ac videntur quidem prima saltē fronte leuiores eiusmodi affectus, vt qui copia vacuationis minime terreāt: sunt vero vel ob hoc ipsum grauiores. Quippe cōcret9 circa ruptū vas cruor, cui facilis trāsitus ī asperas arterias nō est, glutinationē ꝓhibet. Simili modo & transuersi septi vulnera, quæ foras non perueniunt, in carnosis quidem partibus subinde coalescere sunt visa, eius motu non obstāte. Quę in neruosis eius hęrent, insanabilia sunt. Sanè difficilis grauis'que curatio est etiā eorū quæ in carnosis sunt partib9, si has iā phlegmone occupauit. Id'qꝫ non ipsi modo diaphragmati, verūetiā omnibus quę intra peritonęō sunt cōtenta: qđ in ea scilicet sanies defluat. Cęterum danda opera est vt ea quacunque ratione siccemus, tum per ea præsidia quę extrinsecus imponuntur, tum per ea quę ex aqua vino've tenui bibuntur. Porrò horum maximè idonea sunt & quę propterea quòd ex seminibus fiunt, diaspermaton græce dicuntur, & quod solenne nobis est, quo'qꝫ in pectore perforato semper vtimur, quod ex casia componitur. Cætera tum hæc, tum humida quædam foris applicanda, quæ eiusmodi vulneribus sunt accommodata, ad tractationem de medicamētis pertinent. Hic methodos tantum tradimus quę pręsidiorum indicent gen9. Quare siquādo quędā à nobis particulatim pro exemplis adhibeātur, hęc addita claritatis causa fuisse existimandū. Rursus igitur propositas methodos repetamus, monstremus'que quātū generalis omniū vlcerum curatio p singulas aīalis partes speciatim immutet. Hinc nāqꝫ discem9 pcipue quidē id qđ in toto ope est ꝓpositū, nēpe minime ī cu-

rationibus errare: velut appẽdicem vero, etiam eorum qui se methodicos vocãt, audaciam. Nam si quid mihi, qui nec ad gratiam quicquam, nec ad odium loqui soleam, est credendum: omnium ipsi medicorũ maxime à methodo alieni, damnant, quatenus saltem scribant, non solum reliquos veteres, sed etiam ipsum omnis nobis methodi authorem Hippocratem. Ac empiricus quidem omnia quæ nos per indicationes inueniri ostendimus, ea dicit per experiẽtiã cognita. Cum vero præter indicationem & experiẽtiam nullum inuentionis organum præterea sit: isti neutro vtentes, 10 tamen appellandos se methodicos cẽsent. Ergo sequantur nos: & nunc saltem ostendãt vlceribus omnibus per singula membra curãdis vnam esse sanationis rationem. Audiamus homines quo pacto vlcus curẽt, aut quales indicationes ab eo sumant. Num alias vllas, quàm quòd plenum cicatrice sit inducendum: sinuosum carne implendum: cruẽtum glutinandum? At quo pacto inueniam quod cicatricem inducat, & quod impleat, & quod coalescere faciat? Ne labora, inquiũt. sunt enim inuenta. Atqui haud scio an recte, aut an omnia. Fieri enim potest vt vel ex deteriorũ 20 nota quędam inuenta sint, potiora inuenta non sint: vel vt quæ inuenta esse videantur, etiam ipsa sint mala. Inde'que adeò accidere vt quædã vlcera prorsus non sanentur, quædam longiore spatio, & cum dolore, & famis cruciatu minime necessario. Neque enim audet quisquam nouam aggredi experientiam, priusquam sibi persuaserit priorẽ curãdi rationem recte se damnasse: veluti in ijs vlceribus quę in pulmone consistunt, quæ ne agnouisse quidem omnino fas est citra dissectionum actionũ'que notitiam: quorum nimirum vtrunque aduersantur. Cęterum concedatur ad 30 pręsens cognosci ab istis Thessali sectatoribus vlcus quod pulmoni insederit. Nũquid igit̃ sicuti hoc illis concessim9, sic etiã an quod sordidũ sit intellegant, an purum, an ęquale, an sinuosum, an saniei vel puris plenum, concedemus, videlicet vel ex diuino afflatu, vel per insomniũ ea vidẽtes? An hęc quoq; quomodo agnoscãt percõtabimur? An vero citra horũ agnitiones, pharmacũ quoduis exhibere concedemus? Ego nãque existimo primũ expurgandã esse immũdorum vlcerũ sordẽ: implẽda vero esse quę pura & sinuosa sint: rursus pus saniẽ'que expurgãda quibus hæc circum 40

hęreant: mox ita cicatricē inducendam. Isti vero haud scio quonā modo talia vlcera sanauerint. nam Thessalus de his prorsus non scripsit, ne videlicet vel ignorantiam suā vel inconstantiā pderet. Quippe vel rationi parum cōsona et falsa de his dicent: vel si quis vera dixerit, eorum indicationem ex membri substantia, pręterea situ forma'que accipiat necesse esse. Nam esto vlcus in pulmone sordidum putum'que, & cum phlegmone & sine phlegmone, & sinuosum & plenum dignoscere norint. etiam illud scire eos detur, quanquam ne eius quidem, tametsi minimi, inuentionem sibi vindicent, nempe quòd tale vlcus viridi medicamento expurgetur, Macherionis (si libet) vel Isidis. nihil enim refert. Respondeant igitur mihi, si vlcus in viscere hęserit, quid facient? Num viridis medicamenti aliquid deuorandum dabunt? Omnino ridicula res est. Sed dicant vndenam medicamen id in pulmonem deferendum sciunt? Quòd si id quoque sciant, illud certe intellegere non poterunt, an ipsam vim suam quam in extrinsecus positis vlceribus habuit, seruauerit. At esto sciant hęc quoque, quòd & eādem tuebitur vim quā in externis vlceribus optinuit, & quòd sordes deterget: certe an tussim mouerit, ītellegere non poterūt: cū tamen nisi per tussim sordes expurgetur, nullus sit detergentis medicamenti vsus. Ergo id quoque istis detur. at illud saltē effugere non possunt, quin diuersam curationem in vlcere femoris, & vlcere pulmonis adhibeant. Siquidē alterū aqua perluunt, alterum tussibus expurgant. Pone vero rursus vlcus quod in pulmone sedit, crasso esse pure circūdatū. Nūquid tum quoq; viride medicamen exhibebunt, an mel potius lingere iubebūt? At id dicant vndenam inuenerint. Non enim profecto id respondebunt, quoniā tenuandi incidēdi'q; vim quandā optinet: cum ipsi à facultatibus eiusmodi disquirēdis vltro diffugiant. Sed nec quòd empiricis in eiusmodi notarum concursu inuentū est mel prodesse, ppterea istis, sicuti illis, eo vti fas est. Primum, quòd experientiā contēnunt: deinde quòd empiricus in eiusmodi cōcursuquęnā sit in pulmone affectio, ignorare se fatetur: cęterū quæ cōducnat, se per experientiam obseruasse. At Thessalo non satis est curare quod oīno non norit, sed ab affectuū indicatione procedit. Sanè si omnia illi scire donemus, sicuti prius, non min⁹ quā nos:

at nunquã profecto effugiet quin in diuersis corporis partibus curationis species mutetur. Nõ enim eadem curationis species profecto est aut mulsam in vterum propter sordidum vlcus infundere, aut mel comedendũ exhibere, aut spongia vlcus detergere. Cęterũ hæc adhuc parua: illa planè maxima sunt. Fingamus diutinũ vlc9 citra phlegmonẽ in multis esse partibus, oculo, aure, naso, ore, femore, ventre, sede, pudẽdis. Fingamus et illud, si placet, vlcus eiusmodi vel plenũ omnino esse, vel exiguo minus plenũ. Respõdeant'que nobis isti sectatores Thessali, qui hæc nusquam discreuit, quomodo id cicatrice tegemus. Nempe eo medicamine quod ex cadmia conficitur. Id enim vlceri quod in femore constitit, belle cicatricẽ inducere potest. Sed nũ igitur & ei quod in audiendi meatu constitit? Dicam fortassis incredibile, cæterũ dijs ipsis notum. Deprehendi aliquãdo quendã ex sapientibus istis Thessali sectatoribus sic vlcus medicantẽ diuturnum: cũ citius homini auris putruisset, ac vermes creasset, quã medicamento quod ex cadmia cõponitur, inclusũ cicatrice fuisset. cæterũ permisso homine pluribus diebus medicamẽto similiter vti: postea quã in dies grauius auris oleret, & sanie impleretur, etiã incredibilius quiddã quàm prius ausum vidimus. quippe ratus meatũ ipsum in profundo contraxisse phlegmonẽ, confugit ad tetrapharmacũ. quod planè multo magis augere putredinẽ debuit: vtpote quod siccare vlcus prorsus non potest, maturare phlegmonẽ potest. Ergo vbi hoc medicamẽto ad affectũ sanãdũ vno die est vsus: vt facile videres id maxime esse contrariũ, & multiplicata statim saniei vis est, & fœtor intolerabilis obortus. Itaque qui propinqui laborantis erant, contingere amplius aurẽ Thessaliũ non sinebant. Ille vero præ impudentia stultitia'que volebat non modo medicamenti tetrapharmaci aliquid inijcere, verũetiã extrinsecus cataplasma relaxãs imponere. At cũ eũ propinqui hominis abigerent, timerent'que ne in magno periculo ęger foret, nos vnum diem amplius permitti Thessalio asino curationẽ exorauimus. Erat autẽ profecto postridie tum sanies multo copiosior futura, tũ odor grauissimus. quo die tẽtaui an fieri posset vt sententiã Thessalij aselli mutarẽ: ne oẽs perderet ægros, imò aliquos iam, tãetsi paucos, seruare aliquando posset, tam aliena scilicet ab omni vera methodo

deserta secta. Ergo sic agere cũ homine sum orsus. Nũquid (inquam) phlegmone esse videtur in intimo meatu: proin de relaxantibus vteris auxilijs? Ille tũ ita esse magnopere cõtẽdit: tũ aliter esse non posse. An igitur (inquã) aliquãdo vlcus quod cũ phlegmone coniũctũ esset, aceto acerrimo cũ glaucio curatũ vidisti? Nimine gentiũ (inquit) imò siquis pastillis andronijs ex aceto liquatis vtatur, etiã cõuulsionẽ fortasse accersat. Ergo (inquã) si quis alio quopiã medicamẽto, quod sit andronis multo valẽtius, ex acerrimo aceto
50 vtetur, id'q; ad aurẽ ita ꝓpinquã cerebro, inuolucris'q; eius particulã, nũquid planè te authore conuulsionẽ accerset, si phlegmone pręsertim aliqua subsit? Hęc tum ipsi, tũ ijs qui adstabãt vniuersis rectè dici sunt visa. Ergo quãtũ (inquã) ad ipsarum partiũ habitũ spectat, quæ ea quæ ad summũ siccent desyderant, tametsi nũc curatione tua sint veluti effœminatæ, iã tali medicamẽto vterer. Nunc quoniã plures iam dies male ipsas assuefecisti, transferre eas ad contrariũ vno impetu & semel non licet. Nã tibi ac Thessalo contẽnere consuetudinẽ licet, nõ minus quàm partiũ naturã: no-
60 bis non licet: sed primo die aceto vtar cum glaucio: secũdo vtar andronio: tertio ad valentius aliquod quàm ipsum sit andronium, transibo. Atque hoc tribus quatuor've diebus vsus, si mihi vehementius etiã medicamẽtum requirere vlcus videbitur, eo vti nõ dubitabo. Extrinsecus vero (inquã) imponã capiti ea parte qua auris infestatur, nõ me Hercules sicuti tu, cataplasma quod relaxare potest, sed eorũ medicamentorũ aliquod quæ vehemẽtissime siccare possunt: cuiusmodi est quod ex salice cõficitur: aut etiam ipsum andronium ex aceto illiniã: aut ex ijs aliquid quæ hoc magis
70 siccent. Nam quoniã particula cui medemur siccissima est, necesse est valẽtissime siccetur. Indicat enim veluti vitium ipsum, vt curetur, sibi applicandũ esse cõtrariũ: sic particula ipsa quod sit sibi simillimum. Itaque & prout dixi, egi: sanaui'que hominem, nullo potentiore requisito remedio. Quibusdam vero qui potẽtiora desyderabant, quibus vno altero've anno vlcus aurẽ infestauerat, valentius omnibus iam dictis medicamentum adhibuimus. id fuit ferri scoria tunsa, cribrata'que tenuissimo cribro, mox in tenuissimum veluti pollinẽ leuigata, post cum acerrimo aceto ad mellis
80 sordiũ'q; crassitudinẽ cocta. Cõstat autẽ multiplex esse de-

bere in mixtione acetū. Verum (quod ſępe iam dixi) materiæ medicamentorū copiam ex aliĳs cōmentariĳs petes. Nunc quæ ad methodum ſpectant, abſoluantur. Nam audiendi locus quoniam eſt ſicciſſimus, idcirco medicamentis eget quæ vehementiſſime ſiccent. Quorū nullum reliquarum partiū cuiuis applicaſſe expedit, ſed oculo exulcerato collyrium fortaſſe quod ex thure conficitur: naribus vero quod multo ſanè magis ſiccet quàm vt oculis conueniat, minus vero quàm vt auri quadret. Itaque & prius cōpręhenſi omnes paſtilli vtiles ſunt, & medicamē quod ad 10 muſam refertur, alia'q; generis eiuſdem. Vlcerū vero quæ in ore accidunt, quæcunq; admodum ſunt humida, ea medicamentis egent quę vehemēter ſiccent, veluti diphrige, tum ipſo per ſe, tum ex melle & vino & mulſo: præterea ea quę iris dicitur, & quæ anthera: his'que vel ſiccis, vel ex melle, vel mulſo, vel vino. Vtile vero ad talia eſt & muſæ medicamen, pręterea rhois ſuccus, & omphacium, alia'q; quęcunq; ſtrenue ſiccant. Quid enim materias percenſendo morer? At quę ſimpliciora oris vlcera ſunt, hæc ſanare commode poſſunt etiam medicamenta quæ modice ſic- 20 cant, veluti hęc ipſa quę ꝓpterea quòd in aſſiduo ſunt vſu, ſtomatica græce ſunt dicta. Ea ſunt quod ex moris conficitur, & qđ ex rubi fructu, & quod ex ſucco corticis iuglandium viridis, atq; etiam his magis quod ex muſto & cupreſſi ſphęrulis cōponitur. Quæ vero in ore admodum humida vlcera ſunt, proxime'que oſſa, vnde carie tētari oſſa periclitentur: hæc propter oſſium naturam quæ ſicca eſt, vehementiſſimis medicamētis indigent. Itaq; ego iam cōpręhenſos paſtillos ſemper leuigo, ac ſiccum ipſum medicamentum ſuperimpono. Porro dicta pauloante ſunt & 30 ad veſicam, & vterum, et inteſtina, et pulmonem, idonea medicamentorū genera, quibus ſit in ſingulis vtēdum: genere quidem medicamenti ab ipſa curandarum partiū ſubſtantia deſumpto: ſed cum affectu prius etiā ęſtimato, modo vero vtendi eius tum à forma, tum etiā ſitu. Hinc naq; excogitati ſunt & oriculariĳ clyſteres, quos contenchytas vocant: & vteri clyſteres, quas metrenchytas: & recti ſyphones, quibus in veſicam aliquid infunditur, quos catheteras dicūnt: & ipſi clyſteres. Hinc rurſus quæ in ventriculo, pectore & pulmone, vlcera cōſtitere: per ea quæ edun- 40

tur ac bibuntur, esse curāda. Quę vero in intestinis, bifariā. Nam quę vicina ventriculo sunt, his per comesta & bibita succurritur. quę vero inferiꝰ sunt sita, per ea quę inijciūtur: quando neq; ad ea quæ vicina ventriculo sunt, subire potest quod per sedem infunditur: nec integris viribus ad inferiora pertingere quod per os sit ingestum. Ideo'q; etiā quę vlcera in thorace & pulmone consistunt, tum difficilius ijs quæ sunt in ventriculo sanantur, vt quorū situs longius absit, atq; idcirco medicamētorū vis remittatur: tum propter hoc ipsum multo valentiora ea quæ deuorentur præsidia requirūt, quàm si ipsis statim vlceribus admouerentur. Inde'que adeò excogitata medicis sunt, vbi expurgandum ex pectore & pulmone pus est, fortissima quę'q; maxime dissecent pharmaca, talia'que omnino quæ si vlcꝰ in ventriculo esset, ipsum exacerbarent. Quinetiam quòd hæc per tusses expurgentur: non aliunde quàm ex forma particularum est desumptū: quòd hæ nullum talem exitum habeant qualem vterus, vesica, sedes, auris, nasus, & os. Hinc etiam fit quòd ventriculus vtrinq; expurgari possit, sursum per vomitū, deorsum secūdum naturam. Quippe hoc genus indicationum ab instrumentalibus quatenus instrumentalia sunt, est sumptum: sicuti quæ siccandū esse docent, ab ipsarum similariū substantia sumūtur. Ab ipsis vero morbis rursus tales, veluti ab vlceribus (quoniam de ijs disputatio erat) & quòd siccanda sint, vt supra est comprehensum: & quòd qui è vētriculo eluere pus volunt, nō sine periculo vomitum mouent, sicuti si aliter infixam illi pituitam per oxymeli ac radiculam detergerent. sed tutiꝰ deiectione vtuntur, cum vomenti periculum sit ne & qđ exulceratum est dilaceret, & succum quēpiam inutilem ex vicinis attrahat. Quo nomine (vt dixi) & vlcera quæ pulmoni insident, difficillima sanatu sunt: vt quæ nec citra tussim expurgare possis: & si tussim excites, laceraueris. Itaq; quasi per mutuas operas, malum ijs in orbem redit: quippe cum quæ lacerata sunt, rursus phlegmonen excitent: secundo rursus phlegmonen ipsam maturari, & pus expurgari desyderant. Quare ex omnibus sanādi difficultas his exoritur. Et quòd ea quæ idonea vlceribus medicamenta sunt, contingere vlcus, sicuti in ventriculo, non possunt: & quòd per medium interuallum ferè vim suā amit-

sunt: & preterea quòd respirando mouentur, & tussiendo lacerantur. Itaque cum in pulmone ruptum vas est, scire aperte licet, nisi protinus antequam phlegmone excitetur glutinatum sit, id postea insanabile fore. Cæterum vlcera quæ in asperæ arterię interiore sunt tunica, & potissimum quę summæ eius parti (quam laringa vocant) sunt vicina, aut etiam in ipsa: hæc & curationem recipiunt: & nos non paucos eorū qui ita sunt afflicti, sanauim9. Sanè curationē eorum hinc maxime inuenimus. In grauis huius pestilētiæ initio (quæ vtinā aliquando cesset) iuueni cuidam, cū no- 10 uem iam dies ęgrotasset, totum corpus vlceribus scatebat, veluti omnibus ferè qui euaserāt. eo die etiā tussiebat paululum. postridie vero vbi se lauerat, illico & vehementius tussiuit, et tussi expulit crustulam quā gręce ephelcida vocant. erat'ꝗ; homini sensus manifestus vlceris in aspera quę in collo est arteria, ꝓpe iugulum nati. Quin aperto quoꝗ; hominis ore, fauces eius inspeximus, nunquid in ĳs alicubi vlcus esset. sed nec sic inspectantibus apparuit vitium. & planè laboranti sensus eius aliquis manifestus ex comestorum bibitorū'ꝗ; transitu fuisset, si illic vlcus fuisset. Quin- 20 etiam ex aceto & sinapi, certioris notitię causa, quædam ei deuoranda dedimus. sed nec horum quicquam eum momordit. & sensus doloris manifeste in collo erat. Quo loco etiā adeò irritabatur, vt tussire impelleretur. Suasim9 itaꝗ; reniti quantum posset, nec tussire. quod & fecit, eo certe facilius, quòd exiguum erat quod proritabat. & nos omnib9 modis operam dedim9 vt vlcus ad cicatricem perueniret, foris medicamentum aliquod quod siccaret imponentes: tum cubanti supino humidum aliquod ex ĳs medicamentis quæ ad eiusmodi vlcus facerent, exhibentes: ac iubentes 30 id in ore continere, paulatim'ꝗ; permittere in asperam arteriam defluere. Sic igitur faciens, sentire se manifeste aiebat adstringētis medicamenti circa vlcus vim: siue ea vis huc transmissa est, siue medicamē ipsum roris specie in arteriam defluxit, & tanquam percolatum est. Erat autē nec æger ipse medicinæ imperit9, sed ex ĳs quidam qui ex vsu & exercitatione empirice medicabantur. Ergo sentire se aiebat tum medicamentum in arteriam defluere, tum tussim quoꝗ; aliquando mouere. Obluctabatur tamen plurimū, ac tussim cohibuit. Igitur ipse quoꝗ; sua sponte Romę 40

quidem vbi correptus fuerat, triduum etiamnum post nonum diem est moratus. post hoc conscenso nauigio, primũ per flumẽ ad mare nauigauit. quarto die post peruenit ad Tabias. vsus'que est lacte qđ & mirificā planè vim habet, nec sine causa prædicatur. De cuius vsu aliquid dicere oblatum nunc tẽpus videtur: nec de eo tantum quod apud Tabias habetur, verumetiam alio omni. Neque enim ijs modo qui Italiam incolunt, est succurrendum: sed quoad fieri potest, qui vbiuis habitant gentium. Igitur ad lac quod in Tabijs habetur commendandum multa concurrunt, & locus ipse satis editus, & aer illi circundatus siccus, & pascuum pecoribus salubre. Atque hoc quidem alibi quoque arte præparare licebit, si quis in colle modice edito herbas frutices'que serat qui salubre simul adstringẽs'que lac reddant, quorum exempla paulo post dicentur. Cæterum vt ambientẽ aera similem reddas, fieri omnino nequit. Eligere tamẽ simillimũ ex ea quę datur aerum copia licet. Simillimus autem is fuerit cui eadem adsunt quę illi. Altitudo collis mediocris, via à mari ad ipsum triginta stadia, amplius'que aliquid, sed non multo. Locus autem ipse versus mare. Nempe Tabiæ in imo maxime sinu est qui inter Surrentum & Neapolim conspicitur: magis tamẽ in latere quod ad Surrẽtum pertinet. Porrò totũ id latus collis est satis magnus, longitudine ad Tyrrhenũ mare porrectus. Inflectitur autem leuiter collis hic ad occasum: nec in meridiem in totũ planè procurrit. Ergo hic collis à vẽtis ijs qui ab ortu flant, Euro, Subsolano, & Borea, tutum defendit sinum. Coniungitur illi in imo sinu alter collis non paruus, quem & veteres Romani in historijs, & qui nunc diligẽtiores sunt, Vesuuium nominant. Celebre nunc nouum'que nomen Vesuuium est, omnibus hominibus notum, propter ignem qui in eo ex terra summittitur. Quæ res non parũ mihi ad ambientis aeris siccitatem conducere videtur. & alioqui præter ipsum ignem, nec stagnum, nec palus, nec fluuius alicuius momenti vsquam in sinu habetur. Omnibus vero ventis qui ab Arcto ad ęstiuũ occasum perflant, Vesuuius collis obijcitur. multus'que cinis ab eo ad mare vsque peruenit, reliquiæ videlicet materiæ ¦tum quę in eo combusta est, tũ quæ nunc etiam vritur. Omnia hæc aerem efficiunt siccũ. Licet porrò & alibi terrarum eligere collem simili modo

ficcum, ſcilicet nec longe à mari, nec adeò magnum vt vẽtis ſit expoſitus: nec adeò humilem vt ſubiectorũ camporum halitum prompte recipiat. Seruetur autẽ ne ad ſeptentrionem ſit verſus. ita enim erit auerſus à ſole. Quòd ſi etiã in temperato orbis loco collis ſit, veluti is qui ad Tabias cõſpicitur, longe magis ad rem pertineat. Hoc in colle ſunto herbę quidem agroſtis, & lotus, & polygonon, & meliſſophyllõ. Frutices vero lẽtiſcus, & arbutus, & rubus, & hedera, & cytiſus, alij'que his ſimiles. Atque ita tibi collis pręparetur. Pecora vero quę in colle ad Tabias paſcuntur, boues 10 ſunt. Eſt'que eius animalis lac ſpiſſum, ita vt aſinorum tenue. Ego vero ne qđ lactis genus vſui deſit, ex vaccis craſſum, ex aſinis tenue, ex capris medium: & boues et aſinos & capras in paſcua depulerim. Veteres vero etiam mulierem lactantem ijs qui phthoe conſumerẽtur, adſtare voluerunt. Quorum ſententiæ ipſe quoque accedo, & quòd familiare id ſit, & quòd priuſquam ab ambiẽte refrigeretur, id ſumi voluerint. Porrò hoc tibi de lactis vſu pro maximo præcepto ſit, vt ij quibus eo eſt opus, omnino id adſtante animali ſtatim mulctum bibant: etiam melle iniecto, ſi cui 20 cogi in ventriculo ſolet: quòd ſi ipſum deſcẽdere ad aluum citius cupis, etiam ſale. Atque ille quidem adoleſcens cum vlcus in arteria ex peſtilenti morbo haberet, ſanatus eſt: ac poſt eum ſimiliter alij. Alter vero adoleſcens annos natus circiter decem & octo, cum multis diebus ex deſtillatione laboraſſet, primum quidem ſanguinem floridum cũ tuſſi expuit, non ſane multum: poſtea vero etiam tunicæ ipſius partem quæ tegens intrinſecus arteriam, in fauces & os per ipſum arteriæ caput (laringa vocant) aſcendit. Videbatur autem mihi tum ex craſſitudine eius cõiectanti, tum 30 ęgri ſenſu, ipſius laringis eſſe interna tunica. Quinetiam læſa illi ex eo vox eſt. Atque hic quoq; longiore quidem tempore, ſed tamen ſanatus eſt. Cęterum qui ex peſtilentia hoc vitio laborarunt, ꝓpterea mihi facile ſanati videntur, quòd præſiccatum ijs præpurgatum'que totum corpus fuerit: quippe cũ & vomuerint ex ijs nonnulli, & omnibus vẽter profluxerit. Atq; cũ ita iam vacuati eſſent: ijs qui euaſuri erant, puſtulę quas exanthemata vocant, nigrę toto corpore cõfertim multæ apparuerunt, vlceroſæ quidem plurimis, omnibus certe ſiccę. Erat'que intuenti perſpicuum reli- 40

quias eas esse sanguinis qui in febri putruerat: quas veluti cinerem quępiam natura ad cutim trusisset: sicuti alia ex su peruacuis nonnulla trudit. Verū medicamentis ad eiusmodi exanthemata opus nō fuit, cum siderent sua sponte. Ad hunc modū aliĳs quidem, quibus videlicet exulcerata summa pars fuit, decidit ipsa vlceris crustula, quā ephelcida nominant: deincepsq́ꝫ quod reliquum fuit, propinquum sanitati erat, ac post vnū duosúe dies ad cicatricem peruenit. Aliĳs, quibus scilicet vlcerata summitas nō est, exanthema 50 quidē ipsum & asperum & scabiosum erat: decidit vero veluti squama quædā. ac dehinc omnes fuere sani. Nihil itaque miri si etiā ĳ quibus eiusmodi exanthemata in pulmone sunt orta, propter vlcerum siccitatem sunt sanati. Quod nanque in cæteris vlceribus vniuersis supra monstrauimus curationis esse propositū, hoc iam ĳs quę ex pestilentia sunt orta, pręsto fuit. Omnia nāqꝫ sicca & aspera fuere: plurima quidem scabiei, quędam vero etiam lepræ similia. Ergo cū experientia rationi attestetur vlcerū curationem hunc vnū habere finem, vt siccentur: poterit quispiā ex ĳs qui sangui- 60 nem ex pulmone reĳciunt, seruare permultos, ita vt nos fecimus. Ac quemadmodum quidem medendum ĳs sit qui notabile in pulmone vas fregerunt inde adeò quòd ab alto sint lapsi, vel immodice clamarint, vel pondus supra vires sustulerint, vel quòd durum magnūq́ꝫ aliquid extrinsecus ipsorū pectori inciderit, dictum prius est. Quemadmodū vero qui ex catarrho sanguinem reĳciunt, commodissime tractētur, nunc dicemus, proposita claritatis causa curatione quam Romæ in splendida muliere peregimus. Hæc nāque cum eiusmodi sermones audisset quales nūc de ĳs qui 70 sanguinem ex pulmone reĳciunt, habuimus: siue ex catarrho id, siue vehemēti tussi paululum quiddā quod per noctem expuerat, illico ad me misit, se quicquid exigerē præbituram promittens. Audiuerat vero ante id tempus, nisi quis illico præsidium strenue afferret priusquā vlcus phlegmonen contraheret, eum operam amissurum: atque hanc esse præcipuam eorum qui sanguinem reĳciunt, interitus causam. Igitur incidere mulieri venā, quę iam quatriduum propter catarrhū propemodū sine cibo egisset, nō placuit: sed iussi vt acri vteretur clysteri, tū crura manusq́ꝫ calfaciē- 80 ti pharmaco plurimū fricaret, vinciret, mox caput raderet:

cui deinde medicamẽ quod ex palumbiũ ſtercore conſtat, impoſui. interpoſitis'qʒ tribus horis in balneũ duxi, ac laui, nullo caput cõtingens pingui. Dein pro eo qui tum erat tẽporis ſtatu, caput idoneo pileo contexi, nutriui'qʒ ſola ſorbitione. poſt quã ſtatim fructum aliquẽ auſterum dedi. Deinde cũ dormitura eſſet, quod ex viperis conficitur medicamentũ dedi (theriacen vocant) circiter quatuor mẽſes ante confectũ. Habet enim id ętatis adhuc preualentẽ papaueris ſuccũ: (qui in antiquatis ignaus redditur) ideo'que et ſomniferũ eſt, & fluxiones tum ſiccat, tũ leuiter craſſat. Finito vero prorſus catarrho, liquido apparebat tũ ex reſpirãdi ſpecie, tũ ſonitu, ſemel excitatę tuſſis pulmonẽ purgatione egere. Cęterũ exhibere hanc non placuit ſecundo ſaltem die. ſed in omni taciturnitate & quiete muliere ſeruata, tũ artubus eius perfricatis vinctis'qʒ, iuſſi reliquas quoqʒ oẽs partes perfricari, excepto capite, qđ adhuc ex medicamẽto incaluerat. rurſus autem veſperi dedi theriaces ceu fabæ noſtratis magnitudinem. Erat vero quod pridie acceperat, hoc longe amplius. Poſtea vero quã hac quoque nocte probe dormiuiſſet, tertio die mane mel coctũ copioſe exhibui, ac in quiete ſeruaui. Procedente vero die totũ corpus ſimiliter perfricui, ac ptiſſanæ cremorẽ cum pane exiguo ꝓ cibo ſumere iuſſi. Mox quarto die mane quidẽ dedi medicamẽtum quod ex viperis fit, ſed quod iã in ętate vigoris eſſet, id'que cũ copioſo melle. Capiti vero mulieris eodẽ pharmaco (quod vehemẽter tum ſiccat, tum calefacit) impoſito, ac deinde ipſa lota nutrita'qʒ modice valentius iam pulmonẽ expurgare in quinto ſum aggreſſus. Ac dehinc rurſum rurſum'qʒ ex interuallo ad caput quidẽ conſueto cerato quod thapſian recipit, ſum vſus: totã vero corporis curã, in geſtatione, frictione, ambulatione, lauãdi'qʒ abſtinentia, ac victu tũ moderato, tum vero boni ſucci, ad reficiendũ direxi. Hęc itaqʒ mulier recte ſe habuit, minime lactis opẽ requirens. Alteri vero adoleſcenti cui nõ ex deſtillatione, ſed ex refrigeratis ſpiritus inſtrumẽtis orta tuſſis fuerat, cum ſanguinẽ & ipſe ad dimidiam heminã reĳceret, ſtatim venã incidi, ac bis eodem die ex ea ſanguinẽ detraxi: deinde rurſus poſtridie bis, ſed artuũ frictione & vinctura priore die vſus, ad veſperã dedi pharmacum noſtrum quod diaſpermaton dicitur. Secũdo die poſt alteram detractionem im-

posui toti pectori ceratum quod ex thapsia cõficitur: mox vesperi, ne supra modum calfaceret, id auferẽs. Tertio die rursus ad treis horas imposito, hominẽ laui. Cibaui autem similiter tribus his diebus: prioribus quidem duobus, sorbitiunculis, tertio vero ptissanæ primum cremore, deinde pisce statim aliquo qui & facilis concoctu esset, & simplici ratione pręparatus, adiecto. Dedi quoque medicamentum diaspermaton & secundo & tertio die similiter ad vesperam: quippe quod & somnum conciliat, & sensum doloris eleuat, & siccandi vim habet. Tum vero cum & spiritui delegatæ partes in naturali temperamento essent, & totum corpus vacuatum, ac nulla phlegmones suspicio circa ruptum vas superesset, expurgare cœpimus. Mox bibito medicamento quod viperas habet ætatis iam maturæ, ad Tabias dimisi. Sic ego omnes qui primo se die mihi curandos permiserunt, sanaui: qui vero post duos aut treis, non omnes: sed aliquibus eorum insanabile vlcus fuit. Quotquot autem phlegmone sic occupauit vt iam febricitarent, horum nullus est in totum persanatus. Sed qui postea sic per omnia præsidia rite transierunt vt siccaretur vlcus, ĳ tantum saltem lucrifecerunt, vt illud nec vltra progrederetur, nec maius fieret, sed siccatum ac callo duratum longiore vita frui hominem sineret. Ex ĳs vero qui vlc9 in pulmone habent, ĳ demum insanabiles mihi esse videntur qui ex succi vitiosi erosione id possident. quorum aliqui ceu salsilaginem sputum suum sentire se aiunt. nam longo arbitror tempore omnino opus esse vt succi corrigatur vitiũ. In tempore vero necesse est duorum alterum, aut siccando vlcus ceu callum fieri, eo'que fore omnino insanabile: aut non siccando, tum ipsum putrescere, tum quæ circa sunt depascere, atque ita spatio pulmones putrefacere. Porrò multi ex ĳs qui eiusmodi succum vitiosum congessissent, cum ex eo tussirent, non tamen etiamnum sanguinem reĳcerent: huius nostræ prouidentiæ compotes facti, prorsus sunt persanati. Oportet autem in principio nullius rei æque esse solicitum, quàm vt neque tussiant, neque ex capite aliquid in pulmonem defluat. Cauetur id triplici p̃sidio: purgatione primũ, secũdo medicamine qđ diaspermatõ dicitur, tertio ipsi capiti ꝓuidẽdo. Qđ purget, diuersas facultates habeat oportet. cuius gene-

ris nostræ sunt pilulæ quę ex Aloe, Scãmonia, Colocynthide, Agarico, Bdellio, & Gũmi arabico cõficiuntur, ad plures videlicet excrementorum purgandas species. Sanè satisfaciant ad vsum & quæ sine gũmi componuntur. Postea vero si res postulabit, etiam ĳs quæ nigram bilem expurgent, vtare. Capiti prouidebitur cerati vsu quod fit ex thapsia. Atque hæc quidem in principio peragenda sunt: post vero reficiendus æger salubriter est cibis boni succi, frictione, inambulatione, & balneo. Tradetur autẽ de his methodus in idoneo operis loco. Porrò ĳ sunt qui maxime lac requirũt: neglecto'que eo, omnium maxime sunt insanabiles. Cæterũ de mittendo his sanguine scire illud licet: Quicũque parũ habere sanguinis videbuntur, ĳs ad quendã succũ probiorem (sicuti pędixi) reductis detrahere sanguinẽ poteris: tum rursus reficere: eosdem etiã rursus purgare, ac rursus reficere: denuo'que si res suadet, sanguinem mittere, potissimum quibus veluti limus quidam vitiosus & crassus totus est sanguis. At qui validi sunt, multi'que sanguinis, ĳs statim à principio est detrahendus. Horum quæ retuli vel modo vel ante, siue ea inueni ipse, siue iuxta Hippocratis viam vsurpaui, nihil planè nõ examinatum ac iudicio cõprobatum est: sed per experiẽtiam omnia iudicata: in quibus erroris pericula ipsi pertulimus. Fructum ex eorũ vsu habituri sunt quibuscunque artis opera sunt curæ. Siquidẽ alĳ veri sunt, alĳ sophistarum sermones. Quãquam quid sophistas memoro? Cũ etiã non contẽnendorum medicorum aliqui, etiã qui integra volumina de sãguinis reiectione prodiderunt, alia quidem multa & parua recte perscripserint, maximorũ aũt auxiliorum nullius meminerint, parum intellegentes per multa illa & parua quæ recte admonent, longum ipsis ęgrotis comparandum interitum. Per hęc aũt tria, qui planè deplorati non sunt, oẽs seruãtur: per sanguinis missionẽ, & purgationẽ, & ea quæ caput roborant. Sanè in sequentibus cũ de succorũ curatione pręcipiemus, dicemus de sanguinis missione diligẽtius. Minime igitur (sicuti medicorũ nõnulli censent) à paruis incipiendum auxilĳs est: nec sicut illi dicunt sentiendũ: ista scilicet prius esse tentanda: mox si nihil profecerint, aggrediendã maiora. nam in morbis in quibus periculum nõ impendet, vera ea opinio est. at vbi moriendum ęgro prorsus est, si phthoe

ſemel exceptus ſit, alieniſſimumq́ à ratione eſt à minoribus inchoaſſe. Nam ſicuti reliqua omnia ab Hippocrate tradita, ita illa quoque ſententia recte eſt dicta: Nempe ad vltimos morbos vltima prſus remedia maxima valere. Quanam igitur inductus opinione Eraſiſtratus in talium affectuum principio ſegnis tardus'que eſt, poſt diligẽs cũ per̃ijt occaſio? Nam ſanguinis miſſione cum ſanguis reijcitur, nuſquam prorſus vtitur, vitioſiſſima ratione inductus. ſed nec purgat quenquam, nec caput ſiccat. Quibus nimirum

50 ſi quis phthoe occupari periclitantes fraudet, quanuis reliqua omnia probe peragat, nihilo plus arbitror agat. Nam ſanguinem mittere recuſat, ac ſolis artuum deuinctionibus ad eum auocãdũ vtitur: quò (vt ipſemet ait) ad phlegmones tempora ſat nobis ſanguinis ſuperſit, nec propter inopiam eius ægrum nutrire cogamur. Sed heus tu Eraſiſtrate, dicat arbitror aliquis, ſi poſt venã ruptam phlegmone iam pulmonem occuparit: non eſt quod ſperes hominem ſanandum, propter ipſas quas paulo ante comprehendi rationes. Quare amplius opera tua nõ egebit, prodit9 vide-

60 licet per te inter initia. Quippe idẽ facis quod gubernator qui vbi per eius incuriam periclitata nauis eſt, nautarũ cuipiam aſſerem in manum dat, inde'que ſalutem comparare ſuadet. Sed Eraſiſtratus fortaſſe exiſtimabat phlegmonen eſſe ex ijs quæ neceſſario vulnus comitentur. Verum ſi ita ſentiebat, in magna planè erat ignorãtia: cum videre cuique liceat ſexcentis eorum qui quotidie ſingulari certamine decertant, maxima citra phegmonen glutinata vulnera, ſic, vt ſecũdo vel quarto die ſint omnino in tuto. Nos vero etiam plurimos ex ijs qui vas in pulmone ex caſu, cla-

70 more, plaga've rupiſſent, priuſquam phlegmone excitaretur, curauimus. Quòd ſi horum quoque pulmones phlegmonen inuaſiſſe aſſerit, ipſe ſuis ipſius placitis repugnat, ſimul princeps viſcus quod maxime vicinũ cordi ſit, phlegmone laborare affirmãs, ſimul hominẽ febri carere, itẽ'q́ rupta phlegmone nihil expuiſſe. Ergo à nobis quoque inuicem audiat nec fieri poſſe vt glutinetur vlcus ſi phlegmone pulmonem inuaſerit, omnino'que febricitaturum, ac purulenta deinde cum phlegmone ſoluitur, tuſſi exputurũ. Ergo ſiquis nec febricitabit nec tuſſiet, nec ſaniem aliquã

80 ex vlcere & phlegmone ſpuet: quæ ratio eſt vt huius ineſſe

pulmoni phegmonen dicas? Itaque tum hoc maximum certe pręsidium non recte ab eo damnatum est, tum purgatio sine vlla mentione prætermittitur. Ac nec vllum pharmacum quod efficax sit, contra vllum ex comprehensis generibus ab eo est positum. Quin siue caput fluxionem mittat, eo statu seruabitur. siue ex intemperie ipsorũ spiritualium tussis incidat, etiam ipsa sic manebit. Ergo Erasistratus statuario illi adsimilis videtur, qui reliquis omnib9 partibus scite perfectis, statuam reliquit cęcã. Nam quę quęso reliquæ pulchritudinis gratia, cũ oculos desyderes? Postea 10 si dijs placet, cum tanti viri maxime aberrent, egregius vir Thessalus qui artem ne nouit quidem, methodicum se censet appellandum. Ac nunc ferme omnes sectatores eius sanguinem mittere videmus, tum alijs ægrorum non paucis, quibus non solum non vtile, sed etiam noxium existimare id pręsidiũ oportebat, pręsertim si ꝓprijs ipsi hypothesibus starent: tum vero ijs qui sanguinẽ, siue hunc per vomitum, siue etiam cũ tussi, rejciunt, modo valentes vires habeant. Sed quomodo cohęrebunt hæc secum, vt venam vbi sanguis rejcitur, incidere iubeãt: & in commentarijs suis scribãt remedium id adstrictis vitijs cõuenire? Ergo ne se methodicos amplius nominẽt, sed empiricos, si reiecta ratiõe quam esse rectam putabant, experientia vtuntur ad inueniẽda pręsidia. An igitur in ijs quidem clare depręhendũtur nec methodo, nec omnino ratione aliqua quicquam facere: vbi vero partes inutiles esse ad curationis inuentionẽ aiunt, non multo magis? Atqui si quis ad memoriam reuocet ea quæ de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, præterea vtero, vesica, & ventriculo, diximus: errare eos tota via videbit. Talis igitur erat qui ad phlegmonen 30 quæ in pudendo erat, macedonico medicamento est vsus, ac cum eo etiam cataplasmate quod relaxandi vim habebat, nempe solenni hoc quod ex pane, aqua & oleo conficitur. Etiã alius quidam illi persimilis, qui ad sedem exulceratam ijsdem est vsus. Verum de talibus vbi de phlegmonis disputabitur, agemus. Cæterum vlcera quæ citra phlegmonen in pene sede' ve cõsistunt, nullum cataplasma desyderant, sed medicamẽ quod cicatricẽ inducat: non tamẽ me hercles ei9 naturę quæ vlcera quę in carne sunt, inducere cicatrice possit, imò quæ tanto magis siccare possit, quã- 40

to hæ partes sunt carne ficciores. Quinetiam quod magis admirere, ipsorum quæ in pene sunt vlcerum, magis etiã siccari postulant & quæ in toto cole hęserũt, & quæ extra hunc etiã finem eius qui glans dicitur infestãt: minus vero quæ in prępυtio sunt: atque etiam his minus, quęcunque in reliqua sunt cute quæ totum colem vestit. Cum igitur humidum in glande vlcus quidã ex amethodis istis medicis, istis inquam Thessalijs, sanare aliquando non posset medicamentis ijs quæ epulotica vocantur, id est quæ cicatricem inducunt, adhibuit in consilium me. Vbi igitur ex me audiuit longe ficciore medicamento particulam egere propterea quòd ficcioris naturæ esset, primũ non credidit. vt vero coactus necessitate est aliquo ex nostris medicamẽtis vti, tribus diebus sanatum vlcus est. perspicuũ'que erat medicum non tam fuisse de salute hominis lętatum, quàm inde adeò tristatum quòd in mala disciplinæ secta fuisset educatus. Siquidem medicamẽ quod ex papyracea charta combusta fit, hoc scilicet nobis vsitatum, id genus vlcerum sanat: sicuti etiam anethum vstum simili modo inspersum: item'que colocyntha sicca atque vsta ad eundẽ modũ: alia præterea multa ex ijs quæ vehementer sicut illa siccant. Si qua vero eiusmodi vlcerũ sine madore sunt, ac recentia, ijs sola aloe salutare medicamen est. Inspergitur autem sicca, sed in tenuissimum ceu pollinem redacta. Hæc vero etiam quæ in sede consistunt sicca vlcera probe percurat. Simillimam huic vim habet & cadmia vino elota, & sicca. Ab hac quoque non longe abest argenti spuma, lithargyros græce dicta. Deinceps vero molibdena sequitur. Omnibus vero his tum minus inferens doloris, tum nullo minus efficax pompholyx est. Sin humidiora sũt, ipse per se pini cortex, item'que lapis hęmatites idoneus est. Quòd si profunditas quæpiam etam adsit, dictorum alicui tantulum mãnæ admiscendum est, quantum sit ad carnem gignendam satis. Neque igitur horum quicquã vel per somniũ norunt qui istius sunt alienę à methodo sectę: (cum omne vlcus, in quacunque animantis sit parte, eandem postulare curationem opinentur) neque etiam quemadmodum fuere quædam vlcera oporteat, veluti ea quę in abdomine cõtingũt. de quibus in sequenti libro cum ijs quæ restant vniuersis agetur.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER SEXTVS.

NON DVBITO FORE NON nullos quibus esse prolixus videbor, qui vnum hactenus morborum genus quemadmodum methodo curetur, exponā. Par est autē non tā mihi longitudinē hanc imputēt, quàm ij̄s qui parum intellegentes quæ rectissime ab Hippocrate sint scripta, ea calūniari sunt conati. Quos ne quemadmodum vlcus quidē recte curent, scire ostendi: nedū quod maius sit quicquā. Atque ipsum quidē morbi genus, cuius vna species vlcus est: seu continuitatis, seu vnionis solutionem voces, nihil referat. Illud monstratum est, methodum curandi eius, in quocunque corporis membro sit, quæ quidem ab affectu ipso sumantur indicationes seruare cōmunes: quæ ex partibus prębeantur, alias atque alias habere. Cum enim in carnosis particulis inciderit, nominatur quidem vlcus: habet vero curationis indicationem omnium quidem quæ præter naturam sunt communem, sui scilicet ademptionem. quam vero ceu affectus præstat, vt per cōtraria tollatur. quam vt diuisio est, vnitionem. Quippe generatio huius vitij̄ in diuisione vnitatis cōsistit. Ideóque in osse vocatur fractura, græce catagma: in neruosis fibris spasma: in musculis vlcus & ruptio. quorū differentia prius iam dicta est. Idem tamen morbus cum in neruum, & arteriam, & venam inciderit, nullam propriam appellationem est sortitus: mutuatur autem interdum vlceris, interdum vulneris vel ruptionis appellationem. Cæterum parum esse de nominibus solicitum debere eum cui rerum scientiam inuenire sit propositum, sæpe iam diximus. Itaque huc potius nominibus neglectis properemus: quando non ex horum exquisita impositiōe, sed ex appositis remedij̄s ægro salus paritur. Rursus igitur reuocandum ad memoriam est quemadmodum audacissim9 Thessalus cum nullam curandi vlceris methodum tradiderit, omnes ta-

men dixiſſe ſe arbitratur. Siquidem quòd ſinuoſum vlcus poſtulet impleri, & ſimplex glutinari, hæc nec idiotis ſunt ignota. Quemadmodum tamen methodo quis pharmaca inueniat quibus vel impleatur quod ſinuoſum eſt, vel glutinetur quod ſimplex eſt, hæc vulgus non nouit: at id eſt quod medicis conſyderādū proponitur: atq; hoc eſt in quo alius alio eſt præſtātior. Quippe veluti in præcedentibus oſtēdimus, & inueniet remedia, & inuentis recte vtetur quiſquis in medendi methodo eſt exercitatus. Vt enim
50 iā aliquid perſequamur quod præcedentibus ſit deinceps, fingamus quempiam ad nos venire cui tantum cutis acu ſit puncta. Hunc hominē, ſi is ſit cui facile vlcera ſaneſcant, etiam ſi citra medicamentum nudo'que membro ad opera conſueta dimittas, nihil ſentiet mali. ſin cui difficulter ſanentur, primum quidē dolebit, poſt etiam tum pulſu particula infeſtabitur, tum phlegmone. Ac empiricus quidem examinando percontando'que hominis naturam diſcet. Nos vero tum ex eiuſmodi examinatione omnibus his vſi quæ per experientiam inueniātur, tum nihilominus ex ijs
60 notis quas de boni ſucci mali'q; naturis habemus, prȩterea de ijs qui acris hebetis'que ſunt ſenſus, tum plenitudine grauatis, modice'que ſe in ſuccis habentibus, non ignari q; qui vel plethoricus eſt, vel vitioſis ſuccis premitur, vel acris eſt ſenſus, vel horum quibuſdam omnibus've premitur, phlegmone tentabitur: qui cōtrà eſt affectus, nihil mali ſentiet: atque hȩc proſpicientes, non equidē medicamen quod glutiet imponem9, cuiuſmodi pleraque ſunt eorū quæ enhæma vocāt, (ea ſunt quæ recētibus ſtatim applicātur vulneribus) imò molle et blandum, et quod dolorem mitiget.
70 ſiquidem vbi magna diuiſio eſt, ibi ſtudiū impendi debebit vt ſiccantibus remedijs labra vlceris vniantur, atq; coaleſcant. vbi acu ſtilo've facta diuiſio eſt, id duntaxat curandū eſt, ne phlegmone particula tentetur. Atque ex hoc manifeſtum eſt cruentorū vlcerum indicationē quȩ à Theſſalo eſt prodita, nihil nos maius adhuc docere, quā ſit cuilibet ē plebe notum. Nō enim ſcire quid fieri oportet, id magna res eſt, vt quod omnibus hominibus natura inſit: ſed quibus rationibus illud efficias, id vero ſcire artificum eſt. Nam ſi nauem quiſpiam ſit ædificaturus, ſcimus profe-
80 cto omnes, etiam qui nauium fabri non ſumus, quo loco

poni gubernacula debeant, quo loco puppis, quo prora, ac reliquorum quiduis: cætera nihil nobis hæc ad rem nescientibus quemadmodum ipsa struantur. Aeque & qui ædes molitur, vtique non ignorat nec quòd primum iaciẽda murorum fundamenta sint, nec quòd super his erecti minime'que inclinantes erigendi sint muri, nec quòd super his strui tectum oporteat, nec quòd ostia, & fenestræ, singulę'que reliquarum dom9 partiũ, proprijs collocandæ sint locis. verum hęc ad domũ ædificandã quid conferant, quoad ipse fabrilis artis ignarus ea fabricare nesciat? Vni igitur Thessalo ex omnibus hominibus nosse quid fieri oporteat, ad artificiosam notitiã satis esse videtur. Sed nos per superius compręhensa monstrauimus id esse operum quę ex artibus expectentur, veluti principium quoddam, nondum aliquam eorum propriam partem, sed quæ etiam sit cuiuis è plebe communis. Quippe primæ in omni arte indicationes omnibus hominibus natura sunt præsto. Quare si hæ satis sunt ad opifices faciẽdos, nihil vetat quin et naues ipsi ædificemus, et materiã fabricemus, prõptũ'q; sit omnibus tum calceos facere, tum vestes, tum domos, sed & architectos esse, & cithara personare, & rhetoricari. Verum non ita se res habet: nec qui vulneratæ parti naturalem vnitionẽ esse moliendam nouit, is medicus est: sed qui quibus id rebus perficiat intellegit: quanquam ne hoc quidem ipsum per se satis est, nisi quis etiam quo pacto his sit vtendum sciat. Sed qui viam omnem curationis eousque percalluit, vt ipsum consequi destinatum finem queat, is demũ est qui mederi nouit. Ergo istis amethodis Thessali æmulis illud accidit, vt cum maiora viribus audeant: nec ad ea quæ consequi alioqui possent, accedant. Quippe cum dudum stilo quidam vulneratus in manu esset, ita vt tota diuisa cute aliquid neruorũ qui suberant pungeretur, sapiens scilicet Thessalius in principio emplastrum quoddam imposuit quo sępe in maximis vulneribus vsus ꝓspere fuerat. Putabat enim (arbitror) omne vulnus eandem curationem requirere. Phlegmone vero oborta, ad cataplasma quod ex farina tritici componitur se conferens, atque interim hominem tabefaciens, intra septimum diem iugulauit. Nec sanè compręhendere numero est, quot, vbi in Pęonias istorũ man9 incidere, cõuulsiõe

perierint: quò si dijs placet, sanctio illa Thessalia seruetur, omne cruentum vlcus similiter esse curandũ, id'que partibus ijs quæ laborent, nullam indicationem conferentibus. Cæterum vera ipsa methodus, non perinde atq; hæc Thessali est amethodos: imò potest vel nunc etiam post tot tantos'q; medicos non solũ meliora medicamenta quàm pri9 fuere, sed etiam vniuersum curationis modũ inuenire. Nemo enim statim ab initio ijs vsus quæ nos inuenimus, ex nerui vulnere in conuulsionem incidit. Aduerti nanque vbi

50 punctus neruus esset, ei ex sentiendi quod optinet acumine, necesse esse tum dolorem incidere quàm reliquis partibus maiorem: tũ ex necessitate phlegmonẽ consequi: nisi quis et medelam dolori inueniret, & phlegmones generationẽ prohiberet. Rationabile igitur mihi est visum, cutis quidẽ vulnus apertũ inglutinatũ'que custodire: quò per id ex neruo vulnerato sanies effluerет: totũ vero superuacuis humoribus liberare: ac ne quis dolor vulneratam partẽ vrgeret, in primis solicitudinẽ habere. Itaq; etiã medicamẽta excogitaui non pauca, quæ vulneri imposita ad vtrunque

60 mire sunt cõparata, tum vt dolorem mitigent, tum vt exitum saniei patefaciant. Tutius vero fuerit etiam si quis cutem latius incidat, ac totum corpus sanguinis missione inaniat, vtique si fortis sit virtus. Si vero vitiosis succis repletum corpus sit, ꝓtinus purget. Aqua vero calida quanquã reliquas phlegmonas valde mitigat, vulneratis tamen neruis est inimicissima: cũ pręsertim eorũ substantia ex refrigerata concreta'que humidiore materia sit condita. Omnis enim eiusmodi constitutio per ea quæ simul calefaciunt & humectant, resoluitur ac putrescit. Itaque ab aqua calida

70 eos qui ita vulnerati fuerant, omnino prohibui, vtilius iudicans oleo calente fouere, propterea quòd demõstratũ à me est, hoc quoque si frigidum applicetur, tenues meatus obstruere: sin calidum, digerere. Porrò fugi ex huius quoque generibus & crudum quod omotribes græce dicitur, & quod denique adstringendi vim haberet. Delegi autem tenuissimum, cuius generis Sabinum est: quod etiam vtili9 fuerit, si bimũ trimũ've sit. Quippe id quàm recens magis per halitũ digerit: quo'q; magis est antiquũ, hoc semꝑ magis digerere est potẽs: verũ dolorẽ minus sedat. In pharma

80 cis autẽ huc omne cõsiliũ direxi, vt esset eorum facultas tũ

tenuis,tum modice excalfaciens, & quæ admodum sicca re citra dolorem posset: cum sola hæc trahere ex profundo saniem,neq; cõtracta neq; demorsa particula, possit. Vsus sum autem primũ terebinthina resina,tum per se,tum etiã paulum euphorbij admiscens. Et per se quidem in pueris & mulieribus, & generaliter ijs qui molli essent carne. Cũ euphorbio vero in ijs qui dura. Non secus autem & propo li,non per se modo , verumetiam cũ euphorbio molliens. Quòd si durior esset,cum tenui quopiam oleo. Quin & sa gapeno in duris corporibus sum vsus,vtique cum oleo & 10 terebinthina id miscens. Sed & opopanace ad eũdem mo- dum quo & sagapeno. Mihi vero & lachryma cyrenaica nõ inutilis fore videtur,si quis emplastrum ex ea faciat,cu- iusmodi est quod nos ex euphorbio composuimus. Verũ nondum id experientia,quemadmodũ reliqua omnia,cõ- probauim9. Quippe præcedere oportet eã quę à vera me- thodo proficiscitur remediorum inuentionẽ,huic vero ex- perientiam ad certiorem etiam fidẽ subscribere. Siquidem ex tali methodo etiam sulphur,quod ignem expertũ non sit,quod'q; lapidosum nõ sit,sed omnino tenuiũ partium: ei 20 cui neruus vulneratus esset,conducturum sperauimus,tan- tum eius tenui oleo miscentes,dum quod ex vtrisq; mixtũ erat,sordium haberet crassitudinem. In valentioribus vero durioribus'que corporibus etiam si ad mellis spissitudinẽ redigas,sic quoque iuueris. Nam id quoq; comprobatum experientia est. Quinetiam lotam calcem similiter oleo ad- mixtam his applicandam excogitauimus. quę etiam si ma ri lauetur,magis proficiet. Lauatur optime per æstatẽ sub ęstu caniculæ. Quòd si bis ter've eam laueris,vtilius medi- camen efficies. Quo pacto autẽ talia præparanda sint,ex 30 cõmentarijs quos de medicamentorum cõpositione edidi- mus,intelleges. Nunc mihi tantum dixisse sufficit,me tum hæc,tum alia multa medicamenta aduersus neruorũ vul- nera inuenisse,cũ nec sub aliquo magistro ea vsurpata vi- derim,nec in veterum alicuius aut medẽdi libris,aut quos de facultatibus inscribunt,prodita:sed ex ipsa rerum natu- ra indicationes sumpserim:id quod proprium esse medici methodo vtentis existimo. Mirificus autem Thessalus cũ ne vnum quidem medicamentũ inuenerit,iam pridẽ ma- teriam eorum notam esse affirmat. Atqui multorum me- 40

dicamentorum quæ nos excogitauimus,non modo Theſ-
ſalo,& qui ante eum medici fuerunt,materia nota nõ eſt:
ſed nec ijs qui poſt eum in hunc vſq; diem fuerunt. Siqui-
dem ipſe cum accerſitus aliquando eſſem ad quendã qui
à Theſſalijs iſtis amethodis medicis putris fuerat factꝰ,ac
cernerem eum cataplaſma qđ ex triticea farina fit,impo-
ſiturum:vbi nullum ad præſens mihi medicamẽtum erat,
popoſci ex figulo quodam quem viderã ægri vicino aquã
lixinã:tum coquẽs in ea farinã hordeaceam,non autẽ ſicut
50 illi in oleo & aqua triticeam,impoſui.Poſtea vero farinam
erui ſimili modo coctã, iam phlegmone inflãmato & pu-
tri ex bella horum curatione neruo impõnens,vindicaui ab
ea putrefactione hominẽ. Verum de ijs quæ cũ phlegmo-
ne putreſcũt,alia diſceptatio ſequetur, ea'que diffuſa in op
portuno operis loco.De neruis vero vulneratis ſatiſfaciant
quæ dicta iam ſunt.Et ſanè ex ijs quę ipſi inuenimus,plu-
rimi vno illo emplaſtro vtuntur quod ex euphorbio,& ce-
ra,& fricta reſina eſt compoſitũ.Cui neſcio quomodo ali-
qui ſinopidis aliquid poſtea miſcuerunt, aliqui ochræ,quò
60 videlicet fucatum vnde componatur lateret. Verũ non eſt
à principio ſic à me cõpoſitum.Miſcuerint fortaſſis ei non
nulli & è ſalis flore aliquid,aut aliud quippiam tale quod
colorem eius immutet,nec vim eius minuat. Poteſt quis ꝑ
ignorantiam etiã tale aliquid immiſcere quod facultatem
eius immutet.Verũ nos illud ex cera,reſina terebĩthina,pi
ce,& euphorbio,cõpoſuimus,immiſcentes ex cera partẽ
vnam,ex terebinthina,& pice,vtriuſq; partis vnius dimi-
dium,ſic vt quod ex vtriſq; conflaretur,cerę par eſſet.licet
autem interim & plus ſit quod ex ambobus conſit,quàm
70 cera.licet rurſus & alterum eorũ tantum ceræ admiſcere.
Quinetiam in penuria terebinthinæ tum humidã pineam,
tum etiam frixam cõmode admiſceas.nõ minus etiam his
& abietinam immittas. Strobylina vero duris tãtum cor-
poribus idonea eſt,ad mollia vero immiſcenda non eſt.Si
itaque humidam reſinã immiſcebis,tunſum cribratum'q;
euphorbium reliquis immittes liquatis. Eſto vero pondus
eius,ceræ pars duodecima:etiam plus aliquando, vbi ſcili-
cet valentius efficere eſt in animo. Sin ſiccam,ſicuti quę fri
cta eſt,vtiq; olei puſillum deſyderabit euphorbium. Qua-
80 re ego tum id cum oleo contundens,ac ad ſordiũ ſpiſſitu-

dinem redigens, mox reliquis post liquationem refrigeratis terens misceo. Sæpe etiam tantulū aquæ immiscui medicamento cōficiendo, quantū in mixtis ipsis liquandis tū absumi, tum euanescere prorsus potuit. Verum omnia huius generis ad tractationem de medicamentis magis attinent. Nunc suffecerit, sicuti antea fecimus, indicato quale esse debeat medicamēti genus, pauca particulatim exempli causa apponere. Vberem nanq; omniū materiā in opere de simplicibus medicamentis inuenies. Præparare autē debebis vt in opere de eorum compositione est traditum. 10
Nunc igitur satis est hoc tantum dixisse, atq; ad alia transire: Vulnerati nerui curatio medicamenta postulat quę & tepidum calorem excitent, & valenter siccent: tum quę ex substantiæ suę natura & trahendi vim habeāt, & tenuium sint partium. Sanè nō ad medicamentorum modo victus'que inuentionem ipsa medendi methodus proficit, sed etiā ad ipsum inuentorū vsum. Nam veluti in superiorib9 ostēdimus, quisquis citra methodum quæ vlceri apta medicamenta sunt molitur, eorum ne minimo quidem probe vti posse: ita & nunc ostendere licet. Siquidē intellexisse quan- 20
topere affectum vel siccarit, vel calefecerit, vel mitigarit, vel lacesserit medicamēti applicatio, is demū potis est qui methodo quadam curat. Idem vero ipse nec alius etiā intendere ea quibus inter initia est vsus, vel remittere nouit. Cum nāq; quod dieuphorbiū, propterea quòd euphorbiū accipit vocant, quidam vulnerato neruo statim imposuisset, id'q; subinde prius prospere fuerat expertus, tertio die indicauit mihi vulneratam partem tum dolentē, tum phlegmone tentatam, miratus medicamen nihil cōtulisse. Percontatus igitur laborantē sum num primo die cū imposi- 30
tum medicamētū esset, calorē quēpiam veluti ex sole suauem sensisset. is se quicq̄ eiusmodi sensisse negauit. Rursus itaque percontabar & medicum quāto iam tēpore pręparatum apud se medicamentū habuisset, ac quos eo sanasset. Ille plus anno apud se habuisse: sanatos vero à se aiebat pueros duos, & adolescentem vnū. Cum autē & de corporis habitu adolescentis rogassem: album eū, molli'que corpore fuisse affirmabat. His ego auditis cū intellegerem vt ad propositi adolescētis temperiē euphorbium deesse, postulans tum ipsum emplasticū medicamentū, tum etiā eu- 40

phorbium, sumens'que ex his quantum satis putaui, iussi manibus medicamentũ subigere, ac euphorbium diligenter contundere. postea quàm hęc facta sunt, miscere ea simul iussi. Ipse vero oleum Sabinũ vtiq; subantiquũ modice calefaciens, foui vulneratam partẽ. Resecto'que leuiter puncturæ quod cõniuebat foramine, imposui medicamẽ, iniunxi'que homini inediã. Medico vero pręcepi vt vesperi rursus eum solueret, ac simili modo quo me viderat, oleo vteretur. Atque his peractis apparuit postridie pars ægra
50 & sine dolore, & sine plegmone: intellexerunt'q; qui huic operi aderant omẽs, verissimũ esse (quod nos sępe vsurpamus) non esse adeo magnũ quod medicamen pręstare possit, nisi nactum sit qui eo dextre vtatur. Est autem dexter vsus qui tali planè methodo qualem ipsi iam sæpe in commentarijs qui ante hunc sunt ostendimus, procedit: omniũ medicamẽtorũ vsu ad calidum, frigidũ, humidum, & siccũ, veluti ad normas relato. Quam nimirũ methodũ non solum amethodi Thessali sectatores probe tractare non valent: sed nec Erasistratus, nec alius medicorum quisquam
60 qui corporum elementa aut prorsus nõ inuestigarunt, aut alia quàm quę cõpręhensa à nobis sunt, posuerunt. Sed de his hactenus. ¶ Si autẽ non punctus, sed planè cęsim vulneratus neruus sit: consyderadum est quo pacto facta vulneratio sit, vtrum'ne per transuersum neruũ, an per longitudinem eius: tum vero quantũ interuenientis diuisum sit cutis. Proponatur igitur primũ multum esse cutis adapertum, adeò vt neruus nudus appareat, is'que per directum non per transuersum diuisus. Huic neruo nullũ iam memoratorum medicamentorũ quę ex euphorbio ac similiter a-
70 cribus emplastri specie fiunt, applicabis. nudatus nanq; nõ feret eorum vim, ita vt cũ interposita cutis erat, tulit. Optime igitur eo casu calce elota in multo oleo soluta vtere. Salutare vero est & quod ex pompholyge medicamentum fit, si in largo rosaceo sit liquatum. quod vtiq; meli9 fuerit, si tum rosaceũ ipsum, tum oleũ salis sit expers. Siquidem nudato neruo, omis curationis consilium huc tibi dirigendum est, vt minima cũ rosione sicces. Possunt vero id præstare planè paucissima medicamenta. Esto igitur hoc casu calx salubri aqua æstatis tempore sæpe elota. Esto præter-
80 ea (vt dictum est) & pompholyx elotus, ita videlicet vt

elotus habetur in eo composito medicamento quo publice vtimur, quod'que alia elota in se non pauca continet. Quippe quæ ex metallis consistunt, ea elota esse omnia oportet, si modo citra rosionem vllam sint siccatura. Salubre vero medicamentum est & quod ex melle sub emplastri specie componitur, vtique cum ex optimo fit melle. Solui vero et id rosaceo oportet, quod tum reliquis cõditionibus sit optimum, tum salis omnino expers. Quinetiam ceram quæ eiusmodi medicamẽtis sit miscenda, elotam esse conuenit. Aeque & si quid terebinthinæ resinæ iniicies, hæc quoque 10 elota sit oportet: atque hac magis si alterius cuiusquam resinæ quid immittes. Quippe medicamentis omnibus quæ laueris, acris mordẽs'que sanies eluitur atque abstergetur. Si vero robustus sit qui vulnus accepit, & cui corpus sit à superuacuis humoribus mundum, in hoc fas est etiam valentioribus remediis nonnullis vti: veluti ipse aliquando cum id genus vulneris in medio brachii, manus'que articulo accepisset iuuenis quidam philosophię studiosus, alioqui corpore bene habito, & tũ in ęstiuo sole perusto, ex polyidę pastillis sapa solutis postea super calida aqua tepefactis 20 linamenta imbuta imposui. Nam id quoque vel in primis semper habendum curæ est, ne quid ex iis quæ vulnus contingent, frigidum sit: quandoquidem ipsa laborans pars & sensilis maxime est, & principum partium primati continua, & temperamento suo frigida: quorum omnium occasione & ex facili à frigido offenditur, & suam offensam impertit cerebro. Quòd si ex iis fuerit quę in musculos perueniant, etiam conuulsionem facile accersit. Siquidẽ monstratum est musculos voluntarii motus instrumenta esse. Idem fore & in tendonibus expectabis, iisdem de causis. 30 Cęterum cum memoratum remedium tum vulneri ipsi iuuenis imposuissem, tum vero partium quę supra erant, non parum eodem complexus fuissem: quę circa axillas, collũ, caput'que eius erant, omnia calente oleo assidue madefeci. Detraxi vero illi & primo statim die sanguinem, scarificata vena. In quarto igitur hic quoque iuuenis recte habuit, adeò vt & rugosum, & paruum, & contractum vlcus iam cerneretur. Verũtamen consultius visum est, vsque ad septimum nihil nouare. post quẽ diem planè redditus est sanus. Sanè oleo perfundere tale vlcus non oportet, præsertim cũ 40

Tyrosb
roza elot
Tyrosb
Lotion
dramuto
Brachin
vulnerat
polyida
pastill
nihil act
frigidu
nervos
vulnerat
impone
vulnerat
nostri oleo
no effundere
sed partes
vicina

vt nunc comprehensum est curatur. Nam oleum pastilli huius viribus est aduersum, ac sordidum vlcus reddit. Neq; enim parum interest, nudo'ne neruo oleū, an per interpositam cutem admoueas. Abluenda igitur à vulnere sanies est molli lana specillo circūuoluta. Madefacere vero lanam si placet, ne scilicet sicco vlcus attingas, sapa suffecerit. In hac igitur lanam intingens, mox exprimens vlcus detergebis. Esto vero hæc quoque ipsa tepida primis maxime diebus. Quòd si omnia ex sententia successerint, etiam vino dulci
50 madefacere citra periculum licebit. verum dulce id omni mordente qualitate careat: cuiusmodi tum thereum est, tū scybelite, atque ab his quod caryinum vocant. Quæcūque vero & dulcia pariter et fulua sunt, veluti phalernum, inutilia sunt: quippe acria sunt omnia talia, ac supra modum calida. Vlcere vero iam ad cicatricem veniente: quæ alba plané sunt & tenuia, nec multam aquam tolerant, nec odora sunt, ea dulcibus prestant. Aquæ vero vsum ad neruum vulneratum, semper fugies, sicuti etiam relaxans cataplasma. Ad iam dicti vero pastilli vsum prope etiā accedit & me-
60 dicamenti vsus quod diacalchiteos vocāt, quo publice vtimur. Liquari vero etiam hoc debebit estate rosaceo, hyeme sabino oleo. Descriptum autem est medicamentum hoc in primo de medicamentorum compositione. Polyide vero pastillus, vel trochiscus, vel quomodocūq; appellasse libet, omnibus ferme notus est. Cuius si copia non est, andronis, vel pasionis, pro eo est sumēdus, vel noster, qui etiā omnibus illis est valētior. Sané iam dictum est robustis corporibus valentiora medicamenta, imbecillis mitiora esse adhibenda. Ista & vera methodos inuenit, & experientia con-
70 firmat. Thessalus vero cum suis vnà sophistis in alto throno residens ἐν κριομύξοις ἀνδράσι (vt Cercitas ait) in precio erit, dum suis rationibus confirmat omnis vlceris recentis eandem esse curationē, neq; hanc vllam ex partium natura indicationē sumere. Vnus tamen magni in eius sapientia nominis, admirandā vulneratorum neruorum curationem excogitauit. Nā protinus eos totos precidit, ne admonito quidē qui vulneratus fuerat. quanquā in hoc quoque à secta sua desciuit. Siquidē par erat vel & musculos vulneratos, et arterias, & venas, et aliud quiduis totū precideret:
80 vel nec neruū. Alioqui sic qđ fugiūt, id facere deprehendū-

tur, vt diuersam pro discrimine partiũ indicationem accipiant. Verum hos iã mittamus, ac de transuerso nerui vulnere agamus: in quo maior conuulsionis metus impendet, phlegmone scilicet à desectis fibris ad non sectas cõmunicata: cęterum cõuulsione ab ipsis non sectis excitata. Ac q̃ ad vlceris curationẽ attinent, hic quoq; sunt eadem. cęterũ detrahere largius sanguinẽ, ac tenui magis quã in illis vti victu, tũ in quiete oĩno ac lectulo molli hoiem cõtinere oportet: tũ oleo calẽti vbertim in axillis, collo, tẽdonib9, ligamẽtis, & capite vti. Quòd si vulnerat9 neruus ex ĳs sitq̃ in crure habẽt: sicuti cũ in manu erat, alę, ita in his bubones largo oleo imbuẽdi: tũ per totã spinã ad collũ & caput ascendendũ. Cõtusi vero nerui, vbi cũ his vnà cutis quoq; cõtusa exulcerata'q; est, medicamẽta postulãt q̃ in siccãdo quidẽ cõmune nerui vlcera sanantiũ consiliũ seruẽt, cęterũ q̃ partes quę p̱ cõtusionẽ à se dissideãt, cõtrahere cõstringere'q; sint apta. Qui vero absq; cutis simili affectu sunt contusi, hos oleo calẽte cui euocãdi facultas insit, sępissime perfundere oportet, ac toti9 corpis similẽ curã habere. Semel hoc incidere vidi: sanaui'q; id mature ipsa ex oleo perfusione. Verũ vnà cũ cute neruos cõtusos sępenũero vidi. et p̱pter ei9 symptomatis frequẽtiam athletę ipso vsu edocti habẽt cataplasma qđ ex oxymelite & fabacea farina cõficitur. qđ planè salutare medicamẽtũ ẽ. At si dolor vnà cũ cõtusiõe vexat, etiã picem liquidã immiscere, ac bene coquere, tum calens medicamentum imponere oportet. Vbi vero magis siccãs efficere voles, erui farinã inĳcies. Quòd si vt amplius quoque siccet desyderabis, irim illyricã immittes. Totius autẽ corporis cura his quoque cõmunis est. At si totus pręcisus neruus sit, metus præterea nullus instat: debilis tamen particula manebit. Curatio vero eius cõmunis est cum ea quæ aliorum est vlcerum, quã'q; vnam Thessali imitatores norunt. Ergo de neruis hęc abunde sint dicta. Phlegmonę vero quę in his superuenient: queadmodum curãdæ sint, vbi de phlegmonis agemus docebitur. Neruea vero ligamẽta siue copulæ, quos syndesmos vocãt, cum simillima habeãt tendonibus speciem, valẽtissimorum remediorum vim tolerant: quòd nec ad cerebrum pertingũt, & sensus sunt expertes. Nam nerui omnes alĳ ex ipso planè cerebro ortum habent, alĳ spinali interueniente medulla. Tendones quoq;

quoniam cōpositam eorum esse substantiam ex neruo liga mento'que ostendimus, quatenus nerui participes sunt, eatenus ex cerebro oriuntur. cæterū minus saltem quàm ipsi nerui cōuulsionem accersunt. Syndesmi vero cum ex osse ortum habeant: quicunque rotundi sunt, ĥ neruis adsimiles sunt, duritie tamen plurimū dissident. Verum in eo quòd albi sunt, & exangues, & cauitate carētes, & in fibras diuiduntur: similitudo illis cū neruis & tēdonibus constat. Ergo vbi teretes syndesmi tendones'que visuntur: qui disse-
50 ctionum sunt ignari, neruos eos imaginantur: potissimum qui multo duriores eos neruis esse nō intellegunt. At vbi lati sunt, ibi eos à neruis diuersos esse intellegunt: (quāquam ne id quidē omnes) cæterum ipsos à sese discernere non valent. Verū tu qui præsertim cuiusq; trium partiū naturā perspectā habes, tum vero & formā, & quam in toto corpore positurā obtinent: in quocunq; mēbro vulnus fieri contigerit, statim intelleges neruus'ne sit quod in eo vulneratū est, an syndesmus, tendo've. Et de nerui quidē ac tēdonis curatione iā dictum nobis est. Syndesmus vero vulneratus si is
60 est qui ab osse ad os permeat, & maxime sine periculo est, & quē siccans quibuslibet medicamentis, nihil hominē offendes. Sin is qui in musculum se inserit, quanto est neruo et tendone minus periculo opportun9, tanto vtiq; nisi rite curetur, reliquis syndesmis magis terrere debet. Horum nihil peragi methodo ab ĥs medicis potest qui indicationē quæ à particulis sumitur, vtilē esse ad vlcerum curationē negāt: nec ab ĥs qui id quidē confitentur, sed tamen cuiusq; particulæ naturam ignorant. quę nimirum (sicut ostēdimus) ex ipso elementorum cōstat temperamento. Verum ĥ quan-
70 quam nihil aliud, saltem quę ex instrumentaria partiū constitutione indicantur, intellegunt. Thessalus vero, & qui sequaces eius sunt, etiam hæc ignorant: veluti statim si diuisum abdomen tam alte sit vt intestinum ex eo procidat, nec quēadmodum id reponere conueniet: nec si omentum exciderit, abscindendum'ne id sit, an non: nec an vinculo id excipiendū, an secus: nec an suendum vulnus sit, nec'ne: nec si suendum sit, qua ratione suendum quicquam, intellegūt: vt quę ne nos quidem intellegeremus, nisi ex dissectionis ratione omnium quæ isthic continentur partium naturam
80 didicissemus. quam etiam exponere necessum est, nō clari-

tatis modo gratia eorum quæ diceda sunt, sed etiam fidei: Cutis extrinsecus omnibus antestat. hæc vero in membranam finitur. A cute medio circiter loco neruea tenuitas musculorum (quam aponeurosin græci vocant) gemina tenditur, membranarum ritu. Eas plerique anatomicorū duas esse minime norunt: cum & vnà cohęreant coalescant'que sic vt labor sit eas separasse, & summa præterea sint tenuitate. Post has deinceps habentur duo musculi recti, & carnosi, qui à pectore ad ipsa pubis ossa perueniūt. Atque hęc quidem omnia & sibi cohærent coalescunt'que: & quod 10 conflatum ex ipsis est, græci qui quemadmodum diuisum ventrem sui conueniat prodiderūt, epigastrion, id est abdomen nominarunt. Quod vero hoc deinceps excipit, ab illis quidem vocatur peritoneon: putantibus videlicet vnū & simplex id esse corp9, minime'que compositum: sed falso: cū id cōpositum ex duobus corporibus sit, quorū vtrūque & exangue & neruosum sit. Verum alterum eorum neruosa tenuitas (aponeurosin græci vocant) eorum musculorum est qui per transuersum se agunt. Alterum membrana prætenuis velut aranea, quæ vtique vere est peritoneū. 20 Ac tale quidem in medio sui est abdomen: partes vero ei9 quę vtrinque ad latus ad quatuor quasi digitos recedunt, hæ statim à cute obliquos musculos habēt: priores quidem qui à pectore demittuntur: secundos qui ab ilibus ascēdūt: deinde post hos transuersum musculum, sub quo est peritoneon. Ergo & min9 periculi in hoc loco quàm in medio est: cum tenuem eiusmodi membranam qualem aponeurosin vocant, nullam habeat, & sutura in medio difficulter administretur: quippe cum & procidant hac parte maxime intestina, & ægre inibi contineri queant. Qui enim cō- 30 strinxerant contraxerant'q; ea, recti illi carnosi'que musculi erant, quos ex pectore ad pubis ossa demissos diximus. Ergo quoties horum aliquis est vulneratus, duplici de causa procidere intestinum est necessum. à partibus quidē quę sunt ad latus, propterea quòd musculis qui isthic sunt, constringitur. à medijs vero, quòd nec musculum eum qui cōtineret, habet etiamnū validū, & quòd loc9 opportune ad procidentiam est comparatus. Quòd si maius etiam vulnus fuerit, tum plura necesse est intestina excidere, tū difficilius denuo immitti. Porrò alia ratione parua vulnera tra- 40

anatomi abdomin et periton

ctatu sunt difficilia. Nam nisi quod ꝓcidit, illico in locum suum reponas, inflatur, surgit'ꝗ in tumore: quo euenit vt per angustum foramen immitti nequeat. Minus igitur in eiusmodi vulnerationib9 graue mediocre foramē est. Atq; hæc quidem pręscisse est vtile. Proximum est vt quemadmodum quis hoc genus vulnerum commodissime contrectet, consyderemus. Nam Thessali pręceptum quo censet enhęmis ea pręsidijs glutinanda esse: parū satisfacere, manifestius puto quàm vt quęquam latere qui cōpos sit mentis possit. Quoniam igitur principio id agendum est vt intestina quæ exciderunt, in suū locum recondantur, secundo loco vt vlcus suatur, tertio vt medicamen imponas, quarto vt nequa præstantior pars simul afficiatur prospicias: age iam de primo horum agamus. Cum igitur triplex (vt dictum est) discrimen horū vulnerū in magnitudine sit, propriam à quoque indicationem sumere tentemus. Esto aūt principio vulnus adeo paruum, vt inflatum iam quod excidit intestinum remittere non sit. Nunquid igitur hoc loco alterum è duobus est necessum, aut flatū educere, aut vulnus ampliare? Pręstiterit aūt (vt arbitror) prius, si modo id consequi liceat. At non alia potius ratione id consequare, quàm si causam vnde excitata inflatio est, summoueris. Ea igitur quæ demū est? Certe ambiētis aeris refrigeratio. Itaque etiā sanatio ex calefaciēdo petetur. Ergo spōgia molli & ex feruēti aqua madenti, ac mox expressa calfacere intestinum conueniet. Præparetur vero interea vinum austerum calidum. quippe id magis calefacit quàm aqua, ac robur intestino acquirit. Quòd si huic etiā præsidio intestini inflatio nō cesserit, incidendū peritonei tantulum est quantum ei quod excidit reponendo sit satis. Apposita porrò ad eiusmodi incisionem sunt ea quæ græci syryngotoma vocant, id est quæ ad fistulas incidendas sunt cōparata. Scalpelli vero quib9 acies vtrinque habetur, aut quibus cuspis acuta est, omnino fugiendi sunt. Situs vero laboranti appositus fuerit cū in inferiore parte factū vulnus est, si sursum vergat. cū vero in superioribus, si deorsum. Vnum autem vtrobiq; cauetur, ne quod exciderit, ab alijs quicquam intestinis degrauetur. Itaque ex hac ratione conueniet vt si in dextris vulnus sit, corpus in contrariam partem inclinetur, sin in sinistris sit, in dexteram: sic vt quę vulnerata pars est,

ſemper altiorem locum occupet. Atque hoc tũ in magnis tum etiã in mediocrib9 vulneribus cõducibile fuerit. Quippe id omnibus cõmune consiliũ eſt. Cæterum repoſitio inteſtinorum in ſuum locũ, vbi ex magno exciderunt vulnere, planè miniſtrũ poſtulat dextrũ. Debet enim vbi manibus ſuis totũ vulnus extrinſecus apprehenderit, intro reprimere, tũ cõſtringere, ac exiguũ ſemp ſuenti nudare: quinetiã id ipſum quod aſſutum eſt, modice cõprimere, quoad totũ perſuatur. Iã vero quę cõmoda ratio ſuendi abdominis (gaſtroraphiã vocant) in talibus vulneribus ſit, deinceps doceamus. Quoniam coire coaleſcere'que cum peritoneo oportet abdomen, incipiendum quidem à cute eſt, atque ab externo introrſus acus inijcienda. Vbi vero tum cutem, tum rectum muſculum totum tranſierit: præterito quod ei ſubeſt peritoneo, per reliquum peritoneum eã ab interno extrorſus inijcies, atque inde per reliquũ abdomen tranſmittes. Vbi hoc penitus tranſmiſit, rurſus ab externo introrſum idem abdomen eſt perforandum. Mox vbi peritoneum quod illi quoque ſubhęret, prætericris, atque ad contrarium veneris: hoc quoque ab interno extrorſus perpungendum, vna'que cum eo totũ ipſi coniunctum abdomen. Deinde ab hoc rurſus incipiendum, atque id cum cõtrario peritoneo conſuẽdum. ac rurſus vicina quoque cute tranſmiſſa, iterum ab ea parte acus introrſus eſt inijcienda: conſuendum'que abdomen id cũ contrario peritoneo, etiã inibi vicina cute tranſmiſſa. Atque hęc iterum iterum'que facienda, quoad totum vulnus ſimiliter cõſuerimus. Interuallum vero quod ſuturis interuenit, quod ad cõpeſcenda pertinet ea quæ ſubſunt, breuiſſimum eſſe poſtulat. Quod vero ad firmitudinẽ ipſius cutis necubi rũpatur, breuitas parũ tuta eſt. Quare vtriuſq; vitato exceſſu, eligenda mediocritas eſt. Iam hoc quoq; oĩm vlcerũ cõmune quodãmodo eſt: ſicuti etiã ipſius quo ſuũtur, fili ratio. Nã quod iuſto durius eſt, cutẽ rũpet. quod mollius, cito ipſum rumpitur. Aeque vero ſi ꝓxime ſummas oras acũ tranſegerit: quod reliquũ eſt cutis, qm̃ minimũ eſt, dum violẽter adducitur, cogitur perrũpi. Si plurimũ ab ijs receſſeris, multũ cutis inglutinatũ relinques. Hęc tametſi oĩm ſint vlcerũ cõia, maxime tñ ſeruãda in abdomine ſuẽdo ſunt. Ipſa vero abdominis ſutura aut iã dicto modo adminiſtrabit, vtiq; ſi qs huc

ſtudiũ dirigat vt peritoneum abdomini coaleſcere faciat: (vix em̃ cũ eo coaleſcit, vtpote neruoſum) aut ſicut nõnulli faciunt, qui quę cognatę naturę ſunt, ea cõmittunt, vtiq; peritoneo peritoneũ, abdomini abdomen. Id fiet ad hunc modum. Oportet à vicino nobis abdomine incipere, atque ab externo introrſum per id tantum acum tranſmittere. poſt præteritis vtriſque peritonei labris, ex aduerſa parte ab externo introrſus per vtrunque eius labrum acum reuocare, deinde rurſus hanc reuocare, atque ab interno extrorſum per aduerſum abdomen traĳcere. Hic modus à publico, & exprompto, quo videlicet vno adactu per quatuor labra acum tranſmittunt, hoc diſcriminis habet, quòd totũ peritoneon intra abdomẽ prorſus abſcõdit. Deinceps vero de medicamentis pręcipiamus. Sanè hęc quoq; eiuſdẽ eſſe materiæ debebunt, cuius ſunt ea quæ enhæma dicuntur: quę'q; aliarũ quoque partiũ vnire vulnera in ſuperioribus cõmẽtarĳs oſtẽdimus. Deligatio vero extrinſecus vel pręcipue in his neceſſaria eſt. Quarta vero curationis in his pars nõ paulo ab alĳs diſſidet. ſiquidẽ q̃d inter bubones & axillas eſt, id totũ molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circundare oportet. Satius item fuerit et ſi per clyſteren inteſtinis aliud ſimile infundas. Quòd ſi quid ipſorum inteſtinorum ſit vulneratũ: quę extrinſecus fieri debet, omnia ſimiliter ſunt peragenda. Cæterum quod inĳcitur, vinũ nigrum, auſterum, & tepẽs erit: eo'que magis ſi totum perforatum vſque ad internum meatum ſit. Ac craſſa quidẽ inteſtina facilia ſanatu ſunt: econtrario difficilia quę tenuia ſunt. Ieiunum tamen omnino incurabile eſt, tum propter magnitudinem multitudinẽ'q; vaſorum: tum quòd tunica eius prætenuis neruoſa'que eſt. adde quòd tũ bilẽ ſyncerũ hoc inteſtinum recipit vniuerſam, tũ omnium iocinori maxime eſt vicinum. Ventriculi vero quæ carnoſæ partes infernæ ſunt, curare cũ fiducia tentabis. Nam fieri poteſt etiã vt bene cedat: non ſolum quòd hæ craſſiores ſunt, ſed etiã quòd ſanãtia medicamenta facile hoc loco ipſius ſubſiſtãt. At quę in ore ei⁹ ac gula vlcerũ ſunt, dũtaxat cõtactu medicamentorum in tranſitu fruuntur. Quæ vero in ore eius ſunt, ĳs ſenſus quoque acumen ſanationi obſtat. Verũ quanam ratione ventriculi vulnerati, aliorũ'q; exitialiũ vulnerũ Hippocrates ſanationẽ moliatur, ab ipſo peti eſt ſatius.

Ego nãq; nõ eo cõsilio vt nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus scribendum accessi. Verum quoniam is mihi primus idonea vsus esse via videtur, nec tamen eam totam compleuisse, cum quędam minime limitata, quędam imperfecta obscura'q; ab eo prodita inuenire liceat: idcirco ipse tum omnia ea lucide explicare, tum quę parũ discreta sunt distinguere, tum quę deficiũt supplere studui. Vbi igitur aliquis se in his nostris primit9 exercuerit, tunc se ad libros Hippocratis legendos conferat: ac tum eius de vlceribus librum relegat, tum quæ de vulneribus scripsit. Porrò 10 simul maximum adiumẽtum ex his nostris libris habebit: simul certo intelleget neminem methodicæ sectæ quæ nomine specioso se venditat, re autẽ maxime est à methodo aliena, commode vlcus sanare posse: sed nec reliquorum rationalium quempiam, quicunque parum cognitis similarium partium elementis, artem aggredi censent. Quippe nesciunt hi quoque rationalem simpliciũ animalis partiũ curationẽ: vt qui ab instrumẽtalib9 tm̃ indicationes sumãt. Cæterum paucis etiamnum contra methodicos additis de istis quæ in ventre accidunt vulneribus, aliò stilum conferemus. 20 Vulnerato peritoneo excidit subinde omẽtum, quòd primaria'ne pars sit, an non primaria, vel ex quibus condatur, vel quod habeat opus vsum've, hi compertum non habent. Itaque si iam liuet aut nigricat portio ea quę excidit, ibi quid facient, audire est operęprecium: vtrũ'ne præcident, an intra peritoneon remittẽt. Omnino enim vel ab ipsa experientia quid agendum sit, intellegent: vel ab ipsa particulæ natura indicationem sument. Atqui refugiũt hęc vtraque. Eam quidẽ quam experientia suppeditat cognitionem, dum venerandum scilicet hoc sectæ suæ nomen 30 methodum extollunt. eam vero quæ ex particulæ natura suggeritur, quòd nec substãtiam eius norunt, nec opus, nec vsum, dũ à dissectione ceu re planè inutili abhorrent. Itaq; nesciunt sit'ne ex ĳs quę necessaria ad vitam sint, an quæ necessaria quidem non sint, nec tamen omnino irrita, sed nec an ad eius affectũ simul afficienda pars aliqua primaria sit, an secus. adde quòd nec an vasorum quæ in eo continentur aliquod possit per sanguinis profusionem hominẽ interimere. nec si quis post nigrum eius abscissum quod integrum est, vinculo cõplectatur, quò sanguinis profluuiũ 40

declinet, an id ipsum periculo vlli sit futurum: cum leui salte intuitu etiam neruosum videatur. adeo nisi quis exacte naturã eius habeat compertã, nũquã audebit vinculo vti, conuulsionis scilicet metu. Horum cum nihil mirifici isti methodici intellegant: vbi nigrum redditum omẽtum est, sanè dicere quid agendũ sit, non possunt. At nos (arbitror) possum⁹: qui cũ vsum eius non adeò esse animali magnũ, substantiã'q; eius ex mẽbrana tenui ac arterijs venis'q; cõpositã sciamus, horũ tamen initia ex maximis orta tũ arte-
50 rijs tũ venis intellegamus: sanguinis quidẽ profusionẽ cauebimus, coafficiendos vero neruos nõ timebimus. ꝓinde id quod supra nigricans positum est, vinculo excipiemus: quod post vinculũ est, amputabimus: atq; vt in imo fine iã cõprehensę gastroraphię vinculi fines pendeãt, curabim⁹: quò nimirũ facile eas cũ ex vulnere suppurante euomẽtur, recipiamus. Ac de reliquis quidẽ corporis partibus dictum abunde sit: nunc de ossibus agendum superest: quando his quoq; de quo nunc agitur morbus accidit, quẽ vnitionis siue continuitatis solutionẽ appellamus. Huic cũ in hanc inci
60 derit partem, propriũ nomen inditũ græce est catagma, omnibus ferè hominibus qui gręce loqui norunt, tritũ. Apagma nãque, medicorum appellatio propria est, plebi inusitatũ. Solẽt autẽ ita noĩare quoties ossis finis qua parte maxime cum alio committitur, abruptus est. sed & è fracturis ipsis quęcũq; fracti ossis partes iã prorsus separarũt, eas καυληδὸν factas græce dicunt. Patet vero eiusmodi diuisionem per transuersum esse factam: veluti alteram esse quæ per longitudinem magis sit facta. in qua vero non omnino separantur à se partes sic affecti ossis, sed veluti per
70 rectitudinem finduntur: quod genus schizacedon fieri dicere solent. Non desunt ex medicis iunioribus qui adeò ambitiose omnes fracturarum differentias proprijs interpretentur nominibus, vt etiam aliquam ῥαφανιδὸν, id est ad raphani speciem fieri dicant: non contẽti oratione os quod varie sit fractum, explicasse. At non Hippocrates huius fuit sententię: sed quoad fieri licuit, vsitatissimis vtens nominibus, oratione interpretari non est grauatus non has modo fracturarum differentias, verumetiam earum quæ in capitis ossibus eueniunt. Ac si ad eum modum de omni vi
80 tio egisset, profecto breuis mihi proposita tractatio fuisset.

Nunc cum plurimorum viam qua ſit inſiſtendũ indicarit, ſed quæ particulatim ſunt agenda, inchoata indefinita'que reliquerit, neceſſum eſt in illis immoremur: nec tamen in ipſis plus iuſto: ſed quæ tradita illi abunde ſunt, ea ſummatim commemoremus. quibuſdam etiam demõſtrationem adijciamus, vtique quę ab eo ratione parum ſunt munita. eorum prętereà quę parum ſunt definita, quædam definiamus. & quę inordinata ſunt, ea in ordinem diſponamus. poſtremo ex ijs quæ ille parum lucida reliquit, quibuſdam lucem addamus. Verum ſi in ſingulis verba eius adſcripſero, expoſitorij commentarij longitudinem liber noſter habebit. Nec deerit fortaſſis aliquis qui immodicam longitudinem noſtrã hic merito accuſabit: qui de hac in tertio & quarto volumine parum merito eſt queſtus. In his enim neceſſe fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro qui de vulneribus inſcribitur, loca apponere: quibus reliquis medicis oſtẽderem cuiuſmodi res ſit methodo quadã vlcerum curationem conſcribere. In libro autem quo de fracturis præcipit, quis adeò eſt ſtupidus vt doctrinam eius omnem ceu lucidam plane'que abſolutiſſimam non ſuſpiciat? Quòd ſi quis etiam, vnus videlicet alter've dicat parum ſe id opus mirari, his opportuniſſime reſpõdeatur illud poetę: hos vnũ atque alterum permitte tabeſcere. Quæ'nã igitur ſit fracturæ curandæ vera methodus, quã'que ipſa rei natura præſcribat, iam tempeſtiuum dicere videtur: atque hinc ſumpto initio: Quoniam fracti oſſis ſoluta partium continuitas eſt, vtique finis quo tendet is qui eas curabit, ſaltem primus, vnitio eſt. Quòd ſi is per affectarũ partiũ ſiccitatem perfici poſſe non videatur, reſtat alter, qui eſt vt alterius cuiuſdam interuentu glutinentur. qui ſi nec ipſe comparabilis aduertitur, inſanabile eſſe vitium dixeris. Quòd igitur coaleſcere nequeat tam durum os, quàm id quod in iuuenibus, & adoleſcentibus, & viris, multo'que magis in ſenibus cernitur, id profecto vel cuiuis patere poteſt. Poteſt certe illud tantum vnitionem recipere quod abunde molle eſt: cuiuſmodi conſpicitur in puerulis. Quòd autem alia quapiam interueniente ſubſtantia ceu glutino quodã agglutinari colligari'que ſecum ſeparatæ fracti oſſis particulæ queant, hinc maxime ſperet quiſpiam. Monſtratum eſt omnem animalis particulam propriũ ac ſimile ſibi trã-

here alimentum. Id si verum est, ossium certe idoneũ nutri mentum & crassius et magis terreũ q̃ aliud quoduis nutri mentũ in toto animali fuerit. Non est igitur nec à ratione alienum, nec quod fieri omnino non possit, vt quod ex hoc ipso proprio alimento redundat, & in labris fracturæ con crescit, suo ipsius interuentu illa quoque cõglutinet. Quin etiam ita vsu euenire conspicitur, subscribit que spei quam ratio suppeditat, etiam experientia ipsa. Itaque consyderã dum deinceps est quanam potissimum ratiõe corpus hoc
50 quod fracturis innascitur, quãtum quale que sit, ex vsu ꝓ uenire possit. Nam quòd nec quantumlibet, nec qualecun que, sed quod mediocritatem in vtroque seruet requirim9, id planè est euidens. Porrò hui9 symmetriæ tum qualitate tum quantitate inuenta, deinceps est vt qua maxime quis vtrunque assequatur, rationem ipsam quęrat. Sed nec tem pus quo hæc effici conueniat, minus necessariũ quęsitu est: vtrũ ne statim à fractura facta, veluti statim in vulnerib9 moliebamur vnitionem: an id cõmodum tempus non est, sed aptius requirendum. Sanè inuenias hoc quoque, sicuti
60 & reliqua omnia ex ipsa rei natura edoctus. Quęnam igi tur est ipsius rei natura? Nempe os fractum sub aliqua pau lo ante compręhensarum differẽtiarũ. Age igitur videam9 nunquid à singulis differẽtijs aliquid desumi ad eius cura tionem possit: ab ea quam καυληδὸν, id est per transuer sum fieri diximus, orsi. Dissident sic à se in hac fracti ossis partes, vt è directo non iaceant. Quare patet primum id esse agendum vt in directum agantur: tum eorũ quę dein ceps sunt, aliquid geratur. Sanè eũ situm habuerint, si quis ea quę sic dissident, integrę partis exemplo vsus, in contra
70 rium adducat. à qua nimirum certissima indicatio transpo sitionis eorũ erit. Fieri enim potest vt tũ prorsum, tum re trorsum, tum in hanc partem membri, tum in illam facta translatio sit. Quęcunq; igitur retrorsum magis sunt acta, ea prorsum impelli conueniet: nec minus alteram quoque fracti ossis partem modice ad contrarium retrudi. Contrà quę prorsum sunt emota, hæc rursus ipsa quidem retror sum, reliquam vero partẽ sensim duci prorsum. Eodẽ etiã modo & eorum quæ ad dextram sunt, detorta medicatio est si ad sinistram ducantur: contra que eorum quę ad sini
80 stram, si mutentur ad dextrã: semꝑ scilicet altera parte mo

dice in contrarium acta. Cęterum in adducendis contrario motu partibus, ne quę frangantur earum extantiæ, non leue periculum est. Neq; em̄ veluti in serra desectis visitur, leuis est vtriusque partis finis. Nam si illæ frangantur, non poterūt ad amussim secū coaptari fracti ossis fines, duplici de causa. Nam siue ipsa fragmenta inter partes coniungendas inciderint, non sinent ea quæ adaptantur, se contingere. siue quid forte ossium extra ceciderit, ne sic quidē eorum quæ effinxeris, exacta coniunctio erit sic vt pristinam vnionem imitentur: quippe quę tum demū erit, cum 10 ossis extantiæ in suas cauitates fuerint reconditæ. Quòd si semel cōminutę perierint, necessum est inter applicata simul ossa v[illegible]ns interueniat spatium: in quod sanies collecta, atque in tempore putrescens, totum pariter membrū secum corrūpet. Atq; ob hęc quidem, quę dissident ossa è directo admota esse oportet. quod cōmode certe fieri nequit, nisi retrorsum prius sint tracta. antitasin vocāt. Oportet igitur aut manib9 ipsis, vtiq; si paruum sit membrum, aut vinculis impositis, aut vnà cum ijs etiam instrumentis cuiusmodi nobis Hippocrates prodidit, antitasin ossium 20 facere. Postea vero quàm abunde retracta fuerint, nec vll9 supersit metus ne se in adducendo tangant, tum in directū opponere, vincula'q; remittere, ac musculis ipsis diductorum in idem cōmissionē permittere: interim vero teipsum quoque manibus subseruire, ac sicubi aliquid paulum subsultet, corrigere, atque formare. Ab ijs secundum quo diriges, fuerit vt immotū prorsus mēbrum consistat, ne quid eorum quæ effinxeris, moueatur: quando ita necesse est ea rursum dissidere. Ac si ipsi quidem ægrotanti, vt quietudini membri prospiciat, permiseris: vigilans fortassis probe 30 id curauerit: at dormiēs omnino mēbrum mouebit. Vt igitur non dormientis modo hominis, sed etiā ad desidēdum item'que cū cubile resternitur surgētis, eorum quæ formata sunt, positura seruetur: tuta deligatura complecti fracturam oportet, quę'q; fracti ossis partes secum coarctare ad amussim possit. At vero cum per laxiorē adhibitam deligaturam ossibus moueri licet, quod autē vehementius est adstrictum, dolorē excitabit: dāda opera est vt vitato ambarum incōmodo, vtriusq; fruamur cōmodo. Id fiet si qđ nimium est, declinabimus. Ergo nec adeò arctare deligatu- 40

deligatura

ram debebimus vt iam comprimat, nec adeò remittere vt laxa sit. Ac si quidem æqualis esset crassitudinis membrum quodq;, vtique latissima fascia esset cōmodissima, vtpote quæ totum ęqualiter continenter'q; ex omni parte fractum os cōplecteretur. Sed quoniam id non est, pectori quidem latissimā licet circūponas. artubus certe & iugulo non potes, sed in talibus vtilior est angusta, vtpote quæ nec rugas contrahet, & totius membri cui circundata est cutē continget. Verum si paucis cōplexibus fracturā continet,
50 parum tuta est. Quantū igitur securitatis ex angustia deficit, tātum ei ex iniectionis numero & versus integrum deductione est adijciendū. Sed quoniam deligationū quęcūque citra dolorem carnē cōstypant coarctant'que, id viriū habent vt ex ijs partibus quibus primū inijciuntur, succos exprimant, in eas in quas ipsæ sunt finitæ reponant atque figant: non alienū à ratione arbitror deligaturæ principiū super ipsam fracturā inijci, abhinc vero ad reliquū membrum dispensari. Etem qui contra deligat, is ab integris ad ægram partem sanguinē compellit. Atqui si ab ægro loco
60 incipiat, in integrum finiat: nō solum innoxia eiusmodi deligatura in ijs quæ diximus erit, sed etiam vtile quiddā contulerit: quippe cum nullā circa fracturā sinet excitari phlegmonen. cuius rei curam habere in primis oportet. timendum enim est ne tum ex illa in diuersum vulsione quā membrum in suam formā effigentes administrauimus, tūm vel magis ex eo quòd causę quę fracturam faciunt, plerūq; circundatam ossibus carnem cōstypando contundendo'que prius lædunt, magnæ subsequantur phlegmonæ. Nec sanè mirere si phlegmones quiddā simile etiam ipsis fractis ossi-
70 bus ad portionem accidat: quando etiam quæ parum probe sunt curata, magis humida quàm pro natura sua manifeste cernantur: vbi videlicet vnà cum vulnere sic os perfractum est, vt sub aspectus notitiam veniat. Quinimo nec ossis caries, quem sphacelon vocant, ex alia occasione oboritur: quæ ipsa totius ossium substantię corruptela quædam est. Non igitur negligēdum quin totū superuacuum humidum ex omnibus quæ circa fracturam habentur partibus, exprimas. Incipies itaque ab ægra parte: ac cum bis ter've circundederis, inde sanum versus dispensabis. Siquidē qui
80 ita deligat, & ab integris ad laborantem partem sanguinis

confluxum arcet: & quod iam collectũ in ea est exprimit. Cum vero duæ partes sint quæ & recipere aliquid à laborante particula, & transmittere ad eam possint: vtiq; quæ superiacent, tum ꝑpter multitudinẽ tum magnitudinem ad ambo magis sunt habiles. Extremæ vero propter contrarias conditiones exiguum quidẽ aliquid vel recipere vel transmittere possunt: multũ vero nec ægris partibus suministrare, nec ab ipsis recipere. Quocirca cum duas primas fecerit Hippocrates deligaturas: priore quidem tum quod in laborante particula continetur, ad superposita expellit: tum quod ex his cõfluit, repellit: reliqua vero primis quidem cõplexib9 quos super ipsam fracturã facit, item'q; dispensatione, deorsum quędam ad inferiora extrudit: quędam ne quid ex ĳs confluat, prohibet. Reliquis deinceps omnibus, quibus videlicet ab infimis partibus sursum recurrere deligaturam censet, vt eodem videlicet loco cum priore finiatur: tum ad superiora repellit, tum confluxũ ab ĳs prohibet. Muniunt igitur ac stabiliunt fracturã, nec phlegmonen oriri sinunt prima duo lintea. non tamen ea quæ dicta sunt, ad ambos hos vsus satisfaciunt, præsertim sola. Vnde ad eorum quidẽ tutelam Hippocrates remedium excogitauit, vt splenia vnà cum exterioribus fascĳs adhiberentur, quæ hæc quoq; ipsa stabiliant. Ne autẽ phlegmone oriatur, medicamento quopiam ex ĳs quæ phlegmonẽ prohibent, vti iubet: quale nimirũ est ceratum humidum. Hæc igitur oĩa ratione vt cõpræhensum est dictãte sunt inuenta: & pręter hęc ipsa repositionis figura, quę ipsa q̃q; geminæ indicationi subĳcitur, priori quę ex solis cõmunibus notionibus pendet, alteri quę ex curandorum organorum naturali constitutione pręstatur. Prior igitur eam quę maxime à dolore abest, eligendam figurã suadet: quò nec phlegmonen particula contrahat, & ęger persistere in vna ea diu immotus possit. Secunda quæ ex curãdorum sumitur natura, arterias venas & musculos q̃ rectissimos poni præcipit. Sed & consentiunt inter se hæ indicationes: quãdo & rectissima cuiusq; partis figura maxime est à dolore aliena: & quæcũq; magis quàm alia est à dolore libera, ea maxime naturalis membro est: brachio quidẽ angulosa, quæ eggomos græce dicitur. cruri vero quæ paulominus porrecta est. Porrò ad dolorem vitandũ nõ modo na-

10 20 30 40

turalis habitus cuiuis instrumento est vtilis, verumetiã con suetudo quoq; conducere nõnihil videtur. Atque hęc quidem figuræ in qua custodire mẽbrum conueniat, inueniẽdæ ratio est. Eadem porrò inueniendę figurę ratio est & in retractione partium à se, quam antitasin vocant, & cũ in naturalem situm aptantur fracti ossis partes. Etenim expedit vt in rectissima atque à dolore alienissima forma eas tum retrorsum retrahas, tum in naturalẽ habitũ coaptes: multo'que etiam magis vt sub eadem figura tum deliges,
50 tum ad quietẽ membrum reponas. Siquidem sub alia deligare, in aliam vero mutare: non dolorem modo incitare potest, verumetiã ossa intorquere. Nam nisi eorũ quę præcepta sunt in cõmentarijs quos de musculorũ motibus scripsimus, obliuio obrepsit: necesse est vbi figura mutat, alios musculorum tendi, ac velut contractos rotundari: alios solui, ac remitti. Ergo vbi tenduntur, tum premi eos à deligatura est necesse, tum ex compressione ipsa dolere. vbi vero tensio remittitur: quo loco deligatura est laxa, ibi fracturã fulcimento destitui. Horum igitur omniũ causa tum exten
60 dere, tum effingere, tum deligare, tum reponere vna ea figura quę doloris minimũ habeat, præcipue est studendũ. Atq; ad primum quidẽ opus quod in fracturis molimur, nullum iam reliquũ est præceptum. Soluere autẽ ex Hippocratis sententia tertio die debebis: quò in mẽbro præter solitum cooperto nec dolor nec pruritus creetur: nec eius quod iam infixum fracturæ est, perspiratio prohibeatur. Cuius occasione nõ modo noxius pruritus quibusdam accidit, sed etiam cutem ex acrimonia saniei erosam exulcerari. Infundendum igitur tantũ temperatę aquæ est quan-
70 tum ad euocandam eiusmodi saniem est satis. Quod si rursus quoq; simili modo facies, vtiq; septimo id à primo die facere debebis. Apparuerint vero iam omnia, modo nihil impediat, phlegmone libera: ac quàm pro naturali habitu magis aliquando gracilia. Tum igitur licebit & ferulas circumponere, & soluere ex maiore interuallo. Nam antea cum phlegmones deuitandę consiliũ vinceret, tutum non erat ferulis premere. Nunc cum illud desijt, ac stabilire fracturam est opus: sanè non incõmode his vtare. Sed & soluere ex maiore interuallo licet, videlicet non desyderanti-
80 bus preterea partibus saniem excernere. Quinetiam callus

ligatura [...] soluenda

quem πωρον græci dicunt, fœlicius ita prouenerit: quando ad hunc gignendum (sicut dictum est) cogi concrescere'que aliquid proprij ossium alimēti oportet. Non est igitur hoc à labris fracturæ eluendum, aut foras euocandum. quod tamen assidua solutio faciet. At vero nec tanto interuallo intermittendum, vt nescias quemadmodum fractura procedat. Vidimus enim nō semel cum valenter siccarentur ossa, ægre prouenisse callum. Expedit igitur istis tertio vel quarto die modice aquam calidam infundamus: hanc metam finiendæ perfusionis habentes, cum carnes in rubrum tu- 10 morem attolluntur. Atque in his quidem priusquam subsidere incipiant, desistendum est. Contrà vbi digeri quid volumus, non prius est desistendum quàm quod ex perfusione intumuit, subsidat. In quib9 vero quo minus callus in fracturam proueniat, humiditas abundantior obstat: ibi hanc siccare (sicut pri9 est dictum) cōuenienti deligatura, et perfusione aquæ, quæ vel minima omnino sit, vel plurima, conabimur. Quippe minima cum prius desistat quàm aliquid confluat: & qui ad manum humores sunt, per spiritū digerit: & qui in alto sunt, modice liquat. Expedit autem 20 ita solui liquari'que ea quæ per deligaturam sunt expellenda. Plurima vero digerit plus quàm attrahit. Sanè constat in ea quidem deligatura quæ exprimet, minus esse arctandos fasciarum fines: in ea vero quæ ad renutriendum est cōparata, nec minus hos arctandos, & vniuersos circūductus laxiores faciendos. Quoniam autem non solum quo tempore subueniendum callo gignendo sit, sed etiam quo pacto, est inuentum: reliquum fuerit de vniuersa victus ratione præcipere. Ac quòd in principio quidem sit tenuissime cibandum: id vbi de ꝓpria phlegmonarum curatione age- 30 mus, dicetur. Porrò monstrabitur & quòd venam incidere interdum oportet, & per ventrem superuacua expellere. At quo tempore callus gignitur, nutriendum corpus est cibis boni succi, & qui multum nutriant: ex quibus prouenire succus soleat non solum bonus, sed etiam tenax. ex quali fieri callum maxime expedit: quippe cum ex serosa humiditate ac tenui gigni prorsus nequeat. Ex crassa vero, sed quæ fragilis sit, ac pinguitudinis expers, gigni quidem poterit non segniter: cæterum tempore siccescens, friabilior atque ita fractioni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea 40

ſit quæ & oſſibus tuto vinculo ſit, nec muſculos tamen cō-
primat. Nam qui minor iuſto eſt, hic oſſa parum reddet
tuta. qui maior eſt, dolorem muſculis inuehet. Attendendū
vero diligenter eſt vt vel promoueatur, ſi minor iuſto pro-
ueniat: vel inhibeatur, ſi immodice increſcat. Sūt vero qui-
bus hæc efficies, ipſius perfuſionis tum quantitas, tum ve-
ro qualitas. præter'que ciborum quantitas, ac medicami-
num quę illi extrinſecus imponuntur facultates. Ac de per-
fundendo quidem & victus ratione ſupra eſt dictum. Ex
50 medicamentis vero quæcunque emplaſticam ſubſtantiam
habent ac modice calfaciunt, ea callos tum promouēt, tum
vero augent. Quæ vero digerendi vim optinent, ea ma-
gnos iam callos diminuunt. Si vero nec augere callum, nec
minuere ſtudes, ſed eo ſicut vltro prouenit es contentus:
medicamento aliquo eorum quæ cruentis adhibentur vul-
neribus, vtere. quæ cum modice ſiccent, etiam coagulari
ac concreſcere mediocriter callum faciunt. Ac de tranſuer
ſis quidem fracturis hæc ſatiſfaciant. De longis vero reli-
qua omnia ad eundem ſe habent modum. cæterum com-
60 primendæ hæ magis in ipſo fracturæ loco ſunt. tum quod
receſſit, re trudendū introrſus eſt. Quę vero confracta mul-
tifariam ſunt, potiſſimum cum vlcere, quemadmodum fie-
ri plurimum ſolet: ĳs ſplenium circundandum aſciæ ritu
incuruum Hippocrates pręcepit, ea'que vino imbuta tum
auſtero tum nigro, æſtate potiſſimum. Quippe putreſcunt
ſiue oleo quis vtatur, ſiue cerato: cum poſtulent amplius
quā reliqua ſiccari, vtpote vitio ipſo reliquis maiore. Quin
etiam medicamenta quoque omnia ex ſiccantium ſint nu-
mero: ſicuti ille præcepit, ſed ſimul modum ipſum ſicca-
70 tionis definiēs. Etenim ex enhæmis eiuſmodi eſſe pharma-
ca vult. Quòd ſi protinus ab initio quis ipſis vtatur, tale
eſſe debere enhæmon ſuadet, quod imbui ſit aptum. Ac re
liqua quidem omnia ex illius præceptis ſunt peragenda, nō
in ĳs quæ dicta ſunt modo, verumetiam ſiue nudatum os
deſecari ſerra poſtulet, ſiue fragmenta quæpiā vel teipſum
eximere, vel expellenti naturæ ſubſeruire oporteat. De ĳs
vero quę cruribus ſupponuntur organis, quos ſolenas grę-
ci vocant, quęcunque Hippocrates addubitauit vtenda'ne
ſint, nec'ne, & oēs norūt, & laudādas eſſe rationes cenſeo.
80 Quod autē neotericis inuentū eſt gloſſocomion, quo ma-

xime tẽpore gignẽdi calli vtimur, laudãdũ id quidẽ quantũ aliud quiduis eiusmodi machinarũ ducim9. Verũ nõ videt id Hippocrates nouisse, quanquã aliâs in organis q̃ vsui forent excogitãdis non indiligẽs. At vero qđ cruribus subiicit instrumentũ, recte illis excogitatũ est: quod per vnicũ axẽ, qui in fine machinę ad infernã eius partẽ est collocatus, contrariũ nixum toti mẽbro gemina tensione efficit. Noĩatur earũ altera (quæ vtiq; membrum tẽdit in directum) græce euthyporos, id est in rectum procedens. quæ vero prius sursum, mox deorsum, ea metaleptice græce dicitur, quasi 10 translatiuam dixeris. Obeuntur ambæ per laqueorum circumplexum. Porrò aptissimus in hunc vsum laqueus est qui duas habeat appẽdices. Hic igitur cum in partibus mẽbri quę infra fracturam sunt, iniectus est: priorem siue euthyporon efficit tensionem, brachiis scilicet ipsius axi circumpositis. Cum vero in partibus quæ supra fracturam sunt, idem laque9 imponitur: metalepticen tensionẽ efficit, abactis videlicet ipsi9 brachiis pri9 sursum, mox deorsum. Quippe hæc quoque circundanda axi sunt. Porrò circumactum ac veluti flexum brachiorum laquei qui à superiori- 20 bus partibus ad inferiores agitur, per trochleas fieri oportet, quæ in lateribus glottocomi sint positæ. Licebit & solena voces eiusmodi machinam, & cum adiectione sic, solena mechanicum, aut glottocomon mechanicum. Verum de instrumentis vberius præcipiemus quando de luxatis agemus. vbi etiam de varietate deligaturarum quæ super imponuntur, non minus dicetur. Nunc vero postquam de mechanico solene mentionem feci, qui plurimum cruri cõmodat, tum aliâs cum reponitur, tum vel magis cum ęger cubile mutat, aut etiam è ventre aliquid excernit: non ab 30 re fuerit, quò nihil tractationi de eo desyderetur, multo magis illud glottocomion laudare: cuius alterum laterũ, itemque tabellulam in qua pedem collocant, quò nulli nõ quadret membri magnitudini, mobilia faciunt. Ac de reliquis quidem fracturis hæc nosse cum iis quæ Hippocrates præcepit, sat fuerit. De iis vero quæ in capite accidũt, Hippocrates certe integrum volumen scripsit: vbi omnia pręcipit quæ in his sunt agenda. & nos cum huic operi finem imposuerimus, enarranda eius opera aggrediemur. Ad pręsens vero quoniam in his commentariis, & quæ supra 40

ea, quæ ille dixit sunt inuenta, adĳcimus, & quæ indefinite dixit definimus, necesse est primum de cauis excisorĳs scalptis, quos græce cycliscos vocant, mox de ĳs quos à lenticulæ specie phacotus vocant, post hos, de angustis scalpellis, demum de medicamentorum vsu, aliquid agamus. Ergo de fracturis caluariæ quædam vsque ad secundam laminam quam græce διπλόην vocant, perueniunt. quædam vsque ad internam ossium faciem. quædam simplices fracturæ sunt. quædam contusiones. 50 quædam vestigia eorum quibus inflicta plaga est. Quæ igitur simplices fracturæ ad secundam vsque laminam perueniunt, ĳs quos modo diximus angustis scalpellis indigent. Expedit autem hos vt numero multos, ita magnitudine impares esse, necubi desit quod operi sit commodissimum. postea vero nudato prout fieri solet vitiato osse, vtendum primo quidem latissimo, secundo loco quod illo est angustius, mox ita reliquis deinceps vsque ad angustissimum. Hoc vero in ipsa diploe est vtendum. Post hæc tum protinus, tum ad finem vsque siccis medicamẽtis est 60 medendum. Quæ ob id ipsum cephalica græce id est capitalia sunt dicta. Ea componuntur ex iri illyrica, & erui farina, & manna, & aristolochia, & panacis radicis cortice: in summa, omnibus quæ extergere citra rosionem possunt. Ipsa nanque generatio carnis, naturæ opus est. Itaque ægro ad eam rem nihil opus est arte medica. Vt autem quæ prouenit caro, coalescat circũhęreat'que omni ossis parti, id inde maxime eueniet, si neque sordes super eo sit, nec oleosa quæpiam pinguitudo. Id igitur est quod ægris medici ad carnis productionem præstant, vt totus lo 70 cus siccus sit, tum quælibet vitiati ossis pars plane pura. Atque hęc quidem omnium fracturarum cum caro in his produci incipit, cõmunia sunt. Ex fracturis vero quę ad cerebri vsque mẽbranas peruenerunt: si simplex tantũ fractura sit, iam dictis scalpellis angustis vtendũ. Sin cum contusione aliqua: quod cõtusum est, excidi debebit, id'q; vel terebellis priꝰ in circuitu perforatũ, mox deinde scalpris admotis: vel protinꝰ ab initio cycliscis. Ac quę per terebellã quidem ratio fungitur, parum tuta est, propterea quòd dum audacius eam tractant, duram membranam quæ ossi sub- 80 sternitur, nõ raro violant. Quod vero per cycliscos opus ad-

ministratur, ne id quidem omnino vitio caret: cum quatiat immodice caput, quod potius quietem postulat. Mihi igitur hic quoque placet, si magnæ sint fracturæ, & ossa quæ fracta sunt, vehementer mota, cycliscis vti. quippe paucis excisionibus facies lenticulatis excisorijs locum. Sin firma plurimum ossa sint, forãda terebella sunt. Quidam autem quo minus vsquam aberrent, eiusmodi terebellas excogitarunt quæ mergi non possint: quas ab argumento abaptista dicunt. Circuncurrit enim parum supra terebellæ acutã cuspidem circulus quidam parum extans. Sanè expedit com- 10 plures id genus præparatas habere, ad omnem caluariæ crassitudinem. Nam crassiori longior terebra conueniet, (voco autem ita cuius spatium quod inter summam est cuspidem, & circulum qui extans circuncurrit, maius est) tenuiori breuior. est autem huic quoque quod interest inter cuspidem & quod circuncurrit, minus. Aliqui vero (siue illos his timidiores, siue tutiores appellẽ) etiam ijs quas chynicidas vocant, sunt vsi. Tu vero si neque improuidus eorũ quæ fallere possunt sis futurus, neque plusquam satis est timidus, cõmodissime cycliscis vtere: & primo quidem ag- 20 gressu latioribus: postea magis angustis: donec ad crassam membranam perueneris. Cęterum quod excidi oportet, id totum circulo cycliscis nudandum non est, sed ex ea maxime parte qua fractura est grauissima. Nã præter alia, etiã membrana ipsa ab ossibus quæ vehementer sunt afflicta, celerrime recedit: adeò vt nullus sit metus eam quæ iam seiuncta est tetigisse. Si vero vnam semel nudaueris partẽ, ac scalprũ qui in cuspide præfixum habet obtusam leuemque lenticulæ speciem, aciem vero per longitudinem erectam, submiseris: vbi latam partem lenticulæ super mem- 30 branam statueris, feries malleolo, ac sic caluariam diuides. Euenient enim ita agentibus quæ requirimus omnia. Nã membrana, ne si dormitans quidem quis agat, lata tantũ lenticulæ parte occurrens vulnerari potest. Qui sicubi adhęreat caluariæ, huius quoque adhęrẽtiam innoxie dirimit ipsa lenticulæ rotunditas. Subsequitur vero præeuntem eã à tergo ipse scalper caluariam secans. Quare nec qui minus cum periculo, nec qui celerius perficiatur, forandi modum inuenias. Maxime tamen hunc in vehementissimis fracturis laudabis. quas vtique recentiorum nonnulli me- 40

dicorum græce eggisomata & camaroses nominãt. Eggisomata quidem, quæ in medio sui membranæ innituntur. Camaromata vero, quę eandem ipsam partem exaltatam habent. Cæterum qua primum ab integris fracturæ partibus diduci ægrum cœpit, intro magis recedunt, ac mẽbranæ innituntur. Quippe celerrime in talibus quod ægrum est, totum exciditur: vtpote cum prõptius subintret lenticulati scalpri finis in ĳs quę plurimum à naturali habitu recesserunt. Quinetiam instrumẽto quod ostagran vocant,
50 aliquibus ossium quę vehemẽter sunt comminuta, vel exaltatis vel conuersis: ea potissimũ parte vt demittatur lenticulatum scalprum, præparabimus. Quo facto, succedũt deinceps omnia quibus est opus, cũ securitate simul ac celeritate: vt ferme dixeris celebre illud dictum in reliquis quidem omnibus probe se habere, Dimidium facti qui bene cœpit habet. Hic vero non dimidium, sed vel totum, vel paulominus totum habeas, vbi lenticulatum scalprum immiseris. Atque hæc optima est fracturarum quæ in caluaria sunt manualis tractatio: quam chirurgian vocant. Quã-
60 tum vero excidere cõueniat eius quod affectum est, deinceps exponam. Quod vehementer est confractum, id totum est auferendum. Si vero ab eo fragmenta quædã longius excurrant, (quemadmodum aliquando cernitur accidere) hæc persequi ad finẽ nõ expedit: illud persuasum habentibus, minime futurũ vt ex eo noxa sequatur vlla, modo reliqua omnia rite sint peracta. Nos enim nõ semel aut bis, sed planè persæpe sic facientes voti compotes fuimus. Indicatio vero agendorum hic quoque ex natura ipsarum partium affectarum sumministrata est. Nam deligaturã
70 quam in alĳs fracturis ceu maxime phlegmonas arcentem ratio inuenit, capiti adaptare non possis. itaque nec quod affluit, reprimi: nec quod in ægris partib9 cõtinetur, exprimere queas. Sine quibus præsidĳs nec reliquorum ossium vllum seruari sanũ potest. Nam pone in brachio ad medullam vsque fractum os esse, neminem'qꝫ postea pro fracturæ legibus id deligasse. omnino necessum erit saniem non solum quæ foris sub cute & sub musculis est collecta, sed etiam quæ in medulla continetur, tum ipsam primum ac maxime corrumpere, tum cum ipsa os vniuersum: quan-
80 do etiam nunc quoque omnibus rite peractis aliquando ta

lia contingũt. Quomodo ergo non vel magis in capite ea accidant, cum nec deligaturam quæ fracturis debetur admittat, & omnis sanies prona feratur, sic vt sup membranam vniuersa coaceruetur? In aliis igitur fracturis deligatura cum rite adhibetur, tãtum abest vt superuacuam aliquã humiditatem colligi in læso osse patiatur, vt etiam gracilius quàm pro naturali habitu membrum reddat. In capite vero ratio quæ per deligaturam est excogitata nec potest ita tum os ipsum confractum, tum quæ illi circunstant siccare, vt neque phlegmonen contrahant, neque penitus vllam efficiant saniem: nec medicamentum est vllum quod vel in aliis quidem partibus citra deligaturam os fractum quatenus nunc dictum est, siccum atque ab superuacuis purum reddere valeat. Necessum igitur est nobis primum fracturæ aliquid nudare: quò videlicet detergere & abluere saniem à membrana liceat: post vero cum phlegmones tempus præterijt, omnia'que sicca ad vnguem sunt, carnẽ producere, ac cicatrice locum includere. Non est hic sermo nudus, rerum'que vacu9, cuiusmodi est ille sophistarũ, qui operum artis nescii quęrunt cur capitis fracturę callum nõ ducunt. Ducunt enim, viri boni. Vos'que tã demẽtes estis, vt eorum quę non sunt, tanquam sint, causas assignetis. nouimus enim aliquando sincipitis os fractum. quod autem os huic ossi protinus succedit, temporis os vocatur. in quo ipsas squamatim compactas commissuras esse accidit. in eo loculenta fractura longissime ptinebat. quam ipse equidem minime contingens, sed tantũ sincipitis os excidens, hominem sanaui, sic vt nunc quoque multos iam annos viuat. Quòd si sincipitis quoque os dimisissem, putruisset citius quę illi suberat cerebri membrana, quàm callum fractura duxisset. Nam si nulla ex læsis partibus sanies intro conflueret, superfluum esset os excidere. Ergo illi prout solent nugentur. Ego vero in alia similiter se habente fractura cogitaram supernum os dimittere, ac quòd à lateribus erat quo sanies deflueret, eximere. mox cum & crassitudinem eius & duritiam æstimassem, vtilius fore iudicaui supernum os potius eximere quàm ob defluxus solicitudinem cerebrum valenter concutere. Cogitaui præterea accidere posse vt si à latere magnum fieret in ossib9 foramẽ, promineret fortassis hac parte cerebrum. Est porrò & in

lateribus nõ vno in loco etiam neruorum, horum'que non leuis momẽti, quidam exortus: cum in supernis capitis ne minimus quidem vsquam oriatur neruus. His admonitis abstinui ab eximendo osse quod in latere capitis esset. At callum semper duxit, modò rite curaretur. Ac iam quod disquiramus, hoc fere superest: quænam sit postquam foratum os est, tum medicamentorum, tum vniuersæ diligẽtiæ nostræ pręcipua omnium ratio: vtrum'ne blandissima, & quæ maxime voluptati cubantis subscribat, veluti qua nunc plerique vtuntur: an quæ huic maxime est aduersa: nempe quæ per medicamenta quæ vehementissime siccent, perficitur: cuiusmodi & Meges Sydonius laudat, & ciuis quidã noster semper est vsus, sic, vt etiam emplastrũ quod isin vocant, illico nudatæ membranæ imponeret, & super hanc foris oxymeli. Sanè is senex erat satis exercitatus in hac artis parte. cæterum neque alium quẽpiam his vsum vidi, nec ipse vti sum ausus. Tantum tamen testificari Eudemo possum (nam id seni nomen erat) magis fuisse seruatos qui ab illo curabantur, quàm qui ab ĳs qui blandis vtebantur. Aggressus vero fuissem aliquãdo ipse quoque experiri eiusmodi curationis rationem, si perpetuo in Asia mansissem. Sed cum Romæ plurimum agerem, ciuitatis morem sum secutus: permissa ĳs quos chirurgos vocant, maxima eiusmodi operum parte. Cæterum ipsam rei naturam æstimans, talem quandam determinationem longa nostra experientia cõfirmatam concipio: Qui auditorius meatus dicitur: non solũ vsque ad cerebri duram mẽbranam pertinet, sed etiam neruum contingit qui in ipsum à cerebro descendit. Is autem quanquam ita positus in vicino, tamen vehemẽtissima (sicut dictum prius est) medicamenta tolerat. Nihil igitur miri sit si post forationes crassa cerebri mẽbrana' antequam notabiliter phlegmone occupetur, valentissimis gaudeat medicamentis, ceu siccam naturaliter substantiam habens.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER SEPTIMVS.

MEDENDI METHODVM, EVgeniane charissime, quam olim in Hieronis gratiam scribendam susceperam, postea quàm illum subito lõgum iter ingredi coactum, non multo post diem obiisse nunciatum: ipsi quoq; persequi destitimus. Tu enim mihi conscius es, neque hoc me op9, neque aliud vllũ, popularis auræ studio fuisse aggressum: sed quò vel amicis gratificarer, vel 10 meipsum simul vtilissima ratione ad rem propositam exercitarẽ, simul ad obliuionẽ seniĩ (vt Plato inquit) cõmentarios mihi reponerẽ. Quippe multitudinis laus, cõmodũ ad vsus nõnullos instrumẽtũ viuentibus aliquãdo est: mortuis certe nihili prodest, sicut neque viuẽtium quibusdam. Nã qui viuere in tranquillo optarunt, ac fructum ex philosophia ceperũt, & iĩs quę corpori curãdo sufficiũt sunt contẽti: iĩs vtique impedimento non paruo est apud vulgum fama, vt quæ eos à rebus pulcherrimis plus iusto transuersos auferat: veluti me quoque non ignoras ab iĩs quæ sunt mo 20 lesta sic nonnunquam tędio affectum, vt bono interim spatio ne tangere quidem librum possim. Ego vero (haud scio qua ratione) ab ipsa vsque adolescentia mirifice, siue inspiratus, siue furore percitus, siue quomodocunque dixisse libet, & vulgi famam contempsi, et veritatis scientię' que studio flagraui, nullam esse nec honestiorem nec diuiniorem possessionem ratus. Atque ideo nulli librorum meorũ nomen meũ pręscripsi: imò vos (sicut ipse testis es) rogaui ne me immodice (vt soletis) apud homines laudaretis: nec nomen meum operibus quæ proderem, inscriberetis. Ob 30 hæc igitur omnia etiam medendi methodus quam inceperam, à me est deposita: cum capita inuentorum breuibus commentariĩs mihi ipsi scripsissem, nec vllam pleniorem docendi rationem etiamnum adiecissem. Nunc quãdo & tu & aliĩ ex amicis nõ pauci exigitis quæ subinde me opere in ægris peragere vidistis, vt ea in commẽtarios redigã: adiĩciam huic operi quod reliquum est. Ergo in horum cõmentariorum tertio, quarto, quinto, & sexto, quemadmodum similarium instrumentalium' que partium communẽ morbũ curari conueniat, scripseram: idcirco nimirũ ab eo 40

auſpicatus, quòd & conſpectior reliquis eſſet, & euidenter omnes ꝑpemodũ priores medicos qui certa methodo artẽ tradere polliciti, amethodi in ipſis curationibus depręhẽduntur, confutaret. Nam cum ab Hippocrate diſceſſeris, qui nobis omniũ ſalutariũ pręceptorũ ſemina prębuit: reliquorum certe nemo vel conatus eſt genus hoc morbi methodo curare. Poſtulãt autem & quæ Hippocrates ipſe reliquit, non malos agricolas, qui ea tum ſeminent cõmode, tum augeant, tum perficiant. Id autem feciſſe ante nos ne-
50 minem, ſed pleroſque etiam ſemina quæ reliquit, corrupiſſe: ĩ's qui animum aduerterũt, clare monſtratum arbitror. Porrò hoc morbi genus vel cõtinuitatis ſolutionẽ, vel vnitionis, vel qualitercunque eſt libitum appellare cuique permiſimus: quando de nominibus nec in hoc opere nec in alio medicinalium vllo laboramus, ſed quo pacto artis maxime finẽ conſequamur. Reuertamur autẽ nunc ad morbũ eũ qui omniũ eſt primus, nẽpe qui in ſimilaribꝰ naſcitur, quibus ſcilicet primum animantis functiones referuntur acceptæ. Siquidem monſtratum in aliĩs operibus eſt quẽ-
60 admodum inſtrumentalium quãque partium aliquid agere dicamus: veluti oculum videre, aut crus ambulare. Eſſe enim ſicuti id quod præcipuum eſt actionis crurum, non cruris totius, ſed muſculoſi in eo generis: ſic viſionem non oculi totius, ſed cryſtallini in ipſo humoris: ac in reliquis quibuſque organis ad portionem. Porrò oſtenſum in ſecundo horũ voluminũ eſt genus hoc morbi non ſolum cognitu eſſe maxime neceſſariũ, ſed etiam neminẽ ipſum ratione curare poſſe qui prima corporis elementa non norit. Præterea non intellegere ea quæ dicant nonnullos eorum qui
70 rationales ſe nominant, quoties imbecillitatem eſſe dicũt vel ventris, vel inteſtinorum, vel iocinoris, vel oculorũ, vel alterius cuiuſlibet. Si nanq; infirmitatẽ impotentiã'que ad naturale opus, ita nominant: nihil plus plebeio intellegunt: quippe quem dicere audias imbecillum ſibi ventrem eſſe: nõ enim cõcoq̃re eũ vel minima leuiſſima'q; quę ſumpſit. Quòd ſi imbecillitatẽ quę eſt in vẽtre, affectũ quẽpiã eſſe aiũt, interpretẽtur quęſo nobis quẽnã demum nunc eſſe volunt, quẽadmodũ de phlegmone fecerũt. Nã empirico ſat fuerit, ſi ſymptomata laborãtis ꝑticulę expoſuerit: nẽpe tu-
80 morẽ præter naturã, & renixum, & pulſatilẽ dolorem, &

tensionem, & rubore͂, alia'ꝗ; id genus. imponit'ꝗ; no͂nunquam breuitatis doce͂di causa cu͂ctis simul collectis vnum nomen, sicuti co͂prehensis ia͂ phlegmone͂. Dogmatici vero non itide͂: sed ipsam morbi natura͂ inspiciu͂t, quam symptomatum illorum collectio necessario sequitur. Siquide͂ Erasistrato videtur sanguis qui i arterias incidit, vbi spiritu impellitur, in exitu earum impactus hęrere: id'que phlegmone esse. At par (arbitror) erat vel Erasistratum ipsum, vel aliquem ex sectatoribus eius, simili modo affectum qui in imbecillitate cuiusꝗ; partis subest, interpretari. Tanq̃ enim 10 de phlegmone in quidnam tra͂slatus naturalis membri habitus sit, explicuit: ita ratio exigebat vt & translatio cuiusꝗ; particulæ in imbecillitatem, ab eo explicaretur. Non enim cum pro naturæ ratione est affecta, ad propriam actione͂ est imbecilla: sed accessit omnino aliqua pręter naturam occasio quæ eam dissoluit deiecit'que, & mortuæ similem effecit. quam vtique nec Erasistratus dixit, nec Herophilus, nec alius quispiam medicoru͂ qui de primorum corporu͂ natura ausi aliquid pronunciare no͂ sunt. Ceteru͂ immorandu͂ in his diutius no͂ est: cum præsertim prius monstratum sit & genus hoc morbi vtilissimu͂ esse quod à medicis 20 disquiratur: & qui commode id sit tractatur9, huic necesse͂ prius esse de eleme͂tis consyderasse. Itaꝗ; qui nobis habendus sermo est, is totus ex prius demonstratis elementis absoluetur: de quibus vnum (vt scis) volume͂ edidimus: quod De elementis secundu͂ Hippocrate͂, inscripsim9. Sanè eade͂ opinio de corporis natura est tu͂ Diocli, tu͂ Mnesitheo, tum Dieuchi, tum Atheneo, tum ꝓbatissimis ferè quibusque medicorum, itidem vt pręsta͂tissimis philosophorum: vt qui ex calido, frigido, humido & sicco mixta putent tu͂ 30 alia corpora vniuersa, tum vero animantium in primis. Cęterum ei qui de his primum pronu͂ciauit demonstrauit'ꝗ;, iustum arbitror reddere quod inuenit. Ideo'ꝗ; & nos ea secundum Hippocrate͂ elementa vocamus: etia͂ si Chrysippus, Aristoteles've, aut alius quispiam medicus philosophus've similiter de ꝭs sit opinat9. Ergo quonia͂ vnaquęꝗ; animalis particula ꝓpria͂ actione͂ edit, quę tantu͂ ab aliaru͂ actionibus differt quatum ipsa particula ab alꝭs quę illas ędunt est diuersa, Differt vero ab alꝭs particula quęque eo quòd calidior, vel frigidior, vel siccior, vel humidior sit, aut 40

quod binis horũ quibuslibet sit affecta. Qui tueri actionẽ vult, hic tẽperamentum earũ custodiat oportet. Custodiet autem si id quod ad calidius est conuersum, refrigerabit: quod ad frigidius inclinatũ est, calfaciet. Pari modo si qđ ad siccius est alteratum, humectabit: & quod ad humentius est versum, siccabit. Rursus quoque si siccabit pariter ac calfaciet quod humidum est redditum & frigidum: siccabit pariter & refrigerabit quod humidius simul & calidi9 euasit: & in reliquis duabus coniugationibus ad portionẽ.

50 Semper enim pro eo quod exuperat, inducẽdum eovsque contrariũ est, quoad particulam in symmetrian & naturalem habitum vindicaueris. Ac genere quidem, omnis ęgritudinis quę in similaribus consistit, iam dicta mihi medendi est methodus. Cũ enim octo earum sint differentię, veluti in libris de morborum differentia est traditum: octo nimirum erunt & medendi rationes. quarum vna (quo medentis cõsilia dirigũtur) curatiõis meta est, ipsi9 similaris corporis alteratio: quando quidẽ etiam morbus ipse ex intẽperie & naturalis temperamenti alteratione est ortus. At

60 quę membratim medicatio agitnr, ex his duobus conficitur: nempe materiæ copia, & huius congruo vsu. Ac medicamentorum quidẽ copiam tum ex libro de simplicium medicamentorum viribus, tum ex eo qui de eorum compositiõe pręcipit methodo, haurias licebit. Eorũ quę ad vict9 rationẽ ptinent, hinc sumes. Sed et queadmodũ cuiusq; morbi intẽperiẽ agnoscere licebit, ex trib9 operibus intelleges: primo eo quod de temperamentis, secũdo eo quod de partib9 afflictis, deinde eo quod ars medica inscribitur. Nõ est igitur ad ea quę nunc ordimur, ĳs qui prudẽtes natura

70 sunt, ac cogitationẽ in primis exercitarunt, multis pręterea opus. cui neutrũ horum adest, huic certe ad pręsentẽ disputationẽ nõ parua re est opus. Quòd si in prauę doctrinę secta pręterea sit altus, hic geminũ tẽpus requirit: alterum in quo prauas opiniones dediscat, alterum in quo melioribus se exerceat. Sanè te scim9 & ex ĳs quæ in vniuersum dicta sunt, particularia per te inuenire posse: & alioqui multos id genus morbos à nobis percuratos vidisse, sic, vt vtraque ratione particularium tractationem minus requiras. Sed quoniam (vt Plato ait) non possunt quæ scripta sunt, non

80 è manibus excidere: quò siquando liber in alterius non ex-

ercitatę rationis manus deuenerit,facilius hūc doceat,adīj-ci particularium quępiam oportet:ex quibus etiam protinus clare id quod proxime dixi, intellegetur fieri posse,vt per teipsum particularia inuenias. Siquidē ipse ea per meipsum om̄ia inuestigaui,ratione ipsa viā monstrante: quādo si præceptores secutus fuissem,ipse quoque ventriculo imbecillis suasissem vt cibis adstringentibus & subamaris vterentur,vino q̄q; similiter austero, præterea apsynthio, & quod ex mali cotonei conficitur succo,alīјs'q; eiusmodi quæ deuorantur medicamentis. At vero quod ad ea pertinet quæ extrinsecus applicantur,primū perfundi vētriculum ex apsynthio & oleo crudo iussissem:mox hapsum lanæ tum ex īјsdem ipsis,tum vero ex vnguentis melino & mastichino & nardino imponi: ab īјs ceratum ex īјsdem compositum:post alia pharmaca,vtiq; ceratis valentiora, quæ à medicis vocantur epithemata. Ea tum ex dictis vnguentis,tum ex īјs quę similem vim optinent medicamentis cōponuntur. In quibus est aromatum quoq; multitudo non parua:spica nardi,& amomū,& calamus aromatic9, & iris,& ladanum,& malobathri foliū,& styrax,& bdellium,& opobalsamū, & xylobalsamum, reliquus'q; aromatum catalogus. Quòd si horum nihil profecisset,cōmune omniū remedium quibus imbecillitas nocet,in fine adhibuissem,nempe rubrificationē, (phœnigmon græce vocant)quæ vel per thapsiam vel sinapi vel tale aliquid excitatur. deinde ad vsum aquarū calidarū ablegassem. Quippe vltra hæc empiricus nihil nouit: veluti cōmentarīј eorū docent. Quintus vero īјs qui de cruditate aut inappetentia quererentur, primū quidem exercitari suadebat, tum esse quæ & concoctu q̄ facillima essent,& non multa. quibus hæc non contulissent,cogebatur ipse quoq; ad empiricorū dogmata confugere. Nam quis nescit quemadmodū calidum,frigidum,humidū,& siccum mordere sit solitus,balneatorum esse nomina dictitans? Sine quib9 tamen methodo curare partium imbecillitatē om̄ino non est. Quare per hos nihil obstitit quo minus ipse quoque eadē institissem via in eiusmodi affectibus sanandis. Verū ratio me docuit octo imbecilli ventriculi curationes. Vidisti igitur & tu q̄sdam vno die,vel potius hora,frigida potione leuatos. quorum alīјs nō aquam modo dedi fontanam recentē, sed etiā

quæ niue esset refrigerata, veluti Romæ preparare solent: calfaciens scilicet prius, quam ipsi biscoctam appellant. cibos præterea ad eundẽ modum refrigeratos idetidem me illis permittere vidisti. in quibus est & quam melcam vocant, vnus is quoq; Romę laudatorum ciborũ: veluti etiã aphrogala: sed & frigidæ facultatis fructus, similiter refrigerans. ijsdem dedi & ptissanã probe coctam, pari ratione refrigeratam: alia'que id genus sexcenta. in quibus vnã rem mihi proposui, ipsam scilicet refrigerationem. Vetui

50 autem apsynthiũ & quicquid adstringeret cõtingere, veluti alios rursus à refrigerantibus abstinui. Calfeci aũt omĩ ratione, vinum vetus ex eorũ genere quæ valde calfaciunt exhibẽs: (cuius maxime generis sunt phalernum, & Surrentinũ) tum nutrimentũ quod calfaciendi vim haberet, cum largo pipere. In nonnullis omne consilium curationis ad siccãdum direxi: dabam'q; ijs tum cibos qui natura essent sicci, ac probe cocti: tum prorsus exiguam potionem. Iniunxi autem & adstringentiũ omniũ vsum. quem vnũ qui illis citra rationẽm medentur, norunt. Alium vero non

60 pridem, qui iam adeò siccatus fuerat vt simillimũ habitũ præferret ijs qui marasmo, id est senili ariditate macescũt, sanaui, contrarijs omnino exhibitis ijs quæ egregij isti medici suaserant. Quippe nõ ex alia occasione eo periculi venerat, (cũ inter initia exiguam intemperiẽ ex siccitate quæ madefieri postulabat habuisset) quã quòd ij qui eum curãdum susceperunt, tũ apsynthio potantes, tũ amacos, asparagos, & bulbos edendos dantes, item'q; mala cotonea, et cestiana, & punica, post quoq; vbi venter nihil cõtinebat, etiam rhois succum bibere cogẽtes, tum quæ paulo supra

70 dixi extrinsecus imponentes, paulominus omnis madoris expertem reddiderunt. hunc nos sanauimus omni ratione humectantes, ipsi'que materiam inuenientes ex ea methodo quæ in opere de medicamentis est tradita. Nam sicuti in libro de demonstratiua secta dixi, numerosis medicorũ inter se dissidijs vndique confusus, vbi me ad iudicandum de his conuerti, intellexi prius in demonstratiua methodo exercitandum me esse. Quod cum multis deinceps annis fecissem, singula ipsi dogmata subieci: atq; prout inuentorum indicatio me ducebat, ita curationes institui. Verum

80 quoniam id non omnes saltem possunt, expediet ipsis scri-

bi per octo curandi indicationes particularis materię comparandæ meditationes: à ventriculo rursus sumpto initio, quoniam huius primũ mentionem modo fecimus. Ac facillimę quidem ad curandũ alterationes sunt quæ ex calido & frigido consistunt, propterea quòd maxime actiuis qualitatibus corriguntur. Aegrius curantur quę in humido sicco'ꝗ habentur, quòd imbecillis & (vt sic dicam) magis materialibus qualitatibus eorum curatio perficitur, potissimum'ꝗ cũ humectandum esse requiritur. Ac tempus quidem caloris frigoris'que reparãdi, par quodãmodo est, 10 securitas tamen impar. Nisi enim cuncta quę ei quod curatur circundata sunt corpora, valida planè sint, metus est ne ab ijs quæ refrigerent, noxam contrahant non leuem. In reliquis duabus qualitatibus securitas similis est. Tẽpus curationis in sicca intemperie multo amplius. quippe qđ senium in sanis est, id sicca intemperies est in ægris. Itaque etiam insanabilis est si prorsus sit consummata. Est autem prorsus cõsummata, vbi solida similarium partiũ substantia reddita est siccior. Nam est & altera siccitas, vtique cũ ea quorum substantia ex humore cõcreto constat, sicut ca- 20 ro & adeps, sunt liquata. Etiam tertia, cum propria humiditas vnde partes nutriũtur, omnino est absumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidã per eas sparsus. de qua dictum aliubi sæpe est. Hanc igitur inserere particulis sine nutrimento nõ est. ideo'que difficillima est omniũ eiusmodi affectuum curatio. Diuersa ab ijs siccitas est quæ in proprijs cuiusꝗ particulę exilibus arterijs venis'que consistit. Prouenit & hæc ex sanguinis penuria. Omnibus itaꝗ his siccitatibus maxime contrarius est austerorũ vsus, siue ea cibi sint, siue potiones, siue etiam medicamen- 30 ta: quippe quæ si quid in ijs superest naturalis humoris, id absumunt, partim ebibentia, partim in sinum ventris per exiguos meatus exprimentia, partim ad cõtinentes partes trudentia. Curabis igitur ipsas, si meatus qui cõtracti sint, dilataueris: ac quod in vicinas particulas est cõpulsum, reuellas: præterea singulas similarium partiũ propria humiditate humectantis nutrimenti ope repleas: veluti nos quẽ memorauimus à medicis siccatũ curauimus. Is in ea contrarietate quæ in frigido & calido consistit, nullam euidenter vincentem habebat intemperiem, nec in vniuerso cor- 40

pore,nec in ventriculo: siccus tamẽ & gracilis admodum est redditus,propterea quòd venter eius ex sicca intemperie imbecillus male concoxerat. Huic nanq; omne curationis consilium huc tendebat,vt humectaretur tum ventriculus ipse,tum reliquum omne corpus. Quibus autem singillatim agendis,quibus'q; maxime materĳs sim vsus vt voti compos essem,non sit ab re dicere. Domũ ei paraui maxime balneo vicinã, quales multas esse in diuitũ domibus non ignoras. Ab hac statim in balneum super linteis mane intuli: vtique ne si ipse se moueret: tum siccaretur,tum antequam cõmodum esset langueret. Horum enĩ alterũ contrarium affectui est:alterum morã in balneo minuit. Longissime nanq; in aqua versari hominẽ expedit. ideo'q; etiã natationes vtiliores sunt q̃ parui aluei, (quos pyelus græce vocant)atque ex ipsis natationibus potissimũ quæ propinquę sunt foras egressui,quò scilicet illi ab aqua foras nõ longa sit via. Nam aerem balnei in ĳs qui ita sunt affecti, haudquaq̃ desyderam9. Esto aũt aqua ad vnguẽ tẽperata; cum quæ frigidior est,latenter frigus corpori infirmo insinuet:calidior autem cogat constringat'que tenues meatus ac denset. At nos eos cum coacti sunt,remitti,laxari, ac dilatari postulamus:quod temperatę aquæ qualitas prętstat: vtpote quæ iucundissima cum sit,naturam ad explicandã se,atq; ad dulcedinem quam prętstat,quoquo versus remittendam prouocat: contraria videlicet ratione ĳs quæ sunt iniucunda. ab ĳs enĩ recedit,fugit'q; ad profundum. Quo minus mirum est ex offendentium contactu stypari,constringi ac durari corpora,tenues'q; eorum meatus cogi ac densari:contra'que ĳs scilicet quæ iucunda sunt, succedere contraria,vtique fundi ac molliri corpora,dilatari'q; meatus. Ab eiusmodi lauacro statim asininum exhibui lac:sed inducta in ipsam qua iacebat domũ asina. Quippe sic mihi persuaseram maxime quidem celeriter hominem sanãdum,si fieri posset vt ipse asinam sugeret: sin id grauaretur,expedire vt q̃ minimo tempore in aere lac moraretur, propterea quòd celerrime mutari sit aptum ; vtique genitalis seminis ritu:quod nec ipsum aliquãdiu extra propria vasa,si modo suas vires seruabit,morari patitur:sed vel in ipsius maris partibus contineri,vel ipsius fœminæ partib9 situm esse postulat. Et sanè vtilissimũ lac est cum ex ipsis

mamillis quis hauserit: veluti Euryphon & Herodotus & Prodicus censent: qui tantam in eo ad corpora reficienda fiduciam habuerunt, vt etiam qui phthoe tabescerẽt, ex ipsa mulieris papilla lac sugere iuberent. Verum cum hoc plerisque non placeat, melius est calens adhuc ex mamillis id in ęgri ventriculum quàm ocyssime transferre. Ac optimũ quidem, vtpote cognatum, muliebre lac est. Sed quoniam id exhiberi sibi ceu pueris plerique recusant: vtique ceu asinis, asininum ipsis dari conueniet. Id enim reliquis omnibus ad propositum affectum est vtilius: quippe cum tenuissimum sit, & minime coagulatur, & quoquouersus ocyssime in corpus digeritur. Eget autem horum vtriusq; cui vẽtriculus laborat, vtique ne glacietur, communis commodi gratia. omnibus enim id est incommodum, vt quoquouersus digeratur, propterea quòd & celeriter nutriri est opus, & quòd viæ per quas alimentum transit, iam coniuent. Igitur tum lac ipsum per se est his dandum, tum etiam mellis tepidi pauxillulum immiscendum. Maxima vero habenda cura est in eiusmodi affectibus de vtriusque bonitate. Quod igitur mel colore flauo est, & odore suaui, tum purum adeò vt totum pelluceat, ac gustanti acutum iucundissimum'que, præterea tam sibi cohęrens vt si digito attollatur, continuum sibi nec intercisum ad humum defluat: id omnium est optimum. Si vero abrumpitur, nec demissum ad terrã vsque continuitatem seruat: id aut crassius iusto est, aut tenuius, aut partium dissimilium. græci anomœomeres vocant. Depręhendas autem id, si diligentius inspicias aut crassitudines aut humiditates habere innatantes, quæ nec inter se sint similes, nec etiam toti. Cerosum itaque magis mel est quod & crassius est, & cui tales quæpiam crassitudines innatant. Excrementosum vero ac perfici concoqui'que difficilius, tum quod totum humidũ est, tum in quo multæ in partibus sparsæ apparent humoris guttæ. Porrò in quo vel ceræ qualitas aliqua, vel propolis, vel id genus alia gustu depręhẽditur: adeò non est optimum, vt etiam malum sit. Quippe nullam penitus alterius cuiusquam rei eminentem in se continere qualitatem debet. Quocirca quod thymum planè redolet, non probo. Est enim id parum cõsummatum, nec plane quodammodo mel. quanquam non ignoro à quibusdam id laudari: eo'q;

fieri vt nonnulli venditores incisa thyma post illi iniiciant, quò id redoleat, videatur'que optimum. Ipse tamen quod tam improbe thymum olet, non laudo: multo'que minus si cui iniectum thymum sit. Quod autem confusam quandam qualitatem odore gustu've præfert, id non vitupero. Ad eundem modum & lac nullam externam qualitatem odore gustu've prę se ferat, sed esto quàm dulcissimum, et sibiipsi continuum, & prout lacti cōuenit splendens. super omnia, quoadeius fieri potest, similes habeto partes. Nan-
50 que hanc dotem, veluti mel optimum, ad perfectionē non recipit. Quò vero tale lac fiat, & idoneis nutrimētis alendū aīal est, & exercitationibus mediocribus admouendum: & pullus si quem lactat, auferendus. Quòd autem ætatis quoque maxime florētis esse debeat, id neminem latet. Curandum item vt quàm optime concoquat: contēptis videlicet iis qui si asinorum quoque victus rationi consulamus, ridebunt. Si enim qui veneti & prasini studio tenentur, equorum stercora, quò intellegant quemadmodum alimēta concoxerint, odorantur, tanquam ex eo omnem eorum
60 bonam habitudinem cognituri: multo profecto magis nostrū fuerit pro hominis salute nihil tale non prospicere: atque herbas animali quę non admodū sint humidæ, fœnum'que & hordeū quod sit mediocre, obiicere: sed nec illa omittere vt asinæ corpus refrigeremus, & fricemus, & detergamus, & mūdemus. Porrò si humidiora & olentiora & flatus plena excreuerit, planum profecto est non concoxisse probe. Quare aut detrahendū aliquid de alimento est, aut exercitationi aliquid adiiciendū, aut qualitates immutandæ, aut refrigerationis frictionis'que cura varianda. Sin duriora red-
70 dat animalis aluus, ad contraria est inspiciendum, atque illorum aliquid immutandum. Nam si ipse omnia quę consyderāda circa animal sunt cuius lactę vsuri sumus, deinceps persequar: totā tuendę sanitatis artem commemorem, quā legerit necesse est quisquis idoneū lac prępārabit. nunc vero dici opus non est, cū alibi de ea traditum sit absolutissime. Sed ad propositum reuertor. Ac mihi iam rursus memoria repetes hominem qui & lauatus est, & lac sumpsit. Hunc itaque ad secundam vsque lauationē quiescere permittemus: tum modice fricabimus, & pinguiter: vtique si
80 lac quod sumpsit, iam ad vnguem confecit. id quod tum ex

ructu, tum ventris mole licebit coniicere. Modicũ vero tẽporis inter primã & secundam lauationem interuallũ erit, si quatuor aut quinq; ęquinoctialiũ horarum spatiũ intersit, scilicet si tertio adhuc lauare paras. sin aliter, pluriũ. Sanè tertio lauabis si multis lauationibus fuit assuetus. Hi nãque & delectantur & iuuantur si sæpe lauent. Quinetiam post quãq; lauationem hominem vngemus priusquam se vestiat. Quippe cõducit ad renutritionem id quoque, sicut & frictio. Reddita vero de horum omnium facultate ratio est in libris qui de sanitate tuẽda sunt scripti. non tamen inutile fuerit nunc quoque summatim ea repetisse. Nam siue cuilibet parti corporis temperatã infundas calidam aquã, siue frices, siue laues, siue aliter quomodocunque calfacias, idẽ fieri cernes quod Hippocrates de iis dixit quibus aqua calida desuper infunditur. Nam primum attollitur, mox gracile efficitur. Ideo'que vbi carne implere quodlibet corpus studemus, id eatenus calfaciendum nobis est, dum intumescat. Vbi vero digerere & vacuare cupimus, eatenus cõtinuandum est, dum quod intumuit subsidat. Sanè qui eiusmodi operibus præficitur, solicite attentus esse debebit: potissimum'que vbi carne implere studetur. Nam digerendi certe tempus adeò late patet, vt etiam si velis non aberres. At carne implendi planè pręceps est occasio. Siquidem cũ primum intumuerit, tum est desistendum. At intumescere hoc singulis corporibus suum est. Non enim fieri potest vt qui nunc nobis propositus gracilis est, ita intumescat vt illi qui sani sunt: imò postquã leuiter intumuit, protinus digeritur. Itaq; attendendũ diligenter est ne clã te elabatur propositus tẽporis articul9. Siue igitur hominem qui extrema gracilitate est perfrices, sufficiat tibi solus rubor. siue laues, satis esto mediocris calor. Si quid vltra pergas, resolues hominem magis quã nutries. Vngendum vero post lauationem oleo est: ne videlicet plus iusto digeratur, sed obstruantur exigua spiramẽta. Idem protinus & siccitatis remediũ fuerit: & aduersus incõmodum quod ab aere ambiente cõtingit, veluti munimẽtũ. Ac si quidẽ delectatur lacte, post secundam quoq; lauationẽ id exhibebis. sin aliter, ptissanã diligenter coctã, aut alicam ptissanæ ritu pręparatã. Hinc vbi rursus quieuerit, ad tertiam reducẽdus lauationem est, aut illico ad cœnam. Sit autem pręparatus illi panis purus,

& qui curiose in furno sit coctus, & tum fermenti tũ salis quod satis est habuerit. Opsoniũ quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo iure asellus. Prȩterea alæ testes'ꝗ; gallinacei, qui lacte sit altus, idonei sunt. Quorum si copia nõ est, aliĳs vtendum. Ad eundem modũ et perdicibus, & passerculis qui montani sint & mollis carnis, vescendũ. Vitanda autem & quȩ palustria sunt, & quȩ carne sunt dura. Et (vt paucis alimenti summam cõplectar) sit coctu facile, & nutriens, minime'ꝗ; glutinosum atque excrementosum. Porrò omnium quos nouimus ciborum maxime nutriẽs suilla caro est. Verum non æque ac prȩdicta concoctu facilis est: prȩterea glutinosum succum crassum'ꝗ; generat. Alioqui nec alio esse habitu potest, qđ in summo sit nutriẽs. Quippe adhȩrere id debet, & firmiter adiungi, nõ autem prȩ tenuitate diffluere. Nõ tamen ad propositũ affectum vti hac conuenit. Si enim nutrimentũ ipsum seipsum concoqueret ac in partes digereret, prȩterea alẽdis partibus assimilaret, & quibus alimento est opus adhȩresceret: proculdubio ĳs quibus plurimũ nutrimentum requiritur, maxime nutriẽte cibo esset opus. Verum qm̃ non aliud est quod nutrimẽtum desyderat, aliud quod ipsum conficit: sed quod nutriendum est, ipsum sibi & nutrimentum attrahit, & mutat, & concoquit, & adiungit, & adsimilat: ad duo nimirum nobis in opportuno cibo eligendo spectãdum esse dictat: vnũ ipsius cibi naturam: alterum vires suas proprias insitas'ꝗ;. Itaque ex his illud patet, nec planè quod maxime nutriat, optimum esse ĳs corporibus quȩ refici magis egent, vtpote quibus concoquendi facilitas non est: nec etiam quod facillimum concoctu est, cum scilicet ipsum nequeat maxime esse nutriens. Cum igitur hæ indicationes ex aduerso pugnent, committendum non est vt dum alteri nimium sis intentus, alterius omnino obliuiscaris: sed vtriusque memor, quoad licet, vtrunque misceas. quod mihi præceptum vbique memoria teneri velim. Iam vini tum qualitatem, tum quantitatem memoremus, vtpote quod maximum ad talia vim habet: quando vnum hoc vtendum censeo omnibus quibus refici corpus est opus, modo non febricitent. Esto igitur vinũ (quod exẽpli loco dicatur) quale est sabinũ in Italia, arsiniũ vero in Asia, ac (vt sũma quadã ac generatim cõprȩhẽdã) qđ aquosum qdẽ est,

cæterum leuiter adstringit. Aquosum natura appello vinũ quod tenue est, & purum, & oligophorõ, vt Hippocrates græce nominauit. Est autem oligophoron quod si diluitur minimam sustinet aquæ mixtionem. Id est sanè imbecillissimum, & vt in vinis aquosissimum. Nam quod plurimũ aquæ in mixtura sustinet, id tum vehementissimum, tum validissimum est. Eiusmodi vinũ Hippocrates œnode, hoc est (vt verbi vim exprimã) vinosum nominat. Verum ab hoc cauendũ est: qm̃ imbecillas vires feriat. At quod aquosum natura est, cæterũ austerũ: id percõmodũ est, quòd & 10 ab aquæ imbecillitate recessit, & vini noxam nõdũ habet. Ad hæc itaque respiciens, tum ætatem eius, tum temperamentũ inuenias. Quippe quod nouellũ est, id tũ aquosius, tũ vero imbecillius quodãmodo est quàm vt vino par sit. Adde etiã quòd ægrius concoquitur, ac magis excremẽtosum est. Antiquius vero, vt vinosius est, ita vehemẽtius est quã vt ꝓpositis sit ex vsu. Quocirca citius sexto anno nobile Sabinũ idoneũ nõ est, quòd & diutissime in stomacho ac ventre innatet, & fluctuationes faciat. Nobile voco, qđ austerũ est, nõ Sabinum modo, verumetiam Adrianum, 20 & Albanum, & Arsinium, & Titacazenum, omnia'que id genus. Dictum nanque fuse de omnibus vinis seorsum est. Ad has igitur veluti metas respiciẽs, etiã mixturã eius cum aqua temperabis. Quinetiam exactius coniecturam de iam dictis facies, si vitiorum aquę capita memoria tenueris. Porrò pendent ea ex frigiditate eius omnia: cuius culpa & in pręcordijs diutissime moratur, & fluctuationes excitat, & in flatum mutatur, & corrumpitur, & ita vẽtriculi resoluit robur, sic vt deterius ꝓinde cõcoquat. sed nec digerendo per corpus alimento aliquid magnopere cõducit. At vero memoratorum vinorum virtutes compręhẽsis 30 iam aquę vitijs aduersam quodãmodo naturam habent: cũ nec inflent præcordia, imò si inflata sint, subsidere faciant: nec inibi morã trahãt, propter caloris mediocritatẽ. Adde quòd cum digestionis vias aperiant, & pariter impellant ac nutrimentum sursum agant: ad celeritatem deductionis in corpus conducunt. Sunt pręterea boni succi, & ad miscẽda cõcoquenda'que ea quę in vẽtriculo & venis sunt, idonea. Iam vires quoque organorum adaugent, & expellendis excremẽtis viã faciunt. Eo'q; fit vt etiã talia vina pręter 40

vinum oligophoron vinosum

vinum nouum et antiquum

aqua nocumenta

vini virtutes et pr...

cætera vrinas moueant: quãdo & ipsa totũ corpus celeriter transeunt, & impetu cursus sui excremẽta secum expellunt. Ac dictum quidẽ alibi diligentius est de vinorum facultate, ęque ac ciborũ. Conuenit'que vt qui artem methodo tradi sibi studet, omnis materię vires prius predidicerit: nec expectet vt eas in singulis affectibus audiat, sed simul ac curationis tantum speciem norit, debitam victus rationem inuenire possit. Ego vero ijs consulens qui veritatis discendę sunt auidi, eiusmodi doctrinam attingere saltẽ non
50 grauabor: quò scilicet q minus exercitata cogitatione sunt, exẽplis à generalibus ad particularia veluti manuducti descendant. Ergo quod reliquum est, apponendum. Potionis is modus erit, vt nec in ventriculo innatet, nec fluctuationis vllius sensum inuehat. Ciborum vero, potissimũ si fieri potest, vt ne grauent quidem ipsum. Quod cum difficile sit, vel fortasse eiusmodi quod vitari in imbecillo ventriculo omnino nequeat, ꝓximum est vt quã citissime grauis esse desinat. Ab hoc tensio inflatio'que pręcordiorum vitandæ ijs sunt. Quòd si tale quippiam primo die inciderit, ꝓ ma-
60 gnitudine symptomatis ad portionem detrahendũ postridie de cibo est. sin recte omnia cedunt, paululum adijciendum. Ad eundem modum & in tertio die vel demere vel adijcere cõueniet: cum pręcedente conferẽtibus. Atque ita semꝑ omnia pro renutriendi reficiendi'que ratione frictionibus, gestationibus, inambulationibus, prout corporis incremẽtum procedit, administrare: etiã reliqua omnia pro refectoria vocata ratione adijcientibus. Quæ sanè genere à proposita ratione non differt, sed in eo quòd sub illa perinde totum corpus est affectum, sicuti sub hac ventriculus.
70 Accidit autem sic affici corpus in diuturnis potissimum morbis: vtique cum coniuncta cuiusque partis humiditas ex qua prima nutritur, propemodum omnis exhausta iam est. Nã vt solidarũ ipsarũ siccitas corrigatur, id fieri omnino nõ potest, sicuti nec senium: veluti in libro de marasmo docuimus. Hanc vero humiditatem etiã si omnino sit absumpta, regigni modo dicta victus ratione licet. Atque in alijs refectionibus ventriculus egregie præ cætera non afficitur: in proposito affectu morbus ipsius est ventriculi. Tẽpore vero totũ corpꝰ, vtpote parum probe nutritum, ma-
80 cescit. Quo rationabiliꝰ est exquisitiorẽ hos victus rationẽ

requirere, propter concoctionis imbecillitatem. Cæterum cum meliores sunt effecti, transferendi sensim sunt ad renutritoriam refectoriam'q; vocatam victus rationem. analepticen græci vocant. Id fiet si pluribus & frictionibus & gestationibus quàm ante vtemur. Mutanda vero interea est & ciborum tum qualitas, tum quãtitas, sic vt tum plures tum valentiores quàm prius exhibeantur. Ac tẽpore procedẽte cum ad sanitatis statum prope ventũ iam est, seponẽda sũt ptissana & lac, præterea sorbitio ex alica: ac ad cõsuetos cibos veniendũ. post etiã pisces detrahendi, nisi si in cõsuetudine fuerũt: ac volatilibus cibandum. tũ suillas carnes esse à pedibus in ptissana elixis incipient. post vero etiã imum crus recte sumant. ab hoc etiam reliquas partes. primum quidẽ iuuenis porcelli. qui si hyems sit, etiã pridie iuguletur. Nam hesternum, quàm recens necatũ, facilius cõcoquit. Aestate sat fuerit si mane immolatus porcellus sit, ac circa solis occasum comedatur. Quippe quod in superioribus suasimus cum valentius alimẽtum vesperi exhibẽdũ censuimus, id semper obseruare studebimus, vtiq; nõ leue percepturis commodũ ijs qui ita cibabuntur. quod sanè diligentius inspiciẽs agnosces. Satius ẽm est à principio rem cœpisse. Q m̃ qui ita se habẽt, plurimo nutrimẽto indigẽt, nequeunt aũt vel quod mediocre est cõcoquere: paulatim hos & sæpius cibare oportet. Atque idcirco fieri nõ potest vt semel eos cibasse sit satis, sed nec bis, quoad scilicet sunt gracilissimi. Atque hac de causa ipse ter eos cibare sum solitus. Verũ quando iam manifeste meliores facti apparẽt, etiã bis nutriuisse sit satis. Ergo tantã exhiberi primã cibationẽ est rationabile, quãta priusquã secũda sumatur, tota ꝑrsus erit cõcocta. Id cõtingere valẽtiori alimẽto nõ põt. Quare primo loco leue sumendũ his est: quò videlicet & cõcoquatur celerrime, & excremẽtũ eius discedat, & vacuus purus'q; ventriculus secundũ excipiat. At qm̃ nõ solũ quies & somn9, sed etiã lõgius tempus huius naturalẽ administrationẽ excipit: rationabile est vt valentiores ciborũ hoc maxime tempore offerantur. Itaq; etiã athletæ oẽs sic faciunt: qui eũ vsum nõ solũ aliqua ratione inuenerunt, sed etiã lõga experientia comprobarũt. Sed enim & quod illi faciũt, nihil mali sit si ij qui conualentiũ victu vtuntur, etiã faciant, vt illico post cœnã nõ bibant, videlicet antequã ci-

bus cōcoquatur. Siquidē innatant cibi si bibant, ita vt eos ventriculi corpus propter interpositū humorē nō cōtingat Verū si sitibūdi fuerint, prohibere eos in totū vt graue est, ita nec expediēs: sed tātillū indulgendū, quod & desyderiū soletur, & sitim leuet. Postea vero quàm nutrimentū concoxerint, abūde bibere sunt sinēdi. Quippe celerrime si ita faciāt, per corpus digeritur. Mane vero post somnū cū deiecerint, & paulū inambulauerint, modice sunt fricādi. Est aūt modica his frictio, quæ eatenus administratur, dū corpus incaleat. mox gestationibus vtendū. dein rursus tū lauandi sunt, tū fricandi, id'que intra meridiem, aut planè circa ipsum meridiē: quo videlicet inde ad vesperā abūde spatiū interueniat. Quòd aūt & de domibus in quibus conualescens nutritur, habenda in primis cura sit, potissimum ne frigidiores calidiores've iusto sint, superuacuum dicere arbitror. Pari modo & de aliis eius generis, quæ inuenire sibi quisque sine nostra opera potest, doctus videlicet nō solum ex iis quæ hic, sed etiā quę in opere de sanitate tuenda sunt dicta. Est nāque conualescentium victus ratio media quędam inter eam quæ sanorum propria est, & quę ęgrotantium. Quare difficile non est ex iis quæ de vtraque sūt prodita, vt per seipsum quis mediam inueniat. Nam sicut nec aliarum rerū, ita nec victus vna omnibus species in cōsuetudine est: cum aliis semel esse, aliis bis: & aliis citius, aliis ad vesperam incepisse cibū, moris sit. Iā cibus ipse aliis piscis plurimū est, aut denique aliquid ex mari. aliis olera magis, aut denique hortēsia. aliis poma. aliis legumina. aliis nuces. aliis aliud quippiā. aliis quadrupedū carnes, atque harū aliis alię. aliis auiū, id'que aliis aliarū. Quinetiā caseo & lacte vtuntur nōnulli plus quàm cęteris cibis, gñaliter quidē caprarū vel boum. sunt tamen qui & aliorum animaliū. Bibunt quoque alii calidum, alii frigidum. & vinum vel liberaliter, vel parcius, vel omnino nullū, vel hoc genus, vel illud. Ad ea igitur reducēdus quisque est quibus insueuit. Scriptū aūt diligentius de consuetudine seorsum est. Nunc illud dixisse abunde sit, non modo in conualescētium victus ratione, sed etiam in morbis magnam partem ad totius victus medicamentorū'que inuentionē ex cōsuetudine sumi. Ratio enim totū genus indicare pōt. Materia cū ex aliis quę retuli, tū vero ex cōsuetudine nō minime est sumēda. Sed & natu

tarũ inſpiciendę ſunt proprietates. Noui enim quoſdã qui
ſi quod vigilantium opus nocte obire fuiſſent coacti, dor-
mire pręterea non potuerint. Talibus igitur vt noctu bibãt
conſulenduum nõ eſt: ne videlicet ea occaſiõe vigilare coa-
cti, maximam inde noxam ſentiant. Siccat nanque totum
corporis habitum vigilia: eo'que infeſtiſſima eſt ijs qui ex
ſiccitate laborant. Sũt & qui ſi ptiſſanam guſtent, protinus
nauſeent. Eadem in quibuſdam facile aceſcit. Eſſe vero ali-
quos qui facile carnẽ bubulã concoquãt, iã vnũ ex publice
iactatis eſt. pręterea alios eſſe qui ad alios cibos potus'q; re
cte ſe aut nõ recte habeãt. Non ſolũ aũt ex his materię quę
ad victũ pertinet, copia ſuggeritur: ſed etiã ex regiõe & tẽ
pore. Scripta'q; iam hęc ſunt à multis qui me pręceſſerũt,
quo min9 ipſe iſtis inſiſto. qui ideò tantũ ea cõmemoro, ne
quid videlicet ſit omiſſum. Quod vero ab oĩbus iunioribus
medicis eſt omiſſum, id perſequor: nẽpe queadmodũ affe-
ctus corporũ methodo curẽtur. eã methodũ veteres (vt an
te dixi) ꝓbe inchoarũt: nemo tamẽ eorum ipſam abſoluit.
Verũ rurſus ad propoſitũ redeundũ. Siccę intemperies vbi
ſolida ipſa corpora cõtigerunt, ſi quidẽ in vna quapiã par-
te conſiſtant, veluti nunc in ventriculo propoſitũ eſt, nunq̃
ad perfectionẽ ſanabũtur, nec in eũ ſtatum qui ante morbũ
fuit reuertẽtur. Sed quod dici in cõſuetudine vulgo ſolet, re
ſcilicet ipſa edocto, id talibus maxime intẽperãtijs accidit,
morbum ventriculũ afflixiſſe, & in reliquam vitã imbecil
lum reddidiſſe. Quippe ſenũ ij ventriculũ optinent priuſq̃
cõſenuerint: quo fit vt facile ex leuibus lœdantur cauſis, ꝑ
inde ac ſenes: nec probe concoquere poſſint: quo euenit vt
etiam totũ his corpus deterius ſe habeat. Ad eũdẽ modum
& ſi alia quauis afficiantur parte. Quòd ſi ipſo etiã corde
ſint affecti, celeriter areſcunt. vocat'q; ariditatẽ ſiue mara-
ſmum eiuſmodi Philippus ex morbo ſenium. Is igitur ma-
raſmus breui mortem affert. Proxime huic qui ab iocinore
eſt inceptus. Mox qui à ventriculo. Qui ab alijs particulis
ortum habet: tanto ſanè tardius, quanto quęlibet harũ mi-
noris eſt pręſtantię q̃ illę. Si vero leuiter cordis corp9 ſicca-
tum ſit, ſeneſcũt quidem celeriter: cæterũ plures annos tra-
hunt quàm qui vehemẽter ſunt lœſi. Ad eundẽ modũ in io
cinore et ventriculo ceu dictum eſt: ac in reliquis oĩbus ad
portionẽ. Cęterũ vict9 ratio eadẽ genere eſt tũ in hac ſicci-

tate, tum in illa quę solā eam humiditatē absumit quæ solidas nutrit. Præterea etiā in tertia quā supra memorauimus siccitate. Facillima vero omniū sanatu quarta est, in qua vestræ succo sunt inanitę. Imò hic affectus vt frigiditas potius habitus curatur quàm vt siccitas: vel (vt tutius loquar) frigiditatis respectus in hac siccitate exuperat, periculum'qꝫ in ea vertitur. Siccitas secundū locū optinet, habet'que ꝑinde sanationē tum expromptam, tū celerem. Siquidē si biduo quis victus rationē his caute exhibeat, modice calfaciēs, &
50 tuto nutriēs: statim in tertio pleniorē victū citra noxā admittunt: multo'que id magis in quarto et quinto. Atqꝫ hoc
" sanè erat quod Hippocrates præcepit: Quæ longo spatio
" extenuata corpora sunt, ea segniter reficere oportet. quæ
" breui, breuius. Scire autē licet solidorum corporū siccitatib9, si perdurent, succedere necessario frigiditatem. Quippe permanere siccitas per se nō mutata oppositiōe quę ex calido & frigido consistit, nō potest. Celeriter enim ex nutriendi defectu refrigerātur partes, propterea scilicet quòd ex calido succo sanguinis nutriuntur. Sed quod inter initia
60 dictum est, nunc siccitatis curationē executi sumus & quę ab initio est cōtracta, et quā nulla diutissime secuta est notabilis frigiditas. Ergo proximū fuerit frigiditatē illi copulare, quę euidētes quidē habeat notas, cęterū magna nō sit. Est itaqꝫ curationis cōsiliū non simplex, vt prius: cū nō modo tibi vt humectes danda sit opera, sed etiā vt calefacias. Quare intēdēdū acriter est ad pręsidiorū materiē, necubi imprudentes ĳs quę humectāt, ea quę nimium calefaciāt, adiungamus. quippe his vehementer siccandi vis subest. Iā vero quantitas noxæ in vtraqꝫ intēperie ad materię inuen-
70 tionem potest viā ostendere. Verbi gratia maximę quidē siccitatis sanationē modo perscripsim9. Modicę vero adeò scrupulosa victus ratione non indigent: quandoquidem nec vires ipsis funditus sunt collapsæ. Etenim nulla alia de causa difficilis redditur validę siccitatis in corpore cōmoda curatio, q̄ quòd vbi refici corpus postulat, nec cib9 se ipso coalescere cū eo potest: sed eius quod nutritur operam qua pręparetur requirit, ipsum est imbecillū. Ergo cū id modice siccū fuerit: ꝑpterea quòd vires nō penitus cōciderunt, vberius cibare licet: nec metus est vllus ne à modo aberres.
80 Quo magis ipsi de difficillima intēperie disserere institui-

mus: ac in ea veluti exemplo studiosos exercuimus. Hinc nanque orsi ipsimet, ad mediocres siccitates corrigẽdas idonea materia inueniẽt. Proponatur autẽ & nũc siccitas quidẽ similis priori, copuletur´ꝙ ei frigiditas. Ergo calefaciẽtis materię admiscendũ iã dictis tantũ erit, quantũ particula ad frigus inclinauit. Proponamus igitur eã primũ modice refrigeratã. Ergo ĳs quæ paulo ante retulim9, in lactis quidem vsu mel vberius adĳcietur. Vinũ vero, quod quidẽ ad genus spectat idẽ, cæterum quod minus aquosum quàm pri9, et pluriũ annorũ sit, dabim9. Quinetiã esculẽta oĩa ca 10 lidiora exhibebimus, id´que non naturalibus modo ipsorũ tẽperamẽtis, verũetiã recẽtibus ex igni qualitatibus. Nardino præterea vnguento vngendus assidue vẽter est, sic vt nunquam remaneat siccus. Sin id vnguẽtũ non adsit, mastichinum satisfecerit. sed & opobalsamo eum perungas, tum ipso per se, tũ vero cũ iã dictis mixto. Quòd si corpori ea magis adhęrere studebis, etiam ceræ aliquid admisce bis. Si vero etiã aer ambiẽs sit frigidus, lanam ex his imbutam impones. Quinetiam chiam mastichẽ in opobalsamo aut nardino vnguento liquans, lanã inde madentẽ vẽtricu- 20 lo ipones. Sanè vtilius fuerit si quod madefacies, etiã optima sit purpura: qualis est tyria: quãdo & adstringi ipsum modice, & cutis eius meatus obstrui expedit. Siquidẽ quæ rarũ habitũ faciunt, et relaxant: ea tum digerunt succos, tũ particulas frigidis extrinsecus aduenientibus obnoxias red dunt. Quę vero valẽter adstringunt, ea siccant. Quo fit vt medicamentũ quod eiusmodi corpora excalfaciat, id nec euocantem vim habere expediat, nec adstrictoriã multã sibi immixtã. Memineris enim velim tũ eorũ quę in ęgris es contẽplatus, tũ quę in opere de medicamentis es edoctus, 30 nẽpe acerbã qualitatẽ sua quidẽ ipsius virtute & refrigerare et siccare: quòd si cui valide calfacientiũ sit admixta, qđ ex ambobus cõpositũ est, minus quidẽ in calfaciendi munere efficere quã alterũ: siccãdo vero nõ min9 quàm vtrũque. Maxime cõtraria faciũt ĳs quæ præcepim9, nostri tẽporis medici: qui siccę parti, et quę nutrimento male fruit, cõpositũ sępe medicamẽtum ex calida & acerba materia imponũt. Est aũt eorũ quę stryphna gręce dicũtur, nos inopia cõmodioris vocabuli acerba dixim9, nullũ, pfecto mõ dice adstringens, ideo´ꝙ nec modice siccans: quo videlicet 40

magis phibenda ea in iā dictis affectibus sunt. At vero si cū siccitatis intēperie multa frigiditas sit, sic vt forti9 calfacere subigat, oīm primū intēperamēti genus ad memoriā reuocabis: quippe quod oīm grauissimū esse ostēdimus. Quo circa ad corrigendū quoq; esse difficillimū, multa'q; solicitudine egere id, minime est ignorādū. Incipere vero simili modo à cōprehēsis prius materijs tentabis: sperans scilicet fore vt lōgo tēpore p tutiores sanetur affectus. Sunt porrò tutiores hæ (nā repetere ea quę sunt tā necessaria, est sati9)

50 In nardino vnguēto solues mastichē chiam quàm pinguissimam, ac purpura excipiēs vteris. Erit'que vtilius, modo copia eius sit, si opobalsamū adieceris. Dandū præterea vberius cū lacte mel est: sed detracta pri9 spuma: quò & min9 sit excrementosum, & magis nutriat. Quinetiā mel ipsum despumatū, per se optimū nutrimētum frigido ventriculo est, ita vt calido aduersissimum. Atque hæc ambo meminisse in primis oportet, vtique à plerisque medicis ignota. Ac neque aliquid frigido corpori melle poti9 expetere, neque ad calidum magis respuere. Ergo plurimum huic affe

60 ctui pro nutrimēto mel optimum esto: sed quod prius sup prunas ex quercu vite've ad summū candētes, fuerit decoctum, ac curiose despumatum. Vinum autē eligēdū semp est antiquum: eo'que antiqui9, quo maior fuerit frigiditas. Tum si res postulabit, totū gen9 immutādum: ac primo loco Adrianū, mox tyburtinū, aliud've similis generis eligendum: vetera quidem omnia, cæterum non adeò vt amara iā sint. Siccāt enim quæ amara sunt immodice. Sanè optimū medicamentū talibus omnibus fit, quo picatores quotidie vtūtur. Ergo illinire eo totum ventrē cōueniet, ac post

70 auelli: sed priusquam refrigeretur. Atque hoc si bis vno die deinceps feceris, abunde erit. sępius aūt nō expedit: quādo ita per halitū digeras, non sanguine bono particulā ipleas. At nos ex propinquis locis attrahere, non id quod continetur educere studemus. Idem omnib9 particulis quæ ex nutrimēto fructum non sentiunt, (atrophuntas græci vocāt) mirificum medicamen est, si quis eo moderate sciat vti. Sed & calfacere ventriculum, ita vt in qualitate calorē eius non intendas, sed quàm maxime naturale eius tēperamētum tuearis, ac substantiā inaugeas: id ex leuissimis in eius-

80 modi affectu consilijs non est. Efficit hoc in victu simul cū

ĳs quę iam dicta sunt, maxime vinum. Ex ĳs vero quę vētri extrinsecus applicātur, boni habitus puellus vnà sic accubans vt semper abdomen eius contingat. Sunt qui catellos pingues in hunc vsum habeant, neque id in aduersa modo valetudine, verumetiam in prospera. Tales itaq; ĳs qui propter siccitatē quoque solam imbecillū ventriculum habent, sunt idonei. Seruandum'q; ante omnia est ne puellus humecta sit cute. Qui enim noctu sudore perfundūtur, refrigerant potius q̄ calefaciunt. Nocent præterea tali affectui & calida fomenta. quę quidem sicca sunt, eo quòd rorem similariū corporū depascunt. quæ humida sunt, quòd hunc digerūt, (potissimū vbi largius his vtimur:) pręterea quòd nimis rarum frigori'que opportunū corpus efficiūt. Ac de hac intemperantiarū coniugatione hactenus sit satis. Ab hinc multæ vt propositum est siccitati iuncta caliditas esto non admodum multa. In eiusmodi intemperie primum curationis modū seruabimus: sed vini vim, mellis'q; copiam diminuētes: non solū non augētes: ita vt mel prorsus non degustetur, vinū vero exhibeatur quod minime sit antiquum. Iam cibos apponemus sub lactis tepore. sed si ęstas est, sub aquæ fontanę frigore. Sed & ventriculum vngemus oleo tum crudo, tum melino. Ac multo sanè magis si pluscula caliditas sit, ipsum vinum tū aquosius exhibebimus, tum sub eo frigore quod fontis aqua per medium ver exhibet: illud nobis persuadentes, eiusmodi affectū ad portionem esse febrem. Quippe quod illa vel in toto animali vel in corde est: id propositus nunc affectus in ventriculo est. Atq; ipse scio me vnà cū præceptoribus primū omniū vidisse hominem quendā maturę ætatis non paucos iam mēses vexatum. sed nec eorū quisquam affectū eius intellexit, nec etiam ipse. Postea vero cum iam medendi ei9 affectus methodum inuenissem, venit mihi in mentē hunc vtiq; illum esse affectū quem olim fueram contemplatus. Melius autem est rem etiā exponam. Quippe vtilis om̄ino erit ĳs qui audierint, nō secus ac fuit mihi. Homo erat quadraginta annos nat9: medio, dum valebat, crassitudinis & gracilitatis habitu. Is siti affligebatur, ac calidam auersabatur, cum illi frigidam nemo daret, tametsi hanc impēse flagitabat. febricitare tamen medicis non videbatur. & ventriculus, quę sumpserat, tribus aut quatuor horis post euo-

muit simul cum potione. Itaque gracilis iam effectus est, ac periculo propinquus, minime videlicet adiutus ab austeris acerbis'que tum cibis tum medicamentis. Sumpsit vero & post cibum austerū vinum. Is homo cum nec vltra sitim toleraret, ac (vt aiebat) mori mallet quàm in cruciatu viuere, aquam frigidā simul multam super cibū hauriens protinus sitire destitit, paulo vero post plurimū eius euomuit. Ab hinc horrorem in toto corpore sensit, plura'que operimenta poposcit, cum prius omnia abijceret. tunc igi-
50 tur reliquum totum diē quo id fecit, noctem'que totam in quiete egit, cooperimētis se fouēs. Excreuit vero semel circa mediam noctem quæ mediocriter erant cocta. Itaque nec siticulosus preterea erat. Postero autem die tum coloratior multo, tum firmior est effectus. Ac deliberabāt iam medici an hominem lauare expediret: alij quidem suadentes, alij dissuadentes. vicit autē sententia eorum qui lauare suaserunt. Itaq; etiam lauatus citra offensam est, ac modice cibatus. tum melius ei quàm pridie venter concoxit. Questus autem est quòd difficulter transglutiret. visum'q;
60 omnibus est propter vomitum, qui preter consuetudinem inciderat, vellicatam illi gulam fuisse, ac proinde male se habere. Cæterū vt etiā secutis diebus symptoma permāsit, constabat nobis oīb9 ventriculi imbecillitatē esse sanatam, gulam autē esse perfrigeratam. Nec sanè mirandū erat sicut potione illa quod immodice calfactum erat, ad mediocritatem est reuersum: sic quod mediocriter se habebat, fuisse refrigeratum. Cęterum gulam eius nemo potuit sanare: sed vitio in vitium mutato, tēpore interposito moritur. Alium vero huic similem nō paucis annis post vidi, cum
70 omnem ventris intemperiē discernere iam possem. Visum igitur est mihi statim maiore conatu refrigerandum esse priusquam homo magis extenuatus simile quippiam priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur visum est primum refrigerantia medicamenta quę præcordijs imponūtur, experiri. Quo facto, æstus sanè ventriculi est remissus: cæterum homo suspiranti similiter respirabat, tanq̄ ægre totum thoracem moueret. Quin ipse quoq; interrogat9 talem quāpiam sentire se offensam fatebatur. Aduerti itaq; illi transuersum septum refrigeratum esse. proinde'q; abie-
80 ctis refrigeratorijs, foui locum oleo calido. Cum autē respi-

ratio statim naturalem motus sui ordinem reciperet, à fouendo destiti. Statui autem hominē longiore spatio moderate refrigerare. Ergo & quę extrinsec9 applicui, infra magis imposui à septo vmbilicum versus recedens: & cibū potionem'qꝫ omnē (excepto lacte) sub fontanæ aquę frigiditate exhibui. Atque ita longiore spatio sanatus est, nusquā alibi offensus. Sciri tamen illud ante omnia debebit, vbi valide in ambabus qualitatibus immutata quæuis particula est, omnem eius actionē perire, nec facile quod sic est affectum, ad suam naturā reuerti posse. Vbi vero altera tantū qualitas plusculū immutata est, (veluti nūc siccitatem finximus) reliquarum aliqua mediocriter se habet: vtiqꝫ qui ita affectus est, sanari potest. Proponam9 itaqꝫ rursus exuperare intemperiē calidam, huic autem adiunctā esse modo humiditatem, modo siccitatē, sed mediocrem vtranqꝫ: ac prius humiditatem. Hāc intēperiem minore metu aqua frigida curabimus: quando minime ex ea lœdentur vicinæ partes, vt quæ mediocriter se habeant. Nam in siccis affectibus necesse est non ea modo quę proxima sunt, sed etiā totum corpus gracilius reddi. Ventriculo autē ipso nondū siccato, vt nunc est propositum, nec totū attenuatū esse corpus potest: quare nec frigidæ potu lœdi. Sicubi vero adeò vehemens caloris intemperies ventrē occupet, vt vsqꝫ ad cor ipsum perueniat: febricitare hominē necesse est. Quo minus mirum est, si eiusmodi intēperiē maius periculū insequitur, sanatio tamen genere eadem est. tradetur autem postea vbi de febrium curatione differetur. Qui autē cum siccitate coniūctus calor est, eadem genere remedia poscit. cæterum nō adeò securus est refrigerantium vsus, propter eas quas retuli causas. Humida vero intemperies, siue sola consistat, siue cum calore frigore've coniuncta sit: omniū facillime curatur. Et quoniam tres hę intemperies creberrime ventriculū affligunt, sunt'que curatu facillimæ: harū curationem in memoria habent quicūqꝫ absque methodo hoc est via & ratione morbis medētur: ac ad alias eam intemperies (vt dictū est) transferunt, ignorantes videlicet plures esse. Sunt porrò ipsius humidæ intemperantiæ cum sola consistit, remedia, cibi qui citra valentē calefactionem refrigerationem've siccent: præterea cōsuetæ potionis parcitas. Eius autē quæ cū caliditate coniuncta est, adstringen-

tium & ciborum & potionum vsus. Sint autem & hi an-
steri sine calefactione. At eius quę cũ frigiditate est coniun
cta, optima præsidia sunt acria õmia. quibus admisceri de-
bebunt quæ acerba, sed citra manifestum frigus sunt. Opti-
mum est & his pręsidiũ exigua potio, atq; ea vini cuiusq;
insigniter calentis. constat autem id minime nouũ esse. Ad
portionem vero eorum quæ comesta & bibita sunt, etiam
reliqua oñia quæ foris applicantur, adhiberi debebunt. Et
quoniam de his abunde tractatum est: repetito rursus ser-
50 monis initio, capita eius colligemus. Calida ergo intempe-
ries refrigeranda est, frigida vero calfacienda. Similiter hu-
mida siccanda, & sicca humectanda. Quòd si per copula-
tionem aliquam duarũ qualitatũ intemperies consistat, mi
scenda amborum consilia sunt: ac quæ humida calida'que
est, siccanda & refrigeranda. quæ vero humida & frigida,
siccanda ac calfacienda. Ad eundem modũ sicca & frigida
humectanda ac calfacienda, sicca vero & calida humectã-
da & refrigeranda. Scire vero licet omniũ harum pessimã
esse inter simplices siccam, in cõpositis siccam & frigidã.
60 Atque hoc loco finem habeant ventris intẽperies, quas sci-
licet extrinsecus nullus alit superuacuus humor. Deinceps
ad eas quę ex eiusmodi quapiam occasione fiũt, stilum cõ-
uertam. Sæpe igitur in ipso sinu vẽtriculi cõtentus humor
qui aut calfaciendi, aut perfrigerandi, aut humectandi, aut
siccandi, aut etiam horum aliqua per coniugationem effi-
ciendi naturam optinet, intemperiẽ creat: interim vero &
in ipsas ventriculi tunicas (vt ita dicã) imbibitus siue im-
pactus. Ergo prior affectus si semel constiterit, per vomi-
tum expurgatus facile quiescit. Sin rursus ex alia quapiã
70 vel alĳs particulis humor confluit, diligenter discerni indi-
get. Curatio vero post effectricis causæ cognitionẽ statim
se exhibet. Dictũ enim nobis est tum alibi, tum vero in ĳs
quæ de differentĳs febriũ scripsimus, confluere nõnunquã
ex alĳs in alias particulas id quod in his redũdat: veluti ex
capite ad oculos. Quo casu oportet curato eo quod trans-
mittit, duntaxat firmitati prospicere oculorum: quò vide-
licet eorum quæ confluunt, minus prompte quicquam ad-
mittant. Ita igitur & in vẽtriculi affectu oportet vbi id q̃d
superuacuum transmittit inueneris, omnem huc curã con-
80 ferre: de ventriculo autem tantisper esse solicitum, ne quas

confluāt prompte recipiat. Id quod duplici (vt arbitror) ratione fiet: vna omnium fluxionum communi: quippe quæ ab adstringentibus repercutiuntur. altera vero non minus ipsa quoque omnium partium quæ ad bonam habitudinē reducuntur cōmuni: nempe ex ipsarum temperiei mediocritate. Ergo primum inspiciendum totum corpus est, an excrementosum, an plethoricon, id est nimia ęqualium humorum copia redundans fluxionem ventriculi immittat. Secundo loco si id non videtur, singulę partes expendendę. Atque in toto quidem corpore ęstimando, tum redundantiæ, tum excrementorū notas, & ex opere de sanitate tuenda, & ex libro de plenitudine didicisti. Super has tamen illa quoque æstimabis: primum quidem in mulieribus an naturaliter non purgentur: mox in viris an excretio aliqua cō sueta his retenta sit. Nonnullis enim ora venarum quæ in sede habentur, vacuare superflua sunt sueta. Aliīs profluēs è naribus sanguis aut vomitus, aut alio quopiam modo in certis periodis vas aliquod reclusum. Noui enim tū in ore, tū in faucibus id multis cōtingere. Nō desunt quibus & per ventriculum sanguinis expulsio certo tempore fiat: potissimum iīs qui cum vehementem exercitationē deposuerūt, à priore tamen victu non destiterunt: aut etiam artuum toto aliquo sunt priuati: veluti etiam Hippocrates indicauit. Sunt quibus diarrhœæ & choleræ certis interuallis omnē corporis redundantiam educant. Ab his illud ęstimandum quanam victus ratione sit vsus: vtrum'ne frequenti cruditate aut satietate, id'que in ociosa vita, ac pręcipue præter consuetudinem; an contra. Illud deinde perpendendum an aliud membrum corporis certo temporum circuitu vexari solitum, nunc non vexetur. Aliīs enim articularis morbus, aut coxēdicis, aut podagra: aliīs cephalea, aut etiam fluxio aliqua quæ in oculos vel aures procubuit, nūc migrauit ad ventriculum. Nō paucis vero catarrhi & coryzę id est destillationes per guttur & nares quę assidue vexabant, conuersæ certo tēpore in ventriculi loca sunt. His igitur omnibus consyderatis: si quidem ex minus momentaneis translatio facta est, quod superfluum est, rursus ad ea reuelles. Sin ex iīs quę maioris sunt momenti: ambobus simul consules cum semper summouens affectum qui fluxionem excitet. Fiet id si omnes corporis partes ad bonam habitudinem re

ducamus: ac omnes naturales expulsiones, fluxiles semper reddamus. Hæc quemadmodum efficere possis, in opere de sanitate tuenda est preceptum. Nec illud latet, si propter æqualium in toto corpore succorum redundantiam venter fluxione tentatur, totum corpus vacuãdum esse. Simili modo si propter mali succi abundantiam, hunc expellendum esse, atque hinc ad ventriculum veniendum. Prorsus enim cum plures iam dies delata in eũ superuacua sunt, aliquid vitij ex malitia eorum contraxit. Itaque non intempestiue
50 qui ita laborat, apsynthij potione vtetur. Sed nec quę postea adhibenda prouidentia sit, quoad pristinum ventri habitum comparaueris, latere arbitror. Quippe si pro temperamento noxiæ fluxionis intẽperie aliquando laboret, corrigi nimirum per contraria præsidia postulat. Facillimũ vero est eiusmodi noxam corrigere, vbi paucos durauit dies. Nam si desyderio eius qui curasset, longiore spatio permãsit, aliquando tunicæ eius malo succo implentur: aliquando ipsa similaris earum substantia intemperata nõ leuiter effecta, similis curæ indiget ei quam prius de intemperantijs
60 in hoc libro retulimus. Reliquum igitur est vt exponamus quemadmodum curari succus vitiosus debeat qui in ventriculi tunicis est receptus. Sũt porrò ad eiusmodi affectus idonea pharmaca genere quidem ea quæ modice purgant sic vt eorum vis super ventris & intestinorũ loca non ascendat: aut si quid vltra, vasa tantũ in mesenterio contingant. Speciatim vero quę ex aloe componuntur, sunt aptissima. Etiam si illa præsto non sint, aloe ipsa. Hæc itaque non elota valentius vacuat: elota vacuat quidem minus, sed roborat ventrem magis. Expedit ergo paratam habere, quam
70 omnes medici picran id est amaram vocãt. atque hanc dupliciter confectam: vtique ex aloe elota, & non elota. Admiscentur autem huic cinamomum, & xylobalsamum, & assarum, & spica nardi, & crocum, & chia mastiche. Sũto autem horum cuiusque drachmę sex, vni9 aloes drachmæ centum. Pręstantissimum hoc medicamentũ est advitiosos succos qui in tunicis ventriculi habentur. vtilius'que est eo sicco ex aqua vti duum paruorum cochlearium mensura, vbi mediocriter ac medio quodã modo eo vti studemus. nam maximus eius modus ac absolutissimus est duorum
80 non vtique paruorum, sed magnorum potio in aquæ tem

peratæ cyathis tribus. minimus vnius parui. Vtendum vero hoc tempore & ptiſſanæ cremore eſt: qui primus à balneo ſumetur. Nam medicamen ei ſolito purgantium medicamentorum tempore dabitur. Poſt id vero vbi modice inambulauerit, & modice ſe mouerit, de reliqua victus ratione nihil eſt immutandum. Sunt qui reponunt medicamentum excipientes id deſpumato melle. Et fit quidem ita durabilius: cætera non perinde ad propoſitos hoc loco affectus vtile: cum & minus ventrem roboret, & magis deijciat. Verum quibus lenta pituita ventriculo infigitur, 10 ijs prius exhibenda ſunt quæcunque hanc diſſecent. poſt deinde purgandum. Quòd ſi ad vomendum ſunt idonei, nõ inutile ſit per radiculam ex oxymelite vomere. Sin nec lentus humor ſit, nec craſſus, vtique abunde ſit à ptiſſanæ ſolius cremore vomuiſſe. item à mulſa. Quo caſu ſumendum vtriuſuis plus eſt quàm vel nutrimẽti vel etiam deiectionis cauſa ſumeretur. Idoneum vero eſt & ſi mulſa in qua incoctum apſynthium ſit, bibatur. Nam id quoque tenues ſuccos quicunque videlicet in ipſius ventriculi ore continentur, commode deorſum impellit. Sanè commu- 20 nis eſt totus hic ſermo qui de intemperie agit, cum ſanitatis tuendæ præceptis, ea ſcilicet ſui parte, qua de parũ firmis actionibus diſputat. Non enim profecto ea qua de perditis, aut vitioſe functis agit. Quippe pars illa à ſanitatis tuendæ contemplatione planè ſeiuncta eſt. Imbecilla vero actio prout magis minus've talis eſt, aut ad ſanitatis tuendæ, aut ad medendi tractationẽ pertinet. leuiter quidem impedita ad priorem, grauius ad poſteriorẽ. Diſcernitur vtraque ex eo quòd à conſuetis actionibus obeundis propter noxæ magnitudinem vel deſiſtatur, vel non deſi- 30 ſtatur. Dictum autem & de his eſt in opere de ſanitate tuẽda: quo vtique celerius tranſeunda eorum tractatio nunc eſt: præſertim omni methodo qua ventris intemperies ſint curandæ, iam perſcripta, ſiue hæ firmius ei ex mora inhæſerint, ſiue leuius. Nec vero illud latere puto, eſſe aliquãdo mixtum ex tribus iam dictis ſimplicibus in ventriculo affectum, ita vt & ipſæ ſolidæ partes laborent, & mali ſucci ita ventri ſint infixi vt elui ex facili nequeant, & alij in interno eius ſinu contineantur. Poteſt nanque interim fieri vt primus cum ſecundo conſiſtat. poteſt & ſecundus 40

vnà cum tertio. poteſt & primus cum tertio: ſæpe etiam omnes ſimul. Pro quibus methodum quam prius de vulneribus tradidimus, vbi omnes affectus ſimul coniunximus, ad memoriam reuocabis. Quam nunc quoque apponere non ſit inutile. Primum nanque in eiuſmodi complexu æſtimabis à quo maxime diſcrimen ægro impendere videatur. Secundo loco quid quæ've ex his cauſę rationem obtineāt, & quid effectus. Tertio quę ſanari ante alia poſſint, & quę non poſſint: veluti de vlceribus quæ vnà cum phlegmonis conſtitere, oſtendimus. Vbi nãque à quoquam affectuum non leue periculum inſtat: ad id quod vrget, dirigi primum curantis conſilium debet. Vbi aliud efficiens eſt, aliud quod ab eo efficitur: ipſa cauſa ſpectanda. At vbi curare hoc ſine illo non licet: ad id quod ordo dictat, eſt reſpiciendũ. Atque in eo quidem curationis conſilio quod ab vrgente initur, affectus magnitudo perpendenda eſt. Ea triplex eſt. alia quę ex lœſę actionis prę́ſtantia ſpectatur. alia quę ex propria affectus eſſentia. & tertia pręter has, quę ex facultate quę lœſum corpus gubernat ęſtimatur. In eo vero conſilio quod ex cauſę ratione initur, animaduertendum eſt quidnam eorum quę coniuncta ſunt, augere aut gignere reliqua poſſit. Quæ rurſus vel gignantur, vel incrementum ab eo accipiant. In eo vero quod ordo prę́ſcribit, quid à quo, vel quid cum quo, vel quid poſt quid, ſanari poſſit. Fingatur igitur in ventrem defluere ex cerebro ſuperfluum quendam humorem frigidum, atque eius occaſione intemperiem in ventre contractam iam eſſe: quin potius malum iam ſuccum per totum eius corpus media omnia ſimilarium particularum ſpatia occupaſſe. In eiuſmodi complicatis dignatione maius eſt intemperies, propterea videlicet quod ipſa temperies. propriæ vero eſſentiæ ratione quodcunque vtique tale fuerit, circa propoſitum in ſermone ægrum. Ac ponatur ad præſens maximus trium affectus eſſe ſuccorum qui in tunicis ventris continentur. Eſto (ſi libet) vt idem quoque affectus roſionis ſenſum faciat, atque ex eo ipſo animi defectum & ſudores quoſdam cum ſyncopes diſſolutione accerſat: ita videlicet, vt quatenus ſupra vires eſt, reliquis ſit maius. Cõſtat igitur primã eſſe adhibendã curã, vt ei q̃d vires reſoluit, occurratur. Deinde q̃m omniũ maximũ

propriæ essentiæ ratione hoc finximus, vtique ad id primū te verteris, ac primum id sanes. Vbi id mediocriter se habuerit, ac neque vires amplius labēt, neque plurimū vitiosi succi in vētre sit: tum nimirū ad causam accedes, illud pro comperto habens, non posse ad perfectionem vllum affectū sanari manente adhuc ipsa vnde natus est causa. Ordo autem curationis, modo contraria inter se remedia, sicut in phlegmone & vlcere, indicat: (ostensum nanque est quæ phlegmonen sanant, ea maius reddere vlcus) modo alteri affectui nihil nocet, sicut in ꝓposito nūc casu. Qui em̄ edu 10 cit humorem qui in sinu ventris continetur, is humorū qui in tunicis cōtinentur alimentum adimit. æque & qui cerebrum ita sanat ne quam sensibilem redūdantiā creet, is veluti fontem fluxionis in ventrem destruit. In his ergo ordo curationis cum ordine causarū consentit, quāquam in aliis dissentit. Cæterum quod ex magnitudine spectatur, id distingui prout dictū est debebit. Ac primū quidem id agendum est vt ei quod maximum est, propria medicamentorum materiem accōmodes: deinde pro causarum ordine totum cures. Etenim cū neque copia notabilis excremētorum 20 in vētre sit, nec eorum quę in capacitate eius continentur, nec eorum quæ in tunicis, sed neque rosio quę viribus officiat: tum omniū primū sanandum ipsum cerebrū est. Ab hoc sin⁹ ipse vētris vacuādus extergēdusq́ est: postea ipsæ tunicæ expurgandæ: postremo intemperiei est medendum. Dicta vero prius sunt cuiusque horum medicamenta. Itaque nec prolixus habendus adhuc sermo est, sed finis iam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partiū intemperies similiter iis quas in ventre proposuimus, sanabūtur. Semper enim comparandū remedium est quod sit 30 affectui cōtrariū: ac illi remediorū indicatio quæ à laborantis natura sumitur, adiicienda. de qua dictum in superioribus iā est: dicetur tamen in sequentibus vberius. Necessum vero erit & nunc paucis de ea mentionem facere. Prima quidem indicatio à laborantis loci temperie sumitur, quæ calfaciendi, refrigerandi, siccandi, vel humectandi, vel aliquid horum coniuncte cum alio faciendi mensuram præscribit. Secūda ex eo sumitur quòd actio eius omnib⁹ animalis partibus sit cōmunis, aut quòd cōmunem virtutem nunc sumministret. Tertia ab ipsa partis figura. Quarta ab 40

ipsius positura. cuius portio est ad vicinas animalis partes societas. Tum præter hæc omnia, ipsa sentiendi vel acrimonia vel hebetudo. Ac dicetur quidem in sequentib9 de singulis horum latius. nunc paucis ea trāscurramus. Quęcunque calidiores natura partes ex frigore laborant, hæ & liberalius & diutius calfieri postulant: sicuti etiam quę frigidiores natura sunt, si ex calore laborēt, refrigerari: et sicciores, si ex humiditate male habeant, siccari. Ad eundem vero modū & humectari quæ humidiora naturaliter sunt, vbi ex siccitate laborant, tum vberius tum diutius postulant. Quippe eatenus redeat ad naturam eorum quodque necesse est, quaten9 à natura recessit: ac veluti quadam via retroferatur quæ in diuersum agat ei quæ facta in ipso est transmutationi. Contrà vero pars quę calidior natura est, si calido morbo ęgrotat, exigua breuis've temporis refrigeratione eget: sicut quæ frigidior est, calfactione. Ad quē modum in humidis quoque & siccis se habet. Siquidem breuis est in eiusmodi in id quod præter naturā est, lapsus: & rursus in id quod secūdum naturam, reditus. Vnde etiā minus periclitantur quicunque cognato naturæ suæ morbo laborant. Non latet vero & quòd sicubi coniugatæ intemperies inciderunt, eatenus hæ reduci ad naturam postulant quatenus à natura recesserunt. Atque ita quidē à temperamento laborātis partis, auxiliorū indicatio sumitur. Ab eo vero quòd actio eius omnibus animalis partibus vtilis sit, aut paucis quibusdam, aut vni sibi, in ĳs intemperiei generibus quæ absque humore infestant, vtique nihil ex hac indicatione sumitur. Nam & refrigerari, & calfieri, & siccari, & humectari, & per cōiugationem quiduis horum pati singulæ particulæ pro morbi portione requirunt. In ĳs tamen quę ex humoribus sunt ortæ, si particula soli sibi inseruiat, audacter vacues licet, prout affectus suadebit, sed tamen etiam virtuti attentus. Sin necessarium opus eius sit omnibus animalis partibus, veluti ventris & iocinoris, non leuis habenda solicitudo de robore virtutis est, ne hāc magna semel vacuatione vsus dissoluas. Est porrò commune opus & venarum, & arteriarum, & cordis, & thoracis, & renum, & vtriusque vesicæ, tum ei9 quę lotium excipit, tū bilem: cū vasis etiā quę ab vtraq; procedunt. Cerebri vero opus, cū sani sum9, ad voluntarias actiones necessariū est,

ħs ſcilicet inſtrumẽtis quibus eiuſmodi actiones obim9. Cũ ægri ſumus, neceſſarium nõ eſt, niſi ħs tantũ quæ ad reſpiratũ ſunt deputata. reliquorũ vero organorum actio certe non eſt: miniſteriũ tamen eſt ad vitã neceſſariũ, veluti pulmonis & aſperæ arteriæ & fauciũ. Ergo ex eiuſmodi particulis quàm primũ vacuare redundantiã licet prout volueris. Ex ventre vero & iocinore vtcunq; vacuare non licet: ſed cũ cautione, vt ne quid virtuti officias. Q m̃ aũt nõ par eſt actionũ dignitas ad ægros ſeruãdos, ſed aliç magis his, aliæ minus ſalutares ſunt: vtique ad portionem actionum dignitatis etiam cuiuſque partis proſpiciẽdum eſt robori. Maxima igitur eſt cordis officħ dignitas, atque ęgrotantibus maxime omnium neceſſaria. Cerebri vero ad vitam quidem par eſt momentum: non tamen par robur eius in ægrotis requirimus: cum neceſſe omnibus non ſit neruorum ac muſculorum opera vti. Itaque abunde fuerit, ſi tantum eius ſeruatum ſit, quo reſpirationis munus ſit obeundum. At vero iocinoris opus omnibus particulis perneceſſarium eſt: non tamẽ adeo ſaltem perpetuam neceſſitatem habet ſicuti ipſius cordis. Ad portionem autem iocinoris, etiam ventris opus ſe habet. Intelligens ergo omnium particularum tum functiones, tum vſus, quos in alħs commentarħs tradidimus: haud difficulter inuenies quatenus cuiuſque robur cuſtodiri oporteat. Ad eundem vero modum & quęcũque partes alħs authores facultatum ſunt, harum quoque robur ſeruare decet pro facultatis earum vſus portione: quò videlicet illis animalis partibus ſumminiſtrent. Sanè de his particulis illud (arbitror) didiciſti, cerebrũ neruis ac muſculis, cor arterħs, iecur venis ſuppeditare virtutem. A figura vero indicatio ipſius modi vacuandi excrementi ſuggeritur, ad hũc modum: Vẽter vomitu deiectione'que inanitur. Inteſtina deiectione tantum: ſicuti etiam iocinoris caua. Renes vero, & veſica, ac iocinoris gibba, ſi multo vitioſo ſucco ſunt referta, per deiectiones & pharmaca deiectoria (catoterica gręci vocant) expurgantur. ſin modico, per vrinales meat9. Cerebrum vero per palatum, & nares, & aures. Pectus & pulmones per aſperam arteriam, & fauces. A ſitu indicatio dabitur tum ad ſolidarum intemperies, tum ad ſuccorum vitium ſanè nõ leuis. Nam qui per ſumma corporis intemperie laborant, ħs medica-

menta quę intemperies requirit applicabimus. Quibus autem in profundo corpore intemperies est, in ĳs rationem interualli inibimus. Si enim medicamentis ĳs vtere quę intemperies requirit, vtiq; multo imbecilliora quàm pro vsu tuo ad locum peruenient. Iam ad vacuationes quoque nõ nihil situs indicat, dum societatem laborantis particulæ cũ alĳs docet. Nã nisi illud cõpertum haberemus, quòd cauo iocinoris subĳcitur ventriculus & ieiunum, tum quòd ieiuno ipsi tenue intestinum succedit, id vero colon excipit, ac colon quod appellant rectum: vtique inuenisse illud nõ licuisset, quòd iecur & p aluum & per vomitum expurgari possit. Cæterum aptior sit prior vacuatio, tanquam vsu iam callentibus intestinis iocinoris superflua tolerare. Non spernenda vero indicatio est & ea quam sensus partium acuitas hebetudo'que suppeditant: quando omne medicamen contemnunt quę tardi sunt sensus, etiam si non leuiter rodant. At quę acuti sunt sensus, eorum vires dolore resoluuntur. Expedit igitur has nec confertim nec semel valentibus auxilĳs mederi tentes, sed tuto potius in tempore. At vbi tardus est sensus, in his etiam celeriter obire quod iustũ est licet, semel vsis remedio quod sit idoneum. Verũ quod supra dixi de horum indicatione, latius disceptabitur in sequentibus: id'q; eo præcipue loco quo de tumorum præter naturam curatione agemus.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER OCTAVVS.

QVEMADMODVM VERO FEbres quoque, non secus quã alĳ morbi, qui ex intemperie in nobis consistũt, quos'que in precedẽti libro narraui, methodo curentur: tempestiuũ nunc dicere videtur. Quod igitur Eugeniane charissime, simpliciũ ac primarum partiũ (quas Aristoteles similares vocat) natura ex calido, frigido, humido & sicco inter se mixtis cõstet, vno volumine

ostendimus, in quo de elementis secundum Hippocratem disputauimus. Quòd vero ex eo quòd hæc calidior sit, illa frigidior, vel humidior, vel siccior, vel simul horum aliquibus copulatis affecta, simplices ac primæ particulę inter se differant: id in libro de temperamentis est assertum. & in libro quo de morborum differentijs agitur, duo in vniuersum esse morborum genera quæ in simplicibus animalis particulis oriãtur, docuimus. Alterum, quod etiã secundis & cõpositis & instrumentalibus sit cõmune. Vocauimus autẽ id vnitionis solutionẽ. Alterum ipsarũ peculiare, quod in calidi, frigidi, humidi & sicci intemperie consistat. Esse 10 autem ex intẽperantijs ipsis, quę quidẽ in vna sunt contrarietate, simplices: quæ in ambabus, compositas. In ea itaq; quę est inter calidum et frigidũ oppositione, duas esse simplices intemperies. Alteram, vbi quicquam tanto efficitur quã erat calidi9, vt eius lœdatur actio. Alterã, vbi pari modo inualuit frigidũ. In ea vero oppositione quę est inter humidũ & siccũ, alteras etiã geminas, nẽpe humidã & siccã. Copulatis vero inuicẽ simplicibus, alias existere quatuor, humidã et frigidã, humidã et calidã, siccã et frigidam, siccã 20 et calidã. Traditæ vero sunt & causæ quæ has intemperies generent, in alio lbro, in quo morborũ causas reddidimus. Sanè vnus quispiã morborũ est quos intẽperies creat, et febris: vtiq; cũ adeò ĩmodice auctus calor est, vt et hoĩem offendat, & actionẽ lædat: quando si neutrũ adhuc efficiat, quantũuis sit homo nũc quàm ante calidior, nondũ tamẽ febricitare eũ monstrauimus. Quoniam autem quicquid prẹter naturam in nobis oritur, siue speciale nomen sortitũ sit siue generale, id extra corpus non est, sed tum pleuritis, tum phlegmone, tum morbus: tria simul in vno consistunt 30 corpore, verbi gratia Dionis: indicat autem et horũ quisque propriã indicationem ęque profectò vt eius qui maxime oĩm specialis est ipsę differẽtię: ob hęc vtilius visum est seorsum de febrium differẽtijs tractare: quò omnibus prius prẹparatis, sermo nobis hoc loco citra oẽm eorum qui parum rectè de ijs scripserũt refutationẽ absolueretur. Reuocemus igitur ad memoriã discriminis earũ capita, quò propriã ex vnaquaq; indicationẽ sumam9. Est igitur vna earũ differẽtia illa, in qua causa adhuc adest febrim creans: aut febri excitata iã desijt. Altera vero qua vel (vt gręci loquũ- 40

tur)hectica febris est quę iam facta est: vel etiã(vt aliquis eorundẽ dixerit)schetica. Nã quoniã eos affectus qui facile discutiuntur, en schesi græce vocant: qui tales non sunt, en hexi: cõcedendum est dilucidioris doctrinę causa etiam febrium ipsarum eas quæ ægre discutiuntur, hecticas: quæ facile, scheticas nominari. Dicendũ'que febrium alias facile solubili affectu esse, perinde vt percalfactum in sole lignũ. Alias difficile solubili, veluti quod igni eatenus excalfactũ est, vt iam accendatur, & fumum edat. Hæ sunt primæ fe-
50 brium differentię. Quas vbi cum summis primum indicationibus iũxerimus, mox ad magis illis speciales veniem9. Prima enim omnis febris indicatio veluti à morbo est, ablationem eius pręscribens. Secunda vero ceu abs tali est morbo, quę non absolute sublationẽ, vt prior, sed certam quandam sublationem indicat. Nam cũ febricitãtes ex intemperie laborant, necesse est sanationem quoque eorum intẽperantiæ depulsionem esse. Omnis autem excessus per cõtrarium excessum sanatur. Etenim id quoq; ante est ostẽsum. Quare febrilis quoque intẽperãtię excessus per cõtrarium
60 excessum sanabitur. Est autem febrilis intemperantię excessus in caloris abundãtia. Huic ergo ad temperamentũ via erit per id quod refrigeret. Itaq; si iã pręsens febris est, sed causa quę eam excitauit iam desĩt: huc tantũ sanandę eius consilium dirigetur, vt refrigetur. Quare quęrenda nobis talis materia est, quæ cum redundante calore paria refrigerando faciat. At si in generatiõe adhuc febris est: causa quæ eam accendit, submouenda est. Sin pars eius iam genita est, pars in gignendo: vtrique consulendũ est. Primum quidem submouendo quę eam accendit causam, deinde extin-
70 guendo quæ ab hac accensa est febrem. Ergo nisi quis ad vnguem memoria teneat & quæ causæ febres generent, & in quo cuiusque corporis affectu: is nunquam methodo febri prospiciet. Dictũ nanq; est in ĩjs corporib9 meatuum constypationem febrem excitare, in quib9 quod transpirat halituosum non est (ἀτμώδες græci dicũt) cuiusmodi visitur in ĩjs qui boni sunt succi, sed mordax & acre, fumo fuligini've non absimile. His igitur corporibus saluberrima est ex aqua dulci & temperata lauatio, tum frictio quę rarefaciat, & exercitationes modicæ, & victus qui dulces efficiat
80 ficiat succos. Aduersissima vero sunt lauatio frigida, & alu

minosa, & lauationis abstinentia, & exercitatio acuta, & frictio vel plane nulla vel dura, & victus mali succi, & vigilię, & ira, & tristitia, & cura, vstio'que in sole, et fatigatio. Verum de reliquis post dicam. De stypatione vero meatuum, vnde digressus sermo est, liquido scire licet solam eã si reliqua omnia desint, accendere febrem posse. Si itaque eiusmodi naturas à conuenientibus sibi lauationibus prohibeas, protinus febricitant. Vidisti autem profecto quo tempore Romæ nobiscum egisti, aliquos ita laborare. In quib9 qui mirificam diatriton transmittere eos in cibi inedia censent, ipsi difficillimas febres faciunt: quando protinus in primæ accessionis inclinatiõe, in balneum eos ducere oportebat: ibi'que sinere crebro, si vellent, nedum semel aut bis lauare. Ego nanque reliquis omnibus omissis, eum tibi in memoriam reuocabo qui in aquis aluminosis (quæ abula vocant) est lauatus: ac ex eo cute densata, post incepit febricitare. Quippe satisfaciet is pro claritate sermonis nostri veluti exemplum. Sane hominẽ inuisebãt medici quidam nõ incelebres, alter Erasistratius, alter methodicus. Visum autem est ambobus hominem à cibo cõtinere. Quod tamen nos, cum post illos digressos superueniremus, non permisimus: sed statim in balneum perductum, & tepenti oleo largissime perfusum, tum blandissime perfrictum, quàm plurimum temporis in calidi solij aqua versari iussimus. Mox egresso, ac frigida ex consuetudine vso, tum sindone cooperto, considere paululum ad vires recreandas præcepimus. Postea denuo in balneum perducto, ac rursus similiter tum vncto, tum perfricto, ac in calida morari iusso, dein rursum educto, ac frigida merso deterso'que, exhibuimus cibum, protinus quidem vt egressus est, atque aquam bibit, ptissanæ cremorem: dein paruo interuallo lactucam: ac post hanc ex simplici albo iure piscium aliquid eorum qui molli sunt carne: cuiusmodi saxatiles sunt oẽs, & aselli. Porrò non alienũ sit, quò nihil narrationi desit, oĩa recensere. Temp9 anni erat quo hæc agebantur, paululum post caniculares quos vocãt dies. Homo ipse circiter quinque & triginta annorum, colore nigello, & habitu corporis gracili, atque hirto: tum qui tangentibus etiam cũ valeret, manifeste calorẽ exhiberet mordẽtẽ. Vrinas quoque habuit abũde flauas: ac si plusculũ cibo abstineret, etiã mor

10 20 30 40

adversa
Causa febris
In febre
inedia
10 quibus
noceat
Balneum
Aquae aluminosae
nocumentum
20 narratio
Signa
calidi
caloris
habitus

dentes. Aluus assidue siccca erat. Tũ quæ excreuit, exigua acria'q; et sicca. Mores animi ad irã et cogitationẽ ꝓpensi. Ipse pauci oĩno somni, et qui ꝑpetuo de vigiliĳs quereret. Hic quodã loco quo negociorum gratia cõcesserat, abulis (quę haud lõge aberant) vtebatur septima (vt aiebat) diei hora: ac ter quater'que se lauit, salubriter sibi cõsuluisse ratus. Hinc quoque vbi rursus in agrũ se recepisset, ac cibum sumpsisset, et paululũ indormisset, venit ad vrbẽ sero vespere: vbi destitutus idoneo balneo, nocte febricitauit. Cum

50 autẽ tertia ferè diei hora contẽplati eũ medici essent, iusserunt nõ eum modo diẽ, verumetiã posterũ totũ per inediã transigere: quò tertię diei noctem obseruarent. Atq; his dictis abierunt. Nos tum lauato, tum vt prędictum est cibato: ministris pręcepimus, si medici vesperi venirẽt, quiescere hoĩem dicerent: eos'que statim remitterent, ac postridie mane redire iuberent. Vt vero abierunt, rursus hoĩem simili modo lauatum ac cibatum, ĳs ipsis quę egimus, dormire probe fecimus. Accedentes autem mane postridie medici censuerunt etiã eo die cibo illi abstinendũ, etiã si quàm

60 maxime sine febri prorsus esset. Illo vero promittẽte quod iuberent, scis quãtus illis digressis risus sit excitatus: quem nos paulo post superueniẽtes depręhendim9. Non fugit vero nec quomodo cũ laborante ipso sit actum. Nam quoniam (inquã) cum valeres, bis lauare solebas, ac medici cibũ tibi omnino circuncidunt: nec illis iure in totum obsequendum esse, et aliquid eorũ quib9 per sanitatẽ es vsus, immutandum arbitror. Eo vero putante me suasurum vt lauaret quidem, sed non bis: tum paratum se affirmante quicquid iusserim exequi: ergo (inquam) neque inediam tolerabis,

70 neque lauabis bis. siquidẽ et laborasse mihi videris iam triduo, & calfactus vehementius à sole fuisse. Propter igitur laborem (inquam) & vstionem, vnam te adĳcere lauationem ad duas oportet: ac ter mihi audientem lauari: quoniam id mihi pollicitus es. Ille subridẽs, dura (inquit) impẽras. cæterum quoniam stare pactis est iustum, faciam quæ iubes. Quę vero medici post hęc egere, nosti planè quanto erant digna risu. Bis iam lauatus fuerat, pransus'que dormierat, cum circa occasum solis ministrorum quispiã adesse medicos nunciat. Hic vero febricitare se simulat: ac

80 veste circũdatus inuolutus'que, quo minus bibisse vinũ de-

prehenderetur, amico cuidã mandat, medicis, si quid percontentur, pro se respondeat. Erant autem de more, vbi inuolutum curiose hominẽ etiam cum capite viderent, primum illud solenne ipsis rogaturi, quota hora accessio inuasisset. Cum autẽ amicus respondisset, ferme ne vnam quidem integram ex quo cœpisset intercessisse horam: cũ horrore'ne, an frigore cœpisset, rogant. Eo cũ horrore respondente, tangunt hominẽ iam corpore propter risum & operimentum madentẽ. Itaq; vbi hominem laudassent quòd sibi obtemperasset, nec quicquã ante tertiæ diei accessionem deliquisset: ob id ipsum (inquiũt) nunc te deseruit horror, est'que sudoris indicium, ac multa humiditas circa cutem: quæ haudquaquã euenisset, nisi inediam tolerasses, & triduũ transmisisses. Iussis igitur propinquis, si quę guttulæ illi manarent, diligenter detergerent, ne frigore officerent: tum mane se redituros præfati discedunt, ne tum quidem post sudores iusso homine nutriri. Visę nanq; sunt illis noctes eo tempore breues: vtilius'que esse postridie mane nutrire. Digressis igitur ipsis, perfusus sudore iuuenis ita vt inuolutus vestibus fuerat, in balneum cucurrit, ac tertio lauit: & similiter est cibatus. Postridie priusquam aduentarent medici, egressus domo dedita opera est, ne se deprehẽderent. Itaque cum paulo post venirent, & egressum intellegerent: mirati inter se sunt quid tandem hominẽ egredi subegisset iam bidui passum inediam. Ergo si hoc vno male affecti ab eiusmodi medicis ægri essent, quòd pluribus diebus in cubilibus detinerentur, cum liceret sine intẽpestiua hac inedia multo citius ad consueta vitæ munia redire: erat profecto vel id pergraue. Verum longe grauius est quod accidit. Cum eñ memoratę naturę vbi sub tali victu reguntur, grauissimis occupentur febribus: qui hunc iniungunt medici, nihil mihi à carnificibus differre vidẽtur. Nõ enim veluti qui humidi ac boni succi sunt, vbi in febri diaria transmittere mirificam diatriton coguntur, vnũ id tantum patiuntur incõmodum quòd frustra cruciãtur: sic etiã naturæ iam cõpræhensæ: imò ex longiore inedia acerrimis acutissimis'que corripiuntur febribus: à quibus promptus est in hecticas transitus: atq; ab his rursus in torridum marasmum: aut si os ventris facile iniurijs patet, in eũ qui syncopen id est animi defectũ infert. Audisti eñ subinde non,

nullis talium medicorum dicentē me licere ipsis euidenter intellegere quantum mali cōmittant dum eiusmodi naturas in inedia custodiunt, si velint dum sani omnino sunt, biduum eos inediam iubere tolerare. Cernent enim illico febricitantes, id'que ob nullum profecto aliud quàm famē. Siquidem cui nec suberat prius quicquam in corpore quo grauaretur, nec quicquā illi interim accessit extrinsecus noui: is planè ex inedia febricitauit. Quādo enim (vt dictum est) non vnus alter've sic intēperatorū, sed planè oēs vbi 50 inediam tolerarunt, & balnei solio abstinuerunt, febri corripiuntur: ne vel leuis quidē amplius relinqui nobis suspicio potest quasi ob aliud quippiam & non inediam febricitarint. Quibus nanq; in corporis temperatura siccum prępualet humido, & calidum frigido: his corporis habitus gracilis, hirsutus, & nigrior est, ac reliquis tribus intemperamētis quæ hoc sunt min9 calida, tactu calidior aduertitur: plurima quoq; his flaua est bilis, vrinę'que, ac deiectio bili saturata, & pulsus magni, & somni leues & pauci, & animi impetus vehemens. Ergo rectè horum Hippocrates tum 60 generalem victus formulam cuiusmodi esse conueniat, tū quot ac qualia symptomata in eiusmodi homines incidant non solum vbi totū diem in cibi inedia transegerint, verū etiam vbi altero cibo qui pro prandio datur abstinuerint, prodidit. Quippe in sexto de populatim grassantibus mor" bis, ita inquit: In calida natura refrigeratio:, aquæ potio, quies. In libro autē de acutorū victu, quē aliqui Cnidĳs sententĳs adscribunt, cum de ĳs disputat qui solitum prandium dimittunt, etiam huius naturæ hominum meminit, picrocholos eos gręce, quasi amarę bilis homines, ab redū 70 dante scilicet succo nominans. Habēt vero eius verba se ad " hunc modum: Sed & qui bis die comedere consueuerunt: " ĳ si non prandent, ægrotant: tum imbecilli fiunt, ac timidi " ad quoduis opus: præterea cordis dolorem sentiunt. Siqui" dem suspensa illis viscera videntur, & calidum pallidū'q; " mingunt, & deiectio vritur. Sunt præterea quibus os ven" tris amaricat, oculi cauantur, tempora saliunt, & extremæ " partes frigent. Hæc vbi prædixit, mox alia quædā tum de cœna, tum de nocte: ad finē sermonis ait huiusmodi notæ homines (quos picrocholos vocat) tum vnicū in die vi- 80 ctum, tum inediam, quàm alios homines difficilius ferre:

vnam nimirum in eo libro exponens partem eorum quæ in sexto Epidemion monuit invniuersum: nempe quod ad victum spectat. Nam refrigeratio quã calidis naturis suasit, efficitur cum ex aliis, tum nõ minime ex cibi exhibitione. Qui nanque originalem temperaturã parum moderatã habent: horum insitum calorẽ, si squalẽs acer'que est, cibi mitiorem minus'que mordentẽ reddunt. Sanè illud nõ latet, & boni succi, & exquisita debere esse quæ his exhibeantur nutrimenta: non tamen ea quæ boni succi propterea quod exiguum huiusmodi substantiæ in se habent, nominentur, ac nutrire nequeant: imò quæ vtile plurimum in se cõtineant. Sunt nanque & maluæ, & brassicę, & betæ, & lactucę, & denique omnia olera, & fructus, nutrimenta: cũ substãtia in his habilis ad alendum contineatur. Verum sicut in his exiguum est quod nutrit, non exiguũ quod est inutile: ita in pane puro, & ouis, & carne, & alica, plurimũ est quod nutrit, minimũ quod est inutile. Quòd si id quod admixtũ inutile est, præterquam quòd non nutrit, etiam acrem, aut acutam, aut acerbam, aut amaram, aut denique vitiosam quãpiam qualitatẽ habet: non modo non proprie nutrimẽta sunt, sed etiam medicamẽtosæ facultatis non parum in se habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis quicunque nec medicamentosam vllam sensu perceptã vim habeant, sed nec ipsum quod nutrit plurimũ: quando hoc quoque si exuperat, vitio non caret. Principio nanque nec quæ in ventriculo eorum agitur concoctio est exacta: nec si ventriculus eorũ superet, quæ in venis obitur, est absoluta: nec si isthic haud magnus sit error, saltem tertia quę singulis partium propria est, facile in omnibus illis ex sententia respondet. Conueniet profecto huic & vt frigidum humidũ'que quodãmodo ei nutrimentum exhibeas, vbi corpus tum calidius tum siccius solito est redditum. Quare cõmodissimus huic est ptissanæ cremor ad vnguem coctus, in quo nullum sit superfluum condimentũ: vtpote qui & refrigerare, & humectare, ac sine siti seruare hominẽ potest: cum eo quòd nec halituosum, nec humidũ, nec siccum detinet excrementũ. Voco halituosa quæcunque per cutim foris effluere sunt apta. Humida quę per vesicã. Sicca quæ per aluum. Quippe à vincenti in singulis eorum substãtia, nomina imposui. Quòd autem nullũ horum retinebit ptis-

Cibo cum exhibire refrigerare naturas calidas

Sanat olera fructus

Comburbitur cibis puro cholera ... unde

multi cibi nocumentum

ptisana lavanda

excrementorum

ſanæ cremor, manifeſtũ eſt. Quę em̃ alui deiectiones ſunt, eas adſtringentia retinere ſolent. Quę per vrinas & vniuerſam exeunt cutim, hęc detinent ea quæ exiguis meatibus inhęrent: emplattomena vocant. Prętera quæ valẽter adſtringunt, ea ſtryphna græci vocant. Ptiſſana vero nec exiguos cutis meatus obturandi, nec adſtringendi vim habet vllam. Ac quòd non adſtringat quidem, vel guſtus ipſe docet: cuius vnius eſt quod adſtringẽdi vim habeat, diſcernere. Quod vero nec cutis meatibus lentitia craſſitudine've ſua inhæreat, id ratiocinari ex reliquis eius effectibus eſt promptum. Nam ſiue ſordidum corpus extrinſecus ptiſſana defrices, vtiq; ſicut aphronitrũ & mel deterget. Siue ex ventre educere mediocrẽ pituitam velis, nihilo minus mulſa vtilem ptiſſanæ cremorẽ experieris. Additum tamẽ in dictionem eſt, mediocrẽ: quoniam ſi multa & vehemẽter glutinoſa & craſſa pituita ſit, hanc radicula ex oxymelite, nõ mulſa aut ptiſſana detergere eſt habilis. Eſt ſanè & aqua mulſa ad omnes ante dictas expulſiones idonea. Verum nec ſitim reſtinguit vt ptiſſana, & in amara bili abũdantibus naturis facile vertitur in bilem. Optimum igitur (vt prædiximus) in eiuſmodi temperamentis nutrimentũ eſt ptiſſana. Proximũ ab hoc alica cui paululũ aceti ſit adiectum. Tertium quæ ſine aceto liquida eſt, nõ craſſa: qualem nonnulli pręparãt adſimilem pulti. Iniecisse vero huic & cocti aliquid porri ſatius eſt. Nam quòd tum anethi, tũ ſalis aliquid neceſſario habebit, neminem latet. Quinetiam in furno coctus panis vtilis eſt cibus: ſicut etiam è piſcibus ſaxatiles om̃es. Nec ipſis minus aſelli: niſi ſi prope lacum aut magnum flumen quod in mare decidat, depaſti, humidam magis glutinoſam'q; habeant carnem. Proxime aſellos ſunt ſolea & torpedo, item'q; lupus & mullꝰ, poſt mugil è pelago. Omnis autem piſcis deterior eſt qui prope lacum qui mari coniungitur, aut magni fluminis oſtium paſcit. Ex volatilibus autem optimi ſunt perdices, ac montani omnes paſſeres. Ab his gallinacei, & phaſiani, & iuuenes columbæ. Sed nec hæ tamen intus claudendę, cum excrementoſa ſint omnia quæ exercitatione carent. Excrementoſa vero non minus ſunt tum lacuſtria tum paluſtria omnia. Quo fit vt etiam ex ipſis ſuillis carnibus optima ſit mõtana. Ab his deinceps hœdi ſunt. In oĩbus iam dictis fu-

gienda tum vetula tum recens edita sunt. Illa nanque duriora, concoctu'que difficiliora sunt: hæc immodice humida, & excrementosa: ac potissimum quæcunque ex animaliũ generibus sunt quę naturaliter humida sũt, vt oues sues'que. Verum de omni ciborũ facultate alibi præcepimus. Nunc veluti alia in hoc opere: sic ista quoque exempli causa sint dicta. Siquidem propositum nobis in hoc est non tanquam in ijs quæ de alimentis & medicamentis scripsimus, materias inuestigare, sed solas facultates generales. Nihil autem profecto referat, generales'ne facultates, an vniuersales appelles. Reuertamur ergo rursus ad propositũ. Quibus acre aliquid quotidie transpirat, ij, si cutis ipsis stypetur, prõpte febri corripiuntur. Stypant vero hanc tum quæ adstringũt omnia, veluti paulo supra memorauimus de Abulis aquis: tum quæ lentitia crassitudine've sua exiguis meatibus inhęrent. Aliquando autem ipsa cutis immoderatior siccitas exiguos ipsius meatus densat. Proinde qui œnanthe in balneo vtebatur, hunc nos vidisti quo tempore inęqualitatem sentire se quereretur, vetuisse. Simili modo & qui largo vino, cum oleo exiguo vtebatur. Item qui lẽtiscino tum cum densitudinem sentiebat, hũc quoque decætero (vt scis) vti prohibuimus. Inhibuimus non minus & eum qui quotidie insolabatur, & eum qui puluere vtebatur. Alteri vero qui iam ad inæqualitatem febrilem peruenerat, vehementiam remittere frictionis iussimus. Iam alium (vt scis) curauimus mirantem quo pacto vna lauatione, ac debita frictione horridam eius multorum dierũ inæqualitatem dissoluerimus. Vtebatur autem & ille adstringente oleo: hoc inquam iure propter alios vsus celebri. Hispanum vocant. Hoc igitur mutantes, ac sabino tum pinguiter, tum molliter vberius perfricantes, ac bis lauantes, illico sanum reddidimus. Non solum igitur hæc vitada ijs sunt qui fumidum & fuliginosum è corpore exhalant: sed etiam quæ glutinosum, & quę crassum gignunt succum: quando hæc paruis meatibus inhęrentia transpirationem morantur. Retinent non minus (vt dictum est) transpirationem & quæ cutim immodice siccant. Multos siquidem talium cum sole vterentur, alios vero cum vberiore nitro, alios cum sale, aut exercitatione multa, aut frictione dura, præterea frictione sicca (xerotribian vocant) & calidis fomentis, & puluere, cum ho-

rum occaſione quotannis ægrotarent, ipſe teſtis es vt ab his prohibitos, multis iam annis integros ſeruauerimus. Sunt autem merito eiuſmodi præcepta tum valentium tum eorum qui de valetudine querũtur, communia. Non enim ei quæ iam facta eſt febri conſulunt: ſed ei quæ nunc in generatione eſt proſpiciunt, tollendis ſcilicet ĳs quæ illas excitant cauſis. Quippe quæ adhuc in generatione febris eſt: dum aufertur cauſa, ipſa vnà interit. Quare quæ in libris de ſanitate tuenda de eiuſmodi temperamentis
50 ſunt prodita: ea omnia ad eos qui febricitare incipiunt, ſiue id ſanationem appellaſſe oportet, ſiue prouidentiam, ſunt transferenda. Siquidem ſanamus id febris quod iam inuaſit, etiam ſi exiguum eſt. Proſpicimus ne quid amplius proueniat, adimentes cauſam. Veluti vero iam dictarum maxime naturarum, & cum valent, & cum de ſe querun- tur, illud commune conſilium eſt vt fluxile & tranſpirabile vndique corpus reddatur: ita illud quoque, vt tum vigilias, tum iram, tum triſtitiam, tum curam, tum vſtionem, tum frigus, tum laſſitudinem fugiant: cum promptiſſime
60 poſt hæc, eiuſmodi temperamenta febri capiantur. Sanare vero ea quoties ex aliqua dictarum occaſionũ febricitant, oportet, partim ſimiliter ĳs quos ex ſtypata cute laborare diximus, partim diſſimiliter. Quippe in prima acceſſione inclinante ducendi in balneum omnes ſunt: tum pinguiter ſimul ac molliter fricandi. Qui quidem ex aliquo quod cutim adſtrinxit, laborant: ſicut dictum eſt. Qui vero ex ſiccitate: fricandi quidem & ipſi, ſed parcius: lauandi autem vberius. Reſpiciẽdum vero ſemper ad virtutis modum eſt in omnibus eiuſmodi auxilĳs. Atque iræ
70 quidem, & triſtitiæ, & vigiliæ, ac curæ, nec frictione indigent, nec multa lauatione. Sed omnibus qui ex eiuſmodi occaſione febricitant, oleum infundendum tepidum large eſt, cui minime adſtringens vis inſit. tum paululum fricandi, atque ex conſuetudine lauandi. Vſtio vero protinus ab initio refrigerationem deſyderat, tum crebriorem lauationem: minime vero aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent, & roſaceum, & omphacinũ, quod (arbitror) omotribes, id eſt crudũ oleũ nominant. Vtiliora vero ex his ſunt quæ nihil in ſe ſalis
80 omnino habent. Efficies hæc magis frigida, ſi ita vas in

quo continentur, in puteo suspendas, vt aquam tangat. Præterea si defluxus frigidæ aquæ vasi se illidat, magis humorem refrigerat. Quòd si largius refrigeratam cupis, niue circundabis. Infundere autem syncipiti, sublata in altum manu, per mediocrem lanæ modum oportet. Hæc vsque ad inclinationem faciens, in balneum duces. Si vero qui memorato est temperamento, de quo omnis hic sermo est, ex frigore febricitet: etiam ducendus ad balneum in remissione is est. Si autem cum grauedine & destillatione febricitet: priusquam hæ concoquantur, lauandus non est. At qui ex vstione febricitant: ij vel cum hæc adsint, lauari debebunt: veluti in libris de sanitate tuenda ostendimus. Post lauacrum vero ijsdem quibus ante madefacienda amborum capita sunt: eorum quidem qui ex vstione febricitarunt, refrigerantibus. qui ex frigore, calfacientibus. Sunto autem & hæc post balneum mediocria: cuiusmodi irinum est, & nardinum vnguentum. Verum de his immorandum pluribus non est, præsertim in libris de sanitate tuenda iam proditis. Sed suffecerit dixisse reliqua simili modo in febricitantibus esse facienda quemadmodum in vstis & refrigeratis citra febrem, facienda præcepimus. Non tamen quouis tempore lauandos febricitantes esse, sed in accessionis remissione. Præterea qui ex vstione febricitant, ijs intendendam quæ ex refrigerantibus cõstat curationem esse. ijs vero qui ex frigore, eã quę ex calfacientibus consistit, remittẽdam. Reliquum autem fuerit vt communitatem ac differentiam in victu omniũ compręhensarum conditionum in proposito temperamento, vbi febri diaria laborat, exponamus. Omnium igitur cõmunis victus species esto, quæ & boni sit succi, & concoctu facilis, & quæ nusquam exiguis cutis meatibus inhæreat. Sed ijs qui exusti sunt, cum eo quod refrigeret & humectet. Pari modo ijs quos ira male habuit. Iis vero qui refrigerati fuerunt, cum eo quod calfaciat modice. Iis qui peruigilio, & tristitia, & nimia cura sunt affecti: quod humectet, ac somnum conciliet. Ad eundem modum ijs qui fatigati sunt, magis nutriens. Iis qui refrigerati sunt, minus nutriens. Reliquis quod medium sit amborum. Vinũ vero ipse conscius es omnibus me eiusmodi naturis concedere: sed quod tum aspectu tum viribus sit aquosum. Id

enim ad omnia vtilius, quàm aqua est: vtpote quod & cõcoctionem iuuet, & vrinas ac sudores prouocet. Constat autem & Hippocratem non in diarijs modo febribus, verumetiam in acutis, ex ijs quæ de acutarum victu prodit, vinum dare. At in sexto Epidemion, siue ipse sit, siue Thessalus eius filius, vinum calidis temperamentis prohibet: idque non modo cum febricitant, sed etiam per sanitatem. Quippe in calida natura suadet tum refrigerationem, tum aquæ potionem, tum quietem. Nisi forte copiosius vtendum esse aqua quàm vino eiusmodi naturis suadere eum dixeris: quemadmodum nonnullis placet. Hoc igitur seorsum per se disquiratur. De potione vero frigidæ decidendum. Ego igitur censeo eius generis naturas, & dum valent, eiusmodi potione magnopere iuuari: nec in diaria febri ijs quibus in vsu fuit, eam circuncido. Si quis vero non adsueuit, huic per febrem dare non inceperim, nisi pristina planè sanitate prius reddita. Quòd si vel propter timiditatem, vel propter consuetudinem à pueris, vel falsam opinionem frigidam timeat: tum opere homini persuadeam, obseruans in æstate cum æstuat: tum oratione post opus. Nam vbi post vsum eiusmodi potionis, liberatus statim ab vrendo æstuãdoque est, visusque firmiorem ex eo stomachum quàm ante habere, tum venter illi biliosum deiecit, & probe concoxit, ac corpus cum ea iterum iterumque est vsum, reficitur, tum vero alijs quoque indicatis, quibus simili ratione contuli, exposuerim primum quidem illud esse omnium longe verissimum, quòd contraria contrariorum sunt medicamenta. Proditũ autem mihi de hoc prius est: mox illud, quòd temperamentum eius sanitatis symmetrian egressum morbo est propinquum. Tum quòd sanitas eiusmodi corporum dubia est, ac potius in affectu, quã schesin vocant: quàm in habitu, quam hexin. Præterea quòd si boni tẽperamenti esset, hoc illi omni studio tuerer. cũ vero vitiosi sit tẽperamenti & naturę, in melius immuto. Porrò dictũ & de his fuse est in libris de sanitate tuẽda. vñ nec immorandũ mihi hic multis est eos imitãti scriptores q cũ pauca prorsus sciãt, ipsa in omnib9 libris inculcãt. Id enim nõ multa est docere, sed multa scribere, & multas chartas consumere, cũ liceat paucas: ac multum temporis nulla necessitate conterere. Itaque nec notas diariarum fe-

brium hoc loco describo, vtpote iam prædictas mihi in secundo de crisi propemodum vniuersas: si quæ vero reliquę fuerunt, etiam in primo de febrium differentijs proditas. Quinetiam in libris de pulsibus, quantum ex ipsis sit vtile, exposuimus, soli (vt scis) omniũ qui ante nos fuerunt. Id'q; adeò (arbitror) clare, vt nec puerum quod tradidimus lateat: cum Archigenes (vt ostendimus) nõ docuerit, sed deblaterarit plurima tum in opere de pulsibus, tũ in eo quod de febrium significatione inscribit. Tanquam autem eum qui in aluminosa aqua se lauit, medici vsque in tertium diẽ 10 cibo abstinere iusserunt: ad eundem scis modum neminem eorum qui vel exusti fuerunt, vel alia quapiam ex iam dictis causis febri tentati, lauasse, aut nutriuisse, priusquam diatriton transmisissent. Necesse enim profecto est & me diatriton dicere, ne in hoc quoque nugis eorum me exponam, dicentium aliam esse tertij diei accessionem, aliam ipsam primam diatriton. quippe hactenus eorum nugas processisse, ipse aliquando audisti. Sed siue primam diatriton, siue aliud quiduis appellasse velint: non semel nos bis've aut ter, verum sæpius quàm vt meminisse possimus, 20 tum in primo statim die ad vesperã eos qui diaria febri laborarunt lauimus, tum vel magis in secundo, imò etiam in ipso tertio, ceu paulo ante diximus de eo cui stypata cutis fuerat. Verum hanc causam rarenter vidi febrem accendere: (itaque etiam hanc maxime tractandam desumpsi) vstionem vero & lassitudinem, & cæterorum singula planè sæpe. Vidisti autem eos omnes quarto die mane ad solita redire munia: ac medicis qui ipsos tertium diem prorsus in cibi inedia exegisse fuerant opinati, occurrere. Itaq; etiam miranti tibi quid demum causæ esset cur vel nunc 30 saltem ab ijs quæ perperam opinantur, non recedant: conuenienter (vt arbitror) respondi, quòd neque veram speculationem noscerent, & nunc eam incipere discere erubescerent. Aliqui tamen (veluti cõfitentem aliquãdo ex ijs quędam, id'que cum lachrymis, veritatem nobis solis audiuisti) nec vitæ sibi necessaria aiunt superfutura si qui eos scire aliquid existimant, discentes iam videant. Verum tu hoc semel audisti. Deos autem testor multos id mihi sæpe soli confessos, id'que lachrymantes, ac infœlicitatem suam deplorantes, quod sub malis præceptoribus tempus perdidis 40

sent. Iuro'que tibi rursus deos, illud quoque mihi persæpe à condiscipulis dictum esse, cum essem adhuc adolescens. Nam cum mihi mos fuerat vbi aliquis me de secta aliqua num sana esset percontaretur, dicere me respondere non posse nisi reliquorum dogmata didicissem, ac methodum quampiam mihi comparassem qua quod potius esset discernerem: non pauci ex condiscipulis qui hæc audierant, responderunt me & excellenti natura, & singulari propter patris mei liberalitatem esse eruditione, tum & ætatem
50 ad discendum idoneam, & impensas vnde studijs vacem suppeditatas habere. secum non ita agi, qui & rudes in primis disciplinis essent, nec acuto vt ego ingenio, nec quod impenderent habere. itaque cõtentos esse oportere ijs quæ nossent, qualiacunque ea forent. Minime igitur mireris cur plerosque medicorum non pudeat diatriton in ore habere, etiam si sexcenties nos presagire in ægris viderunt, diaria'ne febri laborarent, an ea quæ tertio quarto've die affligeret. Illud potius æstima quod Hippocrates monuit, ho-
"mo aliâs ingenio maxime philosophico: Cum in acumine
60 "morb9 est, statim tũ vltimos labores infert, tũ tenui ad vltimũ victu necesse est vti. Vbi vero non, sed licet liberalius cibare: tantum est de vltimo remittendum, quantum morbus vltimis est mitior. Labores nanque dicit omnia quæ hominem offendunt: vltimos vero maximos: quales vtiq; in summo vigore fiunt. Iubet autem reseruari in id temporis summam victus tenuitatem: nihil profecto docens diuersum ab eo quod alibi dixit: Cum in summo vigore morbus est, tũ victu vti tenuissimo est necesse. Atqui fieri nõ potest vt summam victus tenuitatem ad summi vigoris
70 tempus differas, nisi inter initia conieceris circiter quotum diem in vigore morbus sit futurus. Sed & insanire Hippocratem dicunt cũ hęc scripsit. & tametsi nos opere ea osten dimus, omnia potius putãt quàm posse quempiam in prima aliquãdo accessione certam notitiam affectus habere. Ego vero nec in omnibus ægrotantibus fateor exacte me scire in primo die affectum, nec vllam diariam me febrem posse fugere. At vero vt nihil in victus ratione primis saltem diebus pecces, hoc satis est si discernere diariã à reliquis queas. Ac propterea quarto die, in quo illi hominem
80 quem iam siccarunt, primum nutrire incipiunt: nos ad cõ-

ſueta dimittimus: ac à diariis in acutas febres tranſitum fieri hac victus ratione prohibemus: cum ſi quis aliter cibet, excipient neceſſario iam dictas naturas ardentiſſimę febres. Sunt enim aliæ naturæ quibus aut nihil, aut non magnopere incommodet tot dierum inedia: ſicut è diuerſo aliæ quibus non modo non innoxia, ſed etiam vtilis eſt trium dierum inedia. Verum de cæteris naturis poſt decernam. Propoſitam vero nunc nobis ab initio naturam inediæ in ſummum ducunt diſcrimen, in quacunque iniungātur febri, non ſolum iis quas modo commemoraui diariis. 10 Etenim ſi propter obſtructionem aliquando (vt dictum eſt) morata tranſpiratio eſt: ſi parua ea ſit, qui recte deterſerit, ſecundam fore acceſſionem vetabit. ſin momentanea, non poſſis ita promittere. Quòd ſi & multi & craſſi & glutinoſi impacti ſucci ſunt: quæ hos excipit febris, fieri non poteſt vt intra fines diariarum conſiſtat: quando ex neceſſitate huic in mali ſucci naturis, ea quæ ex putredine humorum accenditur, ſuccedet. Nám in aliis ſaltem temperamentis, quæ in ſequentibus exponam: excitari ex tali cauſa poteſt citra humorum putredinem aliqua contiſ20 nētis febris ſpecies. Porrò capere eiuſmodi ſermones omnino non poteſt qui prius in memoratis operibus non ſit exercitatus: ac potiſſimum in eo quod de febrium differentia inſcribitur. Nam vbi obſtructio quæpiam mediocris eſt, ob quam febricitant quibus vitioſus eſt ſuccus: in primo die, atque etiam ſecūdi aliqua parte nullum eſt in pulſu putredinis ſignum, æque vt nec cruditatis in vrinis. Protracta tamē remiſſione, nec amplius pro ratione, ſicut poſt ſummum vigorem inceperat, cedente, ſuſpectus affectus eſt: veluti è diuerſo in quibus ad diſſolutionem feſtinat, vel 30 halitus aliqui vel ſudores exierunt, vel multa bona vrina, cum ſignis in pulſu bonis: in iis proculdubio diaria febris eſt. Sed quæ ex parua oritur obſtructione, ea (vt dictū eſt) ſaltem inter initia ſimilis diariis eſt. Protracta tamen inclinatiōe, ſuſpecta redditur: quāuis putredinis indicia in pulſu adhuc non appareant. Quippe niſi vitioſus ſuccus penitus tranſpiret, neceſſe eſt putrefiat. Ergo vt tranſpiret, maiore iam auxilio eſt opus. Ac ſi quidem vel puer vel ſenex ſit, ſanguinem detrahere non licet. Inter has ætates, vbi robur ægro non deeſt, ſecanda vena eſt, etiā ſi plenitudinis ſigna 40

non adſunt. Præſtat enim vitioſi ſucci maiore parte emiſſa
ad detergendas obſtructiones accedere: cum alioqui me-
tus ſit ſi obſtructionibus liberandis priuſquam vacuaue-
ris ſtudeas, ne ipſas magis impingas. At ſoluunt quidem
obſtructiones, quæ deterſoriam facultatem optinent, ſeu
foris cuti ſint admota, ſeu intro in corpus accepta. Pericu-
lum vero eſt etiam ne quæ foras trahunt, vnà cum ĳs quæ
obſtruunt, etiam aliud quippiam attrahant: & quæ ab in-
terno ſurſum feruntur, aliquid ſecum ex ĳs quæ in vaſis cō
50 tinentur rapiant. Quod ipſum ſi tenax ſit & craſſum, ob-
ſtructionem planè geminabit. ſin aliter, multitudine certe
ſua non parum omnino nocebit. Cernimus enim aliquan-
do etiam quod multum eſt, cum ſimul totum confluit, ob-
ſtruendo hærere, infigi'ꝙ, nō minus quàm ea quæ glutino-
ſa ſunt & craſſa. quòd ſi per meatus anguſtos eſt tranſitus,
multo profecto magis retineri. Quò igitur & his iter libe-
rum, & quæ foris admouentur attractio tuta ſit, vtiliſſimū
eſt corpꝰ inaniſſe. Quinetiam fumoſa fuliginoſa'ꝙ ſucco-
rum excrementa quæ tranſpirant, ſuccis ipſis imminutis
60 pauciora reſtabunt. Quare inde quoque minor reddetur
febrilis calor, ſic vt foras tranſpirare, ſi exiguę obſtructiōes
ſint, queat. Ergo cū ſuſpicio erit cutim eſſe ex obſtructione
occluſam, (id quod tum ex eo conĳcies quòd non fuerit in
primæ acceſſionis remiſſione vacuatio ſatis magna, tum
quòd ſimilis ſibi ꝑdurauerit remiſſio. ſi homo ex nulla ma
nifeſta febricitauit cauſa, etiam certius argumentum ob-
ſtructionis habes. ſin ex euidēti aliqua cauſa, fieri poteſt vt
duæ ſimul coierint cauſæ. nam ſi altera tantū cauſarū, nem
pe quā externa impreſſit, ſubeſſet: imminuta remiſſio fuiſ-
70 ſet cum ſenſibili alicuius expulſione) Haudquaquā igitur
differendum eſt ſanguinis aliquid ita laborātium mittere,
ſcilicet tum ad virtutis tum ad obſtructionis modi portio-
nem. Diſcernetur autem obſtructionis magnitudo ex ipſa
magnitudine febris: vt q̄ ex maiore obſtructione maior, ex
minore minor īciderit. Vbi vero modice vacuaueris, haud
multo poſt aut nutrimētū aliquod, aut pharmacum ex ĳs
quę detergeāt exhibebis. Sunt porrò non multa quæ in fe-
bribus id pręſtent. Sed ſicut dictum prius eſt, in alimento-
rūratione ſunt ptiſſana & mulſa: in pharmacorū, oxyme-
80 li, & quęcūque incoquere in mulſa licet, ceu calaminthan,

& hyssopum, & origanum, & serpillum, & irim, & apiū. Verum hæc omnia iusto sunt calidiora, ideo'que febres accendunt, ita vtique vt vinum. Oxymeli vero solum nec febres accendit, & strenue deterget, sic vt ea quæ glutinosa crassa'que sunt dissoluat, & meatus obstructos liberet. Porrò inter mulsam & oxymeli medium locum habet quod apomeli græce dicitur: cuius plurimus circa Peloponēsum est vsus. Non immerito arbitror & saccharum inter hæc numerandum. Ex hoc victu seruabis quantum de febrili calore minuitur. Etenim si tertio die mane videris minimum esse quod de febri relinquitur, ac neque putredinis humorum in pulsu nota subsit, neque in vrina cruditatis, suspecta vero hora qua primo die febris occupauit, extra meridiē sit: audacter hominem quàm ocyssime lauabis, longe ante sextam horam. Abunde tamen sit si intra tertiam horam lauationem compleueris. Ad eundem modum & si decimam horam suspectam habueris, vsque ad septimam laues licet: cū treis equinoctiales horas quatuor've inter balneum accessionis'que tempus interponi, abunde sit satis. Debet autem in balneo corpus prius vnctum ac moderatissime frictum, mox detergeri extrinsec9, ablui'que. Sanè detergētium materiā expositam habes in cōmentarijs ijs qui de medicamētis sunt conscripti. Deligenda vero semp sunt quæ ad rem propositam sint accōmoda. Quippe distincta in his sunt tum quæ magis, tū quę minus detergēt. Sed & nūc exēpli causa pauca dicem9. Moderatissime detergent tum erui farina, tum hordei, tum fabarum. præterea mulsa, quæ sit aquosa. magis vero quàm hæc iris, & panacis radix, & aristolochia, et mulsa quæ mediocri est mixtura: veluti etiam hac magis, quę meracissima est. Fit hęc vbi mixta melli exigua est aqua: sic vt liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi possit. Possunt autem vel hac magis detergere tum spuma nitri, tum nitrum ipsum, tum aphronitrum. Sit autē nitrum oportet quod ex tenuibus partibus constet, cuiusmodi Berenicium est. Si vero lapidosum sit, vri id leuigari'que diligenter debebit. Mel autem purissimum, acerrimum'que, cuiusmodi est Hymetium. Est autem et sapo ex ijs quæ maxime detergere valeant. Atque hæc satis multa detergentium materiæ exempla sunt. Tempestiuū enim est iam ad ea quæ post bal-

neum adhibentur,accedamus. Sunt autem ea minime mul
ta. Nam præter aquam quæ parum apij incoctum in se ha
buerit,nihil his est offerendum. Licet quod inter balneum
& suspectas horas spatium erit,trium fore horarum conij-
ciamus. Si vero circa vesperam,aut duabus horis citius ac-
cessio inuadet:tum lauisse mane liceat,tum cibasse,sed tan
tũ ptissanæ cremore. Deinde si suspectæ horę nihil afferat:
& lauare rursus si velit licet,et cibare,ad eas quas diximus
cõsyderationes intento. Sin aliquid eueniat: & conferendũ
50 id est cũ accessione quæ primo die inciderat, & tum vrinæ
consyderandæ tum pulsus sunt. Quæ omnia profecto me-
diocria apparebũt vbi exigua relinquitur obstructio. Qua-
re ipsum & lauabis quarto die, & cibabis:ad iã dictas con-
syderationes spectãs:sperabis'q; nihil quinto die superuen-
turum. At si magna obstructio facta sit,ea febris ex diaria-
rum genere non erit. Quare in proximum differatur li-
brum: cum in hoc de diarijs tantum agere statuerimus.
Quoniam igitur diarię febres in propositis corporum tem
peramentis sæpenumero etiam cruditatibus succedũt,pro-
60 ximum fuerit de ipsis disserere. Ergo pessima quidẽ in eius
modi temperamẽtis cruditas est,citissime'que febrem ac-
cendit,in qua cibi in nidorulentam & fumosam qualitatẽ
corrumpuntur:quando ea quæ in acidam vertit,vt raro ta
libus naturis contingit,ita minus nocet. Dicemus autem de
vtraque seorsum,incipientes ab ea quæ sæpius his incidit,
& magis lœdit. Ea est(vt diximꝰ)nidorosa quædam ac fu
mosa. Quę vtique,si aluus lubrica est, minus est noxia. Sin
adstringitur, grauis est. Siquidem ex adstrictione eius vi-
tiosę naturæ in febres prompte incidunt,ac potissimum cũ
70 neglecto consilio in lectulo domi manẽdi,ad solita conuer
tuntur opera. Febricitant autem nonnulli & ex ijs quos di-
arrhœa post cruditates male habet. Quibus vtiq; nõ mini-
me proritatur febris ex desurgendi frequentia. Quòd si eti-
am rosio,aut dolor, aut calor immodicus in ventre & in-
testinis sit:hinc vtique vel longe magis affectio febrilis in-
crescit. Est autem eorum quibus clausa aluus est, & quibus
fluens,non eadem sanatio. Itaque etiam seorsum de vtrisq;
agetur. Apparebit enim sic tractantibus non solum quate
nus differunt,sed etiam quantum ambobus sit commune.
80 Si igitur ea tantum quę corrupta fuere,vacuata esse viden

tur:tum lauandum,tum nutriendum in remissione febris est:sed ijs quæ circa ventriculum sunt, prius consulto. Sin ita multa inanitio aut prius facta sit,aut nunc etiam in homine duret,vt virtus iam defessa sit: satius est omissa lauatione cibare,sed consulto prius ijs quæ circa ventrem sunt. Consuletur ita laborantib9, si modo vacuatio amplius non duret,fomento ex oleo & apsinthio. Expedit autem tingi apsinthiū, quo minus nidore offendat,feruēti aqua. Quod si quis rosionis aut doloris sensus in ventre adhuc supersit, incingi illi peniculus post fomentū debebit, qui vel calidus 10 sit & siccus,vel ex oleo in quo apsinthium incoctū fuit,madens,ac plurimum expressus. Satius autem fuerit,si nardini vnguenti quod curiose sit factū, facultas sit,ex eo peniculum eodē modo imbutū vētri incingere. Iam multo etiam satius sit,si purpura marina is sit:atque etiā longe optimum,si optima sit tyria. Quippe tenuiorem adstringendi vim habet tum ea purpura,tum optima nard9; ita vt earū vis siccando,calfaciendo,ac robur inserendo, corpora quæ circa ventrem habētur,alte penetrare possit. Quòd si os vētris (quod stomachum appellare solemus, abutētes nimi- 20 rum appellatione) imbecilli9 sit:etiam tanta portione chię mastiches in nardino tunsa, vnde sordium crassitudo existat,madefactam ex eo purpuram imponemus. Esto autē abunde calens talium quodque, cum primum imponitur. Quippe quę tepida sunt,oīa ventriculi firmitudinē dissoluunt. Non autem te fugit solere me vnguenta calefacere in vase duplici:vtique coniecta pri9 in vas maius, aqua feruente: quando aliter calefactis vitiatur eorum facultas. Cæterum fluente adhuc aluo vtilius est optimo recente' q̄ melino simili modo quo nardino vti. Vtile autem ad omnia 30 talia est & mastichinum. Non in postremis accommodata sunt eiusmodi ventriculi affectibus & vnguenta ea quę ad gratiam delicatarum mulierum fiunt: hæc inquam preciosa quæ Romanorum luxus videtur inuenisse, appellationes' que dedisse. Nominantur enim tum spicata,tum foliata. Si vero qui affligitur,cinctum non patitur,siue ob cō suetudinem,siue delicias cingi recuset: licet cerato idem efficias. Est autem in eiusmodi vsum optimum, quod ex cera fit Tyrrhenica in vnguento nardino liquata, cui postquam refrigeratum est,aloes ac mastiches mollissim9 pul- 40

uis est admixt9. Debet autem singulorum hic esse modus: Ceræ ac nardi partes pares: aloes pars octaua: sic etiam & mastiches: vel (si placet) huius paulo aliquid plus. Quòd si cerato aliquid è sumptuosis his vnguẽtis admisceas, præstantius medicamentum habebis. Si autem ventriculus intus vritur, ita vt affectus quidam phlegmonę similis in eo consistere videatur, vtilius est ceratum quod ex melino cõficitur. Sunt porrò & alia medicamenta non pauca. Alia quidem ex œnanthe, alia ex hypocistide, & balaustiis, &
50 palmularum carne confecta, quæ ventriculo tum refrigerando tum vero firmando sint idonea. Horum ergo quod ad rem pręsentem sit commodissimum, id deliges, iis quas memorauimus consyderationibus intentus. Cibandi vero hi sunt, fluente quidem etiamnum ventre, polenta, & pane quem græce oxylipe vocant: qui vtique minimum aceti habeat, non sicuti in dysenteria & diutina diarrhœa pręparare solemus. Inspergere autem polenta debebis aliâs aquæ calidæ vbertim: aliâs, vbi scilicet venter adhuc plus iusto excernit, vel mali punici, vel pyrorum, vel malo-
60 rum succo, potissimum cotoneorum. Quòd si iucundius laboranti erit, etiam decocto ex pyris, aut malis, aut myrtis, præparato, polenta insperges. Sin venter non amplius excernit, suffecerit tum alica similiter ptissanæ præparata, hoc est aceti habens pauxillum: tum ex ea sine aceto sorbitio: tum gallinaceorũ testiculi: & saxatiles ex albo iure pisces: præterea fructuũ aliquis ex iis qui adstringant, vel solus, vel cum pane. Hos vero vel magis etiam ventre adhuc fluente dabis. Quòd si appetẽtia careant, sic vt cibos auersentur: (incidit nãque id non paucis eorum quos diar-
70 rhœa ex cruditate male habet) etiã de medicamẽto quod ex succo fit cotoneorũ, vnum aut duo cochlearia dãda his sunt. aut si huius copia nõ est, eius quod ex carne eorũ cõponitur. Tradita vero eius generis medicamentorum compositio est in libris de tuenda sanitate. Atq; ita quidẽ in prima remissione, iis qui ex cruditate febricitant, mederi conuenit. Si vero omnino venter adstringitur: pertractatis pri9 præcordiis, mox toto ventre, consyderabis nũ cibus in gracile intestinum aut in colon descẽderit. Deinde ægrum interrogabis qua maxime in parte vel rosionem vel grauitatem
80 tem sentiat, qualesq; habeat ructus. Vbi ex his compertũ

habueris in quanam totius ventris parte nutrimentũ consistat: si in superioribus partibus pendet, aliquid diatrion pipereon dabis, non medicamentosi illius, sed eius quod in opere de sanitate tuenda ceu & simplicissimum, & ijs qui cruditate laborarent aptissimum, laudauimus. Post deinde præcordia, omnẽ'que ventrem perfundes. Hoc vero etiam si inferius descenderint quæ vitiosa sunt, facies, pluris mino ris'que ratione id varians. Siquidem plus & temporis & perfusionis exigunt ad præparationem eorũ quę deinceps sunt agenda, quibus in superioribus ventris corruptum nu 10 trimentum adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad infe riora sit, adiuuandũ aut glande subdita, aut leui per inferiꝰ infusione est. vtique si rosio simul adsit, hanc mitigantibꝰ. si flatus, hunc cõprimentibus. sin neutrum fuerit, ex melle aqua & paululo olei, id quod subter infundetur facientibꝰ. Vbi vero vehementior rosio vrget, Sabinũ oleum in quo aliquid seui anserini sit liquatum, est vtilius. Si vero eius co pia non est, gallinacei seui. Sin nec huius facultas est, capri ni. Quòd si huius quoq; penuria est, inijciẽdum oleo parũ ceræ est, potissimũ elotæ. Flatus vero sanandi sunt oleo in 20 quo ruta, & semina quæ flatus discutiũt, fuere incocta: cuiusmodi sũt apij, & cumini, & marathri, & sisonis, alia'q; id genus. Vacuata vero aluo, nutriendum protinus in cęte ris quidem ijs quos memorauimus similiter est, amotis ta men ijs quę adstringant. Ac si quidem primo die ad vespe ram hæc egeris, aut etiam noctis qualibet hora: etiã secundo die similem adhibebis prouidentiã. In quo etiam si planè desijt febris, lauari hominem sines. Ac vbi in sequẽti no cte quietus citra offensam dormierit, sanum iam hominẽ prorsus existimabis. Si vero qui cruditati successit dies, cũ 30 sequenti nocte febrem attulerit: veluti in secũdo die, ita tũc & accurandus & nutriendus homo est. Si vero & nox ter tiæ diei febrile quiddam paululum afferat, ne id quidem formidandum: sed hos quoq; postridie lauabis, nutries'q;, ac reliqua omnia in illis vt ante definitum est, exequeris. Sanè mutationes crudi alimẽti in acidam qualitatem, nec incidere in eiusmodi naturis cernuntur, nisi admodum raro, id'que ex cibis qui prompte acescunt: nec febrem accẽdere diariam, æque vt nec tarditas concoctionis: quando sicubi propter talem cruditatem febricitant quibus amara 40

Clyster ad rosionem et flatum

Acetus aridus

bilis in temperamento abundat, obstructionis & humorũ putredinis suspicio est. De qua postea diligẽtius definiam cum de putredine agam. Nunc huic de diarijs febribus disputationi hoc adiecto, ad alia transibo: Fumidus vapor ex tarditate concoctionis, aut cruditate in qua ructus sentiuntur acidi, nunquam excitatur. Quippe frigidi halitus abs talibus succis ascendunt: hi'que omnino paucissimi: minime autem vapores multi fumidi'q; ac fuliginosi: cum nec in ijs quæ extra sunt, aliter aut fumum edi aut fuliginē vi-
50 deas, q̃ fumum ex materijs (vt ita dicam) semiustis: fuliginem ex immodice assis vstis'que. Est nanque fuligo vapor terrestris: fumus mixtio quędam ex terrestri aquea'q; substantia. Verum non est quod hoc loco audire expectes aut quemadmodũ ijs qui tarde concoquunt, aut ijs qui acidũ ructant, sit prospiciendum. Est eñ de his tractatio ad op9 de tuenda sanitate pertinens. hic tantum earũ cruditatum mentionem faciemus quas febris subsequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates quæ cum acido ructu sunt, non consequitur: quæ vero ex putredine humorum oritur,
60 ea quandoq; sequitur: non sine ratione in eam tractationē quæ de illis instituitur, distuli de his cruditatibus præcipere: sed ne tunc quidem eo modo quo in sanitatis tuendę libris. In illis eñ diximus quęnam per sanitatem agēda sint illi qui cruditate laborat: hic vero quænam in ijs febribus quæ cruditati superueniunt. Dicta mihi ferme sunt de diarijs febribus vniuersa: quando qui ex bubone febricitant, medicos, quid sibi sit agendum, ne consulunt quidem: sed vbi tum vlceri quod bubonis occasio fuit, tũ postea buboni ipsi prospexerint, in remissione eius quę inciderit acces-
70 sionis lauantur. Ac si quis tum diatriton vel nominet, oẽs irrident: scholasticum'q; appellant: natura (puto) ipsa intellegentes id transmittendum non esse quod omino non erit. Censent'que etiam in omnibus ijs quę sensum fugiũt, tales debere esse medicos, quales ipsi sunt in ijs quæ sensui apparent. Porrò in oĩbus tales esse, nihil est aliud q̃ intellegere quando sit in tertio accessio futura, & quando futura non sit. Quinetiam qui refrixerunt, aut vsti sunt, aut fatigati, aut tale quippiam passi, postea vero febricitarunt: hi vbi in remissione talem statum quietem qualis erat
80 per sanitatē sentiunt: ne tunc quidem eos qui diatriton no-

minent, ferre poſſunt. Quod enim vſurpare ſæpe ſoleo, quemlibet priuatum qui ſecundũ naturam ſe habeat, quouis ſophiſta veriores opiniones habere: hoc etiam in diuina iſtorum diatrito videre licet: vt quę ab omnibus qui naturaliter ſe habent, ſit irriſa. Nuper enim è plebe quidã qui in ſplendida cœna prolixius ſibi epulis potu'q; indulſiſſet, venit domũ errabundus, ac manu deductus. Cum autem quibus grauabatur, in ventriculo eius fluitarent: omnia ea euomuit. & per noctem quidem febricitauit. Dormiuit autem in magnam partẽ ſequẽtis diei. Poſtea ſurgens, ac paululum inambulans, lauit: riſit'q; eum qui ſibi diatriton manendam ſuaſerat. illo nanq; authore etiam poſtero die inediam tolerare debuiſſet. Vt autẽ (res ipſa monebat, & ipſe ſua ſpõte faciebat) lotus, & modice cibatꝰ, poſt ſomno deditus, eo'que inoffenſe fruens, mane ſurrexiſſet, ad conſueta'que rediſſet etiam in ipſa diatrito in qua eum tolerare inediam oportuiſſet ſi diatritarijs paruiſſet, (ita eñi eos ꝑ iocum eleganter nominauit quidam) ſed & cum cœnatus iam ex conſuetudine homo eſſet: accedens facetus ille riſũ excitauit, cõmemorans quemadmodũ eum qui tertio ante veſperi vomuiſſet, oportuiſſet etiam biduo inediam ſiccum ac ſordium plenum tolerare, ad horas'q; ſpectantem pro diatritariorum iuſſu decũbere. Sunt eñ (arbitror) plebi'que non obſcura quæ pręter rerum euidentiam temere audentur. Atq; inde merito alios medicos, alios græce logiatros, id eſt verbis'tenus medicos eſſe dicunt. Quomodo enim non iure hac appellatione cenſeantur qui ea neſciant quæ nemo è vulgo ignorat? Quomodo non meritiſſime irridendi carpendi'que qui etiam cum talia ignorẽt, Hippocrati ſe pręponunt? Verum illorum ſtupiditatẽ ne Mercurius quidem ipſe cum Muſis ſanauerit. Abſoluta vero in ijs naturis quibus amara bilis redundat, (in quibus ſcilicet elementum frigidum vincitur à calido, & elementũ humidũ à ſicco) de diarijs febribꝰ diſputatione: ad aliud corporum temperamentum tranſeamus, quod nihil minus quàm ſupra dictum vitioſo eſt ſucco, in quo ſcilicet calidum pręualet frigido, & humido ſiccum. Maxime enim omniũ putredinis morbis hæc intẽperies expoſita eſt, propterea qđ per ipſam ſanitatem ꝓxime putredinem accedit: veluti tum ex ſudoribus conijcere eſt qui grauiter his olent, tum vero

ex vrinis, deiectione, atq; etiam ipsa respiratione. Etenim qualis est hircorũ, talis est & talium naturarum tẽperies. Ideo'q; prompta est ex qualibet occasione tum aliis morbis, tum vero febribus corripi. Nam qui hac intẽperie sunt: cum stypata cutis eorum est, effugere febrem nõ possunt. Sed nec cum valentẽ cruditatem contraxerunt, aut perusti in sole fuerunt, aut tale quippiã aliud passi. Ac vitiosis quidem habitib9 stypatio cutis plurimũ esse incõmoda solet. Ideo'q; quibus amara redundat bilis: non minus q̃ qui ad
50 putredinem sũt proni, (σηπεδονώδεις, id est putredinosos græci vocant) febribus iis quæ ex stypata oriuntur cute, patent. At ab nidorosis cruditatibus, quæ humidę & calidæ naturę sunt, (quas modo putredinosas propterea vocaui quòd succi facillime in iis putrescãt) prõptius lædentur. Nam de obstructione quid attinet dicere? Quam idcirco maxime febres accẽdere diximus, quòd putredinem in iis quæ non transpirant corporib9 creet. Verum de eiusmodi febribus post agemus. Sanè diarię omnes promptissime in iam dictis temperamentis accenduntur: id'que ex qua-
60 libet earum causarũ quas modo in amara bili vitiatis naturis retuli: curationem'q; persimilem illis habent, ac in paucis omnino dissidentem. Nam cum hę humidiores naturæ sint, magis ferunt q̃ illæ famem sitim'q;. Itaque minus lædentur hæ siquando fame per diatritarios crucientur: si modo libera ipsis transpiratio nõ desit. Atq; idcirco balneum hi, ceu quod cutim eorũ laxet, vel magis, vel certe nõ minus quàm qui amara bili abundant, requirunt: ceu qd' humectet, non requirunt. Quæcũq; vero de eiusmodi natura sunt dicta, eadem de acquisito habitu dicta esse censendũ.
70 Aliqui enim quibus boni sunt natura succi, coeuntibus aliquando eodem tempore pluribus siccantibus calfacientibus'que causis, in amaræ bilis vitiosum habitum mutãtur. Da enim venisse hominẽ æstatis tempore in regionem calidam & siccam, esse præterea eodem tẽpore statum cœli calidum ac siccum, tum vesci eum cibis calidis siccis'q;, cogitare quoq;, ac tristari, & vigilare, & irasci, & q̃ plurimũ laborare. fieri autem potest vt idem homo per id tempus venere sit vsus frequenti, & in sole maiore ex parte versatus, & medicamenta quæ siccent calfaciant'que biberit:
80 veluti aliqui Theriacen, nonnulli Ambrosiam, alii Athana-

ſiam. Scimus em̃ profecto medicamenta à iunioribus medicis eiuſmodi nominibus vocari. Cui ergo omnia iã dicta per æſtatem contigerunt, hunc neceſſe eſt calidum & ſiccũ reddiderint, ac propterea eo habitu qui amara bili abundet: quãuis antea optimi ſucci fuerit. Itaque etiam ex omnibus ijſdem cauſis facile febricitabit. Ad eundem modum & ſi quis naturaliter boni ſit ſucci, ac locum temperatum incolat: ſi illinc ſe in alterum locum qui calidus ſit & humidus transferat, id'que ſtatu cœli calido humido'qꝫ, tũ omni victus ratione calida humida'que vtatur: is quoque ſimiliter illis qui natura ſunt putredinoſa, tum cæteris tentabitur morbis quẽadmodum illi, tum febricitabit non ſolum alijs ſicuti illi ex ijſdem cauſis febribus, ſed etiam non minime diarijs, de quibus nunc inſtituimus. Cum vero octo intemperies in vniuerſum ſint, vt oſtẽdimus: opportuniſſima ad febres eſt calida & ſicca. Ac niſi quis hanc vt dictum eſt cibet: ocyſſime in ea mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic eſt, pręſertim quod ad febrem attinet, quãuis ad alia ſit deterior, calida intẽperies & humida. Tertia ab his intemperies eſt ſimplex illa in qua oppoſitio altera recte ſe habet, vtique quæ ex humido & ſicco cõſtat, in altera calidum exuperat. Quippe opportunior eſt hęc quã cæterę quę ſequuntur, tũ vt omnibus ſupradictis occaſionibus lœdatur, tũ vt ex diarijs in pluriũ dierum febres trãſeat. Huic proxima eſt quę in calido & frigido debitum modum ſeruat, cęterum ſiccum elementum habet humido pręualens. Ab hac deinceps media omnium eſt, ſcilicet quę mediocritatem in vtraque oppoſitione ſeruat. Quatuor quę reliquæ ſunt intemperies, necꝫ facile febribus occaſione iam dictarum cauſarum patent: neque diaria tentatæ, ſi inediam tolerant, in plurium dierum febres tranſeunt: imò aliquæ ſaltẽ earum vbi redundantiam humorum citra corruptelam cõtraxerũt, (contrahunt autem eiuſmodi intẽperies aſſidue) vtilitatem ex inedia ſentiunt: ac potiſſimum quæ frigida eſt & humida. Ab hac quę humida eſt. Tertio loco quę frigida. Quarto loco quæ ſicca eſt & frigida. Siquidem poſt diarias febres diſcuſſas vbi coactus quiſpiam nulla neceſſitate eſt mirificam diatriton tranſmittere, alia quidem nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: lœdetur tamen ipſe ſiccus & frigidus corporis habitus quàm

maxime:ne vt nisi longo tempore redire ad naturam qui ea sunt intemperie,non possint. Cęterum si quod forte fortuna his adsit acquisititium humorum vitium, fieri potest vbi in fame & illoti per triduum custodiuntur,vt ex diarijs in plurium dierum febres immigrent. At quæ sicca quidẽ corporis natura est,sed in altera cõtrarietate tẽperata:ea in lõgioribus inedijs gracilescit magis quã quę sicca est & frigida:reficitur tamen facilius cum idoneum nacta est victũ. Enimuero eiusmodi omnibus victus ratio alterãda est,mul-
50 to profecto magis quàm ijs de quibus primum omniũ est dictum:nẽpe calido & sicco,item calido & humido. Quippe qui frigidus & humidus natura est: quoniam calido sicco'que in vtraque intemperie cõtrarie est affectus, contrario nimirũ vtetur victu. Meli9 tamen est nõ absoluto sermone contrario dicere,sed ex solius temperamenti indicatione:quando ex eo quòd eadem febri febricitant, non diuersam,sed omnino eandem sortientur indicationem. Dictum nanque sæpenumero iam est id quod secundum naturã est similia semper postulare:quod præter naturam est, contra-
60 ria. Siquidẽ quod naturaliter se habet, custodire:quod præter naturam est, tollere oportet. Porrò febris omnis præter naturam est:ideo'que victus rationem humidam frigidã'que exigit. Temperamenta vero ipsa, aliâs similia, aliâs postulant contraria. Quę enim vitio carent, similia perpetuo: quippe quæ seruare expedit. Quæ vitium habent: veluti in opere de sanitate tuenda est dictum, aliâs similia, aliâs contraria. Id'que merito accidit, cum nec ad vnguem naturaliter se habeãt, (quomodo ẽm essent vitiosi?) nec prorsus prę ter naturam: quando qui sic attemperati essent, perpetuo
70 ægrotarent. Ergo similia desyderãt, tum in alijs de quibus mox dicetur, tum vero in vlceribus omnibus. Monstratum enim id sepenumero iam in superioribus est. Contraria vero, in eo victu qui per sanitatem adhibetur: veluti de sanitate tuenda docuimus. Sed neque hæc perpetuo, sed tum cũ corrigere intemperiem eorum studemus. Quippe duplex nobis in ijs qui sani sunt, finis proponitur. Nempe vel corpus sanum in pristina eius temperie tueri, vel etiam hanc meliorem reddere. Sic igitur arbitror in ijs qui diaria febri laborant cibandis, vel vni febrili affectui contrarium, vel
80 etiam ipsi laborantis intemperamento desumam. In ea ta-

men natura quæ haud dubie in medio temperamento est, ab ipsa febri contrariorum indicatione accepta, eatenus humidum frigidũ'que victum adhibebimus, quatenus siccius calidius'que quàm ante iam redditũ corpus apparet. Verum hoc tum perspicuum, tum indubitatum est. Reuertamur autem rursus ad intemperatas naturas. Nam quoniã eas (sicut de sanitate tuẽda est proditum) licet & quales acceptimus seruare, licet & ad melius trãsferre: satius arbitror est, cum planè valent, non cum ægrotant vel de se queruntur, victus illis rationem mutare. Gaudent enim naturę consuetis semper: vt & Hippocrates euidentissimis argumentis in libro de acutorum victu adstruxit, & omnibus qui se secundum naturam habent, manifeste apparet. Quòd nanque qui sibi iam displicet, extra cœtum eorum qui secundũ naturam se habent, sint ponendi: id nemo qui compos est mentis, dubitet. Cæterum ĳ an præter naturam se, an non naturaliter solum habeant, id vtique quis æstimandum duxerit. Atqui si ex ipsa consuetudine indicationem aliquam sumi conueniet: si quidem multo iam tempore intemperatas naturas contrario victu ei quę vicit intemperiei cibauimus, ita etiam & cum parum ex sententia se habent faciemus. Sin minus, quæ similia temperamento suadet indicationẽ præferemus. Ita vero & Hippocrates mihi sentire videtur, vbi ait: Humidus omnis victus febricitãtibus est idoneus: potissimum autem pueris, & alĳs qui ita cibari sunt sueti. Febricitantibus enim in quantum febricitãt, ex ipsa contrariorum indicatione humidus victus cõducit: pueris ex similium. Eodem autem modo & eam quæ à consuetudine præbetur, quo eam quæ ab ætate datur accepit. Nam & ætas cum ex ĳs sit quæ natura nobis insunt, similem sibi victum postulat: & quę à consuetudine indicatio sumitur, sic sumpta est sicut ea quę ab ætate. Quippe seruare quoq; hanc iubet, perinde ac proprium ætatis temperamentum. Itaque etiam nos tum ex omnibus quæ circa ægrũ spectantur, eius quod conducit inuentionem moliri: tum quando indicationes omnes secum consentiant, & quando inter se dissentiant, inspicere conueniet. Omnibus enim consentientibus, vnam prorsus victus speciem constituemus. Dissidẽtibus inter se: quæ valentiores ac plures sint, pręferemus: ita vt victus species quã hæ pręscribant, præferatur: sic tamen

ne cõtraria sit neglecta. Porrò ꝓlatio hęc aliâs vtrisq; invni⁹ auxilij materiã mixtis ꝑficitur, aliâs seorsum sũptis. Ac cõmunis quidẽ hęc ratio est omniũ quę cõplicatę sunt contrariarũ indicationũ. Quomodo autẽ hanc ad vsum conferre oporteat, cũ aliquando ipsi morbi coeuntes sint contrarij, aliquando morbus vnus sit, sed qui contrariam indicationẽ subijciat aut naturali laborantis temperamento, aut ei quã nunc acquisierit, pręterea ætati, & consuetudini, & loco, et anni tẽpori: in ipsa particulatim tractatione ostendam. Nũc
50 ergo cum propositum nobis hoc loco sit vnicuique memoratorum intemperiei generum idoneum inuenire victum: communis quem cœpimus methodi modus veluti sub exẽplo examinetur. Pone enim correptos febri esse duos homines in regione natos educatos'que tẽperata. nunc in ea non esse, imò alterum in calida & sicca, alterum in humida & frigida. Pręterea eosdem diuerso esse tum temperamento, tum natura, tum consuetudine, tum ætate: etiam sub diuerso (si placet) & anni tẽpore, & statu cœli ęgrotare: sic vt alter calidus siccus'q; natura sit, ac tali victus rationi in totũ
60 insueuerit. præterea iuuenis sit, & hyeme ægrotet, id'que in humida & frigida regione, ac statu cœli simili. Alter humidus & frigidus, simili victu assuetus, tum puer ætate: ac æstate, in calida sicca'que regione, ac simili cœli statu laboret. Quænã igitur in vtroq; horum sunt indicationes? Nẽpe quę à febricitando sumitur, communis amborum est: ac quæ refrigerent & humectent, desyderans. Reliquorum nulla est præterea communis. Siquidem priori & propter naturam, & propter ætatem, quæ simili sibi victu fuere assuetæ: siccioris calidioris'que temperamenti cibus ido-
70 neus est. Idem'que propter & anni tempus, & statum cœli, & regionem, conuenit. Non enim quę ab his suppeditatur indicatio similia desyderat, sed contraria. Alteri ex propositis, propter ætatem, & naturam, & consuetudinem, similia ipsis exhibenda indicantur. propter ætatem quidem humida, modice'q; calida. propter naturã & consuetudinẽ humida, & frigida. propter regionẽ, & anni tẽpus, & statũ cœli, cõtraria: quę & ipsa nimirũ sunt tanto tẽperatis frigidiora & humidiora, quãto regiones ipsę sunt calidiores tẽperatis, & &sicciores. A cõsuetudine em semp est indicatio similiũ, quoad scilicet ęgrotãt hoĩes. At ab ętate, natura, re-

gione, anni tempore, & statu cœli, vbi tẽperata hęc sunt, similium semper præsidiorum est indicatio, siue valeant homines, siue ægrotent. Contrà ab intemperatis anni tempore, statu cœli, & regione, contrariorum est indicatio. Cæterum ab ætate & natura non absolute, sed cum consuetudine. Porrò nihil in contrarijs indicationibus tam cõuenit expendi quàm magnitudinem eorum quæ ad indicationem coierunt. Quam vtique in libris de sanitate tuenda duplicem esse ostendimus. Alteram quę ex ipsorum quæ indicantur dignitatibus censeatur. Alteram quæ ex ipsorum (vt sic dicam) proprijs substantijs spectetur. Quas ex conferendo cũ mediocri & quod secundum naturam est, accipiendas esse testati sumus. Nisi enim ita quis indicationum potestates examinet, nequeat sanè mensurã victus inuenire. Cum enim refrigerandum humectandum'que esse febris perpetuo indicet, reliquorum vero quodque prout dictum est: vbi cõcors eorum indicatio est, nullum exhibetur negocium. vbi discors, pro pluribus ac potioribus formari victus ratio debebit. Siquidem in modo propositis, ex eo quòd febricitant, communis refrigerantium ac humectantium indicatio pręstatur: non tamen ex cæteris. Sed cuius tum ætas, tum temperamẽtũ, vnà cum consuetudine, tum regio, tum anni tempus, & cœli status, humectantia refrigerantia'que exhibenda indicant: hunc haud dubium est non solum humectandum refrigerandũ'que esse, sed etiã nec leuiter hæc, nec vtcunque facienda esse, imò planè magnopere ac vehemẽter, omnibus scilicet indicationibus idẽ dictantibus. Cuius vero reliqua omnia refrigerantem quidem humectãtem'que victum, quemadmodum & febris non indicant, sed contrarium ipsi, calfacientem scilicet & siccantem: vtique ambiguitas pugna'que indicationum inter se oritur. quo casu magnopere opus est tum numerũ indicationũ tum magnitudinem simul conferas. Quippe quæ à febri sumitur: ea reliquis, quãdo omnes contrarium faciẽdum præscribunt, numero quidem inferior est: magnitudine tamen quæ ex dignitate, aut potestate, aut quomodocunque appellasse libet, spectatur, vtiq; superior est: potissimum si longe à natura recessit. Quippe duplex tum magnitudo illi accedit, & quæ ex febris genere prouenit, quę omnibus est communis: & quę propria sua'que ipsius

est. Siquidē & quia febris, plus ceteris omnib9 solicitos nos habet: & quia preterquam quòd febris est, etiam magnitudo illi notabilis accessit: iccirco cōtrarias indicationes inducit atq; obumbrat. Sin parua fuerit, fas est reliquas omnes vnà coniunctas cum ea conferri atque expendi. Ac si quidē pares videntur: neque febris indicatio præferetur sic vt humectandum & refrigerandum sit: neque etiam reliquorū sic vt calfaciendum ac siccandum sit: imò media victus ratio vbi ita se corpus habet, eligēda erit. Sin altera indicatio
50 exuperet, tantū recessisse à temperato & medio victu par est, quantum ea quæ pollent, sua contraria superant. Ergo tum exercitatum in omnibus, tum natura prudentem esse medicum conueniet: quò cuiusque indicationis potestate diligenter cōsyderata, omnibus que inter se collatis, vnam idonei victus summam quæ laboranti sit commoda, comparet. Ac diariarum quidem febrium indicationes ex his generibus capiūtur: raro que accidit si alicubi à laborantis virium modo: cum febrium quę plurib9 diebus affligunt, indicationes, non solum virium respectum necessario adhi-
60 beant, (nō enim leue in his consilium est quod à viribus petitur) sed etiam causarum quæ ipsas excitant: exceptis tamen hecticis: vtpote quas nulla accendit causa: queadmodum nec corpus id quod iā habitu calorem ignis in se suscepit, siue id lapis, siue lignum sit. Illud nanque cōmune cum diariis habent, quòd videlicet non amplius fiunt. Differūt in eo quòd diariæ in leui (vt sic dicam) affectu (Cataschesin græci vocant) calorē habēt: hecticæ in habitu qui ægre soluatur. Licet etiam dicas eam quoque quę à viribus sumitur indicationem, tum in reliquis omnibus morbis, tum
70 in diariis febribus semper adhiberi: nobis tamē in præsenti disputatione opus ea non esse: propterea quòd ex prima quidem ratione nō indicet: ex accidenti vero indicet. De eo vero accedente in sequentibus disseremus.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER NONVS.

80

Libro 9° docet indicationes ... in ... febris ... et in ... libri ... generales ... de bona ... et de indicationibus omnium morborum

DIARIARUM O EUGENIANE curationem in libro qui hunc præcedit, exposui, totius propositi operis octauo. Est autem huius febriũ generis vnica accessio, vno plurimum die ex ipsius saltem natura circũscripta. Quippe quæcunque vel per medicorum ignorantiam, vel ægrorum intẽperantiam, vel ministrantiũ errorem in eiusmodi febribus cõmissa, in aliud ipsas genus transferunt, hæc suæ naturę sponte non incidunt. Non enim est pfecto mirũ si per ea quę delinquuntur, non solũ porrigatur aut in aliud genus transeat morbꝰ quiuis, sed etiã cũ prius non esset, nũc excitetur. Nã cũ ijs qui integri sunt, delinquere non sit tutũ: haudquaquã id ęgris sine discrimine cõtingat. Reliqua vero cũ sint genera duo: (veluti in libro de febriũ differentijs est ostensum) alterũ ex humorũ putredine nasci docuimus: alterũ quod iã solidas animalis particulas occupauit, hecticũ nominant. Transeunt autẽ diarię febres veluti ante ostendimus, in vtrũq; genus, nisi quis eas cõmode tractet. Veluti aũt in cæteris rebus omnibus quæcunq; vno genere cõpręhensę societatẽ in naturis habent, ac propterea mutuo in se transire valent, tertia quædã formula in transitu ipsarum existit, quæ neutrius extremitatũ formã plane exhibet: ita nimirum & in diariarum febrium transitu imagineris licet alterũ quoddam genus in transitu exoriri, quod neutri extremitatum sit idem. Ac primum quidẽ de hoc disserendum esse mihi videtur: quò sicuti reliqua, etiam ipsum tum protinus noscatur cum incidit, tum sic inhibeatur in primo ortu, ne aut ęgre sanabile aut insanabile, postquam auctum est, euadat. Cæterum medium id cũ inciderit, nec nosse ij possunt nec sanare qui extremitatum quarum est medium, speciem ignorant. At tibi qui pręsertim non solum diariarum, sed etiam reliquorum duũ generũ notas intellegis: vbi vel diariarum notę aliquatenꝰ sunt alienatę, vel reliquarum notę simul apparent, haud difficile fuerit iam trãsitum suspicari. Ergo ex adustione, cruditate, lassitudine, vigilia, animi perturbatione, vel bubone qui ex euidenti aliqua sit causa, nunquam ad tertium vsque diem progredietur febris accessio, nisi quid delictum

Diarios quid sit

circa laborantem sit. At quibus stypatio febris occasio est, ijs etiam vltra hos porrigi accessio potest. Nam quoniam stypatio vel obstructis exilibus meatibus, vel conniuentibus, vel etiam corpore ipso immoderatius densato accidit: merito (arbitror) diximus ex frigore & balneis quæ vel contactu refrigerent vel facultate, præterea pharmacis similis generis, pari modo ijs quæ cutim siccent, veluti sole feruente, nec minus etiam ijs quæ densent, veluti dura cum ijs quę frigefaciant frictione, & detineri intra corpus ceu
50 fumida fuliginosa'que excrementa, & ab ijs febrem accendi: verum ex his densationem quandam corporum ipsorũ fieri, ac veluti exiguorum meatuum conniuentiam: obstructionem vero vel propter glutinosos, vel crassos, vel copiosos succos incidere: quinetiam febres quascunque vel conniuentia meatuum, vel recens corporum densatio excitat, has & desistere post primam accessionẽ, si quis recte eas tractet, & vere diarias tum esse, tum appellari: at quę ex obstructione creantur, si hæc pusilla sit, solui ipsas quoque similiter vt alias diarias, si quis eas legitime sanet. Sin valẽ
60 ter impacti humores sint, sic vt valentius aliquid quod eos eximat, desyderent: eas febres porrigi vltra vnum diem necesse est, ac diariarum febrium genus videri egressas. Quo modo enim dici vltra diaria febris potest, quæ in tertium vsque diem extenditur, quãdo ex ipsa nominis ratione in secundo eam desistere par erat? Dictum em̃ supra est. xxiiij horas esse sic appellatæ diei spatium: vtique vt cum nomine diei, nox quoque vnà comprę̃henditur. Atqui si neque humor putrescens subsit, nec corpus ipsum febrilem calorẽ vt habitũ susceperit: à duobus generibus diuersum sit. Aut
70 ergo aliud præter tria iam dicta genus esse in prima febriũ diuisione dicendum est: aut appellatione pro nihilo habita, diarias ipsas nominare oportebit. Neq; em̃ ꝑfecto de substantia ipsa talium febrium est diariæ vocabulum. Verum cõuenienti nomine destituti, clarioris simul breuioris'que doctrinæ gratia, ab eo quod sępius accidit, nomen indidimus. Ac natura quidem eadem his est quæ diarijs, nomen nõ idem. Siquidem in quibus vna accessio ab initio ad finẽ perpetuo manẽs, in multos dies porrigitur: eas febres synochos, id est cõtinẽtes appellant: nõ illi quidẽ gręco nomine
80 vsi, cęterum solœcismũ committendum potius rati, quàm

formam ipsarum sine nomine linquendam. At non sicuti idea vna eiusmodi febrium est, à qua synochos eas nominant, ita & natura simplex vna'que est. Quædam nanque earũ manifestã habent putredinis notã, quædam prorsus nõ habent, quas nimirũ ex diariarum febriũ genere esse diximus. Cũ enim accessionis remissio ex feruentiũ humorũ trãspiratu contingere solet, non transpirant autem in vehemẽti stypatione: necesse est multorum dierum fieri accessionem. Igitur vbi in tali febri nulla subest occasio quæ alterius accessionis principium excitet, vltra hoc quòd multorum dierum febris est, nec inuasionem alicuius febrium significationis facit, sed permanet ab initio ad finem vna febris, quę nec quotidianę, nec tertianę, nec quartanę notam præferat. Cæterum cum me audis dicentem, vbi vehementer stypata corpora sunt, cohiberi intra corpus febrilem calorem: non ita factam prorsus densitudinem putandum est, vt nullum ex ĳs humorib9 qui tenuati admodum sint, effluere foras sinat: cum nec si de ossibus ita dixeris, id verum sit, nedum carne & cute. Verum cum feruentium humorum vapor subest plurimus, effluit autem foras exiguus: hunc qui relictus est, febrem seruare est necesse: neque id modo propterea quòd ipse manet, sed etiam propterea quòd quæ proxima sunt, adurit. Quoniam igitur ex duobus his seruari febris potest, & quòd totus vapor non transpirat, & quòd idem vapor ea quæ contingit, etiam excalfacit: necesse est treis esse in synochis febribus differentias: nempe vel pari permanente magnitudine ea quam in prima accessione summam habuit, vel etiam adĳciente semper exiguum aliquid, diminuente've: atque hæc vel ęqualiter faciente, vel inęqualiter. Ac si quidem quod accenditur, ei quod transpirat par fuerit: nec augeri nec minui febrilis calor cernetur: sed perinde sibi similis permanebit, ac si nihil illi adĳceretur aut demeretur. Quippe ad ęqualitatis custodiã, nihil interest seruetur'ne eadem assidue substãtia: an ei quæ vacuatur, par sit ea quæ adĳciatur. Verum si altera earum vicerit, vtique si quę vacuatur: minui febrem necesse est. sin quę adĳcitur, omnino increscere. Sed nec illud sanè quẽquã latet, quòd cum ex febribus altera magis minus've quàm altera tum augetur tum minuitur, id ob exuperantiæ imparitatẽ necessario ac-

cidat. Nam vbi aliâs ampliore mensura, aliâs minore, vel febrium generatio vel transpiratio exuperat: nec ĳs quę augentur omnibus par esse auctio, nec ĳs quæ minuuntur deptio omnino potest: imò plurimam esse tum excessus tum defectus differentiam est necesse. Atque vnum quidem hoc (siue genus, siue speciem, seu quiduis aliud appellare libet) synochon, id est continentium febrium est, quod'que ex eadem cum diarĳs natura constat. Alterum est vbi in omnibus vasis, ac potissimum maximis, æquabiliter succi 50 putrescunt. Eiusmodi febrium in gracili & frigido corpore neutra consistere solet: sed plurimum in ĳs qui sanguine abundant, et corpulentis gigni cernuntur: quando nec obstructio citra putrediné excitare febrem valet, nisi id quod transpirat, & copiosum sit & calidum: nec humorum putredo in omneis quæ inter inguina & alas intersunt venas æquabiliter ac cito porrigi in frigido habitu potest. Debet enim quæ putrescunt, tum calida humida'que esse, tum vero difficilem transpirationem habere. Eo'que fit vt nec in frigida ætate, nec in frigido corporis temperamento, si-60 ue id ab initio constitit, siue modo frigidum sit factum, cõtinens excitetur febris: sed nec in gracilibus, vel qui raro sunt corporis habitu. Imò tum ætate, tum natura, tum acquisititio temperamento, quæ calida sint ac præcipue si & carnosus, & bono ac multo sanguine affluens, & denso corpore æger sit, aut etiam calidis excrementis refertus. Proinde fit vt qui ita febricitant, ĳs et pulsus maximus sit, & æqualis, & vehemens. quibus etiam arteriæ habitus nec durior quàm pro natura est, nec mollior: celeritatis tamen frequentiæ'que eo peruenit, quo febris ipsa magni-70 tudinis. Atque hæc quidem ambarum sunt communia: alteri vero priuatim putredinis insunt notæ: id'que tum in lotio, tum pulsu, tum caloris ingrata qualitate. Ac tibi exempli causa redigam in memoriam adulescentes duos quos vnà mecum vidisti. Erat alter eorum liber, & palestræ peritus. alter seruus, haud inexercitatus ille quidem, cæterum in palestra parum vehemens, nec tamen ad quotidiana quæ seruum deceant, tum exercitia, tum opera tractanda, non idoneus. Porrò liber continenti citra putredinem febri laborauit: seruus continẽti cum putredine. ho-80 rum vtri'que quęnã sit adhibita curatio, nõ intempestiuũ di-

ctu nunc arbitror: quandoquidem in exemplis exercita-
ri quiduis discentes maxime expedit. Neque enim satisfa-
ciunt ad exactam cognitionem vniuersales methodi. Sūt
autem exemplorum ea pro potioribus habenda, quæ i-
psi oculis vsurpauimus: quando si omnes qui docere scri-
bere've aliquid sunt aggressi, ea prius operibus ostendis-
sent: prorsus paucula quędā falso dicerētur. Nunc vero ple-
rique alios docere tentant quæ nec ipsi vnquam fecerunt,
nec aliis ostenderunt. Cætera vulgus medicorum nihil mi-
ri est si contemptis bonis moribus, opinioni sapientiæ ma- 10
gis quàm veritati inhiat. Verum non sic fuit ratio nostra.
Non enim heri aut nudiustertius, sed statim ab adolescen-
tia philosophiæ studio capti primum nos ad eam contuli-
mus. Mox patris euidenti insomnio moniti ad medicinæ
studium venimus, ac per totam vitam operibus magis q̄
verbis vtrique studio incubuimus. Quo minus mirum est
si in quo tempore aliĳ totam vrbem salutando lustrant, &
cum diuitibus cœnant, ac eosdem comitantur, hoc omni se-
dulo nos laborātes, primum quidem omnia quę veteribus
pulchre sunt inuenta, didicimus: mox eadē opere tum indi 20
cauimus, tum exercuimus. Ergo qui palestræ peritus iu-
uenis erat, vbi febricitare hora prima noctis cœpisset, po-
stridie eum mane circiter horam diei tertiam vidimus.
Cum autē inuenissem febrem admodum calidā, sed pul-
sus æquales, & maximos, & celeres, & frequētes, et vehe-
mentes, tum caloris qualitatem quę minime morderet, iā
vero & vrinas tum crassitudine tum colore à naturali ha-
bitu non multum alienas, audiens pręterea hominem cir-
citer triginta dies exercitationis consuetudinem intermisis-
se, pridie tamen exercitasse se vehementius, cæterum non 30
multum, sumpsisse autem solitos cibos, atque eos concoxis-
se, quāuis tarde & ęgre, vtpote cū febris vespere occupas-
set, cum iterum rubicūdus plenus'que homo appareret, atque
etiam plenitudinis sensum se percipere diceret, faciēte inte-
rim quodam eorū qui aderāt, de vena secanda mentionē,
visum nobis est eius auxiliĳ consyderationem in aliud tem
pus remittere, simul vt certius sciremus cuius generis fe-
bris esset, simul necessario propter eam quæ præcesserat
concoctionis tarditatem. Cum autem vesperi similem vi-
gorem tueri febris est visa, ceu nihil sensibiliter remittens, 40

Galeni vita

Crudi[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

suspicio iam erat synochon esse: hácque ex obstructione, & sanguinis abundantia, & præ carnis copia stypatione. Ac cum parem magnitudinem per totam noctem febris seruaret, postero die visum est medicis omnibus qui eũ inuiserant, sanguinẽ esse mittendum. Discordia vero orta de tempore, & vincentibus qui id in sequentẽ diem differendum suaderent: febris per totum eum diem euidenter visa est vigorem suum augere. Mox tertia sequẽte nocte, alia quidem accessio minime incidit quę primę ad portionem
50 responderet: erat tamen æstus ipse laboranti intolerabilis: vrgebat'que tum tensio totius corporis, vtpote repleti: tũ capitis pulsatio: atq; ob hæc grauis vigilia: iuuene in aliam aliâs se figuram iactante. Itaq; cum vltra non posset, hora noctis circiter octaua mittit ad me ministrum, rogat'que ad se ocyus veniam. Ipse annuo, atq; abeo: inuenio'que febrem calidissimã, pulsum'q; qualem prædixi. Quoniã autem nec in hoc, nec in lotio, nec in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorũ putrescentiũ apparuit: optimũ factu visum est venam incidere antequam putredo incipe-
60 ret. Aufero itaque ab homine eousque de industria sanguinem, quoad animo linqueretur: maximũ planè vbi valentes vires sunt, continuę febris remediũ. [id quod tum ratione, tum experiẽtia didici. Primum nanque in contrarium statum agitur corpus, celerrime ex animi defectu refrigeratum. Hoc vero nemo inuenire potest neque quod ipsis ęgris, neq; quod naturę quę animantes gubernat, iucũdius vtilius've sit. Postmodum in eiusmodi corporibus necessario superuenit alui deiectio, nonnunquam etiam bilis vomitio. Quas res statim à toto corpore madores sudores've
70 excipiunt. Quæ nimirum omnia cum huic quoque contingerent, protinus febrem extinxerunt: sic vt quidam ex ĳs qui aderant, iugulasse me febrem per iocum diceret. vnde omnes risim9. Verũ quò narrationem omnem absoluam, nihil mali erit paucula addidisse. Post duas nanque à sanguinis missione horas paulo nutrimenti dato, ac iusso quiescere, discessi. Quinta vero hora reuersus, tã profundo somno indormientẽ inueni, vt tangentẽ me prorsus nõ sentiret. Cũ vero & ministri adeò illi altũ somnũ fuisse dicerẽt, vt nec cũ madores eius abstergerent, expergisceretur: suasi
80 ita facerent: esse nanq; hominẽ iam prorsus à febri liberũ.

Reuerſus autē & decima rurſus hora, etiam tunc dormien tem inueni. Egreſſus autē iterū ad alios viſendos ęgros, redeo hora prima noctis, nō tamen vt ante tacēs, ſed voce de induſtria ſublata, quò ęgrū à ſomno excitarē. Quod cū ita accidit: vbi ſolo ptiſſanę cremore nutriuerā, abij. Cuius modū poſtero die augens, tertio lauatū dimiſi. Ac quę ad hūc pertinebant infirmum, ita ſunt geſta. Quę vero ad alterū, nunc dicam. Is cum toto die multum laboraſſet, deinde lauatus paucula comediſſet, cœpit nocte febricitare, totum etiam continuans ſequentē diem. Hunc nos poſt ſecūdam 10 noctem vidimus in cæteris quidem omnibus iam dicto iu ueni ſimiliter affectum: verum putreſcentiū humorū euidentes prębentem notas. Itaque vena quoq; huic protinus inciſa, vſque ad animi defectum vacuauimus. Poſt id idoneo interpoſito ſpatio, cibauim9 primū mulſa, deinde vna interpoſita hora ptiſſanæ cremore. Atque hęc omnia intra quintam acta ſunt horam. Cū autem ſimilis ſibi perſeuera ret febris, ſynochon eam fore ex putredine expectauimus. Ita'q; accidit. Quippe cum eā ſecūda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei acceſſionem, futura'ne 20 eſſet, an ſecus, diligenter obſeruare volebamus: cuius in ſeptimam horam noctis ſuſpicio erat. Itaque cū ſummo mane ſuperueniſſem, inueni quod expectaram. Nam nec tertiana inciderat acceſſio, febris'q; remiſſior paululo q̄ veſperi fuerat, apparuit. Vt autē rurſus hominem meridie vidi, erat'que iam certiſſimum, & febrem decreuiſſe, & ſynochon febrem eſſe, ſed quæ aſſidue decreſceret: viſum eſt tū quoq; hominem ſimiliter nutrire. Quarta vero exacta nocte manifeſte minor etiā quarto die erat. Quo rurſus q̄q; ad eundem modum homine cibato, aduertimus tum illo 30 die toto, tum quæ hunc ſecuta eſt quinta nocte magnitudinem remittere, ſic vt quinto die liquido planè appareret minor eſſe febris q̄ ante. Itaque ad portionem minuentis ſe febris, vrinæ quoq; concoctio proceſſerat. Erat'que haud obſcurum ſeptimo (id quod factum eſt) finiendam. Hanc igitur planè continentem ex humorū putredine febrem, et quę aſſiduę decreſceret, vidimus. Multas vero alias continentes conſpeximus: quarum aliæ creſcentes, aliæ ſimilem tenorem ſeruantes erant. Illas epacmaſticas, has acmaſticas vel omotonus græci vocant. Aliæ, ceu quā modo me- 40

morauimus, decrescentes, quas paracmasticas dicunt. Aliæ rursus in primo die putredinis notas habuerunt, aliæ in tertio, aut certe ad summum quarto: id'que aliâs medicorum ipsorum inscitia, qui sanguinem nō miserant: aliâs laborantium ipsorum timiditate. Siquidē eorum qui ex sola obstructione febricitarant nemo in putredinis febrem incidit qui prius sanguinem miserat. Quem, vbi valida virtus subest, & ætas permittit, vsque ad animi defectum mittere expedit. Vbi horum alterū non satis respondet: tutius est quan-
50 tum satis visum fuerit, tantum principio detrahere: qđ defuit, iteratione supplere. Etem hoc præsidio omisso: qui ita febricitant, in summū discrimen veniunt: nisi si eos vel virium robur, vel largum sanguinis profluuiū, vel sudor copiosus ex manifesta pernicie eripiat. Et tamen nonnulli ex medicis sunt qui tametsi vident naturam sanguinis profluuio non paucos eorum qui sic periclitentur seruare: tamen sanguinis missionem fugiant, nullam nec experiētiam nec veram rationem secuti. Cæterum hos mittamus, disputato præsertim contra illos abunde vno integro libro, qui est de
60 sanguinis missione contra Erasistratum scriptus. Ipsi vero ad propositum reuertamur. Erat vero in præsenti disputatione propositum de ijs febribus disserere quæ ex stypatis per obstructionem meatibus oriuntur. Quas, si sine putredine cōsistant, ex diariarum esse genere dixi. Sin ijs putredo aliqua vel ab initio statim vel postmodū superueniat: vbi in omnibus venis, ac præcipue magnis ea constitit, cōtinuas excitari febres. vbi in vnica animalis parte, accessiones quæ certo ambitu repetant. Verum de his postea. Qđ autem & bis arbitror, & ter, & sæpius, iterum'q; dicendū
70 est: qui ita laborant, si recte curabūtur, ijs sanguinis missio est adhibenda: quando quibus corpus ex succorum abundantia inhabile ad transpirationem iam redditū tantū caloris congessit vt inde iam febricitet: ijs tantum sanguinis est detrahendum, quantum vires tolerant. Pro certo quoq; habēdum, nisi ijs qui hoc per naturam sunt habitu, id adhibeatur præsidium, fore vt vel suffocentur, vel certe syncope omnino periclitentur: nisi (vt dictum est) eos vel viriū robur, vel plurimus sudor, vel largum sanguinis profluuiū à morte vindicet. At illud vel me tacente constat, ijs præ-
80 sertim qui librum de plenitudine studiose perlegerūt, quā-

quam & nunc quoq; à me dicetur, non esse nunc nobis de ea abundantia sermonem quæ ad virtutem comparatur, (quippe quæ nec sic obstruit venarum ora vt refrigerationem prohibeat, nec tunicas eorum distẽdit, nec ruborem nec tumorem inuehit, multo'que minus vel carnis vel cutis transpirationem moratur) verum de ea quæ contineri à vasis vltra non valet, quę'q; ob id ipsum tum perrumpere vasa tum recludere solet, reliqua'q; modo dicta symptomata inducit, obstructionem, distentionem, tumorem, ruborem: de hac inquam mihi om̃is sermo tum habitus est, 10 tum vero habendus. Siquidem copia hæc dum bonitatem suam seruat, vt pariter augeri cum robore virium est nata: ita siquando has grauat, nec decætero augebitur, & bonitatem naturæ amittet. At si naturalem semel bonitatẽ amiserit, fieri nequit vt non putrescat: quandoquidem nec aliud vllum ex ĳs quæ foris sunt humidum calidum'q; corpus manere imputrescibile cernim9. Ergo festinare ad sanguinem detrahendũ oportet: quò venarũ natura ex transpirando vẽtilando'q; naturalem temperiẽ seruans, humoribus eo quo inter initia modo dominetur: quando si ad 20 intemperiẽ versa laborabit, metuẽdum est ne hi putrescãt. Excitatur autem intemperies in ea ex febris calore. Quem siquando rudis quispiam medicus auxit, non vacuata stypationis causa: in incerto reliquum omne remedium est. Vbi nanq; emitti abundantia postulat, calor autem refrigerari: pugna discordia'que inter ipsa sanandi oritur remedia: scilicet ĳs quæ refrigerẽt, quãuis temperiẽ naturæ concilient, saltem abundantiam intra corpus detinentibus. quę vero rarefacienda cute hanc educant, omnibus calfacientibus: sic vt si abundantiam emittere velis, febrem augeas: 30 si febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc consiliĩ inopiam deueniunt qui statim à principio non vacuarunt, Erasistrati persuasione inducti: qui nec spontanea sanguinis profluuia potuit imitari. Optimũ igitur factũ est (id quod nos semper in re quaq; facere vidisti) statim non numero dierum, sed vni virium robori, in febribus eius generis attentum esse: quippe quod si seruatum est, non solum sexto septimo've, sed etiam sequentibus diebus sanguis est mittendus. Quòd si curare aliquando infirmũ cogeris cui non solum antea secandæ venæ remedium prætermissum 40

est, sed nūc quoq; vel per medicorum ignorantiā, vel ipsi⁹ laborantis propinquorum've eius timiditatē procedente tempore mittere sanguinem prohiberis: ad frigidam exhibendam accedes, sed diligenter ante discernens quantum ex ea nocumentum contingere possit. Nam si id aut exiguum erit, aut nullum: offerenda potui est quæ prorsus sit gelida, quantum bibere ægro libet. Quinimo magis id audebis si frigidę potioni insueuerit. Sin magnum timetur incommodum: ab hac quidem abstinendum, atq; alijs auxilijs quibus obstructio eximatur, & abundantia vacuetur, & febris feruor deferbeat, vtendum. Porrò incōmoda quę frigidam potionem intempestiue immodice'q; exhibitam sequuntur, in his consistunt, quòd lentos crassos'q; humores, siue hi obstructiones, siue putredinem, siue phlegmonen, siue qualis erysipelas aut scirrhos aut œdema est affectum creauerint, attenuari digeri'que prohibent. Ergo quoties ex his febris accenditur, atq; ad eos vacuādos frigida data nō conducit: ad præsens qdē nō parum affert leuamen, propterea quòd iam accensam febrē extinguit: verum cum causa eius adhuc perstet, aliam denuo accēdi est necesse: atque ea quæ pręcessit, nōnunquam difficiliorem: propterea quòd densatum ex frigida corpus est. Atq; hæc vna noxæ species est minime contemnēda. Altera talis est: Multæ laborantis imbecillæ particulæ, siue ita se ex naturali intemperie habeat, siue ex vitio adscititio: à frigida lœduntur. Alij nanq; gula adeò vehemēter est affecta, vt vix deglutiret. Alij ventriculus sic vt vix cōcoqueret. Alij ipsū ventriculi os, aut iecur, aut colon, aut pulmo, aut septum transuersum, aut renes, aut vesica, aut tale quippiam aliud à frigida percussum, ad propriū opus infirmum est redditum. Nonnulli autem ex intempestiua immodica'que ei⁹ potione, non multo interposito tempore, nec postmodū, sed illico difficultate spirandi, & conuulsione, & tremore corripiuntur: ac toto (vt semel dicam) neruoso genere lœduntur. Nec ignoro quin formidolosum te ad frigidam offerēdam ijs quæ memoraui reddere, nisi ea me vsum subinde vidisses, semper'q; cum successu, nec ægrū in vllo manifeste lœsisse. Quibuscunque em̄ in principe particula tumor aliquis è phlegmones, œdematos, aut scirrhi genere constitit: ijs frigidam offerre non oportet. Sed nec ijs qui-

bus obstructio putridus'ue humor nō cōcoctꝰ incōmodat. Quòd si euidentes percipis absq; iam dictis tumoribus cōcoctionis notas: illud dūtaxat æstimabis, sit'ne pars aliqua temperamento adeò frigido, vt in hanc noxa procumbat. Porrò erysipelas, quod verum erysipelas sit, non aliter sanaueris. At si mixtum cum phlegmone sit, in hoc concoctionis expectandæ sunt notę. Atque hęc latius quàm pro re nūc proposita: cum postmodum etiam forte necessum erit de frigida exhibenda mentionem facere. Nunc enim altera continentium febrium ex sola obstructione est orta: altera vero etiam cum putredine per omnes venas. Cum ergo cōcoctionis humorum in ijs notas videris de quibus dictum abunde in libris de crisi est: audacter frigidam dabis. quippe solidarum animalis partium natura roborata prętenuatos iam humores aggreditur: ita vt qui vtiles sint, atque ad nutriendum habiles, hos quidē ad se trahat: inutiles vel per ventrem vel per cutim ejciat. Quòd si etiam frigidæ assuetus æger fuit, magna cum fiducia frigidam exhibebis: ipsa scilicet experientia iam doctus omnia viscera eius occursum familiariter tolerare. Omnino nāque si quod frigidum adeò esset vt ab hac offenderetur, per sanitatis id tēpus euidenter offensam suam ostendisset. Nulla vero per sanitatem particula quicquam ab hac lœsa, nec etiam inter febricitandum quicquam lœdetur. Vbi nanque nonnulli aquæ frigidæ potioni non assueti, tamen propter ardentem febrem eam bibere coacti nullum incōmodum senserunt: multo profecto minus eorum qui assueuerunt quisquam lœdi debet: cui etiam quasi pro munimento maximo accedit ipsa caloris copia. Hic nanque cum in vasorum finibus plurimus contineatur, vtpote tum aerea in his substantia tum etiam succis omnibus inflammatis: quantum ab frigido patitur refrigeratus, tantum rursus calfaciēdo in ipsum agit. Ideo'que minus tuta ijs qui exiguum sanguinem carnem'que optinent, frigidę potio est. Celeriter nanque ad solidas animalis peruenit partes, nulli quod eius vim frangat occurrens. Eo etiam fit vt hecticæ febres nec perinde eam quæ prorsus sit gelida, nec multam desyderent: ceu quæ extenuatis omnino, exigui'que sanguinis corporibus incidant. Verum de illis post agetur. Maxima vero continentiū febrium remedia hęc duo sunt, detractio sanguinis, & po-

tio frigida. Verum illa nullo nō tempore, modo vires susti neant. hęc cum & in pulsu, & vrinis, concoctionis euidētes cernuntur notæ, febris autē est maxima. Attendenda vero cum venæ secandæ indicationibus sunt tum quę eam præcedunt, tum vero quę omnino excipient. Nam si præcedat ciborum cruditas: tanto tēpore differre venę sectionem iubebis, quantum satisfacere tum ad eorum concoctionem, tum vt excrementa descendant videbitur. Sin sequetur necessario vacuatio quæpiam, tantū illi de superante parcendum, quantū est per eam vacuandum. Itaque si tempore mittendi sanguinis mēses moueri contigerit, siue etiam ora venarum sanguinem fundere solita sint reclusa: si inspecto fluentis impetu, ipse satis fore videbitur qui solus quod requiris vacuet, naturę rem omnē permittes. Sin minus: tantum ipse detrahes, quo ex coniunctis ambobus, perficiatur quod postulas. Veluti autem in his ad ipsam naturalem vacuationem, quę sensu vsurpetur, non leuiter attentum esse oportet: ita alibi vel ad naturam ipsam, vel ętatem, vel cœli statum. Sunt enim nōnulli ad exhalandos digerendos'qꝫ corporis succos natura propensi. Pueri certe propter ætatē perpetuo. Cœli vero status vbi calidus nimiū est & siccus. Voco cœli statum ipsam ambientis nos aeris temperiem: sub qua & anni tempus, & regio cōpręhenditur: quando horum quoque vtrūqꝫ ex ambientis temperie indicationē mutuatur. Propensi autem ad digerendos corporis succos sunt quicūqꝫ natura sunt humidi: magis'que si accedat caliditas. Pręterea qui raro corporis sunt textu. Ad hęc, quibus os ventris aut amara bili abundat, aut imbecillū est, aut supra modum sensile. Atqꝫ hæ quidem indicationes sunt quę sanguinem detrahendum dehortantur. Contrà postulant, vnà cū affectu cuius causa primū requirebatur, habitus durus, densus'qꝫ, & vno verbo qui haud facile digeritur: tum ambiens humidus frigidus'qꝫ. Sanè merito quædā sanguinem mittendū adhortantur, quędā dehortantur. Siquidem ea pro vacuatione omnino suscipitur. At eorū quę compręhensa sunt, quędā transpirationes morantur: quędā promouent: & quędam ad vacuandū prompta sunt: quædā secus. Sanè transpirationem corporū prohibent tum meatuū stypatio, tū circūdantis nos aeris humiditas & frigiditas. Contrà ꝓmouent ea quę his sunt cōtraria. Eorum autē quę va

euantur, quæ calida humida'cꝫ ac tenuia sunt, ea celerrime digerunrur. Cõtrà quę crassa glutinosa & frigida sunt, ęgre transpirant. Atqꝫ hæc quidem ad rem propositã de missione sanguinis, ac frigidæ aquæ potione, non ignorasse expedit. Quarum vtrãqꝫ metuentes non paucos medicos vidisti, vtiqꝫ imperitos. Quorũ alteros hæmophobos, id est sanguinis mittendi timidos : alteros psychrophobos. i. frigidę exhibendę formidantes, sic græce nominamus, sicut qui à rabido cane sunt morsi, hydrophobos. Sunt enim proculdubio horũ quoqꝫ aliqui præ dogmatis sui studio, non leui 10 in rabie. Ergo relictis his, nos institutũ ꝓsequamur: ad memoriam reuocantes queadmodum sermo noster occasiõe cõmunium quorundam in ipsis accidentiũ, à diarijs venit ad continuatas. Quoniã enim obstructionis affectus, cũ & ipsa exilis est, & rite curatur, diariã febrem efficit: cum vero vel propter magnitudinẽ, vel medici inscitiam, consuetum diariarum tẽpus excessit, aut continentẽ, aut aliquam earũ quę certo ambitu repetunt: merito nos de ea quę diarijs cognata est cõtinenti febre disputatio excepit: propter hanc vero protinus & de hac quę cũ putredine humorum 20 erat. Visum'cꝫ satius est vel claritatis, vel exercendi legentis causa, vnius ægroti in vtroqꝫ febrium genere mentionẽ facere. Igitur quoniam hęc nobis peracta sunt, ac per ea demonstratũ euidenter est (id quod in pręcedenti hunc libro ad calcem est dictũ) oportere in alijs febribus quę amplius diariæ non sint, non modo ab ijs rebus quæ in illo pręcipiantur, faciũdorũ indicationes peti, sed etiã ab ea causa quę febrem excitet, ac laborãtis viribus : ad vniuersalẽ denuo exercitationẽ reuertamur: pro comperto habentes non licere vllius artis scientiam nancisci, nisi & methodum quãdam 30 habueris ꝑ vniuersalia vocata theoremata, & in particularibus te exemplis exercueris: cum neque fieri possit vt sine multiplici in ægris singulatim exercitatiõe, quod ex vsu sit facias, nec sine vniuersalium cognitione probe exercitatio procedat : quippe cum in vniuersalibus methodus, in particularibus exercitatio consistat. Tanquam igitur qui iter aliquod ingredi student, vtroqꝫ inuicem vtuntur crure: qui altero claudus est, vno duntaxat vtitur, & longo spatio & sæpe errans viã peragit: ita sane & qui finẽ cuiuslibet artis consequi parat, duobus his veluti cruribus, vel instrumẽtis, 40

vel quomodocunque appellasse libet, uti debebit: in uniuersalibus theorematis, methodo: in particularib9, exercitatione. Reuersi igitur ad methodum, nunc age de ægrotantis agamus viribus, conferant'ne ad curationem hæ quippiam, an plane nihil, ceu nonnullis est visum. Videtur tamen eorum qui inutilem virtutem esse ad curationem inueniendam dicunt, non propria operum artis disceptatio esse, sed logica potius, ac sophistarum. Aiunt enim ab eo quem curamus affectu, faciedorum indicationem præstari, haudquaquam

50 à viribus. Ergo & anni tempus, & regionem, et statum cœli, & ætatem, & consuetudinem, & corporum temperies inutiles esse eadem scilicet ratione dicunt. Postea cum mutare curationem propter hæc coguntur, immemores eorũ quæ inter initia dixerant, quędam eorum contraria aliquãdo indicare aiunt ĩjs ad quæ curantis consilium dirigitur: quædam ad pręsidiorum materias esse vtilia, quemadmodum & animalis partes. Etenim in illis quoque eadẽ vtuntur stropha: in principio sermonis inutiles eas esse ad curationis inuentionem asserentes: post vbi redargũntur, ad cu-

60 rationis quidem indicationem inutiles dictitantes, ad materiæ tamen mutationem, vel inuentionem, vel differentiam, vel qualitatem (nam nec nominant eodem omnes modo) necessarias esse fatẽtes. Itaque quod modo dixi, nunc quoque repetam: nempe quòd egressi ex eo quod in arte est vtile, in logicam disceptationem veniunt. Est nanque artis vtilitas, auxilia quibus æger sanetur, inuenire. Quo illi relicto: de nominibus litigant, endixes, & antendixes, (quasi indicationes, & indicationũ contradictiones dicas) item cõmunitates, & scopos, & auxiliorum materias, alia'que simi-

70 lia loquentes: scilicet hac nominũ diuersitate responsum pro ĩjs quę falso affirmauerant, dedisse se arbitrantes. Ego vero minime veto nominibus quibus libitũ sit vti. Meminisse tñ eos velim eorũ quę ab initio proposuerunt. Ea sunt auxiliorum inuentiones. Ad quas quicquid cõducere quomodolibet videbitur, id fatendum est ad curationem esse necessarium. Sic igitur & virtus necessaria'ne cõsyderatu in ægris à medico sit, an non, indagemus. Ego enim sæpe maxime esse necessariã aio: sic vt quę circa ægrũ administratur, oĩa ferme eius vnius causa fiãt. aliquãdo mediocriter neces-

80 sariã: sic vt aliquid ex hac quoque, ad ea q̃ faciẽda sunt, cõsulij

petatur, non tamen præcipua faciendorũ ratio huc omnis referatur. Possum rursus ostendere tibi virtutẽ adeò exiguũ ad inuenienda remedia conferre, vt propter exilitatẽ etiã lateat. Aliâs vero prætermitti, ac silentio præteriri, quasi prorsus ex vtiliter consyderãdis nõ sit. Verũ quod accidit in virtute, id in reliquis omnibus quę aliquid faciendũ indicant, vsu venit. Nam aliquãdo aliud eorum alio minus aut plus valet. Aliquando adeò est valẽs, vt solum indicare videatur: aut ita imbecillũ, vt omittat. Hęc igitur dũ doceo, adsis animo velim, illud habẽs in memoria quòd nec i aliis 10 vllis curatio quę per methodum agitur, consistit: nec alius ante nos quisquã omnia ea ordine definiuit: quãquam etiã ab Hippocrate via est inuenta. Hęc enim ipsa quę ego nũc enarraturus sum, ille curationem indicare primus omnium scripsit: verũ, ceu primus inuentor, nec debitũ omnibus ordinem dedit, nec cuiusq; indicatiõis dignitatẽ ad vnguem finiuit, & quasdã in ipsis discretiões omisit, obscure'q; plurima pro antiqua dicendi breuitate est interpretatus. Præterea de complicatis affectibus paucissima omnino pręcepit. Ac vt breuiter dicam, omnem ad medicationem viam 20 aperuisse mihi videtur, sed ita tamen vt ea curam diligentiam'q; ad absolutionẽ desyderet: veluti nunc quoq; videmus quasdam veterũ in terris viarũ, quibus pars quępiam est vel lutosa, vel lapidibus sentibus've impedita, vel moleste ardua, vel periculose prona, vel feris obsessa, vel ꝑpter magnitudinẽ fluminũ inuia, vel longa, vel aspera. Itaq; cũ sic se haberẽt oẽs in Italia vię, eas Traianus refecit. quę quidem earũ humidę ac lutosę partes erant, lapidibus sternẽs, aut editis aggestionibus exaltans. quę senticosę & asperæ erant, eas expurgans. ac flumina quæ transiri non possent, 30 pontibus iungens. vbi lõgior quã opus erat via videbatur, aliã breuiorẽ excindens. sicubi vero propter arduum collẽ difficilis erat, per mitiora loca deflectens. iam si obsessa feris, vel deserta erat, ab illa transferens, ac per habitata ducens. tum asperas complanans. Itaque mirari nemo debet si cum viam rationem'q; medendi ab Hippocrate inuentã esse sim testis, ipse tamen hoc opus scribere sum aggressus. Neque enim ad hæc ceu planè non inuenta, sed veluti quæ proxime diximus desyderantia, prodenda venimus: nemine priorũ qui eã methodũ absoluerit, ante me inuẽto: quan 40

do aliĩ omnino eam non nouerãt. Aliĩ cum nossent, nõ potuerunt tamen quod defuit adĩcere. Non deerant qui incognitam esse, vmbra'que inductã, ac prorsus è medio sublatam voluerunt. ĩ vero qui fuerint, in progressu dicetur. Nunc quod promisi aggrediar: omnes'que deinceps medicandi indicationes exponam. Vtile aũt ad claritatẽ eorum principium sumetur ex reuocatis ad memoriam ĩs quę in pximo libro disseruimus cum de diarĩs ageretur. Videbatur enim in illis prima, ac (vt sic dicam) maxime pręcipua

50 faciendorum indicatio esse, quę affectum ęgrotantis amouendum suadet: æque vt in sanis prima esse quę statum eorum seruãdum monet Verũ hic sicut per similia seruatur, ita per cõtraria pimitur. Cõferre pręterea ad auxiliorũ inuentionẽ diximus tũ ipsam corporis tẽperiẽ vnà cũ cõsuetudine, tũ regionẽ, tũ anni temp9, tũ cœli statum. In quib9 vero morbis egregius aliquis in vna parte animalis affect9 subsisteret, veluti ex adustiõe in capite: à parte quoq; ipsa aliquã faciendorũ indicationem sumi. De viribus tamen, vel causa quæ affectum creet, in eo libro nihil est dictum,

60 propterea quòd nec vires in diarĩs febribus egregiã vllam prouidentiam requirant, vtpote validæ: nec affectus vllus in vera diaria subsit, quę eam vel gignat vel augeat. Nam vtroque modo loqui licet. Verũ nunc prius de viribus pręcipiam: deinde ad causas quæ febrem excitant, accedam. Gubernant animal (vt in libro de Hippocratis & Platonis dogmatis est mõstratũ) tres diuersi inter se generis facultates, toti corpori ex suo quodam veluti fonte quęque distributa. Eas Plato animas vocat, propriam cuiusq; substantiã inueniens. Est enim earũ quędam ad nutriendũ animal necessaria, ac stirpibus communis: quę iecur veluti pro fonte

70 habet: canales vero ab hoc in totũ corpus sparsos, ipsas venas. Hãc seu appetitricẽ, seu naturalem, seu altricẽ voces, nihil interest: veluti nec si animam aut facultatẽ appelles. Altera est quę non modo vt stirpibus, aut vita prędítis, sed etiam vt animalibus nobis est insita. Hęc sedẽ in corde habet, ipso quoque insiti caloris quodam ceu fonte. Ab hoc fonte canales arteriæ sunt. Vocatur'q; hæc multis sanè nominibus. Nam & facultas siue virtus vitalis, & facultas siue virtus animosa, & anima animosa dicitur. Tertia ratio-

80 cinatrix in cerebro domicilium habet. Ea voluntarĩs actio-

nibus vnà cum sensibus pręsidet. Vtitur & hæc particulis quibusdam ceu canalibus, nempe ipsis neruis: sensum motum'que per hos in totum animal transmittens. Ergo has facultates seruare, nihil planè est aliud quàm vitam seruare. Siquidem mōstratum est, qualibet earum amissa, necesse esse reliquas quoque vnà perire. Ac propterea in opere de sanitate tuenda, huc omne consilium direximus. In hoc vero quod est de methodo medēdi primum propositum, & ei quod in opere de sanitate tuenda proponitur, ad portionem respondens, morbi est sublatio: quando cuiusmodi in illo sanitatis est tuitio, eiusmodi in hoc est morbi sublatio. Quorum vtriq; vnum est commune: ipsa scilicet vitę custodia. Quæ nimirum in illo opere sanitatis custodiam sequebatur. Quod enim secundæ valetudinis tuendæ gratia geritur, idem statim & vitā tuetur. At in hoc opere aliter se habet: propterea quòd quę affectiones pręter naturā in nobis discutiunt, ea nō omninò vitam custodiant. Quippe aliqua eiusmodi prędita sunt facultate, vt si immoderate aut intempestiue vtare: vitam adimāt. Siquidem in sanguinis missione (quam vsque ad animi defectum faciendā esse paulo ante diximus, quò flamma in continentibus ex meatuum clausura febribus extingueretur) non paruū merito subsequetur incōmodū, nisi opportuno tempore, aut debita mensura fiat. Duos nanque in ipsis medicorum manibus perire vidi: qui postquā animo linquerentur, nunquā reuixerūt. Multi vero etsi non protinus, at postea propter virtutis infirmitatē perierunt. Quos si quis citra eius resolutionem vacuasset, minime perijssent. Quinetiam aliqui in morbos inciderunt longos postquā immodica inanitione resoluta naturalis vis fuit. Alij s, cum immodicæ vacuatiōis noxam sarcire nō potuissent, in omne reliquū vitæ tempus totius corporis temperamentū redditum est frigidius. Ex qua refrigeratione facile ex quauis occasione lœsi, alij decolorati, ac malo corporis habitu vixerunt: alij ex eo ipso in morbos deciderunt exitiales, aquam intercutem, & orthopnœan, & iocinoris ac ventriculi imbecillitatē, & apoplexian, & deliria. Ergo cum virtus tātopere necessaria sit, eā autem lœdant omnia vacuantia remedia, siquis scilicet ijs parum moderate vtatur: vtiq; aduersæ inter se faciendorū indicationes in talibus corporibus sunt, in quibus affectus

quo expugnetur, notabilem vacuationem deſyderat. virt⁹ autem hanc ferre non valet. Verum cum ſepe ex vacuatione virt⁹ nihil lœdatur, hinc ſumitur incõſyderatis & temerariis medicis occaſio vt eam pretermittant, ceu nuſquam quicquam indicet. Falluntur aũt (vt dictum eſt) propterea quòd nõ intellegunt alterius cuiuſdam rei cauſa, virtutem eſſe ſpectandam, nec quicquam ad affectum amouendum indicare. Tanquam igitur in ĩjs qui valent, ſemper ea comitatur quę ſanitatis gratia adminiſtrãtur: nec eſt quicquam
50 inuenire quod ſanitatem tueatur, quod idem vires corrũpat: ſic in ægrotantibus aliquãdo ĩjs ſuccedit quæ veluti in perniciem eius adminiſtrantur: aliquando ab ipſis ſoluitur. Si nanque abundantia paulo viribus ſuperior fuerit, vtiq; ex moderata vacuatione adeò nullum accedit viribus incõmodum, vt etiam maximum comparetur cõmodũ, quod eam premebat ſublato. Sin quò affectus ſanetur, multa vacuatione eſt opus, reſoluetur autem ex tãta inanitione virtus: non modo rurſus homini non proderit, ſed etiam maximum illi periculum afferet. Porrò in ĩjs continentibus fe-
60 bribus quæ ex ſtypatione meatuum accenduntur, quoniam valida plerunque virtus eſt, citra periculum vacuatio adhibetur. In aliĩs vero morbis maxime eſt periculoſa: veluti ſi ea forte incidit in corruptela humorũ. De qua tem peſtiuũ eſt mentionem facere: quò omnes mittendi ſanguinis indicationes in hoc libro decidamus. Ergo quod corruptum eſt, id alienum à natura eſt. quod tale eſt, id ſe auferendum dictat. Si igitur cũ viribus imbecillis corruptela incidit: vtiq; quod affectus remedium eſt, id cum virtutis cuſtodia pugnat. Siquidem affectus vacuãdum eſſe pręci-
70 pit, id'que vel vena inciſa, vel purgatione. Harum autem neutram ferent imbecillæ vires. Quoniã igitur in omnibus eiuſmodi repugnantĩjs incerta ſuccurrẽdi ratio eſt: aliâs inſanabilis omnino affectus relinquitur: aliâs ſpatio, & ęgre, id'que ſi magnum nactus ſit medicũ, ſanari poterit. Oportet nanque vbi indicationes ita ſibi aduerſantur, & paulatim quod vitioſum eſt vacuare, & paulatim inuicẽ quod ſalubre eſt pro eo reponere. Vocãt medici eiuſmodi vitioſi ſucci curationẽ græce epicraſin. Memineris vero mihi ad ea quæ dicẽda ſunt, etiam quorũ cauſa venę ſectio petitur.
80 Nam quoniam hæc ſanguinis vacuandi cauſa adhibetur,

sanguis autem vtilis naturę est: vtique probe hanc admini- strari conueniet, sic vt quod inutile naturæ sit emittat. Fit sanguis naturę inutilis bifariam, vel cum propriam qualitatem ad vnguem non seruat, nec amplius nutrire sicut prius cum vtilis esset potest: vel ita multitudine creuit, vt aut vires premat, aut tum venas tum arterias vel distēdat, vel findat, vel obstruat. Ac in his quidem missio sanguinis vtilis est, ceu vacuātium præsidiorū vna: in aliĳs, ceu quod humorum vehementiorē impetum ad diuersam partem reuocet, vel per propinqua deriuet. Postulat autem semper valentes vires, quæ modo vacuationis eius respondeant. Ad hæc igitur respicientes, sanguinem detrahimus aliâs semel, aliâs bis, vel ter, vel sæpius: veluti in sequentibus patebit. In præsentia vero illud manifestum fecimus, virtutem vacuantia remedia aliquando citra noxam ferre: vtpote nec adiutam ab his quicquam, quod sit æstimandum, nec vero lœsam. Sæpe vero magis minus've tum iuuari, tum lœdi. Præterea quoties notabilis illi ex vacuantibus auxiliĳs noxa incidet: toties patere, ipsam quoq; vtile aliquid ad consyderādum indicare: æque vtique vt cum manifeste iuuabitur. Vbi vero ex ĳs quæ affectum summouent, nec commodum illi accedit vllum, nec incommodum: ibi velut inutilis prætermittitur. Porrò vna semper est quæ ab hæc præstatur conferentis indicatio: veluti etiam reliquorum omnium. Nam quicquid pro natura sua indicat, id vnum semper indicabit, ceu quod vnam habeat naturam. Atque id vnum, si quod indicationem facit simplex est, ipsum quoque simplex erit. Sin illud est compositum, hoc quoque erit compositum. Sanè quædam sui custodiam indicant, quædam amotionem. Siue autem hanc indicent, siue illam: quod simplex est, simplicem quoque indicationem habet. quod non simplex, etiam non simplicem. Idcirco in superioribus semper simplicem intemperiem, simplicem indicationem, præbere diximus: veluti in frigiditate & caliditate. Non simplicem vero, etiam indicationē suggerere non simplicem. Calidam enim siccam'que intemperiem curationem sui per ea quæ humectent et refrigerēt, moliendā indicare. Ergo virtus quoque vnam rem semper indicabit: vtique sui custodiam. Quibus ergo (roget quis) rationibus seruabitur? Nempe

potissima ratione ex eo quod de substantia eius vel inanitum vel alteratum est, corrigendo. Secundo loco ex prohibendis ijs quæ substantiam eius vacuare alterare'ue possunt. Comprehensa vero inter ea quæ alterant, breuitatis causa sint & quę eius vnitatem distrahunt. Hęc itaque cũ virtus perpetuo indicet, in valentibus (sicut dictum est) consensus agendorum omnium ad eius perennitatem est: in ægrotantibus non semper. Quo tempore æstimari debebit, quod vel magnitudine, vel dignitate (vtprius est dictum) pręualeat. Maxima igitur dignitas ipsarum est virium: quando viuere ipsum nobis ex harum custodia constat: vtpote cũ vitam aut ipsas esse vires, aut earũ actiones sit necesse. At vita ipsa nihil esse prius in animãtis corpore potest: propterea quòd nec sanos esse citra vitam licet. Virtus ergo omnium prima custodiẽda hominibus est: id'que ex eo quòd nec eius substãtiam inaniri, nec tanta alteratione alterari quę corruptioni sit propinqua, patiãtur. Atque huius custodiæ pars est vbi vel temperiem ipsam pręsentẽ seruamus, vel absentem inducimus. A virium indicatione proxima est quæ ab affectibus quos curare proponimus, datur: postea deinceps reliquæ. Quicquid igitur indicationi quam vires prębent aduersatur, id secundi est loci, ac posterioris ijs quæ illę pręcipiunt. Quę vero cum ijs quæ viribus conducunt, in idem competunt: hæc vtrunque calculum referunt, & eorum quæ primæ (vt ita dixerim) sint notę, & eorum quæ secundæ. Itaque hæc citra omnem cunctationem sunt obeunda. Quę vero aduersantur, aliquãdo administranda prorsus non sunt, aliquãdo paulatim. Quippe si quem curare studes affectũ, is vacuationem requirit, vires autem extrema imbecilitate laborãt: toto illo tempore quo vires reficimus, eorum quæ affectum sanent nihil planè ęgrotanti exhibebimus. Vbi vero eo roboris peruenisse eas conijcimus, vt nihil parum've ex vacuando sint lœdendę, tum est ad affectus quoque curationem accedendum. Prima igitur omnium indicatio est quæ à virtute sumitur. Verum non sic prima vt quę curationem doceat: cum ex numero curatricium indicationum non sit: verum vt ita dixerim vitalium, siue quæ ad vitę custodiã pertinent. Nam neque vt valeam9, nec vt à morbis liberemur, ab ea quicquam primum desumimus: sed vt viuamus. Ad-

ditum autem in sermone est illud primũ, quòd ex accidente aliquando virtutis roboratio ad affectus curationem cõducit. Verũ id in sequentibus docebimus. nunc ad pensum rursus redeamus: in paucas summas compendij causa rem omnem cogentes. Medicatoriæ indicationes à morbo ipso sumuntur, à corporis tẽperamento, & tertio ambiente nos aere. Quòd si aliç quędam antea sunt positę, rursus que nõ hæc modo, verumetiam aliç dicentur: omnes tamẽ ex ijs in partes diductis natæ videbuntur. Siquidem corporis temperies quæ illo tempore fuit quo ægrotare id cœpit, quæque ad inuenienda remedia est vtilis: ex natura, ætate, consuetudine, & ambiente nos aere ortum habet. Ambiens vero ipse eiusmodi est redditus propter tum regionem ipsam, tum anni tempus, tum cœli statum. Ergo cum vnum sit eorum vtrunque, ex pluribus tamẽ tale efficitur. Affectus vero haudquaquam vt in causas diduci est apt9, sed vt in differentias. Nam aut in similaribus consistit partibus, aut in instrumentarijs. Ac in similaribus quidem vel simplex est; intemperies, vel composita. In instrumentarijs circa simplicium partium vel posituram, vel formam, vel numerum, vel magnitudinem, tum quæ horum traditæ sunt differentiæ, cõsistit. Hæc itaque tria illa prima sunt quæ curationem indicant: nempe ambiẽs ipse, cum geminis corporis siue affectionibus siue constitutionibus libitũ est appellasse: vna naturali, altera quę pręter naturã sit. Hæc autem morbus est. Non posse autem plura esse genera indicationum quę ad medendum pertineant, quàm tria quæ modo diximº, ex ipsa rerum substantia scire licet. Nã morbº & sanitas corporis sunt affectº: ille se tollendũ, hæc se tuendam indicans. Ambiens vero is est sine quo nec tolli morbus, nec teneri sanitas potest. Hic igitur causæ sine qua non, optinet rationem. At vero cum id quod ęgrotat alteramus, nisi constat quousque sit mutãdum: vtique quando sit ab alterando desistendum, non intellegemus. Generatim igitur in omni curatione agendorum indicationes in his ad summum tribus consistũt. Membratim vero (vt supra est compręhensum) aliquæ simplicium particularum sunt propriæ, aliquæ compositarum. Eorum ergo quę in simplices incidunt partes, vnum est intemperies ea quæ in calido consistit. Hæc cum in totum diffusa corpus

est, febris noīatur. ideo'q; oīs febris qua febris est, humectatio refrigeratio'que remedia sunt. Ac si sola hæc sit, ad refrigerandum humectandum'que omne medentis consilium veluti ad finem dirigitur: ita vt nihil sit quod præterea desyderetur, nisi vt materiæ inueniantur quæ huic proposito sunt idoneæ. materia vero inuenta, vt opportunum tempus ex febris temporibus captes. quantitatem vero, ex conferendo cū naturali habitu morbū. Quippe quantū is à naturali habitu recessit, tantū opus est ægrum refrigeres & humectes. Sanè ambiens si contrariam morbo temperiem habet, è præsidiorum numero vnus est. sin similem, ægritudinalium causarum est vnus. Quoniam autem reliquas materias tum deligere, tum fugere licet, quā autem ambiens præstat, fugere non licet, imò necesse est præsenti cœli statu vti: idcirco huic quoque attenti esse cogimur: qui vtique sæpe cum ijs quæ morbus facienda suadet, (vt diximus) est concors: sępe discors, & qui contrà moliatur. Habebit ergo (vt diximus) ambiens rationem modo materiæ sanātis, modo causę morbū fouentis. Quippe cum humectari refrigerari'que morbus postulat: si hęc pręstat, sanātis materię rōnem optinet. Sin calefaciat et siccet, morbificis causis est annumerādus. Vbi igitur cū medendi indicationibus consonat, pro gratia est habendum. Sicubi aduersatur, inhibēda ei9 noxa est: scilicet reliquorū auxiliorum humiditate ac frigore intentis adauctis'que. Sedulo igitur agēdum est vt ambientem, quoad fieri potest, qualem esse expedit, prępares: scilicet humidiores frigidiores'que domos tum deligens, tum vero pręparans: sicut è diuerso si frigida sit humida'q; morbi species, quæ calfieri siccari'que postulet: & eligendę & pręparandę domus sunt, quę calfaciant & exsiccent. At deligēdas quidem dico quę ex se ipsis eiusmodi sunt. Pręparandas vero, cum arte nostra molimur per æstatem subterraneas eas, et ad septentriones versas, ac pauimenta earum assidue humore aspergentes: tū vt ex euripo aliquo aura inspiret, machinantes: flores pręterea ac germina, quæ frigidæ humidę'q; facultatis sint, per areā proijcientes. per hyemē vero cōtraria horū moliētes: pręsertim vbi morbus (vt pręedictū est) suadet. vbi non suadet, excessus tantū vtriusq; tpis remittētes. De quo mihi aliquid necessario postea est dicēdū. Nūc au-

xiliorum materias indicare nõ decreuimus, sed methodos docere. Quare rursus ad has disputationem reuocemus: doceamus'q; quemadmodũ & paucæ & multæ pro diuersa sectione curatoriꝗ indicationes sint: quando & treis vniuersas (vt proxime docuimus) facias licet, in pauca capita tota summa reducta: & qualibet earũ rursus diuisa, ex ipsis multa efficere. Id quod etiam monstratum est. Quin & ipsarum sectionũ quãlibet rursum diducas in membra licet, donec ad insectile venias. Iam primas quoq; illas tres quas memorauimus, fieri potest vt redigas ad duas: sic vt 10 bina eorum quæ curationem indicent, summa capita sint: nempe præsens affectus, quẽ morbum nominamus: & q prius fuit, quem sanitatem & naturalẽ habitum diximus. Neque eñ aliud est ipsa sanatio quàm præsentis in corpore vitiosi affectus in naturalẽ habitum mutatio. Cum autẽ cõtrarij hi affectus sint, necesse est per contraria fiat eorũ alterius in alterum translatio. Atq; ita rursus vna sola erit curationum maxime generalis indicatio, nempe cõtrarietas. Ergo hinc rursus sũpto initio, age particulares indicationes disquiramus. Quoniam id quod ægrotat, ei qđ valet, est contrarium: vtiq; per contraria est ab illo in hoc via. 20 At quomodo (inquies) in cõtrarijs inuenietur modus? Nõ enim satis est calido affectui admouisse frigida, nisi id debita fiat mensura: cum alioqui metus sit si intra modum id fiat, ne morbi reliquum quippiam relinquatur: sin modũ excedas, cõtrarium genus morbi inducas. Qui enim supra quàm par est, calidum morbum refrigerat: is sanitatis mediocritate trãsmissa, alium excitabit morbum, qui sit frigidus. Quod quo minus accidat, naturam curandi corporis scias oportet: quò quãtum morbus ab illius symmetria discesserit intellegens, mensuram refrigeranti pręsidio imponas. At fieri non potest vt quãtum à se inuicem distent inuenias, nisi cõpertum habeas quàm esset corp9 aut humidum, aut frigidum, aut calidũ, aut siccum cũ valeret, quãtum'que ex his excesserit postq̃ ægrotauit. Quippe quod plurimum à naturali habitu recessit, id vehementibus eget contrarijs. quod non plurimũ, leuibus. Sanè plurimũ recessit frigidus morbus à corpore natura calido: ita vt è diuerso calidus à frigido. Minus recessit tũ calidũ à calido: tum frigidum à frigido. Quare ex vtrisque indicatio curationis 40

sanatio

Quantitas et modus adhibendi contraria unde discitur

præstatur. Verum cum materiæ reliquorum præsidiorum omnium electio in nostra potestate sit: ei9 vero quam ambiens prestat, in nostra manu nõ sit: ratio est ex hoc quoq; propriam quandam indicationem sumamus. Cęterũ quoniam nosci ad vnguem oportet corporum temperaméta, id vero est planè difficile: vtiq; tentandũ est tum ex ĩjs quę in libro de temperamentis sunt scripta, ea inuenire: tum vero vltra hæc, quò magis sciẽtifica notitia sit, ex ætate & tota anteacta vita, quæ nimirum in vitæ exercitio, & victus
50 ratione consistit, præterea in hac regione, & hoc anni tempore, & hoc statu cœli, conuersatione. Si nanq; natura gracilis, & tangenti calidus, & biliosus, & propẽsus ad iram, & hirtus sit: calidus hic siccus'q; natura est. Non tamẽ necesse est nunc quoq; cum ægrotare incepit, eundem planẽ habere affectum. Fieri enim potest vt in desidia vixerit, id'que cum frigidis humidis'q; potione & cibis, ad hæc etiã cum balneis post cibos, & multo somno: præterea in habitatione humida & frigida, & hyeme in qua frigid9 & humidus exuperabat cœli status. Rursus fieri potest vt horũ
60 præcesserint contraria, id est calfacientia & siccantia. id'q; per singula dictorum iam generũ. Ergo si quo ad præsens temperamentum noscendũ deficimur, id ex præeuntibus ipsis supplebimus. Ex illo vero inuento, administrandorũ indicatio suppeditabitur. Ac dictum quidem prius est vbi de frigida exhibenda pręcepimus, illud quoq; ex ĩjs vnum esse quæ consyderanda tum essent, nunquid particula quęspiam cui frigida natura esset, lœdi magnopere ex eius potione posset. An igitur fas est in ęgrotante homine cuiusq; particulæ temperamentũ inuenisse absq; ĩjs notis quas in
70 libris de ipsis retulimus? Atque illi quidem nec inquirunt, nec norunt, sed iuxta prouerbium vno calapodio omnes calceant. Nos certe (quibus inquirẽdi cura fuit) illud inuenimus, quòd per plures ac cognitu difficiles notas cuiusq; membri temperamentũ coniectura potius quàm scientia inueniatur. Si igitur notis multis & paruis aliqua certior apparuerit: nonne abiectis illis hanc pro omnibus arripiemus? Nemo id (arbitror) qui mentis est compos negabit. Atqui si omnes temperamentorũ notas in vnum colligas, hæ longissime absunt vt parem ei quam consuetudo præ-
80 stat fidem faciant. Si em̃ antea per sanitatem quispiam fri-

gidam perpetuo biberit, neutiq̃ nec in iocinore nec vesica nec ventriculo nec alio quopiam talium offensus: planum est & valida illi esse hæc omnia, nec nunc à frigida lædendum. Non est igitur quòd paruũ quiddã, atq; ad spectãdũ leue ad inuentionẽ remediorũ cõsuetudinem existimem⁹: veluti nec ad sanitatem tuendam. Nemo em̃ adeò est stupidus, vt magnopere ex frigidę potione læsus, hanc in diutinum vsum duxisse velit. propterea quòd læsus interim atque ægrotans, omnino ab ea desistet. Ergo sicut alia non pauca quidam medici pręter cõmunes sensus, ita illud q̃q; 10 effuderunt, quòd nulla nec salubris inueniendi victus, nec ægrorum curationis, ex consuetudine sumatur occasio. Videtur enim non sicut alia quædam exiguam leuem'q;, sed planè maximã, ac maxime principalem potestatẽ habere: vt quæ singulorum corporũ naturam ostendat. Sanè ipsi via ratione'q; ab ea procidentes fatemur nos partium affectum inuenire, dein ex illo rursus ad faciendorum indicationem venire. Empiricus vero præterire se naturæ inquisitionem profitetur: quippe quod per eam cõsecuturus fuisset, id iam se habere: intellegere scilicet se non lædi à frigi 20 dæ potione ægrotantis corpus: id vero esse quod nobis ab initio proponatur, nõ vt naturã noscamus. Post (arbitror) nos quidem veluti ambages frustra secutos merito taxet: eos vero qui in totum inutilem esse consuetudinẽ dicunt, veluti à cõmuni sensu alienos iuste accuset. Quid igitur (inquies) dicem⁹ nos qui methodo artẽ cõdimus? Nẽpe quid aliud quàm quòd vera dicunt de ĳs consuetudinibus quæ adeò euidentem vtilitatem offensam've ostendunt? quippe quas nemo vel ante methodum nõ nouit. At reliquarũ quasdam, quę scilicet paulatim magnum contrahunt incõ 30 modum, non æque licet per experientiam inuenire. Dictũ autem fusius de eiusmodi consuetudinibus est in libris de sanitate tuenda. Vnde si in frigidæ quoque exhibitione cõsuetudo citra methodũ satisfacit: nec nos profecto experiẽtiam fugimus: imò omnẽ quam illi vtilitatem ab ea capientes, etiam extrinsecus præter hanc adĳcimus, qui saltem id possumus, eam quæ à rerũ natura suggeritur indicationẽ. In hoc vero libro methodi rationem sequentes, fatemur lõgiore via idem inuenire, quod breuius inuenire citra ratiocinationem liceret. Siquidem cum sæpe iam vidimus non 40

paucos ex ĳs qui febribus ardentibus premerentur, cum iam mediocriter concocti humores essent, statim ex frigidæ potione febre liberatos, quāuis eius potioni parum assueti fuissent: multo (arbitror) magis in ĳs qui assueuerūt, vtilitatem fore citra noxam vllā sperabimus. Habes itaq; nunc etiā de consuetudine rationem etsi ex incidenti oblatam, tamen satis definitam. Est enim ea quoque vnū quiddam eorum quæ curationis rationem per morbi naturam intercedentem indicent, quēadmodum & ætas. Siquidem
50 ipsa quoque temperamenti interuentu indicationem præstat: veluti puerorum: quę cū humidam & calidam tempe- riem habeat, facile digeritur. Adsis enim animo velim ad ea quæ de corporū diuersitate hoc loco dicam. Lapidum substantia constans stabilis'que propter siccitatem & frigꝰ est. Ad eundem modū, æris, & ferri, & auri, & vno verbo omnium quæ ex terra sunt corporum. At quæ humida calida'que sunt, eorum substantia celerrime in ambientē dissipatur, aliâs in halitum sensibilem soluta, aliâs in perspirationes quæ visum fugiant, sed ratione dephendantur. Atq;
60 hæ corporum naturę veluti per dimetientem (vt græci loquuntur) id est longissimo interuallo à se distant. Reliquarum omnium illę quæ frigidæ ac siccę proxime accedunt: ęgre quidem per halitū digeri possunt, minus tamen ęgre quàm ferrum & lapis & adamas. At quę calidæ & humidæ sunt vicinę: hæ promptius quidem digeruntur atq; exhalant: cæterum minus hę quoque quàm aqua calefacta. Nam citra calorem nō potest in halitum digeri corpus vllum substantia eius coacta densata'que manente: sed nec per calorem omne: imò quod habile est in halitum resolui.
70 tale porrò est quod humidum est. Ergo puerorum substantia omnium facillime digeritur ac dissipatur, propterea qđ est omnium humidissima: nulla vero frigidior. Quo minꝰ vacuantis præsidĳ eget, cum habeat ex seipsa vnde naturaliter vacuetur. Fit autem profecto & propter calidam siccam'que regionem, & tempus æstiuum, & statum cœli impense calidum & siccum, notabilis per cutim vacuatio. Itaque etiā huius causa ĳs qui sanguinis detrahēdi egent, aut prorsus venam nō secabimus, aut parū detrahemus. Sanè erunt in hac quoque detractione multa à medico spe-
80 ctanda: natura, ab initio cōsuetudo, ætas, locus habitatio-

nis, anni tempus, cœli status. Ad hæc, ægritudinalis quem curamus affectus, alia'que ratione ante hunc laborantis vires. Cum vero affectus numerosi sint, cuique eorum sua est curationis indicatio. Quippe à calido indicatio est refrigerandi. à frigido calefaciendi. ac à reliquorum quolibet contrarium applicandi. Quare cū octo intemperamenta sint, octo etiam erunt morborū quibus simplicia corpora sunt obnoxia, particulares indicationes. Vltra'que has vna eius affectus qui etiam instrumentalium est communis. Cuius nullum apud priores nomen fuit. Sed nos qui eum interpre- 10 tari sumus coacti, continui solutionem appellauimus: ostendimus'que cōmunem curationis indicationem hic quoque esse vnitionem. At vero quæ ex hoc rursum in partes diducto particulares consistant, hæ quatuor voluminibus sunt proditæ, nempe tertio, quarto, quinto, & sexto huius operis. Ac nunc quidē institutum de intemperamentis sermonem, etiam in sequentibus libris persequar. Hoc absoluto, ad instrumentalium partium morbos conuertar: ostēdam'que secundū eandem methodum in ijs quoq; tum primas omniū curationis indicatiōes, (quas vtique generalissimas 20 appelles licet) tum quę ex harum sectione nascantur, deinde rursus quę ex illis oriātur, donec ad eas quæ vltra sectionem non admittant peruenero. Hanc etenim omnis constituēdæ artis methodum Plato nos docuit. Verum de instrumentalibus postea (vt promisi) dicetur. nunc si prius in qua parte ꝓpositi operis simus admonuerimus, præsenti iā disputationi finem idoneum imponemus. Est igitur vnum morbi genus qđ similares & simplices animalis vexat partes: quam intemperiem vocant. Huius aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuim9. 30 Aliquas cum materia quapiam, quæ corporibus inhęserit. Rursus'que ambas incidere vel in vnicam animalis particulam, vel plures, vel etiam totū corpus. Ergo cum in operis huius septimo intemperies eas quæ alteratis tantū qualitatibus in partibus proueniunt, pertractarim: in duobus deinceps libris ad eas quę in totum se animal extendunt venientes, primum agere de febribus placuit. At quoniam harum ipsarum aliquæ adhuc fiunt, manente scilicet in corpore causa quæ eas excitauit: aliquæ factæ iam sunt, sed quæ eas accendit causa iam abijt: satius visum est de ijs primum 40

ſermonem facere, vtpote ſimplicem primam curatiōis indicationem habentibus: deinde illas quoque ſtilo aggredi quarum in corpore cauſa ſubſiſtit.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER DECIMVS.

ERGO IN DIARIIS FEBRIBVS ſimplex quidam eſt in corpore præter naturam affectus, vtpote cauſis quæ primum eas excitarunt, iam ademptis. In quibus vero cauſa quę eas accendit, adhuc manet: in ĳs nec affectus ſimplex, nec ſanatio eſt. Siquidem quod febris iam receptum in corpore eſt, id ex propria ipſius curandi indicatione diſcutere oportet. quod adhuc eſt futurum: id propulſare, ac ne fiat vitare. Vetabitur autem, ſi quæ id excitat cauſa, prorſus ſit ſummota. Itaque in diarĳs faciendorum indicationem ex ipſa febre maxime capiemus: ſed cum illa, naturam, & ætatem, & conſuetudinem, præterea anni tempus, cœli ſtatum, & regionem, & vires ſimul expendentes. in reliquis quæ accenſionis ſuæ cauſam intus habent, prima indicatio ab ipſa ſumetur cauſa. Itaque ſi febriū quæ multos dies continuant, recte oſtędimus putredinem eſſe cauſam: hæc nimirum ſananda eſt prima: ſed nec interim extinguendæ febris quæ per eam iam accenſa eſt, ratio non habenda. Ac ſi quidem in idem conſentiant & quę febrem extinguunt, & quę cauſam oppugnant: in quod vtraque conſpirant, cum vnum ſit, ſine cunctatione peragendum eſt. Sin febris quę iam accenſa ſit ſanatio, cauſam quę hanc excitauit, eſt auctura: aut quę cauſam ſummouent, febrē exaſperabunt: diligens habenda conſyderatio eſt de remediorum ſpecie. Sane diligenter conſyderauerit qui totam deliberationem in tria hæc æſtimanda diuiſerit, febris'ne ſola curanda ſit, non ſolicitis dę cauſa. an cauſa oppugnanda, minime curantibus de febri, an plurimum quidem remediorum ad alteram earum ſit

adhibendum, non tamen altera neglecta. At quod primo quidem loco est dictum, probare non debemus: quando si quibus præsidijs id quod febris semper gignitur, oppugnamus, ea effectricem eius causam auxerint: planè nec generationem eius aliquando inhibebimus, nec magnitudinem minuemus. quippe & generatio ei9, effectricis causę speciē imitabitur: & magnitudo cū illa pariter inaugescet. Quod secundo loco diximus, si id distinguemus, poterit esse non incōmodum. Nam si intolerabilis ægro magnitudo febris sit, committēdum non est vt per ea quibus causam adimimus, febrem augeamus. Simul enim arbitror vtrunque, & febrim sustulerimus, & hominem. Sin ita mediocris sit febris, vt quo tempore contra causam tantum pugnas, obruēdę interim vires ægrotantis non sint: vtique contemnendus is modus non est. Non contēnendus autem nec tertius est, qui contra id cuius maius momentū est, instare iubet: nec tamen alterius omnino negligentem esse. Sanè plerunque causæ maior est vis. Fieri tamen aliquando potest vt ea sit febris magnitudo, quę pręsentem perniciem, nisi occurras, afferat. quo casu oportebit hac prius summota, deinde ad causam accedere. Atque hęc mi Eugeniane decidenda tibi inter initia statim de cōtrarijs indicationibus sunt. Cum autem in ijs examinandis non parum visa est ad hominis salutem momenti habere vis ipsa naturalis: vtique de ea quoq; non leuis ad agendorum inuentionem consyderatio est habenda. Ita fit vt tria prima sint quæ in propositis iam febribus agendorū indicationē nobis prębeant: Vna febris ipsa: Altera effectrix eius causa: Tertia vis ipsa naturalis. Cęterū priora duo summouenda sunt, tertium est tuendū. Erit igitur rursus hic quoque eadem tibi consyderatio quæ supra, vt cum viribus tum febrem tum causam inuicem cōferas. Mox si eadem ambo remedia requirent, ea prompte exequaris. sin indicationes pugnabūt, vnam pręferas, vel quæ à viribus sumitur, vel quę à causa, vel quæ à febre: ac quæ cęteris sit valentior, hanc magis sequaris: nec tamē cæteras negligas. Ex hac nanque discretione doceberis primū causam, febrem'q; profligare: vbi videlicet conijcis harum remedia vires posse ferre. rursus primam roborandam virtutem esse, vbi hęc imbecillior est quā vt causę febris'q; pręsidia sustineat. Quinetiam omnia pariter sub coniecturam

agi licet, veluti paulo supra de febri & de causa est monstratum. Ergo cum tria hæc sint ad quę attentum te esse in propositis febribus oporteat, febris ipsa, huius efficiens causa, & ægrotãtis vires, inuenti præterea generales indicationum modi, quos etiam vniuersales dicimus: transeundum arbitror nunc est ad pręsidiorum differentias, quæ specialia particularia'que sunt: sed mentione de diarijs repetita: quandoquidem ab ipsis in eas quæ plures dies continuent, aliqui transeũt. At vero cum in has transeant, vna quidem ratione maxime communi, ipsa medicorum inscitia, duabus magis priuatis, quòd ipsarum febrium vel causa iam abijt, vel etiãnum manet: de vtrisque seorsum est dicendũ. Porrò abijt effectrix causa, quoties ab ira, dolore, vigilia, cura, æstiuo sole, fatigatione, & bubone iam inclinato excitata citra stypationem febris est. Manet, quoties vel ab externa causa, vel ab ipsa febre stypatio aliqua facta est. Nam et frigiditas, & adstringentium vsus, stypandi occasione semper febrem excitant. Vitio pręterea nonnunquam corporis habitum cõstypat. Iam ipsum febris principium, vbi cũ horrore inuasit, stypationem subinde fecit. Quinetiam glutinosi, et crassi, aut etiam copiosi succi, vbi mediocriter obstruxerunt, diariam aliquando febrem accendunt, vtique cum idoneum sortiti sunt medicum, vt supra est indicatũ. Sanè dicuntur idcirco id genus febres diariæ, quia solui (quod vtique ex ipsis est) vno die sunt aptæ, computato cum hoc vna & nocte: quemadmodum dici solet mensem esse triginta dierum, & annum trecentorum sexagintaquinque, et hoc gestum esse ante treis dies, aut gerẽdum esse post quatuor. Cæterum non est idem ipsarum omniũ affectus, sed ab aliquibus inseparabilis stypatio est, ab aliquibus minime inseparabilis, sed vel vt plerunq; simul adest, vel ambigua sorte, vel raro. Inseparabilis stypatio est ijs qui ex aluminosa aqua, vel atramentosa, vel tali quapiã alia, aut ex frigore, aut leui obstructione febricitarunt. Plurimum vero ijs adest, qui ex vstione febricitant. Ambigua sorte, ijs qui ex fatigatione. Quicunque vero ex ira, vel tristitia, vel vigilijs, vel pertinaci studio, vel cruditate, vel bubone febricitant: ijs raro adiuncta stypatio est. Atq; harum omniũ febrium nulla (quod vtiq; ex ipsa sit) ad secundã vsque accessionẽ perdurat: sed intra quatuor et

viginti horas omnino desinit. Aut siquando earum aliquæ (quod tamē rarius fit) longius trahunt, duę ĳs accedūt causæ, quæ ipsas solui vetant. Earū vna frigus est, quod vel ex ambiēte aere, vel ex vnctione quapiam extrinsecus admota proueniat. altera egregia ista diatritos est, si qui videlicet hanc transire medicorū inscitia coguntur. Quòd si & ambiens aer calidus sit, & nemo ex medicis qui diatriton suspiciunt, ad ægrotātem accedat: febris quidem post primā accessionem finietur, id'que cū sudore, vel madore, vel trāspiratu qui halituosus sit. Aeger autem vbi se liberatum à febri senserit, ad consueta munia redibit, lauans, vngens'q́ se: aut etiam, si agrestis quispiam mōticola sit, his omissis comedēs. Ac vulgus quidē, sicuti multa alia, vtiq́ ab ipsa rerum natura edoctum, melius quàm sophistæ agit: ita & in diarĳs febrib9 omnia sibi ipsi pręstare sufficit, pręsertim vbi citra valentē stypationē cōstitere. Vbi vero cū hac vnà inuaserūt, q infortunati sunt, in medicū aliquē incidūt eorū qui diatriton efferūt. Qui fortunati, in eū qui ipsos & lauabit, & nutriet, cætera'q́ omnia pręstabit quib9 stypatio soluatur. Sępe nāque (ceu dictum est) ex leui obstructione cū cutis latente densitudine, quæ vel ex vitiosa lauatione, vel alio quopiam est contracta, diarĳs nonnulli febribus sunt correpti. Quo tempore nisi quis celeriter obstructionē summouerit, in pluriū dierū febres transeunt. Est nanq́ eiusmodi febris (quantum ex ipsa est) earum quæ plures dies infestant, & quæ diarię sunt, cōmunis. Cęterum propter causæ paruitatem, vnius diei efficitur: sicut etiam propter magnitudinem, multorum interim dierum. Verum accessio eius ab initio ad exitum vsque vna est, modo ne ipsam excipiat ea quæ ex putredine humorum nascitur. Ergo quoad nec ī pulsu, nec in calore, nec lotio, putredinis adhuc aduertitur nota, atque ex sola obstructione ortū habet: vtiq́ ipsa obstructionis solutio eius est sanatio. quēadmodum'q́ hanc soluere conueniat, ante est dictum. Multæ igitur apparent diariarū esse febrium particulares differentię. Vna quarū iā prorsus abĳt effectrix causa, veluti vstio. Altera, quarū hæc etiā adest, sicut stypatio. Cui9 duę mōstratę sūt differētiæ: nempe exiguorū meatuum densitas, & de qua nūc agimus obstructio. Sane dēsitudo ipsa aliâs ex siccitate ꝓuenit, veluti post feruores, aut fatigatiōes, aut iras. Aliâs

ex frigore, eo'que vel simplici, vel cum adstrictoria vi. Quę queadmodũ inter se differant: in libro de medicamẽtis est præceptum. Iam vero obstructionum ipsarum alia est quę ex abundantia, alia quę ex qualitate succorum, scilicet qui aut lenti aut crassi sint, incidit. Pręferetur autem inter remedia, in ea quam copia facit, sanguinis misso. In ea quæ ex humorum qualitate consistit, attenuantium vsus. Quod vero ex virib9 cõsilĳ petatur, vt in diarĳs sanè est exiguũ: ita in ĳs quæ pluribus diebus vrgent, satis magni est mo-
50 menti: eo'que maioris, quo hæ sunt longiores. Enimuero vbi naturaliter se vires habent, ne minimum quidem in plurium dierum febribus vacuationum vsum morantur. Vbi non naturaliter se habẽt, (voco autem nõ naturaliter cum infirmiores quodammodo sunt) pro magnitudine imbecillitatis impeditur vacuantium auxiliorum vsus. Sanè rarius accidit vt protinus in primo secundo'ue die vires imbecillæ cernãtur. Accidit tamen interdũ, vel propter ęgrotantis malum corporis habitum, vel propter senium. Nonnullis etiam fatigatio, vbi tristitia vigilię'que pręcesserunt,
60 & inedia per totum secuta est diem, dein febris priusquam homo cibaretur, circa vesperam occupauit, & nox insomnis est acta, vires magnopere resoluit. Nec alienũ sit si tibi talem ęgrotum describam. In quo primum ausus sum ratione ipsa mihi viam monstrante, & diatriton cõtemnere, & virium rationem habere: postea'que alios, quos in simili casu vidi, audacter eodem modo quo illum, curare. Si quidem primum periculum postquam ĳs quæ ab indicatione sunt inuenta, subscripsit, ad secundum vsum reddit magis animosos. Ergo iuuenis qui febri est corrept9, annos
70 natus erat quinque & viginti, gracili corpore & musculo-lo, veluti canis: tum sicco calido'que omnino temperamento. Iam idem exercitatione delectabatur, & alioqui cogitabundus & industrius erat. Is peregre agens cum nuncium parum gratum accepisset, & tristatus est, & propere se accingens ad vrbem festinauit. Ac priore quidem die & laborauit modice, & lotus cœnatus'que in quodam diuersorio quieuit: sed maxima ex parte sine somno. Postera die etiam magis festinauit. ac longa via, & sabulosa, & squalente, tũ sub feruente sole cõfecta, hora prope septima &
80 semisse peruenit in vrbem. Ibi cum ea quorum causa ma-

turasset, meliora audiret: in gymnasium lauaturus pficiscitur. dein vnctus, vnà cum quodã eorum qui aderant iuuene perfrictus est. A quo cum vt paululum dimoueret, prouocaretur, orta inter eos cõtentione, (qualia sæpe incidunt ijs qui exercitationibus indulgẽt) plus iusto est exercitatus: erat'q; iam immodice siccus. Egressus vero gymnasium, inuenit amicorũ quosdam pugnantes: quos dum dirimit, imprudens in aliam exercitationem non leuem incidit, dũ alios eorũ diuellit, alios impellit, alios cõplectitur medios, alios vt iniurios increpat, ac pro ijs q iniurijs affecti essent 10 irascit: adeò vt domũ se in summa siccitate reciperet, lassitudinem, inæqualitatem'que sentiens. Aquam igitur ex cõsuetudine bibens, vbi nihilo se leuatum, sed inæqualitatem sibi intendi sentit, hanc quidem vomuit. Ratus autem vtilius adhuc cibo abstinere, accubuit, ac quieti se dedit hora ferme diei vndecima. Vigilans autem, ac febricitans per totam eam noctem, postridie quoque quieuit vsque ad meridiem, sperans se somni aliquid consecuturum. Quo tempore cum eũ quidam diatriton colentes inuiserent: tum quidem homini satis magnam esse febrem aiebãt, vesperi au- 20 tem se illum reuisuros. Itaque & vesperi cũ redirent, ac febrem inclinatam cernerent: ne tum quidem nutriendũ censuerunt: quanuis etiam id alius quidam medicus suaderet: imò strenue restiterunt, adijcientes, si quidẽ sine febri esset, fortasse cibum daturos: febricitante adhuc minime id facturos. Quinetiam cum tertio die mane redirent, etiã tertię diei accessionẽ trãsmittendã censuerũt. Erat aũt (vt prius dictũ est) suspecta hora illius diei vndecima. Ergo digressis illis, ipse accessi, ac faciem iuuenis contemplatus, vidi talem esse qualem in prognosticis Hippocrates his verbis 30 pingit: Nasus acutus, cõcaui oculi. ac reliqua q̃ deinceps ab eo dicta scimus. Itaq; cũ omnino mihi persuaderẽ fore vt tũ in hecticam febrẽ, tũ quã marasmoden vocant, hõ nisi cibaretur, incideret, sorbitionẽ ex alica quã primũ paro, atq; exhibeo. Et tamen quanuis hac sumpta, cum accessio suo tẽpore circa vndecimã inuaderet, sic extremis partibus pfrixit, vt calfieri hę vix possẽt: & pulsus illi paruus rarus'q; quã maxime fuit. Qua ex causa illi etiã quarto die tũ mane tũ vespi cibũ dedi: quò scilicet & vires repararẽ, & corpus humectarẽ. Erat nãq; cutis eius ceu coriũ arida. Vbi aũt se- 40

bris tenuis, et similis pseuerauit: statui deide quinto nō simplici sorbitione hominem cibare vt ante, sed alica ex aqua calida, citra'que conditurам, iniectis in hanc mali punici granis. Est nanque is optimus cibus bilioso stomacho. nam & roborat hunc malum punicū, & alica cum diutissime in ventre citra corruptionem maneat, sensim concoquitur, nec acescens, nec innatans. Quæ vitia accedere sorbitionibus aliquando solent. Incidit vero & in ipso quinto principium accessionis simile. Item'que cū & sexto & septimo
50 eum simili ratione cibarē: in nono rursus simile principium pręcedentibus fuit. vbi nimirum vel amentiam, vel pertinaciam, vel haud scio quid dicam, eorum qui in principio hominem transmittere tertię diei accessionē sine cibo iussetant, prorsus intellegere licebat. Nam cum cunctis euidenter appareret nunquam peruenturū eum ad quartū fuisse si nutritus ante accessionē tertij non fuisset: illi & tū eū, & secutis etiā dieb9 nō recte nutritū aiebant. Cęterū cōmittēdū nō erat vt eorū redarguēdi studio, ęgrū quis nō exhibito in ipso accessionis die cibo pderet. Igitur nono die simili
60 ter hominē nutriēs, cernēs'que in accessione pulsū eius redditum quàm prius erat firmiorē, cęterū imbecillitatē illam adhuc pręferētē cū extremarū partiū frigore: nō potui sustinere medicorū illorum meras nugas, sed vndecimo die præfatus prius ęgrotantis amicis fore vt ipso die intellegerent hominem hactenus nostra opera fuisse seruatum, permisimus illi pręterire accessionis horas. Ergo cum & sine pulsu omnino in ipsis esset, & frigus eum vehemens totius corporis premeret, sic vt nec loqueretur ampli9, & vix impellentem sentiret: conuocati in vnum medici omnes qui
70 ab initio videramus, ab ęgrotantis propinquis propemodum sumus discerpti. Ego quidem quasi ob pertinaciam prodere ægri salutem voluissem. qui diatriton colebant, propter ignorantiam & stupiditatem, Ac illi quidem pallidiores frigidiores'que quàm ipse æger, consilium quoddam fugæ captabant. Quod ego prospiciens, aulæ ostium obserari iusseram, & simul amico cuidam clauem seruare. Post medius eorum stans, iam inquam vobis constare planē arbitror, quis hactenus hominē seruarit. Seruabitur aūt & nunc nostra opera. Neque enim si periturum omnino
80 in hac accessione putassem, à cibatiōe destitissem. Sed qm̄

ex prǣcedenti iam victu tantū illi roboris supereſſe nouerā vt tolerare acceſſionem poſſet, permiſi acceſſionis horas ſine cibo tranſmittere. Ac ſatius quidem fuiſſet multo ante hominem nutrire. Verum quò & iſtos redarguam, et quibuſdā his auſcultantiū, qui confici à nobis iuuenē, quòd illā occaſionem omiſerim dicūt perſuadeā, nunc illis oſtēdam vel in acceſſione ipſa ęgrotantes quoſdā nutriri debere: nedum ante hanc. His dictis, ac diductis hominis maxillis, infundo ex anguſti oris vaſculo, cremoris ptiſſanæ treis cyathos: paulo autē poſt albi & tenuis vini, modice'q; calida 10 diluti, duos cyathos. Poſt quos et ſuſtulit oculos, et tū audire, tum loqui, tum pręſentes noſſe cœpit: cum ante veluti lignum aridum porrectus ſine voce ac ſenſu iaceret. Rurſus itaque dato ex vino (quo dixi modo diluto) pane ad comedēdum exiguo, prorſus hominē reuocaui. Quem vt rurſum ad inſtitutā ab initio victus rationē reduxi, et tertij decimi diei acceſſionem facile tolerare vidi: in quartodecimo rurſus mane cibaui: ac poſt circiter horam octauam laui: deinde rurſus liberalius cibaui: ac mox vinum bibendū exhibui. Idem vero & in duodecimo & tertiodecimo fece 20 ram. In quinto autem decimo rurſum cibaui mane. Cum vero facilius tum quoque acceſſionem ferret, in ſextodecimo denuo laui. Cętera'q; circa hominē peregi ſicut in pręcedentibus diebus. At vbi in decimoſeptimo minime grauis parua'que acceſſio fuit, audacter hominē decætero ſub conualeſcentium victus ratione habui. Hic æger non paucos ſemimalorum ac non penitus aſinorum docuit etiam ante acceſſiones ipſas nonnūquā eſſe cibandū, vel ſi duarū horarum intercedat ſpatium: ac multo magis āte acceſſionem tertij. Oſtendi autem tibi & in prima ipſa acceſſionis 30 inuaſione eiuſmodi homines eſſe nutriendos. Dico autem eiuſmodi homines, in quib9 corporis intemperies ad ſiccū & calidum conuerſa febres accendit. Porrò hoc quoque pleriſque medicorum fortaſſe ſit incredibile. Sed ſiue rationi ipſi fides eſt adhibenda, ſiue operibus: nos fidem ambobus facimus. Operibus quidem, dum homines ijs monſtramus qui ſi biduo patiantur inediam, neceſſe eſt febricitēt: ita ſcilicet vt nonnulli vbi concitati ad iram ſunt, vel mœrore vel vigilijs affecti. Euidentiſſime enim tum in conualeſcentibus ex diutino morbo talia fieri cernuntur, 40

tum ĳs qui calido et sicco sunt temperamento. Quam vero ratio ipsa fidem huic rei facit, alibi iam dicta est. Dicentur tamen & nunc eius rei summæ. Mordens halitus & siccus vbi per sensibilia corpora fertur, horrores & inęquales totius corporis cōcussiones (rhigos græce dicunt) facit in ĳs quibus cute stypata quę prius transpirabant iam sunt retēta. Quoties enim fuliginosa sunt, febres accendunt. Ergo eiusmodi halitus & succos, tum multa & vehemens dimotio, tum vigiliæ, & ira, & dolor, & cura, plures reddunt: tum ꝓxime ab istis vnū illud per se interdū augere eos sufficit, vtique si cibum quis nō sumpserit. Efficitur enim corporis halitus in ĳs naturis quę facile amaram bilem generant, ex longa inedia biliosus. Si igitur tum id incidat, tum æger motu quopiam valentiore, quàm pro viribus vsus, rodentium excrementorum impetum confertim foras excitarit: necesse est (veluti in symptomatum causis ostendimus) vel concussionem quam modo dixi, vel horrorē subsequi. Ac cōcussio quidem ista succedet propter eorū quę feruntur excremētorum tum multitudinem, tum acrimoniam, tū impetus celeritatem, tum laborantis virium infirmitatē. Nā & quę multa paucis, & qualitate sunt insigni, ĳs quæ ita non sunt, rodūt magis. Pari modo & quæ cum celeritate feruntur, ĳs quæ tarde. Iam vires vbi valentes sunt, omnia contemnunt ac tolerant. vbi infirmæ sunt redditæ, abs quouis offenduntur. Horror fiet vbi & qualitas eorum, et impetus velocitas est remissa, tum copia minor: ac potissimum cum vis naturalis tristanti obsistit. Si vero iam dicta largius remittantur: ne horror quidem fiet, sed vel vlcerosus sensus, vel tantum inęqualitas. Ergo coeuntibus omnibus iam dictis, quod vehemētissimum est oritur: vtique supradicta totius corporis cōcussio. rursus remissis omnibus, nullus ex transitu excrementorū fit sensus. Quòd si quædam sint, quædam non sint, & quędam maiora sint, quædam minora: in eiusmodi mixtionibus media latitudo omnis, quæ inter id quod maximum est, quod rhigos græce vocari diximus: et minimum, qui est nullus omnino excremētorum sensus, efficitur. Itaq; nihil mirū est si dictarū causarū quælibet vel per se, vel cum alĳs iūcta, alĳ inęqualitatem, alĳ vlceris quempiam sensum, aut horrorē, aut dictam concussionem afferre videatur. Nam[que] pone vires im-

becillæ sint, corpus ipsum admodum sensile, (quippe id quoque ostensum est non parum ad eiusmodi symptomatum generationem conferre) habitus autem corporis gracilis, & temperamentum biliosum, stomachus'que similiter bili affectus: tum his omnibus accedant inedia cibi, & vigiliæ quæpiam, & tristitia, & solicitudo: ad hæc peregrinatio quæ exurgente quapiam causa sit necessaria: postea his propositis (id quod aliquando fieri vidisti) det sedulo operam vt plus itineris re ita postulãte peragat, quò cito ad vrbem redeat: nunquid huic ex eo qui excitatus est rodentium excrementorum motu, primum quidem inæqualitas quædam, mox vero etiam horror prompte incidet? quòd si motũ quoq; cõtinuet: nisi prius cibũ sumat, protinus etiam febris? Equidem ita febricitantes aliquos ostendi tibi: maxime ex ijs qui è longo morbo conualuerant. Quorum cum vni forte fortuna occurrissem, qui mox ante horrescere cœpisset: vt rem ostenderat, dato ex vino diluto pane, continuo horrorem inhibui. Verum hunc (vti scis) per viam in officinam quandam perductum, febricitare prohibui. Alios vero qui prius se domum recepissent, in ipso principio horroris, vel paulo posterius cibauimus. Atque vt semel dicam, quibus incipientis adhuc accessionis aderant symptomata: ijs omnibus panem ex vino diluto ac calente mature exhibẽs, & horrorem statim inhibui, & febrem prohibui. Quanto vero hos citius cibaueris, tanto scilicet magis febrem prohibueris. Quòd si paululum aliquando morere: vtique febris ne tum quidem, calor tamen multus ijs aduenit: simillime planè ijs qui per vehementes rigores facto itinere, reuersi domum, calidis sunt nutriti. Quippe si plusculũ morere, maiorẽ calorẽ sentiẽt, talem'q; ac tantum, vt dubites an hunc febrem appelles. Sin duæ horæ ab initio inæqualitatis interpositæ sint: nutries tunc quoque, modo horror adhuc duret: prędicens tamẽ quòd hi febricitabunt, cæterum innoxia febre, & cui cutis mador succedet. quo facto, tum lauare, tum rursus nutrire debebis. Quòd si horror præterierit, ac iam planè febricitent, cibandi id temporis non sunt, sed decrescente iam accessione illico sunt nutriendi, integritate non expectata. In nullo nanque sicco affectu commode finitur accessio priusquam illi vel ex lauacro, vel humido victu, hume-

ctatio accesserit. Hæc ego omnia cum operib9 indicarem, qui me vel laudabant, vel æmulabantur, scilicet quòd supra eorum opinionem erant quæ egeram, paradoxopœum, quòd paradoxa facerem, (vt scis) vocabant. Cum vero ratione de iisdem disserens, docerem aliquos ante accessionẽ esse cibandos, aliquos in ipsa, id'que vel inclinare iam incipiente, vel etiam in ipso summo vigore: tum paradoxologum me, quòd paradoxa dicere viderer, appellabant. Ergo quid facias his hominibus, quibus nec opere, nec ra-
50 tione persuaderi potest? At inquiunt fieri nequit vt eiusmodi affectus quis agnoscat. Quomodo igitur nos eos agnouimus? Videtur'ne cuipiam fieri non posse vt calida et sicca intemperies agnoscatur, vel quę ab ortu vsque fuerit, vel quæ in præsenti tempore talis sit reddita? Mihi sanè tam vi detur facile q̃ has ipsas agnouisse literas. Quid illud vero, si huic non sit adhuc in siccis putredo vlla, illi vero sit, nõ posse vobis videtur hoc discerni? Mihi posse videtur. Nã & ex pulsu & vrina, & ex ipsa nonnunquam quæ in calore est qualitate, euidenter id discernimus. Quòd si ꝓpterea quòd
60 nec ipsi quicquam discere volunt, nec sese exercitare, scientibus parum credunt: quid vetat quo minus tum gæometris ipsis, tum arithmeticis, tum reliquis artificibus omnib9 nihil credãt? Misso igitur hoc genere hominum, rursus seriem sermonis nostri persequamur. Calidis ac siccis naturis aduersissima res inedia est, ac febrium paratissima causa. Voco naturas calidas & siccas, non solum quę à primo ortu tales ex ꝓprio temperamento sint, sed etiam quæ posterius ex calido sicco'que victu, & plurima dimotione, & vigilia, & cura, & tristitia, & regione calida sicca'que, et tempore ęstiuo, et cœli statu calido sicco'que sint
70 acquisitę. Sanè licet & citra temporis anni mentionem, in eiusmodi sermone statum cœli nominare. Verum si altius repetam, id quod dico magis credes. Calida & sicca temperamẽta, siue ea ex prima origine talia sint, siue ex victu, & ĩmodico labore, & animi perturbationibus, et regione, & cœli statu, inedia vehementer lœdit. In hac dictiõe, ipsis saltem verbis, omissum est anni tempus: potestate tamen omissum non est, vtpote quod in cœli statu comprehenditur: quãdo calidus in summo siccus'que cœli status iã dictã
80 temperiẽ efficit. Hic aũt status alio anni tẽpore quã ęstate

planè incidere non poteſt: quando nec in autumno, nec in vere, multo'q; minus in hyeme fieri poteſt vt calidiſſimus ſimul ſicciſſimus'q; cœli ſtatus fiat: ſicut nec humidiſſimus pariter frigidiſſimus'que in alio quàm hyeme. Ob hęc igitur ipſe quoque prætermiſſo anni tempore, cœli ſtatu ſum cõtentus. Liceat tamen cuiq; nominibus quibus velit vti, modo à rerum natura non diſcedat. Eſt porrò rerum natura, qualem & modo diximus, & nihilominus nunc dicemus. Nã quę maxime ſunt ad curationem neceſſaria, eadem'q; maxime ignorata: nec Hippocrates ipſe identidẽ repetere grauatur. Igitur inedia ſiccis calidis'que corporibus, valentibus quidem noxia eſt: ŋs vero qui in calida & ſicca æſtate febre laborant, quæ ſcilicet ex vſtione, aut labore immodico, aut vigilŋs, aut compręhẽſis iam animi motibus ſit contracta, non tantum noxia eſt, ſed ſi quicquam aliud, planè pernicioſa: quippe vel in febres ardentes ex ea incidunt: à quibus, niſi prius mors occupet, in hecticas migrant, atque ab his in maraſmum: vel protinus ardentibus pręteritis, in hecticas. Maxime tamen (vt dictũ ſępius eſt) ſiccos calidos'que affectus ſtatim à principio hectica corripit: ſicuti mulieri accidit quæ autumno ex triſtitia et vigilŋs febricitare cœpit: perſeuerauit autẽ ad plurimũ hyemis. Hanc quarto die (vt ſcis) vidimus, depręhendimus'q; ſtatim hecticam eſſe febrem, cum alia quam humores excitarant coniunctam. Curatio autem vna tum fuerat, vt frigida tempeſtiue & moderate daretur, cõſuetæ ſcilicet hãc per ſanitatem bibere. Verum eo die alŋs iam curationẽ cõmiſerat: quare nobis ſilere eſt viſum. Alteri vero qui eodẽ tempore ægrotarat, & ſe nobis cõmiſerat: quoties nutrit9 eſt, fontanæ planè gelidæ dedimus interim binos cyathos, interim ternos: quando frigidam ſimul multam ſibi dari, qui ita ſunt affecti, citra noxam non ferunt. Quocirca vtiliſſimum eſt, vbi febris ideam perſpexeris, in prima ſtatim acceſſione minore cũ periculo, copioſiori frigida vti, corporibus ad validam ſiccitatem nondũ perductis. Qui enĩ in feruoribus ſub canicula ex ira febricitauit, (iuuenis autẽ hic erat ſiccus & calidus) vbi in prima acceſſione duas frigidæ heminas bibiſſet, ſtatim quidem vomuit flauiſſimã bilem, non multo autem poſt etiam deorſum excreuit. Deinde cum rurſus poſt cibum aquæ heminam ſimiliter ſum-

psissset, iam febricitare desijt. Non defuere tamen medici qui cum nullam à principio febris speciem agnoscerẽt, sed postea cum iam præterisset occasio, intellegentes vel in hecticam, vel etiam in marasmoden febrem ægrotantem incidisse: frigidam bibendam, nos imitantes, præbuerũt. Sed nemo metam attigit. Nam magna solicitudo habenda est in ijs qui ita se habent, de frigidę potionis mẽsura. De qua paulo post dicemus, vbi propositæ disputationi finem imposuerimus. Quippe ęger is quem descripsimus, exemplo
50 omnibus ęst quibus propter siccitatem à principio statim dari cibus debet etiam si febricitare iam incipiãt. Nam cũ accenditur in his febris propter mordentem acrimoniam excalfacti attenuati'que ex sole & inedia & laboribus succi, maximum eius remedium est humidum nutrimẽtum: sicuti è diuerso vbi ob copiam, vel obstructionẽ, vel phlegmonen, vel (vt semel dicam) humoris alicuius putredinẽ febris est orta, maximo malo est cibus. Atque hos quidem nec in inclinatione febris citra noxam nutrias, nedum ipsa accessione inuadẽte: illos vero omni certe tempore, sed potissimum per inclinationem. Me quoque subinde vidisti
60 eos qui ex abũdãtia, & qui ex phlegmone laborarent, sub longa inedia tenuisse, sic vt prorsus ante septimũ non cibarem, sed sola mulsa contentus essem, viribus scilicet valentibus. Quosdam eorum, quibus videlicet vires validæ non fuerant, aut stomachus biliosus, aut imbecillus, aut plus iusto sensilis, solo ptissanæ cremore vsque ad septimum diẽ traxi, quo morbus in summo esse incremento debuerat, aut etiam omnino per crisin discuti. Sunto igitur tibi à primo statim die in omni ægro spectãda duo illa quæ Hippocrates iussit, à quibus cibandi cõsilia petas, morbi summus vi-
70 gor, & ęgrotantis vires. Postea si transiri summũ incremẽtum sine omni cibo potest, in cibi abstinentia hominẽ seruabis. Sin exiguum adminiculum requirat, abunde erit sola mulsa. Quòd si maius desyderat quàm sit ex mulsa, ptissanæ cremor satis erit. At si fas nõ est summũ morbi incrementum aut tenui victu aut inedia transmitti: id agendũ, vt homo statim in primæ accessionis inclinatione cibetur. Aliquos vero eorum (vt dictum est) & cum inuasura adhuc est, & cum incipit, cibabis. Sint porrò hi sicco tempera-
80 mento ac calido, aut à primo ortu, aut certe illo tempore

oportet: tũ virib9 necessario imbecillis. neq; em̃ fieri potest vt abũde siccũ calidũ' q; corpus cũ febricitet, viribus sit valentibus. Si tamen cum eiusmodi febri ac corpore, momẽtanei membri phlegmone sit coniuncta, omnino ęger morietur. nam id quoq; prędixisse me semper, nunquam vero falsum, ipse testis es. Magis' q; id certum est, si pulmonis, vel membranæ quæ costis subtenditur, vel ventriculi, vel iocinoris phlegmone sit. Etenim quę has partes phlegmonę occuparunt: non modo ĳs qui tam imbecillis sunt viribus, sed etiã ĳs qui valentiores ipsis sunt, mortiferę esse solet. Vna' q; sal9 tũ pleuriticis tũ peripneumonicis, adde etiã synanchicis, id est qui angina laborant, est ipsum viriũ robur. Non secus vero & quib9 vel iecur vel ventriculũ phlegmone obsidet. Nam quod ad phlegmonen quæ in ĳs est partibus spectat, minime plane est cibandum. quod ad virium infirmitatẽ, vtiq; sæpe. Ita necessario aut vires resoluentur, aut phlegmone augebitur. Atque hæc mihi latius fortassis quã pro re ꝑposita sunt dicta; qui præsertim hoc libro statuerim de febribus quæ absque phlegmone infestant, disserere. Cæterum tractationis conuenientia fecit vt quaten9 necessarium esset, digrederemur. Denuo igitur redeamus ad febres quæ iam compræhẽsis sunt affines, quas nominare hecticas solemus. Nã qui supra descriptus à me iuuenis est, hectica febri laborasset, si mirificam diatriton transigere fuisset coactus: nisi tamen prius ab ĳs qui absq; methodo victus rationem ordinare consueuerũt, fuisset interemptus. Proponatur igitur alius quispiam cui cum supradicto cętera quidem omnia sint eadem, vires tamẽ tanto sint valentiores, vt tridui inedia tolerata duret. Necesse est hunc, si modo ita cibetur quemadmodum cibant qui diatriton extollunt, in hecticam incidere. Nam ĳ primum in quarto ipsum cibarent, post in sexto, mox in octauo, deinde in decimo. quippe talis est (vt sæpe vidisti) eorum cibandi formula. Prima quidem cibatio post primam diatriton, reliquæ alternis diebus. Protin9 autem (arbitror) & ex artomelite, id est pane ac melle siccassent ei9 pręcordia. nã id quoque ex legibus eiusmodi medicorum est, siue phlegmone viscus aliquod laboret, siue sec9. At quemadmodũ quidem eos cibare qui ita laborent, inter initia conueniat, supra est dictum: sed nihilo tamen secius nunc summatim

repetetur. Quoties vel ex lassitudine, vel ira, vel pluribus curis, vel vigiliis, vel tristitia, vel longa inedia, vel vniuersis vnà (sicut in supra descripto iuuene) coeũtibus, siccatũ corpus est, ac febris inuasit, quæ & aridam reddat cutem, & igneum habeat calorem: vtique hunc talem timor est febri hectica correptum iri: potissimum in æstate, ac cœli statu calido sicco'que. Oportet autẽ quàm primũ ptissanæ cremore, & sorbitiõe ex alica nutritum, pane'q; post oblato, aquę frigidę potione hominẽ cures. quippe protinus extin-
50 guitur ac cessat omnino febris: modo (vt dictum est) nec phlegmone sit adiuncta, nec putridus humor. Nam si horum vteruis sit, attendere diligenter oportet ac discernere quo primum tẽpore aquam frigidã dare homini sit audendum. Ego eñ talium quoq; non paucis dedi, tutius esse ratus phlegmonas in pręsens augere, quàm sinere hominem hecticam febrem incurrere. Vbiq; igitur (vt semper dicere soleo) curatio prouisionem agnitionem'que cõsequitur. Siquidem & agnoscat quod pręsens est, & prouideat qđ ex eo futurũ est oportet qui volet notabilis efficacię reme-
60 dio vti. Si tamen magnum fore incõmodum vel humori putri vel phlegmonę conijcies: à frigida quidem dãda abstinebis, refrigerantibus autem quæ foris applicantur vteris: modo ea super os ventriculi aut tota præcordia, modo super pectus imponens: vbi scilicet plurimũ subesse caloris maxime iudicabis. Sanè diximus ijs qui ita laborãt, balnea quoque esse non incõmoda. Dico ijs qui siccato plurimum corpore sunt, & ex aliqua earum quę dictę sunt causarum citra humoris putredinem febricitant. Monstratum vero nobis est in ijs quæ de febribus scripsimus, phlegmo-
70 nas quoq; propter putredinem humorũ qui in ipsis habentur, febres subsequi. Quocirca siquando dicã febribus quæ ex putredine accendũtur, tale quippiam conducere vel nõ conducere: etiam eas quæ à phlegmone excitantur, in cõmuni putredinis genere comprænensas intelleges. Sicubi vero deinceps vtrunq; nominare videris: scias eas quæ ex phlegmone, ab ijs quæ ex sola putredine ortum habent, tũ discerni. Cuiusmodi autem sit phlegmones affectus, tum in libro de inæquali intemperie, tum vero in eo qui de tumoribus præter naturam est inscriptus, docuimus. Admo-
80 nuisse tamen & nunc te non sit inutile. Cum sanguis calidꝰ

& copiosus in aliquam animalis partem procubuit, maiora eius vasa ꝓtinus distenduntur, vtpote abundãtiæ non sufficientia, ab his deinceps quę minora sunt. Mox vbi nec in ĳs satis cõtinetur, exudat foras in ea spatia quę inter vasa sunt sic vt etiam omnia quę in composita carne habentur loca occupet. Atque hęc quidem est phlegmones affectio. Possunt vero & sine hac in ipsis vasis humores aliqui putrescere: id'que aut in vna animalis particula, in finibus ipsorum impacti, aut etiam in totis eorum capacitatibus quæ inter bubones & alas sunt, compręhensi. Cum igitur (ceu diximus) citra putredinem squalenti corpori febricitare contigerit: caput totius curationis, in ĳs quæ refrigerent & humectent statuere oportet. Porrò duplex genere est harum rerum prima materia. Vnà eorum quæ foris admouentur. Altera quæ intro sumuntur. Extrinsecus corpori accedunt tum aer ipse qui nos ambit: tum pharmaca quęcunque humectandi refrigerandi'que vim optinent: & tertium præter hęc, dulcis aquę solium. Intro sumuntur quę eduntur ac bibuntur, & inspiratus aer. Ab his generibus tentãdum est propositis hoc loco febribus tum humiditatem tum refrigerationem comparare. Verum refigeratio quoniam per efficacissimam qualitatem inducitur, et parui tẽporis opus est, & periculosum. contrà siccitatis per ea quæ humectent curatio, vt longi temporis est opus, ita minus est quàm refrigeratio, periculo exposita. Igitur dictas sex materię differentias deinceps iam examinemus, ab ambiẽte exorsi. Hic igitur si temperatus est: qualem se exhibet, vtique tali nobis est vtendus, nihil amplius de eo solicitis. Sin admodum calidus est, vel admodum frigidus: pro calido inducendus contrarius est, subterraneis inuentis domibus, quę & frigidissimæ sint, & maxime perflatæ, & ad Arctum versæ, tũ auris quibusdam, quę ipsis sint propriæ, opera nostra paratis: aliàs ex euripis, in quos se deĳciant multi aquarum fontes: aliàs aqua frigida de vasis in vasa transfusa. Iam hoc statim etiam somniferũ est. Pręterea domo assidue aqua quę prorsus gelida sit, aspersa: ac rosis plurimis humi fusis, aut vitiũ capreolis, aut ruborũ, aut lentisci ramorum, aut denique reliquarum quę refrigerẽt stirpium aliquibus. De quibus etiam prius est dictum. Turba quoque hominũ ingredi prohibita. nam id quoque domum calefacit. Atque ita

quidem calidissimum aerem refrigerare, qui scilicet in ęsta te calida & sicca accidit, est tentandum: quandoquidem in hyeme calidissimus esse non potest: sicuti nec frigidissimus in æstate. At si quis modice frigidus est, hoc esse contentos oportet, nihil aut machinantes, aut de temperie eius alterātes. Qui vero frigidissimus est: vtique quatenus respirādo attrahitur, admittēdus est, vt qui calorem qui est in corde, admodū refrigeret: non tamen quatenus extrinsecus ægrū contingit: quippe id densat cogit'que cutim: ac putrescen-
50 tium humorum effluxum transpirare prohibet. Siquidem per pulmonem, quod rarum viscus est, difficile non est vt tum qualitas ipsius, tum substātia ad cor perueniat. At per cutim fieri nequit vt eius vel qualitas vel substantia ad cor perueniat, vtpote prius densatam. Nam quod in libris de simplicium medicamētorum facultate, de ījs quę vehementer adstringunt, est dictum: id hic quoque reuocari ad memoriā debebit: ac sciri, qui nimium frigidus aer est, hunc cutim densando, semper sibi ipsi viam precludere. Scire tamen licet maius fore ex frigida inspiratione commodum,
60 quàm ex cute dēsanda incōmodum: pręsertim cū operimētis hanc calfacere licet. Porrò vtendum maxime eiusmodi aere est in ījs hecticis quibus primū quod afficitur, ipsum est cor, æque vt si ventriculus primum esset afflictus, ipsi per comesta & bibita erat succurrendum. Huic enim illa cum integris adhuc viribus occurrūt: sicut cordi inspiratus aer. At iocinori ex īspirato aere nulla certe vtilitas accedit, a comestis vero & bibitis, minor planè quàm ventriculo: cęterum aliqua non obscure aduenit. Communis autem omnium sanatio est per ea quę extrinsecus applicata refri-
70 gerant & humectant. Atque in his quidem visceribus magna ex parte hecticas marasmodes'que febres contemplati sumus. Superueniunt tamen aliquando & pulmonū sicco calido'que intemperamēto. Attamē opportunum eiusmodi febribus id viscus non est, vtpote humidum laxum'que. Incidunt præterea & pectori, & pingui membranæ, quod mesarion dicitur, & ieiuno, & colo: interim vero & vtero, & renibus. In septo vero transuerso marasmum non vidi: hecticam sanè febrem vidi, & hanc semel quidem planè absolutam, sępe vero citius interimentem quàm planè
80 esset cōpleta. Eiusmodi nanq; affectum & spirandi difficul-

tas, & delirium excipere solet. Ex quibus magna ex parte prius moriuntur quàm hectica prorsus sit perfecta. Est autem eorum agnitio facillima tum ex pulsus duritia, tum ex eo quòd præcordia plurimũ trahuntur sursum, tum ex difficultate spirandi, quę illis est & inæqualis & varia: quippe aliâs quàm maxime paruum & frequens spirant: rursus aliquando manifeste spiritum tardant: dein subito quemadmodum gementes respirarent, vel duplicem spiritus intromissionem quasi superinspirantes, vel duplicem foras missionem faciunt: veluti respiratio respirationem compręhen 10 dat. Respirant vero hi sæpe & reliquo pectore toto, nõ sensibiliter modo, verumetiam notabiliter. tum opertas scoptulas, quas omoplatas vocant, attollentes, aliquãdo admodum raram & magnam respirationem edunt: vtique cum delirij malum præcipue dominatur. Verum pręsentis instituti non est vel laborantium partium notas, vel earum causas referre. Quare denuo ad curationes reuertamur: æstimemus'que quas vires ꝓpositæ iam materiæ aduersus hecticas febres habeant. Sanè diximus iam nonnulla de aere tum calido, tum frigido: qui præcipue quidem est vtilis cũ 20 quod primum afficitur, ipsum est cor: quãuis confert & in reliquis febribus non parũ, quandoquidem in his quoque necesse est cor similem intemperiem recipiat: citra quam nec marasmus, nec hectica, nec reliquarũ vlla febrium consistere potest. Quo facile apparet etiam pulmones, vbi scilicet ij sunt qui primum patiutur, plus cęteris omnibus refrigerantem aerem requirere. Sequitur iam vt de ijs medicamentis agam quæ extrinsecus admota humectent & refrigerent. Porrò horum quoque ea deligẽda esse quę citra vehementem adstrictionem refrigerent, neminem latet. Talia 30 enim pręterquam quòd non humectant, etiam demittere frigiditatem suam alte non valent: propterea quòd cutim cogunt ac coarctant. Optima vero sunt quę nõ modo citra adstrictionem refrigerant, sed etiã corporis substantia sunt tenui. Ac quę quidem absolutissime tenuium partium sit substantiam exacte frigidam inuenisse, fortasse non est. Dixi exacte, propter acetum: quod cum omnium (quæ nouimus) potestate refrigerãtium planè tenuissimarum sit partium, admixtam sibi aliquam caliditatem habet. Præterea corpora quæ contingit, siccat: quanuis ad imaginationem 40

sit humidum. Quo fit vt ad eos affectus quos humectari & refrigerari expedit, solo eo non vtamur, sed tanto aquæ frigidæ admixto, vt possit bibi. Cæterum quanquam corpus quod absolute tenuium partium sit, et simul frigidum, inuenire non est: attamen deligi materias oportet quæ ad eiusmodi medicamenti compositionem maxime sint idoneæ. Ac dictum quidem latius de his est in opere de medicamentis. Dicetur autē in exemplis nonnihil & nunc: quò in hoc quoq; genere membratim sis exercitatus. Incipiam
50 autem ab eo medicamine quod omnium quæ humectent ac refrigerēt, est simplicissimum: quo etiam aduersus erysipelata vtor, & phlegmonas in pudendis, vtique inter initia, priusquam depascens aliqua subindicetur putredo. Debebit autē ad id pręparari cera quàm optima, & elota. Sanè optima fuerit vel alba pōtica, vel quę ex atticis sit fauis. Esto autē & rosaceū, quod ex oleo sit à nonnullis vocato omphacino, ab alijs crudo, quod'q; citra salē sit cōfectum. Maxime vero ad rē pertinebit si & ipsum tenuiū prorsus sit partiū: cuiusmodi sabinum est. Cū vti voles, ambo mixta
60 liquantor in vase duplici. Facto'q; humido cerato (cuiusmodi scilicet erit quod triplū aut quadruplum ad cerā rosaceū habebit) postquā ipsum est refrigeratū, miscetor ei paulatim in mortario tantū aquę quantū in se dū cū ea mollitur accipere possit. Expedit autē & ceratū ipsum prius admodum esse refrigeratū, atq; etiā quę huic admiscebitur aquā esse frigidissimā. Abunde autē ceratū refrigerabis, si cū modice coiuit, totū vas in quo continetur, in aquā frigidissimā dimittas. Quòd si aceti quoq; admodū tenuis ac clari paululū adijcere velis, vtiq; magis adhuc tum refrigerans tum
70 humectans medicamentū efficies. Non debebit autē medicamentū hoc eousq; super ægrū corpus manere dū manifeste incaleat, sed assidue subinde mutari. Aliud medicamētū. Oxalidos aut oxylapathi succus cū exigua polenta mixta excipiatur duplicato peniculo detrito: affatim'q; frigidū imponatur. Qđ si eiusmodi peniculi occasio nō sit, tū linteū duplicatū & madefactum refrigerandę particulæ impones. Quinetiā portulacæ, & sempuiui, et vuæ immaturę succus, similiter polētę miscentur. Adhęc lens à lacunis, siue palustris, & viridis tribuli, & polygoni, & lactucæ, & inty
80 bi succus. Alia'q; quęcunq; refrigerare est dictum, cū tenui

polenta. Præterea ſine polẽta licet integris hęrbis tunſis vti. Iā vero quod ex pinguibus fit palmulis, quas Δάκτυλους græce vocant, ſalutare medicamẽ eſt. Porrò coquere oportet harum carnem, omni membranoſo exempto, aliâs ex ſolo claro aceto, aliâs aqua ipſi admixta: atque hac vbi tenera ſatis reddita eſt, tunſa vti. Quòd ſi parum molli craſſitudine videbitur, prçſtiterit iam dicti aliquid admiſcuiſſe cerati. Quòd ſi roſacei quippiā dictorū ſingulis miſcere volueris, nihil inutilius pharmacū habebis. Eſto autem quod admiſcetur, tum minimū, tum & ſimplex & perfrigidū, 10 & quod factum ex oleo ſit ſalis experti. Sanè quoties ſimplex roſaceum, aut aliud quiduis id genus dico: quod ſine aromatis eſt confectum intellegi volo. Eſt vero ſalutare ad talia medicamen & roſarum ſuccus frigidus, vnà cum polenta. Salutares vero ſunt & ipſæ roſæ tunſæ. Præterea ſtirpium quę moderate adſtringūt, germina trita. Ad quē modum vti aliquādo licet & hęrbis quæ mediocriter adſtringāt, veluti ſolano. Verū eiuſmodi medicaminum materiā in alio opere reddidimus vniuerſam. Nūc abunde pro exēplis ſunt quæ iam dicta ſunt. Porrò vtendum his eſt, nō (ſi- 20 cut vulgus facit) toti impoſitis pectori, aut toti ventri: imò illi maxime quod primo eſt affectum. Neque enim neceſſum eſt vt aut cum eo quod refrigerari valenter deſyderat, etiam id refrigeres quod prorſus non deſyderat: aut ante iuſtum tempus refrigerare deſiſtas, timens vicinam aliquam particulam lœdi. Ego nanque hominem ſcio qui impoſito præcordijs refrigerante medicamēto, difficultate ſtatim ſpirandi laborarit. Alterum vero qui protinus tuſſierit. Atq; paulo poſt vtriq; finitū ſymptoma, vbi quod refrigerauerat eſt ablatū. Quòd ſi adeò ſtrenue refrigerare non 30 ſtudebis, habes quę id modice efficiant, adhęrētiū medicaminū, ac cerati ſpeciē referentiū, magnā copiā. Quorū nō materiæ modo vim, ſed etiam compoſitionis methodum didiciſti. Verum ego cum iam ſentiam menſuram præſentis inſtituti me exceſſiſſe: ad ea quæ tractationis ſeries proxima exhibet, conuertar. Proxime vero ſe à iam dictis exhibet conſyderatio de balneis, tum ſuo ipſarum nomine, tum vel magis propter Philippum, qui hecticis quas maraſmodes vocant, eas noxias putat. Ipſe igitur quid tum de omni balnearum vi, tum etiam quę ad eos qui hectica & mara- 40

ſmo laborant, vel(vt ſemel dicam)omnib9 eſt accommõda, in hoc maxime libro quid ſentiam explicabo. Memini nanque me & ſupra in diariꝭs febribus illas laudare, & in ſeptimo huius operis libro, in ꝭs qui cruditate propter ſiccam ventriculi intemperiem laborabant, ſæpe vtendas iubere. Cęterum de vniuerſa earũ vi, nullo alio libro diſſerui, ſed in hunc ſeruaui: vbi & de ꝭs agitur quibus efficaciſſimus earum eſt vſus, & quib9 Philippus ea interdicit. Atque prius quidem vbi de vlcerum curatione egimus, indicata cauſa eſt cur propriæ cuiuſq; morbi indicationes ſint ignoratæ. Dicetur aũt nihilo ſecius & nũc, vtpote tũ ad ea quæ nunc paramus, tum ad ea quæ dicẽda ſunt, vtilis. Cũ enim vnus in corpore affectus eſt, eius curationẽ inuenire, ſi non ratione, certe vſu haud difficile eſt. Vbi vero cõnexi duo tres've ſunt, pręſertim qui cõtraria inter ſe auxilia requirant, fieri nequit vt experientia, quod agendũ ſit, inueniatur, imò nec facile ratione. Siquidẽ & ſubſtãtiã cuiuſq; affectus ad vnguẽ nouiſſe oportet, & propriã curationis indicationem à quoque affectu cepiſſe: præterea quẽ primum oĩm, aut magis: quẽ rurſum minus, aut ſecundo tertio've loco curare cõueniat. Hæc igitur cauſa eſt cur vulgo medicorũ ignotũ ſit & quòd febriũ omniũ, qua febres ſũt, propriũ remediũ refrigeratio ſit, ſiue ea talis actu ſit, ſiue poteſtate: & quòd alia multa ex accidẽti refrigerando, febriũ ſint remedia. De quibus & dictũ nõnihil in pręcedentibus eſt, & in ſequentibus dicetur. Quędã nanq; remedia cõplicatam quodãmodo duplicem'q; facultatẽ habent, ita vt & prima ratione proficiant, & ex accidente. Quod genus balneum eſt. Nam frigidæ potio per ſe proficit, vtpote actu refrigerans. Succus autem vuæ immature poteſtate refrigerans medicamentũ eſt. Atq; hęc quidẽ ambo refrigerant primum, id eſt per ſe ipſa, nec intercedente alio. At ſanguinis miſſio(veluti prius indicauimus in febribus cõtinentibus, quas ſynochos vocant) non primum, ſed ex accidenti calidam aliquando intemperiem ſanat. Ad eundem modum & clyſter, & purgatio, & fomentum ex calido liquore, & cataplaſma quod digerat aut cõcoquat. Vtrãq; vero facultatem in ſe compręhenſam habet propoſitum nunc in ſermone balneũ: vtpote ex partibus varia facultate pręditis compoſitũ. Quippe ingrediẽtes in aere verſantur

calido.poſtea in aquã calidã deſcẽdũt.mox ab hac egreſſi, in frigidã.poſtremo ſudorem detergent.Poteſt autem prima eius pars materias per totum corpus tum calfacere,tũ vero liquare:præterea quæ inęqualia ſunt, æquare, & cutim laxare, & multa quæ detenta ſub hac fuerunt,vacuare. Secunda eius pars vbi quis in ſicco corporis affectu ea vtitur,poteſt madorẽ vtilem ſolidis partibus immittere. Tertia balnei pars poteſt vbi quis frigida vtitur, & totum corpus refrigerare, & cutẽ denſare,& vires firmare. Quarta vero corp9 p ſudores citra refrigeratiõis noxã vacuare.Ergo cum hæc oĩa circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquæ temperatum balneum, & præter hæc etiam ſi quis intempeſtiue lauetur,tum horrores,tum cutis denſitatem: tentandum nobis eſt omnia deinceps diſtinguere : ac primum de illis ſermonem facere,qui cum in balneo ſe lauãt, horrore tentantur. His enim vna (vt ſic dicam) continens excitati ſymptomatis cauſa eſt. Aliæ quæ hãc præcedunt, multæ.Sanè horroris cauſam eſſe dico rodẽtium excremẽtorum cõfertim actorum citatiorem motum. Proinde quibus horum eſt abundãtia,caro vero ac cutis denſæ: ſiue balneum ſint ingreſſi,ſiue ſteterint in ſole, ſiue quoquo modo vel geſtati,vel perfricti,vel exercitati,vehementius ſint dimoti, vtique ĳs horror incidit. Contrà quibus hæc pauca ſunt, & corporis habit9 vt remittatur laxetur'que à balnei calore,promptus:ĳ non modo non horrent,ſed etiam meliores reddũtur.vtpote excrementis per id vacuatis. Quo rationabilius nec in febrilis ſignificationis principio, nec in incremento quiſquam ægrotantem lauit. Quippe denſata eſt hoc tẽpore coarctata'que & cutis ipſa, & quæ ſub hac habetur carnea ſubſtantia. At in febris inclinatione vel incipiente,vel procedente,vel amplius progreſſa, & nos ſępe, & alĳ medici nõnulli multos ſępenumero ęgrotos lauãtes nõ parũ his cõtulimus. Porrò quãdo inclinatione incipiẽte aut iam progreſſa, aut etiã in ſummo incremẽto (interdũ enĩ id quoq; accidit,tametſi raro) ęger in balneũ ſit ducendus,in ſequẽtibus definiem9. Nũc cũ de generali facultate ſingularũ balnei partiũ diſſerere inſtitui,vnũ omnium primũ exponã.Dico'que multos eorũ qui cruditate laborant, plures vero eorum in quibus rodentiũ excremẽtorũ abundantia ſubeſt,omnes vero qui vel in febrili ſignificatione,

vel in ascensu, etiam omnes qui summo sunt incremento, præter admodum paucos, siue hi sint in balneum ingressi, siue steterint in calido sole, siue exercitationes, frictiones, gestationes've tentauerint, merito horrescere. Singula nãq; horum confertim & impetu agi excrementa subigunt. Cũ igitur tam adhuc densa lauantis cutis sit, vt ad primũ ambientis aeris occursum nequeat naturalem suum habitum recipere, sed maiore ad id spatio indigeat, excrementa vero foras versus ruant vniuersa: et retineri illic ea est necesse, 50 & qua sub cute sunt aceruata, & qua per carnes feruntur, mordere. Porrò in libris de causis symptomatum indicauimus rodentia excrementa vbi per sensibilia corpora feruntur, tum concussiones corporis nostri, quas ῥίγη vocant, tum horrores in nobis excitare. Ergo quamobrem horreãt in balneis omnes qui ante sunt compræhensi, iam causas inuenimus. Pari modo & cur non horreant quibus aut nullum est in corpore excrementum mordens, aut tantillum vt facile vacuetur. Ergo de his deinceps loquamur, ꝓpter quos etiam de ĳs qui horrẽt meminimus. Si quis balneum 60 ingressus nõ inhorruit, sed remissa est illi laxata'que cutis: huic planè necessario prędicta succedent, excrementorum vacuatio, ęqualis per omne corpus calor, exiguorum meatuum rarefactio, densatorũ fusio. Ac vacuatio quidem excremẽtorum, omni febri est vtilissima. Pari modo & rarefactio & relaxatio. Fusio tamen & calor non itẽ. Sed calor omni febri est inimicus: quando refrigerari, non calfieri febrium affectus postulat. At fundi æqualiter, id solidis quidem animalis partibus non est alienum. Succis certe non perpetuo est vtile. Sed quoties in animali vel phlegmone, 70 vel affectus phlegmonæ similis constitit, vel vtrauis abundantia, siue ea quæ ad vires confertur, siue ea quę ad vasorum capacitatem: omnium profecto inimicissimũ. Ac phlegmonę quidem cum calefacti & liquati succi ad ipsas confluunt, augentur. Tunicę vero vasorum impares abundãtię quæ iam ex liquatione spiritu est impleta, distenduntur: ac vires hoc ipso male afficiũtur. Ergo calidis his siccis'q; affectibus de quibus agebamus, & emissio mordentium est salubris, & liquatio eorum citra periculum. Calefactio tamen noxa non caret. Atque hæc quidem ex prima bal- 80 nei parte ĳs qui ita laborant prouenire, modo tempestiue

balneo vtantur, memoria teneamus. Trãseamus modo ad secundã eius partẽ, quę erat id qđ proprie lauacrũ vocant. Ergo in hac sicut ex humectatione iuuantur, sic ex calore nihil illis commodi accedit. Accedamus & ad tertiam, in qua & refrigerantur innoxie quę fuerant excalfacta, & vires firmãtur. Siqua vero & laxata, & iusto plus sunt remissa: ea in naturalẽ redeunt mediocritatem. id quod quarta lauacri pars indicat. Quippe quibus omnia rite sunt adhibita, ĩj post frigidę vsum adhuc sudãt, & omnia ipsis excrementa vacuantur. Itaque ex omnibus quæ de balneis retulimus, vna summa colligitur: Quòd vacuatur quidẽ quicquid in corpore vel fuliginosum vel fumidum fuit. Consistunt autem in naturali symmetria tum caro ipsa, tum cutis. Solidarum partium ariditas corrigitur: et calor non modo is qui ex lauacro accessit, verumetiam qui prius fuit, ex frigidæ vsu summouetur. Maximo huius rei documẽto est status qui ex eiusmodi balneo redditur, postquam aliquis in solo feruente iter fecit. quippe accedimus ad id, ne loqui quidem, præ linguæ & faucium ariditate, valentes: totũ'qꝫ corpus stipulæ ritu aridum habentes. At egressi è frigida, illico omnia pro naturæ habitu recipimus: nec febrili calore vexati, nec siccitate afflicti, prompte'que loquẽtes, ac plurima sitis parte leuati. An igitur euidẽtius adhuc balnei vires in sicco & calido corporis affectu videre desyderas? Ego sanè non arbitror. Licet autem cui placet, experiatur quæ incommoda sequantur vbi tali peracto itinere non lauerit. Aut enim statim febricitabit, aut multo plenus tędio grauato scilicet capite perseuerabit: potissimum si frigida calorem nondũ extinxerit. Multi tamen iuuenes eiusmodi cõfectis itineribus, vbi illico se in aquã frigidã proiecerint, iuuantur: ac potissimum qui valentibus sunt viribus, & frigido solio assueti. Ita vero & ruri faciunt, vbi quòd balneę non sunt, in stagna vel flumina se ipsos conĳciunt, nullo medici suasu, sed ipsa gubernãte corpus natura ad id quod conducat impulsi. Quæ eadem etiam ratione carentibus animalibus instinctum inserit ad eorum quæ offendunt cõtraria. Siquidem ea quoque vbi æstu vexantur, frigida se lauant: sicuti etiam vbi frigore vrgẽtur, calida cubilia sibi inueniunt. Eodem contrarietatis studio, etiam cum esuriũt, comedunt: & cum sitiunt, bibunt: reliqua'que omnia natu

ræ impulsu obeunt. Ac si certam febricitãtium naturæ notitiam haberemus, non (arbitror) dubitaremus eorum aliquos assidue in aquis frigidis citra balneum lauare. Nam φ sint quidã qui eam desyderent, vel ex ijs quos iuuit constare potest: vt quib9 frigida lauatio haudquaquã contulisset, nisi eo tempore opportunum ad eam affectum habuissent. Verum quoniam exacta nobis affectuum notitia nõ est, ac maxima ex errore impendet noxa: vtique eiusmodi præsidia recusamus: potissimũ in febribus hecticis: quando
50 per has & pauci sanguinis, & nudum carne, & expers adipis, redditum corpus est. Nullum enim hi solidarum partium munimen habent, quod frigidæ vim sine noxa excipiat, sed protinus similaribus ipsis partibus occurrit, quib9 omnes animantium actiones obeuntur. Iuuenis vero cui abũde sit carnis, ęstatis tempore, atque in febris summo vigore, modo nulla viscerum phlegmone subsit, si in frigidã se coniecerit, sudabit. Quòd si frigidæ lauationi sit assuet9, securus remedio vtetur. Verũ de eiusmodi corporibus post agetur. Qui autem ex calida & sicca intemperie, hectica
60 febricitãt, ac potissimũ qui iam marasmodes fiũt, ijs vbi tale pręsidiũ petunt, tutũ non est in totam cõijci: æque vt nec gracilibus & imbecillis, qui ęstate calida & sicca, longa via peracta, refrigeratione indigent. Nã neq; his tutus est frigidi solij vsus, nisi pri9 fuerint in balneo æqualiter excalfacti. Quippe simile quiddam nobis accidere videtur cum in frigidum solium post balneum ingredimur, ei quod ferro accidit cũ tingitur. Etenim tũ refrigeramur, tũ roboramur: quẽadmodũ et illud, vbi cãdens iã redditũ frigida mergit. Atq; huius rei causa ad ĩbecilla corpa inuente sunt balneę:
70 quę ea pręcalfaciãt, atq; ad frigidũ soliũ pręparent. Nõ dissimile quiddã faciunt et qui sine balneo frigida vtuntur, cũ scilicet se ab exercitatione in eam saltu dimittunt. Siquidẽ cuiusmodi nobis est balneum, eiusmodi illis est exercitatio: vt quę non tantum calfaciat, sed etiã insiti caloris motũ extrorsum concitet, sic vt & frigidæ impeti occurrat, & quo minus violenter in profundum ruens viscerum aliquod feriat, aduersetur atque prohibeat. Nam neque ipsam frigidæ substantiam, neque eius qualitatem omnino integram vsque ad viscera pertingere, est salubre: imò & satius &
80 tutius est solam eius qualitatem per ea quæ intercedunt

(vt sic dicam)propagatam, citra substantiam ad profundum permeare. Iam qui hectica febricitantes ad balneum accedunt, nisi in frigidam sint dimissi, nihil iuuantur. Qui enim aliter febricitant, eorum solidæ partes non dum difficile separabilem calorem optinent. Itaque etiam ex sudoribus, vnà cum insensibili transpiratu, abunde his remedij est. Et sanè diariarum febrium ipsam propemodum substantiam vacuari per hæc contingit. In ijs vero qui ex siccitate & caliditate febribus hecticis vrgentur, solidarum partium affectus candenti ferro est similis. 10 Quo vtique minus eos in balneis calfecisse duntaxat humectasse'que contenti esse debemus: quippe cum sic alimentum incrementum'que febri præbuerimus. Imò melius erit vt mersis in frigidam extinguamus calorem. At in hoc metus est ne corpus in diuersa transferas, ac frigidū reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea vitio dandum est, quod prospere ex pręsidio succedit. Nec ꝓpterea quòd mensura eius depręhendi est difficilis, prorsus est deferendum. Siquidem si aliter liceret tum cæteras hecticas febres, tum marasmodes sanare, consultius esset tutiore via 20 insistere. Nunc quoniam totum curationis momentum in refrigerando humectando'que consistit, omnibus vero refrigerantibus auxilijs propter corporis horum gracilitatē noxa imminet, necessarium arbitror Thucydidis' esse consilium, agentes aliquid, vel periclitari. Quibus enim alia salutis ratio non est; & quæ vnica videtur, ea dubia est: necessum arbitror his est aduersos periculis ire. Sed nec error ipse aut mortiferus est aut irremediabilis. Siquidem quos in extinguēda febre aqua frigida in contrariū affectum transtulit, hos licet in toto quod sequitur tempore calfaciēdo sanare. Iam nec periculum par est nec frigidi affect9 nec etiam ipsius remediorū. Indicauimus nanque tū prius in huius operis septimo, tum in libro de marasmo, tum ante hos in libris de tuenda sanitate, fieri non posse vt solidarū partium siccitas cōsummate sanetur. At si fieri id posset, vtiqꝫ fieri posse vt non senesceret qui ea victus ratione vteretur. Si igitur insanabilis solidarum partium siccitas est, tum expeditissima in eam per hecticas febres via patet; melius est hominem in frigidam intemperiem trāsferre, ac cui curationē adhibeam9 habere. Quippe qui id fecerit, is postea 40

noxam oppugnauerit. Qui vero pestiferam insistere viam sinet, is desperatam ægrotanti salutem fecerit. Quanto itaque satius est aliquid nonnulla fiducia vel cum periculo facere, quàm spe adempta certo perire: tanto profecto satiꝰ est potentibus præsidijs pugnare quàm nihil agere. Ergo illico eos qui hectica febricitãt, omni ratiõe refrigeremus antequã progressi in marasmũ peruenerint. Quẽ autem marasmus planè iã occupauit, hunc sanare ne tentaueris. Nã etsi calorem eius extinxeris, attamẽ siccitas quæ relinqui-
50 tur, senectutis ritu hominem conficiet, tantisper nimirũ victurum, quoad solidæ eius partes reniti aduersus summam siccitatẽ valebunt. Atqui maluerit fortasse propinquorum ægrotantis aliquis, magis'que ægrotãs ipse, aliquo spatio in senis habitu viuere, quàm illico mori. Itaqꝫ curare hos quoque cũ præfatiõe expedit, ac in alterũ transferre marasmũ, quem iam nominare seniũ ex morbo insueuimus. Licebit enim his non tantum plures dies, verumetiam menses viuere. Ego nãque cũ iuuenem quendã qui ita laborabat, sanassem, reficiens deinde, ac senilẽ eius imbecillitatẽ pro se-
60 nũ ratione tractans: non solũ in menses, sed etiã annos viuũ seruaui. Nec est quod hic eiusmodi marasmi curationẽ audire desyderes: vtpote tũ in huius operis septimo, dũ siccas et frigidas intemperies sanauimꝰ, traditam potestate: tum operis de sanitate tuẽda ea in parte quæ senibus alendis est delegata. Præsens autẽ liber non marasmorũ, sed hecticarũ febrium curationem docendã ꝓmisit. Ex quo genere sunt & quæ marasmodes græce dicuntur. de quibus tum alia nõ pauca diximus, quæ non modo rationis, sed etiam vsus iudicio probauimus: tum illud, scilicet non oportere balne-
70 um (vt Philippus facit) formidare: qui cautius fortassis eo vtitur, ad eum modum quo in cæteris solemus febribus quas vel phlegmonæ vel putrescentes succi accenderunt. In his enim nihil offendes etiam si in frigidam ægrum nõ merseris, sed eum (vt mos est) perfundas primum tepida, post ea quæ veluti ex sole tantum æstiuo tepet, mox hac etiam paulo frigidiore. In hecticis vero febribus, id quod remedium affert, calidæ solium non est, sed frigidæ: ad quam balneæ ægrotantis præparãt corpꝰ: æque vt reliquorum omnium qui per sanitatẽ lauantur. Porrò nõ pro-
80 pter id modo videtur mihi Philippus ignorare quàm salu-

bris res balneum sit in ĳs qui marasmode hectica laborãt, quòd tam extenuatos in frigidæ solio tingere nemo audet, aut saltem vltimam aquã ipsis frigidam infundere: sed etiã quòd sæpe altera coniuncta febris est, quæ vel ex humoris putrescẽtia, vel phlegmone sit excitata: tum vero quòd tali hectica laborantium mortiferũ est vitium. Ac propterea quidam nõ recte omnia quę his exhibentur, culpant: cum non sit illis imputanda culpa, sed affectui. Ergo recensitis denuo quæ diximus, huic disputationi finem imponemus. Quicunq; hectica febre laborant, atq; ex his pręcipue qui iam marasmode hectica febricitant, modo his alia nulla febris nec ex putrescente humore nec phlegmone sit adiuncta, eos omnes audacter lauabis, sed prorsus citra omnem laborẽ: ne vires resoluas. Quod ipsum cũ noceat vehementer, occasio sit balnei culpandi. Quod citra laborem dixi, id ita intellego: Volo æger in balneum super lectulo deportetur. in cuius prima è tribus domo nudetur, ac transferatur in sindonẽ calentẽ prompte in idipsum paratam. Sint autẽ quatuor qui hanc teneant, à quoq; fini vnus. Ac si quidẽ prima domus satis calida sit: ęger in ea nudatus, in secũdã portetur. sin tibi frigidior videtur: non nudus, sed coopertus vel alia sindone minime frigida, vel tali aliquo inuolucro. Constat autem & sindonem eam qua portabitur, esse valentiorem oportere. Aut si imbecilla per se sit, duplicari eam erit satius. Esto autem media domus non tantum situ media, sed etiam temperie: tanto scilicet prima calidior, quãto est tertia frigidior. In hac domo oleum tepidũ esto: quo æger super sindone illatus protin9 perfundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domũ, ducãt'q; hominem vbi soliũ est. Sic vt per treis balnei domos dũtaxat transierint. Per quas nec celeri gradu transibunt ĳ qui ægrum portãt: sed tantisper in prioribus domibus morabũtur, dum in altera transferatur tantum à lectulo. In media vero dum perfundatur oleo. Esto autem & aer cuiusq; domus nec summo calore, nec etiam frigens: sed admodum temperatus, & modice humidus. Id fiet si aqua temperata ex labro sit liberaliter proiecta, sic vt perfluat per omẽs domos. In ipsa vero solĳ aqua mediocriter moretur: id'q; in sindone sustentus: nulla infusione aquæ, cuiusmodi in alĳs vti solem9, adhibita. Imò nec capiti eius infundi quicquam velim: cũ

sit satis id quoq; bis ter've vnà cum toto corpore in aqua mergi, demissa mediocriter deorsum sindone, ac rursum per quatuor iuuenes qui eũ portant, leuata. Mox hinc eductus, in frigidã semel totus tingatur, ne vel breuissimo quidem spatio illic moratus. Porrò qui eum portant, tum reliqua omnia curiose esse edoctos cõueniet: tum celeritatem tingendi, non documenti modo, verumetiam præcepti loco præter cętera habere. Protin9 vero alter paratam habẽs sindonem ipsi iniĳciat, ac deinde aliam. Tum in lectulo col-
50 locatus, primũ spongĳs detergeatur, deinde mollibus linteis. Nec cõmittent qui eum detergebunt, vt violentius eũ contrectẽt, sed quoad fieri potest blandissime. Post hæc vnctum, ac vestibus amictum, rursus super lectulo in domũ vbi cibatur reducent, ac nutrient. Sanè dictum supra est in horum cõmentariorum septimo, vbi siccam ventriculi intemperiem sanauimus, domũ balneo debere coniungi. Ac de balneis quidem satis (quod ad rem ꝓpositam spectat) hactenus. Sequi prædicta videtur, vt de nutrimenti facultate pręcipiam. Sanè humidũ esse ac frigidum quod hecti-
60 cis febribus sit conducturum, nemo nescit. Eiusmodi vero sunt, tum ptissanæ cremor cum frigidus sumitur, tum alica similiter ptissanæ cremori condita. Id vero est ex aqua, & exiguo porri, & anetho: tum sale, oleo & aceto. Cõmodus pręterea ĳs qui sic laborant est & exiguus in aqua frigida panis. Cæterum nulli9 horum pura frigiditas esse debebit, sicuti potionis. Quippe hæc mature tum incalescit, tum per corpus digeritur. Illa cum plusculum temporis in ventriculo morentur, ipsum fortassis refrigerant, si fuerint immodice frigida. Vbi vero febris iam traxerit, dandum
70 quoque asininũ lac est: sed diligenter obseruato ne in ventriculo cogatur. Id vero interim ipse nos æger docebit, vtpote suæ ipsius naturæ peritus. Interim id à nobis inueniẽdum est, paulatim ad eius vsum accedentibus. Ac expedita quidem ratio est ad symptoma declinandum, si mel illi admisceas, aut salis quo vescimur exiguum. Cæterũ abstinendũ (quoad fieri potest) in hecticis febribus à melle est: atque idcirco etiam à mulsa. Quippe protinus vertitur in bilem, & sicciores acrioris'q; caloris febres reddit. Dandus itaque principio est asinini lactis non plus cyathus, veluti à
80 me datum vidisti: sed inducto in ipsum cubiculum asino:

quò nullum tempus interponatur, sed æger id protinus bibat: contemplantibus diligenter nobis, ac conferentibus arteriæ motũ qui à sumpto lacte agitur, cum eo qui ante id sumptum fuit. Si em̃ corruptum sit, eiusmodi inuenies pulsus cuiusmodi in oris ventris afflictione accidere nosti. Sin autem corruptũ non sit, & maiores & valẽtiores redditos inuenies. Itaque etiam licebit, cum postea exhibebis, modum lactis dimidio cyatho adaugeas, ac deinde rursus aliũ dimidium adijcias, sic'que sensim vsq; ad mediocrem modum addas. Modi vero non lactis tantũ, sed etiam reliquorum ciborum omnium metæ quibus attentus eris, in septimo huius operis, vbi ventriculi sanauimus intẽperies, sunt traditæ. Nam cũ primũ in eo libro frigidam eius intẽperiem hactenus inueteratam proposuerimus, vt totũ iam corpus gracile reddiderit: indicauimus quo pacto quis simul ambo probe sit sanaturus, tum ventris intemperiem, tum corporis gracilitatem. Ideo'q; fortasse sit satius, quò minus multa scribamus, ad illum te librum pro reliquis omnibus cibis remittam. Cum em̃ similes affectus sint, similia nimirum remedia postulant. Verum quanto hecticarũ febrium affectus est calidior, tanto vtique frigidiora requirit auxilia: & simul maiorem solicitudinem ne valentibus auxilijs vtẽtes quicq̃ lœdamus. At qui iam marasmo vrgẽtur, eos sicut dictum est lauabis. Quos vero hectica premit, nondũ tamen marasmo tentantur, eos licet etiam sine sindone subiecta laues, vtpote viribus adhuc valentes. Inferri tamẽ & hos in domũ vel super lectulo, vel saltem alio quopiam idoneo conueniet. Mox ipsos seipsis ingredientes ad calidam duci, quò in ea morentur. At qui ex his minus sunt valentes, eos non tutum est permittere in frigidam natationem descendere: sed foris potius ipsos perfundes, primum tepida, secundo frigida. Esto autem præparata in labro aqua frigida (quãta scilicet ex eo semel hausta perfundere simul totum iam lauatũ possit) ea frigiditate vt nullã euidentem qualitatẽ nec prorsus frigidarum nec tepidarũ præferat, sed qualem ea quæ fontana vocatur: quæ & frigoris quod tanq̃ ferit, & teporis qui resoluit, est in medio. Ac si quidem omnia curiose administrabuntur, tum qđ ad balneum, tum quod ad nutrimenta spectat: vtique sanandi iam eius quem marasmus consumit, spes est. Sin error

vel in vno cōmittatur, is reliqua subuertit omnia. Quippe cum exitialis horum affectus sit, ne leuissimū quidem errorem tolerat. ac si quis talium est seruatus, huic carnosam portionem marasm9 occupauerat. Ipsis vero solidis siccatis fieri nequit vt homo prorsus persanetur: sed omnino vel statim eum febris ipsa iugulauerit, vel postq̄ in eum affectum est translata, quem seniū ex morbo vocamus. Nam primum eiusmodi febris ꝓpriam partiū humiditatem, ex qua nutriuntur, depascit. Hinc vero ad carnosum genus
50 transit, quod circa tum fibrosas tum mēbranosas partes solidorum corporū hęret. Ita deinde ipsas solidas populatur. Siquidem in singulis simpliciū ac primarum quas vocant partium (vt in dissectionibus es contemplatus) alia portio substantiæ eorum est veluti fibrosa, alia membranosa, alia carnosa: sicut exempli causa cum vena vnā tunicam habeat, & eam tenuem, licet fibras in ea inuenire multas, quæ sint araneosis quibusdam intersitis contextæ: quibus vtrisque ipsa propria venæ substantia adnascitur. Hęc alia in aliȷs partibus habetur, nec vllum cōmune nomen est na-
60 cta. Cæterum docēdi causa nihil vetat eam carnosam substantiam voces: vel certe huius particulæ carnem, quæ in ventriculo quidem sit alia, in iocinore alia, similiter in arteria & musculo. Vocatur autem caro tantū ea quæ in musculo est: reliquarum nullam homines carnem vocant, prę terquam admodum pauci. sed quæ in visceribus, ceu iocinore, renibus, liene & pulmone visuntur, eas parenchymata (quasi affusiones dixeris) græce vocāt. Quę in intestinis ventriculo stomacho & vtero sunt, sine nomine relinquūt. Tu tamen de nominibus non laborabis. Illud potius intelle
70 ges, singularum particularum substātiæ molem ex tali maxime completam esse natura, quę vtique (vt in sinuosis vlcerib9 videre licet) & perire & regigni potest. At vero nec fibrosa, nec neruosa membranosa've natura eandem generationem habere cernitur. Nec fas est eiusmodi singularū partium fibras à malignis febribus liquari, sicuti carnes: quando animal ipsum priusq̄ hæ prorsus sint siccatę, intere merint. Sanè sunt & quas marasmodes febres vocāt, vniuersæ ex eorum genere quę colliquant. Sed in eo differunt quòd quæ portio carnis in his colliquatur, ea semper vapo
80 ris vice digeritur: in illis defluit in ventrem. Cernitur hoc

etiam in carnibus dum in craticulis torrentur, euidenter fieri. Siquidem ab aliquibus plurima liquatio defluit, ferturque in prunas largiter. Aliquando nihil omnino, quod vtique sentias, defluere videtur, etiam si par sit prunarũ subdita copia. Quippe feris suibus aut nihil omnino, aut planè minimum est quod defluat: cicuribus plurimũ. Quantoque magis vel adipe vel carne animal abundat, tanto profecto quod ab ipsius carnibus dum in craticulis torrentur defluit, cernitur copiosius. Ad eundem itaque modum in calidissimis febrib9 si carnes humidę ac molles cum adipis copia fuerint, eas sensu liquari deprę hẽdas. Sin sine adipe & siccę sint, in marasmodes febres transeunt. Clarissimo huius rei argumento sunt infirmi qui per aluũ quod liquatur excernũt: qui nisi prius vel morbi violentia, vel medicorum inscitia moriantur, in marasmodes febres incidunt. Siquidem quoad materiam vberem habent, hanc colliquant. Vbi illis tum adeps, tum caro mollis defecit, duras & ægre liquabiles carnes siccant, à quibus propter siccitatem nihil defluit: veluti nec ab ĳs q̃ sale sunt siccatæ, si quis has quoque torrere parans pari cum alĳs igni admoueat. Nam & sicciores earum carnes reddentur, & corĳ ritu durabuntur: nec defluet ex his vlla sensibilis liquatio. Hæc igitur cum scias: etiam colliquãtium febrium ĳsdem methodis curam ages, tum ad frigidam exhibẽdam quàm primum properans, tum ĳs quæ humectent & refrigerent nutriens. Mulsam vero inimicissimam censebis: qua tamen vti plerosq; medicorum in eiusmodi febribus vides. Verũ de colliquantibus febribus disserere in posterum licebit: æque vt de ĳs hecticis febribus quæ in pestilentĳs contingunt: cuiusmodi ea est quę nunc publice grassatur. Dicetur nãque & de hac inter pestilentes febres. Reliquarum verum tum hecticarũ, tum quas marasmodes vocamus, abunde mihi sanationis methodum tradidisse videor.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER VNDECIMVS.

FEBRIVM QVAS PVTREſcẽs accẽdit humor, primę remediorum indicationes dictæ prius ſunt: quo loco eas quemadmodũ et duas et treis efficias, docui: etiam ſi velis vnam. Nunc vero quod in alijs febribus fecimus, vt ex primis generibus diductis, ad vltimas vſque ſpecies diuidendo perueniremus, idem & in
50 propoſita differentia facere tentemus: illud prius admonentes, quod etiam in libris de pulſu oſtendimus, ſiue primas differẽtias, ſiue prima genera, ſiue maxime generales ideas, ſiue quomodocunque aliter appellare libeat, modo exactam rei notionem ſerues, nihil interfuturum. Ac febriũ quidem ipſarum quemadmodum eas quas diarias vocamus cures, in horum commentariorum octauo expoſui. Pari modo & quemadmodum continentes, in libro qui illum ſequitur. atque etiam quemadmodum hecticas, in eo qui illi ſuccedit: qui totius operis eſt decimus. In quibus nõ pro-
60 pria modo cuiuſque, ſed etiam communium pleraque explicaui. Nunc quemadmodum quæ ex putreſcentibus humoribus excitentur, methodo ſint ſanandæ, aggredi ſtatui. Quę curationem indicant: prout in duo diuiduntur, affect9 quem curamus, & partium ægrotantis temperies ſunt. Licet autem ea (vt dictum eſt) et vna ſumma interpretemur, dicentes vnam eſſe omnium morborum cõmunem curationis indicationem: nempe cõtrarietatem ipſam. qua rurſus diuiſa, duas exiſtere: morbo ſcilicet ex ijs quę ſibi cõtraria ſint, adhibenda remedia indicante: laborãtis vero tem-
70 perie, vnà cum ipſo morbo, contrarietatis menſuram definiente. Porrò dictum in illis eſt ambiẽtem quoque nos aerẽ vnam efficere indicationem poſſe. & cum primam ſectionem in duo facimus, ambientem vel ægritudinis cauſis, vel ſanitatis annumerandum eſſe. At vero cum ſanitatis cauſæ ſint omnia quæ ſanitatem efficiũt, vna certe earũ eſt quod auxilium remedium've vocatur. quod pro varijs rationib9 & vltima & prima ſanitatis cauſa recte dicitur. Quippe tẽpore vltima erit, propterea quòd tẽpore & natura & ars & fortuna priores eo ſanitatis cauſæ ſunt. Prima vero eſt
80 quatenus id laborantis corpus tangit, alterat'que eius affe-

ctum. ac propter alteratioñe quam id facit cum ægra cor-
pora ad ſanitatẽ perducuntur, ars & artifex ſanitatis cauſæ
fiunt: non quòd hæc morbos primũ ſummoueãt, ſed quòd
alia materia ad id cõmoda intercedente: quod auxilium ap
pellatur. Siquidem ſanguinis miſſio, quam phlebotomiam
vocant, ipſa quidẽ per ſe hoc quod iam dictum eſt nomen
poſſidet. At cũ homini malum affert, ex cauſis fit morbifi-
cis. contrà cum prodeſt, ex ſanis. Ac propterea cum profi-
cit, vocatur auxiliũ: ſicut profectò omnis materia quę quo-
modolibet corpus alterat, quo tẽpore iuuat, auxilium dici- 10
tur. Ad eundẽ modum & ambientis proprium pro natura
ſua nomen eſt aer. Relatus tamen ad nos, aliâs auxiliũ, & ſa
nitatis cauſarum vnus efficitur: aliâs cõtrariariũ ijs: nempe
morbificarum. At quoniã aeri tum ex præſente cœli ſtatu,
tum anni tẽpore, tum regionis natura, ſuę in humido, ſicco,
calido & frigido mutationes accedunt: ex illorũ rurſus vno
quoque aliæ particulares indicationes oriũtur. Ac fortuna
quidẽ, & ars, & artifex, materiarum interuentu agunt: na-
tura vero per ſeipſam. Ea ex tribus his partibus conſtat: ex
ſpiritus ſubſtantia, & ex earũ quę vere dicuntur ſolidæ, ſub 20
ſtantia, (quas alibi ex ſemine genitali cõditas eſſe monſtra
uimus) & tertia ab ijs carnoſa, quę cuiq; particulæ eſt ſua.
Singulæ autem iam dictarũ trium ꝓpriam pro natura ſua
tum qualitatem habent, tum quãtitatem. Ac qualitas qui-
dem earum ex congrua temperie humidi, ſicci, calidi, et fri
gidi conſiſtit. Quantitas vero ſolidarũ partium par ſemper
manet: ſed ijs qui adhuc inaugentur, numero dũtaxat, qui
vero abſoluti iam ſunt, etiam magnitudine. Carnoſæ vero
ſubſtantię magnitudo variatur etiã ſi pręterea non augea-
tur animans. Pari modo & ſpiritus ſubſtantia, tantum non 30
quolibet momento, tum minor, tum maior conſpicitur. Er
go etiam ſupra ea quę indicationes pręſtare prius diximꝰ,
virtus vel ſola in ijs tribus quæ modo compręhendimus, ſi-
mul enumeratis additur: vel ſi temperamẽtum ſeorſum ſit
diſcretum in ipſo. Atque hoc ipſum rurſus bifariam quoq;
vt oſtenſum eſt, ſcinditur, & in originalem naturam, & in
acquiſititium affectum: ſic nimirum, vt ex iſtis, & alijs quę
prius dicta ſunt, ꝓpria quędã cuiuſq; curationis ratio indi-
cetur. Sæpe autẽ adſcita temperies ad efficientes cauſas re-
ducta, illis indicationem ſuam concedit. Ad hunc itaq; mo 40

dum ex ætate, arte & cõsuetudine, indicationem remediorum suggeri diximus, cõsentire'que inter se omnes iam dictas indicationes. Siquidem in ijs quę magis sunt speciales, contineri semper q̃ magis sint generales. Agi vero in vsum quę magis sint particulares: scilicet ex magis generaliũ sectione inuentas. Prima nanque omnium curationis indicationum quę ex ipso qui curatur morbo accipitur, cõtrarietatem prescripsit. At quoniam morborum plura sunt genera, cuique eorum sua erit contrarietas. Verũ cętera in præ-
50 sens omittantur. Proponatur autem nobis ad pręsentem disputationem duntaxat, morbi quem curamus genus in intemperie esse positum. Id igitur per contrariam ipsi intemperiem sanabitur. At quoniam vniuersi febrium generis intemperies est calor, nimirũ per frigiditatem curabitur. sic omnes indicationes inter se concordant. Nam siue dixeris absoluto sermone febrem per contraria sanandam esse, siue adijciens, per ea quæ contrario sunt temperamento: nulla pugnantia in sermone erit. Similiter nec si per frigida sanandam febrẽ esse dixerimus. Sed nec si diuidentes id dica
60 mus aliquando sanare nos febrem per ea quę effectu frigida sunt, aliquando per ea quæ potestate, aliquando & per ea quæ ex accidenti refrigerant, aut etiam ista coniungentes, nulla pugnantia cum ijs quæ dicta sunt, in sermone erit. Pari modo nec si quis dicat, quæ actu, potestate, vel ex accidenti calfaciant, ea febres deteriores reddere quàm prius fuerant. Contrà quæ effectu, facultate, vel ex accidente refrigerent, ea febres sanare. Quippe indicatio quę ab affectu sumitur, in tot numero particulares indicationes est diducta. Hæ vero ipsę particulares indicationes ma
70 terias inueniunt, iuxta eas methodos quæ in opere de medicamentis sunt traditæ: quando illarum principium id est in quo finita est curandi affectus diuisio. Ac maxime quidem in soluendo morbo intellegitur curatio: sed per abusionem etiã mixtum gen9, quod tũ ex vera curatione, tum prouisione, quam prophylactice pars artis præstat, componitur. Ac diariarum quidem febrium, & hecticarũ, vera & propria curatio est. Earum vero quę ex putrescẽtibus excitantur humoribus vocata curatio, prophylacticen quoq; sibi adiunxit: cuius officiũ est causam q̃ morbũ creat
80 adimere. Sanè noĩatur hęc ipsa quoque pars artis curatrix

quæ vtique ab ea quæ pure syncereq́ue prophylactice dicitur, in eo distincta est, quòd sub hac iam sensibiliter ex ipsa causa morbus gignitur, in ꝓphylactice est futurus. Atque nominib9 quidem quisq̨ prout volet vtatur: (id enim semper monere oportet) sed remediorum indicationem quæ à rebus singulis præstetur seruet: quando si vel vnam aliquam earum prætereat, ad portionem tum magnitudinis illius, tum facultatis, curatio claudicabit. Porrò quemadmodum ab affectu ad materias præsidiorum peruenimus, eodem modo ab singulis reliquorum generum pri- 10 morum descendendum ad eas est: veluti a virtute. Nam ea morbo ceu aduersatrix est opposita. ꝓpositumq́ue medico est huic omni ratiōe opitulari ac subuenire. Ergo quis primus est à virtute scopus, aut quænam indicatio prima? Nam hic quoque loqui pro arbitrio possis, scilicet virtutem ipsam vnum scopum ac primum, sed quod indicet, statuens. quod vero ab ea indicatur, alterum, & secūdum. Itaque cum monstratum sit virtutem sui custodiam præscribere, sicuti morbum se tollendum: erit rursus in virtute secundus scopus, siue quod indicat, ipsius custodia: sicut in 20 morbis, ipsorum sublatio. At vero custodia similium exhibitionem indicabit, sublatio contrariorum. Quoniam vero virium substantia tum ex spiritu, tum ex carnosa specie, tū solidis ipsis completur: ex ijs quę similia sūt, moliri cuique suam custodiam conueniet. Spiritui ex respiratione ac trāspiratione, & qui ex sanguinis attollitur vapore. Liceat vero hic quoque volenti, vel græce ἀερῶσιν, quasi aerationem dicas, vel sanguinis attenuationem, vel in halitum solutionem, vel vtcunque libuerit appellare. Solidarum vero generi, ex solido nutrimēto. Carnoso generi, per eam natu 30 ram quæ in medio humidorum ac solidorum corporū est. Porrò cuiusque horum modum ex conseruandæ substantię modo inuenies, qualitatem vero ex ipsarum temperie. Cum vero horum cuiusque vel optima temperies sit, vel aliquatenus vitiosa, quę quidem optima est, semper seruari debebit. quæ vero omnino vitio non caret, hæc in sanis quidem vel seruanda est, vel alteranda: in ægris vero seruāda est: ea ipsa scilicet ratione qua prius ostendimus maximam esse à consuetudine indicationem: quippe vel temperamentum originale ipsam seruare, vel ad adscititium in- 40

ducere. Præstari vero (vt prædictum est) modi auxiliorum indicationem ex eo temperamento quod iam præsens sit: ita nimirum sicut ex ætate, non quam ęger prius habuerit, sed quam nunc habeat. Cum vero diuersitas non parua sit in partium animalis temperamento, propriam cuique mẽsuram fore eorum quę ipsi sint similia: nempe ei quæ terrea est, eorum quę magis sint terrea. & ei quę humida est, eorum quę sint humidiora. Ad eundem modum & ei quæ magis aerea est, eorum quæ plus huius substantiæ in se ha-
50 beat: sicut calidiori, eorum quæ magis substantię igneę sint participes. Hinc vero iam materias particulares in cibis, potione, aere, & omnibus peragi solitis, inueniendas esse. Vbi vero secum pugnauerint indicationes aliquę, superius comprænhensa methodo ad ea quæ agenda sint inuenienda vtendum esse: perpensis scilicet eorum quæ indicent, tum magnitudine, tum dignitate. Ostendimus enim eligendas eas indicationes esse, quas digniora maiora'que indicantia præscribant. ac dignitatem eorum, vel vitę vel sanitatis respectu iudicandam. Magnitudinem vero duplicem esse,
60 vel propriæ substantię ratione, vel declinationis à naturali habitu. Ergo ab his iam methodis agedum exercitemur in genere febrium quod ex putredine nascitur. Quoniam putredo vel æqualiter in omnibus subsistit vasis, vel in maximis, maxime'que principalibus, (ea porrò sunt inter alas & inguina) vel vna quapiam particula quæ vel phlegmonen in se habet, vel etiam citra phlegmonen, veluti in foco quodam principium febris in se continet: in singulis his differentĳs seorsum exercitari conueniet. Ac primum eam tractandam proponemus quę vel in maximis vasis, vel si-
70 mul omnibus consistit. Quę igitur ex tali affectu oritur febris, planè necessum est synochon id est continuam esse. Nec fieri potest vt ea sanetur, nisi inhibita prius putredo sit. Porrò ea inhiberi causa etiam durante nõ potest. Quare summouenda ipsius causa est: si modo putredo ipsa primum, mox febris sanari debebit. Ergo quæ causa putredinis est quę se per omnia vasa æquabiliter diffundit? Sanè memorare prius conueniet quænam aliâs putredinis indicata sit causa: sic deinde cur pari modo in omnibus animalis partibus fiat, inquirere. Ergo ostensum est vbi morborũ
80 causas reddidimus, illa tantum putrescere corpora, quæ cũ

calida humida'q; natura sint, neque perflata, neque ventilata, in calido humido'que loco maneāt. Quòd si in motu sint, ventilentur'que ac perflentur, posse ea non putria integra'que seruari: potissimum quęcunque sua ipsorum natura reguntur, sicut animalium & stirpium. Ea nanque (sicut in opere de naturalibus facultatibus est proditum) ab initio congenitos secum motus habent quibus superflua excernant. Ostensum'non minus & in alijs duobus libellis est, quanta sit tum respirationis, tum pulsuum vtilitas ad perflatum ventilationem'que corporis, atque eius natiuum calorem tuendum. Itaque si quid in eo manifeste putrescere debebit, dictas transpirationes impeditas esse oportet. At vero qui fieri potest vt illę per totum animal sistātur, nisi vel finibus vasorum stypatis, vel tota cute? Porrò accidere in finibus vasorum stypatio potest vel ex vehementi extrinsecus refrigeratione, vel ex succorum qui extrorsum in ipsis confertim ruerint, crassitudine, multitudine, vel lentitia. Accidit hoc illis & ex ijs quę in palestra exercentur, vel aliàs obeūtur, & itinere laborioso, vel ambiētis statu cum ex rigore in æstum subito est mutatus. Nonnullis vero feruētes ex ira succi, ac foras simul impetu ruētes, dictas stypationes effecerūt. Quisquis igitur ꝓpositā sanaturus est febrē, hic simul causam eius adimat oportet, simul calorē qui in animali excitatus ab ea est, refrigeret. Ac quemadmodum quidem ille sit refrigerandus, prius est dictum. Causam vero adimi oportebit propria cuiusque naturę inuenta contrarietate: vtique si ex frigida causa stypatum densum'que redditum corp9 est, relaxato eo, omni'que ratione remisso. sin ex obstructione ita est affectum, hac reclusa. Quod vero recludet, hic quoque inuenies, ad contrarietatis indicationem attentus. Vbi nanque abundantia humorum est, hos vacuabis. Vbi crassi sunt & glutinosi, tenues eos ac fluxiles efficies. Si plures causæ aliquando coibunt, omnibus per contraria occurres. Siquidem fieri potest vt & coarctatū corpus sit, & exigui meatus densati, & multi simul ac lenti humores subsint. In eiusmodi autem causarum complexu, si recte quæ prius comprehēsa sunt meminimus, cœpisse à sanguinis missione cōueniet: ac abundantia vacuata, tū ad extenuādos humores venire: ab hoc ad remittenda quę sunt constricta, & rarefa

cieda quæ sunt densata. Atque hæc quidem à morbi affe-
ctu indicatiue sunt sumenda: a viribus autem ista: quo-
niam has cibi, potiones, & spiritus, certa mensura & apta
qualitate exhibiti, seruabunt. Inuentus autem est quantita-
tis eorum modus ex virium substantia: qualitatis vero à
temperamento nimirum æstimari debebit, quemadmo-
dum vires quæ corpus regunt, in his se habeant. Quippe
si valentes sint, audacter vacuātibus præsidijs vteris. Hæc
autem ab effectu morbi fuere accepta. Sin infirmiores sint
50 redditę, vacuantia remedia cautius administrabis. Sed &
nutrimenti modus hinc tibi est desumendus. Quippe cum
vires legitimum robur suum habent, & morbi summus vi
gor mature expectatur: tenuissimo victu licet vti. Cū sint
infirmiores, non licet sine graui noxa. Sed adijcere ad nu-
trimenta tantum oportet, quantum est de robore virium
imminutum. atque ex his considerantibus accipiendus est
nutrimenti modus. qualitas vero, ex morbi affectu, vnà
cum solidorum corporum, quod tum est, temperamento.
Ab affectu, si is obstructio est, quæ extenuet. A naturali
60 ipsorum temperie, vnà cū consuetudine, prout etiam prius
est definitum. Tempus vero nutriēdi, quod quidem ad re-
liquas spectat febres quę ex putredine oriuntur, in progres
su sermonis dicetur. Quę vero vnicam à principio suo ad fi
nem accessionem habent, (de his nāque pręsens est sermo)
in his facilis toleratio & consuetudo spectari debebunt:
quando cibus illis eo tempore est offerendus, quo facilius
quàm in cæteris morbum tolerant: eo'que potissimum
diei tempore, quo prius cibari sunt sueti. Etenim facillime
cibum ferent, si ex his considerationibus assument. Quòd
70 autem frigida quoque ijs qui ita laborant, sit exhibenda,
cum scilicet iam succi concoquuntur, & crassitudo eorum
extenuata est: id ex ijs quę prius sunt comprehensa, mani-
festum arbitror. Siquidem cum eiusmodi febris cōmunia
quędam cum ambabus habeat, tum ijs quę ex humorum
ortę putredine circuitibus quibusdam redeūt, tum ijs quas
diarias vocamus: merito in vtroque genere de ipsa mētio-
nem facimus: cum vnicam accessionem habeat vt diariæ,
cęterum ex putredine orta multos duret dies. Itaque etiam
vnum cū diarijs cōmune habebit, duo cū ijs quę ex putre-
80 dine ortæ multos durant dies. Reliquum continuarum fe-

brium (quas synochos vocant) gen9 duo habet cum diariis cõmunia: nẽpe & quòd sine putredine fit, & quòd absque circuitu. Tertiũ vero cõmune nõ est: cũ subinde in quintũ porrigatur diẽ. Atq; harũ quidẽ continẽtiũ febriũ prodita prius curatio est. Continuarum vero quas putredo excitauit, curatio, cũ vtriq; generi communis esset, etiã nos in ambobus de ipsa differere coegit. Cęterum substantia earũ tota'q; natura ex eo est genere quod nũc nobis ꝓponitur. In vno autem eorum quæ ipsis accidunt, cum diariis conueniebant. Id fuit, quòd vna in totum totius morbi accessio erat. Ergo & curatio earum, vnum hoc duntaxat commune cum diariis habeat oportet: in reliquis oĩbus bifariam diducatur. Atq; alię quidẽ curationis indicatiões, ex cõmuni genere earũ quę ex putredine sint ortę, accipiantur: alię ex ꝓpria earũ substantia. Ad eundem vero modũ & cæteras natarum ex putredine febriũ differentias sanari conueniet: nempe (sicut sæpe prius dictũ est) indicatione tum à communi ipsarum genere, tum vero à cuiusq; propria differẽtia desumpta. Ergo denuo repetẽtes dicamus primũ quot sint febrium quas putredo accendit, in vniuersum differentiæ: deinde quænam sit ipsius generis earum cõmunis vtilium auxiliorum indicatio: mox quę sit singulatim cuiusq; propria. Par est enim profecto & quod omnium earũ cõmune est, communem habeat indicationem: & quod in singulis est proprium, quantum à reliquis eiusdem generis est diuersum, in tãtum & diuersam ab illis sortiatur indicationem. Sũt igitur natarũ ex humoris putredine, eiusmodi differentię: Vna ex eo quòd causę ipsius putredinis iã adsunt, vel non adsunt. Secunda ex eo quòd per totũ animal diffusa putredo sit, aut eius aliquam partẽ occupet. Tertia quatenus cum phlegmone est, aut citra hanc. Igitur consyderandum nobis est quidnam cõmune habeat indicatio quæ à causa sumitur adhuc manente: quidnam ea quam putredo ipsa præstat: ab his deinde, quid indicatio putredinis quæ per totum diffunditur animal, aut certe maxime principalia in eo sanguinis vasa: quid eius quæ in vna consistit parte. mox deinde earum quæ in vna parte sunt, estimabimus differentias. Quippe aliam esse indicationẽ eius quæ cum phlegmone coniungitur, ratio est: aliam eius quę sine hac consistit: rursus in istis etiam ipsis, aliam esse præsente

adhuc effectrice causa: aliam vero hac summota. postremo cuiusque causæ adhuc manentis differẽtias, per omnia quę in specierum diuisione sunt inuenta. Siquidem hic iam desinant necessum est indicationes quæ ex curandis sumuntur affectibus. post has vero eas nimirum quæ ab ipsis curandis suggeruntur particulis, pro iam dicta methodo sumemus. Quibus si eas que à viribus præbentur, adiecerimus, absoluta nobis methodus de febribus sanandis erit. Ergo ordiamur ab eo quod primum in diuisione indicans
50 fuit. Ea erit humorum putredo. Ac consyderemus quibus maxime indicantibus, quibus'que indicationibus vsi, curationem eius inuenire possimus. Principium vero inuentionis, ipsa erit rei natura, qua de agitur. Etenim id quoque in demonstrandi methodis didicimus. Quęnam igitur est putredinis natura? Nempe mutatio totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelam à calido externo. Non enim profecto à proprio calore corrumpitur quicquam: imò cõtrà prorsus quicquid in rebus subsistit, id gliscit, roboratur, sanum est, ac viuit, dum proprio calore regitur: veluti ni-
60 mirum ipsa animantium corpora tametsi plurimam naturæ suæ portionem humidam & calidam sunt sortita, magnum tamen annorum numerum sine putredine, ac sana viua'que exigũt, si seruetur (vt monstratum est) eorũ proprius calor: in cordis quidem corpore, per respirationem: in reliquis omnibus partibus, tum per communitatẽ quã habent cum corde, tum per alteram respirationis speciem quæ per totam agitur cutem, et transpiratio perspiratio've dicitur. His vero lœsis, vnà etiam naturalis calor lœditur. Alter vero quidam alienus, ac pręter naturam in corpori-
70 bus excitatus, primum quidem ipsos succos propter humiditatem & putrefacit & corrumpit, spatio vero tum adipes inuadit, tum etiam carnem. Tanquam igitur in ijs quę non viuunt corporibus, primum quantum eorum iam cõputruit separant, dein ei quod reliquum est, in frigidum aerem sublato, perspirationem refrigerantem moliuntur: ita vtique & putredinem quæ in viuis est orta, sanabimus: id scilicet quod iam corruptum est, omni ratione vacuantes: quod reliquum est, moderatis motibus, et refrigerante perspiratu, ad exactam symmetrian reducentes: ac vacua-
80 tionem eorum per vrinam, deiectiones, vomitum, ac sudo-

res, moliemur. Post hanc dimotiones mediocres, vnà cum ambientis temperie adhibebimus. Quemadmodum autē horum quodque rectę administrãdum sit, paulo post æstimabimus. Nunc ad secundum in diuisione transeamus: nempe quemadmodum quis causæ quæ putredinem excitauit, adhuc manẽtis remedium inueniat. Est autem neque in hoc difficultas vlla: quippe cum per contraria tollatur. Itaque quoniam trãspirationis prohibitio, putredinis occasio fuit, hanc arbitror summouere oportet. At ea cum varijs generibus est orta, & densatis exiguis meatibus, 10 & constrictis corporibus, & humoribus tum abundantia, tum crassitudine, tum lentitia sua obstruentibus: singulę harum affectionum curandę per contraria sunt. Densitas per ea quæ rarefaciunt. Constrictio per ea quæ fundunt. Abundantia per ea quæ vacuant. Crassitudo per ea quæ dissecant: & lentor ijs quę detergent. Ac si quidem totũ corpus dictorũ iã singula occuparint, etiam toti per cõtraria est succurrendum. Sin vnam partem quampiam putredo inuaserit, illi adhibenda iam dicta sunt remedia. Sanè non easdem omnes partes vacuationes medicamenta've requirent: cum & temperamentis, & posituris, & 20 forma, & omni denique constitutione natura'que inter se dissideant. Ergo quemadmodum singulis sit opitulandum, id postea pro conueniente sermonis ordine disquiremus. cuius initium à putredine quæ totum corpus occupet, quæ ipsa continuas quoque febres quas synochos vocant excitet, faciemus. Ergo à corporibus quæ sic afficiuntur, expellenda quæ putruerunt, per vrinas & aluum & sudorem sunt. quòd si ad os ventriculi aliquando sua sponte impetũ capiant, etiam per vomitiones. Aliter autem non est quod ea præter naturam irrites. Ac eorum qui- 30 dem quæ iam dictas vacuationes promoueant, non parua materiæ copia est. sed maior eorum portio, cum calida sicca'que facultate sit, febrem auget. Itaque deligenda medico sunt ea quæ citra calfactionem siccationem'que valentem supradictas vacuationes præstent: cuiusmodi sunt cremor ptissanæ, & aqua mulsa, & oxymeli, et apomeli, & apij radix in aqua quæ potui datur, incocta. Hæc autem ipsa ventri quoque sunt idonea. Qui si nihil reddat, inijcienda per clysterem aqua mulsa cum oleo 40

est. Sanè totum corpus, priusquam id vacuaris, rarefacere non expedit. vbi vacuatum est, vtique licebit id medicamento aliquo cui tepida vis sit, rarefacias: cuiusmodi est quod ex chamemelo conficitur. In hoc tempore si vinum quoque aquosum bibatur, id omnes vacuationes ꝓmouerit. idem faciat & temperatum dulcis aquæ lauacrũ. Quòd si appositum aliquando in dictione vocabulum dulcis non sit, vtique id subaudire debebis, certo sciens de eo nos in febricitantibus lauacro semper loqui, non bitumi-
50 noso, aut sulfureo, aut aluminoso, aut atramentoso, aut salso, aut marino ipso. Cæterum vbi magnitudo febris resistit, sicut in continuis: nec vino est vtendum, nec lauacro, nec ĳs quæ habitum rarefaciant vnctionibus. sed aqua frigida, sicut prius diximus pota, in his febribus est aptissima: nisi tamen aliquid eorum quæ prædicta sunt, hãc quoque prohibeat. Quippe ipsius febris frigida pota perpetuo est remedium: non tamen putrescentium humorum per aluum, vrinas, vel sudorem vacuandorum. Quo magis exercitatum esse in ĳs quas nunc tradimus methodis
60 oportet: ac in ægrotantibus consyderare & quæ sint ipsius febris remedia: & quæ ipsius, vbi per se sola subsistit, putredinis: quæ rursus efficientis hanc causæ: atque huius quoque, cum per seipsam subsistit. Quippe non semper inter se consentiunt hæc omnia, sed plerunque aduersantur. Quo casu memores eorum quæ didicimus, id quod maximum omnium est aggredi oportebit, atque ei vel soli vel magis q̃ cæteris subuenire. Sanè scire licet difficile esse, acreque iudicium indigens, febrem, putredinem, & effectricem causam, vbi scilicet ipsa quoque adest, inter
70 se conferre. difficilius tamen est si vires quoque cum illis vnà conferre velis: quod vtique, sicut ante compræhensum est, propter vitæ ipsius respectum semper est necessarium. Aliquando vero & ex accidẽti, sicut ad morborum sanationem. Hoc vero me ostensurum promisi. Siquidem quod putrescit, si vestis esset, aliud've inanime corpꝰ: vtiq; ex ĳs dũtaxat quæ prędicta sunt, indicationẽ caperemus. Nũc cũ in viuẽte corpore putredo cõcipitur, quod tũ alterare potest, tũ concoquere, tum vtile reddere quicquid putrescentiũ veluti semiputrescens semimalũ'que est: vtiq;
80 facultatem eius quæ naturaliter cõcoquit excitans firmãs'

que, quę putrescentia sunt sanabis. Itaque etiam tum maxime eos cum fiducia vel in balneo lauamus, vel ijs quę habitum rarefaciant medicamentis vtimur, vel aquam frigidam, vel vinum bibendū damus, cum notas humorum cōcoctionis cernimus. Neq; em̄ pulsus dūtaxat vires ad eiusmodi agenda, firmas requirimus, veluti nec eius facultatis quæ voluntarium motū præstat: sed sicut est dictum, ipsius potius concoctricis. Ergo si & vires cunctæ valentes sunt, & febris ardentissima, & concoctionis notæ planè euidentes, frigidam homini dare audacter debebis. Constat nāq; talem hominem senem non esse, ex quo omnes illi virtutes valentes esse proposuimus. Quòd si etiam bona corporis habitudine sit, quod εὐσάρκον græci vocant, tum status cœli calidus ac siccus, etiam si in frigidam natationem hunc dimittas, haudquaquā lædetur. Eiusmodi nāque temporis opportunitate vsi qui sese in frigidam cōiecerunt, & protinus omnes sudarunt, & nonnullis eorum aluus biliosa reddidit. At si mediocris est febris, & vires non validæ, sed cum notis concoctionis: ijs qui ita se habēt balneum prodest, & vini potio: tum vero ex vnctionibus eæ quæ rarefaciunt. Id'q; multo maxime cum ambiēs est frigidus. Neq; enim aut frigidam in balneo lotionem, aut frigidam potionem, in eiusmodi cœli statu ferè expetunt, vtpote respiratu ipso assidue refrigerati: cum si quando in frigido ambiente vehementer vri hominem contingat, exigua salutis eius habenda spes est. Si vero nec concoctionis habeat signa, nec vires validas, seruari is planè non potest. quo minus aut idem lauādus in balneo est, aut medicamentis ijs quæ rarefaciant vngendus, aut vinum illi dandum, frigida'ue offerenda. In quo em̄ desperata omnino salus est, imprudentis consilij fuerit apud vulgum infamare præsidia quæ multis fuere saluti. Ipse siquidem aliq̄s noui ex amethodis istis medicis, qui cum ea quæ nos gessimus, essent imitati, ijsdē'q; præsidijs in ijs qui prorsus morituri erant vsi, adeò nihil profecerūt, vt etiam tempestiuū eorum vsum suspectū formidolosum'q; reddiderint. Verū nos tempora præsidia'que ijs quos seruari spes est, prodimus: quando ægris qui insanabiles sunt, ijs nec tempus vllum opportunū, nec præsidium est. Atque hoc mihi per omnem sermonē teneri memoria velim: quo minus præci-

pua illa prima'q; omnium curationis indicatio cōuelli aliquando posse videatur. Quippe cum dicat Hippocrates contraria esse contrariorum remedia, quid vetat omnibus febricitantibus frigidam vno ordine exhibere? Verum nec exhibenda est, nec subuertitur eo tempore generalis omīs curationis indicatio. Vnum em̄ ex ĳs quæ actu refrigerāt, aqua frigida est. Sed & alia plura sunt quæ partim potestate (vt dictum est) refrigerent, partim ex accidenti. Quorū alĳs propter concursum pugnantiū inter se indicationum
50 aliâs vtimur. Porrò tradita iam methodus est, eius quod cō ducit, ante alia semper deligēdi. Ostēsum pręterea est ipsi9 febris, ꝓut febris est, aquam frigidā semper esse remediū. quod ad alia spectat, nō semper, veluti cum ex obstructione glutinosi & crassi humoris putredo oritur. Ponatur vero & cum hoc redundantiā in toto esse corpore, tum virtutē non imbecillam. In eiusmodi nanq; cōplexionibus cū multa præter naturam in corpore sint, quædam eorū pręcedētes causæ erunt, veluti redundantia cū glutinosis & crassis humoribus. Horum enī vitio obstructio est orta: quę mor-
60 bus instrumentalis est eorum quę obstructa sunt corporū. Hanc symptoma secutum est ipsa transpirationis retētio: quam rursus putredo humorum excepit, ipsa scilicet febri antecedens quędam causa. Ergo qui febrem curare volet, necesse est putredinem inhibeat. Ita duę indicationes se exhibent: altera à febri, altera à putredine. Atque à febri rursus duæ: scilicet vt portio febris quæ iam accensa est, percutetur. quæ vero in generatione est, inhibeatur. Aliæ'q; duę à putredine: vt & quod putredinis iam factū est, sanes: & quod in generatione adhuc est, sistas. Porrò quod in gene-
70 ratione est, id perspiratio impedita facit. Ita ab hac quoq; aliæ duę indicationes nascentur, tum vt quod retentum est vacuetur, tum quod retinendum est prohibeatur. Sanè ꝓhibebitur ĳs præsidĳs quę obstructioni medētur. Cuius rursum ipsius quod iam occupauit, sanandū est. quod futurū est, propulsandū. At curabitur quidem quod obstructionis iam factum est, per ea quæ obstructa liberant. propulsabitur quod futurum est, si affluxum obstruētium succorū cōpescas. Ergo quod vltimum in ipsa resolutiua methodo est inuentum, id primū omniū in curatione est peragendum.
80 Ostensum enim in prioribus libris est, si ĳs quæ obstructio-

nes eximant, vti non vacuata prius abundãtia velimus, fore vt non modo nihil proficiamus, sed etiam affectum maiorem reddamus: pugnantibus scilicet inter se indicationibus. At si vacuata prius multitudine ad curandam obstructionem accedimus: medicamentis ĳs quæ obstructiones expediant, erit opus. Verum quoniam horũ pleraque calida sunt, metus est ne tum putredinẽ, tum febrem augeant. Itaque ĳs quę citra calorem liberare obstructiones valeãt, vtemur. vbi autem quę obstruunt, detersa dissecta'ꝗ sunt, per aluum, vrinas, & sudorem, ea vacuare tentandum. Cũ vero materiæ quę hæc efficiant, etiam calidæ sint, necesse est interea tum putredinẽ augeri, tum febrem. Quare quoad licet, id agendũ, vt quæ minus calfaciat materia deligatur. Aut siqua inueniri potest quę nõ calfaciat, (quẽadmodum in hoc casu balneum) vtiꝗ ea est petenda. Hoc vero tempore etiam vires roborare, quò & putredinẽ superent, & succos concoquant, studebimus. Quod vero febris ipsi9 iam accensum est, id refrigerabimus. In auxiliorum eñ inueniendorum ordine, vltima est quæ ab hac sumitur indicatio: quãuis alia ratione sit prima, quippe cum à febri cœperit inueniẽdorum præsidiorũ nunc methodus. Ac si nullum quidem interim vehemens incidat symptoma, prohibeat'ꝗ quo minus auxilia ab initio morbi ad finem ita ꝓcedant, celerrime finietur febris. Sin tale quippiam incidat quod totam ad se curationem reuocet, necesse est serius adueniat curationis finis. Siquidem quod ita interuenit, omino vel contrarium est remedĳs quæ ante dictum causarũ affectuum & symptomatũ ordinem sanent, vel omino nihil saltem confert. Enimuero si eius quod interuenit sanatio ante dicto præsidiorũ ordini sit cõtraria, necesse est interim cuncta deteriora reddi. Sin nihil originali affectui interuenientis obiter mali correctio nec officit nec prodest, curationis celeritati in mora erit. Si autẽ nocet, necesse est aut vniuersam medicationem in lõgius spatium trahi, aut aliquod subsequi periculum, aut etiam fore vtrunꝗ. Finge nanque exempli gratia afflicto interim stomacho syncopẽ incidisse, cui succurrere coacti cibũ intẽpestiue dederim9, ac vinum cũ frigida. Ex horũ enim vsu tum obstructionẽ, tum corporis coarctationẽ, tum putredinẽ auctas esse necessum est: atꝗ ex harũ auctu, ipsam etiam febrẽ. Verum

vbi tum virtus satis valens est, nec quicq̃ interuenit, cuiusmodi quã modo diximus ex vitio stomachi ortã syncopẽ: sed nec quæ aliquãdo accidere possunt, aut sanguinis profluuiũ, aut vigilia, aut dolor, aut error aliq̃s vel ipsius ęgrotãtis, vel eius familiariũ: vbi inquam nihil tale accidit, totus qui proxime dictus est remediorũ ordo, hominẽ profecto sanabit. Sed nec ipse tamen quocunq; remedio omnia quę præter naturã sunt sanat. Nam aqua mulsa, quod ad crassos succos extenuandos, & glutinosos detergendos, & ex-
50 cretionem promouendã attinet, optimum planè medicamen fuerit in ĩs synochis quos habitus coarctatior & putredo excitarunt. Quatenus vero calorem febris adauget, est noxia. Adeò si hic immodicus sit, parcẽdum aquę mulsæ est, vtendũ'que ptissanæ cremore. Q uòd si difficiles ac contumaces esse obstructiones iudicaueris, etiam oxymelite. At hoc ipsum rursus si immodice vtare, & intestina radit, & tussim excitat, & neruosa lœdit. Adeò scilicet difficile est eiusmodi aliq̃d auxiliũ inuenisse quod citra vllam noxam magnifice prosit. Id accidit (vt dictũ est) ex cõple-
60 xione ortorum in corpore præter naturã affectuũ, vnà cũ præcedentibus eos causis, & sequentibus symptomatis. Nunq̃ tamen propterea pręceptum illud, quòd contrariorum contraria sint remedia, aliquando verum erit, aliquãdo falsum: imò id perpetuo verum est: quãdo fieri non potest vt eorũ quę præter naturam sint quicq̃, per aliam vllã remediorum speciem curetur. Non tamen ex vsu est semper omnibus quæ pręter naturã sint mederi, sed cum sola per se subsistunt. Nam si cum alĩs vnà incidant, alĩs nonnunquam est ante illa medendũ: sicut in cauis vlceribꝰ, vbi
70 ea simul cum phlegmone sunt coniuncta. Quippe verum in his quoq; manet quòd per ea quæ carne implent, curantur. Cęterum his vti priusq̃ phlegmonen curaueris, non licet. At interim dum hæc sanatur, vlcus ipsum adeò nõ minus quàm fuit redditur, vt etiam fiat magis cauum. Quòd si ĩs quæ impleant medicaminibus vti velis: neque ipsum impleueris, & phlegmonen auxeris. Quæ nanq; carne implent, ea demum implere possunt quę phlegmone vacant, non quæ phlegmonẽ adhuc sunt oppressa. Hoc itaque q̃d in dictione tam est breue, nempe contraria contrariorum
80 esse remedia: potestate deprẹhenditur maximum. Quippe

omnem medendi methodum confundet, quisquis hanc indicationem neglexerit: cum omnia quæ præter naturam sunt, ab ijs quæ ipsis sint contraria, curentur. Cum autem eorum quæ præter naturam sunt, duplex prima differentia sit, alijs per se subsistentibus, alijs in ipso (vt sic dicam) fieri essentiam suam habentibus, ac vmbrę ritu affectus comitantibus: sanatio quidē affectuum ipsorum est sublatio: hanc vero symptomatum amotio sequitur. Quibus quanquā ipsis nihil prima ratione adhibetur, attamen in ijs quoque perpetuum illud pręceptum manet, quòd contraria cō- 10 trariorum sunt medelæ. Quippe cum affectus quos symptomata sequuntur sanamus, symptomata nimirum ipsa in contrarium statum perducimus. Quare quæcunq; symptomata exiguorum meatuum densitas inuexit, ea rarefactione tollentur. Quòd si ipsi quoque symptomati quod ex densitate spiramentorum est natum, (nempe id est minori quàm iustū sit excrementi effluxui, adiapneustian grę ce vocant) symptomatum genus cōtrarium opponere velis, ne sic quidem desit quod dixeris. Sunt nanque plura iusto defluuia, iusto paucioribus cōtraria. Adeò si cui in sym 20 ptomatis ipsis libet contraria contrariorum remedia dicere, in ijs quoque stat immotus primus ille omniū quę præter naturam sunt curationis index. Verū satius est (vt prædiximus) eorum quę vere & primum curantur, id est affectuum in corpore qui vere sunt subsistentes, contraria esse remedia existimes. Quippe actiones eorum, atque etiam offensas, vt eas in ipso (vt sic dicā) geri esse dixeris, ita subsistere minime dixeris. Nam manum extendere aut flectere ex ijs quæ absolute sunt, dici non possunt, sed ex ijs quæ fiunt. Multo'que minus ipsius immobilitas. Quę ipsa quo- 30 que symptoma est eius qui in musculis neruis've subest affectus. Sed affectum qui ex subsistentium numero est vnus, contraria postulare remedia. Hunc vero solutum contrariū sequi statum, quę sanitas est. Atque hanc rursus quandam naturę actionem, quę symptomati iam finito sit contraria. Sed nec nominibus falli, quæ sæpe alia forma proferuntur, quàm vt contrarijs conueniat. Sæpe planè non sunt. Sed ex ipsa rerum natura contrarium inuenire. Habēs scilicet quo pro illo discernendo spectes, confessum illud, contraria esse quæ sub vno genere plurimum inter se distent. Ergo si in 40

illo genere quod mediocre est intellexeris (id vero est (vt sæpe monstrauimus) quod inter extrema est medium) infinitam quandam contrariarum rerum multitudinē, quæ maioris minoris'que ratione inter se dissideāt, ex eo inuenies. Verbi gratia. In affectibus tenuium spiramentorum symmetrian intellegens, ex vtraque parte duo immodica quæ inter se sint contraria inuenies. In actionibus vero symmetrian vacuatorum consyderans, ipsi quoque ex vtraq; immodica parte respondent. Verū in paruis spiramētis nomi-
50 na excessibus non desunt, nempe densitas & raritas. In vacuatis posita nō sunt. Eo'que fit vt cogamur plures paucio-res'que effluxus dicere: ita nimirum vt si densitatis raritatis'que nomina non essent, spiramentorū ipsorū alibi plura iusto esse, alibi pauciora dicere cogeremur. Ergo (sicut diximꝰ) hoc maxime seruare debemꝰ, simul etiam in eo nos exercitare, quò celerius cuiusque sic dicti contrarium inueniamus. Non enim in corporum modo qualitate, verum etiam in quantitate eiusmodi contrarietatem inuenias. quā vtique Aristoteles oppositionem vocat, non contrarietatē.
60 Neque enim magnum paruo vult esse contrarium, sed in eo quod ad aliquid dicitur oppositum. Neq; multum pauco. Sed nec rarum denso. Neque relaxatum contracto. Neque ipsi quod secundum naturam est, id quod præter naturam est. Verum Hippocrati omnia id genus cōtrariorum habent appellationem, sicuti etiam Platoni: qui generationes ex contrarijs esse dicit. Ostensum quoque à me in alijs est, nec Aristotelem ipsum, suā ipsius legem in nominibus seruasse, quo loco principia eorum quæ natura reguntur, materiam, speciem, & priuationem statuit. Verum quod
70 diuinum Platonem secuti semper testamur, contēnere nomina oportet, minime autem scientiam rerum. Ea nanque ad salutem hominum magis pertinet: erroris'q; in ea finis est pernicies. Nominibꝰ siue proprie siue improprie vtare, ad ægrotos id parum attinet. Intellegas id clarius, si non cō-trariorum contraria, sed quemadmodum illis placet, opposita sibi inuicem esse remedia dicas. Siquidem multitudinem sanat vacuatio. defectum nutrimēta. in summa, quod exuperat, ablatio. quod deficiens est, adiectio. Itaque etiam in alio opere recte arbitror à sene dictum: Medicina ap-
80 positio est & detractio. deficientium quidem appositio: re-

dundantium detractio. Porrò deficiunt redundãt'que quę-
dam in quantitate, quædam in qualitate. In quantitate cũ
sanguis immodice est auctus, aut rursus minor redditus. In
qualitate cũ vel calidus, vel frigidus, vel crassus, vel tenuis
plus iusto minus've est effectus. Siue igitur cõtrarietatẽ si-
ue oppositionẽ noĩare libet, eius indicationis quę ab omni-
bus quæ præter naturam sunt præbetur, semper meminisse
debebis, ei'que esse intẽtus: potissimum quidem vt dictum
prius est, in affectibus: sed tamen & in symptomatis: quã-
uis horum nec primum curatio sit, nec proprie contrarie- 10
tas, sed curatio quidem simul cum affectib9, ex accidenti:
contrarietas vero, lucidioris scilicet breuioris'que doctrinæ
causa loquentibus, abusiue. Verum ad medendi indicatio-
nes propositi nobis febrium generis reuertamur. Repeta-
mus'que singula genera quæ in nobis pręter naturam sunt,
non causarum modo, verumetiam morborum & sympto-
matum. Et causarum quidẽ genera sunt multitudo et cras-
situdo & lẽtor humoris. Causa simul & symptoma est trã-
spirabilis excrementi retentio. Simili modo causa pariter
& affectus est ipsa putredo. Morbus vero tum obstructio 20
tum febris ipsa. Symptoma vero est ipsa transpirabilis ex-
crementi retentio. Ergo indicabit (vt dictum est) pręceden
tium causarum quælibet proprium aliquid. multitudo ipsa
quæ ex eorum est numero quæ sunt ad aliquid in prædica-
mento quantitatis, vacuationem. lentitia vero & crassitu-
do quæ sunt in qualitatis affectu, sanationem quæ per con
traria perficiatur. Cum vero in plerisque oppositionib9 pu-
blica nomina non sint, accidit vt qui in rerũ scientia minus
sunt periti, fallantur. Cum enim vno nomine nequeũt quod
animo concipiunt, nominare: id, ceu prorsus non sit, dimit- 30
tunt; quemadmodum profecto in glutinosis & crassis suc-
cis faciunt. Quippe crassus succus ex aduerso oppositum
habet tenuem. Glutinosus vero (sicuti ipse primus gręce no
minaui) τὸν ῥύπτικον, quasi detersiuum dicas: sicuti ve-
ro aliquis dixerit qui à solidis corporibus nominandi occa-
sionẽ acciperet, friabile. Siquidem hoc pacto semper vide-
tur Aristoteles oppositionẽ facere: verum non in succis (vt
dixi) sed in solidis ipsis. Quòd si glutinosi humoris naturã
sub ea ratione intellegas, quòd quicquid tetigerit, huic ęgre
dissolubilis adhæret: non immerito (arbitror) cum qui nec 40

adhęret, et ea quę adhęrent deterget, contrariũ ipsi statues. Et antecedentium quidem causarum contrarietates abunde sunt dictæ. In instrumentali vero morbo, qui est obstructio, contrariũ est gręce ecphraxis, quã reclusionem (puto) dixeris. Symptomati vero quod est transpirabilium retentio, excretio ipsorum contrarium est. At vero in humorum putredine, & excretio & refrigeratio & ventilatio et semiputridorũ concoctio, ex aduerso respondent. Ipsius vero febris refrigeratio oppositio est. Porrò quibus methodis materiam quę singula modo memoratorũ perficiat inuenias, iam diximus. Pugnantibus igitur his (sicut diximus) aliâs aliæ tum indicationes vincẽt, tum materiæ. inde'que factũ est vt quidam cum ignorassent vnã semper dari ex re quaque indicationẽ, ac si pręter naturam sit quod indicet, contrariũ id semper indicare: sin secũdum naturã se habeat, nõ cõtrariũ, sed simile: nec medendi hi nec sanitatis tuẽdę methodum constituere potuerint. Siquidẽ cum in primis ipsis indicationibus sunt lapsi, multo ꝓfecto magis in ĳs quæ secuturę erãt, decipi debebãt. Debẽt enim (arbitror) ędificĳs fundamẽta iaci firma, et scaphis poni idonea carina, si quid ędificandorũ pangendorũ'ꝗ in ĳs futurum est firmũ. Vbi enim prima ipsa basis statim ab initio debilis fuit, qui fieri potest vt quod superstruxeris, futurum infirmũ non sit? Itaque quoniam in cõtinentibus ex ꝓposita stypatione febribus (neque enim grauari debemus iterum atque iterum sermonem repetere, quò nunc saltem medicorum vulgus veram methodum condiscat) quoniam inquã septem pręter naturã posita sunt à quibus indicationes sumuntur, humorũ multitudo, crassitudo, lentor, obstructio, trãspirationis retentio, putredo, & febris carens intermissione, atque hęc contraria omnino esse adhibenda docebant: pręter hæc vero ab ĳs quæ secundum naturam se habebant, positæ indicationes sunt, ex tẽperamento tum ipsius laborantis partis, tum reliquarum omniũ quę principes sunt, ex substantiæ ipsarum quantitate, & ex spiritus ipsius substantiæ tum quantitate, tum qualitate, horũ vero indicationes non contrariorum erant, sed similium, ad ista vero (sicut diximus) dignoscenda, tum ætas, tum consuetudo, tum omnes quæ externæ morbo causæ fuere contulerunt, vtique ortis hinc quoꝗ indicationibus nõ paucis: omnes profecto inspicere

(Margin line numbers: 50, 60, 70, 80)

ſimul medicum decet: quò ſcilicet intellegat quonam primum ac maxime, quonam minus & ſecundo, quonã adhuc minus & tertio, atque deinceps quo poſt quod medicamento ſit vtendum. Quippe ſi vires eius qui ex putredine humorum (vt poſitum eſt) febricitat, valentes ſint, mittendus ſtatim ſanguis eſt. ſi cruditas ventris non ſit, ſtatim morbo incipiente. Sin vires infirmæ ſint, aut ætas diſſuadeat, incidenda vena non eſt. Porrò dictum ſupra eſt eiuſmodi febrem in virtutem imbecillam non incidere. Quippe ſynochos bene habiti corporis ac calentis ętatis propria 10 eſt. At ſi in puerum incidat qui quartumdecimum annũ hactenus nõ attigit, mitti illi ſanguis non debebit, propterea quòd tantillis, cum pręſertim calidi ac humidi ſint, plurimum corporis ſubſtãtiæ quotidie defluat ac digeratur. Ita quod ex incidenda vena moliendum nobis fuerat, id vltro nobis ex curati corporis natura pręſtatur. Quòd ſi quartũdecimum annum exceſſerit, æſtimandum eſt qualisnam eius corporis natura ſit, num gracilis & ſpiſſa & dura, & copioſi ſanguinis, an contrà. Atque ita in priori miſſionem ſanguinis adhibebis: in ſecunda nequaquam. Quinetiam 20 modus vacuandi ſanguinis ex ĳſdem indicãtibus ſumetur. Si enim cui ſanguis mittitur, triginta annos natus ſit, ſed laxus & mollis, & pinguis & albus, ac gracilibus venis, huic aut planè ſanguinem nõ mittes, aut parum detrahes. Et omnino quidem non mittes in tempore æſtatis, & regione ęſtuoſa, & cœli ſtatu calido ac ſicco. Parum detrahes in reliquis tum anni temporibus, tũ regione, tum cœli ſtatu. Etenim ſi neque obſtructio ſubeſſet, nec putredo, ſed ſola ſuccorum redundantia: protinus à miſſione ſanguinis, pro naturę ſuæ ratione ſe haberet. Itaque tãtum ſuccorum 30 in omni tum corporis temperamento, tum regione, tum anni tempore, tum ſtatu cœli, detrahi par erat, quantum ſupra naturalem ſtatum fuerat inauctum. Verum quoniã nec obſtructio nec putredo curari per ſanguinis miſſionẽ poteſt, vt quę alia remedia (ceu prius eſt monſtratum) deſyderent, reponi ſanguinis aliquid ad curationis ſpatium debebit: quò min9 intempeſtiue nutrire neceſſitate vlla cogamur. Quantum nanque ad eiuſmodi pertinet febrem, prorſus nutriendum non eſt. Siquidem oſtenſum prius eſt ſolum virtutis reſpectum eſſe qui de nutrimẽto indicatio- 40

nem prębeat. At vero quantum ad id, quod inanitum corpus est, nutrire oportet. Ita necessum est duorum alterum, aut febrem si nutris augere, aut vires si nõ nutris deÿcere. Satius itaque fuerit (vt dictum est) aliquid sanguinis quod proprium partibus animalis nutrimentum sit, relinquas: ac ipse paucas sorbitiones potiones'que exhibere sis contentus: quibus vtique ceu medicamentis potius quàm nutrimẽtis egemus. Nam id quoque supra (quo minus multa de ÿsdem adhuc loquamur) est ostẽsum. Imò de catapla
50 smatis ac prę cordÿs perfundendis est loquendum. Quippe pleraque medicorum turba vnum quiddam hoc quoque ex methodicorũ istorũ curãdi sanctionib9 statuit. Omnes'que sicuti post tertium diem nutriunt, ita etiam oleo prius perfundunt. Inde vno die interposito rursum nutriunt, cataplasma pri9 imponẽtes. quòd si cui aluus est adstricta, etiã hanc clystere ducentes. Itaque his saltem authoribus ordinandi victus artem, vna hora quis didicerit. Verũ non ita se vera res habet. Sed cum ars ipsa tota sit magna, non leuissima eius pars est scientia ordinandi victus. Quę vtique
60 ex his maxime rebus cõstituitur, cibo, potione, perfusione, cataplasmatis, & alui ex clystere ductione. Quippe ÿdem medici cum sanguinis missionẽ in principio etiam solam adhibuerint, reliquam omnem ęgri curationem victui mãdant. Itaque (vt dixi) vnius horæ est victus eorum disciplina: quòd si qui discit, ingenio valeat: ne huius quidem integrę, sed minimę eius partis: in qua scilicet quę nunc dicam audisse licuerit: Qui febricitant, si valentes viribus sint, omnib9 sanguinem ab initio mittes: perfusos'que oleo post tertiæ accessionem, vel mulsa cum alica nutries, vel sorbi-
70 tione. Deinceps vero alternis cibabis diebus, sed cataplasma ex artomelite pri9 imponẽs. Sicubi vero aluus adstringitur, clystere hanc duces. Atque illorum quidem vniuersam ordinandi victus artem, in his verbis iam audisti, non vtique in sex mensibus, sed sex versiculis. Verã autem dieteticen, id est victus ordinandi artem, nunc audies. Calfacere prę cordia cataplasmatis, aut perfusionibus, non est perpetuo tutum, sed in ÿs tantum ægris quibus in toto corpore nullum errat superfluum. Cæteris omnibus extrema est pernicies. Nam siue redundantia vtrauis sit, vel quę ad vi-
80 res, vel quæ ad vasorũ continentiã comparatur, siue etiam

In vna parte pluribus'ue vitiosa excrementa sint, omnia ad partem excalfactam trahuntur. Quoties enim vidisti præcordia cum planè phlegmone carerent, intra quatuor dies quàm ea gregales isti medici perfundere cœpissent, phlegmonen contrahere? cum ego etiam id ipsum tibi prædixissem, iussissem'que diligenter ad phlegmonen futuram attentus esses. In quibus id maxime intellexisti, quantum malum sit vsui qui alienus à ratione sit insuescere. Quippe hi cum ex ijs quę ipsimet faciunt, phlegmonas semp̃ excitent, id nō animaduertunt, sed ijsdē semp̃ erroribus implicantur: veluti Hippocrates ijs accidere dixit, qui hinc & inde ossium fracturas cū vlcere deligabant. Etenim illi cum phlegmonas in vlcere crearent, non tamen destiterunt: rati id adeò non ex deligatura, sed alio quopiam errore incidisse. Et quomodo quæso ad aliam curationis rationem se transtulissent, qui vsum sine ratione profitebantur? scilicet quod ita tum ipsi semper facere essent assueti, tum præceptores suos ante se facere contemplati. Siquidem huius generis homines ne tentandum quidem censent vt ex indicatione quicquam sumāt: sed sola experientia sunt contenti. At Hippocrates ab ipsa rei natura idoneū curationis modum inuenit. Quo postea in vsum veniente, cognitum est quantus esset in priori error. Quin si quis in eiusmodi affectibus, cataplasmatis & perfusiōe ex oleo relictis, velit ad curationem quam ratio docet accedere: ipse quantopere aberrent qui plethorica & quæ parum pura sunt corpora sic curāt, haud magno negocio experientia ipsa iudicabit. Sanè accidit vt in eiusmodi morbis diuites potius quā pauperes perperam curentur. In his enim propter ipsorum delicias duplex peccatum nō raro committitur, & quòd sanguis non mittitur, & à medicis impensior scilicet adhibetur diligentia vt quotidie aliquid circa ægrotantis corpus fiat. Ac inter initia quidem sanguinis missionē maior eorū pars p̃pter mollitiē nō admittit, tāetsi magis quā pauperes redundātię sanguinis affectibus sunt obiecti, vt qui magis tum cibis se impleāt, tū in ocio viuant. Medici vero qui eos curant: vbi summum remedium est omissum, aliorum vsu sarturos se qđ deficit putāt. Huc accedit qđ ipsi quoq; ęgri, siquis victu cōtra morbum minore cū negocio instet, neglıgētiā ratı: si q̃s rursū q̃duis agat, diligentiā: cogūt eos

prçcordijs aliquid quotidie admouere:sed nec inuitis profecto ipsis medicis:vt qui facere semper aliquid videri velint:quòd sic se maiorem mercedem accepturos sperant. Itaque accidit, vt illo ipso tempore phlegmonæ diuitibus incipiãt, quo iam pauperibus morbus propemodum perductus est ad finem. Quippe misso in propositis febribus inter initia sanguine, non pauperibus modo, verum etiam diuitum seruis, plurimis quidem quinto, aliquibus septimo crisis cõtigit, nemini serius. At diuites, qui & sanguinis co-
50 piam, & excrementorum plus quàm pauperes & serui habent, cum sanguinis mittendi prçtermisere remedium, ac quotidie tum calido oleo perfundantur, tum laxantibus cataplasmatis vtãtur: phlegmonen nimirum aliquam vel in iocinore, vel ventriculo, vel reliquorũ isthic viscerũ aliquo contrahunt, alij in quarto, alij in quinto: omnes planè in sexto. Nec oblitus arbitror es eius qui dum perfũderetur, cõmodum difficultate spirandi laborauit, omni superuacuo ad prçcordia caloris vi reuocato. Ergo non hic modo perijt, sed alij quoque infiniti quotidie pereũt: cataplasma-
60 te ipso cucurbitulæ ritu totius corporis superuacua in viscera trahẽte. Nõ defuerunt profecto & qui cucurbitula quoque ipsa sunt vsi, eo tantum consilio, vt circa çgrotantem aliquid semper moliri viderentur. Saluberrimum autẽ (vt prçdiximꝰ) est in febribꝰ venã incidere, nõ cõtinuis modo, verũetiã omnibus quas putrescens humor cõcitat: vbi prçsertim nec çtas nes vires prohibẽt. Leuata nãq; quç corpus nostrũ regit natura, exonerata'q; eo quo velut sarcina premitur, haud çgre quod reliquum est vincet. Itaque proprij muneris haud oblita, & coquet quod concoqui est habile,
70 & excernet qđ potest excerni. Eorũ eñ quç in medio sunt corpore (vt isti vocãt) ꝓuidentia, vbi detractus sanguis nõ est, maximũ planè est malũ. Vbi detractꝰ est, nõ maximũ. Quãquã sic quoque noxia esse in synochis febribus potest. quippe deusta immodico calore viscera, etiã amplius deurit ac torret. Ergo eiusmodi prouidentiam illi duntaxat requirent, quibus in vna particula putredo cõstitit: si tñ sanguinẽ prius miserint. Prouidebitur aũt his nõ sicut triuiales isti medici ꝓuidẽt, q statim inter initia relaxãt: sed in plerisq; ꝓrsus cõtrà. Relaxãtia nãq; remedia sicuti quod in mẽ-
80 bris cõtinet euocãt: ita si in pricipio sint admota, ꝓ eo plus

attrahũt. Lata eñ adhuc ad affectũ locũ fluxione, reprimere remittere'q; hãc expedit, non ad ipsum attrahere. Quæ vero reprimẽtia dicũtur, si adstringẽdi vim optinẽt, in principijs idonea sunt, duplici ratione, & quòd robur affectis particulis inserũt, (vñ min⁹ pr̃opte affluxũ excrementorũ in se recipiant) & quòd eorũ quę in ijs iam contẽta sunt tenuissimũ retrorsum exprimant. Q uòd si tũ fluxio humorũ per ea remedia cõpescitur, tũ densitas quę ex adstringẽdo in affecta particula relicta est, crassiora detinet: iã tẽpestiua relaxatio est: quò ea quę retenta sunt, vacues. Pręcipue aũt adstringentibus est vtendũ vbi in iecur aut ventriculũ superuacuũ ꝓcubuit: quãdo et è primorib⁹ admodũ hę partes sunt, & munus suũ obeant vel in ipsis morbis est necessum. Porrò est non exiguũ eorũ munus, quale'q; reliquarũ partium: quibus illud modo negocium est, vt id quo nutriuntur cõficiãt, verũ quod tantopere aĩalis intersit, vt si neq; in ventriculo probe alimentũ cõcoquatur, nec in sanguinẽ in iocinore mutetur: vtiq; quod in fame nobis accidit, vt cibi penuria exigere in abstinentia cogamur, idẽ tũ omnibus aĩalis partibus accidat. Nõ enim ex ijs quę deuorarit quis, sed ex ijs quæ in iam dictis visceribus confecerit, alimẽtum toti corpori suppeditatur. Atq; ob hęc nimirum impensius quàm cętera mẽbra, vẽtriculus & iecur adstringẽtia desyderãt. Ergo cũ ea q̃ iã infixa sunt, euocãdi tẽp⁹ est: tũ quoque modice adstringi postulant. quod enim adstrictionis in principio largius ijs quàm cæteris partibus adhibetur, id seruandum assidue est, quoad saltẽ quæ id indicet causa manet. Causa vero est (vt paulo ante testati sumus) nutrimenti confectio. Si igitur per imbecillitatem parum recte concoxerint: non modo assumpti cibi nulla est vtilitas, sed etiam ventre non raro ex eius corruptela lacessito, expellitur quoque aliquid prioris. Ita fit vt duplex iam noxa toti corpori accedat: cum nec ex cibo sumpto nutriatur, & aliquid ex eo quod sibi reposuerat, amittat. Huc accedit & quòd ciborũ cõcoctio, siue ea in iocinore siue in ventriculo sit improspera, febres intẽdit, ac succi vitio exacerbat. Quo magis in oĩ febri, ciborũ concoctioni ꝑspicere magnopere oportet. Atq; eius rei causa robotis quoq; instrumẽtorum quibus perficitur, nõ leuis habẽda est cura. Sanè aliqui sunt (vt Hippocrates ait) qui ex eo quod ignorãt, nõ parũ lu-

erifaciũt. Arbitrãtur enim iocinoris se phlegmonẽ relaxantibus prẹsidijs curare: ex eo scilicet famam sibi cõparãtes, quòd in agnitione falluntur. Siquidẽ videntur nonnunquã lineamẽta musculi qui à costis ad prẹcordia peruenit, persimilia iocinori. Mirũ autem minime arbitror, eos qui nec aliud quicquam in arte probe didicerunt, nec in agnoscendis affectis partibus se exercuerunt, sic laudem aliquando cõsequi. Verum istos mittam9. Nos vel si minima suspicio sit iecur vẽtriculum've laborare, apsinthium protinus oleo
50 incoquemus, ac eas particulas perfundemus. Cũ autem duplex in oĩ apsinthio facultas & qualitas sit, veluti in libris de medicamẽtis est traditũ: vtique in põtico adstringendi facultas nõ parua est. In reliquis oĩb9 amara quidẽ qualitas est vehementissima, adstrictio vero (quã salte gustu agnoscas) aut plane obscura, aut prorsus nulla sentitur. Proinde põticũ ad iocinoris & vẽtris phlegmonas eligi prẹstat. Porrò id est tũ folio tũ vero flore lõge q̃ cẹtera apsinthia minore. odor quoq; huic nõ modo nõ insuauis, verũetiã aromatũ quid prẹferẽs. reliquis oĩbus plane est fœdus. Quare hẹc
60 fugere cõueniet: vti autẽ semper pontico. Etiã reliquorum medicamẽtorũ in quibus mixta cũ amaritudine adstringẽdi vis est, aliquid in oleũ conijcere: atque ad eundẽ modum vti licet. Ostendimus nãque in opere quod de medicamẽtis inscribitur, amarã qualitatẽ prẹire, ac viã adstringẽti facere Quo fit vt medicamentũ id genus, omnibus quæ tantum adstringãt, sit prẹstãtius. Ac si quidẽ intendere adstrictionẽ studes, etiã oleũ ipsum adstringendi vim habeat: cuiusmodi est & qđ Hispanũ vocant: et quod cũ frõdibus oleẹ prẹparare solẽt: vel quale est crudũ, qđ græci omphacinũ vo-
70 cãt. Sin leuiore vti adstrictione placet, aliud olei gen9 præparabis: prẹcipue quod tenuiũ sit partiũ. quòd genus sabinum est. Optimũ tñ vbi adstringere vehementius est opus, histricũ oleum est, vt quod ambas in se virtutes habeat, & amarã, & quẹ adstringat. In penuria vero apsinthij ĩter initia vel melinum vel mastichinũ vel lentiscinum satisfecerit. quòd si exigua febris sit, etiã vnguentũ quod ex nardo cõponitur. Esto autẽ optimũ id quoq;. neq; enim parũ interest inter id, & quod vitiosum est: cum id quod Neapoli in Italia conficiũt, noĩe tantũ nardinũ vnguentum sit, si cũ eo
80 quod in Asia fit cõferatur. Id antea Laodicẹẹ tãtũ cõpone-

batur:nunc etiã in multis fit oppidis. Quod si inclinatio febris in qua ista moliris,nõ plane sit facilis, abstinebis à nardino. vteris autẽ hoc tẽpore rectius melino: aut si id nõ est, lentiscino. ab hoc vero mastichino. Omnibus nãq; his nardinum vnguentũ valẽtius excalfacit. Quare si reliquorum copia non est,rosaceũ illi admiscebis. Sane myrtini adstrictio idonea non est,cũ crassiorũ sit partiũ quàm vt alte descendere possit. Atq; hęc quidẽ exempli gratia protulim9. nam magnam eorum copiam deligere ex medicamentorum libris licet. Ad eundem vero modum & cataplasma 10 compositam vim habeat ex ea quæ tenuium sit partium ac relaxet,tum vero ex amara & adstringente. Superet autem in ĳs,vbi scilicet tum reprimere,tũ robur addere studemus:quod adstringat. vbi tenuare ac detergere,amarũ. vbi euocare,quę ex relaxãtibus tenuium maxime sint partium. Siquidem quę crassę substantiæ sunt, ea pus mouentibus sunt accõmoda.Cum autẽ definitũ in opere de medicamẽtis sit et quę vel solã optineant adstringendi vim,vel amaritudinẽ,et quę ambas possideant qualitates,maxime deligẽda sunt quę ambas habẽt.vbi ea nõ adsunt, ipse ama 20 ra ĳs quæ adstringant,miscebis:ita nimirum vti nos in iocinoris phlegmone,ex copĳs pręsentibus cõponere cataplasma vidisti. Erat enim is qui ęgrotabat,medic9:quẽ iam lucernis accẽsis inuisim9. quo tẽpore ab ĳs qui talia vẽditãt, nihil emi potuit.Ergo cũ inclinatã notabiliter febrẽ inuenissem,vtendum occasione q̃ primum censui:eo certe magis, quòd suspectam horam quæ gallicinio futura erat, alterius accessionis initiũ allatura verebamur. Incoxi in oleo quidẽ apsinthiũ:in aqua vero cotoneũ.Dũ autẽ hæc coquebatur, myrobalanũ (quod gręci myrobalanu piesma vocant) & 30 ireos radicẽ,quę intus inuenerã,contudi cribrauique.Dein olei & aquæ quę parauerã portionem in lebetẽ immisi.ac vbi modice coxerã,myrobalanũ & irim vnà cũ exigua cera inieci. Coquimus autẽ cotoneũ non in aqua modo,verũ etiam persępe in austero vino. Ac omnibus eiusmodi cataplasmatis, de ipsa quoque cotonei carne interdum admiscemus . Quippe vbi & quod confluit copiosum est, & particula ipsa infirmior,adstringentẽ vim(sicut scis) inaugemus. Vbi vero tũ corpus totũ purũ est,nec mẽbrũ ipm imbecillũ,nec vltra quid cõfluit,ibi in ĳs quę miscẽtur ma- 40

teriȷs minimũ quidẽ ſit quod adſtringat:copioſius vero nõ ſolũ quod relaxet,ſed etiã et quod amarũ eſt, et quod acre. Quòd ſi exigua febris ſit,ac phlegmone nõ adeò calens,tũ æger ipſe inediã tolerare valeat: hoc caſu digeſtoriam quidem curandi ſpeciẽ intendes:adſtringentẽ autem remittes. Neq; enim amplius ipſi ſaltẽ phlegmonę cõducere poſſunt quæ adſtringũt,vbi nec affluit quicq̃,& craſſus humor affecto loco tenaciter eſt infixus:ſed(ſicut prędictũ eſt)trahendę parũ curationis,ac quę adſtringant miſcendi conſilium
50 probamus:quò robur membrorũ tueamur. Vnde nec colo laborãte,nec reliquorũ inteſtinorũ quouis, nec muſculis q̃ in pręcordiȷs habẽtur,aut ipſo peritoneo,miſcenda adſtringentia ſunt. Sec nec cũ veſica male habet,vterus've: modo (vt dictũ eſt)nihil vltra ad locũ fluat: nec ſanguinis redundantia,nec excrementorũ copia in toto ſint corpore. Porrò renes et pectus in media prædictorũ cõditiõe ſũt: quãtũ ſcilicet à vẽtriculi iocinoris'q; ſolicitudine abſunt,tantum reliquorũ ſupergreſſa. Siquidẽ in vẽtriculo ac iocinore reſolui robur eſt perniciosiſſimum : in illis minime eſt periculo-
60 ſum. In his vero eſt quidẽ periculoſum,nõ tamẽ perinde vt in illis:niſi ſi pus educere ex pectore aut pulmone aliquando ſit opus. De liene pnunciare abſolute nõ eſt,nec niſi prius definita tũ corporis totius natura,tũ vero affectu qui curationis tẽpore occupauit. Nã ſi vel ęger ex iȷs ſit qui atrę bilis excremẽtũ naturaliter cõgerãt,vel etiã eo tẽpore ſuccus is in eo abundet,neceſſe eſt in lienę curando adſtringentia reliquis admiſceas,quò viſceris robur cuſtodias. Ita enim et excremẽta ad ſe trahet:& cũ corpus expurgarit,ipſe rurſus in ventriculũ excernet:veluti in naturalibus cõmẽtariȷs
70 de iȷs eſt proditũ. Sin nullũ oĩno ſit atrę bilis excremẽtum, aut oĩno adſtringẽdũ nõ eſt, aut parciſſime. Obſeruãdum vero diligẽter eſt,nõ in liene modo , verũetiã in oĩbus partibus in quibus humor putreſcit, quod ſymptoma maxime ſit vehemẽs,quod ſecundo loco,aut tertio: quò videlicet affectu ex ipſis planè inuento, idoneã ei curã adhibeas. Aliâs nãq; in membro affecto calor ſuperat:aliâs tumor, qui vel propter abundantiã humoris,vel pter craſſitudinẽ ſit durus. Si igitur calor pręponderat,id agẽdũ, vt ſenſim per ea quę tepentẽ calorẽ optinẽt,digeratur:quod genus eſt tum
80 lini ſemen,tum chamemelum. Quibus adiȷci vel hordei vel

fabarum farina debet: quippe quorum neutrũ excalfacit. Sæpe autem (vti non ignoras) quod medici artomeli vocãt, pro cataplaſmate eiuſmodi phlegmones præparam9, atque aquæ aliquid miſcemus. ad lienem vero etiam aceti aliquando aliquid. Si vero laborantis phlegmone partis calor non multũ à natura exceſſerit, ſed magnitudo ei9 notabilis fuerit, digerere haud timide ſine aqua debebis, etiã fœnigræci aliquid ſupradictis immiſcens. Si veluti ſcirrhoſa duritie phlegmone ſit propter humoris quem continet vel craſſitudinem vel lentorẽ, tum aceti aliquid, tum amara medicamenta ſimul immiſcenda curabis: potiſſimũ in liene. Eteni viſcus hoc ꝓpterea quòd ab iocinore craſſum humorem trahit, eiuſmodi humoris occaſione plerunque laborat. Quo magis cataplaſmata quæ ex oxymelite & apſinthio & cappari fiunt, illi ſunt idonea. Hæc igitur cum medicorum vulgus ignoret, omnes oleo perfundunt, & cataplaſmatis relaxantibus curant, priuſquam corpus vacuetur: omniũ'q; maxime diuites: quibus non ſolum in talibus obſequuntur, ſed etiã eos lauari in balneo permittunt. Ego vero nec eorum qui ex putreſcente humore febricitent, lauem quẽquam: nec relaxantibus cataplaſmatis priuſquã ſuperuacua purgarim, vtar. His vacuatis, non ſolum audacter lauem: ſed etiam cataplaſmatis vtar. in aliĳs quidem membris, ĳs quæ relaxent: in iocinore vero ac ventriculo, additis etiam quę adſtringant. Parcius vero ad pectus quã ad ea eſt adſtringentibus vtẽdum: quando talia humores qui phlegmonen excitant, in pulmones & cor nonnunquã reprimunt. Ac cibis potius horum firmitudini eſt conſulẽdum. Neq; eñ ſicut in iocinore & ventriculo, ita hic quoque tenuiſſimo victu eſt vtendum. In illis nanq; alimẽtum concoquitur: metus'q; eſt ne ipſis phlegmone laborantib9 nec nutrimentũ rite concoquatur, & phlegmone augeatur. In pectus vero tantũ alimenti iam concocti peruenit, quantum vni ipſi particulæ nutriendę ſatiſfaciat. Ac longe quidem magis in pulmonis phlegmone abſtinendum ab adſtringentibus eſt: quando in eo ipſis quoq; relaxantib9 admiſcendum aliquid acrium quodãmodo & euidenter calfacientium eſt. Quippe foras trahere potius quã reprimere in eo debemus. Itaq; etiam cucurbita vtiliter ĳs qui ſic laborant, ſi prius ſint vacuati, applicabitur. Si vero abũ-

dantia succorum (quam vocant plethoran) in his sit, non magis ex pulmone in pectus aliquid excremēti transferet, quàm ex toto corpore attrahet in vtrunq;. Eadem ratione nec in cerebri & eius membranarū phlegmonis, cucurbitulis in morbi initio vtemur: verum vbi nec influit adhuc quicquam, & totū corpus prius est vacuatum. At reprimētibus in his quoq; inter initia vtendum. Sed cū ossibus cranei medium occupantibus, in altum descendere reprimentium vim cupimus: eorum quę præire ac deducere ea possunt, aliquid reprimentibus admiscebimus. Ea sunt quorū substantia ex tenuibus partibus constat. Sanè acetum non modo tenuiū partium est, sed etiam nō mediocrē reprimēdi vim optinet. Quo profecto rationabilius in principijs affectuum ipso vtuntur, rosaceo admiscentes. Procedente vero tempore etiam spondylij & serpilli (quibus iam nō modo partiū tenuitas, sed etiam calor inest) aliquid admiscēt: quo scilicet tempore transire ad ea quæ concoquant ac digerant conuenit, atq; hæc vtraq; valentiora quàm postulet ipsa pars affecta deligere: ceu virib9 eorum per ea quæ inter sunt ossa remittendis. Sanè ad eum modū & castoreo vtimur: cum tamē eo in alijs phlegmonis minime vtamur, quāuis etiam in summa inclinatione sint. est em̄ calidius id quàm vt phegmonis sit idoneum. At vero locis circa cerebrum phlegmonis ipsis iam inclinantibus est vtilissimum: quoniam non continuo his, sed ossibus interueniētibus occurrat. Inest autem eiusmodi pharmaco & partiū tenuitas. quod ipsum ijs quorum per clusum obicem transmitti vim oportet, est accōmodum. Illud te profecto nō fugit, nos singularum particularū meatus qui ijs ad superuacuorum emissionem sunt proprij, fluxiles reddere. Intestino, ventriculo, & mesenterio, & concauis iocinoris, intestinum rectū. Renibus, vesicæ, iocinoris gibbis, venæ cauę, et arteriæ magnę, & om̄ibus quę in lumbis habentur, eū qui vrinis est delegatus. Pulmonibus & pectori, ipsam asperam arteriā & fauces. Cerebro & ei9 inuolucris, eum qui p palatum & nares descendit. Paritur fluxibilitas ijs quæ per sedem excerni habent, mulsa, & cibis ijs qui ventre liquāt, & pharmacis quæ modice proritare possunt. Quæ enim acriora sunt, vitare oportet: quoniam phlegmonas exacerbent. Ad ventriculū vero, iecur & lienem, siquando phle-

gmone sint vexata, nec mulsa ipsa est vtilis, quoniam illico in bilem transeat, ac viscerũ phlegmonas augeat. At excrementa quæ cum vrinis feruntur, per ea quæ vrinas mouent (diuretica græci vocant) promouebis. Non secus quę in pectore & pulmone cõtinentur, tussi (per ea scilicet quę hanc moueant) vacuabis. Porrò in opere de medicamentis cuiusq; materiam didicisti, non eorum modo quæ iam cõpręhensa sunt, sed etiam quæ cerebri mẽbranarum'q; eius superflua per nares emittunt. Etẽm horum quoq; omniũ vberem materiæ supellectilem in illis cõmentarijs habes. 10
Quare abunde sunt ad rem præsentem quæ hactenus de phlegmone laborantiũ partium differentia disputauimus. Dicturus eñ plura de ijs sum in ea methodo quæ omniũ tumorum qui pręter naturam sunt, curationẽ compręhendet. Neq; eñ in pręsentia dedita opera & studio hunc sermonem sum ingressus, sed pręter pensum in eũ, sequela quadam rerum inuitante, diuerti. Siquidem propositũ nobis in hoc libro non fuit vt te partis cuiusq; phlegmone obsessę curationẽ docerem, imò vt noxam eorũ ostenderem quibus cataplasmata in febribus non vacuato prius toto 20
corpore imponuntur: potissimum vbi intra corpus aliquid phlegmone infestatur. Quippe si ambiens ita calet vt materias valenter liquet, maior noxa eiusmodi cataplasmatis succedit quàm lotioni in balneo. Quanq̃ autumant qui q̃tidie pręcordia perfundunt, & cataplasmatis inducunt: nõ modo nullam ex ijs noxam, sed etiam magnã vtilitatem ægris comparari: contrà ex lauando non modo nullã vtilitatem, sed etiam maximũ incõmodum: scilicet ignorãtes sicuti reliquorum omniũ quæ circa ęgrum administrant, ita & balnearum naturã. Ego vero de vniuersa earũ vi, in 30
superioribus disputaui plenissime. Nunc tantũ dixisse est satis, quibusdam prorsus nihil nociturũ balneum: quibusdã minus quàm cataplasmata. Quòd eñ in pręcordijs relaxantia (quæ isti vocãt) præsidia faciunt, id balneum in toto efficit corpore. Eo'que cum in remissiõe febris adhibetur, corpore iam mediocriter transpirante, nõ exiguum affert cõmodum, omnia ex eo tum fuliginosa excrementa tum fumida educens. Et si quidem nullius visceris imbecillitas subsit, proficiet ægrotanti: si tamen horror inter exhibendũ non incidit. Tribus eñ his in balneo quod in quacunq; fe- 40

bri adhibebis, intentus sis oportet: Vni quòd citra horrorē sit administratum. Secundo quòd nullum primæ notę viscus sit imbecillū. Tertio quòd multitudo crudi humoris in primis venis non contineatur. Horror nanq; (vt prius dictum est) non solum intendere iam præsentem febrem potest: sed etiam cū non fuit, eam interim excitare. Partes vero imbecillę liquatos iam humores magis recipiunt quàm anteq̄ liquarentur. Crudorum vero copia, in totum corpus digeritur. Horum si nihil obstet, ex balneis duo hæc ægro
50 compendia accedant: & quòd redundantiæ humorū aliquid vacuabitur, & quòd multum febrilis caloris transpirabit. Quòd si pręterquam quòd nulla princeps pars imbecilla sit, etiam inferioris notæ partiū aliqua sit inualida, veluti podagricis pedes, & ĳs qui articulari vitio laborant (ἀρθριτικοὺς græci vocāt) vniuersi corporis articuli, maxima salutis pars ægro ex balneo comparabitur: ipsis infirmis partibus quæ superuacua sunt excipientibus. Assolent em̄ nonnunquā & citra balneum superuacanea in partes infirmas confluere. A balneo vero magis: vtpote tum suc-
60 cis ipsis per id liquatis, tū vĳs per quas meent patefactis. Ambo em̄ hęc ex moderato calore proueniant necesse est, tum vt humores liquentur, tum viæ dilatentur. Proinde fit vt cum iecur, ventriculus, pulmones, pectus, vel principū id genus partium aliquod imbecillum sit, maxime lædantur quicunq; se lauerint, si illis superuacua in corpore sint: ĳdem'q; ipsi cataplasmate vsi, duplex incōmodū sentiant, atque id nullo redemptum cōmodo. Quippe balneū tum corpus totum vacuat, tū quod fumidū est ac fuliginosum digerit. Relaxantia cataplasmata, ac similis facultatis per-
70 fusiones vt nihil boni afferunt, sic superuacuum omne ad imbecillius, quodcunq; id circa medium corpus sit, cōtrahunt, siue iecur id, siue ventriculus, siue septū trāsuersum, siue mesenterion, siue ieiunum, siue colon, renes've sit. Q̄d si diligentiam ostentare volentes, etiam pectus vnà excalfaciant: vel in ipsum, vel etiam in cor, vel in pulmonem superflua rapient. Voco imbecillam partē vel quę natura est intemperatior, (alĳ nanq; alia sic se habet) vel quæ ex prę- cedente aliquo morbo intemperiem contraxit, vel quæ in præsenti tempore in hanc sit perducta. Non em̄ partium
80 omniū quę aut phlegmone laborant, aut putrescentes hu-

mores,aut obstructiones cōtinēt,virtus statim infirma est: promptius tamen in ĳs quoque superuacuum qualecunq; id sit,in ægram partem propter calorem quē affectus excitat,fertur.Quippe particula quam obstructio aut putredo aut phlegmone obsedit,febris ipsius veluti focus est. Ergo cum huic propter calorem sua sponte trahenti alia quæpiā occasio extrinsecus ex ĳs quę potestate excalfaciant, accessit,necesse est affectum intendi.At vero si quis vti prędictū est,toto corpore prius vacuato relaxantibus curet,vbi scilicet maxima febris nō adest,vtique prodesse aliquando potest.Tum vero ceu dictum etiam est,lauare citra noxam licet.Cauendum tamen à frigido solio his est:quando & crudi & putrescentes succi,minus apti ad exhalandum reddūtur,si quis in eo moretur. Sanè officit ĳs etiam si aqua admodum sit frigida:quando sic affectorum tum corpus totum,tum vel maxime afflicta particula diffiari euaporarique postulat, Quo fit vt vel perfundere illos aqua idonea soleam9,vel si moderate quę in natatione est frigeat,ingredi permissos celeriter exire iubere.In progressu tamē morbi,quo tempore & absumpta iam superuacua sunt, et tum cruda tum putrescentia concocta,& cataplasmatis relaxātibus,& balneis intrepide vtare.Porrò aptissimum in febribus quę intermittunt,& repetūt,tempus est cum vti dictū est,exhalare iam cœperit febrilis calor. Statim enim corp9 ad nutrimentū prępărāt. hui9 quoq; opportuno tēpore ex duplici coniectato respectu : nempe summo præcedentis accessionis vigore,& futuræ principio. Ad hęc nanque spectantes,operam dabimus vt quàm longissime ab vtroque nutriam9.Ergo si spatium quod inter summum prioris accessionis vigorem,& sequentis principium interuenit, satis sit amplum,facile est idoneum temp9 inuenire. Sin exiguum id fuerit,alterum faciasnecesse est,vt aut ęgrum admodum adhuc calentē nutrias,aut sequentis accessionis inuasione iāiam affutura. Quo magis præsagi medici eiusmodi febris indiget,qui primis statim diebus quanto spatio duratura febris sit,conĳciet.Quippe si continens fuerit, constat breui finiendā. Si itaq; vltra septimum progressura non videbitur, prorsus continendus à cibo æger est: vtique si virtutē non defecturam conĳcimus.Sin ad nonū,aut vndecimum, aut quartumdecimum vsque progressura vide-

tur, aut etiam in septimo finienda, cæterum æger vires infir miores habere quàm vt in tantum tempus sufficiat, necessum erit nutrire: ac deligere, sicut in re ancipiti conuenit, quod minus sit noxium: distinguendo id discernendo'que ab eo quod magis sit nociturum, id'que tum ex loco afflicto vnà cum affectu, tum accessionis & principij & summi etiam vigoris consuetudine. Siquidem vbi vel iecur vel ventriculum phlegmone prehendit, perniciosissimum est ante accessionem cibare. Vbi hæc abest, quibus infirma est
50 virtus, vtilissimum. Assolent enim ijs qui ita se habẽt, iocinore quidem afflicto alui deiectiones vnà cum accessionibus inuadere: ore autem vẽtriculi vexato, syncope. In alijs vero animalis instrumentis, quod iam dictis portione respondeat, tum ex situs eorum ratione, tum dignitatis, æstimabis. Agetur'que de ipsis postmodum. At summi vigoris & accessionis principij morem sic consyderes censeo. In summo vigore notabis an citra magnitudinem febrilis caloris siccus sit & squalens, an citra siccitatem vrens. Priorẽ nanque humectante victu madefacere quàm primũ oportet.
60 In secundo dum plurimum caloris se remittat, manere. In principij vero accessionis more æstimabis an corporis extrema perfrigeret, & magnam sanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat, an omnino corpus nõ premat. Quippe secũdum hoc, ceu facile, contẽnes. In priore distinguas oportet. Nam si absque visceris phlegmone, aut succorum redundãtia, motus ad interiora in accessionibus pollet, nihil offendes paulo ante cibans. Sin vel phlegmone vel redundantia subsit, cauenda est ante accessionem cibatio, ceu res maxime noxia.

70
GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER DVODECIMVS.

NON SVNT, SICVT NONNVLLI AVtumant, eæ quæ cum symptomatis consistunt febres, aut febrium gen9 vllum, aut species differentia've: sed veluti tum alius morbus alij morbo, tum symptoma symptomati vno tem
80 pore, eodem in corpore copulatur: sic & cũ febre incidunt

quædam grauiora symptomata, quibus prospici maiore medentis solicitudine debet. Nam de leuioribus quæ febrium generationi necessario succedunt, adeò omnino nō meminerunt, vt etiā ceu prorsus non sint, innominata ea reliquerint. At quę vel rarenter febricitantibus incidunt, vel cōmunem magnitudinem excedunt, seorsum ab alijs tradēda censent. Sunt porrò eorum primę differentiæ tres. Aut enim in actionum offensa consistunt, aut in retentorum vacuatorum've immodico excessu, aut corporum ipsorū affectu. Quartum enim genus numerandū inter symptomata non est, etiam si inter symptomata quàm maxime non pauci id posuere: sicut erysipelata, ophthalmias, vlcera, parotidas, reliqua'q; id genus. Ex prędictis vero tribus actionum quidē offensæ si contristant, solicitudinem medici ad se conuertunt, affectum'que deserere cogunt. Idem faciunt & eorū quæ retinentur vel expelluntur, excessus. At genus quod in affectibus consistit, alterius quidem quem curare oportet, affectus est signum: ipsum tamen nullam seorsum curationem exigit, vtpote cum affectu vnde nascitur, vnà cessans. Vt enim in summa dicam, nullū symptoma, qua symptoma est, nec curationis rationem indicat, nec primū immutat. Monstratum enim est ex morbis ipsis curationis indicationem præstari, veluti ex causis ipsis prouidentiæ. Dictum præterea est & quomodo prouisio ipsa cum medendo simul sit mixta. Ex accidenti tamen symptomata quoque curandi rationem mutant: causæ scilicet locum eo tempore habentia. Eorum omnium cum veluti causæ curationem immutant, vnum caput est. Dico id vnum lœsionē: siue ea ipsius virtutis sit, siue affectionis: quando si nihil ijs officiant, curationem non interpellant. Lœdunt autem vires vigiliæ, dolor, & immodica vacuatio. Affectui vero eadem non vtique semper, cęterū magna ex parte nocent, ac potissimum cum fuerint immodica. Ob hęc igitur sola, curandi ratione quā ob initio institueramus, ad p̄sens mutata, symptoma summouere primū cogimur. Ergo si labātvires, non tn̄ vehementer sunt iā resolutę, sed adhuc resistunt: ad symptoma tantū sumus attēti: atq; id quàm primū summouere maturam9. Sin iā resolutę vehementer vires sunt: nō modo symptoma sedare, sed etiā illas firmare properamus. Qd̄ si vno remedio tū symptoma leniri, tum morbus

zij

curari queat, id vtique non fuerit symptoma respicere, aut symptomatis causa remedia sumere: sed omnis eiusmodi auxiliorum species planè morbi curatio est. Neq; enim cū lateris dolorē in pleuritide, misso sanguine, vel corpore purgato, sanamus, nec cum abscessum distentum & cum dolore pulsans diuidim9, ac pus emittimus, eiusmodi curatio symptomatis est: sed cū in dysentericorum deiectionibus, vbi vehementer rodunt, vel tragi succū, vel hircinum seuū, vel rosaceum ceratū per inferius indimus. quibus vtiq; prę-
50 sidijs ipsa exulceratio intestinorum non sanatur, maxime si putrescens aliquid habeant: sed vires interim conquiescunt. Atque id est contra symptoma instare, morbo ad id tēpus neglecto. Quippe vbi virium roboris fiducia est, adeò nunquam contra symptoma pugnamus, vt contrà prorsus per ea nonnūquam pręsidia quę dolorē afferunt, morbos ipsos curemus: veluti profecto dysenteriæ ipsi, mordentibus maxime medicamentis tum potissimum medemur, cum vtique sit grauissima. Quippe medicus quidam quinquagenarius cum iam septem noctibus ægrotasset, nec viribus
60 admodum valentibus esset, vbi dolor illi capitis vehemens in dextro potissimum tempore est obortus, non expectās dum amicorum quispiam ad se veniret, sibiipsi nocte venam incidit. Itaque dolor illi protinus cōquieuit. Cæterum longo tempore tum decolor, tum viribus imbecillis, tum exilis mansit, aliusque corpus eius desijt (atrophian gręci vocant) sic vt vix pristinum habitum reciperet. Est porrò hic quoque duplex medicorum contra dolorem instantium ratio. Altera qua delicijs cubantium subscribunt, altera ex artis ratione. Quippe si licet ægrum doloribus obnitētem
70 valentibus remedijs vno die persanari, qui tota neglecta curatione dolori tantum est intentus: non id ex artis ratione, sed in ægrotantis gratiam facit. At si ex dolore vires resoluuntur, atque ex eo periculum impendet, & mitigari dolor, & roborari vires debebunt: quò & morbo resistere, & curationis spatio sufficere valeant. Equidē noui quosdam tum medicos, tum ęgros, qui dum animosi videri volebant, ob id ipsum perierunt, quòd fortiter ac viriliter contra dolorē semper sunt renixi, nec quod eū leniret quicquā ceperunt, sed in asperis & (vt ipsi interpretabātur) af-
80 fectum destruētibus auxilijs perseuerarunt. Quos sanè spa

tio curatos esse satius fuisset, quàm breui viriliter mori. Quidã autem (vt sibi est visus) generose dysentericos vehementissimo medicamento curans, multos vno sanauit die, quosdam vero iugulauit. Erat nanque eius medicandi ratio eiusmodi. Cepas id genus quod greci carton vocant, vno die comedendas cum pane dabat: tum paululum bibendum. postridie mane muriam acerrimam per inferiora infudit. secundum hãc etiam pharmacum valentissimũ. His igitur tolerandis quicunque sufficere potuerunt, prorsus sunt sanati. aliqui vero conuulsione, aut animæ ex dolore defectu, vnà cum madore cutis oborto interiere. Esto igitur terminus quem non transibit is qui ex arte generose cõtra morbum pugnat, vt tuto medicetur. Ei vero qui dolorẽ mitigat, ipsarum virium custodia. Vbi vltra pergitur, crudelis hominis officium facit qui vnà cum morbo vitã quoque homini aufert. Qui vero cubãtis delicijs subscribit, eiusque voluptatem pro meta gerendorum habet, adulatoris. Committũt medici eiusmodi excessus cum in alijs quoq; remediorum generibus non paucis, tum vel maxime in ijs vocatis anodynis quæ ex papaueris succo, vel alterci semine, vel mandragoræ radice, vel styrace, vel tali quopiam fiunt. Nã & qui ęgris gratificantur, in eorũ medicamẽtorũ vsu modum excedunt: & qui intempestiue immodicé que sunt animosi, dum prorsus horũ vsum refugiunt, doloribus ægros iugulant. Ergo veluti in omni totius vitæ tũ habitudine, tum actione, ita hic quoque consilium illud sapientis qui, ne quid nimis, dixit, complectemur: habentes pro fine quo tendamus, cubantis vtilitatem. Quippe si fas est ijs remedijs quæ morbum sanent, quod optamus efficere, abstinendum ab ijs somniferis medicamentis est quæ vocant anodyna. Sin ex vigilijs, & viribus resoluendis, ad mortis discrimen æger tendat, tum profecto tempestiue eiusmodi medicamentis vtare, scilicet non ignarus corporis habitũ nonnihil ex his lædendum: læsionem tamen quàm mortem potius optandam. Nam si hæc admodum magna nõ sit, saltẽ spatio eam sarcire licebit. Sin ita est immodica vt nec prolixo spatio persanari queat, at certe hanc ipsam eligendam potius remur quàm vt homo pereat. Hac nimirũ ꝑsuasione ipse quoq;, tametsi omniũ maxime ab vsu grauiter sopientium abhorrens, aliquando tamen ea & colicis

exhibeo, & ĳs qui vel oculorum, vel aurium, vel aliarum partium vehementissimo dolore cruciantur. Interim vero & cum ęger ex tenui destillatione, vigilĳs, & vehementi tussi vrgetur, pauxillulum eiusmodi medicamenti offero: facile noxā eius, si quis semel est vsus, spatio emendatū iri ratus. Porrò dissident inter se ipsa medicamenta. Quippe quæ plurimū torporem inducentiū in se habent, ea ad præsens magis sunt efficacia: cæterū valentē, & remedĳs rebellem, in corpore frigiditatē relinquunt. Quæ horū in se ha-
50 bent minus, calfacientiū vero quæ admixta sunt plurimū, ea quanto sunt ad præsens minus efficacia, tanto in futurū min9 sunt noxia. Omnia tamē id gen9 magis sunt salubria si post annū à cōpositione sumantur, veluti quod ad Philonē referūt authorē, quod ad dolores ex sensus torpore sedādos, nullo minus est celebre. Sunt sanè & alia medicamēta non pauca ex seminibus & pastinaca pisce cōfecta (gręce diaspermatō & trygonos vocātur) quę sicut ad torporē in præsens inducēdū mitiora, ita in futurū sunt tutiora. atque hęc quoq; oīa vtilius annotina sumūtur. Philonis vero me-
60 dicamē etiā si duorū triū've aut quatuor annorū sit, multo sanè est melius: sed nec inutile tamen sequētibus annis ad decimū vsq;. Qđ em̄ vltra inueterauit, tāto quidē est min9 noxiū, quanto est vetustius: cęterum languidis est viribus: eo'que parum nauiter cuius gratia paratum est, perficit. Ergo sicuti cauēdus est, quoad fieri potest, eiusmodi medicamentorū vsus: ita si necessitas vrget, nec admodum noua sunt offerenda: quòd frigida quę in his sunt, pręualentes vires adhuc habeant. nec ita antiqua, vt spem nostram frustrentur. sed vti compręhensum est, tandiu dimittēda sunt
70 quoad violentia refrigerantium, ab eorum quæ calefaciūt vi mitigetur. Et talium quidem medicamētorū vsus, eorū qui aduersus symptoma pugnant, est proprius, potissimū vbi ex frigida causa dolor est excitat9. obsunt em̄ talia plurimū ipsi affectui, ac curationi contumacem eū reddūt. At sanguinis missio, quæ scilicet vires non deĳcit, symptoma spectantis medici opus non est, sed eius qui totum affectū adimere studet. Ad eundem modum & balneum, & purgatio, & fomenta calida, & vini potio. Quorum omnium Hippocrates in aphorismis, vbi de oculis dolentibus loqui-
80 tur, his verbis meminit: Oculorum dolores meri potio, la-

tratio, fomentū calidum, vel purgatio soluit. Hæc nanque omnia dum affectus sanant, vnà etiam cū ipsis dolores sedant. Eodem modo nutrimentum (vt in superioribus est dictum) vbi in sicco & squalente corpore, stomacho laborante exhibetur, dum affectū ipsum sanat, etiam syncope periclitari prohibet. At nō ea quæ ex redūdantia frigidorū incidit, siue resolutio, siue stomachi syncope est, alimentū ceu medicamen desyderat. quanquam etiam in eiusmodi affectibus non solum nutrimentum, sed etiam vini aliquid non raro ęgrotanti dare cogimur: nō vtique quò affectum curemus, sed quò periculum in pręsens depellamus. Quippe vacuatio potius quàm adiectio est hoc genere laborantium curatio. Licet'que quotidie videre sic ægrotantium plurimos medicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempestiuum videtur. Ergo febricitare incipiunt nonnulli vbi magnam crudorū succorū copiā vnà cum oris ventris (quod stomachū vocant,) offensione, vel ex cruditatibus, vel alia quapiam occasione congesserunt. His & præcordia inflata, & totū corpus ampliore mole quā pro naturæ modo cernitur. tum color his ad albidius quā pro naturali habitu, & intercute aqua laborantiū magis simile, est mutatus. Nōnullis etiā ad nigrius aut liuidius: quos quidem medici plumbei palloris appellant. omnibus pulsus arterię minores sunt quàm pro caloris ratione. præterea obscuri omnino'que inęquales. sæpe ea inęqualitate quam systematicen gręci vocant. semper vero ea quæ in vno est ictu. Nulli tali talium sanguis mitti sine maximo dispendio solet: cum tamen vacuationem desyderent, verum nec sanguinis missionem, nec purgationē sustinēt: vtpote quos sine his, syncope subito adoritur. Quænam igitur est ratio talibus medendi, qui cū vacuari postulent, vacuātia pręsidia non ferunt? Sanè nullam aliam his idoneā vacuationem inuenı, præter eam quæ ex frictione paratur. Incipere vero in principio statim morbi oportet. ac primum à cruribus, superne deorsum, id'que linteis non admodum mollibus, sed aspredinis mediocre quid habentibus. Debet enim radi ab his cutis, cū simul & calefieri per eam & digeri ęgrotus postulet. Dehinc tota brachia, ab humeris vsque, atque superne deorsum, simili modo sunt fricāda. Vbi vero artus omnes abunde calere videntur, & metus est ne

quis ex multitudine frictionis contusa iam carne, lassitudinis sensus superueniat, oleo relaxante vteris. quod genus est sabinum. ab adstringente vero abstinebis: cuiusmodi hispanum est, histricū'q;, & quod vnà cum germinib9, vel ex oliua adhuc immatura cōficitur. Hyems vero si fuerit, nihilo deterius sit si ad digerentium aliquod transieris: cuiusmodi sicyoniū est, aut quod cū chamemelo componitur, aut quod apud Aegyptios est in precio. Quòd si horū copia non sit, oportebit accepto relaxantium oleorum ali-
50 quo, & in quo nulla sit adstrictio, potissimū'q; qđ est antiquius, immittere ipsi anethi quod videbitur satis. Mox vbi in vase duplici tātisper calfeceris dū mediocriter vim herbę imbiberit, vngere hoc artus & fricare tunc quoq; quàm plurimū debebis. postea oleū, qm̄ tędiū afferat, detergere, atq; ad spinam dorsi transire, hac'que totā fricare, primum sicca frictione, post oleo. Ab hac rursus ad crura te cōferes, & ab his ad brachia, exin denuo ad spinam: ita totum agēs diem in domo puræ lucis, neç madente. Esto eius domus & calor media temperie. Sanè mulsa in qua coctum hysso-
60 pum fuit, his est aptissima. Seruādū'q; ne vel cibū, vel sorbitionē, vel aquam exhibeas, vel omnino liberaliter bibere sinas, nisi mulsa tribus primis diebus dūtaxat vti: ipse quas dixi partes ordine fricans, eo'q; solum tēpore intermittēs, quo somnus hominem occupauerit Ad quē etiam alliciendum, & frictio vberior facit. itaque vel hoc nomine vtile pręsidium fuerit, nedū quod inaniat. At vero nec vberior somn9 his est salutaris: cum nec crudos succos digeri sinat, & viscera grauiora reddat. Sed si quis alius affect9 est qui somnum & vigilias modicas desyderet, hic profecto in his
70 est. Quippe somnus concoquit. Vigiliæ digerunt. Quorū vtroque est opus ijs qui ex multitudine crudorum succorū ægrotant. Ergo inuicem mediocriter adhibiti iuuare se mutuo vtiliter poterūt. Atque si pulsus his paruus admodum infirmus'que sit, aut etiā supra hæc vehementer inæqualis, scire licet extremū periculum esse. facienda tamen nobis quæ retuli sunt, nec aliud quicquam moliendū. Sin pulsus robore mediocri sit ac magnitudine, præterea minimè intercisus, & æqualis, consydera quæ ad aluum spectant. ac si sua sponte commode non deijciat, audacter per inferius
80 aliquid infundes. Accidit nāq; post aquā mulsā, vt q̄ in pri-

mis venis,quę scilicet circa iecur & mesenterium sunt,colligi superuacua solent,hac commode deijciantur. Quòd si maior iusto superfluorum impetus ad aluum citetur, principio quidem percoquere mulsam amplius oportebit. Id nanque sicut minus aluum subducit,ita magis nutrit. Contrà crudum vt minus nutrit, sic magis subducit. Post hæc si superuacua largius descendant,ne sic quidem sistēda,sed exhibendus pro aqua mulsa ptissanæ cremor est. Si vero fluere pergant, alicæ sorbitione nutries, pulsuū interim ratione obseruata. Aliquādo enim subito ad imbecillitatem, 10 vel inæqualitatem,vel paruitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere conueniet: vtique si nec venter nec iecur phlegmone laboret: quando si hac infestentur iam corpore crudis succis referto, planè desperata salus ægro est, pulsibus sic mutatis. Ergo in eiusmodi ęgri casu teipsum à culpa immunem præstabis, si moriturum prædixeris, ac nullo generosiore medicamento vsus fueris. Quibus vero spes est salutis, (est autem omnibus qui ita citra phlegmonen ægrotant) maximum medico, qui vtique ipsos in principio susceperit, videtur mihi dedecus esse 20 si in syncopen inciderint. quanquam per inscitiam medicorum quotidie id fieri cernitur. Verum non est quod hos spectemus, aut cum his nosmet conferamus, sed cum eo qui cum re vera peritus in arte sit, fœdum putet ægrum animo extemplo linqui, ipso nec symptoma prædicente, nec ad id præparato, aut idem prohibente. Sanè dictum à me etiam in superioribus est, qui cataplasmatis & perfusionibus assidue præcordia vexant, ipsos in eiusmodi affectibus phlegmonas accersere. Minime igitur est his vtēdum priusquam superuacua magna ex parte partim va- 30 cuatata sint, partim concocta. tum vero etiam his vtatis licet: nō tamen dūtaxat relaxans, sed ex apsinthio mediocriter perfundens: si tamē febris non planè sit magna. Si vero medicanti tibi tres primos dies, vt dictum est, nihil occurrat incommodum, ijsdem ipsis vteris vsque ad septimum: aqua duntaxat mulsa in qua incoctum hyssopum sit, contentus. Siquidem longissimam, qui ita sunt affecti, cibi abstinentiam ferunt: corpore scilicet ex crudis ipsis quos continet succis, concoquendis alto. Quòd si non modo crudi succi sint, sed etiam eo corruptionis peruenerint vt con- 40

coqui ad perfectionem non queāt: qui sic ægrotant, eorum desperata est salus. Sed qui, si nullus præsertim committatur error, seruari possunt, ŋ aqua solum mulsa ad septimum vsque sunt nutriendi: aut sicubi id res exigat, vel aluo fluente, vel ægro mulsam fastidiente, ad ptissanę cremorem est transeundum. Sin hunc quoque auersetur, alica ad eundē quo ptissana modum ei præparabitur. Neque enī ŋs qui ita sunt affecti, acetū incōmodū est: imò sicubi crudos affatim succos esse animaduerteris, oxymeli pro
50 mulsa exhibere assidue debebis. Quòd si huius assiduus vsus tædio esse cœperit, transire inuicem ad mulsam & ptissanam conueniet: dein rursus ad oxymeli reuerti. Maxime vero quibus tum paruus tum tardus pulsus est, ŋs frigidos subesse succos putandum. Iisdem protinus & color vitiatus in toto corpore manifeste cernitur: qualis nimirum prius est traditus. Sed fieri fortasse quod dictum est, non posse cuipiam videatur, cum nulli febricitantium aut tardior aut rarior pulsus fiat. Cæterum duplici ratione verum esse quod dictum est, comperietur. Vna
60 quòd euidenter in accessionibus appareat & tardiores & rariores quàm pro naturali ipsorū habitu pulsus fieri. Altera quòd reliquis præter accessionem temporibus horum arteriæ tum rarius tum tardius quàm aliorum quorumuis qualitercunque febricitantium feriunt. Ergo si æstas sit, & æger frigidæ potioni assuetus, frigidum huic oxymeli dabis. Sin hyems sit, omnibus calidum, tum ŋs qui calidæ, tum ŋs qui frigidæ insueuerūt, offeres: æque vt si immodicus æstatis tempore æstꝰ sit, etiam qui calidæ adsueti sunt, frigidum: vtique si nullum sit ŋs viscus ad iniuriam oppor
70 tunum. Sanè propositis aduersissima sunt tum balneum, tum aer ambiens, quoties vel nimium calidus est vel frigidus. Itaque vt lauandi hi non sunt, sic & reclinandi in domo sunt: æstate quidē, quæ frigeat: hyeme, quæ caleat. Lœdūtur nāque non parum ab vtroq; excessu: videlicet in balneo, æstate, & omni caloris incremēto crudis humoribus liquatis, ac per omnes corporis partes fluentibus: ita vt metuendum sit ne ad pulmones & cor ferantur: aliquando etiam ne ad cerebrum subeant: cum longe prętstet vt circa iecur et primas venas subsistant. In domo vero im
80 modice frigida, & hyeme, & deniq; ambiente frigido suc-

ci qui crudi sunt, & inepti ad concoquendū manent, & iocinoris obstructiones, si leues sunt, augent: si nullę sunt, eas crassitudine sua hęrentes impacti'que creant. atque hæc quidem agenda sunt vbi à primo die ipse curationē susceperis. Si autē ad eos quos syncope iam premit, sis accitus, si ea quæ retuli loca phlegmone vacent, panem exhibebis non multum: hūc'que ex vino aliquo quòd celerem in corpus digestionem adiuuet: statim'que ad frictiones venies: quas etiam ꝑ tradito iam modo administrabis. Ac si quidem ęstas sit, aut regio naturaliter calens & ęstuās, aut status cœli vehementer calidus, cum frigida vinum dabis: si nihil eiusmodi sit, cum calida. Quæ tamen secundo & tertio dabitur potio, omnino calidam exhibendam curabis. Quippe ad vniuersam eam curationē cuius gratia frictiones adhibuimus, calor pręstat: vtpote crudorum succorum concoctionem adiuuans. At quibus ex flaua bili quę os vētriculi infestet, syncope incidit, ĳs frigida exhibenda potio est. Vinum tamē quod & calidum natura sit, & deductionem in corpus promoueat, omnibus quos syncope male habet, offerre conueniet. distribui nāque per corpus nutrimentum quod sumptum est, non in ventre manere volumus. Constat autem ex vinis ea deligenda esse quæ & flauo sint colore, & substantia tenui, & ætate vetera. talia nimirum & boni odoris continuo fuerint. Quinetiam ipse si paululum vbi mixta sint, gustes: senties calorem per totum corpus transmitti. Cęterum amara pre vetustate, vina ne sunto: pręsertim quę ĳs exhibebis quorum os ventriculi flaui bili vrgetur. Talia nanque simul laudabilem ac nutrientem vini succum iam amiserunt: simul iniucūda cum sint, hoc ipso stomachum offendūt. Commodissima igitur his vina sunt quæ cum naturaliter austera sint, sensilem iā adstringendi vim propter vetustatem non exhibent: calorem tamen admodum euidentem habent. omnia enim quę requirimus in ĳs quorum stomachus amara bili vexatur, efficient: cum & iucunde sumantur, et tum concoctionem, tum digestionem in corpus promoueant: & succi vitium mitigent, & corporis habitum excalfaciāt: & stomachum ipsum firment. Huiusce generis vinorū optima sunt Surrētinum, Signinū, Sabinū, Tiburtinū, Marsum: omnia quidem italica, & adstringētia: non tamen pari modo oīa.

Nam surrẽtinum cum mediocriter adstringat, tum calidius cæteris, tum iucundius est. ab hoc nobile tiburtinum. Est enim & quoddã imbecillũ tiburtinũ: quòd etiam sicut sabinum, leuiter potest adstringere. Signinũ vero austeri9 est: sicut etiã signino marsum. Hęc omnia vina stomacho qui amara vexatur bili, salubria sunt. Ideo'que illis vtendum quoties is vel ex ardenti febri offensus syncopen attulerit, vel aliâs multa in eum bilis fluxerit, vel multam imbiberit. Quibus tamen ex crudis humoribus syncopes peri-
50 culum imminet, sanè phalernum tãto iam memoratis pręstat, quanto tum melioris est succi, tum etiã calidius: vtpote quod & velocius illis per corpus digeretur, & crudis succis concoquendis auxilio erit. Quæ cum dictorum singula aliud magis, aliud minus faciant, omnia tamẽ phalerna magis stomachum roborant. At quoniã ipsorum phalernorum aliud dulce admodum est, (quòd phaustianum vocant) aliud si cum hoc conferas, austerum: si cum signino & marso, dulce: deligendum ad talia secundum est. Si vero cubãs per sanitatem dulcibus vinis insueuit, huic nihil
60 prohibet dulcius phalernũ exhibere. Verũ in Asia, & Græcia, & nationibus quæ his sunt vicinę, vbi copia iam dictorum generũ aliquando non est, ex ĳs quæ illæ regiones suppeditant, aptissima ad digestionem in corpus sunt Ariusium et Lesbium. Hoc quidem, veluti ex ipso nomine patet, in Lesbo natũ. Ariusiũ locis quibusdam in Chio prouenit. Cum vero tria sint in Lesbo oppida, minus certe tũ odorũ tum dulce in Mitylene gignitur, magis & odoratũ & dulce in Eresso, dein in Methymna. Porrò sumẽda ex his sunt quibus marina aqua admixta non est: vtpote maximo fu-
70 turo incõmodo ex ĳs quibus est admixta. Alioqui nec assolent in Lesbo nobilibus vinis de quibus nũc agitur, marinã aquã immittere: veluti nec ariusio in Chio. Prouenit & in Hellesponti Mysia, vinum surrentino non absimile. Mysinum per eminentiam vocant. Hæc omnia vina flaua & odora sunt, & substantia quę inter aquosa crassa'q; sit media. Aquosę porrò substãtię sunt adrianum, & sabinũ, & albanũ, & gaurianũ, et thuscũ, et neapolitanũ amineũ: qđ scilicet in locis Neapoli vicinis gignitur: vnde etiã ita id nominãt. In Asia vero & tibecinũ, et titacazenũ, & tertiũ ab ĳs
80 arsyinũ. Cõtrà vero crassa veluti sapa sunt et scybellites, &

thereum, & albates. In Asia vero ęgeates, & perperinum. Ergo quibus ex abundantia crudorũ humorum syncope incidit, ĳs crassa vina ceu noxia, aquosa ceu parũ efficacia, sunt fugienda. Deligenda vero eorum sunt media, quæ'que vt prædictum est, flaua sint & calida. Neque enim inuenias ex albo vinorum genere calidum vllũ: quando etiam austera, & mediocriter alba, cum inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur. Quòd si aliter nominare fuluum colorem velis, licet voces igneum pallens. Quotquot autẽ in ipsis calidissima sunt, omnia certe flaua sunt: cuiusmodi in Italia est cæcubũ. Quod etiam vnum quoddã gen9 eiusmodi vinorum ab initio, sicut aliqui putant, nõ est, verum ex vetustate eo peruenit, vt igneum colorem contrahat: vnde ipsum quoque nomen est sortitũ. Non tamen eo omnia perueniunt: cum prius crassentur quàm in perlucido flauorẽ accipiant. Reliquorũ vini generum, austera quę mediocriter alba crassa'que sunt, certe nullũ ad digestionem per corpus est idoneum. Si tamen abũde inueterauerint, nec aliorum copia sit, vti illis licebit. Sunt vero eiusmodi omnia cũ inueterauerĩt, stomacho vtilia. Quò vero habeas horũ quoque exemplum, tum eius quod ex Nicomedia affertur, memineris velim, quòd omnibus est notum: tum siculi aminei, quod in magnis reponitur fictilibus. Quod enĩ in paruis seruatur lagunculis, maxime huic est contrarium: cum & malum stomacho sit, & capitis dolorẽ excitet. Ac semper quidem est id agendum, vt optimum eligas. Si id non est, quod illi pro iam cõpræhensis notis est quàm simillimũ. Aptissima nanque ad deductionem in corpus sunt Ariusium, & Lesbium. Sed si ea desint, simus'que in Asia, aut Aphrodisiẽse petem9, aut austerum Tmoliten, aut aliquod his similiũ, quod & colore sit fuluũ, & illico cũ bibitur, manifeste excalfaciat. Consyderandum vero ante omnia est qualisnam ægrotantis natura sit. Nam si imbecillum illi caput est, & quod facile calentibus vinis tentetur: quæ minus caleant, potius sunt offerenda. Sin firmo admodũ capite est, & talibus vinis delectatur, aut etiam citra noxam ea ferre est solitus, haud timide his vtetur. Porrò sunt, quantum ex ipsorum est natura, quæ odora fulua'que sunt, omnia caput grauantia. Eo'que tum phalernum, tum Tmolites, tum Lesbiũ infirmo capiti noxia sunt. Qualis autem in phalernis tradi-

ta nobis differentia est, talis profecto & in Tmolitis habe-
tur. Alterum em̄ admodū est dulce, alterum austerum si
cum illo conferatur. Calida tamen admodū ambo sunt, eo'
que caput grauantia. Austera vina ventrem roborant, ca-
put'que inter om̄ia minime tentant. Cæterum ad digestio-
nem in corpus non festinant. quo magis fugiēda tibi in ani
mæ defectu sunt, non secus quàm aqua. Habile vero ad fa-
cilem in corpus deductionē, & Hippodamātium cū inue
terauit est, ipsum quoq; ex ea specie cuius tum dulce pha-
50 lernum est, tū vero Tmolites. Inest huic & adstrictio ma-
nifesta, quæ tamen in neutro illorum est. itaque etiam salu-
brius stomacho est. In penuria vero vini quod accōmodū
vtrique syncope sit, ei in quā quæ ex multitudine crudi suc-
ci oritur, & ei quę ex bili incidit, coactus prorsus vino vti,
fugere (vt prædiximus) oportebit omnia tum austera, tū
noua, item'q; crassa: deligere vero aquosa, magis'q; si sint
antiqua. Talia nanq; tametsi non valenter excalfaciunt, tū
facile in om̄ne corpus deducuntur. Proinde cum celeritas
sparsionis in corpus sit his cum fuluis cōmunis, differentia
60 rursus in his erit, quòd concoctioni quæ vel in ventriculo
vel venis agitur, fulua magis conducunt, propterea quòd
magis excalfaciunt. Præterea mistibilia sunt, & nutrientia:
eo'que ad succi bonitatem opportuna. Quorum omniū ni
hil in aquosis vinis est. Nihil em̄ ex horum substātia in san-
guinis mutatur speciem. Sed cum fulua caput feriant: quæ
aquosiora sunt, nusq̄ id contristant. Vrinas autē præter cæ-
tera omnia mouent. A quibus secundum locum optinent
quæcunq; fuluorum maxime sunt tenuia: quæ etiā ad syn-
copen potissimū sunt deligenda. Tardissime horum dedu-
70 cuntur in corpus, quæ fulua sunt & crassa. quanquam ea
quoq; austeris omnibus magis sunt penetrabilia. At vero
nutriunt hæc magis quàm tenuia: ac vitiosos succos celerri
me bono sanguine generando corrigunt. Ergo institutum
sermonem denuo repetamus. Quòd syncope præceps vi-
rium lapsus sit, id ab alijs ante me dictū est. Sed cum essen
tia virium quibus regitur corpus, tum in spiritu, tum in so-
lidorum corporū temperamento consistit, hęc nobis et vbi
integra sunt, seruari: & vbi corrupta sunt, ad integrū reuo-
cari omnino debent. Ac quemadmodū tueri ea per sanita
80 tem conueniat, in opere de tuenda sanitate est pręceptum.

Quemadmodum vero: & in morbis traditum iam aliquaten9, & in præcedentibus cõmentarijs est. Non tamen adhuc res tota ad talem qualem exigit contemplationem est perducta: nec talem methodũ habuit qualem priora. Q ð igitur defuit, id nunc adijciamus. Spiritus substantia vnà cũ solidis corporibus sic nobis custodienda in morbis sunt, vt tum qualitate, tum quantitate, quoad fieri licet, naturaliter se habeant. Ac si quidem sic prospici his posset vt nec substantiæ eorum quicquã aut vacuaretur, aut prorsus immutaretur, id esset antiquissimum. Sed quoniam in com- 10 mentarijs de sanitate tuenda ostendimus fieri non posse vt id generabili corpori vnquam cõtingat, id agendũ est, vt quæ substantię portio defluit, hanc apponẽdo sarciam9. quod alterascit, in debitam temperiẽ per contrariam alterationem vindicemus. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio sensim paulatim'q; fiant, etiam correctio vtriusque sensim administrabitur. Quod munus ad artem sanitatis tuẽdæ spectare est monstratũ. Sin confertim & semel vel magna aliquãdo vacuatio, vel etiam adiectio incidat: & morbus ita efficitur, & medendi methodum ad eius sanationẽ 20 requiremus. Veluti em̃ mutationẽ in non naturalem habitum, quę sensim paulatim'q; irrepit corrigere, sanitatis tuendæ artis sunt partes: ita eam quæ multa simul irruit sarcire, ad medẽdi peritiam spectat. Ergo animalis spiritus cerebrum veluti fontem esse, clare ostẽdimus. qui partim ex inspirando, partim ex eo quod reticularis plexus suppeditat, irrigatur atq; alitur. Vitalis spiritus non æque euidens demonstratio erat. Sed tamen in corde eum & arterijs cõtineri existimare, alienũ à ratione non est: eundem'q; nutritum maxime quidem ex inspirãdo: sed tamẽ & ex sangui- 30 ne. Quòd si naturalis quoq; aliquis spirit9 est, vtique is q̃q; in iocinore & venis cõtinebitur. Sanè dictum fusissime de virium essentia est in libris quos de Hippocratis & Platonis placitis scripsimus. Solidorum vero corporum substantia certa esse quantitate proculdubio desyderat. Eo'q; nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo secius & elementa ex quibus componitur, mediocri esse temperie requirit. dictum'q; subinde est queadmodum temperies ea sit tuenda. Cæterum viriũ lapsus, de quo nunc agere institui, qui quidem solidorum corporũ substantiæ digerendæ 40

ſuccedit, in longiſſimis morbis ſubinde incidit: animãte ex atrophia, id eſt nutriẽdi defectu, extenuato. Præterea in ijs febribus acutis quæ corpus liquant, qui ex ſubſtantię temperie mutata prouenit, cum vel immodice fuerit calefacta vel frigefacta, vel madefacta, vel ſiccata, aut horum aliq̃bus copulatis affecta. Alteratio vero in ſpiritu tum ex vitioſis prouenit ſuccis, tum ex ambientis malitia: qui aliâs alia de cauſa in hanc eſt mutatus. præterea venenatis facultatibus, aut animalium quæ virus eiectant, venenis. Ve-
50 rum hæc à pręſenti inſtituto ſeponantur. Ipſius vero eſſentiæ ſpiritus corruptio, & quę futura timetur, & quæ iam adeſt, quę tum ex affectu animi incidit, tum ingenti dolore, tum crebris motibus, cuius generis & vigiliæ ſunt, tum ex immodica eius tenuitate, & continenti eum corporum raritudine, tum vero ante hæc omnia ex ipſo reſpiratu ꝓhibito, & nutrimenti defectu, diligentius corrigi profecto poſtulat. Sunt porrò affectus animi, timor ſubitus & vehemens, (quem ecplexin græci vocant) præterea quæ cõtraria huic timori eſt voluptas maxima. græci pericharian vo-
60 cant, quaſi exceſſum gaudij dixeris. Scimus eñ amborũ occaſione perijſſe quoſdam. Iam reliqui quoq; magni timores omnes, & cum his maximę voluptates, etſi non iugulant, at certe facile reſolubilem infirmum'que ſpiritum reddunt. Triſtitia vero, & anxietas, & ira, & cura, eo genere ſunt noxiæ, quo frequentes vigiliæ, quoniam vires reſoluant. Ac in ijs quidem omnibus ipſa per ſeipſam mouetur anima, in corporalibus autem actionibus ipſa corpus mouet. Reſoluitur autem eius robur vtroq; motuum ſuorum genere, ſi modum excedant. De laboribus vero quid
70 attinet dicere quo pacto & vehementius aucti quoſdam iugularint, & omnes certe lœſerint, tametſi non ſuſtulerũt? In omnibus eiuſmodi caſibus videntur ægrotãtes tum animo linqui, tum viribus reſolutis eſſe: nonnulli vero (vt dictum eſt) etiam mori: ſcilicet aliâs ſpiritu ipſo corrupto, aliâs alterato: aliquãdo ex parte digeſto: nõ raro hęc vtraq; perpeſſo. Tractatum autem fuſi9 de his eſt cum in alijs libris, tũ vero in ijs quę de Hippocratis & Platonis dogmatis prodidim9. Ad rem vero propoſitam, modum quo ſingula lœdere ſunt nata, diſquirere neceſſe nõ eſt: imò quòd
80 lœdunt, ab ipſa euidentia accipere, ac eo ad vires tuendas

in morbis salubriter vti. Pari modo & si spirituum qui nostrum corpus regunt substantia aliquando plus iusto extenuetur, vtroque profecto modo imbecilla fuerit, & tanquã temperie alterata, & tanquam dissipabilis, vel exhalabilis, vel quocunque modo libet appellasse, reddita. Eadem nimirum ratione et si totum corpus transmutatum in immodicam raritudinem sit, facile spirituũ substantia digeretur: quòd & ipsa tenuium partium sit, & corpus eam non contineat. Ergo nec rarefaciendum immodice ægrotantis corpus est, si spiritũ retineri studes: sed nec quæ in eo sunt, per 10 comesta & bibita valenter extenuanda. Iã vero quòd ipsorum quoque ciborum ac potionum non leuis habenda sit cura ad robur virium tuendum, vt videlicet tum quantitate modici, tum qualitate exacti exquisiti'que sint, id neminem latere arbitror: sicut illud profecto cuique perspicuũ, quòd etiam substantię quam spiritu attrahimus, habenda sit cura, vti scilicet tum optima temperie sit, tum ab omni inquinamẽto purissima, nec aliquid ex metallis, aut caminis, aut barathris sibi admisceat, aut aliquid ex putredine leguminum, vel olerum, vel animalium, vel cuiuscunque rei 20 contrahat, aut halitum ex stagnis, vel paludibus, vel fluuio recipiat. His itaque omnibus prospiciat oportet qui vires illœsas tueri volet. Ad hęc etiam ipsorum corporum solidorum, in quibus vtique vel maxime consistere viriũ substantia videtur, non parua habenda prouidentia est, vt scilicet sano temperamento sint. atq; hoc quidem omnium partiũ commune commodum est. Ad robur autem virtutis conseruandum, & ad syncopalem accessionem quo minus de repente incidat cauendam, singulare præsidium est temperamẽti custodia: ante omnia quidem trium principiorum: 30 mox vero reliquarum partium quæcunque in consortium affectus, principia secum ex facili trahunt: cuiusmodi est ventriculi os, quod propter exquisitum sensum tum alia symptomata non pauca, tum vero syncopen accersit. Porrò memoratus iam crudorum humorum affectus, si & copia sua hi vires premant, et propter tum multitudinem tũ crassitudinẽ exiguos animalis meatus obstruant, iam multis nominibus exitialis est, ac syncopæ opportunos reddit: nẽpe et quòd animal sub eo non nutriatur, & suffocetur, et quòd mediocritas temperamẽti eius non solum alteretur, 40

ſed etiam corrũpatur. Quippe crudi ſucci nutrire priuſquã concoquantur nequeunt. Iidem'q; cum multi ſunt, grauãt. Si vero ſpiramenta quibus perſpiratio agitur, obſtruãt, calorem extinguũt. Quòd ſi nec obſtruant, nec onerent, syncopen ij certe non inferunt, ſed animi deliquia, quas lipopſychias græci vocant. Siquidem reſoluuntur eiuſmodi ægrotantes, niſi frequentius nutriantur. Porro exhiberi his oportebit, non copioſe ſemel, nec quę craſſa frigida've poteſtate nutrimenta ſint, ſed ſicut dictum prius eſt, quæ ex genere
50 extenuantium calfacientium'que ſint. Ad eũdem modum & medicamenta, quæcunque ſaltem medicamenta ſumere febricitans homo poteſt, extenuantia calefacientia'que ſunt offerenda. His & aquoſum vinum idoneum ab initio ſtatim eſt, ſi tamen vehementer non febricitẽt: quod temere in hoc affectu fieri non aſſolet. magis etiam ſi qui laborant, ſenes ſint, prębendum ijs poſt quanque cibationem vinum eſt. magis'que etiam ſi interpoſita quietis ſpatia mediocria ſint. Sanè qui ex eiuſmodi ſuccis laborant, hos quotidie acceſſiones exercent, pręcipue'que ad veſperã, & no-
60 ctu, non mane, nec vſque ad meridiem. Atque de ijs quidẽ hactenus abunde. Age modo tranſeamus ad eos qui contrario quidem huic laborant affectu, ſed tamen syncope ſimiliter opprimũtur, niſi quis ſedulo ſit attẽtus. Hi ſunt qui prætenues ſuccos habent, ſic vt ocyſſime exhalent. Itaque etiam diuerſa à iam dictis ratione ſunt curandi. Illos nanq; paulatim et aſſidue vacuauimus, propterea quòd multam ſimul vacuationem ferre non poterant. At qui ſic ſe habẽt, hos paulatim & aſſidue nutriem9. Quòd ſi à principio hos viribus adhuc valentibus, curandos ſuſceperimus, nec pau-
70 latim eos cibabimus. Poſſunt nanque ij vel quod liberius ſemel datum eſt nutrimentum ſuperare. Tanquam autem eos qui ex humoris multitudine syncope periclitãtur, prorſus ad exitium ſpectare diximus, ſi vel iecur his vel ventriculum phlegmone obſedit: itidem de quibus nũc agere inſtituimus, inſanabiles ſunt exiſtimandi, ſi viribus iam languẽtibus aliquod ægrũ viſcus phlegmone infeſtetur: quando nec aſſidue hos nutrire fas eſt, ſed tantum in remiſſionibus, nec ſeruare eos ſi non nutriantur licet. In eiuſmodi affectib9 mortifera illa ſpecies in facie celeriter apparet, naſus
80 acutus, oculi caui, & reliqua quæ deinceps ſunt aſſcripta.

Nam siue multum excernant, siue vigilent, siue tristentur, siue non cito nutriantur, protinus eiusmodi faciem habent. Porrò si alicuius horum, aut etiam plurium occasione, tales esse videbuntur, minus esse malum putabis quā si absq; ijs essent emaciati. Sin absque his tales appareant, planè pestiferum iudicabis: atque hoc amplius, si à principio morbi eam habeant speciem. Neque enim dū concoquatur, sufficient. Atque ob id Hippocrates dixit si quid eiusmodi consenserit, minus subesse periculi putandū. In morbi nanque principio (vt prędixi) etiam si cum aliquo dictorum in eo sint statu, haudquaquam id bonum est. cæterum minus id periculi minatur, quàm si cum horum nullo, imò ex spiritu ipso prompte digesto. Nō solum autem extenuatis ad eum modum spiritu horum & sanguine, digestio sæpe incidere assueuit: sed etiā expultrice vi per vniuersam corporis molē immoderatius concitata. Id quod incidere maxime ex imbecillitate retentricis solet. Sanè nutrire quicqd horum inciderit, est necesse: sicut etiam corporis summa densare, non secus quàm priorum rarefacere. Cū enim maxime ij affectus dissideant: etiam præsidiorum speciem diuersissimam requirunt. Ergo frigidum ijs aerem adstringētem'que comparabim9: qui quemadmodum fiat, prius est dictum. Vngendi pręterea sunt adstrictorijs vnguentis. Tū cibi ijs dandi qui non admodum prompte diffluant, non aqua mulsa, non ptissanæ cremor: sed panis, & sorbitio ex alica, & fructus austeri, qui non facile corrumpantur, tum ipsi per se, tum vero & cum pane. etiam alica quę in aqua sit cocta. Dabis vero aliquando ijs & oua, pręcipue'que eorum vitellos. Album enim eorum ægre concoquitur. Præterea gallinaceorum, qui lacte sint alti, testiculos. item'que suillum cerebrū: sed vel diligenter assum, (quādo si cruentum detur, summopere lœdit) vel in albo iure legitime elixum, porro & anetho iniectis. Denique omni ratione agēdum, vt & succorum materiam crassiorem reddas, & cutim denses, & exhalationem inhibeas. Vinū vero ijs aquosum necessariū inter initia est, sumptum post cibum. Quòd si ex sententia nobis omnia respōderint, etiam carnei ijs aliquid nutrimenti post alia dabimus: potissimum post quartum diem: succis qui febrem excitauerunt, iam ad concoctionem venientibus. Tali affectu laborantis iuuenis, in de-

cimo libro meminimus, tum quemadmodum (vti dixi) quotidie nutriuerim, id'q; ante accessionẽ potissimũ. tum quemadmodum semel dedita opera non exhibito illi cibo, accessio cum syncope inuaserit. Ergo in omnibus eiusmodi curationibus, si iam deprehensus syncope cubans est, omnis solicitudo medentis ad symptoma vertitur. Sin nõdum ea premitur, vtriusque curam habebit, & vt symptoma non incidat, & vt morbus paulatim discutiatur. Celerius autem hunc discuteremus, si nullus symptomatis sub-
50 esset metus. Quippe qui multitudine crudi succi grauatur: hunc, si modo iustam semel vacuationem ferre posset, nec metus aliquis syncopes impenderet, semel arbitror vacuatum à morbo explicaremus. Eum vero cuius spiritus & succi facile exhalant, si ante accessionem cibare non cogeremur, longiorem illi morbum certe non redderemus. Ac de ijs quidem hæc mihi dixisse sit satis. Nunc reliquas occasiones quibus syncopæ succedunt, referemus. Hæ sunt numero quatuor: dolor vehemens, vigiliæ, immodica ventris inanitio, ac in ijs qui aliena loquuntur, aliquando mo-
60 tus. sed & quintam, si non displicet, addas: nempe principiorum intemperiem: de qua in calce libri agemus: idcirco maxime quòd dupliciter prouenit, vel in nuda qualitate particulis alteratis: vel vitioso succo in has recepto. Deinceps igitur de oĩbus quæ memorauimus, est agendum, initio à doloribus sumpto. Ergo si causam vnde dolor excitatur, adimere possis, ita vtique contra symptoma non pugnaueris, sed ægritudinem curaueris. Sed si qua occasione prohibitus, affectui summouendo intentum esse non licet, vehementiam doloris mitigabis. Verum quoniam nec dolo-
70 rum causas summouere, nec vehementiam eorum remittere fas est nisi intellexeris cuius vitio is dolor in cubãtis corpore excitetur, perpẽdẽdæ prius tum causæ dolorũ sunt, tũ vero signa quibus hæ dignosci queant. Nam cũ sensui plerũq; parũ pateant, hominẽ qui in tali speculatione sit exercitatus, nimirũ postulant. Itaq; cũ nobis in alijs operibus nõ pauca de dolorũ generatione sint pcepta, ipsorũ'q; omniũ opportunũ tempus iã venerit, necessum arbitror totã eorũ rationẽ summatim percurrere. Qm̃ igitur in animalis corpore omnibus cõsentientibus sectis non oẽs partes sensiles
80 sunt, manifestũ est quæ prorsus sunt insensiles, eas non do-

lituras. Igitur cum sensili bus dũtaxat dolor accidat, sequẽs est vt æstimemus eiusmodi'ne corpora perpetuo sint dolitura: an vno aliquo tempore, cum videlicet ortus in his crucians affectus sit. At si ipsa euidẽtia nos docet multum esse temporis quo nihil omnino doleamus, non obscurũ est certo aliquo tempore, quo scilicet excitatur in singulis q̃ dolẽt crucians affectus, necesse esse ea dolere. Ergo si inuentum nobis fuerit quænam affectio ea sit quæ in sensilibus corporibus orta facit vt animal doleat: vtique & quod quærimus, iam fuerit inuentum. Hic igitur ab ijs naturalibus notitijs quæ omnibus nobis sunt communes, procedere methodo ad id quod considerandum proponitur, conueniet. Porrò naturalis notitia nos docet vitiũ id corporis ex quo sit doliturum, aut continuitatis diuisionem esse, aut alterationem aliquam. Ita etiam non incommode dictum ijs est qui ex insectilibus, vel insensilibus, vel incompactilibus elementis corpus componunt, affectum vnde dolor nascatur, prorsus inueniri non posse. Quippe quæ tantummodo tãgunt, eorum nihil videtur dolorificum. At talia corpora tãtum se inuicem tangũt. Quòd si nõ contingant modo, sed etiam se inuicem in concursu collidant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, si quæ colliduntur, insensilia statuuntur: nisi etiam lapides cum diuiduntur, dolore affici dicemus. Verum de his latius tum alibi, tum in quinto de Asclepiadis placitis disseruimus. Nũc confessum hoc principium sumentes, necesse esse vt affectus qui dolorem excitet, vel diuisio sit, vel alteratio: illud etiam memoria repetamus, ne alterationem quidem ipsam sensim irrepentem, dolorem afferre animali posse: sed quæ dolore animal afficiet, eam mutationem tum confertim factam, tũ vero violentã esse debere. Videntur enim corpora non solum cum in non naturalem habitum confertim aguntur, tristem grauem'que mutationem sentire: sed etiam in ipso ad naturalem statum suum reditu, nisi eum paulatim accipiant, obiter cruciari. Scimus enim qui in vehementi frigore iter fecerunt, eos cum sese non sensim, sed semel calfacere properarent, dolore circa vnguium radices adeo vehementi affectos, vt ferre non possent. Illud vero inquirere, an ipsum quod vehementer excalfacit aut refrigerat, diuisionem aliquam continui efficiat, lõgiore fortasse disputatione eget.

Et vtique demonstratum à nobis est in commentarijs de simplicium medicamentorum facultatibus. Verum quid agendo, quæ vehementer vel excalfaciunt vel refrigerant, dolorem inferant, quęrere, ad rem propositam minime est necesse. Siue enim vt substantiæ sensibilium continuitatem diuidentia, siue vt eam semel & confertim alterantia, id ad eorum inuentionem quæ dolorem leuabunt, parum refert: modo sciamus, quod violēter vel excalfacit vel refrigerat, id sentiētia corpora dolore afficere. Ergo si cœpisse ab eui-
50 dentibus conueniet, euidenter autem videntur eorum quæ corporibus nostris propinquant, hæc sola esse dolorifica & quæ vehementer vel excalfaciant vel refrigerent, & quæ substantiæ cōtinuitatem soluant: (hæc autem sunt quæ vel contundunt, vel incidunt, vel distendūt) vtique curationis eorum inuentionem quæremus via aliqua insistentes quæ à quærendorum natura sit accepta, quæ methodos appellatur. Rursus igitur supra repetentes dicamus. Quoniam id quęrimus, quēadmodum in morbis dolore affligamur vbi nihil nobis extrinsecus triste appropinquat, necessum
60 est aliquam talem causam in corpore quęramus, quę scilicet vehementer excalfaciens vel refrigerans, vel substantiā sensilis alicuius corporis diuidens, nos excruciet. Ac primū illud speculabimur, cuiusnam esse naturæ debeat quod continuitatem diuidet. Necesse igitur est vel ruptionem, vel cōtusionem, vel erosionem esse affectum eum qui diuisionem continui faciat. At vero ruptio ex distentione, cōtusio ex graui quopiam, erosio ex rodente prouenit qualitate. Ergo cum nihil extrinsecus sit quod vel distendat, vel grauet, vel erodat, sed ex seipso horum aliquod corpus sentiat:
70 neminem latere potest distentionem ab aliqua intrinsecus substantia quæ multitudine sua corpus se continens distendat, aut immodica siccitate, prouenire. contusionem, ex eo quòd aliquod corpus ab externo supercecidert, quod vel durū, vel magnum, vel graue, vel simul ambo fuit. erosionem vero, ex succo aliquo cui mordens natura insit. Igitur vbi vehemēs dolor vrget, scrutandum nobis est an succus plurimus, an spiritus cui non sit exitus, an grauis moles, an mordens humor, an siccus affectus subsit. Ad hæc, veluti inter initia est definitum, an aliquid quod valenter ex-
80 calfaciat vel refrigeret. Quorum ipsorum quoque rursum

causæ, vel in spiritu, vel in humoribus, vel in solidis ipsis sunt statuendæ. Quicquid enim eorum vehementer excalfactum refrigeratum've sit, quando quod vicinum est tangit, graue illi molestum'que redditur. Igitur quemadmodum singula quæ cõprehendimus agnosci possint, tũ vero quòd non omnium habeamus manifestas notas, quod'que si aliud quicquam, etiam causarum & affectuum quæ sensum fugiunt agnitio, ex multa exercitatione, & curiosa omnium perpensione nobis pariatur, alibi mõstratum est. Nunc id consyderare propositum nobis non est, imò solã ipsam medendi methodum persequi. Ex qua scienter perspecta, quantum auxilium compendium'que medicis non ad præsidiorum modo curationum'que facultatem, sed etiam ad affectus aliquando agnitionem comparetur, sæpe vobis in ipsis ægrotantibus manifeste ostendi. quorum iam duos treis've qui haud pridẽ sunt sanati, referã. Vnus enim, vt scis, quadragenarius erat. qui cum colo laborare putaretur, nõ modo nihil est à fomentis tum humidis tum siccis leuatus, sed nec cataplasmatis nec clysteribus, quibus scilicet publice vti in eiusmodi affectibus solent: verumetiã à plerisque eorum exacerbatus. Nam à rutaceo oleo per sedem infuso deterius habuit. item'que à castoreo. quinetiã vbi mel coctum cum pipere assumpsit, extremis doloribus est afflictus. Iam cum cremorem cocti fœnigræci vnà cũ melle accepisset, vehemẽter est irritatus. Ipse igitur vbi mordentes succos in tunicis intestinorum immersos conieci, qui scilicet secum vnà corrumperent tum ea quæ per inferiora essent infusa, tum ea quæ per os accepta, exhibui homini nutrimentum quod non facile corrumperetur. Deinde cum minus eum cruciatum intellexi, vitiosos humores purgandos iudicaui. Cum vero aptissimum ad eiusmodi vitiosos humores esset medicamẽtum quod ex aloe componitur, quod'que iam vulgo picran appellant, vtique semel hominem iuste purgare non sum ausus, quòd doloribus & inedia duobus iam mensibus inanitus esset. Verum ex modicis quibusdam interuallis id faciẽs, quindecim circiter dieb9 hominẽ (vt scis) prorsus sanaui: id'que nullo præterea adhibito præsidio. Atque hic quidẽ illo primũ tẽpore sic est vexatus, nunquã prius intestini dolorẽ expertus. At ali9 iuuenis huic quidem ætate propè par, sed qui sæpe ante co-

lico cruciatu fuerat affectus, accepto scāmoniæ succo fuit purgatus. Cū autem bene largiter fuisset vacuatus, primo quidem die vesperi in balneo lotus, mox ptissanæ cremorē sumens, post piscem quoque comedens, nocte ea quæ ceperat euomuit. Secundo die itidem lauatus comedit primum lactucam, mox auium carnis aliquid in albo iure elixæ. ab hac alicam ex aqua sumpsit, vino austero iniecto. Vbi vero ab ijs mediocriter se habere est visus, etiam tertio die nutritus similiter est. Reddidit tamen per aluum
50 plura quàm pro ciborū portione: ea'que cum rosione. Deinde quarto die etiam magis dolere sibi ventrem sensit. & cum se in balneo alicubi frigus accepisse imprudentem putasset, rutaceum sibi oleum per sedem infundens, non solū vehemētissime est vexatus, sed etiam liquidam deiectionē permagnam habuit. quod facile declarauit aliquid à toto corpore ad loca ventris deferri. Post deinde per circuitus similis redibat cruciatus. Audientes autem eius symptomata, intelleximus noxam ex scammonia in illis maxime intestinis procubuisse, quæ prius etiam fuerant imbecilla:
60 sicut quasi fluxionis quidam exortus esset affectus. Ergo quemadmodum hunc quoque sanauerim, scis. Abijcere enim iussi præsidia colica: alica'qꝫ calēte quę cocta in aqua esset, nutriri, immissis mali punici granis. Cum autem tota nocte citra dolorem dormiuisset, miratus ꝓfecto est remedij nouitatem: rogauit'que quid esset bibendum. Dedimus itaque bibendum dilutum rhois cremorem: quò videlicet siue aliqua esset in summo intestino facta exulceratio, eam adstringeret: siue etiam ex consuetudine aliquid ex superioribus locis in partem afflictam conflueret, id reprimeret.
70 prandio'que eodem vti iussimus: deinde ad vesperam cœnare pane puro ex vino aliquo naturaliter austero. Cōcessimus præterea vt austerum quēcunqꝫ vellet fructum sumeret, siue malū, siue pyrum, siue punicū. Simili ratione etiā tertio die cibatus, in quarto theriacē bibit: sanus'que omnino est redditus: ac decætero ad consuetudinē reuersus, nullum sensit incōmodum. Simili genere & alium quendam in æstate affectum, cum sitibundus admodum esset, supra alia q̄ memoraui, etiā frigida potione vti permisi. Ergo ne requiras in omni affectu eiusmodi notas quales in pleuriti-
80 de vel dysenteria apparent. Quippe scientifica est mor-

borum id genus agnitio, certis videlicet definitis'que notis comparata: cum eorum qui proxime sunt dicti, coniecturalis agnitio sit: ac solis ijs inueniri potis, qui exacte cuiusque morbi propriam curationem norint. Quare quoniam de hac proposita nũc disputatio est, ipsam per se absoluamus. Nec affectuum agnitiões attingamus: maxime quę ex coniecturalibus notis incipientes, cum eorum quæ prosunt obsunt'que cognitione sunt coniũctæ. Methodum enim de ijs, atque etiam exercitationem in ea, in morborũ agnitionibus seorsum per se fecimus: quò scilicet arte quis 10 instructus, in omni ægro tum locum qui affligitur, tum ipsius affectum, sicuti nos inueniat. Ergo reuertamur ad affectus qui dolores excitãt. Si sanguinis abũdantia sit, quòd distendat, veluti in phlegmone fieri solet, protinus vbi vires ægri valentes sunt, sanguis mittendus est. Sed si is vel sanguinis missionem timeat, vel imbecillis viribus sit, tum auertẽdus in diuersum sanguis est, tum per propinqua deriuandus. Dictum'que nobis prius est quemadmodum hęc fieri conueniat. Quòd si his peractis dolor etiam perstat, patet profecto in ęgrotante particula impactum esse quod 20 contristat. Patet vero non minus & quòd curatio ipsa per digerentia medicamenta sit molienda. Pari ratione & qui ex flatuoso spiritu dolores fiunt, curabimus: sed simul in his potius tum extenuantibus cibis, tum potione, tum per sedem iniectionibus, tum cataplasmatis, tum humidis siccis'que fomentis auxiliantes. Sin moles aliqua grauando contundendo've dolorem excitet, moli ipsi est medẽdum. Sin rodẽs humor est qui affligit, aduersissima huic sunt quę extenuant & calfaciunt. Postulat nanque huius generis affectus, si modo curãdus est, vt ea quæ cõtristant, vacuẽtur. 30 si id oĩo fieri nequeat, vt per epicrasin sanetur. sin id quoque fieri nõ possit, vt quæ torporem inferant medicamenta exhibeantur. Quæ quanquam sunt reliquorum communia, minus tamen hos affectus quàm alios lœdunt. Quippe tenuis consistentiæ, & calidarum virium plerique talium humorum sunt. E diuerso quæ ex papaueris succo, & altercο, & eo modo frigidis composita medicamẽta sunt, simul omnino & refrigerant & siccant. qua ratione non solum vt sensui torporem inducentia salutaria sunt: sed etiam vt humorum tenuitatem cogẽtia atque crassantia, pręterea 40

vehementem calorem refrigerantia. Vbi vero crassi glutinosi'que humores habentur, alienissima sunt quæ torporem inducunt: cauendus'que magnopere in eiusmodi affectibus eorum vsus est. Sed nec alioqui comitatur eiusmodi succos, modo soli sint, dolor vehemens. Si vero ex accidenti aliquo coniũctus his halituosus spiritus est, qui ex ĳs quibus continetur corporibus erũpere prorsus nõ potest, grauissimis omnino doloribus qui ita se habent cruciãtur. Porrò accidit id illis duplici ex cã, vel obstructione, vel calore.
50 Nam & obstructio spiritum cohibet, nec exire permittit: & crassa glutinosa'que cum calefiunt, flatuosum spiritum gignere solent. Eiusmodi sanè affectus ĳs qui se cibis natura frigidis, & consistentia crassis ac glutinosis referserunt, quando in ipsis intestinorum tunicis flatuosus spiritus continetur, potissimum incidit. Nam cum hę duplices sint, vbi medio earum spatio eiusmodi collectus humor est, in flatulentum mutatur spiritum. Sanè is & crassus, et tardi motus, & frigid9 est. Vbi igitur tum retinetur, tum tunicas distendit, tum succus vnde oritur intestini partes quas cõtin-
60 git vehementer refrigerat, duplici occasione affliguntur qui sic laborant. Ac ad tempus quidem, vbi torporem faciẽs medicamen biberunt, prorsus indolentes reddũtur: cæterum affect9 his omnino fit maior. Nam & intestinorum tunicę medicamentorum frigiditate densiores, minus'que flatui transmittendo habiles redduntur: et humor ipse tum crassior, tum ad motum ineptior euadit. Itaque & spatio longiore ad ægri curationẽ, & medico qui egregie in arte sit exercitatus, est opus. Nisi enim certa ratione postmodum curationem aggredietur, verendum erit ne succi se-
70 cundo loco in flatuosum spiritum versi, eundem dolorem renouent: vnde rursus stupefacientium aliquid medicamẽtorum exhiberi sit opus: eadem scilicet necessitate vrgente. Ac pari modo tertio & quarto & sępe deinceps: quoad homo insanabilis effectus, in malum totius corporis habitum perueniat, & post longa tandem tędia pereat. Quo pacto igitur dolores eos quos frigidus humor in medio intestinorum interclusus excitauit, sanare conueniet? Sanè non perfusionibus & cataplasmatis quæ valenter excalfaciant. quippe lenti omnes crassi'que & frigidi humo-
80 res, ab ĳs quæ calfaciunt, nisi etiam valenter digerant, li-

quantur, ac in flatum mutantur. Oportebit igitur eos incidere simul & concoquere. quas res tenuantia medicamenta præstabunt: potissimum tamen si calida vehementer non sint. Quòd autem horum quoque ipsorum ea maxime deligenda sint, quæ magis flatum discutiant, magisque siccent, nemini potest dubiũ esse. Sępe'q; ex plebe non paucos audias minus sibi dolere colon affirmantes cũ nec ipsis cataplasma imponitur, nec oleo aliquo perfundũtur, nec per clysterē aliquid infunditur. Et sanè qui generosi animi, fortes'que sunt, si mediocri vtuntur victu, tutius longiore in tempore percurantur, quàm qui violenter (vt dictum est) calfacientibus vtuntur. A nullo enim in eiusmodi succis tam est metuendum, quàm à calore, qui eos liquet, atque in flatum vertat, sed digerere non valeat. Vidimus nanque ex agrestibus operis quempiam qui vbi coli dolorē sensit, protinus se cinxit: cum cingi ante non soleret. comedit autem cum pane allium, nullum dimittens consuetum opus. nec toto die quicquam bibit, sed vesperi meracius. Ab his & tota nocte dormiebat, & mane ab omni dolore planè liber surrexit. Est enim ꝑfecto allium ex eorum ciborum genere qui & flatum discutiant, & minime sitim inferant. Sunt qui parum id experti existiment maiorem quàm cepas sitim excitare: sed planè errore: cũ non modo non maiorem quã cepæ, sed nec omnino sitim faciat. Idem omnium planè eduliorum maxime flatum discutit. Itaque ipse certe agrestium theriacen id appello. Ac si quis vel Thracas, vel Gallos, vel denique qui frigidã regionem incolunt, vesci alliis vetuerit, non leuiter iis hominibus nocuerit. Ac quos ex supra dicta causa vehemens intestinorum dolor citra febrem exercet, iis & allium esse licet, & theriacen bibere: quippe quæ eiusmodi affectibus magnopere subuenit. At si cũ febri vnà talis dolor incidat: principio quidem, si id ferunt, fomentum siccum ex milio est adhibendum. Si ab hoc non quiescant, semen aliquod quod flatum dissipet, in oleo quod tenuium sit partium, coquere, mox per linteum, quò purum sit, oleum colare, deinde anseris seuum in oleo liquare, & per sedem infundere oportebit. Si anseris seuum non sit, gallinaceo est vtendum: in primis'que curãdum, vt sit expers salis. Esto autem nec admodum vetus. Licet vero & recenti vti: præ-

sertim anserino. At si neque ex hoc remittuntur dolores, secundo rursus inijciendum idem est: adiecta etiamnum castorei & papaueris succi, vtriusq; fabę nõ amplius magnitudine. Olei vero hemina mod9 esto. excipitur & lanula ex hoc medicamẽto aliquid. Debebit'q; appẽsa forti filo, quã penitissime in rectum intestinum dimitti: quò vtique & cum libet id facile recipiatur, & euidentem conferat vtilitatem. Ad eũdem modum & oculorũ & aurium dolores qui ex huiusmodi humore, aut spiritu flatulẽto in febri ex-
50 citantur, sedare conueniet: tum fomento ex milio, quoniã id omnium & leuissimum est, et maxime siccans: quod'q; ab eo defluit, innoxium expers'que rosionis est. tum auribus medicamẽtum id quod ex castoreo & papaueris succo conficitur, infundẽtibus: quo scilicet ad talia vti solem9. Liquor quo hæc liquantur, sapa esto: quod apud nos vocãt epsema. plerique medicorũ sireon gręce appellant. Quòd si imponi cataplasma res aliquando suadebit, papauerum capitibus in aqua discoctis, ac fœnigræci vel hordei vel lini seminis farina aquæ immissa, cataplasma cõficies. Scire au-
60 tem licet medicamentum quod castoreum recipit, non solum aurium sedare dolorem: sed etiam oculorum & dentium, si auribus instilletur. Iam vero collyria quæ ex opio fiunt, vehementissimos oculorũ dolores remittere, omnes norunt. vtendum'que (vt prędiximus) his est cum maxima necessitas vrget: illud minime ignorantibus, particulas ipsas nonnihil lœdendas: imbecilliores'que in reliquam vitam ex frigore futuras: cæterum saluti hominis in pręsens, ipsam futuram noxam posthabẽtibus. Siquidem non paucos eorũ qui his sunt vsi, eo infirmitatis venisse, vt alĳ f erè
70 nihil omnino viderent, alĳ propemodum surdi forent, id omnibus iam notum est. Itaque nos si quando cogimur his vti, postmodum in sanitatis tempore particulas ipsas excalfacimus: nempe auribus oleum id quod solum castoreum habet, infundentes: oculis vero collyria quæ tantum excalfaciãt. Ad quod scilicet munus maxime id probam9 quod ex cinamomo conficitur. Ac de doloribus quidem qui ex crassis glutinosis've aut frigidis succis, vel etiã ventoso spiritu excitãtur, hactenus abũde. Similis nanq; est eorum omnium curatio, & quę per comprę hẽsas iam mate-
80 rias perficiatur: nisi quòd is qui spiritum flatuosum comi-

tatur,propriam quandam curationem eſt ſortitus,ex cucurbita cum flāma copioſa ſubinde admota. Videbiturq́ꝫ tibi præſidium hoc in huiuſmodi affectibus, incantamenti cuiuſquam ſimile quid efficere:ſiue hi in inteſtinis, ſiue in quauis corporis particula ſunt excitati. Illico em̄ cucurbita admota qui ſpiritu flatuoſo cruciantur,tum à dolore liberi tum omnino ſani redduntur. Quos vero non ſpiritus modo flatuoſus,ſed etiam humor quiſpiam vnde is oritur male habet,ĳs illico ad tempus dolor ſedatur. redit tamen vel in ſequente nocte,vel poſtridie,vel etiam tertio die ſimilis 10 dolor:ac potiſſimū vbi in victu aliquid deliquerint,aut importuni⁹ particulas excalfecerint. Tibi vero hoc quoqꝫ maximum indicium affectus erit:ac curationē pro ratione ꝓſequeris,nec impenſe particulam excalfaciens,& tenuatoria curationis ratione vtens. Quòd ſi in ventre quoque talium quippiam incidat,mirifice hi ex acrium iniectione leuantur. Sed percuranda in his primū doloris acceſſio eſt, admota ſcilicet cucurbita:quò ventoſus digeratur ſpiritus. Poſt id vacuandus humor eſt, infuſo per ſedem eiuſmodi medicamentorum aliquo. Ego vero oleo quopiam tenuis 20 ſubſtantiæ vti aſſueui:rutam incoquens. Porrò aliqui in tali curandi ratione,vbi oleum acceperūt, maximo dolore cruciantur.poſtea exiguo interpoſito ſpatio excernunt humorem vitreū:atqꝫ ex hoc protinus ſimul & à dolore & ab affectu liberantur. Quippe ſublata cauſa quæ ſpiritum flatuoſum genuit,omnia conquieſcunt. His humoribus cōtrariam maxime naturā habent qui tenues ſunt atqꝫ acres: ſed ſimilem dolorem inferunt:nonnunq̄ autem & conuulſiones crebras accerſunt: vtiqꝫ cum in ore ventris ſunt collecti:veluti dudum illi contigit qui pauloposṫ æruginoſum 30 humorem euomuit. Satius vero ſit non æruginoſum dicere,ſed exactam planè æruginem. Talis nanque erat qualis pulcherrima eſt ęrugo. Verum huic adoleſcenti cum cōuulſione & ſyncope,etiam guttæ quędam frigidæ, & pulſus in ſummo gradu parui erant. Ex quibus cum conĳcerē in orę ventris,quem publice ſtomachum vocant,rodētem aliquem contineri humorē: dedi illi aquam tepidam bibere.poſt quam protinus tale quid euomuit,quale ſi ipſe facere velles,floridiſſimam æruginem aquę miſceres. Cum igitur talis humor in ventre conſtitit, vomitu eſt expellen- 40

dus:cum in intestinis inijcere per sedem conueniet quod eluere eiusmodi humorem sit aptum. At id detersiuum sit omnino oportebit. Cum aūt talium pleraq; mordeant, cōmodissime ex his aliquod deligitur cui rosio absit. Eius generis maxime est ptissanę cremor. Cibi vero exhibendi his sunt, qui & boni sint succi, nec facile corrumpantur: quorū exemplum in priore libro iam traditū habes. Quoniam vero etiam eorum qui ex siccitate nimia tenduntur crucianturq́ue, mentionem feci, non alienum fuerit de his etiam 50 aliquid apponere. Scire nanque licet eiusmodi affectum, si modo curabitur, humectationem poscere, cæterum curatu perdifficilē esse, vel potius q̄ curari omino non possit, si febris occasione est contractus. Succedit maxime exitiali phrenitidi. Nec sanatum quēpiam ita conuulsorū aut ipse vidi, aut alium narrantem audiui. Nam temere conuulsio vel ex plenitudine neruosarum partiū incidit: (qua ratione eos quos magna phlegmone premit, adoritur) vel ex mordente & tenui humore qui neruosa corpora rodat, vel ex ingēti frigore quod tale quippiam quale gelu efficit. Atq; 60 hæ tres conuulsiones subinde percurantur. Sed quę ex neruosarum partiū siccitate prouenit, insanabilis est. Quippe etiam in libro de marasmo docuimus solidorum corporū siccitatem omino esse insanabilem. Quo minus adijciendū quicquam de eiusmodi symptomatis præterea puto: sed nec de ijs quæ vitio immodicę vacuationis vel per aluum, vel per vomitum, vel sanguinis profusionem, incidunt: quia & antea de his mediocriter sit dictum, & posthac dicere sit necessum: potissimū cum mihi de tumoribus qui præter naturam incidunt, erit agendum. Itaque librum hunc 70 iam claudam: quando de symptomatis ijs quæ vtique tractatu maxime erant necessaria, & præcipue quæ cum febrium affectibus sunt connexa, abunde disserui.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE; LIBER DECIMVSTERTIVS.

80

DVO IAM GENERA MORBO-rum quẽadmodum quis methodo sanet, docuimus: alterum in intẽperie positum, cui antiqua est appellatio. alterum, cui nos nomẽ indidimus cõtinuitatis solutionem. De hac primũ in tertio, quarto, quinto, ac sexto horum cõmentariorũ pręcepim9. Post eam de ĳs quæ in intemperie consistunt, vsque ad duodecimũ egimus. In hoc vero toti9 ope- 10 tis tertiodecimo de tumoribus qui præter naturã incidũt, disserere incipiemus: in quibus scilicet partes à naturali habitu in quantitate recesserunt. Sanè sanitatem, an naturalem habitũ dixeris, ad ea quę nunc paramus, nihil interfit. At cum plures specie affectiones in his sint: primum agemus de phlegmone. Expedit eñ ab hac cœpisse: & quòd frequentissime incidit: & qđ febres, alia'qꝫ symptomata periculosissima excitet. Cum autẽ veteres phlogosin (quã inflãmationem interpretere) subinde phlegmonen appellent, sciri volumus nõ hoc loco nos de hac phlegmone dis- 20 serere, sed ea quæ supra inflãmationem, tẽsionem quoque in particula facit. quam non modo ipsi tactu deprænhendamus, sed etiam ipse æger proprio sensu aduertat. Quinetiã pro tensionis modo, tangenti q̊qꝫ renititur pars phlegmone obsessa: auctior'que est q̃ pro naturali habitu: nec dolor illi deest, maior minor've. Cum quo nonnunq̃ & pulsationis est sensus, cum scilicet malum amplius increuit: ac potissimum cum suppurat. Rubor quoqꝫ in parte quæ phlegmone laborat, maior minor've semper visitur. Adeò siue in ipso pedis vestigio, siue in parte interna manus, magna 30 phlegmone incubuit, hæc quoqꝫ magis rubra vidẽtur quã ante. Etem̃ demonstratum est phlegmonen omnem è sanguinis confluxu consistere. Qui alĳs statim calidior est quã pro natura fuit. omnibus certe in ipsa parte quæ phlegmone vexatur. Atque hoc omniũ sectarum cõmune est, siue impactum tãtum sanguinem in finibus vasorũ, phlegmones causam velint, siue intercidentiã eius (paremptosin vocant) in solis arterĳs, siue obstructionẽ aliquam, siue in raritatibus ratione contemplabilibus resistentiam. Quo fit vt etiam curationis indicatio omnibus sit cõmunis, nempe 40

vacuatio redundantis in particula phlegmone obsessa, sanguinis. Phlegmones vero quę in generatione adhuc est, duplex indicatio est, veluti in reliquis morbis om̃ibus quicũque in gignẽdo adhuc sunt, nec dum absolutionem sunt nacti. Nam quod eorum generatum iam est, id medicinę artis parti quæ morbos curat, subῆcitur. Quod in generatione adhuc est, parti quę futurũ morbum pręcauet. Atq; idcirco diximus nõ simplicẽ sed compositam esse totã de ῆs ægritudinibus quæ in generatione adhuc sunt, medentis
50 solicitudinem: ex ea scilicet quę prouidet: & ea quę curat: sicuti etiam si omnino phlegmone laborare adhuc non cœperit, sed tamen appareat iam subesse in corpore gen9 aliquod eorum quæ phlegmonen excitare possint, in talibus quoque omnibus sola prouisio indicatur. At si nulla adhuc in corpore causa subalitur: ῆs qui ita se habent, ea quæ sanitatis est tutrix, prouidet. Ergo quę causæ phlegmonen accersere vidẽtur, has cum iam in corpore sint conceptæ, sed tamen exiguæ adhuc & incipientes, vtique ne maiores fiant, inhibere conueniet. Atq; hoc cauentis phlegmonen est
60 officium. Cum vero ea magnitudine sint, vt iam phlegmonen creent, eas summouere oportet, ac quantum iam phlegmones genitum est sanare. Ac cõmunis omniũ phlegmonarum generatio, ex sanguinis influxu est, copiosioris scilicet quàm sit parti ex vsu: veluti tum in libro de tumorib9 pręter naturam ostendimus: tum in eo qui de inęquali intemperamẽto est inscriptus. Sanè copiosior sanguis influit, alia quapiam, alῆs've particulis aliquando eum mittentibus, ac ea quæ phlegmone laborare incipit, recipiente: aliquando particula quæ affligitur, hunc ad se trahente. Par-
70 tes quę mittunt, vel vt copia superuacuum, vel vt qualitate molestum, vel vtroque nomine succum persequuntur. Quæ attrahunt, ea morboso calore trahunt. Porrò in doloribus incipit quidem causa ab eo quod affligitur: sed quicquid est phlegmones, id superpositæ partes efficiunt. Ergo quòd ad partem excalfactam vel trahuntur vicini succi (vt nos censemus) vel cõfluunt (vt Asclepiades putat) euidenter cernitur. Et cõstet hoc loco ex ipso qđ cernitur, sermoni fides. At vero quę dolent, cernuntur ea quoq; phlegmonen ex dolore pati. sed causam eius quidam om̃ino nõ assi-
80 gnant, quidam nullo modo probabilem. Nostra vero sen-

tentia talis est. Docuimus in eo opere quod de naturalibus facultatibus edidimus, vnam esse naturę facultatem quam excretoriam dicimus. Ea suo munere tum fungitur, cum triste aliquid sentit. Vnum vero quiddam est ex ijs quæ eam contristant, ipsa quæ dolorem excitat causa, quæcunque ea sit. Hanc igitur eijcere dum properat, phlegmonen interdum in particula cōcitat. Cum enim primis suis conatibus nihil profecit, vehementius aggressa quod infestat expellere, sanguinis aliquid & spiritus ex superpositis partibus in afflictam simul exprimit. Atque hinc fit quòd ex dolore particula pro portione confluentis in eā humoris, in tumorem attollitur. Quinetiam omnium tumorum qui præter naturam sunt, varietas ex eiꝰ quod influit natura nascitur. Vbi enim flatulenta materia copiosior accessit, flatuosi magis tumores fiunt. Phlegmone vero magis similes, vbi sanguis: sicut erysipelati, vbi flaua bilis: & tumentiores, vbi pituita. Similiter scirrhosi, vbi vel crassus, vel vehementer lentus humor est qui parti est infixus. Sanè crassus humor, quodāmodo iam melancholicus magis minus've est. Lentus autē ex glutinosis prouenit cibis: sed & ex ipsis aliquando neruosis partibus, vtique cum multum excrementi genuerint. Verum de cæteris tumoribus post dicetur. Nunc de phlegmone agemus: ac prius, quæ omnium sunt cōmunia, ad disputationem propositis: sic deinde quę solius eius vitij sunt propria, adijciemus. Cum igitur particula aliqua phlegmone vrgeri cœperit, videndum est an propter calorem aliquem qui in illa pręter naturā sit ortus, an propter dolorem vel ipsius vel propinquæ alicuius partis, hanc cō traxerit: quò scilicet adempta causa, phlegmone non amplius increscat. Post hanc consyderationem, proxime illa contemplabere: nūquid vicina aliqua particula sanguinem largius ad phlegmonen transmittat: deinde num totum corpus sanguine nimium abundet. plethoran vocāt. Nam tibi (arbitror) non excidit, vtpote sæpe à nobis monstratū, superuacanea, quæ valentioribus partibus ob redundantiā vel qualitatem expelluntur, ea in imbecilliores procumbere: atque hinc accidere vt glandulæ, quas adenas vocant, facile fluxiones recipiant: & maxime quæ rariores natura sunt. Quippe valentius est arteriarum & venarum & neruorum & musculorum robur: imbecillius autem ac forte

nullum, corporum quæ glandularũ sunt naturæ. Sic igitur fit vt & propter vlcus quod in manus aut pedis digito fit, eiusmodi glandulæ in inguinibus & alis tum intumescant: tum phlegmone occupentur: cum defluentem ad vltimos artus sanguinem priores exceperint. Quinetiam in collo, et secus aures, sæpenumero glandulæ, ĳs quibus in collo, capite, vel aliqua vicina parte vlcus est natum, intumescunt. Nominant autem ipsos adenas cũ sic intumuerunt, bubones. Quòd si scirrhosior earum partium phlegmone aliquã-
50 do fuerit: hęc & ægre sanabilis est, & struma dicitur. Quęnam vero sit strumarum curatio, in proximo dicetur libro. Nunc de phlegmonis, quoniam de ĳs differere proposuimus, denuo repetentes, dicamus quòd inhibitio earum incipientium, ex generante illas causa tollenda præstatur. primum'que de ĳs quę vlcera sequũtur agamus. Postea enim quàm prope magnam arteriam aut venam vlcus ortũ est, celerrime bubones excitantur. Cernitur autem aliquando ipsa quoque vena, per totum membrum rubra, & calens, & distenta, ac si quis eam tangat, dolẽs. Ergo si vel sangui-
60 ne totum corpus, vel malo succo redundet, difficilis curatio redditur. Sin sanum planè sit, facilis. Quippe excalfacere & humectare modice totum membrum, quò dolor mitigetur, oportet. Nosti autem eiusmodi præsidiorum materiam: ipsi vtique vlceri tetrapharmacum in linteolo imponens. (Liquatur id oleo potissimum rosaceo: vel si id nõ sit, relaxanti aliquo) Totum vero membrum, hapso lanæ ex calente oleo imbuto circundans. Quinetiam ipsi vlceri calidum imponi medicamentum oportet: ac super calidum extrinsecus cataplasma dare, quod ex farina vel hordeacea
70 vel triticea, vel ambabus mixtis, cõstet. Humorem autem habeat aquam cum oleo pauxillulo. Non secus vero etiam ipsi adeni quæ phlegmone vrgeri cœpit, vt mitigetur, imponi debebit primo die lana ex oleo calente madens: non autem, sicut nonnulli faciunt, statim addito sale. Post enim sale vtemur, cum & tumor per totum membrum fuerit remissus, & dolor vlceris sedatus. Quinetiam macedonicum quod vocant pharmacum, similiter sicut tetrapharmacum, ipsi vlceri imponere licebit. Etenim similia inter se sunt, solo thure tetrapharmacum macedonico superan-
80 te. At si vel plethoricum corpus sit, vel malo succo redun-

det,curatio per ea quæ sic calent,fluxionem ad membrum citat. Atqui nec alia vlla vti datur. Cogimur ergo aliâs sanguinem mittere:id'que aut vena incisa, aut mẽbris ijs quæ læsa nõ sunt,scarificatis. Manu eñ laborãte,scarificabis crura. Altero crurum male habente,reliquum. Has nanque vacuationes indicat ipsa copia:sicut etiam succorum vitium, redundantis succi eductionem. Ac plerũq; post hæc præsidia,glandularum phlegmone desinit. Sæpe tamen vel ipso qui curat,ad corporis vacuationẽ segniore: vel ipso qui laborat,præ mollitie eam non admittente, earum phlegmone maior efficitur:sic vt ad suppurationẽ perueniat. Sed & quæ phymata quoque græce appellant,memoratis carnibus sic vbi fluxio in eas procubuit,citra vlceris occasionem accidunt. Vbi ergo distentæ vehemẽter glandulæ sunt, aut alia denique particula quæuis quam phlegmone premit, cogimur toto corpore pri9 vacuato ipsam scarificare. Sanẽ vacuamus totum corpus(sicut in libro de plenitudine diximus)non modo cum in redundantiæ succorum est habitu: sed etiam vbi magnitudo morbi suadet, cum mediocritatẽ succorum continet. Siquidẽ dolor, & membri in quo phlegmone sedet,calor,etiam si purum ab excrementis totum corpus sit,fluxionis causa fiũt. Expedit igitur parci9 id hoc casu facere:ac vacuare prout maxime tum ætati laborantis,tum naturæ congruit.æstimatis præterea tum anni tempore,tum regione,tum hominis ipsius cõsuetudine. de quibus sæpe iam in multis diximus: sic vt etiam si adhibita in sermone non sint,subaudire ea conueniat. Vbi vero phlegmones ipse veluti feruor iam subsedit: mitigatorijs cataplasmatis dimissis,ad ea quæ digerunt, paulatim est transeundum:ac primum cum mitigatorijs paululũ mellis miscendum. Mox triticea farina in totum prorsus auferenda, cõtentis hordeacea cum melle vberiore. Deinde ad aliquod eiusmodi digerentium medicamentorum est veniendum, quæ vel humida consistentia sint, similiter ijs quæ in linamentis vel linteolis excipiuntur,(ἔμμοτα græce vocant) vel cerati specie. A duris autem abstinẽdum est:qualia pleraque emplastra sunt.nam & phlegmonarum reliquias cõtrahũt,& rursus phlegmonen in ęgra parte excitant. Quin si pus aliquod notabile in suppurãte particula sit contentũ, nõ expedit(quod nonnulli faciunt)protinus incidere: imò

exhalationem moliri medicamentis ad id valentibus, quorum vsus ex affectu sit coniectatus. Quippe cum phlegmones naturæ quicquam in membro adhuc restat, acria medicamenta magis irritant quàm digerunt. Cum vero quod ex phlegmone relinquitur, scirrhosum effectum videtur, fidenter iam valentibus medicamentis vteris: sed obseruato bis in die quem præstent effectum, primum mane, secundo vesperi. Quòd si balneo quoq; vtatur: etiam in eo tempore. Siquando ergo ægram partem medicamenti acrimo-
50 nia irritatam videris, ita vt tumentior aut rubicundior sit, aut magis indoleat: mitigabis eam interea fomento, quod per spongiam administrabis. Id autem aliquando ex aqua dulci esto, aliquando etiam sal habente: vbi scilicet scirrhosiores phlegmonę sunt. Sin aliquando puris copia medicamenta superet, nec ea videantur tibi totum digerere posse: secare exitum ei quod digestioni non cessit, eo potissimùm loco oportet, quo est editissimū. quippe tenuissimam etiā illic inuenies cutim. Memineris præterea in sectione & altc rius indicationis quæ ad effluxum pertinet: atq; ad ambo
60 respiciens, ita quod suppurauit incide: ac deinceps medicamētū aliquod eorū quę sine erosione siccēt, impone. Quòd si computruisse portio aliqua suppurantis partis videbitur, excidi eam est necesse. Sanè quidam in ijs quæ in axillis et bubonibus suppurant, in myrtei folij speciem semper excidi cutim iubent: quoniam in ijs laxa ea naturaliter sit, ideoque omne quod aduenit prompte recipiens. præterea ipsi ex leui occasione phlegmonen facile contrahant. At maximas aliqui sectiones faciunt: quarum occasione particula vbi ad cicatricem est perducta, non solum turpissima red-
70 ditur, sed etiam fit imbecillior, & quæ sæpe homini ad motus sit in mora. Hæc igitur ipsi vitantes, plurimum certe sola incisione, & medicamētis valenter siccantibus, huiusmodi affectus sanauimus. Quòd si aliquando excidere aliquid propter multitudinem, non puris modo, sed etiā corruptarum partium fuit opus, contenti eramus sectione quę myrti folium imitatur, planè non magna. Cum autem in ea excisione longitudo maior quàm latitudo sit, esto in bubone longitudo per transuersum ducta, non autem per cruris rectitudinē. Quippe ita cū crus inflectim9, naturaliter cutis si
80 bi applicat. post excisam cutim, medicamēto qđ gręci mā-

nam vocant, affectam partem implebimus. Est autem ea purgamentum thuris, leui adstrictione prædita, atque hoc nomine etiam thure ipso ad nonnulla vtilior. Thus enim puris tantum mouendi facultatem optinet: vtpote nullam adstringendi vim habẽs. Magis'que id facit quod pinguius ex eo est, & magis albicans: sicuti etiam quod flauum ex eo magis est, validius siccat. Mannæ vero, etiã corticis thuris paululum est admixtum: vnde scilicet adstringendi vim habet. Ipse vero cortex thuris tum adstringit, tum siccat insigniter. Itaque etiam ad moderatiores sanguinis profusiones eo vtimur solo: sicut etiam ad valentiores, solo vsto, sed tũc & cribrato, & in mollissimum puluerem redacto. Quinetiam mitigare prius incisam partem (sicut dictum est) quantum poscere videbitur, oportet: fomentis primũ, dein cataplasmate, mox humectante aliquo medicamento aut non siccante: singulis scilicet extrinsecus impositis. Nã in ipso vlcere tum mannã (vt dictũ est) tum ex præsidijs quæ linteolis excipiũtur, primũ ea quę pus citant, dein ea quæ expurgant, sunt imponẽda. post quę, si cauitas etiamnum sit, quæ impleant adhibenda sunt. Sin aliter, ea quæ cicatricẽ inducunt: (græce synulotica & epulotica vocant) veluti quod ex cadmia conficitur. At quoniam in horum quoque vsu plerisque medicorum non paruum quiddam omittitur, non ab re fuerit etiam de hoc disserere. Tum nãque ducere vlcus ad cicatricem incipiunt, ac idonea illi rei medicamenta applicant, cum iam penitus sit impletum, nec quicquam illi restat cauum. Hinc illis accidit vt cicatrices efficiant circumposita cute magis eminentes. Quò igitur illi cuti sint æquales, conueniet id genus medicamentis vti priusquam vlcus ad æqualitatem prorsus sit impletum: imposito super ipsas vlceris oras ex specilli mucrone medicamento aliquo sicco ex ijs quæ in vlcerum curatione retulimus. super reliquum linamento dato, quod aliquo medicamento ex ijs quæ cicatricem inducant, & humida sint consistentia, fuerit imbutum. Cedente autem prospere curatione, etiam id amouebis, ac postea sicco tantum medicamine vteris, lato specilli mucrone ex eo super toto vlcere volutato. Foris autem suffecerit linamentum vel siccum, vel ex vino madens: ac potissimum quod ex mollibus sit elychnijs: cuiusmodi tharsensia sunt: quoniam illa

quoque ad vlcera quæ ſupercreſcant ſubmittẽda, vim opti neant. atque hæc ducente nos rerum ſocietate, diximus. Nunc ad ſermonem de phlegmone reuerſi dicamus communem omnium phlegmonarum curationis indicationẽ eſſe vacuationem. Quæ vero adhuc in generatione ſunt, in ĳs prior vacuatione eſt cõfluentis ad affectum locum ſanguinis inhibitio. Inhibebitur is commode, ſi ipſam fluxionis cauſam inuenerimus. Sanè ea duplex eſt. aliquando em̃ ex ipſa parte quam phlegmone vexat, oritur. aliquando ex
50 alia quapiã alĳs've. Ex ipſa, quoties aut calidior eſt facta, aut dolore (ſicuti ante diximus) vrgetur. Non ex ipſa, quãdo vel alia quapiam, vel alĳs ſuperfluum illi tranſmittitur, vel etiam ex totius corporis affectu. Fit igitur calidius vel propter immodicum motum, vel aliquem ex ſole aut igni teporem, vel acre medicamentum. Dolore vero angitur et propter intemperiem, & vulnus, & contuſionẽ, & diſtorſionem, & tenſionem, & obſtructionem, & ſpiritum flatuoſum. Intemperies modo extrinſecus illi prouenit, modo ex ſuccis qui in ipſo habentur corpore. Et extrinſecus, vel
60 ab aliquo venenatorum animalium, vel pharmaco quod vehementer excalfaciat aut refrigeret: etiam ex ambiente nonnunquam. Ex ipſo vero laborantis corpore, cũ id iam vitioſos ſuccos qui facultate ſint diſſimili, congeſſit. His igitur omnibus æſtimatis, quę phlegmonę adhuc in generatione ſunt, earum cauſas prius abſcindes. Quæ vero iam factæ ſunt, has vtique curabis ſolas. Ergo quidnam medẽti agendum ſit ſi totum corpus male ſit affectum, & dicta prius tum in his non pauca ſunt, tum in libro de plenitudine. & nunc ſummas eorum quæ dicta ſunt, recenſebimus.
70 Vbi enim æquabiliter inter ſe ſucci ſunt adaucti, id & plethoran græci vocant, nos plenitudinem, & ſuccorum redundantiam dixerimus. Vbi vero vel flaua bili, vel nigra, vel pituita, vel ſeroſis humoribus refertum corp9 eſt, eum habitum cacochymian, quaſi ſuccorum vitium dicas, nominant. Ergo plethora tum ſanguinis miſſione curatur, tũ frequenti balneo, tum exercitatione, tum frictione: præterea digerentibus medicamentis: & præter hæc omnia inedia. de quibus in ĳs quæ de ſanitate tuenda ſunt prodita, dictum abũde eſt. Succorum vitium purgatione quæ cuique
80 que ſuperanti ſucco ſit accommodata, corrigitur. Dictum

porrò & de hac est in ea parte operis de sanitate tuenda, quę de vitãdis morbis est instituta. Illinc igitur huc ea trãsferas oportebit: ac consyderes quo vti maxime expediat. Siquidem si iam febricitet æger, nec exercitatione vacuare exuperãtiam licet, nec vnctione quę excalfaciat: sed nec multa frictione, nec balneo, imò sanguinis missione, vnà cum inedia, vel purgatione aliqua. At si nõdum febricitat, omnibus iam dictis vtare, optimum quodque ad id quod instat deligens. Illud enim patere vel me tacente arbitror, eum cui crura phlegmone laborant, non esse vel ambulatione, vel cursu exercitandum: sed nec stare illi esse iubendum: imò sedenti plurimum fricari, mox manum motu exercitari illi est satius. At si cui in supernis partibus cœperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inambulatione aut cursu est salutaris. Similiter & frictio his quidem ea potior est, quæ cruribus adhibetur. illis, quæ in supernis partibus administratur. Quippe pręceptum in cõtrarium auersionis, in omnibus talibus commune est. Neque igitur cum vel circa sedem, vel aliquam huic vicinam partem initium phlegmones incidit, aluum deijcies. Neque cum in vesica, vel colo, vel renibus est cœpta, pharmaca quę vrinas prouocent, bibenda dabis. Nec si mulieri in vtero vel pudendo insedit, menses huic prouocabis: sed ad partes quæ maxime longinquæ sint, semper auersionem facies: æstimata scilicet tum phlegmones magnitudine, tum corporis totius statu. Nam si plurima succorum abundantia sit, nec exercitatione, nec balneo sine periculo vtare. Sin exigua sit, licet & per hæc vacues. Cęterum (quod dixi) hęc tum in ea parte operis de sanitate tuenda quæ morbos pręcauet, sunt scripta: tum in libro qui de plenitudine inscribitur: tum in his quę de phlebotomia, siue incidenda vena, tum quę de purgantium medicamentorũ facultatibus edidimus. Sed quod ad commonefaciẽdum tantum de ijs sit satis, nunc etiam abũde est dictum. Itaque ad propriam de phlegmone disputationẽ nunc est veniendum. In qua primũ merito verba faciemus de phlegmõe prout ab affectu partis cui insedit est orta. Quippe satis constat affectũ illũ principio tibi esse sanandũ: mox quicquid iã phlegmones est factũ. Porrò interim ijsdẽ præsidijs ambo tolluntur: veluti cum ex flatulento spiritu & densitate particulæ dolor

est ortus. Hoc enim casu eorum quæ modice calefaciunt, (quæ etiam chalastica, id est relaxantia siue remittētia vocamus) vsus est commodus: vt qui pariter & conniuentia corporis laxet, & flatuosum spiritū tenuet, & quod phlegmones iam conflatum est digerat. Ad eundem modum & si ex frigido dominante intemperies sit oborta. Nā tūc quoque calefaciendo, non solum intemperantię, sed etiam phlegmonę vnà medeberis. Itidem si calor vehemētior intemperiem fecit: refrigerātibus pręsidijs ambo sistes. Siquidem intemperantia contraria semper requirit. Vacuatur autem quod impletum est, non modo medicamentis ijs quæ digerunt, sed etiam quæ adstringunt & refrigerant. Magis'que profecto ad incipientes phlegmonas frigidis adstringentibus'que, quàm ijs quæ digerunt, est vtendum. Atque etiamnum magis vbi crassum quod confluit, non est. Sed si sanguis in particula quam phlegmone pręhēdit, vehementer est impactus, non est amplius repercutientibus vtendum: sed tum digerere est tempestiuū. Vbi autem ex animalis punctu morsu've dolor incidit, duplex sedandi doloris ratio est: vel virus ipsum vacuando, vel quod dolorem excitat, alterando. Sanè vacues id eorum medicaminum ope quæ vehementer attrahunt. Alteres ijs quæ sunt contraria, id'que vel qualitatibus, vel tota substantia. Monstratum nanque est in libris de medicamentis qui à nobis sunt editi, quædam esse totis substantijs inter se contraria: quædam sola qualitate. Sed & illud indicatum ęque est, quod eorum quæ contraria qualitatibus sunt, methodus quæpiam sit. eorum quæ tota substantia sunt aduersa, methodus non sit, sed omnia sint per experientiam inuenta. Tu igitur quæcunque methodo explorentur, hinc disces. Quæ experientia tantum depręhendit, ea in his operibus quibus de medicamentis agitur, omnia sunt collecta. vno quod de facultate eorum inscribitur. altero quod de compositione. & tertio quod de facile parabilibus. In quibus operibus ostendimus quænam ex sola experientia, quęnam ex sola ratione, & quęnam ex ambabus inuenta sint pharmaca. Ergo methodus quam hoc opere tradere institui, in doloribus vniuersis qui vel ex animalium, medicamentorum've noxa excitantur, duplicem indicationem habet: nempe eius quod dolorem creat vacuationem, at-

que alterationem. Vacuant id tum excalfactoria omnia: tum quæ citra calefactionem vehemẽter trahunt: veluti & cucurbitulæ, & cornua quædam, quibus nonnulli cucurbitularũ vice vtũtur. Sunt autẽ & qui ore suo virus extrahũt: ęgrę videlicet particulę admoti, ipsĩ'qꝫ labĳs cõplexi. Huc sanè pertinet & cauterium, & medicamenta quæ cauterĳs similiter escaram efficiunt. Atque hæc omnia totã eius quod infestat, substantiam exinaniunt. Alterum auxiliorũ genus est eorum quæ qualitatem per contrariam qualitatem alterant: scilicet exhibentibus nobis si vehementem ca 10 lorẽ ęger vel in ipso demorso loco, vel in toto corpore sentiat, auxilia refrigerantia: sin frigus sentiat, calefacientia. Docuimus autem vtraque in ĳs operibus quæ de medicamentis sunt scripta. At tales quidem, omnis phlegmones communes medicationes sunt. Variantur auẽ pro laborantium particularum ratione. Etenim id iam quoqꝫ ostẽsum est vbi de vlcerum curatione egimus. Nec longo sermone est opus ei qui meminerit eorum quæ ibi sunt dicta: sed sat erit paucis ea trãscurrisse. Vna itaque indicatio ex ipsis similaribus accipitur partibus: altera ex instrumentarĳs. 20 & ea quæ ex similaribus sumitur: modum calfaciendi, refrigerandi, siccandi, ac humectandi determinat. quæ vero ex instrumentarĳs: tum locum ipsum per quem vacuare oportet, tum vacuationis rationẽ, tum vero in similis speciei medicamẽtorũ vsu ipsum pluris minoris'qꝫ modũ. Ac de similariũ quidẽ partiũ indicatiõe supra vbi de vlceribus est tractatum, diximus: de instrumẽtaria vero hic agem9. Cum enim phlegmone duplici ratione à natura recessit, & quòd pars ipsa multo sanguine sit referta, & qꝫ eadẽ sit calidior: vtique vacuatiõis indicatio refrigeratiõis indicatio- 30 nẽ vincit: contrà scilicet quàm in erysipelate. In illo nãque refrigerationis indicatio magis vrget quàm vacuationis: quanquam vtriusque affect9 curandi commune caput est infestãtis humoris vacuatio. Ideo'que postquam refrigeratum erypsipelas est, ad ea quæ digerunt medicamẽta conuertimur. In phlegmone igitur tantisper est refrigerãdum, quatenus & ad incrementum eius sistendum inhibẽdum'que est commodum. Etenim cum immoderatus calor dolorem excitet, atqꝫ etiam aliquid ad ęgrã partem attrahat, vtroqꝫ nomine augescere phlegmonen accidit. Ergo quan 40

tum refrigerationis phlegmonę ceu calido morbo cōgruit, tantum certe & incrementum eius inhibere est aptum. Idē parem gratiam pręstat & cum repercutit id quod affluit. Quòd vero eius quicquid in laborante membro cōtinetur, in proximas partes repellit, hoc phlegmones iam genitæ medela est. Simili modo et quę modice excalfaciunt, vtraque interdum ratione prosunt, quoniam & dolorē sedent, & quod contentum in laborante particula est digerant. Quippe dolorem mitigando, augeri phlegmonas vetant.
50 digerēdo, quod earum iam conceptum est, sanant. Quoniam igitur momentum omne laborātis phlegmone partis, in redundantis in ipso sanguinis vacuatione cōsistit, vacuatio autem hoc gen9 affectorum excogitata est duplex, aut translato ad alias partes qui in ægra continebatur sanguine, aut foris à corpore expulso: satius profecto est vtraque vti: obseruantibus diligēter ne qua ex accidēti læsio sequatur. Ergo cum gemina sit dictarum vacuationum vtraq;, quadruplex in vniuersum nascitur vacuātium auxiliorum genus. Translationis enim sanguinis ad alias partes alterū
60 gen9 est vbi ipsa pars quę phlegmone laborat, sanguinem abigit. Alterum cū eæ quę integrę sunt, ad se trahunt. Eius autem quæ extra corpus educit, alterum sensibili effluxu, alterum ratione tantum contemplabili perficitur. Atque id quod sensibili effluxu peragitur, aliâs per ipsam fit partem in qua phlegmone residet, aliâs per ea quæ vnà cum hac aperiuntur. Proinde etiam dissectionum notitia ad eiusmodi consortium intellegendum est opus. Ergo tum hæ indicationes phlegmonarum curationē immutantes, à partium natura præstantur: tum supra has quæ tum ex positu
70 tum figuratione partium sumuntur. Quas nimirū laborās locus, qua instrumētalis, non qua similaris est, indicat. Sūt etiam aliæ quæ tum instrumentalium, tum similarium cōmunes sunt: sicuti cum actionem earum' inspicimus. præterea an rara pars sit, an densa: an acuti sensus, an hebetis. Ad quæ omnia intentum esse oportet qui recte curare studet. Quoniam vero (vt semper testati sumus) non satis est ipsa tantum vniuersalia nouisse, nisi quis etiam in particularibus se exerceat, ita vtiq; & nos nunc faciam9: non tamen omnia particularia percurrētes, sed ea tantum quę no
80 bis necessaria lectori videbūtur. Proponatur itaq; iecur iā

phlegmonen contrahere cœpisse. tum quænam mali eius commodissima sit curatio, quæratur. Omnium ergo primum ab ijs quæ retuli incipiens, an totum corpus inanitione indigeat, consyderabis. Quod si indigere inueneris, mox ægri virtutem ęstimabis: possit'ne semel iustam vacuationem tolerare. Primum ergo valida virtus esto. Ab hac æstimabis ætatem. Nam si puer sit, quæ per desectam venam fit (vt supra est monstratum) vacuationem non feret. Verum cũ pubertatẽ attigerint, iam pueri missionẽ sanguinis tolerant. Ergo pariter tũ reuelliẽdus tũ educẽdus qui ad iecur fluit sanguis est, interna in dextro cubito insecta vena: propterea quòd & è regione, & ampla via cum vena quę caua dicitur, societatem habet. Hac non comparẽte, media secanda est. Quòd si nec ea se ostenderit, reliqua ac tertia est incidenda. Modũ vero vacuationis tum ex redundãtiæ modo, tum ex reliquis quæ in superioribus diximus, inuenies: ętate: natura: tempore anni: regione: & consuetudine: tum ante hæc, ipsa laborãtis virtute. Hęc enim in omnibus sunt communia. Illud vero, interna'ne, an media, an humeralis secanda sit: an ea quæ iuxta malleolum est, an quę in poplite: id vero ex laborante particula indicatur. ac definitum iam est in ijs quæ de incidenda vena scripsimus, de vacuationibus id genus omnibus: dicetur'que nunc, quantum sit ad rem propositã opportunũ: primum'que hoc ipsum, nõ esse scilicet solũ illud satis, quod vacuandũ sit inuenisse: veluti sentiunt qui amethodon sectam colunt: quibus nulla de laborantium locorum differentia habetur ratio. Non enim ratio solum, verumetiam vsus ipse indicat aliam alij parti vacuationem congruere. Siquidem ex ijs quibus oculi tentari phlegmone cœperant, nonnullos sola purgatione per aluum, vno die sanatos vidisti. Quam rem si quis in iocinore cum phlegmone laborare incipit, tentet: maximã excitabit phlegmonen: æque vt si cum in renibus aut vesica incipit, quæ vrinas cient, exhibeat. aut si cum vterus phlegmone laborat, menses deuocet. Siquidem longissime à tentata fluxione parte auellere, nequaquam ad eam trahere conuenit. Hac itaque ratione, nec si ventrem aut intestina phlegmone occupare iam cœperit, medicamẽ quod aluum dejciat, vti cõueniat. Eandem cum his indicationẽ & vterus sortitur; sicuti cum vrinæ vasis, pudenda. At vo

mitu vti pudibundis laborantibus, in diuersa reuellens auxilium est. græci antispasticon vocant. Eadem ratione in omnibus quæ circa caput accidunt, purgatio ad contrarium auertit. Siqua vero circa fauces, & palatum, aut linguam, aut denique in ore, phlegmone laborare inceperint, in his omnibus cauenda sunt quæ pituitam per os euocãt. Apophlegmatismos vocant: quippe cum id simile sit ac si deijcere aluum intestinis ægrotantibus velis: aut vrinas mouere, cum renibus aut vesicæ sit ægre: aut vomitum
50 lacessere, cum partes stomachi sint afflictæ. Satius igitur sit vbi partes quæ in ore sunt, phlegmonen accersere cœperint, deriuare ad nares. Pari modo venam quoque vbi hæ partes sic laborant, incidere humeralem in manu. si ea non cernitur, mediam. vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor sic afficiuntur, internam. In angina, quam synanchen græce vocant, primas in manibus. Secundas eas, quæ sub lingua habentur. At ijs quæ in occipite sunt, sic afflictis, etiam eam quæ in cubito est, necnon eam quæ habetur in fronte. Renibus vero, & vesica, & pudẽ-
60 do & vtero sic habentibus, eas quę in cruribus sunt sitę: ac potissimum quæ circa poplitem sunt. Sin minus, eas quę iuxta malleolum. ac perpetuo quidem in omnibus, quæ è directo est. Vbi iecur phlegmone inuadit, quæ in dextra sunt manu. vbi lienem, contrà. Itaque statim prima vacuatiõis diuersitas pro particularum diuersitate variatur: constat'q; cõmunem indicationẽ non magis esse vtilitatis quàm noxę causam. Siquidẽ quòd vacuandũ sit, id communis indicatio est. vnde autem, aut quomodo vacuatio sit facienda, id ęger ipse docet locus. Ad eundem nanque
70 modum, vbi pectus aut venter, aut partes circa collum caput've, phlegmone laborãt, excogitatum est artus vincire. Quippe ipsum quod phlegmone infestatur, vinciendũ non est. Sed si in manibus phlegmone est orta, crura. Sin in cruribus, manus: Sed nec refrigerare inter initia, aut adstringere, citra laborãtis particulæ indicationẽ, vtilitatis magis quàm noxæ sunt causæ. Nã in particulis quæ circa artus sunt, sat fuerit etiã spongiam vel ex frigida aqua, cui paululum aceti sit immixtũ, vel aqua sola, imponere: sicut etiam ex vino aliquo austero. In iocinore vero, si phlegmo-
80 ne laborare cœpit, nemo compos rationis his vtatur: imò

nec si malino infūdas, aut myrteo, aut mastichino, aut nardino, aut lentiscino, aut aliquo oleo qđ adstringat, aut etiā alio quopiam cui apsinthium sit incoctū: ne horum quidē vllum conueniet frigidum, sicut nec vllū cataplasma frigidum. Sed si mala præcipue cotonea vino incoquens, cataplasma ex eo præparaueris: si iecur phlegmone laborare cœpit, ne id quidem admouebis frigidum: veluti nec oleū vt dictum est præparatum, vel oculis, vel oris partibus, sicubi hæc tentari phlegmone cœperint. Auri vero etiam si acetum cum rosaceo infundas, nil offendes. At non est hoc 10 oculis laborantibus vtile, veluti nec medicamen quod ex moris conficitur: aut aliud quippiam eorū quæ stomatica græce dicuntur. Sunt enim eiusmodi omnia oculis tristia, quanquā genere sunt ex ĳs quę indicentur. Glandulis vero phlegmone tentari cœptis sæpe solum oleū calens sat fuit. Sed & reliquus victus ordinandus ĳs quibus glandulę aut etiam aliquid circa artus phlegmone tētatur, vnam tantū indicationem habet: quę tot ac talia exhiberi iubet, quot et qualia facillime concoquentur. Nec quicq̄ refert, alicam, an ptissanam, an mulsam, an punicum, an malum, an tale 20 quippiam exhibeas. At si iecur phlegmone infestatur, exquisitissimo victu est opus. Aeque profecto et si venter sic laborat. quippe munus eorū toti animali est cōmune. Accedit'que oīnibus animalis partibus maximū incōmodū, siue non probe concoctum alimentū sit, siue non rite in sanguinem conuersum. Artuum vero partes, tantū alimēti capiunt, quanto sunt nutriendæ. Quo fit vt siue ex malo qđ probe in ventre sit concoctum, alimentū ad eas perueniat, siue ex alica, siue ex ptissana, nō multū intersit. In iocinore vero quātum referat nutrimentorū differentia, tum quòd 30 maximam in vtrāq; partem vim habeat, hinc discas licet. Nam expelli è iocinore oportet quicquid in eo tum amaræ bilis, tum saniei quę ex phlegmone prouenit, est collectum. Id vero fieri nequit nisi & vasa quæ sunt in viscere, detergeātur, & meatus qui ad ieiunū pertinet, sit apertus. Ergo alica cū & huic inhęreat, & vasa quæ in viscere sunt condita obstruat, præcipue'q; eorum ora: & bilem in intestinum descendere, & alimentum in totum corpus digeri prohibet. Poscit ergo tum iecur ipsum, tum meatus qui bilem transmittit, cibos & pharmaca quæ obstructa reclu- 40

dant. Talia vero omnia sunt lenta quidem minime, sed tenui consistentia, & qualitate mordente. At vero ab his, vtpote rodentibus, phlegmonę irritantur. Quare quæ citra rosionē ea detergeant, indigemus: cuiusmodi scilicet mulsa est. At nouimus dulcibus omnibus tum iecur tum lienē maxime intumescere. Supersunt igitur quæ culpa vacent, vt in cibis ptissana, quippe quæ sine rosione deterget, vt in pharmacis oxymeli aqua mixtum. Nam & punicū malum, & cætera quę adstringunt, dum bilis meatū arctant,
50 bilem ipsam excerni prohibent. Atque inde iocinoris phlegmonis sunt incōmoda, pręsertim ĳs quæ in cauo visceris consistunt. Quibus ad angustias quas facit ipsa phlegmone, etiam ea quæ ex adstringentibus & lentis fit cibis, accedit. ac quę mordent, ea phlegmonas ipsas quę in cauo sunt visceris, magis irritant. Quippe ĳs quæ in gibbis eius cōsistunt, mutata iam veniunt ea quæ assumpta sunt: ita vt nec quæ adstrictoria sunt, similiter adhuc adstringant: nec quod mordēs est, similiter mordeat: nec quod propter lentorem in angustis vasis hęrebat, similiter etiamnū maneat
60 lentum. Est autem his occasio mutationis duplex, et quòd prius sunt concocta, & quòd sanguini qui in iocinore prius erat, sunt admixta. Cauo autem iocinoris phlegmone obsesso, protinus etiā venas quę in mesenterio sunt, vnà phlegmone laborare est necesse: quando ex ea quę ad portam pertinet, omnes sint ortæ. protinus etiam quęcunque osculis earum inciderunt, vim suam ostendere. An tibi ad cōmunem phlegmones curationem parua ex particulis ipsis accedere differentia videtur? Mihi sanè maxima videtur: quare quis ĳ qui Thessali stupiditatem ęmulātur, cōmunem indi-
70 cationem satisfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam reuocare tibi egregiam eorū curationē quam Theageni philosopho Cynico adhibuerunt. Siquidem hanc norunt plurimi, propter viri famam, vt qui publice disputare in Traiani circo quotidie sit solitus. Erat qui hominem curabat, vnus ex Sorani discipulis, nomine Attalus. Is imposuit quotidie iocinori cataplasma ex pane & melle: haud intellegens viscus hoc mediocriter adstringi debere, propterea quod animalibus altricis facultatis principiū sit, & venosum ab hoc oriatur genus. Ita igitur viscus curauit, sicut
80 bubonas, meris scilicet & solis relaxantibus vtens: catapla-

ſma ex pane & melle imponens, ac prius oleo calente perfundens: tum ſorbitione ex alica cibans. Hęc nanqꝫ tria ferme omnibus nunc amethodis iſtis Theſſaliis ad acutorum curationem ſufficiunt. Viſum autẽ eſt mihi ſeorſum Attalum monere vt adſtringens aliquid admiſceret: nec nudis vteretur relaxantibus. ac de viſceris quidem natura nihil eram homini dicturus. Id enim fuiſſet planè aſino fabulam narrare. ſed quo me perſuaſurũ homini arbitrabar, & cui omnes facile aſſentire video, id tantũ expoſui: nempe longam experientiam medicos docuiſſe vt iecur mixta medicamentorum materia curarent. Eam autẽ ſcriptam inuenturum in iis medicorum libris, qui ſint de medendi ratione conſcripti. Si ergo inquam tibi videtur, miſce aliquid de apſinthii coma diligenter tunſa, cataplaſmati. Oleo vero, totius hęrbę aliquid, modice id quemadmodũ alios cernis in illo incoquentes. Cataplaſmati vero id quod ex vnguento & palmulis fit, myrobalanu pieſma vocant, & irim, & iunci florem, aut narditidos hęrbæ radicem, aut cyperi miſcebis. non inutile ſit & ex vino ea aliquando præparare, ac miſcere interim etiam de fece ipſa. Quinetiam aliquid adſtringentium incoquere malorum, cuiuſmodi cotonea ſunt, & quę vocantur ſtruthia. Præterea quę Romæ abundant, vocata ceſtiana. Oleum vero (nam id quoque video miſcere te) non quodlibet eſto: ſed vel hiſpanũ, vel hiſtricũ vel crudum, vel lentiſcinũ, vel myrteum, vel melinum, vel nardinum vnguentũ. Porrò aliam materiã plurimam eſſe dixi eorum quę incoquere liceret. Nam & lentiſci tenera germina, & myrti & rubi, & vitis præſertim ſilueſtris à qua œnanthen vocatam decerpimus. Non alienum etiã ſit, & atticum hyſſopum tum cataplaſmati tum etiam ceratis miſcere. Nam & cerata quępiam illi ex eiuſmodi materia imponere poſt cataplaſma ſuaſi: & apponere illi tentabam vniuerſam deinceps curationem: quò ſcilicet etiã quæ à medicis gręce epithemata vocantur, ex mixta materia componeret. Nam melius inquam eſt ſublato cataplaſmate aliquid ſuper viſcus eſſe. Attalus vero ſermonẽ interpellans, niſi multum inquit tibi tribuerem, nihil horũ toleraſſem. nam in quibus ſuperiores medici paſſi naufragia ſunt priuſquam vera medicina inuenta à noſtris eſſet, ea mihi veluti ignaro ſuades. Cætera treis (inquit) aut qua-

tuor dies ſine me Theageni ex mea ſentẽtia proſpicere: & ſanum eum penitus cõſpicies. Sed quid inquam ſi cũ ſubito pauci, & hi lenti apparuerĩt ſudores, moriatur: recordaberis'ne quæ promiſeris, ac decętero ſententiam mutabis? Atque Attalus poſt hæc abijt irridens, nec quicquam prętcrea reſpondens, ſic vt neq; de alica quicquã me conſulere permitteret, ſed nec quod ex ijs quæ vrinas cient, miſcere aquæ paulo poſt oporteret, quòd ſcilicet iocinoris gibba eſſent afflicta. Nam ſicuti iocinoris cauum per aluum pur-
50 gatur, ceu paulo ſupra diximus: ſic gibba eius per ea quæ modice vrinas mouent: cuius generis eſt apium. Proceden te autem tempore vbi phlegmone iam cõcoquitur, etiam valentioribus vti licet, aſſaro, & celtica nardo, & phu, & petroſelino, & ſmyrnio, & mio: ſicut etiam per ventrem vacuare, ſi cauum afficitur, cnico cibis admixto, & vrtica, & mercuriali, & epithymo, & filicula: omnibus præterea quæ modice aluum deijciunt. magis'q; in remiſſionibus tum his ipſis audacius vtendum, tum vero quę his ſunt va lẽtiora, partim in ptiſſana incoctis, partim tunſis, ac ĩ mol-
60 liſſimum puluerem redactis. exhibenda vero & hæc ſunt vel ex ptiſſana, vel ex aqua. Ego nanq; etiam filiculæ aliquid in ptiſſana aliquando incoxi, & nigri veratri corticẽ. Etiam clyſtere vacuare eos conueniet: inter initia vel ſale, vel nitro, vel aphronitro aquæ mulſæ admixto cõtentis. in remiſſione vero, potiſſimũ'q; ſi quid ſcirrhoſum relictũ è phlegmone eſt, etiam valentiora medicamẽta miſcentib9. Quippe hyſſopum eo caſu aquæ incoquimus, & origanũ, & colocynthida, & minus cẽtauriũ. Opportuniſſima nãq; ad ſcirrhum ſunt iecur & lienis, ſiue quis parum habita de
70 his ratiõe, glutinoſo cibo vtatur, (ſicut Attalus qui Theageni quotidie alicam exhibuit) ſiue nihil offerat quod tum obſtructiones eximat, tum detergeat. Verum quod contigit Theageni, vel potius Attalo, dici eſt tempus. Vt em̃ ꝑmiſerat poſt treis dies daturum ſe hominẽ à iocinoris phlegmone liberatum, tum magis quàm prius calente oleo viſcus plurimũ perfudit, tum cataplaſmate frequentius eſt vſus: hac diligentia fœlicius ſibi curationem ceſſuram ſperans. reſpondit'q; percontantibus de Theagene gloriabũdus meliora. Cæterũ contigit prout ipſe prædixeram, ſub-
80 ito hominem mori. Et quod omnium maxime dignum ri-

ſu fuit, ducebat Attalus ſecum ex ijs qui de hominis ſtatu ro
gaſſent quoſdam, quibus oſtenderet adeò recte eum ſe ha-
bere, vt iam eſſet lauandus. lœtus'que cum multis ingreſ-
ſus eſt domum in qua iacebat: cum Theagenem mortuum
quidam ex amicis, qui & Cynici quidam erant, & alioqui
philoſophi, lauare ex more paraſſent. Itaq; etiam vſque ad
mortuum accedere, id'que vnà cũ ſpectatorum cœtu At-
talo contigit: vtpote cum nemo intus lugeret. Nam Thea-
geni nec ſeruus erat, nec puer, nec mulier: ſed cum eo ſoli
amici philoſophantes verſabantur. qui iuſta quidem mor- 10
tuorum, citra tamen omnem luctum obibant. Atque hanc
laudem Theſſalius aſinus inter multos ſpectatores eſt con-
ſecutus: oſtendens explicatum à phlegmone hominẽ intra
quatuor (vt pollicitus eſt) dies. Reliqui vero methodici cũ
innumeros quotidie iugulent, adeò rationem curandi mu-
tare adhuc nolunt, vt quæ à medicis, ſunt ſcripta qui artis
operibus vere inſudarunt, ne vel ſemel experiri velint. adeò
indelebile vitium vehemens ignorantia eſt, præſertim ſi
cum ſuperbia ſit coniuncta. Eiuſmodi igitur in omnibus
ſunt Theſſali ſectatores. Nobis autem vitandi eiuſmodi er- 20
rores ſunt. At ſi nihil aliud ſuppetat, ſaltem ipſi experientię
credendum. Id quod ipſe perpetuo ſuadere non deſino ijs
qui circa rationem parum ſunt exercitati. Nam meliꝰ pro-
fecto ijs eſt, quando & rudes ſunt, & ſimul in rationabili
methodo, quam nos nunc prodimus, minime exercitati,
vt nihil penitus ex ratiocinando accipiant. Quippe iocino-
ris ſubſtantia, ſcirrhis maxime opportuna eſt: vtpote quæ
naturaliter lutoſum quippiam cõtinet, veluti medicus qui-
dam noſtri temporis per iocum dixit. Lienis vero rarior
ſubſtantia quàm iocinoris eſt, cæterum crebrius ſcirrhoſis 30
vitijs affligitur, propter nutrimenti quo vtitur ſpeciẽ. Mon
ſtratum nanque eſt quòd craſſo nutritur ſanguine: qui ve-
luti limus purioris eſt, facillime'que nigra bilis efficitur.
ideo'que etiam ipſum melancholicum ſiue atrum appella-
mus excrementum. atque hæc duo viſcera ſcirrhoſis tumo
ribus tentari, vel experientia ipſa clare indicat. Renes ve-
ro, quod conditi ſunt, tactum effugiunt. Cęterum hos quo-
que facile ſcirrhis depręhendi ratio docet: atque idcirco
nephritidas aliâs facile ſolubiles, aliâs ægre ſolubiles eſſe:
cum renes ambo habeant quæ in viſcerum vtroque præ- 40

dicta sunt inesse, tum substantiæ qualitatem, tum excremẽtorum quæ per ea dilabuntur vitium. Quo fit vt qui crassi succi cibis vescantur, calculi vitio vexentur. Ergo quanto trium horum viscerum scirrhosi affectus difficilius curantur, tanto magis esse solicitos oportet ne quis in hos incidat. Maxime autem (vt dictum est) incidũt, qui ipsis phlegmone laborantibus, ĳs cibis vtuntur qui crassos lentos'que succos efficiant. Quinetiam eiusmodi affectuum medicamina inter omnes conuenit ea esse quæ dissecent & dissol-
50 uant & frangant. Quæ vtique ex eorum sunt genere quæ obstructiones eruunt & detergent: cæterum viribus valentiora. Horum non solum materiam, sed etiam facultatem in opere de simplicibus medicamentis exposuimus. Itaque etiam breuior nunc ero, contentus generali facultate, & sola methodo, cum paucis exemplis. Nam cum & facultatũ materiam iam habeas præparatam, & quæ curationem vnà coindicent sint prædicta, nihil nunc aliud superest nisi vt proprias cuiusque morbi indicationes commemorem. Coindicantia igitur voco virtutem, naturam, ętatem, anni
60 tẽpus, regionem, & consuetudinem, & siqua sunt id genus alia. Proinde de ea quę à particulis sumitur indicatione, deinceps dicam, initio à iocinore sumpto. Quippe vbi id phlegmone laborat, quę extrinsecus applicantur, ea mixtæ esse facultatis debere postulat. id'que non in generatione phlegmones modo (est enim id omnium phlegmonarum commune: quando etiam si quis reprimẽtibus tantum illo tempore vtatur, nõ peccet) sed etiam cum nec affluat amplius quicquam, nec repelli quod in laborante particula contineatur possit. Accidit enim hoc quoque multis de causis. Sanè
70 in principio tum parum est quod affluit, tũ magna ex parte non ita crassum, tum partis ipsius quæ recipit virtus nõnunquam valentior, vtpote nondum lassata: tum quod in afflicta continetur parte, nondum violẽter impactum. At cum phlegmone in vigore suo iam consistit, tum multus in ea sanguis continetur, is'que crassior subinde, ac vehemẽter impactus: tum virtus membri iam est debilior: quã alioqui valentem requirimus, quò scilicet à se superuacua amoliatur: quandoquidem haud satis potens est adstringentium præsidiorum vis, quæ sola totum efficiat. Quip-
80 pe potest hæc cogendis ac constringendis, & veluti den-

ſandis, & exprimendis corporibus, quæ tenuiora ſunt, ad circumpoſitas partes expellere. Cætera niſi etiam laborantis particulæ virtus aliquid auxilietur, nihil adeò magnum efficiat. tum igitur quæ à phlegmone ſumatur, vna duntaxat eſt indicatio. Hanc græce diaphoreſin vocant: latine digeſtionem, euaporationem've dixeris. Hæc humorem qui in phlegmone obſeſſa parte continetur, per meatus inſenſibiles educit. Quæ vero ab ipſa ſumitur parte, ea in diuerſam nos partem trahit: ſcilicet robur eius ſeruari iubens. Coeuntibus igitur vnà contrarijs indicationib9, 10 compoſitum quoque eſſe medicamentum oportet. At femur ſi phlegmone laboret, aut tibia, aut cubitus, aut brachium, aut qui in his ſunt adenes, cauſa non eſt cur horum robori conſulas. Hæc tibi communis indicatio ſit in omnibus ijs partibus quarum munus eiuſmodi eſt, vt toti corpori ſit ex vſu. Ergo nec lienem tantum relaxantibus curare oportet, cum hic quoque ex iocinore quicquid limoſum & melancholicon eſt expurget, propterea ſcilicet quòd ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obſtructio in eum incidit, aut phlegmone, potiſſimum quę ſcirrhoſa ſit, tum 20 ea quæ obſtructiones eximant, tum quæ diſſecent, vehementiora exigit. Nam quale medicamentum iocinori eſt apſinthium, tale eſt lieni capparis cortex. Quale rurſus iocinori quod vocant eupatorium, tale eſt lieni ſcolopendrium. Siquidem ſimilia genere medicamenta, ambo viſcera poſtulant. Cæterum tanto valentiora lienis, quanto craſſiore vtitur alimento. Scirrho igitur laborantibus ipſis habilia nutrimēta ſunt genere quidem eadem, ſed maioris minoris'que ratiōe differētia. Itaque et ſi capparis ex oxymelite edatur, vtilis ſanè eſt vtrique viſceri, cæterum nec 30 ipſa pari modo nec ſimiliter mixtum habens oxymeli. Nā & ipſa copioſior, & ex minus diluto oxymelite lieni erit vtilior. Atque hæc differentia eſt quæ ex maioris minoris'que ratione accepta eſt. At ſimilium genere, vel ſpecie, aut quomodocunque dixiſſe libet, pręſidiorum ex actione & compoſitione indicatio ſumpta eſt. A ſocietate vero cum vicinis partibus, quod idē cum ſitu eſt, illa capiuntur, quòd gibba iocinoris per renes expurgari oporteat: caua vero per inferiorem ventrem. In liene vero alteram duntaxat eſſe ſuperflui vacuationem: cum quę per renes agatur, nulla 40

huic visceri vacuando via pateat. Proinde vbi phlegmone premitur, deiectorijs id medicamentis tum detergemus, tum lacessimus: quò remittat deponat'que superuacua. Sanè duplex ratio est eiusmodi medicamentorum vsus. Cum partes superius positę laborant, per ea quę eduntur ac bibũtur. Cum inferiores, per id quod sit per clysterem infusum. Quandoquidem quę eduntur ac bibũtur, eorum vis antequam ad inferiores partes perueniat, resoluitur. Quę infusa sunt, ea omnino ad ieiunum vsque ascendere non possunt:
50 imò si admodum nitaris, fortasse tenue tantum intestinum contingant. Ergo illud quoq; ex partiũ positura didicimus: nempe inferioribus intestinorum aliquid esse per clysterẽ infundendum: superioribus vero, atque etiam ipsi ventri, lieni, & stomacho, superne aliquid exhibendum. Voco hoc loco stomachum, gulam, quam proprie gręci stomachum appellant. Nonnunquã enim ita vocant os vẽtris: veluti cũ stomachice anima linqui aliquos dicunt. Verum gulæ quę ꝓprie vocatur stomachus, cataplasmata super spinã dorsi imponimus, non autẽ ad pectus. Idẽ facimus & cũ os ven-
60 tris phlegmone vrgetur. Siquidẽ spinę gula superiacet, per collũ & pectus vsq; ad ventrẽ porrecta. Neq; igitur hęc nouere qui Thessalũ imitantur, ideo'q; omnes vna ratione curant. Neq; vtiq; illud, quòd omne mẽbrum phlegmone laborãs, nisi cutim sibi circundatã habeat spissã, tenuis sanieí foras aliquid dimittit. Eo fit vt ex ijs quę in ore, & naso, et faucibus, & stomacho, & intestinis, & ventre, & visceribꝰ sunt, aliquid foras effluat. Ad eundem modum etiam ex interna facie pectoris, cum phlegmone premitur, excernitur aliqua sanies. Quemadmodum igitur lienis ipse, & io-
70 cinoris caua ꝑ intestina, gibba vero iocinoris & renes per vrinas purgantur, ita pectus vbi interna eiꝰ phlegmone tẽtantur, per membranam qua tegitur (hypezocota vocant) aliquid in medium sui pulmonũ'q; spatium transmittit. id autẽ expurgari per eandẽ qua pulmo viã debet. Dabimus igitur ijs qui sic laborãt, medicamẽta quibus tenuatoria sit vis, quibus & viæ aperiãtur, & quæ deferẽda per eas sunt dissecẽtur ac dissipentur: pręsertim cũ vel crassæ substãtiæ sunt, vel glutinosę, qualia in ijs sunt quos empios vocãt. deligenda tamen ex ijs sunt, quãdiu adhuc phlegmone inua-
80 lescit, quæ mediocria sunt. Cum vero planè iam decreuit,

aut penitus cessauit, & educi excremēta postulāt quę valētiora sunt. Ergo mediocre in hoc genere est tum ptissanæ cremor, tum mulsa. Valentius autem & vtricæ semen, & mulsa in quam coniectum fuit paulum aliquid acrium herbarum, quales sunt origanum, & hyssopū, & calaminthæ, & pulegium, & illyricę ireos radix. Quòd si vel plus horū admisceas, vel irin in mollissimum puluerē tunsam cribratam'q; in mulsam immittas, maxime incidens medicamen habebis. Ad eūdem modum & quod ex marubio conficitur oxymeli, alia'que eiusmodi valēter crassiora ex- 10 crementa quę in pectore & pulmone continētur, incidere possunt. omnium'que eorum copiam inuenies in operibus ijs quę de medicamentis edidim9. Non solum autem iam dictam remediorum differentiam ex laborante loco didicimus, sed etiam illud, quòd quæ in summo corporis phlegmone laborant, ea proprijs phlegmones remedijs curentur. quę in alto sunt corpore, si cum his aliquid acrium medicamentorum sit immixtum. Resoluuntur enim eorum vires dum alte descendūt. Hac ratione & cucurbitula (nobile planè auxilium) est inuenta: tum vt foras euocentur 20 quę sunt in alto: tum vt eximantur atque eruātur quæ iam in scirrhū abeunt. Verum vtendum cucurbita in ipsa parte quę phlegmone vrgetur, inter initia nō est, imò postea quā totum corpus vacuaueris. ac necessarium est eorum quæ in ægra parte continentur, aliquid educas atque eruas, aut etiam foras versus attrahas. Generandis autem adhuc vitijs, minime ijs membris quæ laborare incipiunt, sed quæ continuate his sunt, cucurbita imponi debebit, auellendi in contrarium causa. Sic nāque ad mamillas cucurbitas imponimus, cū sanguis ex vtero profluit: defixo maxime in ipsis 30 communibus pectoris et vteri vasis, eius ore. Sic si ex naribus sanguis profunditur, pręcordijs maximas cucurbitas affigimus. Sic & omne aliud sanguinis profluuium, ad contrarium per communes venas auertimus. Sic etiam & sanguinem (si ita est opus) attrahimus. Siquidem cum mēses euocare in animo est, in pube & bubone cucurbitam figimus. Prętera cucurbita in occipite defixa, efficax ē remediū ad oculorū fluxiones. Vacuari tamen prius totū corpus expedit. Nam si refertum sanguine corpus sit, in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris, totum ipsum 40

implebis. Ergo hęc omnis phlegmones communis indicatio, haudquaquã similiter in qualibet parte administratur. Accedit ad omnia quę prędicta sunt, pro non leui portione, ipsius exhibendi medicamenti natura. Neque enim absolute si adstringere incipientem phlegmonen est opus, quidlibet adstringens in ĩjs q̃ deuoranda sunt, adhibebim9: sed ea quibus nulla corruptrix admixta vis est. Nam atramentum inter pręcipua adstringit, sicut etiam misi, & sori, & chalcites, & diphriges, & æs vstum, & squama eius
50 & flos. verum hęc medicamenta noxia deuorata sunt. quocirca stomaticis ea miscere tutum non est. defluit nanque ex his aliquid ad ventrem. sed nec aloen probe miscueris ĩjs medicamentis quæ phlegmones alicuius causa quæ intus constiterit, deuoranda sunt: quando huic quoque admixta purgandi vis est. Cæterũ vbi phlegmone prorsus inclinauerit, si quis paululum aloes admisceat deĩjciendi ventris causa: qui prorsus nõ deiecit, nihil lœdet. Verum satius est mercuriali, aut vrtica, aut cnico, aut talium aliquo, aluũ sic laborãtium subducere. In summa vero, si quis eam quę
60 à partibus ipsis præstatur indicationẽ adimat, nihil obstat quo minus medicinam nõ sex mensibus, sed sex diebus totam perdiscas. At vero nec si quæ à partibus sumitur indicationem adĩjcias, iam totum quod exigitur ad curationẽ habeas: nisi etiam methodos de medicamentis didiceris. itaque eas aggrediatur oportet quisquis consummate sanaturus est morbos. Nunc eñ si alicuius medicamenti meminimus, id (vt sępe testati sumus) exempli causa fecimus. Sed adĩjciamus adhuc ea quę de indicatione quæ à partibus sumitur, nondum attigimus, Thessaliorum istorum se-
70 ctam euidentissime pręcipitantes. qui cum nec dissectionis rationem attigerint, nec partium actiones vsus've norint, tamen cum floccos carpentem quẽquam cernunt, & festucas legentem, audent oxyrhodino caput madefacere, nostro exemplo. Nam cur quęso non thoracem potius? Siquidem ex indicatione remedia inueniũt. Sanè fieri potest vt etiam corde affecto, phreniticꝰ quis efficiatur. Empiricus nanque ab experientia se ait eiusmodi medicamentorum nactum inuẽtionem. Qui autem & hanc vituperat, & inquisitionem de actionibus refugit, huic vnde quæso succur-
80 rit vt pro thorace caput in phreniticis madefacere potius

eligat? Cęterum hoc ipsum oxyrhodinũ quod capiti phre-
niticorum applicamus, ceu quidam ex amicis dicere sole-
bat, nõ solum amethodos istos Thessali sectatores, sed etiã
reliquos manifeste redarguit vniuersos quicũque principẽ
animi partem in corde statuunt. Nam cũ aliquãdo vidisset
quẽdam ex Athinei discipulis caput aceto & oleo mixtis
perfundere, prohibuit: iussit'que pectori admouere id reme-
dium. Quippe lœsam in delirio esse partem principem. Eã
aũt esse authore Athineo in corde. itaque non recte relicto
pectore caput eum integrũ prӕsertim membrum vexare, 10
ei'que negociũ facessere, nunc oxyrhodinum infundendo,
nunc radẽdo, tum spondylium, aut serpillum, aut id genus
aliquid admouendo: imò vero si malũ traheret, etiã casto-
reũ, aut etiã cucurbitã. Quippe id esse persimile ac si cui in
femore phlegmone sit, calcaneo remediũ applicet. Quin
etiã in lethargicis, nemo est qui non capiti applicet auxilia.
nã & id vitium contrarium quodã modo secũdũ speciem
phrenitidi est. Gignitur autẽ in capite: in quo scilicet prin-
ceps animi pars residet. Ergo cum humor qui in capite re-
dundat, frigidus est, insensibilitas immobilitas'que hominẽ 20
opprimunt. cum calidus est, perpetuus potius motus, vnà
cum rationis noxa. Accidit enim, veluti demonstratum in
libris de his est, ex frigore segnitia, ex calore immodicus mo
tus, ex humoris vero vitio dementia. Itaque incidenda in
talibus affectibus vena est statim ab initio, si modo tam va
lens virtus sit, vt sine noxa missionem sanguinis toleret, ac
nihil prohibeat eorum quę de secanda vena retulimus, si-
cuti vel crudi humoris copia, vel puerilis etas, vel anni tem
pus, vel regio in qua sit extremus calor aut frigus. Atque
hoc quidem commune vtrique vitio, & ei quod cum sopo- 30
re, & ei quod cum vigiliis incidit. Cõmune pręterea vtriuſ
que est vt oxyrhodinum in principio admoueas. Nam re-
pellendus à capite humor est, quisquis is fuerit. Quę sequũ
tur, contraria sunt. Nam quę cum vigiliis coniuncta sunt,
ea lenire expedit. quӕ cum immobilitate, excitare. Iure er-
go cum in summo incremẽto sunt, iis vitiis quę peruigilio
& delirio infestant, perfusiones ex papauerum capitibus
applicabimus: odorem quoque naribus obiiciemus: ac na-
res ipsas intus, vel frontem ex similibus medicamentis illi-
nemus. Quippe sopire ac stupefacere principem facultatẽ 40

oportet: cerebrum ſcilicet quod ſupra modum incaluit, refrigerando. In contrariis autem vitiis excitare: ac noxii humoris qui citra putredinem & citra febrem altos ſopores inuehit, craſſitudinem incidere, atque excalfacere. Tales nimirum impetus ſoporis, apoplexias, & caros, & catochas græce vocant. Quòd ſi aliquando humor putreſcat: vtiq; cum febri incidunt ea genera: vocatur'que morbus græce lethargus. Incoquẽtes igitur in aceto thymum & pulegiũ & origanum, alia'que id gen9, naribus ſic affectorũ admo
50 uebimus: quò vapor ad cerebrum delatus, craſſitudinem humoris diſſecet. Mox etiam palatum valentibus & acribus medicamentis vngemus. Ab his vero etiam ſternutamentis vtemur. tum ad caput ſimiles præſidiorum facultates accommodabimus: intẽta ſemper eorũ etiam ad ipſum vſq; ſinapi vehementia, ſi vitium diu trahat. Quinetiã cucurbitis ad vtrunq; vitium, ſi diutinum ſit, vtemur: item'q; caſtoreo: quippe quod ea probe concoquit, ſi debito tempore ſit adhibitum. Quare hic ad cõmunem rurſus curationẽ redeunt lethargus & phrenitis. Ergo in eiuſmodi affectib9
60 manifeſte redarguũtur & qui Theſſalũ ſequuntur omnes, & quiſquis medicus principem animi facultatem ſtatuit in corde. Non ſolũ enim iam dictorũ præſidiorũ deſtituentur copia, ſed etiam cui ea parti accõmodabunt, nõ intellegent. Neque enim tanquam in ophthalmia, vel pleuritide, vel angina, tũ ab ipſo ægro affectus locus ſentitur, tũ nobis partim tactu, partim viſu inoteſcit: ſic in lethargo, & phrenitide, & epilepſia, & delirio, & conuulſionibus, & tetanis, præterea eo quod proprie vocatur catoche, ſe habet. In quibus omibus præſidiorum formula ex affectus inue-
70 nitur natura: locus vero cui maxime ſint applicanda, ex prænoſcendis tum actionibus, tum partium vſibus. Illud autem quanuis in ſermone aliquando omittatur, ſæpenumero pri9 dictum eſt meminiſſe oportere nos eorum quę ſimul indicent. Cæterum in pręſenti eam quæ à partibus ſumpta eſt indicationem, propoſitum eſt perſequi: veluti ſtatim in iis quæ ad caput pertinent, etſi non aliud, ſaltem illud noſſe cuiuis eſt prõptũ, obiectam nobis ante cerebrũ eſſe craſſam membranam, quæ coriis iſtis externis ſit aſſimilis: poſt hanc etiam cranium. Itaque reſolui in denſis
80 obicib9 & duris, pręſidiorũ quę imponuntur vim eſt neceſ

ſe. ac niſi ſuturas, in capitis oſſe natura ipſa fuiſſet molita, nihil adeò ęſtimandum efficeret pharmacum vllum extrinſecꝰ impoſitū. Sed quoniā etiam ſuturę, & in his pręcipue coronaria, non ſolum impoſiti medicamēti qualitates, ſed etiam ſubſtantiam, ſi tenuis eſt, facile intro trāſmittit: merito multa circa cerebrum vitia extrinſecus applicatorum remediorum facultate iuuātur. Ipſe enim in meipſo expertus memini, cum infunderetur roſaceum frigidum, citiſſime clariſſime'ꝗ ſenſiſſe me in ſyncipitis loco eius intro penetrationem. Quinetiā plurima diuerſitas ſuturę huius in 10 hominibꝰ, ſi inter ſe cōferantur, etiā ante diſſectionē apparet. Vidimus enim in ĳs quibus raſum caput fuerat, inter mandendū, cōmiſſionis oſſiū in coronali ſutura manifeſtū motū: ſic vt facile appareret hominibus illis laxā eſſe eiuſmodi oſſium capitis cōpoſitionem. Merito igitur ad hanc maxime partē applicāt omnes medici capiti infuſiones: videlicet accepta quaſi ꝑ manus à primis inuētoribꝰ ratione, ad id opus veniētes. Sed & ipſi quicunꝗ non negligenter ĳs quę fieri aſſolent attendūt, cernētes & quēadmodū ſutura ea liquido mota appareat, & quēadmodum celerrime 20 homines hac parte, ſiue ab externo quopiā refrigeretur, ſiue excalfiat, id ſentiāt. Nā pręter reliqua, etiā tenuiſſimum eſt hoc loco craniū, & rariſſimū. Ergo quoties medicamēti cuiuſq̄ vim vehemēter deſcendere voles, hoc maxime loco impones. Cōmodius etiā fuerit ſi & cū infrictiōe id facias, aut tūſis capillis, aut etiā planè abraſis. Quòd ſi humidū ſit quod applicādū eſt: ſi id ex alto effundas, ac veluti torrētis ritu illidas. quippe penitus intro ab ictu cōpellitur. Sicut autē hic vehemētior humoris caſus conducit, ita in oculis eſt contrarius. In capite nāꝗ os eſt quod feritur: in oculis 30 mēbranoſa quędā imbecilla'ꝗ corpora. Et in capite quidē aliud eſt qđ ictū excipit, aliud quod curat: quod'ꝗ vt ictū non ſentit, ita facultate quę ex incuſſu ad ipſū ꝑuenit fruit. At in oculo nō eſt quod feritur, diuerſum ab eo quod curatur: ſed idē ipſum quod eſt curandū, valēter icitur. Ad hæc os capitis ſenſu caret: oculus acerrimi eſt ſenſus. Ergo infūdere huic medicamēta oportet, primū ſuperiorē genā blandiſſime attollētes, mox minime quēadmodū in capite incutientes. Inueniēdi pręterea humores mitiſſimę minime'ꝗ mordētis naturę, qui cū medicamētis ſint infundēdi. At 40

mihi quidẽ magna cũ cõsyderatiõe videtur veteres ad oui deueniſſe humorẽ, electo ſcilicet ex eo quod et mordẽs minime eſſet, et glutinoſum. Nam ex eo quòd minime rodit, modo dictã indicationẽ ijs cõpleuit. Ex lentore autẽ, ad indolentiã nõnihil cõfertur. Quippe lenire eiuſmodi humores poſſunt aſperitates oẽs quaſcũque acris fluxio excitat. accedit quòd craſſus ac lẽtus humor cõſtantius q̃ tenuis & aquoſus in loco permanet. Sanè quòd lentũ id quod abſq; roſione ſit, cũ modice incaleat, dolorẽ maxime leniat, id ꝑfecto ex rodentibus in aluo deiectionibus didiciſti: in quibus iniectũ ſeuũ illico dolorẽ mitigat. Quòd aũt permanere quoq; in laborãte particula eiuſmodi humidũ expediat, manifeſtũ eſt. Siquidẽ in ijs quę in vẽtre accidũt, per clyſterẽ aſſidue infundere moleſtũ eſt. in ijs quę in oculis, genam attollere. At vero exquiſitus membri ſenſus lene eſſe quod inijcietur, nihil'q; in ſe aſperum ſabuloſum've habere oĩno indicat. Hinc igitur excogitatũ cõmode eſt tum humido oui vtendũ: tũ quę terrea ophthalmicis id eſt ocularijs medicamẽtis miſcenda ſunt, ea eſſe cũ ſumma diligẽtia ad vnguẽ leuiganda. Quoties tamen dolores his accidunt vehementes: repetitis ijs quę de omniũ dolorũ generatiõe accepiſti, diſquires quonã ex his affectu dolere oculos in phlegmone de qua nũc ſermo ꝓponitur, contingat. Nã aut ex vehemẽti acris confluẽtis humoris roſione, aut ꝙ eorũ tunicæ plenitudine diſtenduntur, aut propter craſſorum humorum flatuoſi've ſpiritus extenſionem, vehementes in his excitantur dolores. At roſionem quidem tum purgãtibus medicamentis, ſcilicet & deorſum reuellẽdo & vacuando curare conuenit: tum ipſi particulæ oui humore infuſo, quò per eum acris fluxio ſine offenſa eluatur. Vbi autẽ concocta iam phlegmone ipſa fuerit, & ſimul corp9 vacuum, tum vtiq; lauationes in balneo his ſunt aptiſſimę. nam & dolorem ſtatim ſedant, & fluxionem quę ad oculos fertur, ſiſtunt: maxima quidem eius parte inter lauãdum per totum corpus excreta: reliquo vero diluto. At vero diſtenſionem quę ex repletione prouenit partis, miſſione ſanguinis, & alui deiectione, & infernarum partium frictione, curare cõueniet. quòd ſi neceſſitas aliquando vrgeat, ligãdis artubus: mox fomẽtis ipſi laboranti particulę ex aqua dulci modice calida adhibitis. At humorũ vel flatuoſi ſpiritus

extensiones curabimus vacuato prius in his quoq; toto cor-
pore: sed & humorum momento deorsum auerso. Mox lo-
calibus remediis (græci topica vocant) vtendum: non ta-
men medicamentis iis quę repercutiant ac reprimāt, imò
iis quæ euocent. Fouendi igitur sunt sicut modo diximus,
ac fœnigræci decoctum iis infundendum, sed lauato prius
curiose fœnogræco, ne quid illi vel pulueris vel sabuli adhę-
rens clam lateat. Est nanq; medicamē hoc maxime omniū
quæ oculis applicantur, sine offensa digerens. Meminisse
vero in omnibus quę mēbratim docentur, cōmuniū pręce- 10
ptorum oportet. Quorum vnum id est, digerentia medica-
menta, vbi redundantia in toto corpore subest, si particulis
quibusdā applicentur, implere potius quàm educere. Ergo
tum reliquos morbos, tū vero phlegmonas sicubi curas,
nullo euaporante auxilio prius vteris quàm totum corpus
purgaueris. Illud quoq; attendas in omni vitio, nedū phle-
gmone, oportet, aliquādo totum corpus mediocri habitu
esse in humorum tum qualitate tum modo: vnam autem
aliquam aut duas earū quę suprapositę sunt partium, redū-
dantiam suam ad ęgram transmittere; veluti non raro, sed 20
planè sępenumerò accidere in oculis videre licet, capite his
fluxionem mittente. Manifestum igitur arbitror in iis quo-
que esse, ipsum prius caput sanandum esse, explorato ejus
affectu quē superfluorū generatio comitatur. Et diutinas
quidē oculorū fluxiones curamus oculis ipsis dimissis, atq;
ad capitis curationem conuersi. Cuius vitiū si ex genere in-
temperantiarum sit: curationem ex sibi cōtrariis, sicut pri-
us monstratum est, adhibendam indicat. Plurimum igitur
vel frigida intēperies caput vitiat, vel humida. nec dubium
est quin etiam ambæ congrediantur. Rariores sunt quæ ꝓ- 30
pter calorem acrem oculis fluxionem immittunt: in quibus
haud expedit iis quæ ex thapsia & sinapi fiunt medicamē-
tis vti: imò contrariis omnino, oleo crudo, & hispano, &
rosaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lauatione.
Atq; aliqñ cerebrū ipsum fluxionem trāsmittit. debet'que
huius intemperies totius capitis epithematis corrigi. Ali-
quando vasorum ipsorum vitium est: cum venę vel arterię
imbecilliores sunt: sic vt aliorum vasorum superuacua re-
cipiant. Quo casu aliqua earum parte excisa, aut etiam to-
tis bene alte præcisis, dura cicatrice quod interest interci- 40

pimus. Qua disiunctæ incisæ vasis partes, continuæ præterea non sint: nec ex altera in alteram cõfluere aliquid possit. Cæterum cum eorum vasorum quæ in profundo sunt recondita, ac è superiore ad oculos vnà cum neruis perueniunt, vitium est, nihil horum agi licet. Proinde ęgre curabiles omnes eiusmodi fluxiones sunt. Quæ vero extrinsec⁹ posita vasa sunt, ea vel sine chirurgia roborare licet: illitis medicamentis quæ robur inserant. græci tonica vocant. Est & quando calidus sanguis, ac vaporum plenus, ad caput ascendit, ac maxime in arterĳs redundat. Cui vitio ex- 50
cogitatum saluberrimum remedium medicis est, vt ipsa incidatur arteria. Oportet autem deraso capite curiose tangere tum quę retro, tum quæ secundum vtranque aurem sunt arterias, præterea quæ in fronte, & quæ in tẽporibus sunt. Quarum quæ calidiores apparebũt, ac maiorẽ quàm aliæ exhibentes pulsum, hæ sunt incidendæ. Quæcunque vero & paruæ & prope cutem resident, harum vel si partem aliquam excideris, veluti facere in crurũ varicibus solemus, aptius erit. nostro'qꝫ tempore quidam ex ocularĳs medicis non minimus, ex arterĳs quæ in temporum sum- 60
mis musculis resident, non exiguam excidit partem. Ac ferè quidem cum exciditur arteria, reliquę ei⁹ partes ad sibi continuas retrahuntur. Euenit'que id magis in ĳs arterĳs quæ tum minores sunt, tum minorem exhibent pulsum. Quòd si inter nudandum appareat tibi vas magnum, aut magnũ exhibere pulsum, tutius fuerit vinculo id prius excipere: mox quod in medio est pręcidere. Sunto autẽ eiusmodi vincula ex materia aliqua minime putrescibili. Talis autẽ Romæ est ea quæ Gaietanorũ dicitur, ipsa ex Gallĳs aduecta: vendita vero maxime in sacra via quæ à templo 70
descendit ad fora. Ac horum quidem Romę facilis est occasio. Vilissime enĩ venduntur. At si in alia vrbe artem exerceas, comparetur filum aliquod ex ĳs quę serica nuncupãtur. Habent enim ea diuites mulieres in multis sub ditione Romanorum locis: potissimum in magnis vrbibus: in quibus multę sunt mulieres id genus. Sin huius facultas non est, ex ĳs quę inueniuntur in regione quam incolis, deligito materiã quæ minime sit putrescibilis: cuiusmodi est graciliũ chordarũ. Nam quæ facilẽ putrescũt, eę cito à vasis decidũt. Nos vero postq̃ vndiqꝫ sunt carne ĩpleta, deci- 80

dere vincula volumus. Quæ nanq; caro in abſciſſis vaſorū partibus coaleſcit, ea pro operculo eſt, ac oſculum eorum cludit. Poſtea vero quàm id factum cernitur, decidere iam vincula ſecure poſſūt. At vero cum venarū partem aliquā excideris, non eſt opus eas tam imputreſcibili materia deliges, ſed ſuffecerit alia quæpiam. Siquidem in arterijs perpetuus motus inſecti vaſis ora reſoluit. In venis autē poſtea quàm ſemel ſunt vtcunq; clauſæ, ſiue per deligaturam conſtrictę, ſiue per medicamentum adſtrictæ, permittunt circumpoſitam carnem circa coaleſcere: potiſſimū ſi qui 10 curatur, immotam partē ſeruet, magiſ'q; etiam ſi toto corpore vacuato ſupinam habeat, nō pronam. Quippe etiam varices ita curamus. Vocatur autem varix vena dilatata. porrò dilatatur in teſticulis & cruribus om̄ino. Sed quoniam cū hos ſcriberem cōmētarios, non pauci amicorum rogarunt vt in fine operis omnia quę ad chirurgian pertinent, deinceps memorē, idcirco tractatio de varicibus nūc differatur. Cum vero non pauci ſpeciatim ſint oculorum morbi, qui magis ſpecialem curationem deſyderent, ne de his quidem hoc loco eſt agendū. Nam qui curioſe quę prę 20 dicta ſunt legerit, & naturali prudentia fuerit, huic omnia inuenire eorum rationē ſequēti, nullo negocio licebit. Qui ita non ſunt, ijs ſatius fuerit omniū vitiorum quę oculis incidunt, curandi rationem priuatim ſcribere: maxime cum amicorum non pauci ita poſtulant.

GALENI METHODVS MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER DECIMVSQVARTVS. 30

DE TVMORIBVS QVI PRAEter naturam in corpore conſiſtunt, quot numero, qualeſ'que ſint, proditum à nobis ſingulari volumine ſeorſum prius eſt. Quemadmodū autē hi methodo curādi ſint (quod vtiq; docere propria propoſiti operis ꝓfeſſio eſt) in horum cōmētariorum tertiodecimo præcipere cœpimus. 40

Et quoniam in superioribus de omni febrium ratione sermo erat habitus, aptius visum est de phlegmone primum dein disserere, vt quæ & frequētissime incideret, & febres subinde accenderet. Ac dictum quidem nonnihil fuerat in febrium curatione inter cæteras earū causas, etiam de phlegmone. Verum absolutus sermo, & qui proprie illi debebatur, in libro qui hunc præcedit, est traditus: in quo methodum curādę eius, qualisnam esse conueniat, tradidim9: nequaq̄ tamen auxiliorum materiam, nisi tātum exempli
50 gratia, sicut in superiorib9 fecimus. Haud lōge vero à phlegmone abest & alius morbus quem græci erysipelas vocant. Is vti monstratū est, ex bilioso succo nascitur. Sed prę stiterit fortassis eum pluribus verbis à phlegmone distinguere. Ergo cōmunia amborum sunt, tum tumor qui pręter naturam fit, tum vero calor. Dissident inter se primum & maxime colore: quando si is ruber sit, phlegmonem vitium appellant: sin pallidus flauus've, vel ex pallido flauo'que mixtus, erysipelas. Pręterea pulsatio magnę phlegmones propriū est symptoma: quippe quæ alte magis in cor-
60 pus dimittitur. Erysipelas in cute potius consistit quàm alte descendit. Tenuis nanq; substantiæ est pallidæ bilis humor. Itaque facile ad ipsam cutim transfluit, carnosis raris'que corporibus transmissis. Cutis vero densitas non æque est huic bili peruia, nisi si admodum tenuis aquosa'q; est. Talis nanq; maxime est etiam quæ quotidie cum sudore exit. Licet'q; multorum qui in balneis sudorem sibi strigilibus detergent, hunc eius videre coloris cuius lotium est ĳs qui diutius cibo abstinuerunt. Neque em̄ id ignoras, qui inediam diu tolerant, eorum pallidius ex aquoso lotiū red-
70 di, mox vero etiam flauū: nisi quis prius humectante nutrimento potione'que squalorē corporis irroret. Ac corpore quidem pro naturę modo se gubernāte, amarę bilis succus inuisibiliter exhalat. Pręter naturā vero se habente, tum in alĳs de quibus post agetur vitĳs redundat, tum vero in eo de quo nunc agitur, quod erysipelas vocant. Cūm em̄ vel longe copiosior vel crassior quàm pro naturæ modo redditus vniuersus ad cutim fuerit, eam tum perurit, tū in tumorem attollit. Sed satius est veluti semper non dicim9 modo, sed etiam facimus, ita nunc quoq; à rebus non à no-
80 minibus initium faciamus: alterum'q; principium, priore

scilicet cõmodius, eiusmodi sermoni demus. Cum sanguis copiosus in aliquam particulam procubuit, sic vt ab eius particulæ vasis nequeat contineri, exilit'que aliquid roris vice ex ipsis vasis in ea musculorum spatia quæ similarib9 corporibus ex quibus cõponuntur interueniunt, vtiq; tumor ex plenitudine oritur: cui succedit cutis tensio, & in alta carne cum pulsu dolor, & tangenti renixus quidam, & rubor, & calor: ipsa nimirum cute ea quæ subiecta sibi caro patitur, sentiente. Similis iam dicto & in visceribus affectus oritur. Est enim his quoq; sua quædam caro, quam 10 aliqui parenchyma græce vocant: in quam videlicet sanguis ex refertis vasis halitus specie exudans, iam dicta symptomata efficit. Atque hic vnus affectus est sanguineæ fluxionis soboles, in carnosa corpora maxime incidens. Secũdus alter biliosæ fluxionis germen est, ac circa cutim maxime consistens, tum hanc inquam foris, quæ omniũ partium cõmune est tegumentum: tum mẽbranosam & tenuẽ quę singulis internarũ est circundata. Ergo sicuti prior affectus etiam cutis aliquid apprẹhendit, ita hic quoq; aliquid subiectæ sibi carnis occupat. Quòd si crassior humor 20 acrior'que sit, summã cuticulam (gręci epidermida vocãt) excoriat. spatio'q; ad profundũ aliquando cutis exulceratio peruenit. Atq; hic quidem affectus erysipelas nuncupetur, duplici (vt iam dictum est) diuersitate: qđ vel absq; exulceratione, vel vnà cum hac incidat. Prior autem affectus vnius rationis est, vocetur'q; phlegmone. Cum ergo nec planè biliosa nec sanguinea fluxio est, sed ex ambabus mixta: vtiq; ab eo quod in mixtura exuperat, nomen ipsi indatur. Ac dicatur de eo id quod exuperat: sic vt vel phlegmonen erysipelatosam id vocemus, vel erysipelas phle- 30 gmonosum. Vbi neutrum vincit, ibi vitium phlegmones erysipelatos'q; medium nominetur. Curationis vero methodus sicuti in aliis compositis, ita & nunc tradatur: initio à simplicibus sumpto. Ergo omnibus qui sic præter naturam consistunt tumoribus cõmunis indicatio vacuatio est. Adieci vero illud, sic admonens te multitudinis humorum qui eos excitent. Nam si quis hanc vacuet, naturalem habitũ membrũ recipiet. Iam vacuatio pari modo omniũ duplex est: vna repellentium ad alias partes, altera foras digerentium per eum qui sensum fugiat halitum. At quoniã 40

erysipelas non quantitate modo affligit, sed etiam ex vehementi scilicet inflãmatione qualitate ipsa cruciat, ampliorem refrigeratione quàm phlegmone requirit. Nec tamen non periculosa toti corpori est eiusmodi curatio: propterea quòd bilis interim ad aliquod princeps membrum fertur: quippe cum si vel sanguis ipse abundet, haud tutum sit ex minoris notæ membris fluxionem eius reprimere. Tanquam igitur in illa post totius corporis vacuationem reprimentibus auxiliis vsi sumus, ita nũc quoq; faciemus:
50 sed pro sanguinis missione, medicamento quod bilem trahat, purgantes: ipsam vero afflictam particulam refrigerantes. Esto autem refrigerationis terminus, ipsa coloris mutatio. Etem quod purum erysipelas est, statim cũ hoc quiescit. Quod nõ purũ est, sed iam quodãmodo phlegmonodes: si plusculum refrigeres, liuidam cutim præfert. Sin ne sic quidem quis desistat, nigricat: potissimũ in senili corpore: sic vt quædam ita refrigeratorum, ne digerentibus quidem medicamentis ad perfectionẽ sanẽtur: sed scirrhosus quidam tumor in particula derelinquatur. Ergo satius
60 est vbi laborantis particulæ alteratum colorẽ videris, à refrigerantibus adstringentibus'que ad contraria transire priusq̃ vel liuida vel nigra prorsus fiat. Porrò refrigerantium materia in opere de medicamẽtis est tradita. Solanũ, & semperuiuum, & portulaca, & vmbilicus veneris, & psylium, & altercum, & lactuca, & intybum, & lenticula à lacunis siue palustris, & cerata ex aqua admodum frigida, & alia id genus. Vbi vero inflãmatio ægrotantis mẽbri iam desijt, cataplasma illi priusquam liueat, ex hordei farina (omen lysin græce vocãt) est imponendũ. Quòd si iam
70 liuor occuparit, incisa cute cataplasma superponendũ est, perfundendus'q; locus plurimũ quidem ex aqua calida. sed & marina aqua & muria interim conducet. Quinetiã ipsi cataplasmati eiusmodi aqua vel acetũ vel exalme misceatur. Hoc tempore etiam coriandrum cũ polenta quidam esse salubre erysipelatum medicamentũ scripserunt. Alij rursus eodẽ inter initia vsi, magnę noxę occasio laborãtibus fuere. Sed & rosaceũ ceratũ cui immixtũ sit calcis aliquid, eodem modo sunt qui ꝓdiderunt erysipelati prodesse, alia'q; similis generis nonnulla ex ijs quæ valenter
80 excalfaciãt. Quorũ nullum est erysipelatis medela, anteq̃

videlicet mutatum desinat esse id quod ab initio fuerat, atque alterum iam, illi'que contrarium euaserit. Quomodo enim quæso non sit cõtrarius calido affectui frigidus, aut ei quod flauo aut pallido colore est, id quod liuidum aut nigrũ est? Sicuti autem subinde phlegmonę admiscetur erysipelas, ita etiam aliquando œdemati. ac vocetur quod ex ambob9 tum est conflatum, erysipelas œdematosum: non secus quã vbi ex refrigerando durum ægre'que resolubile redditur, vocabitur erysipelas scirrhosum. Iam curatio quoque veluti in omnib9 compositis, ita in his administrabitur. ac potissimum quidem contra exuperans pugnabitur, non prætermissa tamen nec ea quæ ex admixto præstatur faciendorũ indicatione. Sicut enim ex biliosa fluxione erysipelas, ita ex pituita constat œdema ipsum rara quædam atque indolẽs moles. Equidem scio aliter quoque œdemata prouenire: sicut in pedibus in intercutis aquę affectib9, & phthois, aliis'que qui vehemẽtes sint malis corporis habitibus. Atque in illis quidem œdema multitudinis eius quæ hominem premit, est symptoma, nullam seorsum ꝓpriã curationem requirens. Nã satis erit, si modo curatione egebit, ipsa tũ crura pfricare, aliâs oxyrhodino, aliâs oleo cũ sale, aut etiã oxyrhodino sal habente. At si ex pituitoso humore in particulã influẽte œdema cõstitit, abunde aliquãdo satisfacit spongia q̃ ex aqua in qua sit aceti aliquid, maduerit. Porrò hæc ita attemperabuntur, vt vel bibi possint, vel vt nõ multum supra hoc aceti habeant. Deligare vero spongiam debebis, ab inferiore parte incipiens, ac supra finiens. Esto autẽ spõgia, modo cõductura sit, omnino noua. Huius si occasio nõ est: cui9 erit, hãc detergebis expurgabis'que nitro, & aphronitro, & aqua lixina. Quòd si sub his œdema non subsidat, vbi rursus deligabis, pusillum aliquid aluminis conĳcies, ac nouam spongiam admouebis. Si nouæ copia non sit, meli9 est eo quod vulgus vocat elychnion, vtare. Id vero ante oĩa molle esto. quod genus tharsicum est. Cuius si facultas est, audacter vtitor. vtilius enim experiere quàm spongiam. Madeat vero ex pusca quæ aliquid habeat aluminis. tum (vt pręscriptum est) deligetur ab inferiore sursum. Sit autem arctatio mediocris: veluti in ossis fractura. ac primæ quidem fasciæ iniectiones, quæ scilicet inferne incipiunt, magis arctandæ. quæ deinceps sunt, sensim remittendæ.

D

cæterum non adeò vt laxa ſit aliqua deligationis pars. Porrò idoneum medicamentum ad hæc & Glaucium eſt, tum ipſum per ſe liquatum in puſca, tum vel magis medicamentum noſtrum quod ex eo compoſitum eſt. Cuius compoſitionem habes in eo opere quod de medicamentis eſt inſcriptum. Sanè hactenus à me ſcripta ſunt opera tria, vnum de ſimplicibus, alterum de compoſitione medicamentorum, & tertium de facile parabilibus. Videtur'que mihi adĳciendum quartum: quandoquidem multi amico-
50 rum ita ſuadent. In eo de communibus & proprĳs cuiuſque partis & vitĳ medicamentis agetur. Verum medicamen illud quod glaucium habet, non œdemata modo, verum multo etiam magis tum eryſipelata, tum phlegmonas incipientes ſanat, ac potiſſimum calidas. Manifeſtum autem quòd eryſipelatoſas phlegmonas, & eryſipelata phlegmonoſa idem medicamētum ſanet. At non eas phlegmonas quæ in ſcirrhum tranſierunt, aut eryſipelata quæ iam refrixerunt, aut denique vllum ſcirrhoſum affectum ſanauerit. de quibus vtique in quinto de ſimplicium medi-
60 camentorum facultatibus aliquid eſt proditum: dicetur vero & nunc. Siquidem humor vnde eiuſmodi vitium naſcitur, aut glutinoſus eſt, aut craſſus, aut vtriuſque rationis particeps. Curandi vero eius communis indicatio eſt, vt quod præter naturam in particula eſt, totum vacuetur. Modus tamen vacuationis eius proprius eſt. Nam detergere id vbi contumaciter inhęret oportebit. Quòd ſi quis ĳs quę vehementer trahunt digerunt'que medicamentis vacuare tentet, nec ĳs quæ humectent & excalfaciant molliat ac liquet, huic paucis primis diebus egregie proceſſiſſe cura-
70 tio videbitur: cæterum quod de affectu reſtabit, id inſanabile erit. ſiquidem toto quod in eo tenuium partium erat digeſto: quod reliquum eſt, veluti lapidoſa concretio linquetur. Quippè etiam qui in articulari morbo viſuntur pori, ex humore craſſo glutinoſo'que proueniunt, quando is non paulatim eſt digeſtus, ſed violentis medicamentis totus ſimul ſiccatus. Ad eundem modum & calculi generantur in renibus, aſſo ſcilicet in his craſſo glutinoſo'que ſucco. Hac igitur de cauſa ad ſcirrhoſos affectus nullum vehementer excalfaciens ſiccans've medicamētum eſt aptū:
80 ſed ea tantum quæ cum molliendo digerere commode

possunt: cuiusmodi sunt tum ceruina medulla, tum vitulina, tum seuum hircinum, & taurinum, & leoninum: ad hæc, Ammoniacum thymiama: & Bdellium vtrunque, magis'que Scythicum, quanto videlicet est humentius. Pari modo & Styrax qui humentior est, sicco vtilior est. His igitur indicationibus attentus, etiam complicatos affectus sanare poteris, pro subinde iam dicta in omnibus compositis vitiis methodo. Mihi vero iam tempestiuum fuerit de affectarum partium differentia mentionem facere: quam semper in omnibus tum morbis, tum symptomatis, in memoria habendam censui. Diximus autem non pauca de omnium earum indicatione in libro qui hunc præcedit. Si quidē omniū qui pręter naturā sunt tumorū, in quibus vtique adhuc non sunt geniti pori, prima indicatio vacuatio est. Earum vero partium quæ iam scirrhum contraxerunt, vacuatio per iam dicta medicamenta perficitur. Vocare'que ea malactica, id est mollientia, medici solent. Quoniam autem membrorum alia rariora naturaliter sunt, alia densiora: etiam vacuationem eorum diuersa specie remedia postulare est necessum. Hac igitur de causa tum in tendonibus, tum in ligamentis, cum scirrhosa fuerint, visum mihi satius est ei curationi quam per molliētia molimur, aliquid incidentium admiscere. Ex quorum numero vel in primis acetum est. Interim vero & in aliis partibus quas scirrhos affecit, eo vtimur: vt paulo post dicam. Verum in tendonibus & ligamentis in hunc modum. In aceto acerrimo candētem igni lapidem extinguo: ac si quidem haberi potest, qui certe in magnis vrbibus rarus non est, pyriten. Sin eius copia non datur, molarem, græci myliten vocant: scilicet ex quo molas quibus molimus faciunt. Deinde ascendente post infusum lapidi acetum vapore calido, in hoc dimoueri scirrhosum ligamentum vel tendonem cogo: atque exinde rursus medicamen quod molliat impono. Oleo tamē non aqua quotidie omnino laborantem particulam perfundo. Esto autem id oleum haudquaquam adstringens, sed planè tenuium partium, cuiusmodi sabinum est. Incoquimus autem oleo interdum altheæ radicem, ac siluestris cucumeris, & siqua est eius generis alia. Atque hoc vtor (vt dixi) quotidie. Cæterum curatio quę per acetum administratur, vtilis est vitio iam adulto, & cum pręparata iam

ſub mollientibus pars fuerit. Excogitaui autem & compoſita quędam ex aceto medicaměta, quę inter mollientium vſum, ad vnum diem impono. Siquidem aceti vis, modo ea quis modice & debito tempore vtatur, ſalutaris eiuſmodi affectibus eſt, ceu craſſos humores diſſecans ac reſolues. ſin vel immoderatius, vel in tempore non idoneo: tenuiores partes violenter abſumēs, id quod reliquum eſt, lapideſcere ſinit. Sed & ſi quis eo diutius vtatur, ſubſtantiā ipſam neruorum delibauerit. Ob id igitur nec ſępe, ac inter initia,
50 nec longo tempore, medicamentis quæ ex aceto componũtur, ad ligamenta & tendones eſt vtendum. At in liene & carnoſis muſculi partib9 ſcirrho affectis, tutus eius eſt vſus. Quippe raræ ſunt naturaliter hæ partes, nec eſt quod metuas ne quis neruus eius vi lœdatur. Ac ammoniaco quidē thymiamate cum aceto, etiam alij non pauci lieni imponentes vtuntur, ad luti ſcilicet craſſitudinem quod ex vtriſque mixtū eſt redacto. Id'que ſolum ei curando ſatis fuit. Ad muſculos vero alium ſanè non vidi. Ego vero etiam ſępe ſum vſus, vtique molliētium vſui interponens. Atq; ſub
60 illis nulla cernitur euidens vtilitas. Sed poſtea quā mollitus per ea ſcirrhoſus tumor eſt: maximum certe vſum ammóniacum aceto liquatum confert. Sufficit autem eo vno altero've die vſos, rurſus ad molliētia reuerti. Ac rurſus his pluribus diebus vſos, denuo ad medicamē quod ex aceto ſit redire, ſiue id ammoniacũ, ſiue quid aliud habeat eorũ mollientium quæ paulo ſupra ſunt compręhenſa. Neque enim aliud quicquam eſt admouendum: cuiuſmodi ſcilicet pleraque ſunt eorum medicamentorum quæ ſicca vocant. Siquidem inter initia medicamentum probabis. Sed id inſa-
70 nabiles affectionis reliquias relinquet. Ego nanque eius rei cauſa in medio tempore cataplaſmate ex althea ſum vſus. Vocat autem hanc vulgus anadendromalachen. Huius igitur radix ſeuo liquata, ſalutare ad talia medicamentum eſt. Eſto autem ſeuum, ſi fieri poteſt, anſerinum. Sin id non ſit, gallinaceum. Sin nec huius facultas ſit, ſuillo vtendum. Sed & ſilueſtris maluæ quæ paſſim naſcitur folia cum ſupradictorum aliquo tuſa proficient. Meliora tamen crudis ſunt quæ modice ante ſunt decocta. Ac eiuſmodi quidem auxilia, et curationis variatio qualis iā cōpręhenſa eſt, oim
80 particularũ quę ſcirrhoſis vitijs ſunt affectæ, cōmunia ſunt.

Ad eundem modum œdematũ curatio, quam paulo ante memorauimus, compræhensis iam differentijs per particulas variatur. Iis enim quæ in pręcordijs sunt œdematis, nemo frigidam ex pusca spongiam applicuerit: veluti nec alijs qui in his sunt tumoribus. Iam quis apsinthiũ oleo incoquens, genu vnquã perfudit? Quis oculum, aut aliquid eorum quæ intra os sunt, qualitercunque affectum? At iocinori ægrotanti & lieni subinde cũ maxima vtilitate adhibentur. Docet id ipsum & experientia, quæ vim eorũ euidenter indicat, non secus quàm ratio. Nos tamen nunc hoc 10 opere solam eam remediorum inuentionem quę methodo paritur, qualisnã sit disserim9. In operibus de medicamẽtis ambas miscuimus: oĩa medico cognoscẽda esse rati: tũ quę solo inuenta sunt vsu: tũ quæ sola ratione: ad hęc tertio loco quę cõferẽtib9 ad inuentionẽ vtrisq;. Oĩb9 aũt his ille solus cõmode vtet̃, q in hac methodo est exercitatus. Ac de phlegmone quidẽ, scirrho & œdemate satis sunto quę hactenus sunt compræhensa: illo nõ omisso, quòd scirrhũ nominam9 tumorem durum qui sine dolore est, non tamen omnino sine sensu. talis enim sanabilis non est. reliqui omnes sicut 20 ægrius sensilem ipsam partem affectam reddũt, ita omnino non insensibilem non faciunt: vtique si sensilis natura sit. Ligamenta nanque scimus insensilia esse. Quòd si quis eos duntaxat tumores qui & pręter naturã sunt, & omnino insensiles, scirrhos appellandos censeat, reliquos nõ scirrhos, sed tumores scirrhosos: & se de nominibus litigare sciat: & nos quoties cũ eo disputabimus, ita quoq; affectũ nominabim9. Siquidem is mos noster est, quib9 quisq; nominibus delectatur, ijsdem in disputatione cũ illo vti. Nũc tempestiuũ est vt de inflationibus disseramus: quibus diuer 30 sa ab œdematis curatio est. Illa nanque, ceu diximus, ex pituitoso succo ortum habent. proinde prementibus nobis cedunt, digiti'que admodum alte in ipsa descẽdunt. Inflationes vero ex flatuoso spiritu collecto nascũtur, aliâs sub cute, aliâs sub membranis quæ ossibus circundantur, aut musculos viscerum've aliquod includunt. Porrò colligitur aliquãdo non parum etiam in vẽtre & intestinis, item'que in medio spatio horum & peritonei. Differunt quoque hæc ab œdematis, quòd & pressa digitis non retinent vestigium, & sonitũ veluti tympanum reddũt. Item'q; quòd in caui- 40

tate sensibili subinde continentur, atque hac nonnunquam maxima. Indicatio aūt curationis omnium communis est: vt quod præter naturam est, vacuetur, in quocunque id cōtineatur. Propria vero post hanc cōmunem est, vt tenuissimis & calidis potestate medicamētis. Atque in vētre quidem & visceribꝰ oleū quod tenuiū est partiū, quod'que rutam habet incoctam, aut aliquod calidorum seminū, cuiusmodi sunt cumini & apij & petroselini, id prestabit. Aliquādo vero & cucurbita bis ter've sine incisione medio vētri affixa. Tāta vero ac taliter applicata etiā totū vmbilicū cōpræhendet. Ac in artubus & musculis qui sub cute, aut etiā mēbranis q̄ ossa vestiunt, inflatiōe orta, si citra dolorē sit, liquor aliqs tenuissimarū partiū, cuiusmodi est lixiuiū, noua spōgia exceptū, satisfecerit. sin dolor q̄q; vrget, vngēda pars est oleo quod relaxādi remittendi'que vim habeat. Incidunt porrò eiusmodi affectus vbi vel musculus vel mēbrana quę os circuit, est cōtusa. Ac super membranā quidē quæ os ambit, antedicta imponenda est spongia. Ad musculos vero (nanque hi aliquando dolent) medicamentum quod magis mitiget, est adhibēdū. Quo fit vt ad hos solo lixiuio non vtamur, sed immissa ei tum sapa, tum pauculo oleo. Satius aūt fuerit in principio nō addidisse lixiuiū, sed sapa cū vino & exiguo aceto vti: ac quod mediocre sit olei adijcere. vbi mixta sunt, modice excalfacere: ac lanā nō lotā, quam succidam vocāt, ipsis imbutam imponere. Quòd si eiusmodi lanę facultas nō sit, ipsius œsypus inijciēdꝰ miscellę supradictæ est. Quòd autem atticus œsypus cæteris omnibus præstet, tametsi à me nō dicatur, ipse scis. Quin etiā ceratum quod ex œsypo cōponitur, medicamentū est omnibus notū. Vtuntur plurimi eo ad phlegmonas quę in præcordijs sunt. Ergo huius quoq; aliquid vbi œsypus prę sto nō est, recte inieceris. Debent enim contusi musculi leniri medicamēto cui mixta facultas sit quę simul concoquat digerat & modice adstringat: quando si nihil habet adstrictionis, auget aliquādo phlegmonas: ac maxime in ijs corporibus quę sanguine abundant. Ergo trium iam cōpręhēsarum indicationum in inflatis ex plaga musculis memor, vbi dolor maior vrget, mitigatiua magis ratione vteris. vbi abest, maiori vi instabis. Maiorem vim intellego cum breui via properatur ad finem. porrò breuis via fit per ea

quę valentes habēt vires. hę maxime in lixiuio & aceto ha
bentur. post hæc in vino. Quoties igitur de mitigando non
laboras, horū plus in mixturā cōijcies. Rursus vbi repellere
studes, vini plus quàm horū immittes. porrò id optimū in
hunc vsum fuerit, si nigrū austerū'q; sit. At si digerere ma-
les, lixiuij plus indes. Acetū vero si his miscebis, ad ambo
erit vtilis mixtura, ꝓpterea quòd acetū mixtas (vt mōstra-
tū est) habet facultates. Vbi vero musculus sine dolore est,
licet sanè in lixiuij penuria ꝓ eo aphronitrū imittere. Esto
autē id minie lapidosum, sed magis spumosum. Est vero 10
quod lapidosum est, durū & spissum, ac ægre liquabile cū
iā dictis liquorib9 miscetur. Spumosum vero molle est &
laxū, itéq; cādidius quā lapidosum. Hoc itaq; tū celerrime
ab humore soluitur, tū iuuat maxime, vtpote tenuium par
tiū. Quę vero hui9 generis inflatiōes neglectę iueterarūt:
primo quidē loco his ea q̄ ex lixiuio cōponūtur (vt p̄dictū
est) adhibeas: secūdo loco emplasticū aliquod. Dicā aūt &
horū exēplū. Strigmēta gymnasiorū feruefacta ꝑcola pri-
mū, sic vt pura sint. deinde rursum in cacabū immissis, cal-
cem viuā in farinę speciē tūsam insperge ad luti vsq; crassi- 20
tudinem. Salutare his est & medicamē quod ex sycomoro
cōponit, aliaq; id genus. Nūc em̄ (vt dictū est) exēpla tātū
eorū medicamentorū scribo, quorū generalis facultas per
medendi methodū inuenitur. Tāquā vero medicamētorū
hoc loco ponuntur exēpla, tū vt tota hęc methodus clarius
intellegatur, tū vt magis nobis ad inueniēdā materiā facul-
tas suppetat: sic etiam & affectarū corporis particularum
proponunt. Statim em̄ affectus quidā est qd̄ iuniores pria-
pismū nuncuparūt, propterea quòd ijs qui sic sunt affecti,
etiā inuitis pudēdū arrigitur. quod vbi viderit quispiā qui 30
in his cōmentarijs est exercitatus, protinus intelleget ex in-
flationum esse genere. Qui enim memoria tenuerit tū oīa
quæ in dissectione eius membri apparent, tum quę de fun
ctione eius & vsu in naturalibus libris sunt prodita, is nullo
negocio intelleget quòd cauernosus neru9 qui ꝓpriā colis
substantiā cōstituit, halituoso spiritu implet9, affectū hunc
excitat, Porrò halituosum spiritum in animalis corpore ex
succis qui lente excalfiant, nasci didicimus. Quippe vbi
tum insitus calor validus est, tum partis humiditas ad sum
mum concocta, vtique in tenuem halitum soluta, insensi- 40

bili transpiratu in ambientem effluit. Contrà vbi vel ingenitus calor imbecillus est, vel naturalis humor tum semicoctus, tum crassus, tum glutinosus, ibi crassior excitatur halitus quàm vt trãspirare possit, ac potissimũ sicubi particula ipsa densior est reddita. Nõnũquã vero humor qui in membro continetur, subfrigidus est, præterea crassus & glutinosus. auctior vero calor in halitus eum crassos resoluit. Quæ res profecto magnopere tibi ad curationem esti manda discernenda'que est. Siquidem principiũ ambobus
50 affectibus cõmune est: nempe totum prius corpus vacuare, modo id capax vacuationis sit. Dictum vero à nobis sępe est de vacuãtiũ auxiliorum facultate. Ea sunt missio sanguinis, & purgatio tum per ea quæ subter expellunt, tum per ea quę supra, siue ea vomitoria dicere mauis: pręterea multa frictio, & omnis dimotio, item'que balneũ: potissimũ; qđ ex aquis sit digerẽtibus. Sed & acria medicamẽta illita per halitũ digerũt. oĩa'q; vno verbo quę calfaciunt & siccãt. Ex accidẽti etiã vacuare indicauimus & cibi abstinẽtiã: potissimũ vbi ambiẽs calet. Ergo q̃cquid horũ sustine-
60 re cubãs aptissime potest, hoc est vacuãdus: imponẽdũ'q; ipsi laboranti particulæ medicamentũ, si ea calidior sit effecta, quod ad portionẽ caloris refrigeret. Sin aliter, inter initia quidẽ omnino qđ modice refrigeret: postea vero id necessum non est. Pari modo & quę circa lumbos sunt particulæ oẽs, eiusdẽ facultatis medicamẽto sunt cõpręhẽdẽdę: etiã reliquus victus exhibendus qui & flatui aduersetur, & siccet. Incidit vero vitium hoc non sanè multis, sed iuuenib9 magis quã aliis ætatib9. quo magis his sanguinis missio pręcipue est salutaris, ceu nec ætate eorũ eã recusante.
70 Scio enim ipse quẽdam à me curatum tribus diebus naturalem habitum recepisse, sanguine primũ misso, dein medicamẽto hoc adhibito. Ceratum ex simplici rosaceo factũ ita liquidũ sicut ad fracturas vti solemus, aqua frigida imbuens, ac simul cum ea subigẽs, (nã æstatis initiũ erat) pudendo ac lumbis imposui: atq; ita quidem hũc percuraui. simili modo & aliũ q post missum sanguinẽ humido medicamento qđ ex chamęmelo cõficitur, est vsus. Porrò istis etiã nympheę aliquid potãdũ exhibeo, saltẽ in principio. mox amerinæ semẽ. ac si traxerit adhuc vitiũ, rutę semen
80 copiose comedẽdum. Est eñ illud cõmune p̃ceptũ oĩm fer

me quos vitiosus succus creat morborũ, ꝙ in fine calfaciẽtib9 & siccãtib9 sit vtẽdũ. quippe hęc qđ reliquũ humoris est, prorsus absumũt. Sane linguã ita tumefactã cuidã vidimus, vt ore hominis cõtineri nõ posset. Is nec venã inciderat vnquã, et sexagenarius iã erat, hora'q; diei fere decima cum ad eũ primum accessi. Ac visus mihi est vsitatis mihi pilulis quæ ex aloe scamonia & colocynthide cõstant, vespere datis purgãdus. ipsi tamẽ particulę afflictę suasi refrigerantiũ aliquid imponere, saltẽ in initio. post enim inquã applicabim9 prout suadebit euẽtus. Verũ id vni medicorũ 10 non placebat: ac ꝓpterea pilulas quidẽ sumpsit: de locali tamen remedio deliberatio in diẽ posterũ est dilata. quo tẽpore etiam efficacius aliquid pręstiturũ quicquid probatũ fuisset, sperabatur, & purgato scilicet iam toto corpore, et humoribus ad inferna reuulsis. Cęterũ ea nocte euidentissimũ per quietẽ insõniũ, nostrũ homini consiliũ approbauit: ac materiã ipsam medicamẽti definiuit: lactucę succo colliui iubẽs. quo ille solo vsus, prorsus est sanatus, nullius alterius egẽs. Quòd aũt in priapismo vomitorĳs poti9 quàm subducẽtibus sit vtendũ, in linguę vitio cõtrà: id ex partiũ 20 situ indicari manifestũ est. Nã auersionis in cõtrariũ, (quæ ab Hippocrate antispasis dicitur) non à substãtia, sed à curandi mẽbri positu inuentio pręstatur. Iã vero tẽpus monet vt ad aliud tumorum genus transeamus, atq; à re potius q̃ nomine initiũ faciamus. Ea nãque est haud dubie vere'que scientifica doctrina. Quòd igitur oĩbus eiusmodi tumorib9 succus aliquis influit, id in libro quẽ de tumorib9 præter naturam scripsim9, indicatũ est. Quòd autẽ non idẽ in omnibus sit, ipse sensus euidenter docet: differẽtibus nimirũ ipsis tumoribus non colore modo, verũetiam ĳs quæ ex calore 30 frigore mollitie duritie'que spectantur differentĳs. Ac ruber quidẽ tumor euidẽter subesse sanguinis indicat humorem: sicuti flauus & pallidus persimilẽ ipsis bilem: subalbidus vero & laxus pituitã. Sunt autẽ & pręter hos tumores quidã qui colore sint inter rubrũ et nigrũ medio: cuiusmodi color fuscus est. Hunc cũ in corporis partib9 incidat, pleriq; medicorũ sępe liuidũ, græce pelidnon vocant. Renixus aũt his quoq; tumoribus valẽs est: ac si venas euidentiores mẽbrũ habet, exaltatas eas à crasso et nigriore quodãmodo sanguine, cuiusmodi per aluũ aliquãdo nõ paucis 40

hepaticorũ excernitur, videre licebit. Sũt'q; medici qui mihi eũ non absurde videtur feci quæ super vini dolijs hęret, assimilare. Ergo hic humor, vbi ãplius incaluerit aut propter putredinẽ, aut febrẽ inflãmantẽ, nigrã efficit bilẽ: quã nullũ aĩal, ne ipsi quidem mures gustauerint. Terra quoq; raditur ab ea: ac ptes quę radũtur, oẽs se in altũ attollũt. vocatur'que is effectus (vt Plato quodã loco inquit) tũ feruor tum fermẽtatio. Est nanque is humor talis quale esse acetũ docuimus. Ex quo ipso quoq; si in terrã effuderis, idẽ effe-
50 ctus visitur. Quo minus alienũ est si veteres eiusmodi humorẽ acidũ nominarũt, æque vt pallidæ bilis amarum. Sanè non raro etiam in vomitionibus talis apparet. Verum sicuti paulo ante dixi vnũ quoddam vitiũ esse propriũ verũ'que scirrhũ, qui pręter alia etiã insensilis sit: reliquos tumores, qui videlicet nondũ sunt oĩno insensiles, dupliciter esse à medicis vocatos, nempe vel scirrhos, ꝓpterea ꝙ generis scirrhorũ sunt, vel scirrhosos tumores: sic & in humoribꝰ quæ quidẽ haud dubie nigra est bilis, ea talis est qualem modo pinximus: certe acida, & terram fermenti ritu
60 eleuans: tũ omni animãti iniucũda. Quę vero fieri talis est idonea, hęc bifariam nũcupatur: vel melãcholicus humor, vel nigra bilis: scilicet qui sic eã nominãt, affirmaturis aliã esse nigrã, quę dũ animal naturaliter se habet, quotidie gignitur: aliã quę ex vstione cõflatur. Quod autẽ semꝑ pręcipio, vt noĩbus cõtemptis, ipsam naturę rerũ scientiã exerceas, id nunc est faciẽdũ: ac nominandũ quidẽ ꝓut succurret, cęterũ oratione sic interpretandũ, quòd quidã præter naturã tumores ex eiusmodi naturę succo ꝓueniunt cuiusmodi est fex in vino, & amurca in oleo: & quòd hi spatio
70 temporis putrescẽte humore, ꝓpterea quòd in vasis sit impactus, exulcerantur. Ergo sicuti reliqua oĩa vitia plurimã habent particularem in maioris minoris'que ratione differentiam: sic etiam hoc vitium habet. Quippe phlegmones alia quidẽ admodũ rubra est, alia paulo magis q̃ pro naturali habitu rubra. At species siue genus siue quomodo libet appelles, ambobus est idẽ. Nã & rubriores quàm pro naturæ modo sunt, & dolor omnino cum ipsis est qui ipse quoque magnã habet in excessu defectu'que differẽtiã. Ad eundem modũ nec renixus nec cutis tensio omnibus est ęqua-
80 lis. Cõmune tamen eorũ est tũ, quòd pars magis renititur

quàm cū naturaliter se haberet:tū quòd in tumorē quendā attollitur:extenta scilicet attēta'que eatenus cute, quatenus tumor assurrexit. Simili ratiōe & vitiū quod modo descripsimus, aliâs cōfusa exigua'q;, et quæ vulgū fortasse latere possint, affert symptomata: alias ita vehemētia et magna, & cunctis euidētia, vt ne puerum quidē clam sint. Verum cōmune illud in oībus particularib9, quod intellegentiā ad se trahit, vnus id morb9 esse ostenditur: et vnā sibi appellationē imponi cogit. At vbi magna quidē oīa sunt, nemo de appellatione ambigit, sed nominant vno assensu oēs eiusmodi affectū cancrū. Cum aūt adhuc incipit, nihil miri est si vulgus lateat, nō secus ꝑfecto quàm stirpes quę ē terra iam exeūt: quādo hę quoq; peritis tātū agricolis agnoscūtur. Ergo quęnā in cācro tū cōmunis, tū ꝓpria curationis indicatio sit, opportune nūc dicetur. Cōmunis igitur est vt humorē vnde vitiū est natū, illico vacues simili vacuatiōis genere ei quę in aliis tumorib9 supra est cōpręhensa. Mox ꝓhibere, potissimū si fieri potest, ne de cętero eiusmodi succus in venis colligatur. Sin id fieri nequit, saltē eū omnino ex interuallo vacuare, et simul particulam firmare, ne quid humorū redundantię ad eā confluat. Veluti ergo amarę bilis humorē medicamēto quod eū humorē euocare sit aptū educimus: sic & melancholicū educemus vel simpliciū aliquo, cuiusmodi est epithymū pondo drachmarū quatuor in sero lactis mulsa've exhibitū: vel cōpositorū aliquo: cuiusmodi nostrum est, quod ex duobus et triginta simplicibus medicamentis est cōpositū. Sed horum materiā in aliis traditā habes. Hic quę ad ꝓpositam methodū ꝓprie pertinent, dicamus. Post nanque purgationē illud de omnibus eiusmodi affectib9 prius est pręceptū, quòd vel retro regerere humorem qui in mēbro procubuit oportet, vel ipsum digerere. pręterea quòd in principio quidē tam in ipso purgationis tēpore, quàm ante id repellere. vbi iam totū corpus exquisite purgaueris, digerere. Vbi tamen mediocris tantum purgatio pręcessit, mixtum esse quod applicabitur pharmacum, ex reprimente digerente'que facultate conueniet. Sanè ad crassum humorem inutiles sunt tum imbecillę, eo quòd nullum operęprecium efficiant: tum valentes, quod vehemēter tenuiores quę in venis sunt sanguinis partes vel digerāt vel retrudāt: crassas vero & melācholicas,

quas feci assimilauimus, nec euocent, nec reprimāt. Ergo si his inter initia vtere, vtique minutus aperte tumor erit. Cęterū quod reliquum eius est, contumax ad soluendū reddetur. Quare mediocriū viriū medicamentis est opus: quæ nec ꝓpter imbecillitatē vincētur, nec ꝓpter effectus vehementiā valenter sanguinē crassabunt. Ad hęc itē quę oīno haud mordeāt: quandoquidem vitij malignitas ab ijs quæ mordēt irritatur, ac vt dici solet efferatur. Propter hæc igitur quę viribus quidē sunt mediocria, qualitate vero minime mordētia, eiusmodi affectib9 sunt idonea. Materię vero copia, sicuti in libris de medicamētis est traditum, ex vstis elotis'que metallicis habebitur. Quippe quæ ex his cōponuntur vnà cum purgationibus, ad sanandos incipientes cancros magnam vim habent. Maiores vero sat fuerit si his prohibeātur augeri. Prospicere vero vt qui iam sunt sanati, amplius non regenerentur, id artis de tuenda sanitate est opus: cuius sanē portio est ea quæ de cibis præcipit. Cæterum siquando cancrū per chirurgiam curare audebis, cœpisse quidem ab vacuando per purgationem melancholico humore oportebit. Vbi vero totum quod vitiatum est, prorsus excideris, sic vt nulla supersit radix: sines effluere sanguinem, nec propere eum inhibebis: imò premendo potius vicinas partes, exprimes ex his crassiorem sanguinem: mox alijs vlceribus similiter curabis. Est tamen & aliud vitium quod ex humore crasso feruente'que nascitur. Incipit hoc plerunque à pustula: aliquando vero & sine hac. Cæterum inter initia quibus hoc instat, scabunt particulam omnino. mox oritur pustula quędam. qua rupta, vlcus cum crusta gignitur. Sæpe vero non vna oritur scabentibus pustula, sed multę exiles veluti milij semina, crebræ in particula residentes. quibus perruptis similiter crustosum vlcus prouenit. In carbunculis vero qui per Asiam populatim sunt grassati, etiam citra pustulam nonnullis excoriata statim cutis est. Omnibus tamen, vti dixi, crustosum vlcus fit: modo crusta ipsa cineris colorem præferente, modo nigrorē. Omnibus præterea his circumposita caro in summam peruenit inflammationem: non tamen colore aspicitur erysipelatis, imò qui adhuc phlegmones colore sit nigrior: veluti si plusculo rubro minus misceas nigri. Quòd autem necessario

febricitent qui ita sunt affecti, id'q; non minus, imò magis quàm illi quibus erysipelatosa est phlegmone, id vtiq; latere neminem potest. Sed & incipiendã ab incisa vena curationem esse, id quoque neminẽ latere arbitror: qui præsertim meminerit quæ in curatione febrium de sanguinis missione diximus. Nec illud obscurũ, sanguinis vacuationem quæ ad animi defectum vsque sit adhibita, magis his etiam collaturã: nisi tamen aliud quippiã obstet ex ijs quæ venam incidi vetent. Imponi vero sibi laborans particula quod ad inflãmationẽ spectat, refrigerantia desyderat. Cæterum propter humoris crassitudinem atq; etiam malitiã nec fluxionẽ auertere poteris: et siquando id feceris, aliud quippiam quod in alto sit corpore, offẽdes. Atqui nec adfluere is ꝑmittendus est: quin potius inquirenda remedia sunt quæ cum modice reprimẽdo etiam digerere possint. Tale profecto est tum cataplasma quod ex plantagine cõficitur, tum quod ex discocta lente, scilicet miscentibus his nobis micam panis qui furno sit coctus. Esto autem panis nec omnino à furfure purus, nec nimiũ eius habens. Siquidẽ qui omnino purus est, eius substantia in cutis meatibus hærere est apta. Emplasticoteron græci vocant. Furfuraceus autem crassiorũ est partium. Super ipsum vero vlcus, valens aliquod imponendũ est medicamentũ: cuiusmodi est Andronis, Pasionis, vel Polyidæ. liquari'q; id cũ vino aliquo dulci ad sordiũ crassitudinẽ debebit. Porrò cõmodissima ad hunc vsum vina sunt tum thereũ, tum scybilite. In quorum inopia sapa vtendum. Quæ autem reliquis adhiberi vlceribus solent, nempe quæ concoquant & pus moueant, ea nunc adhibenda non sunt: quando ita putredinẽ particulæ foueris. Quinetiam scarificare eiusmodi tumores post sanguinis missionem, alienũ nõ sit. Sunto autẽ incisiones mediocribus altiores, propter infestantis humoris crassitudiuem. Cessante vero iam inflãmatione, vlc9 ad cicatricem similiter reliquis vlceribus perduces. Atq; hactenus de carbũculis dixisse sat arbitror. Deinceps de reliquis agam tumoribus, orsus à strumis, chœradas græci vocant. Existũt hæ glandulis in scirrhosum affectũ mutatis. Est'q; curatio earum, quod ad ipsum attinet vitium, ijs scirrhis q in alijs partibus nascuntur, cõmunis. Cæterũ quod ad ipsi9 partis naturã spectat, in quibusdã glandulis alias geminas

curationis indicationes adĳciũt. Prȩstiterit fortassis hoc loco de nominibus aliquid clarioris doctrinæ gratia distinxisse. Quippe glandulæ quȩ quod in medio vasorum in diuersas partes diductorũ habetur implẽt, eius'qȝ diductionis pro firmamento sunt, earum haud magnus vsus animantibus est: sed ex abundantiore prouidentia sicut alia quȩdam, sic has quoqȝ glandulas natura fabricauit. Earum vero quȩ vel saliuam, vel lac, vel genitale semẽ, ad hæc q̃ pituitosũ quẽdam humorẽ in mesenterio, vel faucibus, vel larynge, ge-
50 nerant, earũ maior est vsus. Atque aliqui has non glandulas, sed glandulosa vocant corpora, vt quæ non paulo quã reliquȩ glandulæ & rariore sint & magis spõgiosa substãtia. Quinetiã in has tum arteriæ, tũ venȩ perueniunt. Atqȝ hæ quidẽ cum in scirrhoso sunt affectu, non aliter q̃ cæterȩ omnes partes sunt sanandȩ. At quæ in medio vasorum spatio consistunt, in ĳs alia curationis indicatio præstatur: quia simul cũ vitio etiam pars ipsa tollitur. Est vero duplex ea quoqȝ: nempe vel totũ quod vitiatũ est, excidentibus nobis veluti in cancro, vel putrescere id medicamẽto cogentibꝰ.
60 Porrò quȩ eiusmodi medicamentorũ materia sit, id in opere de medicamentis est proditũ. Mihi vero tempestiuũ est de alĳs tumoribꝰ docere. Quorũ se primũ abscessus offert. apostema id græce dicitur. Huius duplex item genus est. Vnum cũ phlegmone in pus versa pus ipsum tanq̃ in sinu aliquo est collectum. Alterũ cũ nulla prȩcedente phlegmone, humor aliquis statim ab initio, is'qȝ aliâs specie alius, cȩterum omnino acris, in parte aliqua colligitur. porrò excoriat hic circũposita corpora: spatium videlicet sibi moliens vel inter duas tunicas, vel sub certis mẽbranis. Excoriat au-
70 tem om̃ino ipsa copia distendens: interim vero putredinẽ quandam tempore contrahens. Sanè inueniuntur in huiusmodi abscessibus cũ scalpello sunt diuisi, proprietates quȩdam non paucȩ, nec humorũ modo, sed etiam solidorum quorũdam corporũ. Siquidem vnguiũ, pilorum, ossium, testarum, lapidũ, & pori fragmentorũ similia inuenta in his corpora sunt. Ac humorũ ipsorum alius veluti lutum, vel cœnum, vel olei quidam limus, vel vini fex, alius adeò grauiter olens vt omnes auersentur. Verũ hæc rarius incidunt. Frequentissima vero huius morbi sunt tria genera:
80 quorum singula propriam appellationem græce sunt sor-

tita. Ea ſunt ſunt atheromata, ſteatomata, & meliceris: à ſimilitudine contentorū in his corporū dicta. Eſt eīm aliud eorum veluti ſenū, aliud veluti mel, aliud pulticulæ quam atheran vocant, ſimile. Curationis vero eorum indicationes ſunt cōmunes: nempe id quod cōtinetur, vel digerere, vel totū putre reddere, vel excidere. Aliqui igitur eiuſmodi tumorū triplicē curationis rationem admittunt, quotq̄t ſcilicet ex tenuiore humore conſtant. Aliqui duplicem tantum, veluti atheroma: quippe quod tum excidere, tum putrefacere licet. Steatoma vero ſola manuū opera curatur: 10 cum nec putrefieri poſſit, nec digeri. In ĳs vero abſceſſib9 qui in alto corporis conſtiterunt, ac potiſſmū in viſcerib9: medicamenta quę ex aromatis cōponuntur, maxime ſunt vtilia: vtpote quorum vis collectum humorē tum in halitum reſoluat, tum digerat. Sunt profecto et alia eius generis non pauca, quorū laudatiſſima ſunt tum antidotus quę ex viperis componitur, (theriacen vocāt) tum quę athanaſia vocatur, tum ambroſia: atque hęc quidem ſumptuoſa. viliorum ſanè optimū eſt noſtrū, quod ex cretica calamyntha eſt cōpoſitum. Omnia vero id genus in opere de medi 20 camentis colligemus. qđ, vti paulo ante diximus, ſatius arbitror ĳs trib9 quę ſupra memoraui, quò nihil deſit, ſubĳcere. Quoniā vero eorū quę per chirurgiā fiūt, curationis indicationes aliquid cōmune habent, aliquid ꝓprium, ſatius nobis viſum eſt ea nō diſtrahere, ſed vniuerſa in calce huius operis apponere. Nunc porrò tātulum etiā de tumoribus qui præter naturam conſiſtunt, eſt adĳciendum, qđ quicunq; ex his toto genere pręter naturam ſunt, ĳ ſui ablationem indicent: cōmuniori ſcilicet indicationi quæ per omnia quæ totis ſubſtantĳs à naturę habitu receſſerunt, ex- 30 tenditur, ſubiecti: veluti in ſteatomatis & atheromatis ſe habet. Huius certe generis eſt & quæ myrmecia gręce vocatur, & quę acrochordon, præterea in veſica calculus, & hypochyma: & in mulieribus molæ in vtero geſtatio. Ita vero appellant informem carnē. Oīa nāq; talia ſummouere in totum ꝓperamus. Quorum vero etiam locus ipſe affectus vna quępiam naturalium partiū eſt, prima indicatio eſt vt affectus ſanetur. Secunda ab hac, ſi inſanabilis is ſit: vt vnà cum vitio pars quoq; ipſa excidatur: ſicuti in cancro & oīibus vlceribus quę curationem reſpuunt. E cō 40

trario vero in suffusione quod hypochyma vocant, victi in prima indicatione, ad alium ea locum, qui minoris sit momenti, transferimus. Non desunt qui hæc quoq; vacuare sint agressi: sicut in ijs quæ chirurgia tractantur, dicam. Nunc illud dixisse sufficiet, quòd humor qui i hydrocelis visitur, alienus à corporis substantia tota natura sit: sicut etiã quæ in ascitis continetur aqua. Quarũ certe vacuationem vel medicamentis quę digerant molimur, vel chirurgia: in hydrocele quidẽ immisso siphone, in ascite vero adhibita pũ-
50 ctione quam paracentesin vocant. Porrò exciditur vnà cũ affectu ipso veluti in ijs quę ante comprehensa sunt, etiam pars affecta: ita & in herniosis aliquid peritonei. Pari modo & columella aliquando vnà cum vitio ipso exciditur. Itidem'q; in cruribus & testiculis, vnà cum varicibus ipsæ venæ. Ad hæc tunica in naso cum polypo, & foratus dens cum foramine. verum ex his nullum est quod ad naturalẽ habitum possit reduci. In columella vero id omino est conandum, nec properandũ ad eam excidendã: sed quando exilis est, & ad lori tenuitatem redacta: tum est auferenda.
60 porrò talem eã reddet longius tempus. at qualem Hippocrates in pręsagijs descripsit, paucorum dierum numerus. æque vero & cætera quæ in magnitudine naturalem habitum excesserunt. in quibus innumeranda sunt omia quibus supercreuit caro, & encanthides, & qui in sede thymi dicũtur. Sunt ex istiusmodi vlceribus & quę ambigua sint specie, veluti cicatrices quę supra circũpositam cutim multum extant: item quę in oculis sunt pterygia. Curationis tamen eorum indicatio manifesta est. Siquidem talia omnia amouere oportebit: atque id agere, vt rationib9 quibus id
70 fiat pensitatis, optimam semper earum deligas. Sanè optimæ rationes tripliciter iudicantur, tum ex tẽporis curandi breuitate, tum ex curando citra dolorem, tum ex maxime tute curando. Rursus vt tuto cures, tria ꝓpria sunt, quibus intentus sis oportet. Vnum primũ'q;, vt omino absolutionem operis consequaris. Alterum, vt sicubi hunc non consequaris, saltem cubantem nõ lœdas. Tertium, vt vitium non facile reuertatur. His consyderationibus si optimam curationis viã iudicaueris, inuenietur in omnibus quę nũc proposuimus, quando potius chirurgiæ, & quando potius
80 medicamentorũ ope sit curandum. At chirurgiæ quidem

ſtudium in ijs prẹſertim quẹ nunc ſunt propoſita, ad interẽ-
ptionem eorum feſtinat: vt quæ quod in animalis corpore
toto genere præter naturam habetur, id prorſus tollendum
ſibi proponat. Quod ſi perficere nequeat, proximum illud
conſilium habet, vt vitium trãſferat, veluti in hypochyma-
tis. Quod vero ex medicamentis petitur, primum huc ten-
dit, vt quod prẹter naturam eſt, tum vacuet, tum digerat.
quod ſi per membri naturam, aut etiam vitij rebellionem
fieri non licet: vt id tum in pus vertat, tum putrefaciat. hoc
vero ſecundo loco deſtinat. Quippe ita in columellæ vitio 10
facimus: primum ſcilicet ad naturalem habitum eam reuo
care tentantes: id ſi conſequi non eſt, prorſus amputantes:
id'que vel chirurgiæ opera, vel per cauſtica medicamenta.
verum medicamenta melius eſt in tractationem de ijs affe
ramus: (quandoquidem tribus iam proditis, aliam quoq;
adijciendam ſtatuimus) ac chirurgiam in calce hui9 operis
apponamus. Non eſt igitur quod in his amplius immore-
mur: ſed tranſeundum ad ea quẹ ſimilem ijs quẹ cõprẹhen
ſa ſunt, curationem deſyderant. Ea ſunt tum quæ in nume-
ro & magnitudine conuenientem modum excedunt: tum 20
quẹ in ambobus deficiũt. Dixi hoc loco cõuenientẽ. quòd ſi
conferentem, vel conducentem, vel ſecũdum naturam, vel
vtilem alibi vſurpauero, eadem ſermonis vis erit. Ac dictũ
quidem de his eſt alibi latius. Cæterum redigere in memo-
riam ſummatim omnia, etiam hoc loco alienum nõ fuerit.
Omnium ergo quæ in corpore habentur, primũ cuius ma-
xime indigemus, eſt ipſa particularum minime impedita
functio. Hanc vero quia poſſidemus natura, idcirco publi-
ce dicimus expetere nos ſecundum naturam agere. Et quia
hoc ipſum, cum eo quod eſt ſecundum naturam, vel natu- 30
raliter ſe habere, eſt coniunctum: merito profecto nihil in-
tereſſe arbitramur, ſecundum naturam habere, an ſecundũ
naturam agere, dicamus. Quin & ſine additione interim
grẹce dicimus expetere nos τοῦ κατὰ φύσιν. vtique ſub-
audito in dictione, vel habere, vel agere, vel ambobus. Lati
nitas ꝓpter articuli fortaſſis inopiam, ea figura deſtituitur.
Atque hæc quidẽ cauſa eſt cur medicis recte vſurpata vox
hæc ſecundum naturam ſit de omnibus quæ in corpore ex
ſententia noſtra eſſe cupimus. Scire autem licet in ijs quib9
natura deficit, nec primum, nec propter ſeipſum, ſecũdum 40

naturam à nobis expeti: sed propter actionem, & ex accidente. Siquidem sextus digitus nonnullis ab ipso statim ortu est congenitus, & quintus defecit: & alia quædam similia, aliqua in numero, aliqua in legitima quantitate vitiosa. Ac si quidem hæc plurimum, recta vero rara fierent: contra quàm nunc de naturæ operibus statueremus, vtiq; non tuentes vt nunc, sed auferentes ea. Hæc ratio memoria tua nunquam excidat: cum sit ad nominum vsum vtilis, quæ tum fallere inconsyderatos possunt, tum discordiæ phanta-

50 sian excitare, sicubi alter dicat totum quod præter naturā est, esse tollēdum: alter quod nocet, aut inutile est, aut incōmodat actioni. Ergo denuo repetētes, de rebus loquamur, quando de nominibus est nobis definitum: hinc orsi. Coniuncta compræhensis iam morbis sunt ea quæ vel magnitudine, vel numero, à debito naturæ sunt aliena. in quibus amputare quidem conueniet quod magnitudine vel numero redundat, reficere autem & fingere quod desit: vbi videlicet fieri id licet. Quintum nāque digitum, aut tale aliud membrum, medico certe facere non licet, sed vnius natu-

60 ræ opus sunt omnia talia. Verum in totum tollere quod numero redundat, aut præcidere aliquid eius quod magnitudine modum excessit, hæc nobis quoque licent. Siquidem ex medici officijs vnum est, nec id leuissimum, vbi in corpulentia eo deuenit corp9, vt nec ingredi sine molestia, nec sedem propter ventris molem contingere, sed nec respirare libere possit, hanc liquare ac tollere, æque nimirum vt cū corpus ali desinit (atrophian græci vocant) q̄d genus, quos vomica male habet, patiūtur: huic quoque reficiendo prospicere. Sæpe autem euenit vt non totum corpus, sed vna

70 quæpiam pars ex atrophia tabescat: quam scilicet vel neruorum resolutio, vel ipsius intemperamentum occupauit. Opportune que iam de curatione horum consyderabim9, orsi ab ijs qui corpulentia nimium onerantur. Ostensum vero in libris est qui de temperamentis sunt inscripti, quòd calidior siccior que temperies exile corpus reddit. Ergo id agendum vt nimium obesi corporis temperamentum tale esse faciamus, si modo ad debitum modum redibit. Sanè docuimus tum in illo opere, tum nihilo secius in opere de tuenda sanitate, quòd acuta exercitatio, & tenuans victus

80 & id genus medicamenta, & animi cogitatio, temperamē

tum non solum calidius, sed etiam siccius, ac propterea corpus exilius reddunt. Igitur in exercitationibus celerrimus cursus est idoneus. Tenuantis vero victus materia seorsum singulari libro est prodita. Quòd si medicamenta quoque requirēt, etiam hæc in operibus quæ de medicamentis cōscripsimus, sunt edita: quanquam referentur eorum nunc quoque quæ sunt efficacissima: quibus vbi demere nimiā obesitatem studes, vtaris suadeo. Ergo quę ad articularia vitia quidam exhibere solent, quæ scilicet valentem dissipandi facultatem habent; ijs tu quoque cum nimiam obesi- 10 tatem curabis vtitor. Sunt porrò talia, rutæ semen, præsertim'que siluestris, vnà cum ipsis corymbis, & aristolochia rotunda, & minus centaurium, & gentiana, & poliū. Præterea ex vrinam cientibus, ea quæ pollentes habent vires, veluti petroselinum. Vnumquodque enim talium tū ipsum per se, tum vero mixta vniuersa, & extenuare potēter succos, & vacuare sunt habilia, partim quidem sensibiliter per vrinas, partim per insensibilem transpiratum. sed et sal quod ex combustis fit viperis, potenter extenuat. Multi'que cum vel graciliores, vel mediocris habitudinis essent, 20 ex eiusmodi medicamentorum potione perierunt, sanguine ipsorum excocto. Ruerāt autem ad ea ꝓpterea quòd liberatos aliquos articularijs vitijs viderant: minime scilicet æstimantes quòd temperies eorum qui sanati fuerant, humidior pituitosior'que erat, qualis nimirum obesorum est. in quibus eiusmodi medicamentorum securus est vsus. Ipse nanque iuuenem quendam quadraginta circiter annos natum, oppido'que obesum percuraui vsus tū antidoto quæ aduersus articularia vitia est compositum, tum sale theriaco, ipsa'que theriace, ac reliquo extenuanti victu, & pro 30 exercitatione cursu veloci. Porrò præparaui hominem ad cursum, perfricando primum linteis asperis, quoad cutis ruberet, dein statim cum oleo quod in se digerens aliquod medicamentum habuerat, quo etiam post cursum rursus vtebar. Talia medicamenta sunt tum siluestris cucurbitæ radix, tum althea, tum gentiana, tum aristolochia, tum panacis radix, tum polium, tum centaurium. Per hyemem vero etiam à balneo iam dicto oleo hominem reunxisse profuerit. Verum cibum exhibere non statim à balneo, sed interposito sōno cōueniet. Quòd si ve- 40

lit etiam rursus ante cibum lauari, permittes. Magis etiam ad rem pertinebit si aquæ ipsi digerendi facultas insit. Ac si quidem talem aliquam sponte natam habemus, ipsa vtemur: cuiusmodi in Lesbo visitur, a Mitylene stadĳs quadraginta. sin minus, ipsi similem aliquam moliemur. Est porrò ea quæ in Mitylene conspicitur, & viribus & colore talis qualis vtique fiat si quis florem salis mari misceat. Hæc ipsa aqua etiam hydropicis, & reliquis tumefactis, idonea est: vtpote valenter desiccans, ita profecto vt pręping uib9.
50 ac pręcipue si quis cogat in ea celerrime natare, nec post lauationem protinus esse, bibere'ue, sed somno interposito, aut omnino saltem quiete. Sanè illud est sciendum, atque ab eo qui obesitatem curat prædicendum, quòd aliquando ex multo simul obito motu, & febri hominem tentari est credibile, & quòd febris ad rem propositam nõ aliena erit: vtique si medicus recte omnia faciat. Etenim perspicuum est, vbi ex lassitudine febricitarint qui ita curãtur, quòd sopita eorum febre, rursus ad eandem curationis formulam redibunt. Sanè fugere in ĳs curandis conueniet & vina quę
60 multum nutriunt, cuius generis crassa sunt: vti vero vel aquosis, id est colore albis, & substantia tenuibus: vel quib9 mare est admixtũ. At vbi eos qui extenuati sunt, reficere in animo est, ĳs vinum exhibebim9 pingue: cibum vero, qui succum efficiat crassum, exercitationes paucas, frictionem mediocrem: ac vt summa cõplectar, omnia iam compręhẽsis cõtraria moliemur. His vero etiã picari commodũ est: id'que tribus quatuor'ue diebus. Quippe id ad carnem instaurandam, egregium medicamentum est: adeò si quod singulare membrum hoc vitio laborat, id hoc præsidio re-
70 stituetur. Ac nobis quidem in omnib9 ferme hoc vnũ satisfecerit. siquidẽ humectat & calefacit, sanguinis multitudine accita. Ergo nec assidue id ægrotanti corpori admouere conueniet: nec cum conueniet, sæpe illinire, verum in hyeme bis, in æstate semel id fecisse est satis. Quibus vero à natali die gracilia sunt membra quædam, ĳs etiam mangones puerorum hoc ipso præsidio succurrunt, vnà cum certa percussione quam græce ἐπικρούσκμ vocant. Est porrò & illius mediocritas quædam: vt scilicet nec plus iusto nec minus fiat. Ea talis est. Ferulas paruas ac
80 leues modice illitas, gracilibus partibus incutiũt, donec mo

dice attollantur. quippe in hoc summa rei est: veluti Hippocrates de perfusione aquæ calidæ dixit. Primũ quidem pars intumescit, post gracilescit. Ergo quibuscunq; particulis bonam habitudinem reddere studemus, has & fricare, & perfundere, & percutere, & picare oportebit, tantisper dũ intumescant. hoc vbi fit, protinꝰ desistere priusquã digeri cœperint. Etenim quæ calefaciunt omnia, sicuti attrahere, ita etiam digerere sunt apta. Si ergo perstes dum quod attractum est digeratur, operam luseris. Ad hũc modum mango quidam proxime nates pueri fame consum- 10 ptas, breui auxit, percussu mediocri quotidie vsus, aut saltẽ alternis diebus: item moderata picatione. Cęterum quibus totum corpus est extenuatũ, ĳs lauari quoque post cibũ est idoneum. Veluti autem metus erat ne tenuantibus auxilĳs febris succederet, corpore scilicet immodice per hæc calefacto: sic ĳs qui à cibo lauantur, timẽdũ est ne sibi iecur obstruatur, potissimum propter ciborũ species: quippe cũ aliter quoq; obstruere soleãt q̃ succũ crassum gignunt, si quis his liberalius vtatur. Vbi igitur aliâs id efficere solent, mul- to profecto promptius idem post balneum facient. Incidit 20 tamen ex tali victu diutius exhibito, etiam calculi in renibus generatio. quod vitium cur omnibus non contingat, satis patet. Quippe incredibile non est quibusdam vel densos admodum esse renes, vel perangusta venarum in iocinore ora: quibusdam cõtrà esse habita. Horum'que dignotio nulla planè certa est: sed percontandũ assidue ab eo qui iam dicto modo est cibatus, num quis illi grauitatis sensus in dextris pręcordĳs & circa renes sit. Quòd si quid tale ali quando senserit, protinus cappari ex oxymelite in princi- pio cibationis, donec constiterit grauitas, dabitur. Ad mẽ- 30 bra vero quæ ægre reficiebãtur, ac plusculum iam refrigerata erant, vsus aliquãdo & thapsia sum: aliâs ea ex melle membrum illiniens, aliâs etiam ex cerato. Siquidem attrahit ea quoque partibus quibus superponitur, sanguinis copiam. Quibus autem exiguum aliquid pudendi pręputio de naturali deest quantitate, ĳs non raro citra thapsiam sola tensione debitum modum reddidi, membranulam mollem firmam'quę cuti gummi illitæ circũuoluens. Satis autem constat quòd etiam membranulæ finem parti subiectæ agglutinari gummi oportebit. Siquidem & siccatur 40

cito, & sine dolore adstringit. Porrò cuti preputij ex interna parte rotundum aliquid ac mediocre supponi prius oportebit: quod videlicet posteaquam agglutinata membranula est, facile eximas. Eorum vero qui thapsia præputium adducunt, quidam rotundum id è plumbo fecerunt, veluti solenarium quoddam. mox illi extrinsecus præputij cutim circuntendunt, ac molli loro deligant. Fuerit q; & id nonnunquam vtile, vtique quibus multa desit cutis. Quibus autem exiguum est quod deest, ijs (vt comprehensum
50 est) sola membranula circundata sufficiat. vbi autem circũdabitur cuti, & agglutinabitur, subtus imponi solenarium prius oportebit. Ego vero cum nihil horum præsto est, modicum chartæ inuoluens, immittere pro fulcimento prepuij soleo: vt postea cum plane coaluit quod foris est circundatum, exempto quod fulciuerat, facile meiat is qui curatur. Constat vero hoc quoque vitium ex eo morborum esse genere, quod naturalem magnitudinẽ est egressum, aliâs putrescente præputio incidens, aliâs ab ipso ortu minore quàm par erat congenito. Subijcitur autem duplici chirur-
60 giæ rationi: interim in superna pudendi parte circulo incisa cute, quò videlicet eius vnitate soluta, eatenus deorsum trahatur, quoad glandem cooperiat. interim vero scalpro ex interna parte qua glandis initium est, excoriata, mox deorsum tracta, ac deinde (vt supra comprehensum est) molli quopiam deligata. Dicemus autem & de eiusmodi rationibus in sermonis progressu, æque profecto vt de curtis id genus quæ colobomata græci appellant. Quippe ita vocant quæ in labijs aut naribus aut aure deficiunt. Nam methodo quadam curantur hæc quoque: primum
70 quidem incisa vtrinque cute, deinde adductis coniunctisque inter se cutium oris, ac vtriusque quod callosum est detracto, mox quæ reliqua sunt adsutis atque agglutinatis. Eiusdẽ generis sunt & quas in maiore oculi angulo rhœadas græce vocant, vtique vel minuto vel prorsus perdito ipso angulo. At prorsus quidem perdito eo, omnino insanabile relinquitur vitium. Minuto vero, ijs quæ modice adstringunt curatur, si tamen totum corpus primum ante purgaueris, dein caput. Sunt mediocriter adstringentia & quæ è glaucio componuntur & croco, & quæ nardi-
80 na vocantur. Item in primis quæ ex vino sunt confecta.

Vt vero summa complectar, quibus perit aliquid substantiæ, maxime quidẽ id agendũ, vt ei quã simillimã faciendã curemus. si id fieri nequit, saltẽ aliquid quod eũdem præstet vsum machinabimur. Erit autem profecto & id eaten9 simile. Etenim cum ossis tibiæ nonnunquam excidere portionem cogimur, ad alteram loco eius substantiam producendam, carnem elicientibus medicamentis natura ipsam prouocamus. Quæ vtique inter initia velut dura est caro: postmodum calli durioris firmitudinem accipit: ac tempo ris spatio roborata, ad ingressũ ossis loco fit habilis. Quin etiam vbi internodia digitorũ excidimus, in excisorum loco alteram (qualem prædiximus) naturam prouenire cernimus. Quòd autem venas quoque sensibiles generatas aliquando vidimus, prius est dictum. verum has non tam similes ijs quæ prius perierant, quàm easdem renasci dixeris: veluti in cauis vlceribus carnem. Cicatrix vero quæ in hac calli modo durata gignitur, ea cuti quidem est quàm simillima: cutis tamen non est: quando & densior ea visu tactu'que sentitur, & ratione, ex eo quòd pilos nõ edit, intellegitur. Hęc igitur si præsto tibi ad manũ semper erunt, quæ tibi in curationibus peragenda sint, minime requires. Mihi vero iam tempestiuum est ad alia morborum genera transire, sed quibus est cum supra compræhensis societas. Ergo serpens vlcus, qui herpes græce dicitur, is eiusdem est generis cũ exulcerato erysipelate Ramex vero, quam sarcocelen vocant, cum scirrhis. At vitia quæ ophiasin, alopecian, & ptilosin appellant, ex eo sunt morborum genere in quibus naturale aliquid est amissum: æque nimirum vt myrmecia eorum est quę toto genere sunt pręter naturam. Porrò triplex omnium horum est differentia. Quędã nanque ex mutatione consistunt solidarum partium, sicut myrmecia, & leuce, & vitiligo, & ossis caries, quã sphacelon vocant, & elephas, & scabies, & lepra. Quædam cum prius omnino nõ fuerint, postmodum sunt orta: veluti meliceris, & atheromata, & steatomata: atque alio modo elmynthes, & ascarides, & ceria: (ita enim vocant longam latam'q; elmyntha) omnia'q; quę supra diximus in abscessibus callosæ substantiæ aut lapillis aut ossibus aut alijs quibusdam id genus similia inueniri. Itaq; attentũ esse semper oportet in omnibus quæ præter naturam habentur, atque

diligēter aduertere ex quo ea genere sint:si modo illud recte à nobis dictum est, primam faciendorum indicationē vnde ad omnia quę deinceps sunt administranda initium capietur, à genere ipso sumi. Herpetas nāque biliosus procreat succus. Quo fit vt eatenus eiusdem sit cum erysipelate generis: atque huius quoq; magis etiam cum eo quod exulceratum est. differt autē ab erysipelate humoris tenuitate. Est em̄ admodū tenuis qui herpetē excitat, adeò pfecto vt non solum omnes interiores partes, quæ vtique carnosæ sint, transeat, sed etiam cutim ipsam ad summam vsque cuticulam: (epidermida græci vocāt) quā solam propterea quòd ab ea remoratur, tū erodit, tum exedit: quando si hanc quoque sudoris vice transiret, haudquaquam vlcus excitaret. Quippe id vlcerum quæ ex mordente humore oriuntur, quę nimirum spontanea vocant, commune est quòd humor qui ea facit, sistitur ac tardat. porrò ex eo quòd alter humor altero sit tenuior crassior've, vlcerū differentiæ quæ ex profunditate spectantur, proueniunt. Huius certe generis est & quæ phagedæna græce dicitur, & exulcerati cācri. Quorum omnium communis curatio est vt inhibeatur primum humoris confluxio, post sanetur vlcus. Propria vero cuiusque tum ex membri inuenitur natura, tum ex humoris non solum specie, sed etiam quantitate. At tenuissimus quidem in eiusmodi humoribus est is qui exulceratum herpetem excitat: crassissimus qui cancrum. Proximum ab his locum occupat quod ad crassitudinem attinet, qui phagedænas creat. Harum species quædā sunt quæ Chironia ac Telephia grece dicuntur. Iā alię quędam eiusmodi appellationes sunt, sed inutiles & superuacuę. Siquidem ad curationē pernosci oportet humoris tum copiam, tum crassitudinis tenuitatis'que ei9 modum, tum potētiam: veluti statim in herpete quoniam humor tenuis est, (vt qui ex genere flauæ sit bilis) vbi summam cuticulam in transitu perrupit: vtique cum digestus is est, permittit cicatricem vlceri induci. Itaque si quis toto prius corpore purgato, mox quæ influentem humorem reprimant regerāt'q; medicamētis vtatur, iā herpetē curauerit. Sin neutrū horū fecerit, sed tātū ea q̄ cicatricē inducūt adhibuerit: vtiq; exulceratam cuticulā ita sanauerit: proxime tamen illi quo minus exulceretur, nō consuluerit. Postmodū vero illa

quoq; cicatrice inclusa: quę ipsi cõtinua est, exulceratur: id'q; lõgo spatio ceu malo ipso serpente fit, donec humor vnde ortum est, sit vacuatus. Etenim Romæ mulier quædam illustris cum herpetẽ in malleolo haberet, primũ quidem medicamento quod algam recipit est vsa. Hoc cum protinus cicatrix induceretur, proxima illi sũma cutis est excoriata, veluti ex desquammatis. Cui cum deinde superpositum medicamẽtum est, rursus illi continua est exulcerata. Id'q; ita assidue perrexit, donec ad genu exulceratio perueniret: cum interim quiduis potius pati quàm medicamento quod bilem traheret, purgari parata esset. Itaq; etiam, quod fieri in talibus assueuit, quoniam pleriq; culpant non culpanda, damnato ex alga medicamento, aliud admoueri iussit. Deinceps igitur quod ex sandice componitur, vtebamur. Vt vero id quoq; quod exulceratum iam fuerat sanauit, quod vero nunc exulcerabatur non inhibuit, sed iam ad bubones vsq; vitium ascenderat, ipsa necessitate coacta, serum se lactis sumpturã annuit. Immittẽtes igitur clãculum minimum scammoniæ, inuitam purgauimus, ac sanauimus. Ergo cuius gratia hæc dicta sint, denuo repetamus. Postquam communem omnium quæ sub eodem genere vitiorum sunt indicationem acceperis: vtiq; non hanc in particularibus exequeris, sed reduces semper ad differentiam quæ tum affectibus tum ipsorũ causis sit accõmoda: sicuti de spontaneis ostensum est vlceribus. Vacuabis nãq; eum qui redundat humorem, ceterum aliquando medicamento quod flauam purgat bilem, sæpe eo quod nigram: modo eo quod mixtę est facultatis: quod scilicet bilẽ simul & pituitam educat: veluti in altero herpetum genere: quẽ à similitudine quam habet cum milio, cẽchrian græce appellant. Quippe is non protinus vlcus facit quemadmodũ alter, sed admodum exiguas pustulas, ad speciẽ milij: quæ ipsę interposito spatio in vlcus abeunt. Adeò nõ sine ratione quibusdam visum est in eiusmodi vitio bili esse aliquid pituitæ admixtum. Incidunt sanè nonnunquam & citra vehemens totius corporis humorum vitium in partibus vlcera quæ haud difficulter medicamentis quæ reprimendi digerendi'que mixtas facultates habent, curantur. Ac reprimunt quidem non solum ea quę adstringunt, sed etiam quę sine adstrictione refrigerant. digerunt vero quę

calefaciunt. Conſtat'que quòd in generatione vlceris, exuperare debebunt quæ reprimendi facultatem habent. vbi non amplius confluit in ægrotantem particulam vitioſus humor, quę digerunt. Siquidem exiguum vitioſi humoris etiam ſi quis ad viſcera & magnas venas retrudat: nullum profecto quod ſenſu percipiatur malum committet. At ſi eius non leuis quantitas ſit, in princeps aliquod membrum aliquando procumbit: vbi ſcilicet prius naturæ viribus totum corpus expurgantis non ſit vel per deiectionem vel
50 vrinas vel cutim quæ totum corpus includit, vacuatus. Atque flauæ quidem bilis vacuatio eſt facilis: pituitę vero ac potiſſimum eius quæ craſſior glutinoſior'que eſt, item'que nigræ bilis, difficilior: quo magis purgantis medicamenti ope indigent. In herpete vero quoniam tenuis humor eſt qui id vitium creat: abunde eſt etiam aluum leuiter ſoluiſſe, vel vrinas per ea quæ id modice efficiunt citaſſe. Verum quoniam de medicamētorū methodo proditū etiam aliquid in ſuperioribus eſt, non parum autem & in operibus quæ proprie his ſunt dicata: ſatius ſit ſermonem
60 nihil vltra proferre: quando ſatiſfacere etiam ei qui attentus erit, hæc poſſunt. Neque enim nos ea è muſis accepimus. Verum homini qui prudens ſit & diligens, & mente exercitatus, ipſa rerum natura quid agendum ſit ſuggerit. Vbi vero etiam inueniendi viam ab alio quis traditam ceperit: huic facillimū eſt per eam vltra progredi. Hui9 rei amplum teſtimonium fuerit ꝙ eiuſmodi viri artem maximis operibus illuſtrarūt. Qui vero parū ſunt prudētes: ij nihil præterea inueniant, etiam ſi tota vita infinitos artis effectus conſpexerint. Plurima nanque inueniuntur ho
70 die'que, quæ apud maiores noſtros non fuere inuenta: veluti nunc Romæ quidam excogitauit quemadmodū acrochordonas & myrmecias ore ſanet. Verum de prioribus, vtpote à cute extantibus, minus eſt mirum. de myrmecijs vero, potiſſimum quæ cum ſumma cute prorſus ſunt æquales, mirum videbatur. Verūtamen has quoque certa primum labiorum applicatione, ceu ſuctu ad ſe traxit, atque à radice euulſit: deinde primoribus appræhenſam dentibus, totam ſimul exemit. Sed & ſcalpro ad myrtacei folij ſpeciem formato, & ferramento eo quod
80 ſcolopomacherion græci vocant, quiſpiam manibus exer-

citatus, facile eas excidat: cum proprijs lineamentis à circumposita cute circunscripta discernantur. Aeque vero & valente aliqua pinna circulo myrmeciæ imposita, ipsam educimus. Debebit porrò pinnæ fistula esse myrmeciæ crassitudini par, vt eam vndiq; prorsus constringat. Quæ postea circumacta, ac simul deorsum impulsa, celerrime ita myrmeciam etiam cum ipsa radice totam educet. Constat vero & quòd finis ipse pinnæ quę eam circulo secabit, non tenuis modo, sed etiam acutus & firmus esse debebit. Itaque tum galli veteris pinna, tum vel magis aquilę, 10 ad hūc vsum est cōmoda. Abscindere vero ab his tantum radicem versus oportet, quatenus reliquæ partis fistula cōplecti myrmecian possit. Sanè ex ipsa statim abscissione, si modo scite fiat, etiam acumen ipsi comparabis. Atque hoc quidē ratio inuenit, non casus. Iam quòd hęc vehemēter attrahentibus sursum velletur, & putrefacientibus enecabitur: ratione ab aliquo est inuentum: qui ijsdem postea vsus, experientia rem comprobauit. Quædam nanq; etiam ante experientiam fiduciam de se manifeste præbent: veluti aculeum ac telum quod modo infixum sit, eximen- 20 dum esse: it ē q; arenulas si quæ oculo inciderunt. Quædā ratione certe excogitantur, confirmantur autem ipso vsu. Quò autem facilius etiam per te eiusmodi vias ad curationum comparandam copiam inuenias: nō tædebit aliquod huius generis exemplum proponere. Nominamus autem id genus in numero particularum vitium. Quoniam enim quædā deficiūt, sicut dens vel digitus, vel è naso naris, vel auris quępiā particula, vel pudendi pellis: quædā redūdāt, veluti sextus digit9, & quæ gręce exostoses dicūtur, & dētiū ij qui naturalib9 adnascūtur: adimere quidem quod su- 30 peruacuū est, sanè haud difficile est: aliud vero pducere qđ simile ei sit qđ desit, id in quibusdā quidē est facile, in quibusdā difficile: in alijs planè fieri nō potest. Si nāq; carnosū sit qđ deest: haud magno negocio id reficias. Atq; eius rei in cauis vlceribus tradita methodus est. Sin os sit, ipsum qdem instaurare non est: cæterum aliud pro eo durum efficere, id licet. Dictū vero etiā in pcedentib9 est de reficiēdis venis: nēpe quòd aliquādo nouas alias sensibiliter pgenitas vidim9, aliquādo omnia tētantib9 nō prouenerūt. At si digit9 desit, vel tale quippiā, restituere id prorsus nō licebit. 40

Sané proditũ et de preputio prius est queadmodũ id quispiam instauret. At quæ in naso vel aure vel labio sunt curta: ea quidẽ vt refecisse non licet, ita decorẽ aliquẽ his adijcere licet, si quis diuisam vtrinq; cutim, mox in vnũ conductã queat agglutinare. Alia vero ratione huic morborũ generi adnumerantur atheromata, & steatomata, & melicerides, & ascarides, & ceria, & elmynthes, pręterea qui in articulos & pulmones incidunt calli, quos poros vocat: item'que qui in renibus & vesica inueniũtur calculi. Quip-

50 pe in oĩb9 his cõmunis est substãtię generatio quę ante nõ fuit. Contrà fit in alopecia & ophiasi & ptilosi, item caluicie, in quibus amissio particulæ est quæ vtilis fuerat. Tanquam igitur in cęteris omnibus in quibus gigni quippiam volumus, id agimus, vt naturæ motus liberos minime'que impeditos reddamus: eodem certe modo & in pilis amissis. Quippe naturę opus est veluti in sinuosis vlceribus generatio carnis, itidẽ in capite & cilijs productio pilorum. Ergo si recordaberis ea quę in naturalibus libris nostris de pilorum generatiõe didicisti: vtique ex ipsis amissionis eo-

60 rum causas inuenies. Siquidẽ ostensum in his est quòd ex succis qui p̱ cutim trãspirant, quod limosum est, id pilos tũ à principio gignit, tum decætero veluti succrescendo auget. Hoc igitur quoties vel prorsus perijt, vel redditum est vitiosum: toties pilos corrumpi est necesse. Corrumpuntur nanque & stirpes ipsæ duplici de causa: aliâs nutriente succo destitutæ: aliâs non idoneo vsæ. Ac prorsus quidem perdito eo qui pilos alat succo, caluicies oritur. Eodem vitiato tum quas ophiases græce vocant, tum alopeciæ proueniunt. At primum quidem ex naturali eorum

70 tum ortu tum mutatione, etiam alienam à natura causam inuestigabis. Abhinc curationis rationem inuenies. Quæ vtique per indicationes ad id quod omnibus iam dictis in quibus vel aliud quoduis vitium, vel etiam vlcus ex humoris vitio incidit commune propositum est, reducitur. Siquidem & inhibere quod influit, & absumere ac digerere quod iam ægrotantem locum occupauit, conueniet. Ergo ceu in vlceribus illis purgationẽ nocentis succi primũ adhibuisti: eodẽ modo ĩ pilis ipsis ab hac primũ curationẽ inchoabis: scilicet diligẽter pri9 ęstimãs qs dolor cutis sit cu-

80 ius cernis corruptos pilos. Nã si is albidior quã p̱ naturę ha

bitu sit: pituitosi humoris purgationem exhibebis. sin pallidior, eiusmodi bilis purgationem: non secus quàm si nigrior conspicitur, quæ nigram detrahāt bilem offeres. Sanè ad vitiosi hnmoris speciem certius agnoscendam, nō leue tibi adiumentū præcedēs victus conferet: præsertim intellegēti quinam ciborum nigræ bilis succū colligant, quinam pallidæ, & pituitę. Ergo cum iam planè purū ex purgatione corpus existimas: eum qui in cute continetur humorem digerentibus medicamentis discuties: sic tamen vt in his caueas ne adeò calida acria'que admoueas, vt cutis 10 exulceretur. Quinetiam ea quæ valēter siccant, cauere cōueniet: ne videlicet cum vitiato humore etiam vtilem qui confluit absumas: veluti in caluicie fit. Hæc igitur ipse aduertens, admiscui primum ijs medicamētis quæ alopecian sanarent, exiguum thapsiæ. Deinde consyderans quotidie quemadmodum ægrotantis natura ab hac esset affecta: vbi vel tumefactam plusculum, vel quodāmodo excoriatam vidi: illo quidem die medicamentum abstinui: illeui autem particulā vel galli vel anseris liquato seuo: propterea quòd hæc magis tenuium sunt partium, & altius descēdunt. Deinde postero die, si quidem aliquid iam dictorum 20 remanserat, simili modo illeui. Sin nihil tale apparuerat, rursus medicamento sum vsus. Atque vt id alte dimitteretur, etiam cutim prius linteo infricui, quoad manifeste rubra fieret. Verum si à balneo vti eiusmodi medicamēto voles: id ipsum ex balneo factū cernes, quod prius ex frictione habebas. Iam eos quoque quib9 periere ex cilijs pili (q̄s græce ptilos nominant) similibus genere medicamentis sanabis. Deliges autem materiam oculis idoneā: nec per negligentiam committes vt medicamētum intra tunicas eorum confluat. itaq; sicca tutiora sunt: de quibus æque ac de 30 cęteris in nostris de medicamentis operibus est proditum. Nunc enim (quod dixi) abunde est sola genera medicamētorum, prætermissa particulari materia, transcurrere: quò minus de ijsdem identidem dicere cogar. Ergo quæcunq; ab ipsa naturæ moderatione sunt aliena, ea tollere conueniet. Quæcunq; vero sub hac se tenent, cæterum quodammodo corrumpuntur, ea seruare quatenus licet oportebit. Sanè dictum à nobis est aliqua ambiguæ naturę esse. Nec illud non dictum, quòd eorum quæ aliena sunt, quædam 40

tota substantia sunt aliena, logica scilicet inquisitione, nec ad curationes in quibusdam affectibus perinde vtili. Siquidem pterygium à sanitatis habitu alienum esse, patere cuiuis arbitror. Non tamen idem substantiæ ratione, quemadmodum atheroma & meliceris, est alienum. sanatio vero huius quoq;, dum paruū adhuc est & molle, per ea quę detergent perficitur: cuius generis sunt quæ trachomatica vocant. Vbi magnum durum'que euasit, chirurgian postulat. Smili ratione & aquularū (quas hydatidas vocant) 50 quæ magnę sunt, chirurgia curabis. Quæ paruę sunt, siccatibus medicamentis iuuantur. At chalazium (est enim id quoque ex vitijs quæ oculos infestant vnum) cum toto genere alienum à natura sit, auferri postulat. Ad eundem modum & pus ab oculis, quos hypopyus vocant. Verum id plerunq; medicamētis digeritur. Hypochyma vero iam incipiens digeritur: vbi diu constitit, non potest. Aetate vero nostra ocularius quidam medicus, cui Iusto nomē erat, etiam concussione capitis multos hypopyus sanauit. Collocauit enim eos in sella rectos: ac capita eorum vtrinque 60 à lateribus appræhendens, mox quatiebat, adeò vt manifeste descendere pus ipsi videremus. Mansit aūt horum pus deorsum propter grauitatem substantiæ, tametsi hypochymatis nequaq; manentibus, nisi admodum ea quis diligenter impingi cogeret. Etenim leuius est: ac vt ita quis assimilet, nebulæ similius hypochyma quàm pus: quanquam horum quoque ipsorum quædam (hypochymatum dico) serosioris humoris sunt. Hæc autem punctione ad præsens discutiuntur. Interposito tamen haud longo spatio, ceu limus quidam deorsum fertur. At quādo pus quod in ocu- 70 lis est, digerere placet: collyrijs quę myrrham habēt, maxime vtemur: quę vtique & diasmyrnes græci proprie vocant. his certe minus, sed reliquis melius faciunt quæ dialibanu vocāt. Quæ vero impense siccant, ad pręsens certe valenter vacuant: sed quod reliquum est, ita cogunt, vt ægre resolui possit: veluti de scirrhosis tumoribus prius est compræhensum. Subinde vero multum simul puris vacuabimus diuisa tunica ea quæ coruus est specie, paulo supra locum quo committuntur inter se tunicæ vniuersæ. Nominant porrò locum græce alij irim, alij stephanon, id est co- 80 ronam. Quo fit vt hoc quoq; vitium tribus subijciatur va-

euandi modis, & chirurgiæ quæ simul multum aut totum expellit, & per medicamenta quæ paulatim, & ei quæ ad alium transfert locum, veluti concussioni. Sũt profecto ex genere eorum quæ tota substantia pręter naturam sint, & ascarides & elmynthes, siue eæ teretes sint, siue etiam latę. Quocirca & prorsus eas expelli è corpore conueniet. Expelles autem si prius enecaueris. Necantur autem amaris medicamentis. Viuentes nanque obsistunt intestinis adhęrentes: at mortuæ expelluntur vnà cum stercore. Expelluntur cum hoc etiam viuæ, sed stupefactæ, & vt ita quis dixerit, semimortuę factę. At teretes quidem apsinthium perimere potest. Latæ vehemẽtiora medicamenta desyderãt. Pari modo quæ ascaris græce dicitur. Verum de medicamentorum copia dicere non est pręsentis propositi. Quare hic iam huic quoque libro finem imponamus. 10

Ad Lectorem.

Pro his viginti Galeni libris, quibus ille treis pręcipuas medicinę partes est complexus, Linacro Anglo, qui eos summa qua potuit fide vertit, lector candide quisquis ex ĳs fructũ percepisti, bene preceris.

FINIS.

Deo gratia.